sítása által valami leírhatatlan megrázó, minden földitől elszigetelt jelleget kölcsönöz a tekintetnek. Mintha ez a tekintet bejárta volna a lélek szenvedéseinek és magányosságának végnélküli útját s most fáradtan, mindenen túl tükrözi a sóvárgását a végső megpihenés: a végtelenségbe való beleolvadás után.

Emellett a misztikus, aktivitásban szinte készakarva lefojtott sóvárgásnak hatalmas felfokozását láthatjuk Bach fugáiban. A barokk templomok és vallásos szonettek magával ragadó vertikális dinamikájának zenei hasonképei ezek a fugák. Itt érezzük ki legjobban a folytonos levés, a folytonos mozgás zenei kifejezését. Ezért igazi barokk műforma a fuga. Egy pillanatig sem hagyja a hallgatót megnyugodni, hanem kényszeríti a téma folytonos figyelemmel követésére. Fülünk hallatára, előttünk folyik ennek küzdelme a többi szólamokkal, egy minden eszközzel a cél felé való törtetés, mely a végső kibontakozásban nyeri befejezését. Egyik leghatalmasabb fugája az 5 szólamú cisz-moll fuga (Wohltemperiertes Klavier) hatalmas felépítésével olyan, mint a lélek mozgalmasságának végtelen melódiája, mely mintha meghatározhatatlan távolból eredne és ugyanoda veszne el. A legmélyebb szólamban halkan, unisono hangzik fel először a téma, alig tudjuk kivenni körvonalait. Ugyancsak ilyen halkan lép a többi szólamokba mindig magasabb regiszterekben, mint egy sóhajtás különféle visszhangjai. A harmónia mindig teltebb lesz; belép egy élénkebb mozgású, majd egy második kontratéma, melyek a főtémát igyekeznek elnyomni. Minél jobban közeledünk a kibontakozáshoz, a témák küzdelme annál erősebb. Az érzelmek ellentétei, a témák ellentéteiben jutnak kifejezésre. A főtéma hatalmas oktávákban diadalmasan bontakozik ki a többi szólam keretéből; a második téma lassankint elnémul, a másik kettő egymásba szövődik, összetorlódik, hol az egyik, hol a másik szólamban bukkannak fel, alig tudjuk egyiket a másiktól megkülönböztetni. Mind egy közös cél felé látszanak törni, mindig nagyobb erővel, szenvedélyes akarással. Végre e drámai küzdelem dinamikai csúcspontján, exsztatikus szenvedéllyel hangzik ki mind az 5 szólam a Cisz-dur akkord fenséges harmóniájában.

Lehetetlen itt a barokk vallásos szonettek és templomok hangulatának hasonlóságát föl nem ismerni. Előbbiekben a motívumoknak a befejezés közeledtével való folytonos fokozása, gazdagodása, torlódása, a végső point felé való törekvése ugyanezt a lázas, drámai előretörést eredményezi, mely a végtelenbe való kihangzás által nyeri feloldását. *Friedrich v. Spee*, *Gryphius* szonette-jei erre a legjobb példák. A fuga témáinak, mint a szonettek motívumainak a befejezés előtt való torlódása, gazdagodása, a barokk templomok plasztikus kifejezésének, érzéki pompájának fent a magasban való halmozásával mutat analógiát. A gotika vertikális dinamikája akadálytalanul tör fölfelé. A barokkban ez mindig küzdelem, ellentétek legyőzése után történik. Fenn a magasban az egymásnak ellentmondó részek a legszebb harmóniában egyesülnek. A fölfelé törés dinamikájának épp az ellentétek küzdelmében végbemenő erősödése tehát sajátosan barokk vonás. Bach fugájában is a sóhajhoz hasonló gyenge kis motívum a többi szólammal folytatott küzdelmében egy hatalmas pátosszal telt felkiáltássá változott. Mintha az angyallal birkózó bibliai Jákob szavát hallanánk: „Nem hagylak, míg meg nem áldasz!" Micsoda távolság választja el Palestrina hitvallását Bach hitvallásától! Amott az Istenben feloldódott lélek áhítata, melybe még nem hatolt be a reformáció jelentőségének tudata, emitt az egész Európa népének kedélyét felrázó, lelket átformáló reformációt átélő, a hitét önmaga kiküzdő művész szenvedélyes Istenkeresése. A lelki folyamatok múltját és jelenét, fejlődésének mikéntjét hozza elénk Bach a fugáiban, az embert a maga múltjával, egész élete sorsával ábrázolja Rembrandt a portraitiban. Műveik a sziklaszilárd hitnek egyszerű, komoly, mély megnyilatkozásai, melyek a maguk univerzálitásában az egész emberiséghez szólnak. Évszázados keresztény múlt betetőző szellemóriásai, akiknek lélektől átitatott műveiben a barokk szellem a gotikáéhoz közeledik. Éppen ez a gazdag, kimeríthetetlen lelkiség az, mely e két congeniális szellemet minden stílus fölé emeli, örök emberi értékek lángoszlopaivá avatja, kik állandóan világítják az emberi tökéletesedés országútját.

Dr. PRAHÁCS MARGIT

Ebből A. HR-ra Magyar Művészet
Művészet
1926. 10. szám
580–594 lapok

HIKISCH REZSŐ: KISKUNHALAS VÁROSHÁZA

HIKISCH REZSŐ: KISKUNHALAS. SZÍNHÁZ ÉS SZÁLLÓ

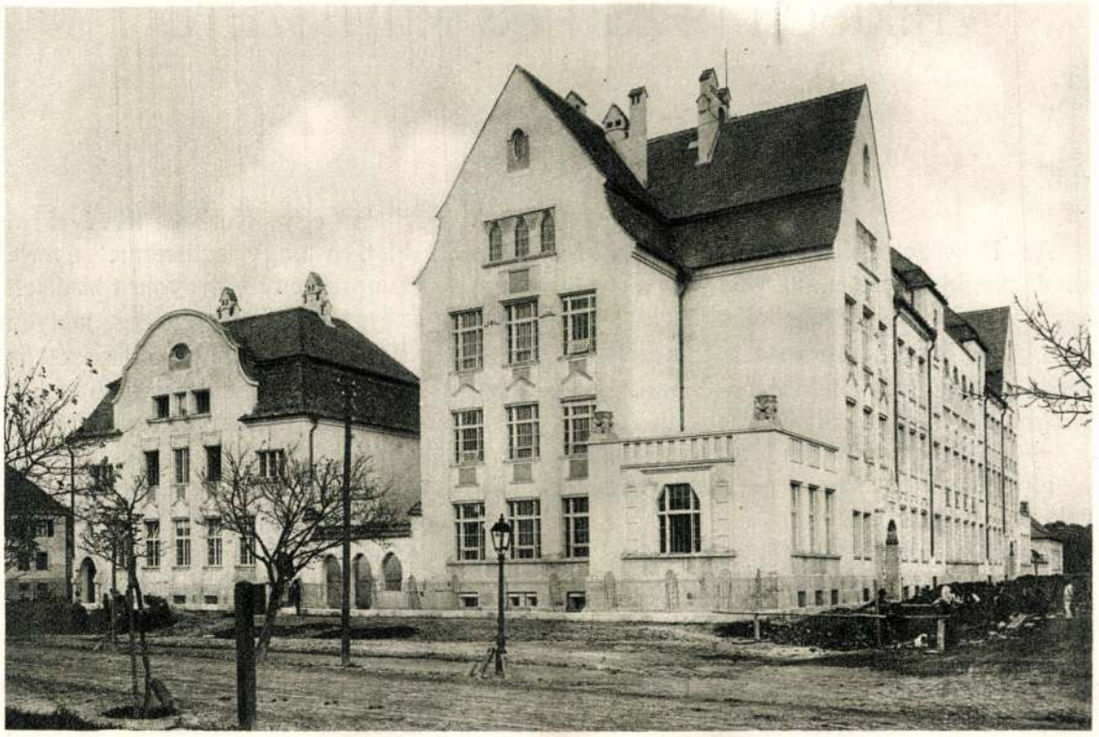

HIKISCH REZSŐ: FŐVÁROSI ELEMI ISKOLA A SZENTENDREI-ÚTON

HIKISCH REZSŐ: AZ ASTORIA SZÁLLODA

HIKISCH REZSŐ ÉS MŰVÉSZETE

I.

Az Erzsébet-emlék második pályázatának meghirdetése után, 1903-ban történt, hogy a szoborbizottság elnökénél, Ráth Györgynél, egy fiatalember jelentkezett az azóta múzeummá lett fasori villában. Felvilágosítást kért a pályázat feltételeiről.

— Csak nem akar tán résztvenni rajta? — förmedt rá az öreg úr. — Nem kezdőknek való feladat az.

A megleckéztetett „kezdő" mögött akkor már egy jelentős pályázási siker volt. Egy évvel azelőtt dőlt el a Kossuth Lajos mauzoleumára hirdetett pályázat s a harmadik díjat azon a teljesen ismeretlen nevű Hikisch Rezső kapta meg, a nála jóval idősebb és ismertebb építőművészekkel szemben. Való igaz azonban, hogy fiatal volt, megjelenésre koránál is fiatalabb, alig huszonhét éves. Mögötte csak tanulás, még semmi alkotás.

Új és ismeretlen ember volt minden, frissen érkezett. Tanulmányainak csak a legelejét végezte idehaza: a felső építőiparis kolában, majd két évig idősb Ray Rezsőnek, a millenniumkörnyéki évek egyik legtöbbet foglalkoztatott építészének irodájában ismerkedett meg a mesterséggel és szerzett benne némi gyakorlatot. Művészetet tanulni Németországba ment. Három évig, 1896-tól 1899-ig, volt a drezdai művészeti akadémia növendéke s belőle két évet az akkor legnagyobbra tartott német építőművészek egyikének, Paul Wallotnak, a berlini Reichstag építőjének mesteriskolájában töltött. A drezdai három esztendő feledhetetlen emléke maradt Hikischnek. Nagyszerű nemzedék nevelkedett Wallot mester iskolájában, a ragyogó tehetségeknek egész serege, melyből a mai Németország leghíresebb építői váltak ki, olyan szabású művészek mint Wilhelm Kreis, Oswin Hempel, Hans Max Kühne. Ebben a tehetségzsendítő környezetben kapott egész pályájára szóló irányítást Hikisch. Tehetsége annyi kitünő tanulótársa között sem maradt észrevétlen. Az iskolai pályázatok egyikén egy Kurhaus-tervével a második díjat, a nagy ezüstérmet nyerte meg. A Bismarck-emléktornyokra hirdetett nagy, országos pályázaton pedig, melyen a német birodalom legjobb építészei is résztvettek, tervével jutalmul vas cserkoszorút nyert a fiatal magyar művésznövendék. Wallot mester iskoláját kitüntetéssel hagyta el, hogy gyakorlatra egy másik nagy német építőművész műhelyébe menjen, Münchenbe, Theodor Fischerhez. Egy évet töltött ott többé-kevésbbé önálló feladatok elvégzésével. Fischer professzor tanítványait erősen belevonta a maga munkásságába és szívesen bízott reájuk önálló feladatokat. Így jutott Hikischnek egyebek között több Isar-híd megtervezésének feladata. Megoldásait a mester elfogadta s a tervek megvalósításra is kerültek.

Mint ahogy a fölszabadult mesterlegények szokták hajdan, vándorútra indult ekkor Hikisch. 1901-ben négy hónapot Párisban töltött. A németországi pezsgő építészeti tevékenység után Páris csalódást okozott. Németországban már javában próbálgatták az ifjabbak az eljövendő kornak stílusát, merész ideák keresték megvalósulásra a legalkalmasabb formai megoldást. A bécsi Wagner már élete java munkáját elvégezte, Berlinben és Darmstadtban Messel mutatott új lehetőségekre, a Bécsből Darmstadtba származott Olbrich a középkori német építészeti formakinccsel kísérletezett és alkotott merészet. Párisban ebből a sürgés-forgásból mit sem tapasztalt Hikisch. Ott még a tehetségesek is legföllebb megismétlői voltak elmúlt korok nagy művészeinek. A minden egyébben annyira forradalmi hajlandóságú Páris, mely a tizenkilencedik század Európájának festőművészetét megújította és a maga képére alkotta, amely Rodinnel a világ szobrászatában is akkora kavarodást okozott, az építés művészetében konzervatívabbnak maradt minden más országnál. A fiatal művészember idegenben is az önmagához hasonlók után vágyik, a kor-

HIKISCH REZSŐ: BALÁZS HUGÓ ÚR ILKA-UTCAI VILLÁJA

HIKISCH REZSŐ: FENYŐ MIKSA ÚR VILLÁJA A NAPHEGYEN

társak és érzésben, gondolkodásban hasonlatosak közé. Köztük keresi a biztatást és a küzdelmekre lelkesítést. Párisban ilyent sem akkor, sem azóta nem kaphatott a fiatal építőművész.

Csalódottan fogta vándortáskáját Hikisch és indult Olaszország felé. Nem egymaga utazott. Vele mentek müncheni barátai, óriási cselekvési vággyal eltelt és nagy önbizalmú fiatal művészek. Körükben valóságos diadalmenetté alakult az itáliai út. Féktelen életörömmel habzsolták a fiatalok a sok szépet, ami útjukon elébük vetődött. Fiatalos egyoldalúsággal csak azt nézték meg igazán, ami közvetlenül érdekelte őket: az építészet alkotásait. De abból semmit ki nem hagytak. A kéthónapos út során lejutottak Pestóig. Száguldó volt utazásuk és nézésük tempója. De fogékonyságuk még határtalan volt, érzékenységük kikezdetlen, emlékezetük megtöltetlen, érdeklődésük mohó, mint a fiatal gyomor éhsége. Mindannyian örökéletű emlékekkel megtölten tértek haza és a nagy példáktól feltüzelt alkotóvággyal.

II.

Otthon különböző sors várt rájuk. Hikisch német barátai hamarosan belekerültek az eleven élet sodrába, feladatokat kaptak, feladatokat oldottak meg: építettek. A német építőművészet újabb törekvéseit átvették elődeiktől, kifejlesztették és nagyszabású alkotásokban valósították meg. Hova-tovább mindegyikük jelentős pozícióhoz jutott és tanítómesterévé lett a főiskolákon az utánuk következő nemzedékeknek.

Nem így járt Hikisch. Abban az időben, amikor hazakerült, hogy megtelepedjék itthon (1902-ben), a millennium nagy építészeti feladatai már el voltak végezve. Állott az országgyűlés új háza, az új királyi palota, a Kúria épülete, nagyrészt készen volt az új műegyetem épületcsoportja, a Zeneakadémia palotája. A magánépítkezés a millenniumi esztendők nagy lendülete után hirtelen megállott. Megtehette volna, amit a kezdő építészek legtöbbje, hogy beálljon valamelyik munkával ellátott neves építésznek az irodájába. De a kor ünnepelt magyar építészei nem nagyon sorozhatták körükbe Hikischt. Itthon általában az epigonok korszaka járta. A nagy Ybl Miklós már régen halott volt, társai és tanítványainak legjobbjai vagy szintén elköltöztek már erről a világról, vagy megöregedtek és nyugalomba vonultak. A finom és nemes művészetű Schickedanz Albert volt közülük az egyetlen, aki a munkát még abba nem hagyta. De megbízáshoz már ő sem igen jutott. A műegyetem tanárai: Hauszmann Alajos, Czigler Győző, Petz Samu és a nem tanár Alpár Ignác kaptak minden nagyobb feladatot. Az utóbbi abban az időben dolgozott a szabádságtéri tőzsdeépületen és a Nemzeti Bank palotáján. Velük szemben, mint engesztelhetetlen antipodesük, ott volt Lechner Ödön és a köréje sorakozott fiatalok. Wallot és Theodor Fischer tanítványa mindezekkel a művészekkel szemközt idegennek érezte magát. A geniális Lechner alkotásaiban hasztalan kereste az építészeti gondolkodást, a tömeggel való olyan bánást, mely a környező térrel gondosan számol. Még túlságosan benne élt az akkori német építészet formavilágában, a lechneri formaötletek exotikus zamatát nem érezte meg.

Szerencséjére akkor kezdődött meg a nagy szoboremlék-pályázatok sora. Egyremásra írták ki a pályázatot Kossuth Lajos síremlékére, a Szabadságharc emlékszobrára. Hikisch teljes erejével belemerült a munkába s mindjárt az első kísérletével szép sikert ért. A Kossuth-mauzoleum pályázatán elnyerte a harmadik díjat, de alighanem az első díj is neki jut, ha a maga építészeti tervéhez méltó szobrásszal pályázik. Az első díjat és a megbízást így a Strobl Alajossal társult Gerster Kálmán kapta meg. A másodikdíjas munka építészetét Lajta Béla tervezte. Általában a fiataloknak az öregekkel való megmérkőzése volt ez a pályázat. Az öregek — Gerster, Schickedanz — a klasszikai formaanyaggal és a klasszikai stílus szellemében dolgoztak. A fiatalok minden történeti stílusanyagtól függetlenül igyekezték a feladatot megoldani. Lechner Ödön példájára, de nem éppen utánozva őt, keresték a magyar vagy magyaros építészet stílusát. Volt közöttük olyan, ki az ősnépek primitív temetői művészetébe nyúlt motívumért (Spiegel Frigyes és Márkus Géza közös építészeti tervének főgondolata a „tumulus" volt). Volt, ki — mint Lajta Béla — hajlított vonalú óriási kősüveget rakott lépcsős építményére. Hikisch terve egy oszlopokon nyugvó kupolás építmény volt, minden más

HIKISCH REZSŐ: A SZT. LUKÁCS FÜRDŐ UDVARI RÉSZLETE

tervnél egyszerűbb és elgondolásban igénytelenebb; de súlyosabb koncepció is minden társáénál, szerencsés arányú, bár kissé vaskos és nehézkes. Ez a terv szintén abban a formavilágban fogantatott, melyben az öregeké, de nem ismétlése lett kész elképzeléseknek, hanem egy alakuló egyéniségben, annak monumentális érzésében megújhodott alkotás.

Egy évvel utóbb következett az Erzsébet-emlék pályázatának második kiírása. Ezen a pályázaton Hikisch az akkor legjobb fiatal építészekkel került szembe. Ő volt közöttük az egyetlen, ki a régi formakincstől meg nem ijedt, annak forma- és motívumanyagát teljes szabadsággal használta föl az újszerű és igen nehéz feladat megoldására. Olyan építményt kellett a várbeli Szent György-tér elejére terveznie, mely Pest felé monumentálisan és messzire ellátszóan hasson, a térről nézve pedig meghitt hatású foglalata legyen a halott királyné szoboralakjának. Társai csaknem mind újszerű formákkal próbálkoztak, a népművészetből merített, de építészetileg meg nem érlelt díszítő motívumokkal; és felemás hatást értek el. Ezen a művén mutatkozott meg először Hikisch monumentális észjárása és érett ízlése. Építménye társainak sokszor naturalisztikusan nyers díszű tervéhez mérve szinte puritáni egyszerűségű volt. De tömegei hatalmas erővel beszéltek. Mai szemmel nézve kétségtelen, hogy az ő terve volt a legérettebb. Ezúttal is szobrászainak gyöngesége miatt esett el a győzelemtől.

A Lechner Ödön igézetében élő fiatalok részéről a váratlanul feltűnt kortársat kellemetlenkedő kritika fogadta. Szóbeszéd közben, de a sajtóban is terveinek „németesség"-ét vetették szemére. Veszedelmes vád volt ez abban az időben, mikor egy egész építésznemzedék ereje megfeszítésével igyekezett Lechner törekvését, a magyar építő stílust, alkotásokban megfoghatóvá tenni. Bármennyire meg volt győződve a maga irányának helyességéről Hikisch, az új környezet hatása, kortársainak, a fiatalabbaknak sugalló ereje lassanként az

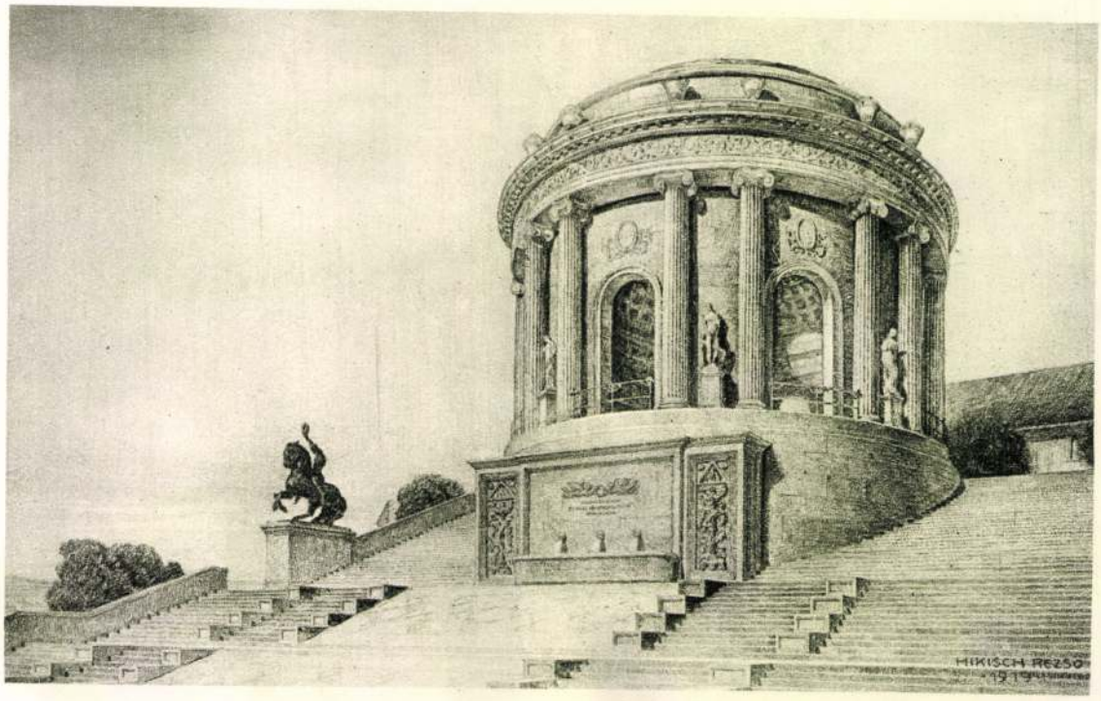

HIKISCH REZSŐ: AZ ERZSÉBET-EMLÉK UTOLSÓ TERVPÁLYÁZATA
I-ső díjat nyert pályamű

HIKISCH REZSŐ: A MARGITSZIGETEN FELÁLLÍTÁSRA KERÜLŐ
ERZSÉBET-EMLÉKNEK KIVITELI TERVE

ő fölfogására is átalakítóan kezdett hatni. Legalább is annyiban, hogy a maga szigorú stílusán enyhíteni próbált és azokkal a népművészeti elemekkel kezdett kísérletezni ő is, melyekkel építészkortársai dolgoztak.

III.

Közben önálló irodát nyitott (1905-ben), mert sikerült végre komoly megbízáshoz jutnia. Halas városának akkori polgármestere, Nagy Móric dr., a festői tájékú alföldi város számára európai mértéket megütő városházát akart építtetni. Pályázat és egyéb herce-hurca helyett tervet kért Hikischtől s terve annyira megtetszett ennek az ambiciózus és jóízlésű város-adminisztrátornak, hogy rövidesen elfogadtatta azt a várossal.

Olyan feladat jutott ezzel a fiatal építőművésznek, amely alaprajzi nehézségeivel és sokrétű gyakorlati igényeivel alaposan próbára tette leleményességét és gyakorlati érzékét. Négyszögű nagy területet kellett körülépítenie a legkülönbözőbb rendeltetésű épületekkel úgy, hogy egymással összefűzve mégis egységes komplexumot adjanak és unalmasnak se hassanak. A négyszög egyik homlokának közepén adva volt Halas egyemeletes régi városháza. Azt nem volt szabad se lebontani, se átalakítani. Melléje a járásbíróság és a járásbírósági fogház számára kellett megfelelő szárnyépületet terveznie. A négyszög csatlakozó oldalának sarkára színház építése volt kikötve. Szállóépület, kávéházi, vendéglői és bolthelyiségek kerültek a négyszög többi oldalára, az egyik sarkára pedig magasra emelkedő torony a víztartó és a tűzőrség számára.

Ezt az egymástól idegen elemekből összetett bonyolult feladatot lehetetlen lett volna klasszikai nyugalmú építménnyel megoldani. Ekkora heterogénség egymagában is nyugtalanságot jelentett. Wallot tanítványában e feladattal szemközt föléledtek másik mesterének, a romantikus érzésűnek, a müncheni Theodor Fischernek tanításai. Ugyanolyan önkéntelenséggel, mint ahogy a klaszszikai formaanyagba, nyúlt most a barokk és a német renaissance formaraktárába. A stílus, amelyhez ezzel közeledett, rokon volt Lechnerével és követőivel. Ritka változatú, építészeti motívumokban gazdag építmény lett ez az alkotása. Egészében festőien megragadó elképzelés egy alföldi városka prózai életében. Pedig nagyon gazdaságosan kellett építkeznie, minden nemes anyagról lemondania, minden díszítő elemtől tartózkodnia. Ugyanilyen föltételek alapján építette Theodor Fischer is schwabingi középületeit s miként ő, Hikisch is a fröcskölt vakolatba mélyített figurákkal és ornamentumokkal díszítette a falfelületeket. Így született meg a halasi városháza, mely talán legkevésbbé ismert ilyen épülete az országnak, noha bizonyára egyik legszebb modern városháza Magyarországnak.

Újabb építészeti formákkal próbálkozott Hikisch azon a két nagyszabású emlékpályázaton is, mely ugyanabban az esztendőben (1905-ben) dőlt el. Az egyik a Szabadságharc hatalmas emlékének pályázata. Ennek a tervének főgondolata tizenhárom féloszloppal reliefszerűen díszített hatalmas henger volt, melyet lépcsőkkel megközelíthetővé tett terraszra állított. Míg ezen a munkáján teljesen építészetileg kívánta a Szabadságtér közepére tervezett emléket mogoldani és a szobrászatot csak mint rátapasztott díszt tűrte meg, a fővárosi Kossuth-szobor pályázatára készített tervezetén az építészetet alárendelte szobrásztársai lobogó, testetlen és egyáltalán nem emlékszerű plasztikájának. Bár mind a két esetben téves föltevésen indult el, építészeti logikájukkal és szerves végiggondoltságukkal mégis kimagasodtak tervei a pályatervek sokaságából. A két pályázat egyébiránt eredménytelenül végződött.

A következő években a monumentális feladatokra kiírt újabb pályázatok foglalkoztatták Hikischt. Az ilyen feladatok érdekelték mindig a legjobban, mert nagy tömegek arányosítására vágyó képzelete bennük tudott önmaga természetének leginkább megfelelően kielégülni. 1906-ban a szegedi Fogadalmi templom pályázatán olyan tervvel vett részt, mely nemcsak díszítő motívumaiban, hanem főformáinak alakításában is magyaros zamatú volt. Még jobban elmerült ebben a stílustörekvésben — és még közelebb került Lechner stílusához — egy ezidőbeli pályatervén, melyet a zágrábi takarékpénztár palotája számára készített.

Mindezekkel a tervekkel nem volt sikere. Ez is, de még inkább fölülkerült önbizalma arra a belátásra bírta, hogy abbahagyja

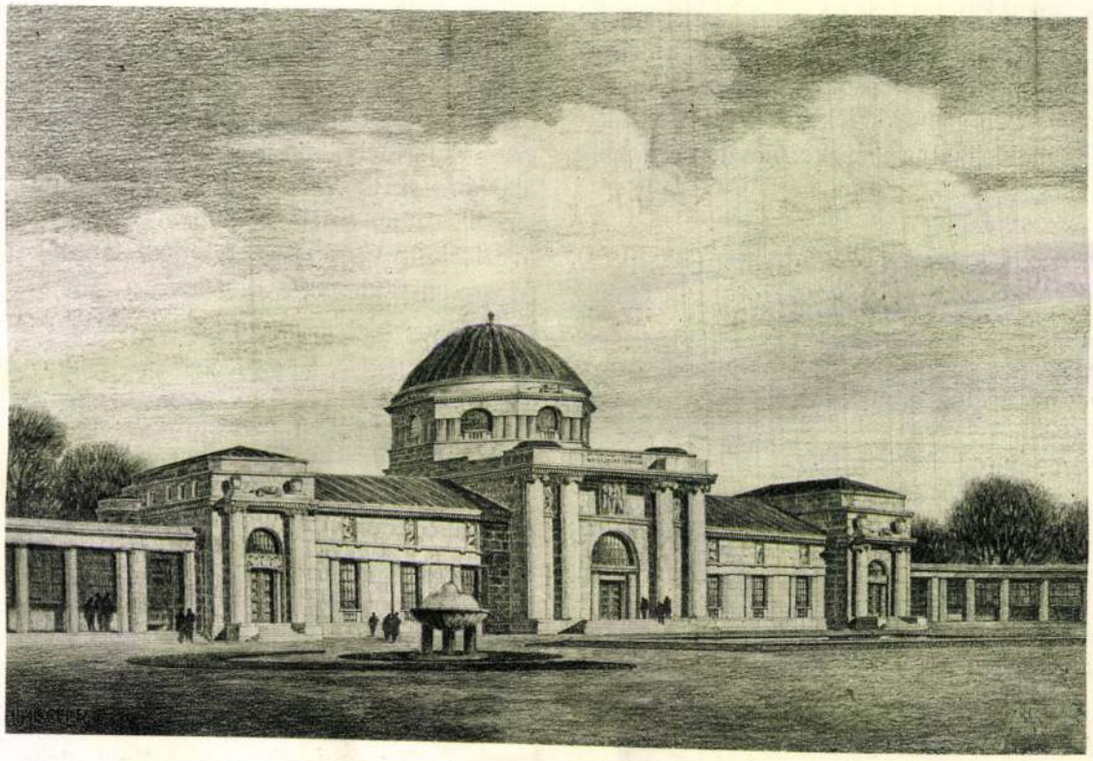

HIKISCH REZSŐ: A BUDAPESTI CREMATORIUM TERVE
I-ső díjat nyert pályaműve

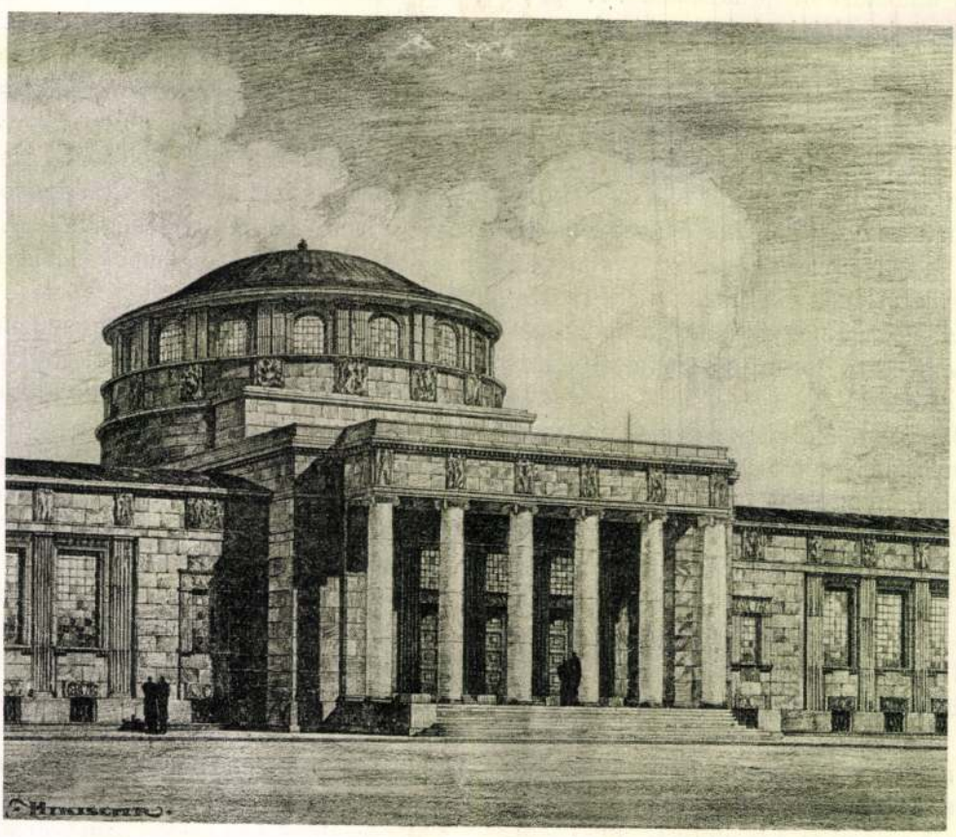

HIKISCH REZSŐ:
A KEREPESI-ÚTI TEMETŐ HALOTTASHÁZA FŐBEJÁRATÁNAK TERVE

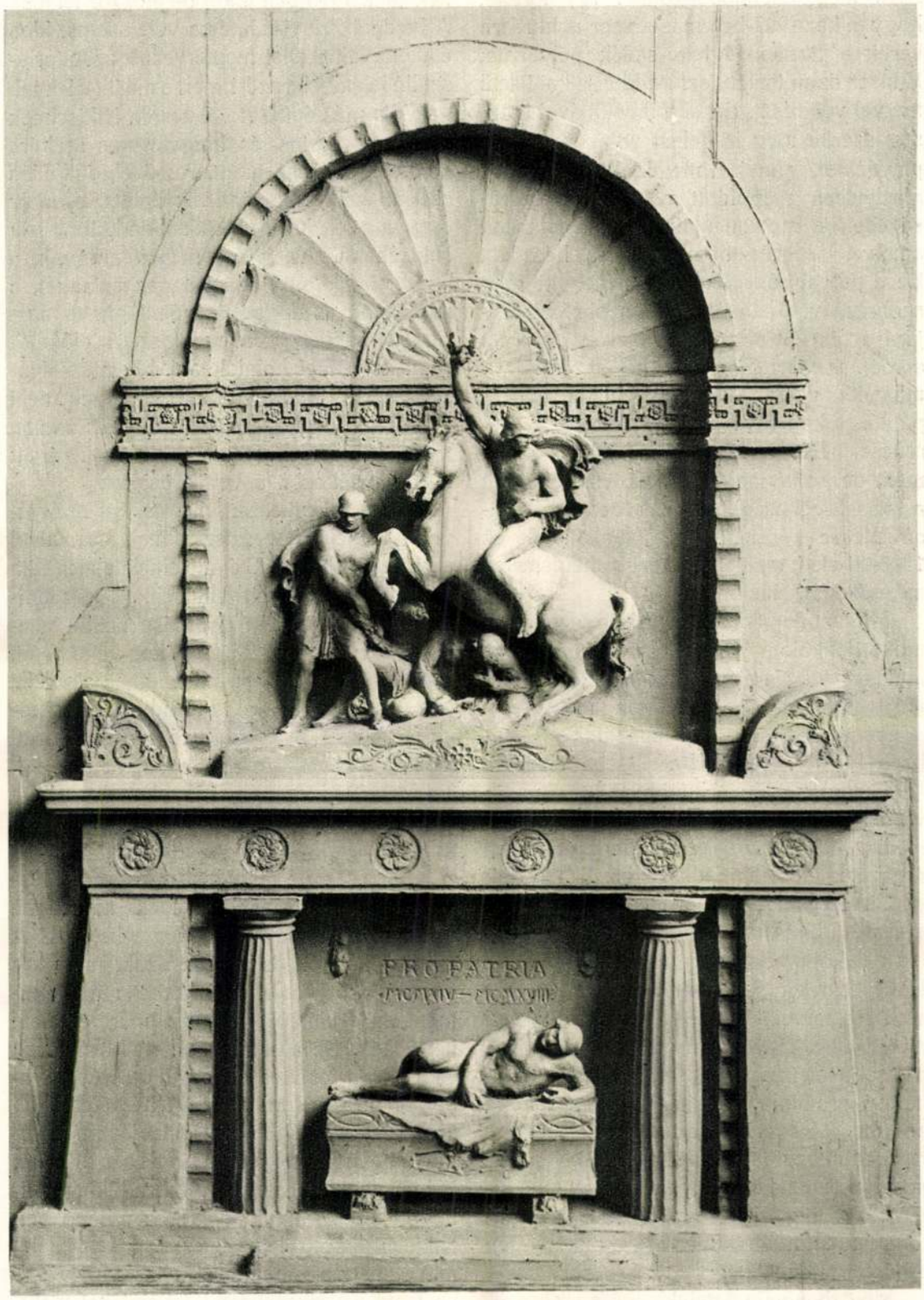

HIKISCH REZSŐ ÉS PÁSZTOR JÁNOS: A HŐSÖKNEK A SZÉKESFEHÉRVÁRI PLÉBÁNIA-TEMPLOM FALÁN ELHELYEZENDŐ EMLÉKMŰVE TERVE

olyan stílusnak az erőltetését, amely nem felelt meg hajlandóságának. Így történt, hogy mikor 1907-ben másodszor is kiírásra került a Szabadságharc-emlék pályázata, Hikisch azon ismét tisztára klasszikai ihletű tervvel vett részt. Ezzel a munkájával igazság szerint meg is kellett volna nyernie a pályázatot, annyira megérlelt és minden részletében megoldott volt az egyszerűségében is monumentális hatású talapzat, amelyet szobrásztársa számára készített. De a pályabíróságban egy neves külföldi szobrász vitte a szót s az ő szobrászi észjárása és ízlése döntötte el a pályázat sorsát. Hikischéknek be kellett érniök a második díjjal. A monumentális emlékpályázatokon továbbra is elkerülte a szerencse. Elismerés bőven jutott rajtuk neki, de soha megbízás. Ez volt a sorsa a kassai székesegyházba tervezett Rákóczi-síremlékre készített pályamunkájának az 1908-iki első, majd 1909-ben a megismételt második pályázaton is.

Míg monumentális építőkedvének nem adatott alkalom arra, hogy alkotásokban mutassa meg erejét, ebben az időben legalább gyakorlatibb feladatok megvalósítására jutott módja. Ilyen munkája volt Fernbach Károly babapusztai kisebb kastélya (1908-ban), két évvel utóbb pedig első fővárosi épülete, a szentendreiúti községi iskola. A Bárczy-aera hatalmas építészeti programmjából mindössze ez az egy feladat jutott Hikischnek, az is a város határán, a távoli Óbuda szélén, ahová a belső területek lakója véletlenségből sem téved el. Hozzá a telek sem volt szerencsés: torz alakja a tervező képzeletét szükségtelenül megkötötte. Egymásba szögellő tetőkkel, a kései német renaissance lendületes vonalhatású oromfalaival, kiugró terrasszal felbontott tömeget tervezett erre a helyre Hikisch, mozgalmas hatású, érdekes épületkomplexumot. Idők folytán a Szentendreiútra néző függeléképítmény alakját elrontották a restaurálók a terraszra önkényesen ráhúzott tetővel.

Miközben nála fiatalabb építészek egyremásra emelték épületeiket a város szívében (a háborút közvetlenül megelőző esztendőkben bontották le a Múzeum-körúton Ybl Miklósnak néhány műemlékértékű épületét, hogy a telket gazdaságosabban értékesítő bérházakat húzzanak föl helyükön), Hikischnek csak 1913-ban jutott ott először feladat. A hajdani Zrinyi-ház és a vele szomszédos épület telkére kellett megterveznie az Astoria-szálló felét. Felét azért, mert a másik teleknek gazdája más építészt választott. Hikischnek a Kossuth Lajos- és Magyar-utca sarkára kerülő épületrész jutott. Az ő elgondolása szerint épült meg a másik épület is, mely csupán a részletek alakításában különbözik Hikischétől. Az épület nemes arányait, a homlokfalak ötös osztását, az axisokat, a tető alakját és magasságát ő állapította meg. Egyszerűségében is palotaszerű előkelőségű az épület homlokzata. Mélyre vályúzott széles, lapos pilaszterek adnak neki vonalukkal fölfelé haladó irányt. Finoman tagosult, mégis nagyerejű párkányok zárják le nyomatékosan a vertikálisokat.

Ezzel az épületével, magassági arányával, az emeletek megosztásának arányaival a környék eljövendő épületeinek is megadta a kipróbált arányait Hikisch. A Múzeumkörúton a városkép elrontása nélkül lehetetlen lesz ezeken az arányokon változtatni. Helyességüket még szemmelláthatóbbá tette egy másik épületével, a Kund-féle bérpalotával, melyet a csatlakozó múzeumkörúti fronton a következő esztendőben épített föl. Az Astorián kipróbált arányokat alkalmazta rajta s tőlük ez az épülete is nemes és előkelő hatású lett.

Mindezek az alkotásai művészi képességei folytonos fejlődésének tanuságai. Minden azt mutatta, hogy a tehetségéhez méltó feladatok és köztük azok, melyekre legnagyobb hivatottságot érzett: a monumentális feladatok, sokáig már el nem kerülhetik. De akkor a háború következett és minden építkezés megállott. A hovatovább újra megindult művészeti élet újabb terveknek legföllebb a kigondolására juttatott alkalmat, megvalósításokra már nem. Mégis azokban a nehéz esztendőkben működött leggazdagabban és legmegkapóbban Hikisch alkotó képzelete. A „Céhbeliek" művészcsoportjának első kiállítására ő tervezte azt a nagyszabású hősi emléket, melynek mentől hatásosabb belső és külső földíszítésére kitünő szobrászok és festők fogtak össze. A lapos kupolája alatt széles szobrászi frízzel díszített, oszlopokkal áttört kerek építmény hatalmas erejű és minden

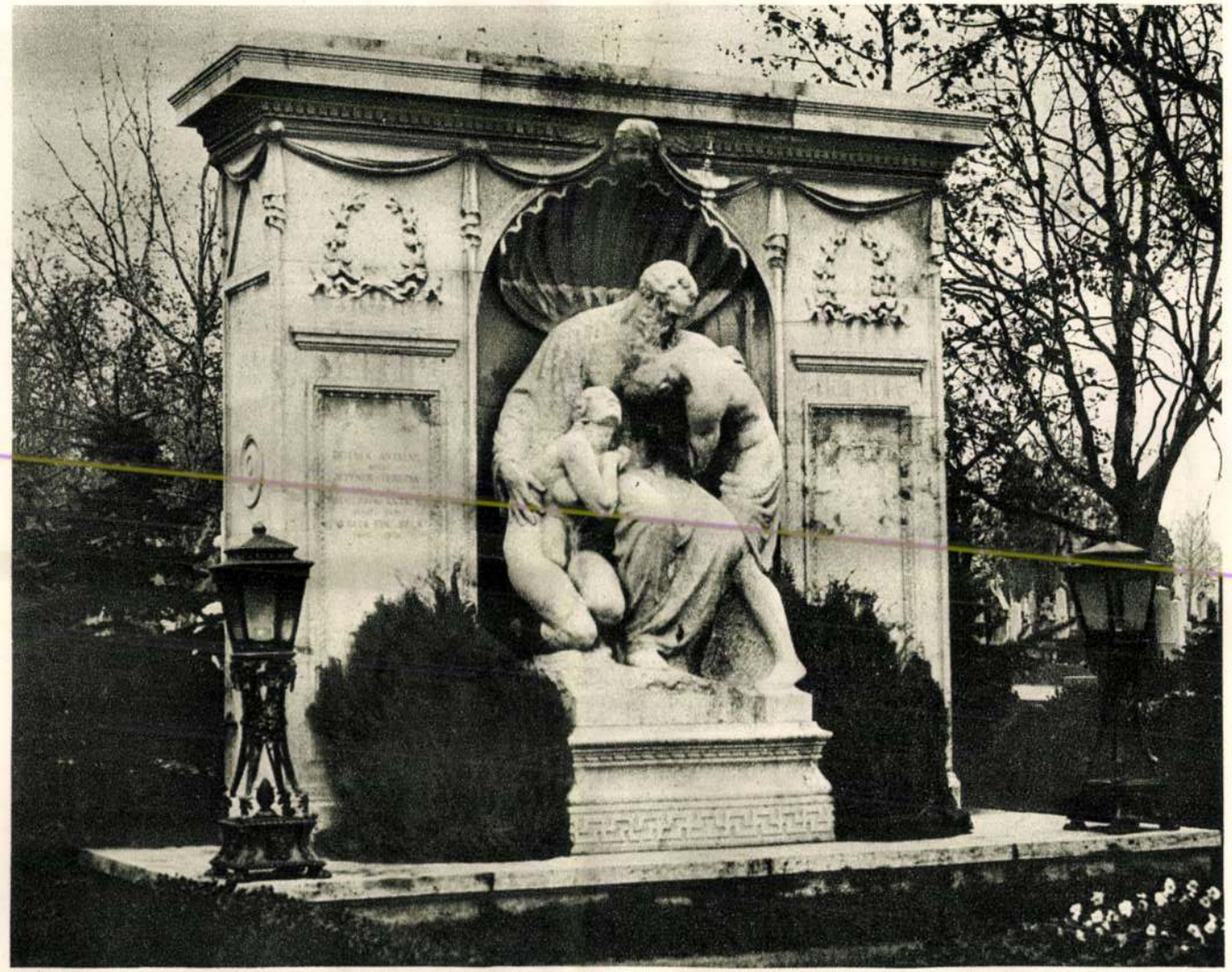

HIKISCH REZSŐ ÉS PÁSZTOR JÁNOS: BARTA KÁROLY ÚR CSALÁDI SÍRBOLTJA

HIKISCH REZSŐ: A NERUDA-CSALÁD SÍREMLÉKE

ízében egyensúlyos alkotás volt. Nagy kár, hogy valóság nem lehetett belőle.

Inkább művészeink foglalkoztatására, semmint azzal a reménységgel, hogy épület is válhatik belőle, írt ki pályázatot 1916-ban a főváros egy nagyszabású krematórium épületére. Az első dijat Hikisch nyerte meg centrális kupolájú, erőteljesen hangsúlyozott tagozású épületével. Szaporította vele azoknak az archivumba temetett alkotásainak számát, melyekre bűnbánattal fog visszanézni a mainál hozzáértőbb nemzedék.

Sikerének következése volt egy megbízás, melyet ugyanabban az esztendőben kapott a fővárostól. Hatalmas méretű ravatalosházat kellett a kerepesi temetőben terveznie. Ennek a megbízásnak sem volt komolyabb a gazdasági alapja, mint az előző pályázatnak. A háború annyira bizonytalan esztendeiben, munkaerő, építőanyag és pénz híján senki sem gondolhatott akkora épület lábraállítására, mint amilyen a tervezett halottasház lett volna. De legalább ott volt vigasztalónak az a gondolat, hogy ilyen épületre mindenesetre szüksége lesz egyszer a fővárosnak s ha utóbb is s ha talán sokára is, de mégis valóság lesz a tervből.

Ez a gondolat lelkesítette föl Hikischt arra, hogy egész erejével nekifeküdjön a feladatnak. Tervét általában nagy tetszéssel fogadták. Érthetően, mert vele Hikisch életének legharmonikusabb művét alkotta meg, egészében hatalmas monumentalitással ható részleteiben finomságaival megragadó alkotást. Az elnyúló földszintes épület közepéből rendkívül finomra egyensúlyozott arányaival emelkedik ki a magas dobra helyezett lapos kupola. A főhomlokzat középső részének a kiszögellő hatoszlopos portikus ád monumentális súlyt. Egyebekben az épület a legegyszerűbb, síma falainak alig van dísze, a biztos arányérzékkel elhelyezett ablaknyílások adják tagozását.

Az összeomlás minden monumentális építkezést lehetetlenné tett a megmaradt Magyarországon. Sokáig bérházak sem épültek, legföllebb apró villák a főváros periferiáin. A monumentális álmoknak végük lett — az építés művészei számára immár csak apró feladatok adódtak. Egy sereg kisebb-nagyobb síremlék köszöni keletkezését ezeknek a megpróbáltatásos esztendőknek. Síremléket a háború előtt is szívesen tervezett Hikisch. Az építés gyakorlatias feladatainál mindig jobban vonzották azok, melyeken a művészet követelményeinek mindent alárendelhetett és melyeken nem volt kénytelen az épület belső elrendezésének igényeivel számolni. A kerepesi temetőben néhány megragadó síremléket készített. Hatalmas erejű építmény a gelsei Guttmann-család mauzoleuma. Kerekkupolás, nyolcszögű épület, egyik beszédes tanusága annak a kvalitásnak, amely ezt a művészünket legtöbb magyar kortársától megkülönbözteti: csaknem biztosra menő arányérzékének, a díszítésben pedig mindig mértéket tartó nemes ízlésének. 1910-ből való Lukács Antal síremléke: lépcsőzetesen elhelyezett kőlapokon egy hatalmas kőkereszt. Sokszor megismételt motívum, melyet semmi díszítő ötlet nem frissít föl, csak az egésznek monumentális ereje, a nagyarányúan megtagolt tömegeknek összezárkozott egyensúlya ad neki újszerű hatást.

A háború óta tervezte legtöbb síremlékét Hikisch. Közöttük vannak legsikerültebb ilyen alkotásai. A Neruda-család sírboltja annak a problémának megoldása, hogy a szabad ég alatt fölállított sírkő hogyan hathat minden nézetből épületszerű egésznek. Ezt a hatást Hikisch a kőtáblát bekeretező két pár oszloppal érte el, továbbá a tetőként reájuk helyezett architrávval. Másik temetői főműve Hikischnek a Barta-család síremléke, igen finoman tagozott tömegével. Fadrusz János síremlékének főmotívuma magának a halott mesternek fiatalkori műve, a megfeszített Krisztus alakja. Az építészeti alapot Hikisch alkotta meg hozzá: nagyon finom arányú oltárszerű építményt. Időrend szerint egyik legutolsó alkotása a művésznek a székesfehérvári nagyszabású hősi emlék, amelyet szerencsés ötlettel a templom falába tervezett bele.

V.

A háború közepe tája óta Hikisch egy fiatal építőművészt vett maga mellé munkatársnak, *Müller* Viktort. Müller ugyanazt az iskolát járta, mint Hikisch, a drezdai művészeti akadémiát s onnan ugyanazt az építészeti észjárást hozta haza, mint ő. Hikisch azóta készült munkáiban ennek a tehetséges fiatal művésznek is része volt.

A legutóbbi éveknek alkotása két villaszerű épület, melyeknek egyike a Városliget szomszédságában, az Ilka-utcában áll, másika a Naphegyen, a Derék- és Tigris-utca sarkán. Az előbbi, a Balázs-család háza, formáival, tömegének megszerkesztésével, egész elképzelésével a régi Pest-Buda táblabírókori hangulatát idézi föl. A Városliget környékén hajdan, a mult század ötvenes éveiben nem egy ilyen villa épült. Az idilliumi környezet szinte hivogatóan hat erre a korstílusra, amely ott érzi otthon magát, ahol meghittség várja. Ezen a kis házon látszik meg legjobban, milyen kevés eszközzel, nemes anyagok és díszítő motívumuk felhasználása nélkül, pusztán a tömegek arányainak kitapogatásával mennyire meghitt tud lenni az olyan monumentális észjárású művész is, mint Hikisch.

A másik épület a naphegyi Fenyő-villa. Ez nagyobbigényű épület amannál, emelete is van s a tömege is hatalmasabb. Szerkezete szerint ez a villa talán még az előbb említettnél is egyszerűbb: síma homlokfalát úgyszólva csak az ablaknyílások sora és a zömök oszlopokon nyugvó erkély élénkíti meg. Míg az előbbi épület a báj és az intimitás megtestesülése, emez részleteinek minden finomsága mellett Hikisch monumentális felfogásának is kifejezője.

Ismét más természetű feladat megoldását jelenti a Lukács-fürdő Zsigmond-utcai homlokzatának és belső udvarának kiképzése. A fürdőépület eredetileg raktárfalszerű homlokzatának barokkos toronnyal adott új lendületet Hikisch és finom barokk ékítményekkel enyhítette síkjának egyhangúságát. A belső udvar átalakítása közben viszont a meghittség hatásának fölidézésére törekedett.

Hikisch egész művészpályáján mint kísérő árnyék, mint izgató és nyugtalanító, de egyben sarkalló feladat vonul végig az Erzsébet-emlék pályázata. 1903 óta minden pályázatán részt vett, egyre érettebb tervvel. Végre az utolsó pályázaton, 1919-ben ő nyerte el az első díjjal a megbízást is. Nagy elégtétele volt ez évtizedes küzdelmének, de igazi öröme már nem telhetett benne, mert a közben elmúlt nehéz idők annyira megapasztották az emlék pénzalapját, hogy Hikisch hegymegoldó hatalmas tervének kivitelére gondolni sem lehetett. A legkülönbözőbb megoldások számára kellett újabb és újabb terveket készítenie. Egy ideig arról volt szó, hogy a Várbazár közepe táján, a két torony között kivájják a hegy oldalát és felül nyitott köralakú csarnokká képezik ki, melynek közepébe állítják azután Erzsébet királyasszony szobrát. Ebből a tervből sem lett valóság s Hikischnek újabb változatot kellett kieszelnie a Margitsziget közepére: köralakú, oszlopai között áttört kupolás kis templomféle csarnokot a királyné szobra számára. Ehhez a tervéhez már kifaragták a köveket, már csak az egyberakásuk van hátra. Ha elkészül a tempietto, művésze elborongva idézheti föl előtte egész pályáját, annak sok csalódását és sok lemondását. De vigasztaló gondolatokat is ébreszt majd föl benne ez az alkotása. Annak tudatát, hogy végezetül bármennyire összezsugorította koncepcióját a kényszerűség, annyi esztendő erőfeszítése nem volt hiábavaló. Az Erzsébet-emlékért való viaskodása közben fejlett ki benne a monumentális építő, a nagy tömegek hatalmas szózatú lendítője.

ELEK ARTÚR

barokk templomok számára készültek. Figyelmük inkább a külvilágra irányul, melynek benyomásait lelkükön keresztülszűrve adják. Igazi tett-ember mind a kettő, nagy önbizalmuk óriási munkateljesítő képességükben gyökerezik. A felfokozott életérzésnek két olyan tipikus alakjával állunk itt szemben, akik éppen ezen lélekalkatukból kifolyólag legjobban tudták a barokk művészet expanzív, nyugtalan, szenvedélyektől fűtött, drámai szellemét, a maguk kifejező eszközein keresztül, érvényre juttatni. Ennek a széles, teleszájú, grandiózus stílusnak csak szélesen kezelhető formák felelhettek meg. Ilyenek Händelnél az opera, de főkép az oratórium, hol tág tér nyílott a nagyszabású kórusok alkalmazására, a mitológia és az ó-szövetség emberfölötti hőseinek drámai jellemzésére. Ilyenek Rubensnél a hatalmas oltárképek, mitológiai és történeti témákat ábrázoló művei, melyekben diadalmas életereje a maga teljes színpompájában bontakozhatott ki. Rubens, művészetének hangos pátoszával, kifejezésének súlyával, diadalmas szenzualizmusával, élettel telt ragyogásával, szenvedélyes mozgalmasságával, alakjainak csodálatos plaszticitásával a barokk művészetnek ugyanazt a heroikus, drámai szellemét adja vissza a festészetben, mint Händel művészete a zenében.

Bach mélységes szubjektivizmusa, misztikája, utánozhatatlan bensősége Rembrandt művészetében találja méltó párját. Hogy mennyire az ellentétek művészete a barokk, ezt abból is láthatjuk, hogy részben milyen ellentétet képvisel Händel és Rubenshez viszonyítva a Bach és Rembrandt lélekalkatán keresztül megnyilvánuló barokk stílus. Egyik sem tartozik a népszerű, ünnepelt művészek közé. Szerény, a nagyvilágtól visszahúzódó életet élnek. Nem hősök és ünnepségek, hanem szubjektív érzések, lelki szenvedések költői. Mélyen vallásos kedély mindkettő. Bach zenéje nem dallamos és behizelgő, formaalakítása nem olyan világos, mint Händelé. Sokszor szövevényes és titokzatos, nehezen érthető. Szereti a disszonanciákat, a problémákat, melyek nála nem technikai, hanem lelki problémák. Sokkal inkább elfoglalja saját benső világa, semhogy a külső hatással ráérne törődni: nem ragyogó környezetben, koncerttermekben, hanem a lelki elhagyatottság idején szól hozzánk. Ugyanezekkel a szavakkal jellemezhetjük Rembrandt művészetét is. A lélek szenvedélyes keresésében Rembrandt annyira kiszélesíti a festészet határait, hogy műveinek hatása a legbensőségesebb művészet, a zene hatását közelítik meg. A nagy művészlelkek csodálatos érzékenységével rögtön fölfedi a mély szimbolikát, mely a színek érzéstartalmában rejlik. A formának nincs önálló jelentősége, egy lesz a tartalommal. Szívének mélyen meghatódott, bensőséges beszéde közvetlenül szól a szívhez.

Hogy miképen lehet fény és árnyék ellentétekkel az élet misztériumát, a dolgok lényegét megsejtetni, ezt mind Rembrandt, mind Bach megmutatták. A fény náluk metafizikai principium, mely diadalmasan győz a sötétség fölött. A „fiat lux", kulcsa és varázsszava a teremtésnek, kulcsa és varázsszava művészetük csodálatos transzcendens jellegének. Rembrandt patriarchaalakjainak fenségesen egyszerű, csendes gesztusa, melyre a fény ráesik, ugyanazt a hatást váltják ki lelkünkből, mint Bach Máthé passziójában a Megváltó szavait kísérő vonósnégyes lágy, éteri csengése. Olyan ez, mint az Úr fejét körülvevő glóriafény, mely csak akkor alszik ki, midőn elnémul a kereszten. „Actus tragicus" c. kantátájában a halálra emlékeztető, sötét, mély hangokból álló kórussal szemben, mely szinte belemerül a megsemmisülésbe, a teljes vigasztalanságba, egyszerre fölcsendül a magas szoprán kórus, mint egy fénysugár a magasból, mint az emberi hitnek, bizakodásnak naív kifejezése. Megkapó ellentétben haladnak egymás mellett a mély és magas szólamok, de a figyelem súlypontja az utóbbiakon van, mint egy fényfolton, mely enyhíti a körülvevő sötétség borzalmait. A kifejezés módja teljesen analóg Rembrandt stílusával. Rembrandt tájképein az elemek felindulásán, viharán keresztül ható fénysugár a béke hírnöke, mint ahogy a Genezis a szivárványt értelmezi: „Ez legyen a jele annak a szövetségnek, mely köztem és a föld között vagyon". A későbbi „Sírbatétel" éjsötétségét áttörő mécses reszkető fényében a testek anyagiassága eltűnik, az alkotás tiszta lelkisége: egy halk, meg-megcsukló, fáj-

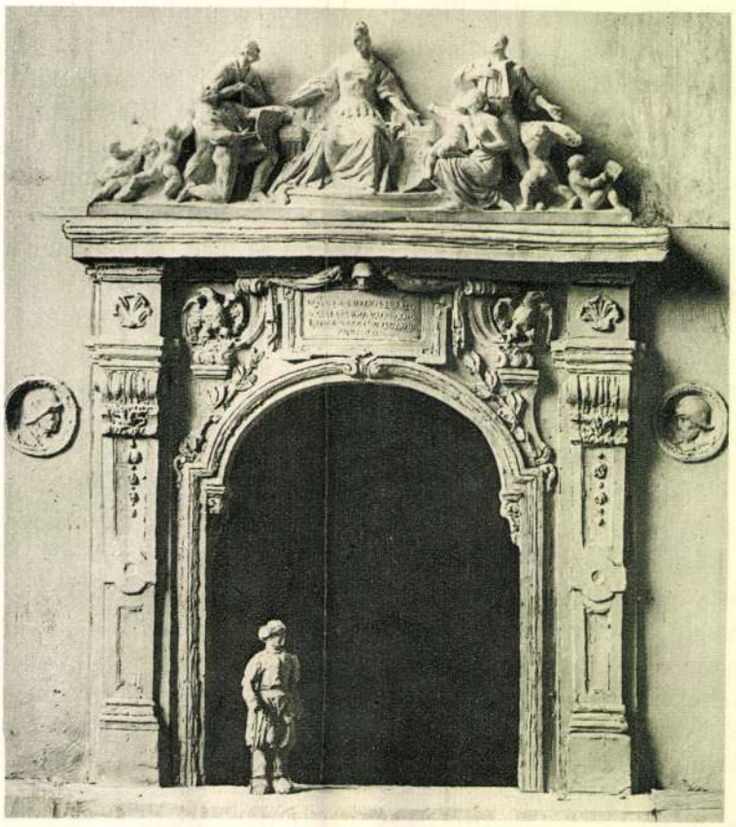

HIKISCH REZSŐ ÉS KISFALUDI-STROBL ZSIGMOND:
A SOPRONI NÉPSZAVAZÁS EMLÉKÉRE EMELENDŐ KAPU VÁZLATA

dalmas zokogás, közvetlenül szól hozzánk. Így alkalmazzák Rembrandt és Bach a világítás és hangzásbeli ellentéteket a mű lelki gyujtópontjának megéreztetésére.

Szubjektív lélekalkatuk hozza magával, hogy Rembrandt a portraitfestészet, Bach a szóló hangszeres zene, főkép az orgona iránt olyan nagy vonzódást érez. A lélekábrázolásra itt bőven nyílik alkalmuk. Bach egész hangszeres stílusa elválaszthatatlan az orgona polifon, komoly, súlyos stílusától. Preludiumaiban, toccátáiban, fantáziáiban a mély regiszterben szélesen zengő akkordok, patetikus törthangzatok, súlyos oktávmenetek a barokk festők mély, sötét színeit juttatják eszünkbe. Gondoljunk a d-moll orgona toccátájára és hasonlítsuk össze a lelki tartalom szempontjából Rembrandt híres braunschweigi „Zivatar" képével. Ez nem egyszerű tájkép, mint ahogy amaz nem egyszerű preludium a fugához, hanem egyéni, szenvedélyes lelki történések, al fresco odadobott rajza. A tájkép sötét felhőktől bevont ege, melyen csak néhol tör át egy kis fénysugár, a különösen formált romok, az alázuhanó folyó hullámai, ugyanolyan hangulat kifejezői, mint Bach szárnyaló fantáziájú, improvizációként ható toccátájának szinte csak odavetett tremolói, hömpölygő akkordsorozatai, melódia és szóló nélkül, minden egy mély alaptónusba beleolvasztva.

A Wohltemperiertes Klavier 48 preludiuma és fugája az önvallomásnak ugyanolyan megragadó kifejezései, mint Rembrandt portraitjai. Ez a szubjektivizmus azonban nem erőltetett, betegesen érzékeny idegektől vezérelt, mint a romantikusoké, hanem lélekből fakadó, bensőséges, őszinte. B-moll preludiuma egy erős, fegyelmezett férfilélek mély, fojtott fájdalmának kifejezése, mely csak itt-ott tör ki egy-egy hevesebb akcentusban. Panaszos motívuma a végső decrescendóban, mintha a végtelenség megmérhetetlen távolságába hangoznék ki. Ugyanazt a sóvárgást kelti a lélekben, mint ami ott reszket Rembrandt portraitinak tekintetében. Rembrandt a szem fényének elhomályo-

~~Hikisch Rezső~~

« 16 »

Műtarnok 1904/5. téli k.

XIV. TEREM.

462 **Hikisch Rezső.** Kúttanulmány a Korvin-térre, Buda a városalapitó. Szénrajz. Magántulajdon

463 **Hikisch Rezső.** Tanulmány az Erzsébet-királyné-emlékhez. Tollrajz. Magántulajdon.

464 **Hikisch Rezső.** Kúttanulmány a Korvin-térre, Hunor és Magyar legendája. Szénrajz. Magántul.

465 **Hikisch Rezső.** Sír. Szénrajz. Magántul.

*466 **Hikisch Rezső.** Tanulmány Kossuth sírjához. Szénrajz. Magántulajdon.

467 **Hikisch Rezső.** Kúttanulmány a Korvin-térre. Tollrajz. Magántulajdon.

468 **Hikisch Rezső.** Villa. Szénrajz. Magántulajdon.

469 **Hikisch Rezső.** Tanulm. Kossuth sírjához. Krétarajz. Magántulajdon.

« 48 »

470 **Hikisch Rezső.** Tanulm. Kossuth sírjához. Szénrajz. Magántulajdon.

471 **Hikisch Rezső.** Tanulmány az Erzsébet-királyné-emlékhez. Tollrajz. Magántulajdon.

472 **Hikisch Rezső.** Templom. Szénrajz. Magántul.

473 **Hikisch Rezső.** Akadémiai tanulmányok. Tollrajz. Magántulajdon

VÁGÓ PÁL, 1887. 600 frtos első társulati díj. *Vonó-négyes.*

VÁGÓ PÁL, 1891. Társulati 300 frtos műlapdíj. *Birkózó bikák.*

VÁGÓ PÁL, 1899. 1000 frtos Lotz-díj. *A huszárság története.* (Falfestmény a párisi kiállítás magyar házában.)

VERESS ZOLTÁN, 1895. Gróf Károlyi Tibor-féle 1000 frtos díj. *Egy nóta.*

VEDRES MÁRK, 1899. Báró Rudich József alapítványi ösztöndíja. *Káin.* (Szobormű.)

ZALA GYÖRGY, 1884. Társulati 200 drb 4 frtos aranyból álló művészi nagydíj. *Mária és Magdolna.*

ZALA GYÖRGY, 1887. Állami aranyérem. *Harckészség.*

ZEMPLÉNY TIVADAR, 1894. Ráth György-féle 300 frtos díj. *Altató dal.*

ZEMPLÉNY TIVADAR, 1895. Műbarátok köre által alapított 1500 frtos ösztöndíj. *Szegény asszony otthona.*

ZEMPLÉNY TIVADAR. 1900. 1000 frtos Röck Szilárd-jutalom *Zarándoknő.*

ZEMPLÉNY TIVADAR, 1900. Állami aranyérem. *Virrasztások és imádkozzatok!*

ZIEGLER KÁROLY, 1896. Ráth György-féle 300 frtos díj. *Kertben.*

b) *Külföldi művészek.*

AUSTEN-BROWN, THOMAS, 1903. Állami aranyérem. *Anya és gyermeke.*

BAERTSOEN, ALBERT, 1898. Állami aranyérem. *Est az Escau-n.*

BARTELS, HANS, 1892. Állami aranyérem. *Hullámtörés.*

BÖCKLIN, ARNOLD †, 1886. Állami aranyérem. *Hullámjáték.*

BUTTI, ENRICO, 1892. Állami aranyérem. *A bányász.* (Bronzszobor.)

HAHN, HERMAN Prof., 1903. Kis állami aranyérem. *Éva* (Bronzszobor.)

HALL, OLIVIER, 1903. Kis állami aranyérem. *Az Angerton-mocsár Észak-Lancashireben.*

HIKISCH REZSŐ

(1)

ELEK Artur:

Hikisch Rezső művészete, M.M. 1926. 582.old.

[Magyar Művészet

~~HIKISCH Lajos:~~

Hikisch Rezsö, épitész.

Siremlék a Majovszky-család számára.
Tervezte Hikisch, készült a Seenger
Béla köipari rt.-nál.

/Illusztr./

Magyar Iparmüvészet. 1930 117-120.l. Képek.

Hikish Ressö épitén M. D. M.

I. dijjal tüntették ki az 1916 os Erzsébet királyné emlékmű pályázaton. A bizottság Zalával közös tervét ja vasolja kivitelezésre. 1921.
1925 ben elkészül az épitészeti rén.

Az Erzsébet királyné emlékmű története: Bp. 1932, 2, 3, 4.

*

Ilikisch Rezső építész ~~szül~~ 1876 ~~szeptember~~ ~~[illegible]~~ Budapesten, hol ~~[illegible]~~ középiskolát és a felső ipariskolát is ~~Budapesten~~ végezte. 1896–9. ~~[illegible]~~ a drezdai képzőmű~~[illegible]~~ akadémián {Paul Wallot és Wilhelm Kreis} növendéke volt. ~~[illegible]~~. 1900. ~~[illegible]~~ Németországban és Franciaországban, 1901. ~~[illegible]~~ Olaszországban volt tanulmányúton. Budapesten működik. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ H. tervei alapján épült a ~~buda~~bpesti Astoria-szálló, ~~[illegible]~~, a szentendrei úti városi iskola, Fernbach Károly kastélya Babapusztán, a kiskunhalasi városház, szálló-szinház (1905–~~[illegible]~~6), és számos siremlék a budapesti temetőkben. Díjai: a drezdai művészeti akadémián nagy ezüst érem (II. díj, 1899), a Bismark-Säulen pályázaton (Németországban) vaskoszorú, a Kossuth Lajos-siremlék pályázaton III. díj, az Erzsébet-emlék pályázaton I. díj, a Szabadságharc szobor pályázatán II. díj stb.

ÉPÍTÉSZET ÉS IPARMŰVÉSZET.

1912. 2. 27.
Címlapkép

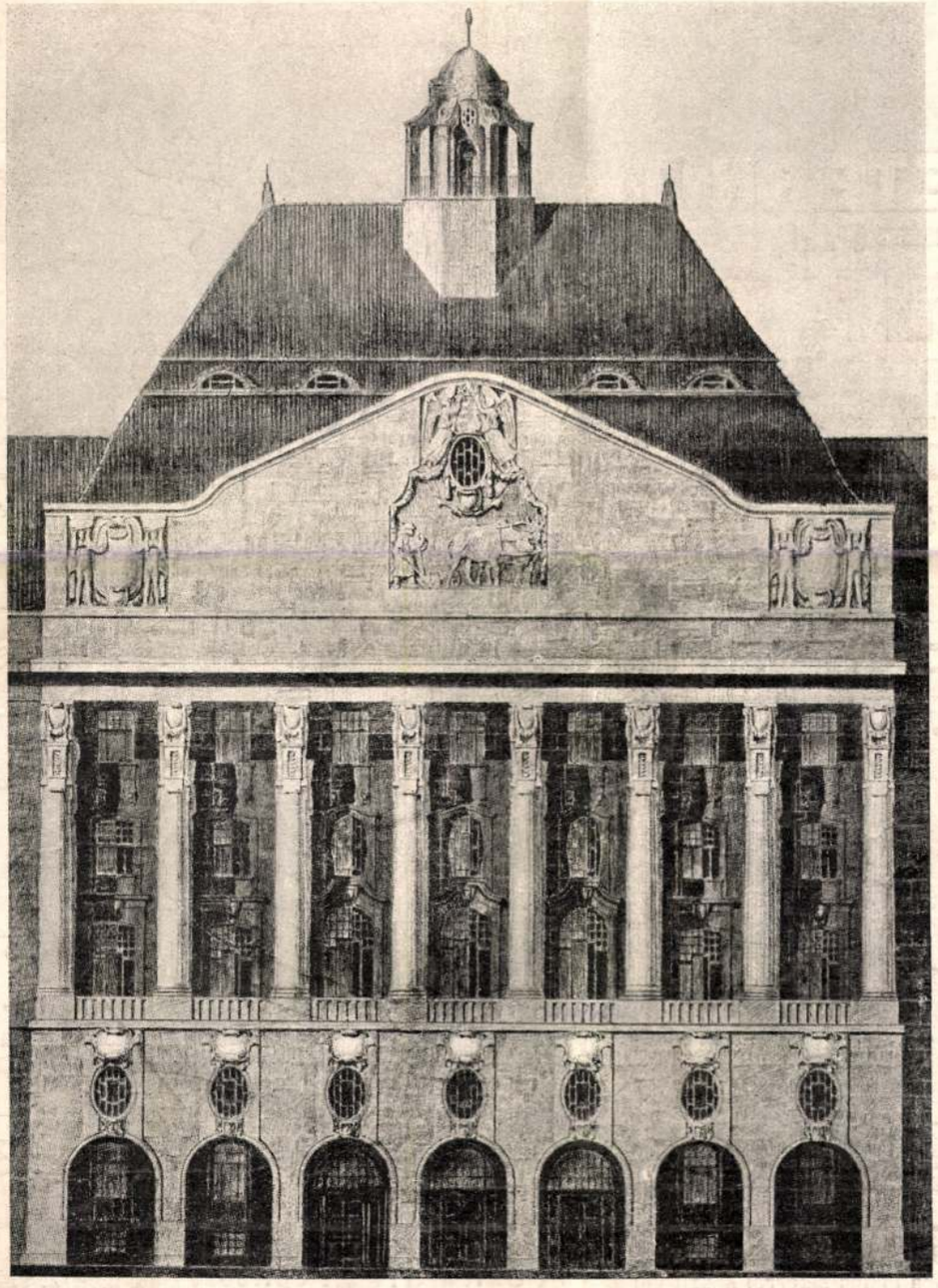

HÁMLOKZAT-TANULMÁNY. HIKISCH REZSŐ MŰVE.

ETERNIT

PALA

Magyarországi központ:

ETERNIT MŰVEK

HATSCHEK LAJOS

Budapest, VI., Andrássy-út 33. sz.

TELEFONSZÁM: 12—92. és 171—72.

Igen fontos! Minden Eternit-lap „ETERNIT" szóval van megjelölve. Szíveskedjék mindig határozottan Hatschek-féle „ETERNIT-PALÁT" kérni.

Munkácsy Gyula

MAGYAR KIR. SZABAD.
TAKARÉK-TŰZHELY ÉS
KÉMÉNYTOLDÓ GYÁROS
TELEFON-SZÁM: 12—80.

Budapest, VII., Rózsa-u. 39.

Vajda Kálmán szobafestő és mázoló, Budapest, VII. ker., Király-utca 99. Telefon 165—49. Költségvetés díjtalan!

SOLLUX
PRIZMAGYÁR
BUDAPEST VII. ILKA-U. 6
TELEFON GYÁRI IRODA 153-01
KÖZP. IRODA 1-45
SPECIÁLIS PRIZMAS ÉS
TŰZBIZTOS ÜVEGEZÉSEK
ÜVEGTETŐK FELÜLVILÁGÍTÓK
MARQUISEOK-VEZÉRKÉPV.
ACZÉL MARCZELL OKL.
MÉRNÖK. PORTALÉPITŐ
V. ZOLTÁN-U. 11.::::
TELEFON 146-39

FOTOKEMIGRAFIAI MŰINTÉZET
ALAPITVA 1889
WESZELY LIPÓT

BUDAPEST
V. Dorottya-u. 11
készit
KLISÉKET
mindennemü képes nyomtatványokhoz a legjobb kivitelben.
AUTOTYPIA · CHROMOTYPIA
FOTOTYPIA = FOTOLITO
MINDENNEMÜ RAJZOKAT.
HÁZON KIVÜLI FELVÉTELEK.
TELEFON 98-82.

Kőműves- és ácsmesteri vizsgára biztos sikerrel készit elő **BECK JENŐ GYULA építész,** Budapest, VII. ker., Sajó-utca 2. szám.

MDK

Hikisch - Zala

Erzsébet kir.né szobra

Az Erzsébet-szobor a királyi Várkertbe kerül.
Pesti Hirlap, 1921 jun. 8. 3.

Hikisch MDK

épitész

Magyar Pályázatok 1906. 11.sz.
/A nagyváradi "Fekete sas" szálloda pályaterve**i**,
müszaki rajzokkal/.

MDK

Hikisch és Schubert utodai építész

4-6 em.ház

Magánépitési eng. Bp. Epitő Ipar 1908.máj.31.232 l.

Hikisch MDK

épitész

II. Rákóczi Ferenc siremléke
Vállalkozók Közlönye 1909. nov. 3. 4.o.

MDK

Hikisch

épitész

II. Rákóczi Ferenc Siremléke.
Vállalkozók Közlönye. 1909. nov. 3. 4.o.

Hikisch MDK

épitész 31. sz. tervét tartották jónak

A szentesi városház pályázata
Vállalkozók Közlönye 19o7. máj. 1.

Hikisch MDK

A szabadságharc-szobor
Vállalkozók Közlönye, 19o7, jun. 19.

MDK

Hikisch Lajos

Épitő Ipar Épitő Művészet 1925. 12.1.

Flikisch Lajos
építész

M.D.K

A Sztalin út 57 sz. házat Petschacher tervezte, majd 1893-ban Schubert és Flikisch építészek átalakították.

Herczeg: Petschacher Gusztáv építészete
M.M.M. Évkönyve 1952, 178 l.

Hikisch Lajos
épitész

M.D.K.

Schubert, Hikisch és Kauser Gyula terverte a Rudas László utca 6 számú házat.

Ibl Ervin: Petschacher Gusztáv épitészete
M.M.M. Évlonyve 1952, 189 l.

Hlikisch Lajos

építész

az esztergomi Schubert és

Hlikisch építési vállalat

egyik megalapítója

80 éves korában 1924

. dec . 30. meghalt.

Hlikisch Rezső építész

atyját gyászolja

család.

Építő Ipar — Építő

Művészet. 1925. 11. l.

1924

80

44

adásában a többi között azt a javaslatot terjesztette a Kongresszus elé, hogy a gyakorlatban működő mérnökök továbbképzése céljából létesíttessék a Műegyetemmel kapcsolatban *„Mérnöki Továbbképző Intézet"*. Szerinte ez az intézet nem jelent külön intézményt, külön épületet, külön felszerelést, hanem lényegében bizottság volna, amely a Műegyetemmel kapcsolatosan a továbbképzést intézményesen irányítja és vezeti.

Ez a javaslat nemcsak a műegyetem felfogását fejezi ki, hanem az egész mérnöktársadalom osztatlan tetszésével találkozott és a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium lényegében ezt a javaslatot tette magáévá.

Ennek a javaslatnak az alapján, a benne foglalt elgondolások szerint létesült *dr. Mihailich Győző* tanár úr lankadatlan munkája segítségével a *M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Mérnöki Továbbképző Intézete*, amelynek szervezeti szabályzatát a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az elmult tanévben 33.523/1939. IV. számú rendeletével jóváhagyta.

A szabályzat szerint az intézet célja: *a gyakorlatban működő mérnökök tudományos továbbképzése*, amely a matema-

HIKISCH JENÖ

Romváry F : Memento mori

Pécs, 1999

Szigetvár

261.o.

Zusammenhang zu Eduard L..

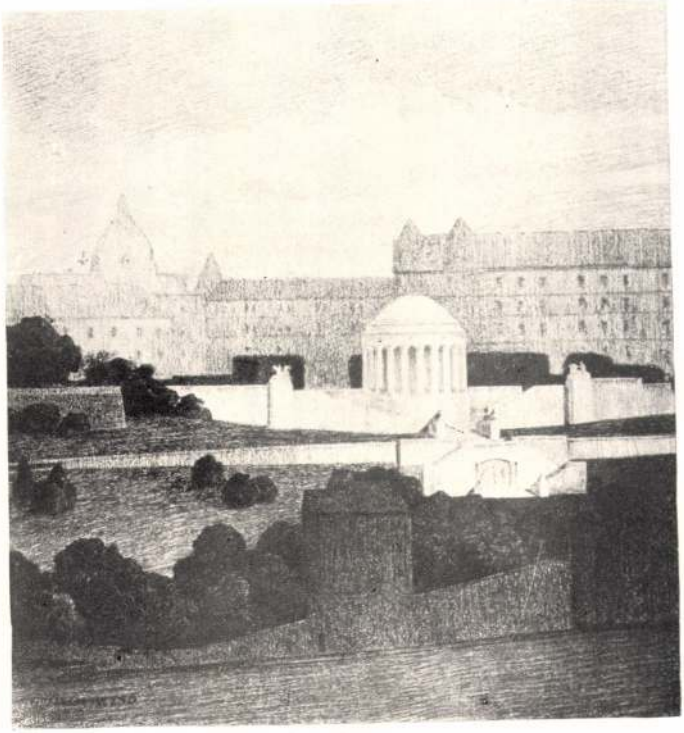

732 Hikisch Rezső: Emlékmű.

335 Rajki István: Tanulmányfej.

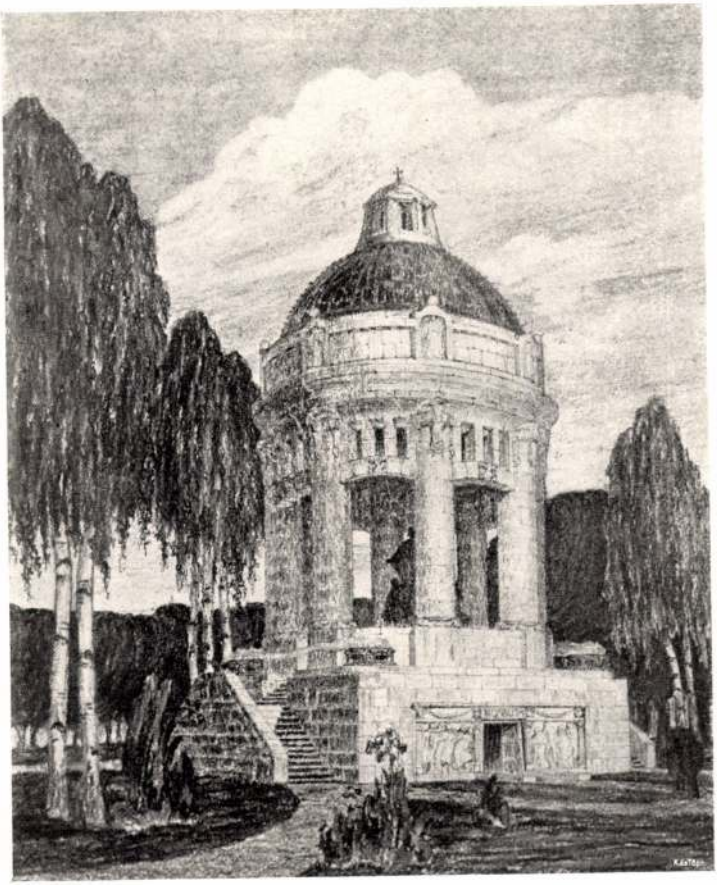

466. Hikisch Rezső: Tanulmány Kossuth sírjához.

388. K. Spányi Béla: Hajnali szürkület.

MDK

Hikisch Rezső és Füredi Richárd, Bp.

Pályázatok tervezésükre. Kossuth-szob., pályázata. Vállalkozók közl. 1908. márc. 4. 6. l.

Hikisch Rezső MDK

építész

Az Erzsébet királyné emlékszobor kiviteli tanulmányterveinek elkészitésével megbizott művésztársaival együtt hátrálékos tiszteletdijuk kiutalását kérik a miniszterelnöktől. /1919 márc. 6/.

25-26.o.

Erzsébetszoborról lásd még. 23-32.o.

M.T. Képz. Él. Bp. 1960.

MDK

Hikisch Rezső

Beck Ö. Fülöp: Emlékezései. Bp.1957.

172,286,3o7,373, 431.l.

M.D.K.

Hikisch Rezső.

Épitőművész kivitelezte a Kisfaludi Strobl Zsigmond szobrászmüvész által tervezett soponi Hüség kaput.

Városok Lapja 1937. XXXII.évf. 3.szám. 62.0

Sopron idegenforgalma.

MDK

Hikisch Rezső

Az uj épitészet. Vállalkozók Lapja 1933. jan.5. 4.l.

MDK

Hikisch Rezső - ifj. Mátrai Lajos

Kossuth emlékmü pályázat, III. dij

Művészet I.évf. 1902. 3. sz. 210. o.

MDK

Hikisch Rezső

Wälder Gyula: Épitészet a téli tárlaton. Vállalkozók Közl. 1909. nov. 17. 1.l.

Hikisch Rezső MDK

Haggenmacher Oszkár családi sirboltjának terve

A Hikisch család siremlékterve, gipsz

Mücsarnok 1929 tavaszi kiállitás

M.D.K.

Hikisch Rezső, építész

és Damkó József szobrásszal közös terve 1000 pengős harmadik díjat nyert a Műszaki Emlékműre kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1933. LIV. évf.

dec. 14. sz. 5. old.

M.D.K.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1933. LIV. évf.

sz. old.

MDK

Orbán Ferenc és Hikisch Rezső, építészek

Közös Tervük: A bp.-i községi nyilv. könyvtár és közművelődési intézet tervpályázata.
Tervüket megvették. Repr.

Magyar Építőművészet. 1911. 8. sz.

MDK

Hikisch Rezső, Mátrai Lajos Gy., Mátrai Lajos ifj.

az alábbi pályázaton pályamunkájukat a 6000 koronával dijazott első csoportba sorolták

Az Erzsébet-emlékmü második pályázata. Müvészet 1903. 278.l.

MDK

Hikisch Rezső, Mátrai Lajos id. és ifj.

pályamunkájukat az alábbi pályázaton az I. kategoriába osztották. Repr.

A második Erzsébet-emlékmü pályázat. Mivészet 1903. 242.l.

MDK

Hikisch Rezső és Zala György

közös tervük az Erzsébet emlékmü-pályázaton I. dijat nyert

Vas. Ujs. 1916. 437.1.

MDK

Hikisch Rezső

Elek A.: A jövő Budapestje. Bpest városépitési problémáinak kiáli. A Pesti Városháza 1933. 1. sz. 14-15.l.

MDK

Hikisch Rezső épitész - id. és ifj. Mátrai Lajos szobrászok

[illegible]
a második Erzsébet emlékmű pályázaton első kategoriába osztott pályamű teljes gipszmodelljének fényképe

Művészet II. évf. 1903 242.l.

Hikich

Székesfehérvári epifátiuma (Pántor fánossal körös műve) nagyobb a hősi emléktervek ormágos kiállításán

Magyarság 1927 VIII. 19

Hikisch Rezső

Munkásságának bemutatása szerepel a magyar képzőművészek egyesületének jubiláris kiáll.-én.

M.934.XII.8.

Hirsch Kessö

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

PH 1927. IV. 2.

Hikisch Rezső építész

4éve halt meg. Tervei
nezepelnek a húsarnokban
a Kőrömüvéneti Társulat
őszi tárlatán

Nemzeti Lipág 1938 XI. 9

Hirisch Rezső

Damkó Józseffel és Müller Viktorral közös terve III. díjat nyert a műszaki emlékmű-pályázaton.

M. 1933. XII. 12.

MDK

Hikisch Rezső és Zala György

a szabadságharc-emlékszobor pályázaton
pályamunkájuk II. dijat nyert. Repr.

A szabadságharc emlékszobrának pályanüvei.
Vas. Ujs. 1907. 498.1. Repr. 496.1.

MDK

Hikisch Rezső, Zala György

Szabadságharc-szobor tervpályázata. Bpest 1907.
Müleirás, költségszámitás 17.l. - Birálat
36.l.

MDK

Hikisch Rezső - Szentgyörgyi István

Erzsébet emlékmü pályaterve

Müvészet XII.évf. 1913, 206-11 o.

MDK

18. Hikisch Rezsö, épitész

együtt tervezett Beck Ö.Fülöp szobrásszal.

A Rákóczi emlékmü tervpályázata.
Vállalkozók Közlönye. Bp.1909 okt. 6. 6.1.

MDK

Hikisch Rezsö, okl.épitész
sz.1876

1924.nov.24.tartott ülésen vették fel a Kamara tagjai sorába.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei. Tagfelvétel.

A MMÉE Közlönye. Bp.1924. LVIII.kötet.51-52.sz. 169.l

MDK

Hikisch Rezsö, épitész

Magyar müvészek tanuságtétele Klebelsberg kultur-politikája mellett.
Budapesti Hirlap. 1928 jan. 29.

N. D. K.

HIKISCH Rezső építész

Bp. III. Becsi út bérházak (1920)

Bp. V. Kossuth L. u. Astoria-palota (1913)

Rezső Lajos: Építészeti stílusok

Bp. 1957. 134. l
132. l.
136. l.

MDK

Hikisch Rezsö, szobrász

közösen tervezett Zala György-el és II. dijat nyerték el.

A Szabadságharc-szobor tervpályázata.
Vállalkozók Közlönye. 1907.jun.12. 5.1.

MDK

Füredi Rikárd, Hikisch Rezsö és Damkó József

közös müvük 1500 koronás dijat nyert.

Müvészet.- A Kossuth-szoborpályázat végre dülöre jutott.
Szalon Ujs. 1908. 7.sz. lo.l.

M.D.K.

Hikisch Rezső,építész

Eleinte Lechner követője,de később eltér tőle.477.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetk,a zene,
a szinház és a film.Minerva.1960.Bpest

M.D.K.

Hikisch Rezső, építész (1876-1934)

eklektikus felfogásának megfelelően a reneszánsz és a klasszicizmus építőformáiig nyúlt vissza.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina, 356. old.

MDK

Hikisch Rezső

Ybl Ervin: Vasárnap avatják fel az Erzsébet királyné emlékművet. Budapesti Hirlap 1932. szept. 25.

M.D.K.

Hikisch Rezső, építész

terverte Markup Béla II. Sándor cár 1912-ben megismételt szükebbkörű lovasszobor-pályázatára készült modelljének talapzatát. Az egész modell utkörben összetört, a szobor felállítása pedig az első világháboru miatt elmaradt.

Weiner Királyné: Markup Béla szobrászművész oroszt tárgyu munkái.

Művészettörténeti Értesítő, 1965.XIV.évf. 1. sz.

68. old.

Hikisch Rezső MDK

A soproni Hüség-kapu

Műcsarnok 1933. Klebelsberg Kuno emlékkiáll.

MDK

Hikisch Rezső - Tóth István

Márkus József siremlék

Jajczay és Gyöngyösi: Bp. szobrai az utolsó 10 évben. Képzőművészet 1931. 42. sz.

Hihisch Rezső, építész M.D.K.

Pásztor Jánossal körösen tervezett, műve dór oszlopos épitmény oszlopai, körött felravatalozott hős sizját ábrázolja, fölötte a körivesfülkében lovas csatajelenetet; a szfőv. tanácsa I. díjjal az Orsz Képzőművészeti Tanács Elismerő oklevéllel tüntette ki, a hősi emlékművek kiállitásán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII. évf.

jul. 24. sz. 3. old.

M.D.K.

Hikisch Rezső épitész

Tagoló válaszfalak rendszerét tervezte a Szépmüvészeti Muzeum szoborgyüjteményében.

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 199.1.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Alfa: Az Erzsébet királyné emlékmü.
Budapesti Hirlap 1913. máj. 28.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Vasárnap fölavatták a bpesti Wagner emléktáblát.
A Reggel 1933. okt. 23.

Hikisch Rezső MDK

épitész

/z Erzsébet királyné emlékmü tervpályázata
képpel és tervrajzzal./
Épitő Ipar 1913. 275.o.

Hikisch Rezső MDK

épitész II. dij

/A királyné szobrai/
Magyar Hirlap 1913. máj. 28.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Az első bpesti Wagner emlékmü felavatása.
Pesti Hirlap 1933. okt. 22.

Hikisch Rezső MDK

A soproni Hüségkapu.

Mücsarnok, Klebelsberg emlékkiáll. 1933. febr.

Hikisch Rezső MDK

Az Astoria szálloda. repr.

Képzőművészeti Társulat Évkönyve 1929. 177-172.o.

Hikisch Rezső MDK

'A Bp.-ten épitendő halotthamvasztó tervpályázatán első dijat nyert pályamü. repr.

Uj Idők 1916. XXII. 15.sz.365.o366.o.

Hikisch Rezső MDK

Tanulm. Kossuth sirjához, szénrajz
Tanulmány az Erzsébet királyné emlékhez, tollrajz
Templom, szénrajz
Akadémiai tanulmányok, tollrajz

Műcsarnok 1904/1905 téli kiáll.

Hikisch Rezső MDK

Sir. szénrajz
Tanulmány a Kossuth sirjához. szénrajz
Kuttanulmány a korvin térre. tollrajz
Villa szénrajz
Tanulm.Kossuth sirjához, krétarajz

Mücsarnok 19o4/19o5 téli kiáll.

Hikisch Rezső NDK

Kuttanulmány a Korvin térre, Buda a városalapitó tollrajz.

Kuttanulmány a Korvin térre Hunér és Magyar legendája. Szénrajz

Tanulmány az Erzsébet királyné emlékhez tollrajz

Műcsarnok 1904/5 téli kiáll.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Ybl Ervin: Milyen lesz Erzsébet királyné budapesti emlékmüve.
Budapesti Hirlap 1931. jul.19.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Ybl Ervin: Vasárnap avatják fel az Erzsébet királyné emlékművet.
Budapesti Hirlap 1932. szept. 25.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Világ 1921.jun.8.
/Zala György és H.R. Erzsébet emlékműve kerül kivitelre.

Hikisch Rezső MDK

épitész.

Az Erzsébet királyné emlékmü
Vállalkozók Lapja 1932. szept. 29.

M.D.K.

Hikisch Rezső, építész

1919 áprilisában tanszéret kapott és vállalt a hücgetenen

Dercsényi Balázs: Árkay Aladár,
Bp. 1967. Akadémiai Kiadó

15.- old.

M.D.K.

Hikisch,

Margó és Popper müvészek pályaterveit bemutat
ja a lap "A budapesti Szabadság-szobor pálya-
tervei" cimmel, valamint a budapesti Kossuth-
szobor pályázatra beküldött pályamüveiket is
hozza.
Repr.-ók.

Magyar Salon, Bp. 1905. junius hó, 42. kötet
804-809. és 812-819. lap

Hikisch Rezső

két ízben (1921 után néhány évvel, majd az 1930-as évek végén) renoválási munkákat végzett a miniszterelnökségi (sándor) palotában. Ennek során a kerek nalon is megújításra került

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

159. l.

HIKISCH REZSŐ /

Kisfaludi Stróbl Zsigmondtal együtt a soproni Hűségkapu tervezője, melyet a soproni népszavazás (1921) emlékére építettek a Tűztorony átjárója köré. (1. sz. kép)

Csatkai Endre: Sopron. 2.kiad., Bp., 1956.
/ Magyar Müemlékek/

27

Hikisch Rezső

tervezte Adami Carlo „Városvédő Athéne" (: Szentháromság tér I. ker.:) c. művének talapzatát.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 23 l.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Ujság 1932.jan.17.
/Mégis felállitják Erzsébet királyné szobrát képpel és alaprajzzal./

Hikisch Rezső MDK

épitész

Szabadságharc-Szobor tervpályázata.
Budapest 19o7. müleirás, költségszámitás 17.o.
Birálat 36.o.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Nemzeti Ujság 192o. okt. 29.
/Zala és H. az Erzsébet szobor pályázatának győztesei.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Ujság 1931. ápr. 5.
/Miért nem állitják fel Erzsébet királyné szobrát?/

Hikisch Rezső MDK

épitész

Az Erzsébet szobor 5-ik pályázatán fentiek kapták a kivitellel való megbizást.
Az Érdekes Ujság 192o. 45.sz.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Döntés az Erzsébet királyné emlék pályázatában
Az Ujság 192o X.29.

Hikisch Rezső MDK

építész

Genthon-Zakariás: Budapest 46.o.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Lechner Jenő: A szabadságharc szobra.
A Kor. 1907. 438.o. képekkel.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Magyarság 1932. szept. 25.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Erzsébet királyné szobrának felállitása.
Vállalkozók Lapja 1932. márc. 24.

Hikisch Rezső MDK

A debreceni városháza pályaterve repr.

Magyar Épitőmüvészet 1931.19-20.o.

MDK

Hikisch Rezső

3. dij

A kassai székesegyházba szánt Rákóczi siremlék...
Művészet, 1909, 398 l.

MDK

Hikisch Rezső építész

Bp. városépitási problémái. Vállalkozók Lapja, 1933, nov. 16.

MDK

Hikisch Rezső

A Rákóczi siremlék pályázat. Épitő Ipar, 1909.

okt. 31. 406.kk 1.

Hikisch Rezső MDK

a második dij nyertese

A Blaha Lujza síremlékpályázat pályaművei.

Műcsarnok 1927. tavaszi kiállitás

MDK

Hikisch Rezső

Rákóczi siremlék pályázaton 3000 koronás jutalmat kapott.

Müvészet, 1908. 128. l.

Hikisch Rezső MDK

Jubiláris épitészeti kiállitás a Mücsarnokban.
Épitőmesterek Lapja. A Munkaadó. 1934. dec. 13.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Városháza, szinház és szálloda épitése
Kiskunhalason.

Hikisch Rezső MDK

épitész I.dij

A kiskunhalasi iskola tervpályázatán
dijat nyert.
Magyar Épitőmüvészet 1907. 9.sz. 23.o.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Elek Artur: E„zsébet királyné emléke.
Az Ujság 1916. jun. 3o.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Ábl Ervin: A Tisza-szobor pályamunkái.
Budapesti Hirlap 1929. jun. 16.

Hikisch Rezső MDK

müépitész

A Magyar Gyáriparosok Orsz. Szöv. székháza.
Az épülő Magyarország 1928. aug. 19.

Hikkisch Rezső MDK

Iskolák épitése Kiskunhalason

Vállalkozók Közlönye 1908.ápr. 15.

Hikisch Rezső MDK

Diszkapu a soproni népszavazás emlékére. repr.

Uj Idők 1925. aug. 9.

Hikisch Rezső MDK

A budapesti krematórium-tervpályázaton első dijat nyert. tervrajz. repr.

Müvészet 1916. 43-44.o.

Hikisch Rezső MDK

résztvett az Erzsébet szobor 1913.évi pályázatán

Kézdi Kovács László:Az Erzsébet emlékmü
Pesti Hirlap 1913. máj. 28.

Hikisch Rezső MDK

épitész

Székesfehérvári hősiemlék.
Képzőművészet 1927. 2.sz.

Hikisch Rezső

MDK

VII. Rózsa u.4.

Magánépitési en edélyek Budapesten.
Vállalkozók Közlönye 1907. máj.1.5.o.

Hikisch Rezső MDK

Földszinti és I. em. alaprajz. repr. megvett terv

A bpesti községi nyilvános könyvtár és közművelődési intézet tervpályázata.
Magyar Építőművészet 1911. 19-22.o.

Hikisch Rezső MDK

Távlati kép. repr. megvett terv.

A bpesti községi nyilvános könyvtár és közmüvelődési intézet tervpályázata.
Magyar Épitőmüvészet 1911. 19-22.o.

Hikisch Rezső MDK

Magas földszint, alaprajz, repr.

A bpesti községi nyilvános könyvtár és közművelődési intézet tervpályázata.
A Ház 1911. IV. évf. 6–7.sz.

Hikisch Rezső MDK

Távlati terv I.II. repr.

A bpesti községi nyilvános könyvtár és közművelődési intézet tervpályázata.
A Ház 1911. Iv. évf. 6-7.sz.

Hikisch Rezső MDK

épitész

A főváros müvészeti szaktanácsot alakitott
Magyar Iparmüvészet 1932. 33.o.

MDK

Hikisch Rezső

Rákóczi siremlék. Vas.Ujs. 1908. 8.sz. 153-4. l.
képpel

MDK

Hikisch Rezső ép.

Művészet 1914. 232 l.

Hikisch Rezső

Az Erzsébet emlékmű terspályázatán (1916) sértetett, I. díjat kapott, művét a másik 15 téren a 30-as években állították fel (eml.)

Vámos Ferenc: Lajta Béla
Bp. 1970
297 old.

Flikisch Rezső

MAGYAR MŰVÉSZET

1926. 182.

Elek Artur: Flikisch Rezső művészete.

Műv. 1. 1915

295-98, 301-8. l

képpel

Hikisch Rezsö

l. okr

E. G. I. 459 l

CORV

RIVISTA DI SCIENZE, LETTERE ED ARTI

MATTIA

Direzione e amministrazione: BUDA
(presso il segretario

19

Hikisch Rezsö

l. Dery 1927

10 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Ilikisch Rezső

1876 – 1934.

1930. Obeliszk a soprom Petőfi-téren.

Csatkózl.

Kat. Efrém ea.
Prot. Arnold
Új-g. Leonc vt.

Izr. R. Kh

CSÜTÖRTÖK

19

Kat. Gyárf. és. Prot.
Prot. Gyárfás
Új-g. Judás aps.

Izr. Tamonus 1. R. Kh.

PÉNTEK

20

Kat. Szilvér p.
Prot. Rafael
Új-g. Metód pk.

SZOMBAT

21

Kat. Gonz. Alajos
Prot. Alajos
Új-g. Julián

Izr S. Korakh

Hikisch Rezső

wod.
z
Budapesti Hirlap
1913. maj. 25.
(Döntés az Erzsébet
királyné emlékpályázatról)

U. 307

868. *Lovas csata.*

Az előtérben szemlélhe
csaptak össze. Balról ketten
lök az egyiknél piros lobog
felemelve vágtat segítségére
emelkedik fölfelé, a kard
pajtása pisztolylyal lő a pir
ségre. Jobbról pedig a hátt
egyike menekülni látszik, lo
zőkön innen egy elesett vité
poros hordó közelében. Kör
egyik már kiadta páráját, a
katona iparkodik felkelni,
nyerít. A vidék dombos.

Vászon, méretei 61 : 91 cm.
1891 szeptember 15-én Dessewffy
Kifizettetett 1891 október 1-jén.
12-én (41–892). — Az elszámolá
22-iki 16647 és az 1892 júliu
(98–892).

~~Agoston Ernő~~ ~~épitész~~

Hikisch Rezső

épitész

mincs
ced

l.

Am

Bierbéptort

267. l.

1937

DIVALD K.

Hikisch Rezső

vrod

Biermodéptörekv

Tcem. fel tört 532. l.

1928

Emlékezés a' Vízáradásnak a' Theátrom piatzán a 15-ik Mártiustól 16-ig *1838.*" Ajánlás István főhercegnek. Jelzése: „*F. v. Collar*". 323×207 mm. — Főv. Múz. Lt. 3614.

Ilikisch Rezsö

vid

Bar Ebtak

357 l.

A mův. tříd
II. k. tříd. mův
1934

Hikisch Rezső

építész

Az Ujság. 1921.jun.8. (Felállitják az Erzsébet-emléket.)

H i k i s c h R e z s ő

épitész

Az Ujság. 1917.jul.6. (Az Erzsébet-emlékmü felállitása.)

Hikisch Rezső

l.

A Pesti Városháza

1937. 4. x. 19. l.

[illegible]

innen egy rokonomnak vannak régi képei, – ámte Arc-
képek, átnézzük kitől festve? elküldjük. —
Nagyságodat ismételve kérem tely esítse kérésemet, hogy
szükségem erre azt elhiheté, – tessék kérem velem tudatni
írjak e a Báronénak?

Kiválo tisztelettel

Örv: Ohidy Hegmán Alajosné

Ilikisch Rezső

cvod

A Pesti Városháza

1935. 2.4.12.l.

(Ilikisch Rezső" diszravatalozó – terve, képjel)

KERTÉSZ TUDOR
BUDAPEST
Kristóf-tér.

Hikisch Rezső

l.

A Pesti Városháza.

1935. 4. sz. 11. l.

a urnak

Bypest

Itthon kör 928. juli-sept.

Tisztelettelges kéréssel szi-

kell befizeténi lap utyán bekül-

Telges tisztelettel

Adler Lajos

pénzbeszedő

Bypest, Aréna u. 21

929 12/26.

Hikisch Rezső

vid
z

A Pesti Városháza.

1934. 10. n. 11. l.

(e.a.: Hogyan akarta ujjáépítenia Rudast a nemreg elhunyt Hikisch Rezső?)

VILÁGLEXIKON
SZERKESZTŐSÉGE
BUDAPEST, IV.
MUZEUM-KÖRÚT 3

TELEFON JÓZS. 103-24

Mélyen tisztelt

A VILÁGLEXIKON,
szik valóban meglévő szüks
az első kiadás máris elfog
vitett, javitott és az utol

A rendelkezésünkr
juk fölhasználni, hogy a gy
adásban becsuszott hibákat
kiegészitsük.

Hikisch Rezső

Siremlékszobrok

repr.

A Hét 1910. III. 8-9 sz.

202, 203 l.

208, 220. l

A HÁZ MODERN MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT MELLÉKLETE

Hikisch Rezsö

Sirenelek

repr.

A Hár 1910

III. 8–9 sz.

220 l.

Hikisch Rezsö

l.

ander D:

a

Alexmagyszobr910-5 1/ -ij

Jel. a Gryzsa-pt t6

Tanulmányok, bünvészet

181. l.

1924

Alexandria Pesthouse 10-8

H i k i s c h R e z s ő
építész

Alkotmány. 1916.aug.15. (Érdeklődő: Erzsébet királynénk emlékműve.)

Hikisch Rezső

Cvod

A Pesti Városháza

1934. 4. n. 21. l.

(e. a.: Hikisch Rezső terve a Erkütér rendezésére, képekkel.)

Jlikisch Rezső

Forster Géza és neje
síremléke
repr.

A Ház 1910.
III. 8-9 sz.
208 l.

SIPOS
HENRIK
BÚTOR
GYÁRA

BUDAPEST, IX.,
RÁDAY-UTCA 24.
TELEFON 61-66.

ovácsolt vas-
at a legegy-
ktől a legmo-
b kivitelben;
agy saját terv
Takarék- és
tűzhelyeket.
gvetésekkel
ul szolgálunk

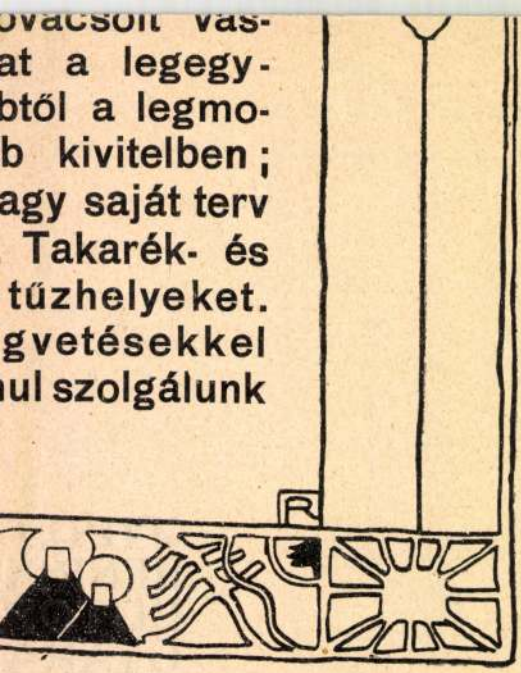

H i k i s c h R e z s ő

müépitész

Esti Kurir. 1933.okt.20. (Wágner-emléktábla a Hungária-szálló falán.)

H i k i s c h R e z s ő
építész

Esti Ujság. 1908.okt.12. (Rudolf trónörökös szobra.)

Hikisch Rezsö

l.

Forst Ersch krué enlé-be.

13. l. 14. l. 18, 19. l. 1907

21. l.

XVI. tabl

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

mutatvány

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

~~Beck Ö. Tulópár~~

Hikisch Rezső

mint
led

Rákóczi-em-
lékünk
első terop.

irod
a
Forster (em.) Rákóczinak
és bujdosó társainak
síremlékei a
külföldön és a
hazában. Bp. 1913

42, 43. l.

Hikisch Rezső

† 1934. jul. 28.
Bp.

l.

Forum

1934. 258. l.
(Hikisch Rezső
halála.)

88. Cremonai festő a XV–XVI. szá

Kárá a

E
ráiolt v
mellig
feje fel
é, pala
alakban
a mere
sor kön
Zöld.

27

Ilikisch Rezső

irod

Genthon István. Az

új Erzsébet-szobor.

Magyar Szemle 1933.

XVII. 1. sz.

ok a regiszte
gerelhető
ekek fejletts
hozzáférhető-

sége, ha [illegible]ége a különböző embereknél minden valószínűség szerint alkatilag különböző. Ha a különböző alkatú embereknél más és más lelki készülékek fejlettebbek, más és más regiszterek vehetők könnyebben igénybe, természetes, hogy a különböző alkatú egyének kereszteződéséből származó utódokban megvan annak a lehetősége, hogy több lelki készüléket tudjanak megszólaltatni, mint az alkatilag tisztábbfajú emberek. Minél több regiszteren tud játszani egy költő, annál könnyebben nyerheti el a zseni hírnevét, annál színesebb, annál gazdagabb, eredetibb és változatosabb a költészete és annál nagyobb és maradandóbb hatást tesz kortársaira.

Az elmebeteg ember lelkiműködése sem különbözik az egészséges ember lelkiműködésétől fajamás módon. Bizonyos, hogy az endogen személyi tulajdonságok legjobban az endogen elmebetegségekben tanulmányozhatók, mert az endogen elmekóros tünetek az ép élettani működéseknek torzított, túlzott, esetleg csökevényes megnyilvánulásai, de sohasem merőben új produktumok. Ezek a meggondolások vezettek, mikor az endogen elmebetegségben szenvedők költészetének tanulmányozása által kutattam azokat a lelki sajátságokat, amelyek a költői tehetség alapját teszik. A kutatások eredményei bizonyították, hogy a mániás-depressziós, a schizophreniás, a hysteriás, a paranoiás és az epilepsziás elmebetegség mögött meghúzódó személyiségek mindegyike rendelkezik olyan lelki sajátosságokkal, melyek a költői

Ilikisch Rezsö

epitön

l

Gentmüeml

30, 33. l.

"	19-é	III.	"	"	"
"	26-é	IV.	"	"	"
ept.	2-é	V.	"	"	
"	9-é	VI.	"	"	
	11-é	VII.	"	"	

c

Szóval: Tizenhárom kor

Pozsony 1911

Pöttölag hen

9ü. okt hó 5.

csa

Uri-u.64-66. Ház, eklektikus. Földszinti nyolcszögü, pilléres helyiségének középkori részei 5 és 1/2 méter magas teremre engednek következtetni. Az egykori középkori ház állitólag a Garaiaké volt. A középkori részeket Hickisch Rezső bontotta ki. Romos. 17.k.

Uri-u.70. Ház, egyemeletes, 6 ablakos, homlokzata szecessziós. Belül két szép boltozatos XVIII.századi terem, középkori kőiv, pincében gótikus kváderboltozat, 1935-ben renoválták. Homlokzatának földszintjén gótikus ablak és falmaradványok. Hátsó homlokzat Tóth Árpád sétány 38.

Uri-u.72. Ház, egyemeletes, 5 ablakos, egyszerü barok, erősen átalakitva 1941-ben, hevederes kapualj, copfrácsok a folyosón. Alatta bonyolult pince- és barlangrendszer. Északi falában középkori falmaradványok. Helyreállitva 1948-ban.

Váralja-u.49. Lásd Szebeny Antal-tér 1.

Uri-u.31. Ház, homlokzata romantikusan empire fakapu és folyosórácsok. A ivü, ferde lemezzel lesarkitott, é te átfaragva. Emelete is gótikus. zéposztásu ablakok. Kapualjban dis

Uri-u.31- és 33 között az egykori Minó gótikus fala. Felső részén, közvet ablak keretének maradványai, oldal disszel, másodlagos elhelyezésben. lotájának falrészlete, Lux Kálmán litva 1949-ben.

Uri-u.32. Ház, elpusztult. Középkori k ség mérmüves záródásu, nyolc ülőfü zépkori. Tóth Árpád sétány 24.sz.

Uri-u.33. Ház, eredetileg barok, ma ro hozzácsatlakozó fallal. Romos.

Uri-u.34. Ház, egyemeletes, 4 ablakos. tős, fent mérmüves ülőfülke, valam aljtól jobbra gótikus, dongás hely radványok. Romos.

Uri-u.35. Ház, copfstilü, egyemeletes, copf füzérdiszek, alatta lombok ro változatos fakapu, hevederes kapus Helyreállitás alatt.

Uri-u.36. Ház, kétemeletes, 5 ablakos,

Hikisch Rezső

l.

6

Gerő Művészetről

364. l. művről 1939

Ilikisch Rezső

Ivód

=

Gyulai István

Az Erzsébet királyné emlékpályázat.
Egyetértés. 1913. máj. 27.

U. 403

Visegrad.

A kanyargó Duna j
a vár romjait s aljában
emelkedő templomát s
bárka halad lefelé, a k
mosna s kissé még fe
térben az uton (jobbra kas da
s balra egy férfi s egy
iparkodnak a part felé.

„Ruinen des Se
in Un
felül a jobb sarkon: „Vi
s legalól balra: „Aus d.
s jobbra: „Eigenth. d. Ve

Acélmetszet, méret
lapnak 13.9: 20 /m.

Hikisch Rezső

wód

Heimler Károly dr.

Soproni Népeskönyv.
Népszerű kiadás.
Bp. 1933. 21. l

T. 5617.

megerősitett vár és város fog-
egy férfi van, ki jobb kezével a
pedig középütt erőd látszik a he-
atszalagon:

8 : 8 cm.

Ilikisch Rezső

írod.

Petrik Albert: A budapesti kerepesúti temető. II. Épitő Ipar. 1912. 446. l.

Ilikisch Rezső

vid

Petrik Albert: Polemia egy keresztfelett. Épitő Ipar. 1912. 469–471. l. – képekkel –

7

Hikisch Rezsö

ifjod

Petr Samtida

44. l.

1934 175. l.

keppel

Hikisch Rezső

Rát Str. 302. l

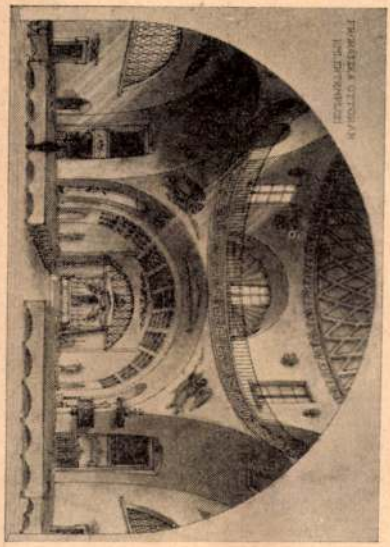

Hikisch Rezső: Prohászka-emléktemplom.

Hikisch Rezsö

1.

Révai XX. 378. l

Ilikisch Rezsö

+ Bpest 1934 jul. 28.

Reivai XXI. 432. l.

Hikisch Rezsö

siremlektorv

Repr

Rosnersiremi

képpel

Hikisch Rezsö

Fov ünk 1800-1873
wst
Tört ainer beáll

l.

Schoen 1948

24. l.

Kress Károly:

Térdig, áll~~[illegible]~~, kissé j
ba akaszt~~[illegible]~~ottá (s baljával olda
mellén ~~[illegible]~~ négy rendjelt
dör haja és bajusza öszbeveg
szomáutgallérú és hajtókájú, a
csikos. Jobbról (a köpenyen tollas

„CARL BAR
„General der
ettől jobbra aláírásának m
alól balra: „Kriehuber"
legalól balra: „WIEN, bei L.
s jobbra: „Eigenth. d. Verl

Könyomat, az alak
Köretette: Kriehuber

Lasza 8

Hikisch Rezső

Szód

Svab Gyula = Ujabb
állami népiskolák
M MÉE Közl.
1914. 29. l.

Új számot!

F

Ilikisch Rezsö

Szefeltlex . 299. l.
300. l.

Élet.
u. o. 675. l

Ilikisch Rezső

épitész

Szód

i

Sztrakoniczky Károly:

Az Erzsébet-emlék.

Alkotmány. 1913.

máj. 28.

751. sz.

t a börtönépületet, jobb-
míg az udvaron, a virág-
előtt, részint állva, részint
nféle csoportot, kik közül
ncz (2), Pfennigsdorf Sán-
(4), Czigler Móricz (5),
s Lajos (7), Szuper Ágos-
nentisz Gábor (10), Virág
(12), Lázár Mihály (13),
eindl-Edényi Lipót (15),
iroly (17), Brencsán Sán-
Szkenderovics János (20),
llik Pál (22) ismerhető fel.

— Lelt. sz. 620. — Értéke
n-féle ereklyemúzeumból. —
okat l. a 62. lapon az 593
is 23-án (107–95). — Átvételi
másul vette az 1896 április

Ilikisch Rezső

építész

Az Eskü-tér rendezése

Fenti terve

Repr.

Tér és Forma

1933. 407. l.

Tafel 8.

Flikisch Rezső

Beirhár Budapesten

Repr.

Tér és Forma

1932. 71. l.

VESZPRÉM

Püspöki palota.

Veszprém város. VV 1861, 618 l.

Hikisch Rezső

Budapest városrendezési problémái —
Az Erkel-tér rendezése

Repr.

Tér és Forma

1933. VI. évf. 12 sz.
407 l.

Hikisch Rezsö

wód
z

Thieme-Becker

XVII. 65. l

(Lyka)

Hikisch Rezsö

Rothermere-obelisk
Sopronban

l.

Thirfelsödunantul

113. l.

115

Wosinszky Tv. 2, 3,

Hikisch Rezso

sopronhuiegtapu

irod

Thirfelsödunaubul

115. l.

Keppel

Zweischleifige Bogenfibel IV. 75.

H i k i s c h R e z s ő
építész

Ujság. 1931.ápr.5. (Miért nem állitják fel Erzsébet királyné szobrát ?)

H i k i s c h R e z s ő
építész

Uj Nemzedék. 1931.febr.8. (Az évtizedek óta készen álló Erzsébet királyné-szobrot és a negyedszázados Szabadság-szobrot még mindig nem tudják fölállitani.)

A halasi új városháza Hikisch Rezső műve

De ember tervez, Isten végez.

A leány elvörösödött, majd elsápadt, utóbb pedig annyit mondott:

— Varga Ambrus?

— Igen, — erősítgettem, s már magam előtt láttam a szép, nagy, ünnepélyes kosarat s vele kapcsolatosan a karácsonyra igért Schönauer-Mannlichert. Hála Isten, csakhogy megvan!

Ibolya most sokáig hallgatott.

— Nos, mit szól hozzá, kisasszony? — kérdeztem végre.

A leány visszasímította haját, amelyet a szél a szemébe sodort.

— Nem értem, — felelte aztán lassan. — Ambrus mindig oly idegenül, oly gúnyosan bánt velem.

— Arra ne adjon semmit, — erősítgettem. — Akik civódnak, azok megértik egymást. A legtöbb nagy érzelem így keletkezik.

Ibolya nem válaszolt, nekem se jutott semmi az eszembe. Szótlanul ültünk a kocsin, amely ünnepélyes ügetésben vitt körül a cukorrépák, repcék és kalerábék közt. Mikor a házhoz értünk, még egyszer eleget iparkodtam tenni hivatásomnak.

— Mit mondjak hát barátomnak? — kérdeztem.

A leány nem felelt, de mikor uzsonna után elbúcsúztam és egy pillanatra egyedül maradtunk a verandán, az övébe tűzött virágok közül kivett egy nefelejtset és átadta, hogy adjam át Ambrusnak.

Ha a föld megnyílott volna előttem, akkor se lettem volna jobban meglepve. Kosár helyett nefelejts. Ennek fele se tréfa!

— Teringettét! Ez aztán sikerült! — mormogtam magamban legalább százszor útközben és a világ leghosszabb ábrázatával érkeztem meg a Dinnyéspusztára.

Ambrus már várt a tornácon és nevetve dörzsölgette a kezét. El volt rá készülve, hogy nemcsak hogy kosarat kaptam, de vakmerőségemért még jól le is szidtak. Képzelheti tehát, igen tisztelt szerkesztő úr, barátom megrökönyösödését, amikor, a kölcsönös üdvözlések után, a legnagyobb nyugalommal a tárcámba nyúltam és barátomnak átadtam Ibolya nefeleitsét!

Vargának azonnal elment a jókedve, a földhöz vágta a süvegét, s egész este olyan szomoru ábrázattal ültünk egymás mellett, mint akinek az orra vére folyik. Cimborám szaporán hajtogatta föl a poharakat, nagyokat hümmögött s végre éjféltájban így szólt:

— Hát ezt rendbe kell valahogy szedni, öregem. Hm. Ezt kissé elpuskáztuk. Úgy látszik, rossz emberismerő voltam s most meg kell innom a levét.

— Ez a lé nem is olyan kellemetlen, — jegyeztem meg, mert, mi tagadás, Ibolyát, akit a fővárosban csak francia ruhában, nagy tollas kalapokban láttam, egyszerü, csalánszövet ruhájában, pipacsos szalmakalapjában nagyon csinosnak találtam.

— Nem, nem, — vetette ellent Ambrus, — erről szó sem lehet. Én soha megházasodni nem kívánok, más e téren a gondolkozásom. Én a szabadság embere vagyok. Más módot kell kitalálnunk.

Hajnalig törtük a fejünket valami bölcs megoldáson, de semmi okosat se tudtunk kisütni. Ekkor lefeküdtünk. Mire fölébredtem, tisztán láttam magam előtt a helyzetet. Itt csak az őszinteség segít. El kell menni Ibolyához, mindent be kell neki vallani s azzal vége. Nem a legkellemesebb orvosság, de bizton segít. ha az ember már belemegy valami gazságba, hát legyen legalább meg benne a Sobri Jóska őszintesége. Miután szeretek gyorsan cselekedni, azonnal be is fogattam és elhajtattam a téglási pusztára azzal az ürüggyel, hogy tegnap kocsizás közben elvesztettem az óraláncom egyik függelékét, egy apró ezüst csecsebecsét, amely régi, kedves emlékem.

A család ezúttal is elég szívesen fogadott s a képzelt függelékért tűvé tettük a házat. Persze nem találtuk meg, de legalább volt rá módom, hogy egyedül maradjak Ibolyával és bűnbánóan bevalljak neki mindent, kezdve a kifizetetlen váltóktól egész az öreg Vargáig, aki a bőréből bújna ki, ha valaki az ő fiát, a gidófalvi Varga név viselőjét ki merné kosarazni. Bocsánatot kértem, megalázkodtam és vártam a föloldozást.

Uj Idők 1907. XIII. 27. 4. 12. l kép

Kezdődik a football. Egy kis barátságos mérkőzés után

Mühlbeck Károly rajza

den szombaton betévedt egy pohár sörre a megye székhelyére s onnét kedden délben szemre húzott kalappal, igen mogorván és rosszkedvűen tért haza. Vagyis barátom nagy korhely volt, amint sejteni méltóztatik.

Ha a gazda így viselkedik, természetesen a gazdaság is sokat szenved s ahány tiszttartó, béres, csősz van, az mind lopni fog. Ha pedig a birtokos ezenfelül kártyázik is, akkor természetesen sok lesz az adósság. Így volt Ambrus barátomnál is. Az apja egyideig csak fizetgette a váltókat, egyszer azonban az öreg a sarkára állott és kijelentette, hogy többet már nem törleszt. Egyáltalán, amíg a fia meg nem házasodik, addig szóba se áll vele.

Ez az elmúlt nyáron történt, vagyis akkor, midőn én is a Dinnyés-pusztán tartózkodtam.

Varga Ambrus nem nagyon vette a szívére a dolgot, bosszankodni azonban eleget bosszankodott. Nem szerette, ha valaki kifogást talál rajta, nem, még ha az illető az édesapja is volt. Ő vissza szerette trombolni az embereket s most is folyton azon járt az esze, hogyan törhetne borsot az öreg orra alá, amiért ily szigorúan bánt vele.

Pár napi fontolgatás után Ambrus megfogott a reggelinél és így szólt hozzám:

— Egy szívességre foglak kérni, öregem. Vissza fogom adni a kölcsönt az apámnak s ebből a célból szükségem van rád.

Gondolhatja, igen tisztelt szerkesztő úr, hogyan örültem ennek a megtiszteltetésnek. Miután azonban barátainkért helyt kell állanunk és Ambrus csakugyan régi, jó cimborám volt, megvontam a vállamat.

— Tehát mit csináljak? — kérdeztem.

Varga ravaszul mosolygott.

— A dolog egyszerű. — felelte. — Az apám hiú ember, aki mód nélkül büszke a gidófalvi Varga névre. Ő azt hiszi, hogy ez az első familia a megyében. Úgy véli, boldog az, aki e családfa közelébe férhet, egyáltalán: megtiszteltetésnek tartja, ha bárki egy Vargával szóba állhat. Ez a kiinduló pont.

— Nem értem, — vetettem ellent.

— Rögtön a tárgyra térek, — nyugtatott meg barátom. — Hallgass csak rám. Az apám azt mondotta: házasodjam meg s meg van róla győződve, hogy csak ki kell nyújtani a kisujjamat és az egész vármegye összes családos házai boldogan várnak háztűznézőbe; ki is merne kikosarazni egy gidófalvi Vargát, akinek az apja egy tagban kétezer holdnak az ura?

— No, talán mégis . . . — jegyeztem meg szerényen.

Ambrus kacagott.

— Én is úgy remélem, — mondta fölcsillanó szemmel. — Sőt ez épp a tervem. Figyelj rám. Ha engemet, gidófalvi Varga Ambrust, a kétezer holdas gazda fiát kikosaraznak, az apám kibújna a bőréből mérgében. Nem adnám oda egy vak lóért! Ez volna legszebb bosszúm! Tehát föl tettre, öregem, holnap húzd föl a fekete kabátodat és kérd meg számomra a Szelénczy kisasszony kezét.

Meghökkentem. A Szelénczyek, akiket a fővárosból magam is személyesen ismertem, csak félig tartoztak a megyébe. Dúsgazdag emberek voltak (némelyek szerint a nagyapa katonaszabadítással szedte meg magát), akik nyári szórakozásnak vették meg a téglási birtokot: télen Budapesten és Párisban éltek. Egyébként is gőgös embereknek ismerték őket, akik nem szívesen érintkeztek a megyei bennszülöttekkel.

— Csak rajta öregem! — nevetett Varga. — Ha sikerül műved és hazahozod a kosarat, karácsonyra egy vadonatúj Schönauer-Mannlichert kapsz tőlem.

Az utóbbi érv hatott. Gyönge ember vagyok és rég szerettem volna egy ilyen puskát, amelylyel állítólag vizilovat is lehet lőni. Másnap tehát fölhúztam a fekete kabátomat, befogattam a parádés kocsiba és útnak indultam. Mielőtt a kipödrött bajuszu kocsis eleresztette volna a lovakat, még annyit kérdeztem Ambrustól:

— De legalább ismered személyesen a Szelénczy kisasszonyt?

Varga megnyugtatott.

— Hogyne! Gyerekkorunk óta ismerjük, sőt boszszantjuk egymást. A télen a fővárosban is találkoztunk egy bálon. Akkor azt kérdezte, hogyan vetődtem föl, mire azt mondtam a kisasszonynak, hogy az unokaöcsém kerül sorozás alá és nagyon szeretném kiszabadítani a katonaság alól. Ő erre azzal felelt, hogy végignézett rajtam és a faképpel hagyott.

Kissé félénken állítottam be a téglási kúriára. Amíg a kocsin ültem, még csak bátorítottam magamat, de amikor végre szembe kerültem a ház urával, egyszerre kiszállott belőlem a lélek és a leánykérés helyett azt mondtam, hogy a közelben tartózkodva, kötelességemnek véltem tiszteletemet tenni.

Várakozás ellenére elég jól fogadtak. A ház ura, aki nyilván nagyon unhatta magát a parnplis ákácok közt, ott fogott ebédre, délután pedig fölültetett egy kocsira Ibolyával, hogy nézzem meg a birtokot.

Az ebéd kitünő volt s miután egy-két pohár bort is megittam, bátorságom visszatért. Egy ideig a répatáblákról, a búzáról és a juhokról beszéltünk, aztán megköszörültem a torkomat és így szóltam:

— Kedves Ibolya kisasszony! Fontos küldetésben járok. Egy jóbarátom, akit ön is ismer, megkért, hogy tolmácsoljam önnek azokat az érzelmeket, amelyek benne régen élnek, de személyesen megnyilatkozni nem mernek.

A leány kissé meglepődött és összehúzta szép szemöldökét.

— Arról van szó, kedves Ibolya kisasszony, — mondtam eltökélve, — hogy Varga Ambrus, nos igen: hogy Varga Ambrus meg akarja kérni az ön kezét.

Csönd. Megtörtént. Lesz, ami lesz. El voltam készülve arra, hogy Ibolya kiugrik a hintóból és így szól a kocsishoz:

— Vigye ezt az urat az országútra!

Halas városa. Már a vasútról megállítja a szemet egy magasra felnyúló zömök torony, amelynek ormán emberi alakot forgat a szél. Ami ennek a toronynak foglalatja, az maga egy kis város: a legkülönfélébb rendeltetésü épületeknek egységgé forrott komplexuma. Az építésznek az volt a feladata, hogy egy rengeteg négyzet alapu területen, amelynek egyik oldalán hozzá nem volt szabad nyulnia a régi városházához, új városházát építsen, azután szállót, fogadót, színházat, a járásbíróságnak hivatalos helyiséget és végül börtönt is. És mindezt a lehető legolcsóbban. Alig egy esztendei serény munka után elkészült az épülettömeg. A legsikerültebb magyar építészeti alkotások egyike. Talán legmegkapóbb rajta, hogy valamerről nézi az ember, mindenfelől más-más képet mutat. Tervezője minden épületrésznek megkereste a rendeltetésével egyező stílusát s a részeket azután egy hatalmas, magyaros érzésü egészszé foglalta össze. Igazi monumentális karaktere van az épületnek, nagyszabásu, nem részletező, egyszerü, a mellett, hogy igen festői is a maga változatosságában és szinességében. Képünkön a színház épületét mutatjuk be, amelyhez jobbkéz felől a fogadó és szálló épülete ízül. A gyönyörü munka tervezői Hikisch Rezső és Kotál Henrik fővárosi épitőművészek, hogy pedig a tervből valóság lett, az Halas város tanácsának és művészi ízlésü polgármesterének, Nagy Móric dr.-nak modern eszejárását és akaraterejét dicséri.

—«»—

Salome és A holtváros. Aubrey Beardsley jutott eszünkbe, ez a démoni grafikus, ez a — ha szabad így kifejezni magunkat, — rajz nyelvére fordított Wilde Oszkár, mialatt a vígszínházi páholyokban butonos nők dideregve vonták fülükig puha sáljukat, fáztak és borzongtak, pedig fönt, a pódiumon, mint a tüzes vas, ha keményen kalapácsolják, úgy pattantak elő drámai érzések szikrái. Ahogy Salome királylány körüludvarolja Jochanan prófétát, ahogy Herodes, a beteg, hypochonder, a belsőleg már nem egész pogány s még nem keresztény király a fulladásig van Salome táncától: ezek a drámának oly fortisszimói, hogy egy pillanatra azt hittük, lobot vetnek a vászonból készült díszletek, a szereplők, le azon derék bakákig, akiket harcosoknak nevez a színlap, sőt a súgóig, aki az ő saját külön kosarában bizonyára kigombolta gallérját s vizet ivott. Mert a bizarr hasonlatok folytonossága, a mondott szavak zenét és pikturát éreztető egymásutánja mögött több rejtőzik, mint puszta lira, több van, mint az, amit költőiségnek hívnak a szaktudósok. A „ragyogó költőiségnél" is több: dráma van, ritka dinamikus erővel fölépített, szerves, minden ponton motivált dráma, ahol az emberek lelki jelentőségükhöz képest, szinte matematikusan kiszabott módon vesznek részt abban a történésben, ami végbemegy, ahol nem kell kérdezni, ha valaki szól, hogy miért szólt, s ahol a vég, a fejlemény, a finálé úgy tör elő, akár az ütközésnél a számtalan összetevők eredője. Wilde, a gáláns, az életírói szerint lordságra született Wilde itt nem szellemes író-dandy, nem „aforizma-ember", mint ahogy némely kritikusok szeretik gyorsan kijelenteni, arra való tekintettel, hogy a nagy élet utáni rohanásában olyan dolgokat, szentimentális, kevés levegőjü drámákat is írni kényszerült, amelyek, sajnos, de gicsesek. A Salome: dráma, azon a vonalon, ahová csak Strindberg és Ibsen ér, s még néhányan, nagyon kevesen. Ami, hogy miért van így, fejtegetni tán fölösleges azoknak, akik ezt maguktól tudják. S akik előtt újnak hangzik: ezek számára megint nem idevaló ez a téma, mivelhogy messzire vinne. Jelen kis cikk nem akar essay lenni a Salomeról, ahogy írni szokták: dramaturgiai szempontból, csupán figyelmeztetni óhajt és próbál, hogy a színház mivel áll szemközt, ha olyat kell játszania, mint a Salome, vagy A holt város, ez a — merjük vallani, — legjobb d'Annunzio-darab. Ezt az utóbbit a Tália mutatta be virágvasárnap, s hogy együvé fogjuk őket, azon rokonság miatt van, amit a színpadi formálásuk, a megjátszásuk kíván a színésztől. Habár merőben különálló karakterük van, habár egymástól elválasztódnak szerzőik vérsége révén, közösek azon a ponton, hogy oly materiát adnak a színész eszközei ügyébe, amit ha követ, kifejt, másképpen: színpadi munkára fordít, nem naturalisztikus alakot fog játszani, pőre hűséggel, hanem stilizál. Erről azt olvastam egyszer valahol, hogy ez a „jövő színészete", ami — mint kijelentés — humbug. Mert hogy nem az, hogy itt él a jelenben, erre a legvilágítóbb példa Duse. Voltaképp nincs másról szó, csak arról, ami a piktort, a szobrászt, s még inkább az iparművészt döntő mód köti és irányítja munkájában, s amit ekképp fogalmazunk: számol az anyagával. A színészetnél ez az anyag maga a darab, ami ha stilizált, lehetetlen, hogy a színész ettől függetlenül építse meg azt az alakot, aminek lennie kell. Ezért, s nem ok nélkül jutottak eszünkbe a Salome bemutatóján Beardsley rajzai, azok az illusztrációk, amiket e drámához készített. Valamit a Beardsley-vonalakból, valami hozzájuk hasonlót szerettünk volna látni a színpadon, a játékosok testbelisége révén, elevenül. Mint ahogy a Salomét illusztrálják ezek a stilizált rajzok, a színész sem mehet egész más csapáson, vagy ha igen, akkor az jön ki, amit a nép fából vaskarikának mond. A vígszínházi bemutatón éppen csak a rendezésből éreztük ki az ilyesfajta törekvést, továbbá egynéhány mellékszereplő (például Tihanyi) s aztán Fenyvesi játékából. Ellenben maga Salome egy budapesti zsúrasszony illuziójával hatott ránk, aki úgy kéri Jochanan fejét, mintha kuglert kérne. A Tália ujdonsága, A holt város előadása sem fedte mindenben a darab stilusát. De látszott, hogy tudják, mit kellene csinálni. S ez alapjában elég. A többi: idő, fejlődés, sok próba kérdése. *(d.—)*

—«»—

Krúdy Gyula könyvei. A Budapesti Hirlap kiadásában Krúdy Gyulától most egész kis könyvtárra való jelent meg. Egyszerre négy kötet. Ízléses formátumu könyvek, köztük egy regény, s vegyest hoszabb-rövidebb lélegzetü novellák. Olvasva, mind a négy valami külön karakterrel hat az olvasóra: más-más a hangjuk, a point-jük. Noha egyazon milieu-ből származnak, a magyar vármegyei milieuből, noha olykor humoros, olykor csöndes melankóliával, mint halk változatai egy öreg g-húrnak, tükrözik a régi virtusos élet elmult képeit, hangulatait: külön sajátos ízük van, amit az ember föltétlenül érez és megállapithat, ha összehasonlítja őket. Mindazonáltal szoros az összetartozásuk. Mint a láncszemek, úgy illenek egymáshoz, s egy, már szinte egészen kifejlett írói stílust példáznak: a Krúdy Gyula írói stílját, amelynek jellemző vonásai: színes frazeologia, a mese könnyüsége, a mondatok fordulatossága. Ezenkívül: az észrevevés. Egy erősen figyelő szem, amely nemcsak a dolgok fölszínét látja meg, az apró érdekességeket, hanem a mélységeket is, a lélek finom árnyalatait. Egy most készülő épülethez hordott gerendák ezek a könyvek: a Krúdy Gyula írói épületéhez, amelynek alapozása itt történt, lassan, a szemünk láttára, s amelyről ma már tudnivaló, hogy keményen fogódzik azon a friss talajon, ami a legujabb magyar litteratura.

—«»—

Két új regény. Az Egyetemes Regénytár piros köteteinek ujdonságai: egy angol s dán regény. A Barrington Diána, s a Vendetta. Az elsőt Croker írta, két kötetből áll, s megvan benne mindaz a tulajdonság, amiért Croker regényeit keresi a közönség. Gyorsan haladó meséje folyvást ébren tartja az olvasó figyelmét. Amellett, hogy helyenkint izgat váratlan, meglepetésszerü alakulásaival, — poétikus, végső hatásában kellemes. A Vendetta, amit Etler Carit írt, egykötetes regény. Milieu-je forró vérü olaszok közt, Szicilia szigetének apró falvaiban játszik, s hősei: két ellenséges familia, akik bosszut esküdtek egymás ellen, meg egy grófkisasszony, aki hogy közéjük áll, s önkéntelenül szünteti meg e familiák harcát, egy örök hatalmasság: a szerelem révén.

—«»—

Műlapok. Szobadísznek igen alkalmas, művészi ízlést respektáló műlapokat ad ki a Könyves Kálmán részvénytársaság. Az üvegképekben utazó, a Vadász temetése vagy a Vár holdfénynél s egyéb ilyféléket portáló ügynökök olajnyomatait szorítja ki ezzel, s teszi őket a jobb sorsra érdemes hajlékokban lehetetlenné. Ezúttal műlapjainak sorához két sikerült dolgot illeszt. Két színes nyomásu reprodukciót,

drótot ugorjanak, ahogy annak idején Sándor gróf paripája Széchenyi István sétabotján jumpölt át. Régen még félelmitő cirkuszi trük volt, ha a műlovas terített asztalt ugratott át, — mi az a mai magasugrási rekordhoz képest, amely két méternél tart? És mivé lettek az egykori csikós-bravurok a Smith Norton lófékező előadásai mellett, a Buffalo Bill mexikóijairól nem is szólva. Akiben megvan a bátorság, az lovától a legijesztőbb ugrásokat mutathatja meg, ami végre érthető, ha figyelembe vesszük, hogy akármiféle gát- vagy akadályversenyben a ló ugrásának távolsága az erős neki iramodás révén kilenc-tíz méter hosszura rúg. Láttam lovakat, amelyek habozás nélkül ugrottak le tízméteres magasságból egy bazinbe, láttam troikát, amely alatt leszakadt a híd s a lovak nyujtottan zuhantak le és ugrottak tovább.

Minde mutatványok csak azt kívánják meg, hogy a paripa föltétlenül fegyelmezve legyen, s a lovasnak helyén maradjon a szive. Szó sincs róla, a veszedelem ott settenkedik a kísérletezés mögött, de nem ott áll-e looping the loopnál s az ágyuember ijesztő szerszámánál? Azért semmi szörnyüségeset nem látok benne, ha három jókedvü tiszt föllovagol a báliterembe, s hogy mitől félt a debreceni publikum, azt már csakugyan nem értem. A ló nem harap, nem ugrik neki a védtelennek, nem rúg vaktában, sőt ellenkezőleg, az embert, sőt még a tekintetét is respektálja. Nem felejtem el, amikor egyízben a badeni ügetőversenypályán egy hajtó leesett a kocsiról s a ló elszabadulva, vadul vágtatott körül a pályán. A közönség ijedten menekült a tribünökre, de az istállószemélyzet seprőkkel fölfegyverkezve s velük integetve, sorfalat állott a korlátok közt s az imént még eszeveszetten száguldó ló, amint az élő spalirhoz ért, megállt és meg hagyta magát fogni.

Szóval: a ló megérdemli, hogy az ember foglalkozzon vele, elsősorban pedig, hogy necsak a testi, de a lelki tulajdonai iránt is érdeklődjünk. Hálás és bő tér ez annak, aki az élő lényeket nemcsak szépeknek, de vele rokon halandóknak tartja, s tanulságokat meríthet belőle mindenki, aki az állatvilágot modern szemmel szereti vizsgálni. *Orion*

—«»—

Husvéti népvándorlás

Virágvasárnaptól husvétig elég idő ahhoz, hogy kiszellőzzenek a pindurka ablaku szobák Pécelen, Nagymaroson, Törökbálinton, Gödöllőn, Gődön, Sződön és Pest minden egyéb nyári falujában. Ez az a hét, amikor csodás metamorfózisok esnek a fentebb tisztelettel említett helyeken. Egy kis seprés, itt-ott egy kis sározás, meszelés és ime, a disznó-ól egészen barátságos képet vág: az egyik sarkába jut két ágy, a másikba egy asztal, meg három szék, — jöhetnek már a „szumalájtok."

És a „szumalájtok" jönnek is husvét két napján. Csapatosan, feleségestül, gyerekestül. De hát ki is merné egyedül egymagában magára venni a szörnyü felelősséget, hogy kinézze, kialkudja és végérvényesen bérbe vegye az úgynevezett nyárilakást? Történtek ugyan már efajta csodák, de kilencvenhét százalékában válópör volt a finálója az ilyen vakmerőségnek.

Döntsön hát a család! Törökbálint, Nagymaros és társai megszokták már a husvéti népvándorlással kapcsolatos lakásvizitációt. És szinte bizalmatlanul, idegenkedve mutatják az egy szobát, konyhát annak a csodabogárnak, aki a maga szakállára kezdi az alkut. Foglalót mindenesetre nagyobbat kell leszurkolnia. Három gyermeken alul nincs bizalom.

A gyerekek itt fontos személyiségek. Kedvükbe is járnak. A bérbeadó fél tudja az értéküket és többszörös kedvezményeket teremt számukra.

1. Saját gyerekeinek kiadja a parancsot, hogy a pesti ifiuraktól mindent el kell tűrni. Rugás, pofon hitelbe megy, — legföljebb a nyáron szabad visszaadni. (Akkor azonban kamatostul.)

2. Himes tojást az asszony annyit ad, amennyi csak a gyerekek zsebébe fér. (Fölhasználható erre a célra a záptojás is.)

3. Aszaltszilva, aszaltkörte konyhában, tornácon és a szobában egyaránt kínálja fanyarságát. Pár krajcárért kapni eleget, hát be is szerez belőle a háziasszony jóformán a lakásnézés alkalmából, hadd csodálják a pestiek. És kínálás közben a jó falusiak elmondják, hogy a tavalyi lakók nem tudtak elég gyümölcsöt szedni, hát meg kellett aszalni a maradékot. (Hogy mibe kerül, ha a „szumalájt" a gyümölcsfához mer közeledni, ezt majd a nyáron magyarázzák meg.)

Ezek a husvéti kelepcék. Csoda-e, ha beleesik a pesti ember? A gyerekeknek persze szörnyü mód megtetszik a falu, a kis ház, a komondor, — ez is szelid a nevezetes napon, — a himes tojás, az aszaltkörte és kórusban zengik:

— Ide jövünk, papa!

— Maradjunk itt!

— Ne menjünk vissza Pestre!

Több se kell. Megadja az árát az ember a nagy gyönyörűségnek. Ahol a télen hízókúráját tartotta a ház kitünő sertése, ott ugyancsak jó summáért tölti a nyári hónapokat a pesti partáj. De hát alkudni nem lehet, hiszen ha tovább akar menni, visítanak a gyerekek. És úgyis este lesz. Mindjárt megy vissza a vonat.

A gyerekek pedig kezdik a számolgatást.

— Hányat olvasunk még, mama, amíg kijövünk?

Szakasztott úgy, ahogy a szegény férj számolgat májusban.

— Óh, jövel, jövel, szeptember és válts meg e mindennapi túr- és retúrjegytől!

Szórakozásnak — egyéb hijján — ez is szórakozás nyáron. Arra mindenesetre jó, hogy az ember megszeresse Budapestet és megfogadja: itt se nyaralunk többé! Husvétkor aztán megy mindenki lakást nézni abba a faluba, amelyet mások ugyanazzal a szent fogadalommal hagytak el, hogy oda ugyan többé be nem teszik a lábukat.

Rövid az élet. Mire a Zugliget, a Svábhegy, Nagymaros, Gőd, Sződ, Pécel, Rákos, Törökbálint, Visegrád, Gödöllő, Budafok, Mátyásföld és Szentendre gyönyöreit kitapasztaltuk, legföljebb ha még egyszer kezdhetjük a sort. Hát nem szabad zúgolódni.

Majd másképp lesz, ha saját villánk lesz!

Ez a mi vígasztalódásunk. De erre majd csak őszszel kerül a sor. Egyelőre szinte katasztrófa volna a saját villa. Hát hova rándulnánk ki husvét délután?

Hajdu Miklós

—«»—

Akvarellek. Másfélszáz akvarell látható a Könyves Kálmán szalonjában, tarkítva a gouache és a színezett rajz mindenféle válfajával. Úgylátszik, hogy a közönség ismét rokonszenvvel fordul e technikák felé, mert sok szám már is gazdát cserélt. Pedig festőink javarésze csak alkalmilag nyul a vízfestékhez: úgy beletanultak az olajba, hogy minden más kifejezési eszközre szinte idegenül néznek. Csak néhány művészünk van, akiket telivér akvarellistáknak ösmer a közönség, Koszkol Jenő, Mühlbeck Károly, Tull, Edvi Illés Aladár: tőlük ritkán látunk másfajta technikáju képet a kiállításokon. Másokon meglátszik, hogy az akvarell, mint könnyedebb szerszám, könnyedebbé teszi képeiket is: egy pillantás Kézdi-Kovács, Nádler Róbert, Boemm Ritta műveire fölvilágosít erről. Néhol az akvarell, nagy képek első vázlatainak anyaga, például Magyar-Mannheimernél, másutt iparművészeti tervek előkészítője, mint Rippl-Rónai Józsefnél, sokan művészi jegyzetek készítésére használják (Kriesch, Szlányi, Komáromi), mások távol minden naturalizmustól átírják a maguk stílusára az akvarell kifejező eszközeit is, mint Undi M. és K., Pálinkás stb. Sokféle változatát látja a közönség az akvarellnek ezen a kiállításon s bizonyára talál tehát ott kiki a maga számára való holmit is.

—«»—

A halasi városháza. Az Alföld városaiban vajmi ritkán kerül alkalma a szemnek, hogy a szépművészet alkotásaiban elgyönyörködjék. Sivárak a mi alföldi nagyvárosaink, a maguk sem falu, sem városi jellegével s főként az új épületeikkel, amikről a fővárosi szakmány-építészet ízléstelensége ordit le. Alig egyet-két olyan alföldi várost ismerünk, amelybe nemcsak az etnografusnak érdemes megállnia, hanem a művészetek kedvelőjének is. Ilyen város Szeged, ilyen Kecskemét, amelynek városházához fogható messze földön nem akad, és ilyen rövid idő óta a Kiskúnság szive-lelke,

Hikisch Rersö

Ivod

Väljubal

120 l.

A m. kir. vallás és köz

647/906 szám.

A Szigetiekek Ord. Bizt.

Hrisztalkol
Közvizsgálati ügyben
Dr. átalánoszva

Hlikisch, Mátrai

A Kossuth-Mausoleum
pályaterve. Vas Ujs.
1902. 221. l. (Képpel.)

Klikisch Renső

Vas. Ujs. 1913. 229. l.

(A Erzsébet királyné emlékkönyv pályázat, képpel)

Szentgyörgyi Istvánnal közösen készített terv

II. díj.

H i k i s c h R e z s ő
építész

Népszava. 1920.nov.3. (i.e.): Erzsébet királyné szoborpályázata.)

H i k i s c h R e z s ő
müépitész

Nemzeti Ujság. 1921.nov.20.(A Várkertbe kerül Erzsébet királyné emlékmüve.)

H i k i s c h R e z s ő
szobrász

Nemzeti Ujság. 1932.ápr.17. (Erzsébet királyné szobrát szeptember 11-én leplezik le.)

MOLNÁR és GALAMBOS
katonai és polgári szabók
BUDAPEST, V., EÖTVÖS-TÉR 2.
Dunapalotával szemben
TELEFON: 1-825-35.

1330 sz.

Budapest, 1937. jun. 10 án

Nagyságos ifj. Szentiványi Gyula úrnak
Zl.

20 P — fill., azaz Husz — P

fill. köszönettel b. számlája javára könyveltük.

Tisztelettel

MOLNÁR ÉS GALAMBOS
katonai és polgári szabóda
Budapest, V., Eötvös-tér 2. sz.

9605 Barcza nyomda, Budapest

Hikisch Rezső

zvod
az Ipm Marton
Nádai 66. l.

1921

Hikisch Rezső

lás 1

Művészeti lexikon
331. l.

Baldácsi Antal br.

Derékon alól, hétnyolcza
dik; előrefésült rövid haja, ba
barna s szeme szürke. Ke
emelt diszkardját és kertyi
Kissé látható, nyakkendő
mentéje fekete. Mentekötő
Olajfestés, vászonra,
Bró Splényi Ödön ája

Ulkisch Rezso

Müvenet 1918, 49.

Kolozsvári TX. 102.

Ilkisch Rezi

Müvenet 1918-20.

Környei craviscus Kocsi IX. 69

Hirsch Rezsö

Müvesset 1916

80 l

Tarló bronzból VI. 156.

Ilikisch Rezső

Művészet 1902 210, 225
– 1903. 242, 279
– 1905. 202
– 1906. 280
– 1907. 71, 198, 268
– 1908. 128
– 1909. 398
– 1911. 42, 122 | 1912. 410. l. –
– 1913. 206, 208
– 1914. 402–405. az Astoria tiálló, bejárral

~~Magyar Művészet~~
~~1926. 222, 578, 580 – 94~~
~~1928. 483~~

Ilikisch Rezsö

Univerzet 1916. 44. l
kép

Székely Nemzeti Múzeum

VIII. 216.

Hikisch Rezsö

1.

Mübarât 1921. 83 l

Pádisz Árpád IX. 27.

Hikisch Rezső

l.

Medvey

30, 31. l.
60. l. 66. l.

Hikisch Rezsö

épitett

Lvod

Marschall Szeresfi

Kalauz

46 l.

1930

HIRLAPIRODA
BERETTYÓÚJFALU

~~Beck Ö. Fülöp~~

Hikisch Rezsö

nincs
céd

cród

Malonyay Dezsö:

Rákóczi sivemlêre.

Budapesti Hirlap

1909. ~~255.~~ 4.

okt. 28.

Buch
Weber Tesla
Marburg Bern:
Perlein einander
Burdeaux Myer
1904 257 M

Hikisch Rezső

a Majovszky-család
sirenlike, repr

Magyar Iparmúvészet

1930. 117. l.

HIKISCH REZSŐ műépítész, m. kir. kormányfőtanácsos ötvennyolcéves korában tüdőgyulladásban hirtelen elhúnyt. Hikisch Rezső nevét az egész ország ismeri. Egyik legtehetségesebb, legfinomabb ízlésű építészünk volt, aki építészeti tanulmányait Wallotnál, Németország egyik leghíresebb építészénél végezte Drezdában. Ő volt az, aki igen sok ízléssel és nagy történelmi tudással restaurálta a miniszterelnökségi palotát, de ezenkívül sok más épület is hirdeti az ő munkásságát.

Társulatunknak 26 éven át volt lelkes, buzgó tagja, aki önzetlen szívvel pártolta mindig a magyar iparművészet ügyét. Emlékét kegyelettel fogjuk megőrizni.

a 1
MAGYAR IPARMUVESZET
1934. 124. C,
kelr

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

V., Visegrádi-u. 36. IV. e...

Hlikisch Rezső

MAGYAR MŰVÉSZET

1926. 222, 598, ~~580-94~~

1928. 483 kép

1930. 368

1929. 360, 368 kép

1934 254 (autor.)

Jlikisch Rezső

Cvod

Magyar Nemzet

1913 máj. 25.
(Az Erzsébet királyné emlékpály ápat.)

U. 302.

Ligeti (Heckler) Antal.

Sz. Nagykárolyban 1823 január 1

870. ~~Ligeti Antal.~~ Gyermekkori képe.

Mellig

~~A gyermekkorában~~ ábrázolja müvész, a ki ~~mellig~~ ~~[illegible]~~ fejét támas ritó ~~[illegible]~~ van. Haja és szemöldöke barna, nyaknál szétáll, kézelője szük és vállon ros. Jelzése alól jobbra: „A. Heckler".

Vászon, méretei 51.5: 45 c
Festette A. Heckler.
Vétetett 1898: VI. 20-án ö
rencznétől 60 koronán (331/98).
Elszámoltatott 1899: IV. 2
Az elszámolást tudomásul ve
rat (597/99).

H i k i s c h R e z s ő

építész

Magyarország. 1920.okt.31. (L.Z.: Az öt Erzsébet-szobor.)

H i k i s c h R e z s ő

építész

Magyarország. 1921.jun.12. (R.B.: Egy év alatt elkészülhet az Erzsébet-szobor.)

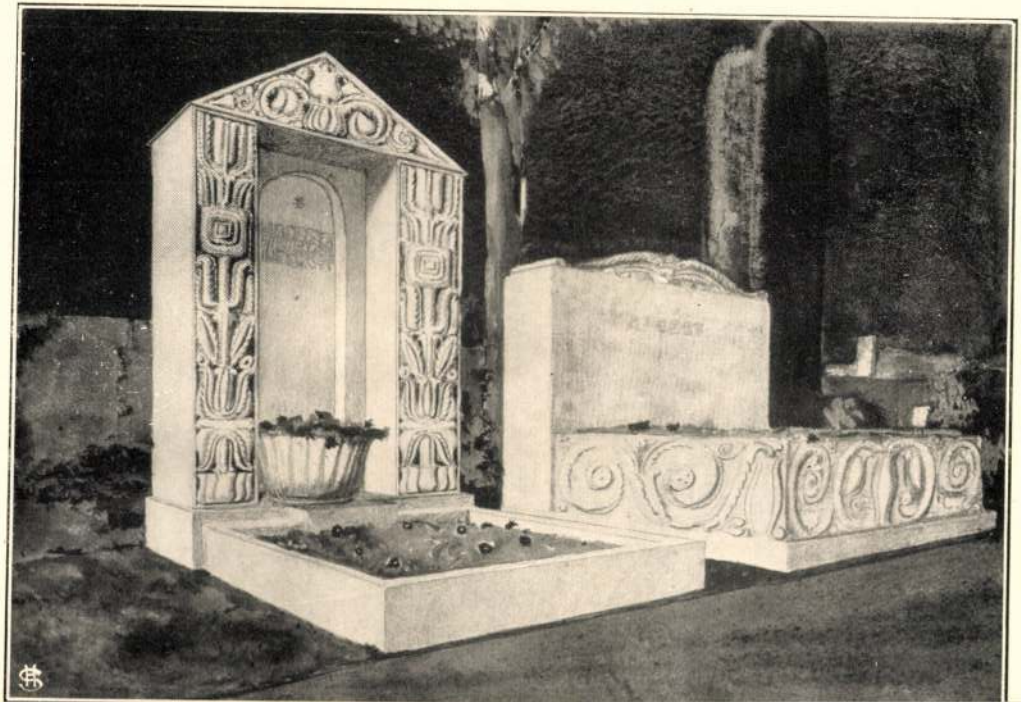

Hikisch Rezső

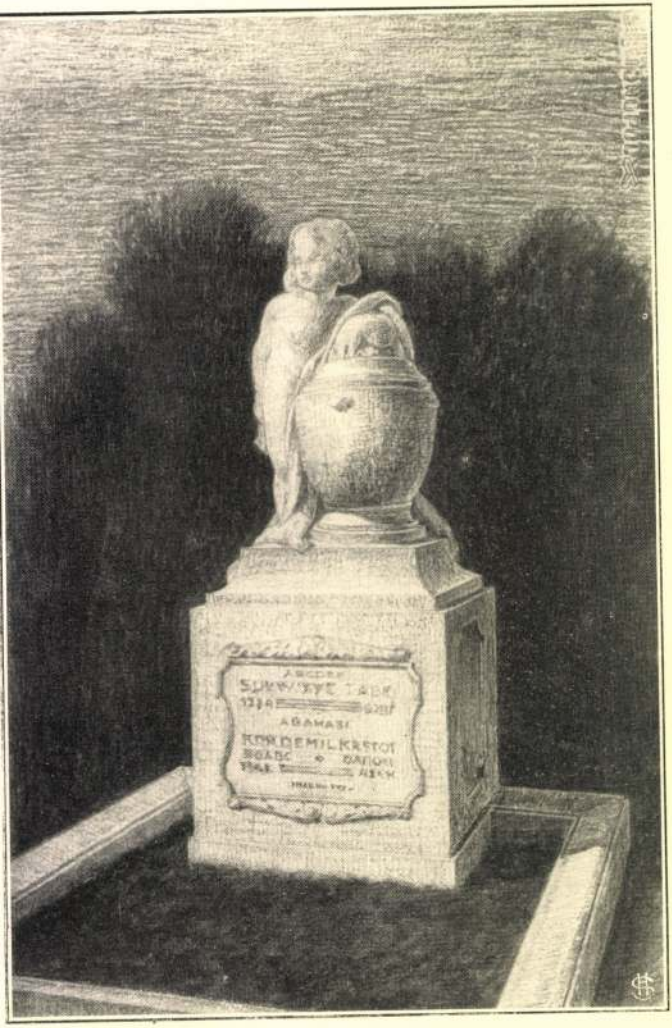

Hikisch Rezső: Síremlékterv.

HIKISCH REZSŐ

(3)

FARKAS Zoltán:

Hikisch Rezső, Nyugat, 1934. II. 233.old.

...ikisch Rezső

...d

Magyar Pátyázatok

1906. 10. sz. (Aszegedi fogadalmi templom pátyatervei, amiszaki rajzokkal.)

díjat nem nyert

~~Bernát, bégavári V. 218.~~

Hickisch és Kotál

epitésik Bpest

Lvod

Magyar Pályázatok

1907. 6 sz. 15–20.

(A Kiskunhalasi város háza)

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

lélyezem:

k vagy helyettesének
aláírása.

a. — Endrényi Imre, Szeged.

Hikisch Rezső

l.

Lex Magy Társ

228. b. l.

Ilkisch Rezső

irod.

Magyar Vilmos: A keresztben a művészetben. Epitő Ipar. 1912. 457. H. – 459. l.

Hökisch Rezsö

érod
3

Magyar Vilmos:

A kereszt – a művészetben. Válasz Petrik Albertnek. Épitő Ipar 1912. 482 – 484. l. (képekkel.)

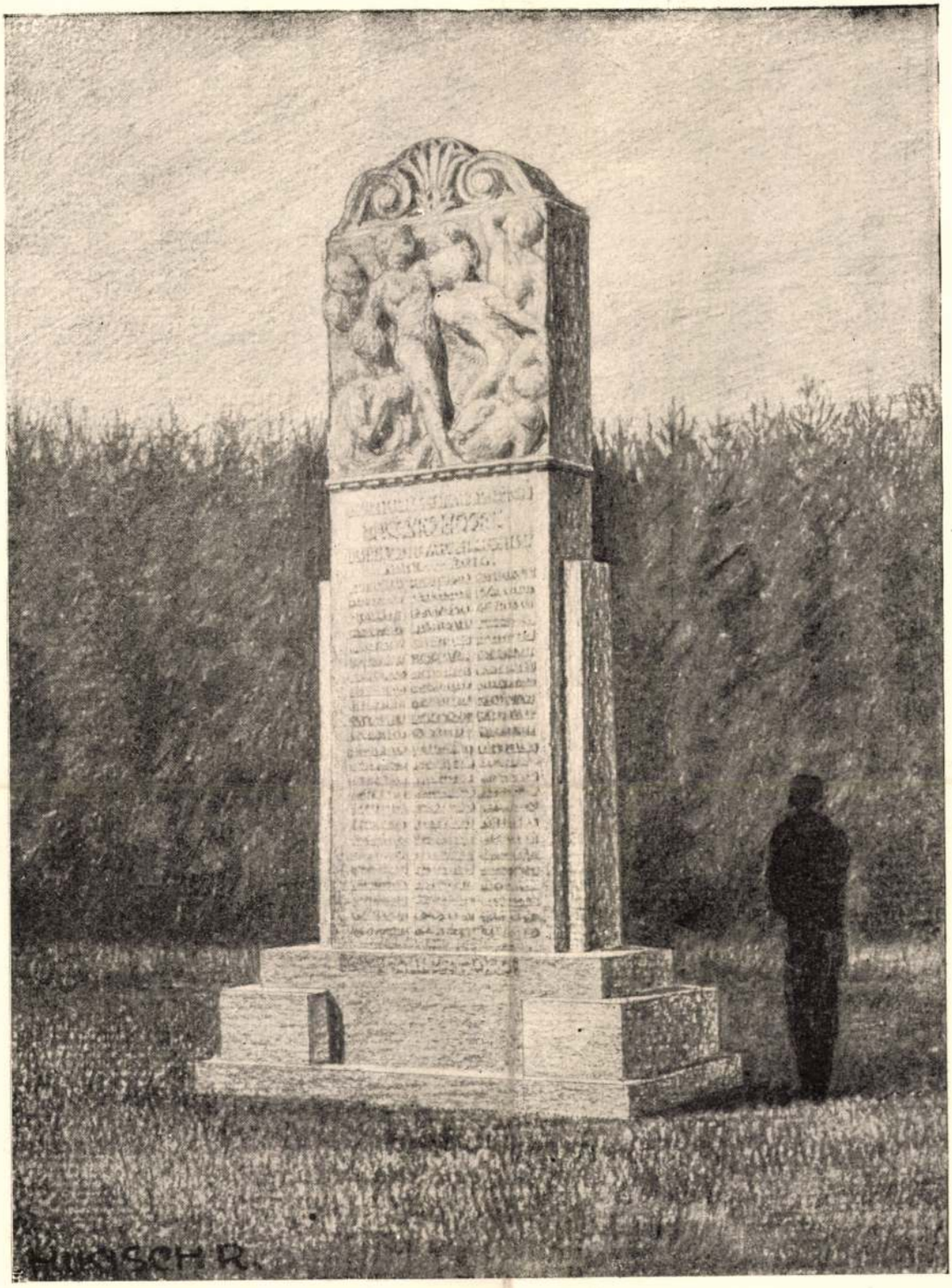

HIKISCH
REZSŐ

174

174. Hikisch Rezső: Szabadon álló hadiemlék terve.

174. R. Hikisch: Entwurf eines freistehenden Kriegerdenkmals.

6*

Magyar Iparművészet
1916. 163. l kép

HARANGHY
JENŐ

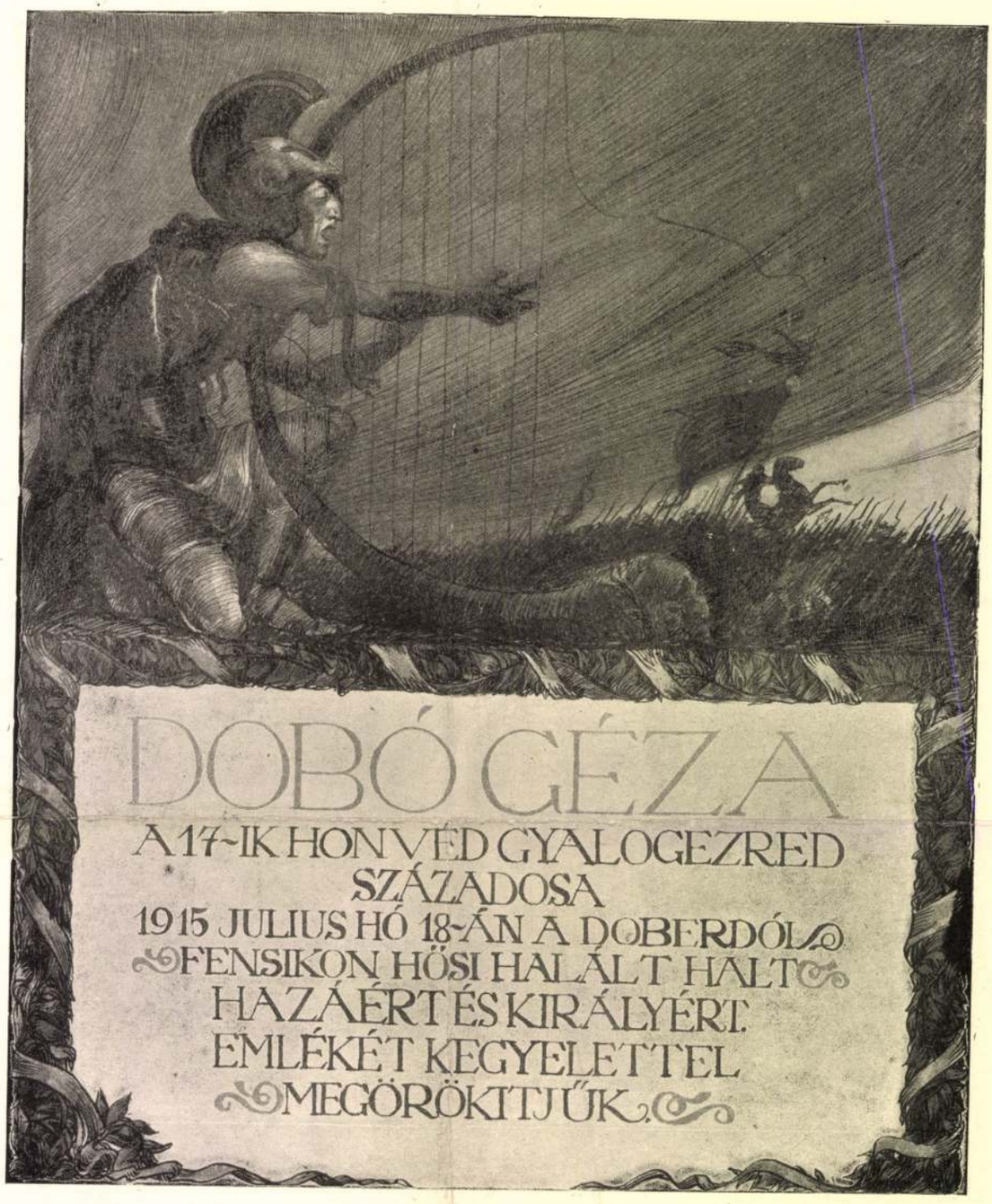

175

175. Haranghy Jenő: Hadiemléklap vázlata.

175. E. Haranghy: Entwurf eines Gedenkblattes für gefallene Krieger.

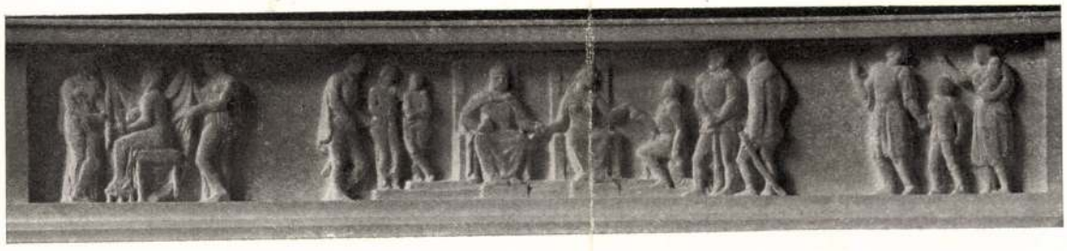

241

242

243

244

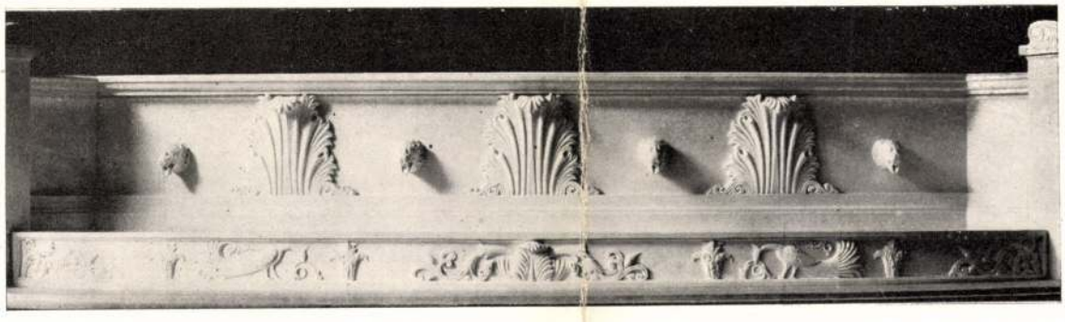

245

241—245. I. díj 3000 K (az építészeti részért). Az emlék domborműrészletei.

241—245. I. Preis. (Betrifft den architektonischen Teil des Projektes.) Reliefe des Denkmals.

LAJTA BÉLA
ÉPÍTÉSZ,
BECK Ö.
FÜLÖP
SZOBRÁSZ

234.
235

Magyar Iparművészet
1916.

SZENT-
GYÖRGYI
ISTVÁN
SZOBRÁSZ,
HIKISCH
REZSŐ
ÉPÍTÉSZ

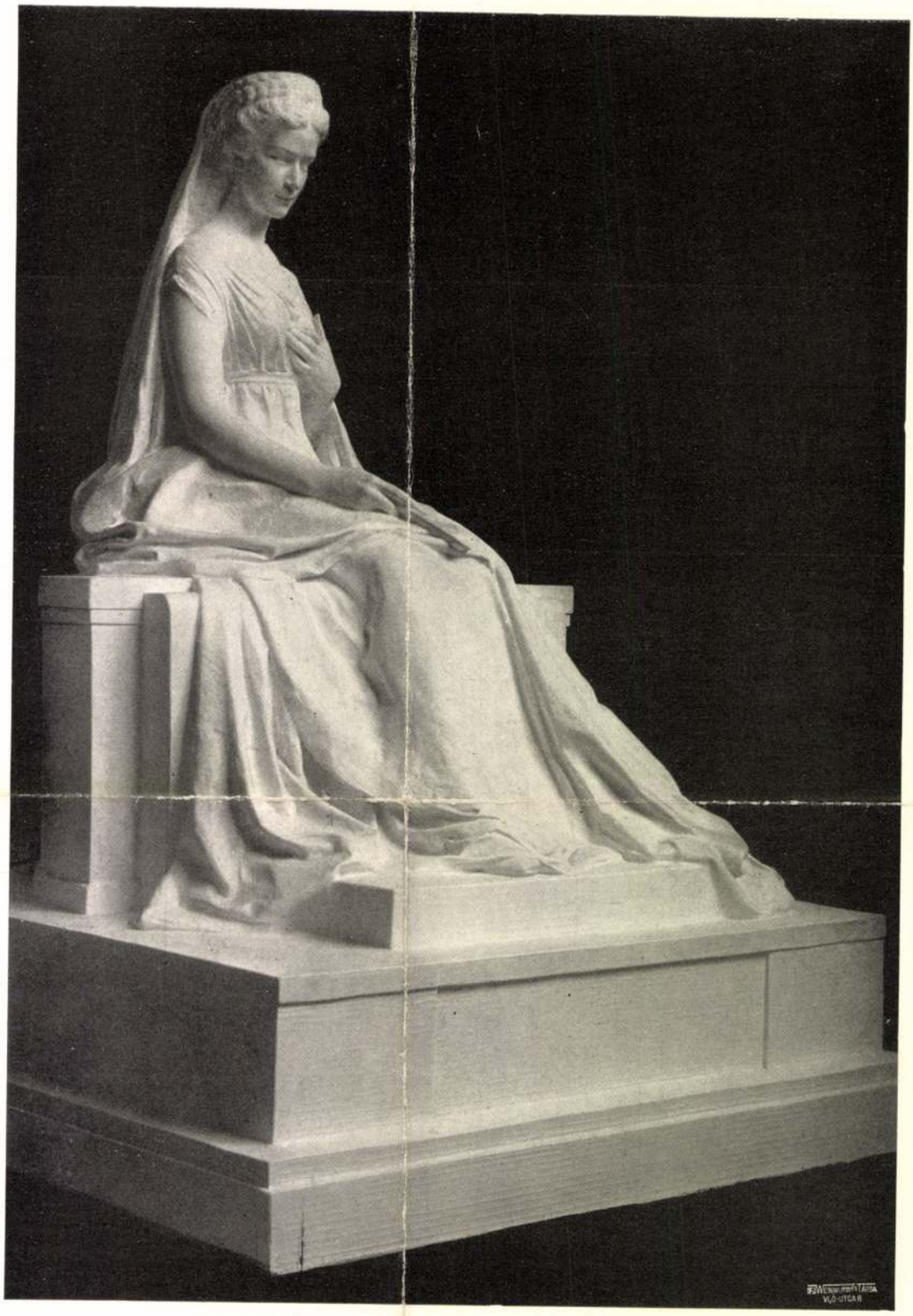

246

236 246. I. díj 3000 K (a szobrászati részért).

246. I. Preis. (Betrifft den figürlichen Teil des Projektes.)

Hikisch Rezső

áprilisában
1919 ~~márciusában~~ kinevezést kapott a Miegyetem építészeti szakosztályán ujonnan szervezett építő építészeti tanszék vezetésére.

1919 májusában kinevezték az építésznevelés végleges tervének kidolgozására felállitandó bizottságba.

Major Máté: Építészetünk ügye a Magyar Tanácsköztársaság idején. - Magyar Építőművészet, 1969. 3.sz. 50-51. l.

Hikisch Rezső

1927-28-ban két emeletet épített az V. Akadémia u. 3. sz. 2 emeletes házat.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

3271

Kara Mihály, Lányi Dezső
Löffler Sándor és Béla
épitészek

Kolozsvári Berzák Ferenc
Pásztor János

Verő László

Lechner Jenő-Füredi Rikárd

~~[illegible]~~ Kallós Ede
Ujvary Ignác festő

Fentiek részt vettek az Erzsébet szobor 1913 évi pályázatán – valamennyi irodalmához:

Kézdi Kovács László

Az Erzsébet emlékmű
Pesti Hirlap

1913. máj. 28.

Kökörcsin 1908

Hikisch Rezső
Menyhert Miklós –
Möiret Ödön

Remenyi József

Szamosi Vilmos

Imre Gábor nobrász
Kotál Henrik épitész

Tóth István nobrász

Hybl József nobrász
Katona Mihály épitész

Rona József

Maróti Géza

Vas Viktor – Rerrich Béla

Körösfői Krisch Aladár
Sidló Ferenc

Margó Ede és Pongrácz
Szigfrid

Hikisch Rezső
Szentgyörgyi István
Lindits

A – G – ig már cédulaira –

Flikisch Rezső

Haggenmacher
Károly Városmajor
utcai bérpalotája
Terveste fenti.

MAGYAR. EPITOMUVESZET
1930. 10–11. f.
29. l.
képpel

Hikisch Rezső

A Prohászka-emlék-templom pályázatára rezult terv

Rajzon

MAGYAR EPITOMUVESZET

1929. 6. sz. képpel

IUGÓ. SZÉLCSEND.

Hikisch Rezső

Csorsztucai családi
birhaz, terverte
fenti Repr.

Magyar Építőművészet

1931.-4-6.z. 37.l.

TELEFON:
JÓZSEF
61—25

BUD

MŰHELY ÉS RAKTÁR
NAGYTEMPLOM-U. 2

Kiadó: Führer Miklós — "Pátria" Irodalmi Vállalat és Nyomdai Részvé

Ilkisch Rezső

A Rudas-fürdő
alakítási terve,
fenti utolsó munkája.
Nem Egült kivitelre.

Távlati kép és
alapraji
Repr.

Magyar Építőművészet
1934. 6-7. 7.
30, 31. l

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp, V., Rothermere-u. 12
Telefon: 127-837.

Ilkisch Rezső

wód

Magyar Hirlap

1913. maj. 25.

(Döntés az Erzsébet-
nobor pályázatán.)

U. 304.

1319. Ismeretlen művész,
A XIX. századból.

Báró Kemény Ferenc

Térden alólig, áll
nézve és diszmagyarban va
támaszt[a], baljával pedig
egyikét fogja, a melyek m
kócsagforgós kalpag van.
rend jelvényét viseli. Ol
szemöldöke és szeme barna
li szakálla ősz. Vállrave
lája zöld, szük nadrágja
lás szék és az asztalon t
ról a szabadba nyerünk ki
ról az oszlop mellett kor
ben e felirat olvasható:

Vászon, méretei 5
1911 október 2-án Faludi
(1572-911).-- Kifizettete
tott 1911 nov ember 9-én

3

Hikisch Rezsö

l.

Magy. Sparnüvenet

1915. 295.

Ilkisch Rezső

Kormány főtanácsosi
címet Eapott.

MAGYAR-EPITOMUVESZET

1928. 9. n. 37 l.

Hikisch Rezső

székesfőv. krematorium terv pályázat. I. díj kivitelre nem került

MÉ. 1916. 7-8.

Sz. 4-7. l. 27. l.

(A székesfővárosi krematorium terv pályázata, távlati képpel és műszak. rajzokkal.)

LEVÉLPAPIROS
SZÁMLA * RÉSZVÉNY * MEGHIVÓ * CIMKE * ÁRJEGYZÉK
KÖNYV * FOLYOIRAT * TÁBLÁZAT
KÖNYV-NYOMDA
TIPOGRAFIA
CLUJ-KOLOZSVÁR
CALEA · R. FERDINAND
A MARIANUM LEÁNY-NEVELŐ-INTE-ZETBENIO
LENGYEL
Pontos munka,
gyors kiszolgálás!
Kérjen árajánlatot,
ázlatokat és
mintakollekciót!

J. Lichtisch Renő

ép. Buda

Lrod.

Magyar Építőművészet

1910. 11. f. 21 l. (Budapest székesfővárosi Szentendrei-uti iskolája.)

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Hikisch Rezső

ép.

Lod
2

Magyar Építőművészet

1909. 11. f. 1–4. l.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifiz

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

MDK

Hikisch Rezső

Képzőművészet, 1935. 12.o. kép

A homlokzatkiképzés keresetlen, építészetileg megfontolt és az iskola jellegének megfelelő.

Az egész pályaterv gonddal készült és szakértelemre vall.

3. Nemere. Az épület elhelyezésére nézve két megoldást ad; az egyik szerint a műhelyépület a telek középtájára, a másik szerint a Zsák-utca felőli oldalra jut. Mindkét megoldás hiánya, hogy az internátus a szomszédos telek közelébe helyeztetett el és ezáltal az igazgatói lakóhoz csaknem egy zárt udvarba jut.

A tervezet egészben véve azáltal tűnik ki, hogy a feladatot úgy általános elrendezés, mint az alaprajzok kifejlesztése tekintetében egyszerű eszközökkel, mesterkéletlenül és bizonyos mérséklettel törekszik megoldani.

Az iskolaépület alaprajzi beosztása egészben véve egyszerű és áttekinthető. Az igazgatói iroda és könyvtárhelyiségek kölcsönösen felcserélendők; a múzeumnak a technológiai szertárral való kapcsolatba hozatala a terv előnyére válnék. A tanári szobák a tantermek közé iktatandók. Az árnyékszékek száma kevés. A szolgalakás az alagsorban nem célszerű.

Az internátusépület az iskolaihoz hasonló elrendezésű. Hiánya az alaprajzi beosztásnak, hogy csupán egy bejárója van és ez is a lépcső alatt. A gondnoklakás célszerű. A betegszobák külön-külön való megközelítéséről nincs gondoskodva. A szolgalakások itt is az alagsorban vannak.

A műhelyépületben a közbeiktatott udvarok és gépház a nagy fémipari munkaterem mellé való helyezése folytán a megvilágítási viszonyok kedvezőtlenek. A fémipari munkagépterem az emeleten célszerűtlen. Hasonlóképpen célszerűtlen elhelyezésű a csinozó műhely, mely csupán a kovácsműhelyből közelíthető meg. Az anyagraktárak a munkatermek célszerű csoportosításának rovására a legelőnyösebben világítható épületrészbe helyeztettek. A műhelyi lépcső szűk; a mosdók előtere szűk és sötét, az árnyékszék kevés.

Az igazgatói lakóház a régi falak meghagyásával földszintes épület gyanánt oldatott meg. Az alaprajzi beosztás a célnak megfelelő.

Az építmények homlokzati kiképzése tetszetős, egyszerű és az intézmény jellegének megfelelő.

4. Iparé a jövő. A pályatervnek három változata van. Az I. változat szerint az iskola és internátus a Vasút-utcára, a műhelyépület a telek délkeleti oldalára néznek és összefüggő csoportozatot képeznek. Az elrendezés a telek szétdaraboltsága miatt nem felel meg, de ötletes volta figyelmet érdemel.

Az iskola- és internátus-épülethez vezető közös bejáró magában véve szép építészeti alakítás. Az iskolaépület alaprajzi beosztása, egyes sötét folyosórészletektől eltekintve, megfelel. A mintázó terem az emeleten célszerűtlen.

Az internátusépület alaprajzi elrendezése egyik oldalon a folyosóról közvetett világítású hálótermei miatt elhibázott. A betegszoba a hálótermek közé iktatva célszerűtlen.

A műhelyépület elnyúló egyenközény, egyik részében kétemeletes. A munkatermek megvilágítása részben déli; a helységek csoportosítása hiányos, a folyosók sötétek.

A II. változat szerint az iskola- és műhelyépületek az internátust közbefogják és keskenyebb homlokzatokkal a Vasút-utcára néznek. Ezen elrendezés mellett az egyes épületek között szűk udvarok származnak. Az egyes épületek alaprajzi beosztásában sok a térpazarlás.

A III. számú változatban az internátus a telek délkeleti oldalára helyeztetett. Ez elrendezés mellett az építmények csoportosítása túlzsufolt.

A III. számú változathoz homlokzatok nincsenek s így ezen tervezet érdemlegesen nem bírálható el.

Az I. és II. számú tervekhez tartozó homlokzatkiképzés egyszerű és az intézmények céljának megfelelő.

5. Faipar. Az iskola- és internátus-épületnek a Vasút-utca felé való helyezése megfelelő; a műhelyépület a telek délkeleti oldalán a szomszéd telek mellett célszerűtlen.

Az iskolaépület kétemeletes; alaprajzi elrendezése egyszerű és világos. Egyes szabadon álló falsarokkal alakított termek a tervezet nagy hátrányára vannak. A szolgalakás az alagsorban célszerűtlen.

Az internátusépület kétemeletes. Az alaprajzi elrendezés a zárt udvar folytán elhibázott. Az „L“ alakú termek és egyes szobákban szabadon hagyott kiszökellő falsarkok a tervezetnek lényeges hiányai. A betegszobák előtt tervezett folyosó sötét. A gondnoklakásnak a II. emeletre való elhelyezése elhibázott.

Az egyemeletes műhelyépület hiányosan világított munkatermeivel, kedvezőtlenül csoportosított mellékhelyiségeivel és sötét folyosóival a célnak nem felel meg.

A homlokzati kiképzés tetszetős és avatottságra vall. Fentiek alapján a biráló-bizottság az I. díjat ***Kommer*** József „Három kör“ jeligéjű tervének, a II. díjat ***Schoditsch*** Lajos „Vasbeton“ jeligéjű tervének, a III. díjat *Papp* és *Szabolcs* „Nemere“ jeligéjű tervének ítélte.

Steinbach Gábor kárpitos és díszítő.
BUDAPEST, VI., Podmaniczky-utca 18. sz.
Telefon: 20—76. Telefon: 20—76.

Fütés, szellőztetés, világítás, vízvezeték
Hoffman Miklós és Rohonci Hugó
magánmérnök Telefon 96—96.
Budapest, VI. ker., Podmaniczky-utca 14. sz.

HERZL L. M. épület üvegezési vállalat,
BUDAPEST, VII., Károly-körút 7. sz.

REITZER FERENC festő és mázoló.
BUDAPEST, VII., RÓZSA-UTCA 32. SZ.
TELEFON-SZÁM 11—81.

18 – 19. l.

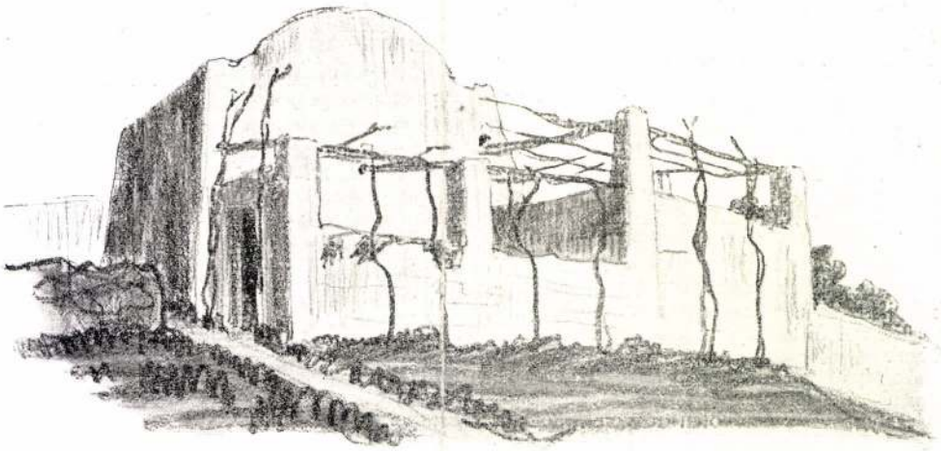

A műtermekből.

Hikisch Rezső. Vázlatok.

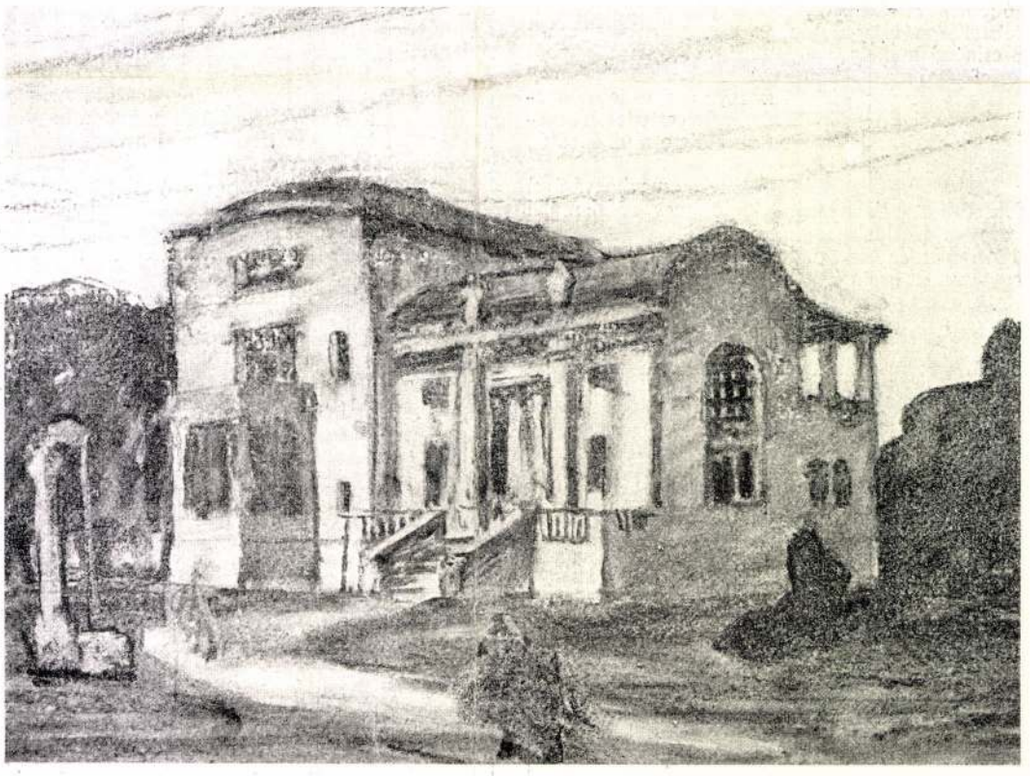

BUDÁN ÉPÍTENDŐ VILLA VÁZLATA.

Magyar Építőművészet

1908. 3. 7. 18-19 lapok

Hikisch Rezső

építész

Lásd

=

Magyar Építőművészet

1908. 3 sz. 18-19-l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta

Lusk: A Godavari
fit Mellós Toros. MMTE közl
Havi Fur. 1925. 4-6. 4. 48. l

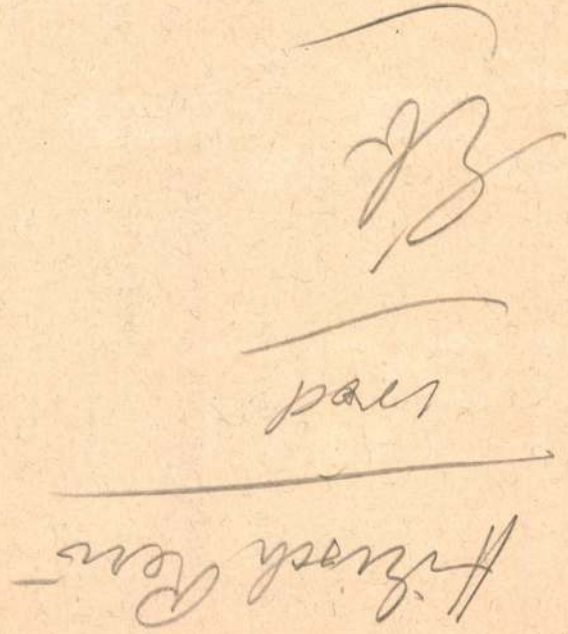

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz : ..... Korona

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi .....

Ilkisch Rezsö

Liber Bpestrosbrai

335. l.

Hlikisch Rezsö

l.

Liber Baptizatorum

369. l. 408 – 415. l.

435. l.

A Magánfelek terhére k

megtéritésének alakulása az 1935.év

Év	közcső	ös
1935.	63.7o7.21	lo
1936.	:87.477.87	11
1937.	129.486.73	17
1938.	114.726.o4	18
1939.	124.725.33	1:

6.Rovat. Különfélék.

Több: 229.o18.o3 Pvel.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

.....

úrnak
úrhölgynek

.....

.....

BUDAPEST,

.....

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

Hickisch Rezső

vód

z

Bpi
1920-1930

Liber Kőrépítk 1930

26. l.

és 15-16 fr. tégely

Montelius Oszkár: Die Chronologie der
älteren Bronzezeit in Nord-Deutschland
und Skandinavien VM. 109, 110, 111, 112

Hikisch Rezsō

l.

Kö- és Mükö

1925. 3. n. 6 l.

jak. -

Beszterce, 1917. évi fe

A közigazgatási bizotts

tá

J.

Ilikisch Rezső

ved

Kotsis Iván:

A nézesfehérvári
városháza átépítése

MMEEKözl

1939. 132. l.

(Néppel)

a miniszterelnöknek a nevet csicseregte, akinek bokrára kapasz

Tahián Béla mögött. Tahián 1115, Bánffy pedig csak 687 szavazatot kapott. A választás sorsa igy a kormánypárt javára dőlt el Szegeden. Bánffy vereségét a függetlenségi választók pálfordulása okozta, mert, mint később kiderült, a másik szegedi ellenzéki jelölt, Polczner Jenő is ellene szavazott.

Tisza azonban mégis megbukott a téli választások hadjáratával, mert az ország háromszázhetvennégy kerületében nagyrészt az ellenzék zászlóit vitte diadalra a nemzeti ellenállás.

Hikisch Rezső

Kred

Komor János: Hogyan épi-
pünk – és hogyan kellene
építeni a Balaton partján?
Tér és Forma. 1931. 47. l.
48. l. (Terváprokkal.)

H i k i s c h R e z s ő

építész

Kertész K. Róbert: A magyar művészet közelgő eseményei. Pesti Napló. 1926.jan.12. /Képpel./

Flikisch Rez.-

Nekr.

Képzőművészet

1934. 169 l.

~~Jakobik Gyula~~

~~Béthán a Thököly~~
~~ulon, fent~~
~~serverte~~
~~Repro.~~

Ke

Hikisch Rezső

Károlyi Gyula gr-
Jelentései az Erzsé-
bet-emlék ünnepi
bizottsághoz az
Erzsébet-Királyné
emlékmű tárgyá-
ban Bp. 1932.
30.-
Föv. Könyvt.
Bp 730/27

szemlélhető az előtérben a
Felirata fölül jobbra:

urg.

balra: IG. monogramm.
ás olvasható.

7 cm.
pag. 869.

Hikisch Rezső

tifo kiszlárás
és ír ajátherésén
1913

Kabdebó Bp

4. l. 41. l.
42, 43. l.

i Bizottság !

atott megbizni, hogy a "Régi magyar
jak, mely a müvelt magyar közönség-
ok révén a küldölddel is megismertes-
ünk e nagyszerü emlékeit.
zült és már a karácsonyi könyvpia-

m azt csatoltan mély tisztelettel

Hikisch Rezső

10. III. *Szentendrei-uti* elemi fiu és leányiskola és kis óvoda. Az épület két emeletben és manzardban tartalmaz: 20 osztálytermet, 5 egyéb termet, 3 szertárat, 1 tornatermet öltözővel és szertárral. 1 tantestületet (igazgatói iroda, tanácskozó, szertár), ezenfelül 1 igazgatói, 1 óvónői és 2 szolgalakást. Az összes épitési és berendezési költség 565.000 korona, amiből egy osztályteremre 28.200 korona, 1 m^3 beépitett térfogatra 18 korona esik. Tervező épitész: *Hikisch* Rezső.

Kabdebo Gyula. A. fővárosi
uj iskolaépületei –
Gyitlin T. Fő. almanach
1913–15. 132 l.

kibővitett uj telepen a feldolgozógyár és komposztálótelep terveit, a vasuti vágányok célszerü elrendezését és a gyári személyzet részére szolgáló munkasjóléti intézmények berendezését.

Előkészíti továbbá az osztály az uj köztisztasági szabályrendeletet.

2. A fuvartelep.

A köztisztaságnak — különösen közegészségügyi vonatkozásaiban — egyik alapfeltétele, hogy a felgyülemlő szemét a székesfőváros területéről naponta rendszeresen eltakaritassék.

Az a törekvés, hogy a szemét gyors és fennakadás nélkül való elfuvarozása lehetőleg biztositassék, késztette a székesfővárost már annak idején arra, hogy a régebben kisebb-nagyobb fuvaros vállalkozókkal szerződéses alapon végzett szemétfuvarozást egy kézbe egyesitse. Igy jött létre a két, hanem anyagi eredményét tekintve is, a székesfőváros háztartásában hasznot hajtó vállalatnak igérkezik.

Mindez indokul szolgált arra, hogy a székesfőváros a Cséry-féle Szemétfuvarozási és Feldolgozási Gyár R.-T. fuvarozási üzemét megváltotta és 1906. évi december hó 5-ével házi kezelésbe átvette és azt, a már házilagos kezelésben levő jobbparti szemétfuvarozási üzemmel egyesitve, Budapest Székesfőváros Fuvartelepe elnevezéssel, elkülönitett vagyonkezeléssel biró üzemmé szervezte.

A telep megváltási összege, épületekkel és felszereléssel együtt 620.037 kor. 84 fillért tett, amely befektetett tőke az időközben szükségessé vált ujabb beruházásokkal 1,501.451 kor. 60 fillérre emelkedett.

A befektetett tőke a fuvartelep üzemét terhelő törlesztéses kölcsön gyanánt szerepel a fuvartelep számadásaiban, amelynek kamatjait és amortizációját az üzem saját

Hikisch Rezső

1890.

Éimisk 1930. 84. l.

Kassa III. 147, 148.

Flitsch Rezső

Budapesti ravatalozó
terve, I. díjjal ki-
tüntetett pályamű
repr.
Jesch. 163. l.

Erzsébet Királyné
emlékmű
(I. díj)
repr. u. o. 169. l.

Erzsébet királyné emlékmű
repr. Jesch 173. l.

Lásd okv

Jesch. 177. l.

a Képzőművészeti Főiskola emlékkönyve, 1939

Francesco

630. ~~[illegible]~~

~~Született~~ Velencében ~~[illegible]~~ 1712 b

Az Isola di San Chr

A szigeten lévő épületek m
plom ajtaja felett a keres
téren kilenc látogató
beszélgetnek és A tenger
két gondolás működik.
látszik köreledni, ~~[illegible]~~
melyben mindössze ha
geret, és egy ~~[illegible]~~ ever.

Fa, mérete
~~A Esterházi~~
Pyrker Jön

61

Hikisch Rezső

A soproni hűségkapu

l.

Heimler Károly dr.

Sopron műemlékei

I. Belváros, Sopron,

1939. 165. l.

1. tábla

Tudjuk, ho
egy részével Bu
tosztotta ki, ha
szállíttatta Kon
tyás királynak
köztük az oltár
Isztambulba, az
396 év multáva
Imre 1902. évi
polyban járván,
elrabolt kincsel
vésett török en
így szól:

Alig hagyta el Szulejmán Budát, Kun Gothárd, az 1505-iki rákosmezei országgyűlés végzése alapján a királyi trónra igényt tartó Szapolyai János híve, sietett a védtelenül maradt várat ura részére elfoglalni. 1526. nov. elején fényes kísérettel innen indult Szapolyai a székesfehérvári koronázásra, majd Budára visszatérve, 1527. nyarán itt országgyűlést tartott. De alig oszlottak szét a rendek, mikor arra a hírre, hogy a másik trónkövetelő, Ferdinánd, nagy sereggel közeledik Budához, János és hívei sietve hagyták el a várat, úgy hogy Ferdinánd is minden ellenállás nélkül jutott annak birtokába.

1527. szeptember havában Budáról Fejérvárra megismétlődött a koronázási díszmenet. Ott a koronázás után II. Lajos király újbóli temetési pompája. Ennek végeztével a visszavonulás Budára, csakhogy mindezeket ezúttal Ferdinánd tartotta még pedig jórészt ugyanazokkal a főszereplőkkel, akik nemrég ugyanezeket az utakat és ünnepségeket mint János király hívei tették meg, illetve élték végig.

Két évvel később, a török óriási hadával újra betört az országba. Tulajdonképeni célja ugyan Bécs volt, de közben ostrom alá fogta Budát is, melyet a hitvány őrség hat napi ostrom után feladott. A szultán az elfoglalt várat most sem tartotta meg magának, hanem átadta azt szövetségesének, pártfogoltjának: János királynak:

1540. július elején itt született János Zsigmond, de még ugyanebben a hónapban meghalt

Hikisch Rezső

1928 nyarán fogja átalakítani a miniszterelnöki palota belsejét.

Historia - 1928. 5. l. (A miniszterelnöki palota átalakítása.)

Jelen lapszámunk némi késedelemmel jelent meg. Ennek oka, hogy a megszállt területekről közlünk képeket, melyek elkészítése hosszabb időt vett igénybe. További lapszámaink a rendes időben fognak megjelenni.

Szerkesztőség.

Hikisch Rező

tervezte a bp-i Március téri volt Erzsébet mauzóleumot 1932. 134. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest, 1970-

720

Hikisch Rezső

építette meg fürdőjében 1924-ben
a Lukács fürdőt.

A Lukács – Téli reggelen (Fridetzky Rezső)

Magyar Hirlap, 1969. január 11. 4. l.

Slikisch Rezső

tervezte a bp-i Csörsz utcai bérházat.

1931. 137. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet

1867-1967. Budapest, 1970.

721

Hikisch Regő

tervezte a bp.-i Szentendrei úti elemi
iskola épületét 1909. 133 sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest, 1970.

720

Hikisch Rezső

a drezdai akadémia növendéke volt.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967 Budapest 1970.

191

Hikisch Rezső

1932-ben képítette a bp-i Erzsébet híd pesti hidfőjénel tervezett emléktemplomot; a Bécsi uti fővárosi lakótelep épületeit alkotta az 1920-as években.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

Fil

Hikisch Rezső

Tervezte a Bp.-i Szentendre-i úti fővárosi elemi iskolát; az Astoria szálló Kossuth L. u. és Magyar u. sarkón épült részét

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

Fil

Hikisch Rezső, építész (1876–1934). 1.) Folytatás

Az OMF Magyar Építészeti Múzeumának gyűjteményei (1982–1985.)

3. Budapest, III. Bécsi itt. Városi kórházak építés közben. (Hikisch Rezső – ifj. Paulheim Ferenc)

Magyar Építőművészet, 1986. 5., 33-old.

Hikisch Rezső, építész (1876-1934). 1.) Folytatás

1. Hikisch Rezső 1903 körül. (repr.)
2. A Kossuth-mauzóleum terve (repr.)
3. A kiskunhalasi városháza épülete. (repr.)
4. A szabadságharc emlékművének terve, 1904. (repr.)
5. A szentendrei úti iskola, Budapest, 1909. (repr.)

5. A szentendrei úti iskola, Budapest, 1909

6. Az Astoria szálló hallja. (repr.)

6. Az Astoria szálló hallja

3. Az Erzsébet emlékmű díjnyertes pályaműve, 1920-ból. (repr.)
4. Krematórium első díjas terve, 1915. (repr.)

4. Krematórium első díjas terve, 1915

Magyar Építőművészet, 1984. 6., 54-55-56-57-old.

Hikisch Rezső

tervezte a Bp. III. Szentendrei út 129-131.

iskola épületét 1910-ben

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Kiskos Rezső, építész

L. Alpár Ignác

Pusztai L.: A magyar építészeti műemlékek 35

Magyar

Építőművészet Bp. 1983 83/2

Illésch Rezső, építész

L: Kozma Lajos

– A harmincas évek építészetének kronológiai táblázata 68.

Magyar építőművészet. Bp. 1983 83/2

Hikisch Rezső, építész

Csörsz utcai bérház, Bp 1931

Térykép

Belső borító

Magyar
Építőműnészet Bp. 1983

83/2

HIKISCH Rezső építész [Bp.,1876.IX.3. - Bp.,1934.VI.28.]

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 **62.p. és ill.**

63.p. közös iroda Kotál Henrikkel

Hikisch Rudolf

nove emlitve

Népszava 1972 augustus 12
10. old.

Hikisch Rudolf

Mátray Lajos müvésztársával együtt készitett Kossuth-mauzoleum pályadij-nyertes müvét bemutatja a lap.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1902. ápr. 13.
XXIV. évf. 15. sz. 230. lap

MDK

Hikisch-Zala

Bauer H: Az Erzsébet szobor. ÉI és ÉM 1916. aug.6.
189. o.

MDK

Hikisch - Zala

Erzsébet királyné emlékszobra

Az Erzsébet emlékmű birálóbizottsága...
Pesti Hirlap 192o, okt. 29. 4.

Hikisch Rezső építész

tervei szerint épült 1908-ban Kiskunhalas szinháza.

Hont Ferenc - Staud Géza: Szinházi kislexikon, Budapest, 1969.

233 l.

< Hikisch Rezső

és műveszete >

Elek Artur:

< > 1926. 10. 4

Magyar Műveszet. ??

480 r
594. l
képeszel

13-hasábos cikk

Kefelevonata, a megjelenés hely nél-kül. E. A. szód. hagy.

Darázs h. n. VI. 315.

Ilikisch Rezső

l. [illegible] 1923

Elek Harom

208, 215. l.
209,
211.
212. l.
213. l.
214. l.

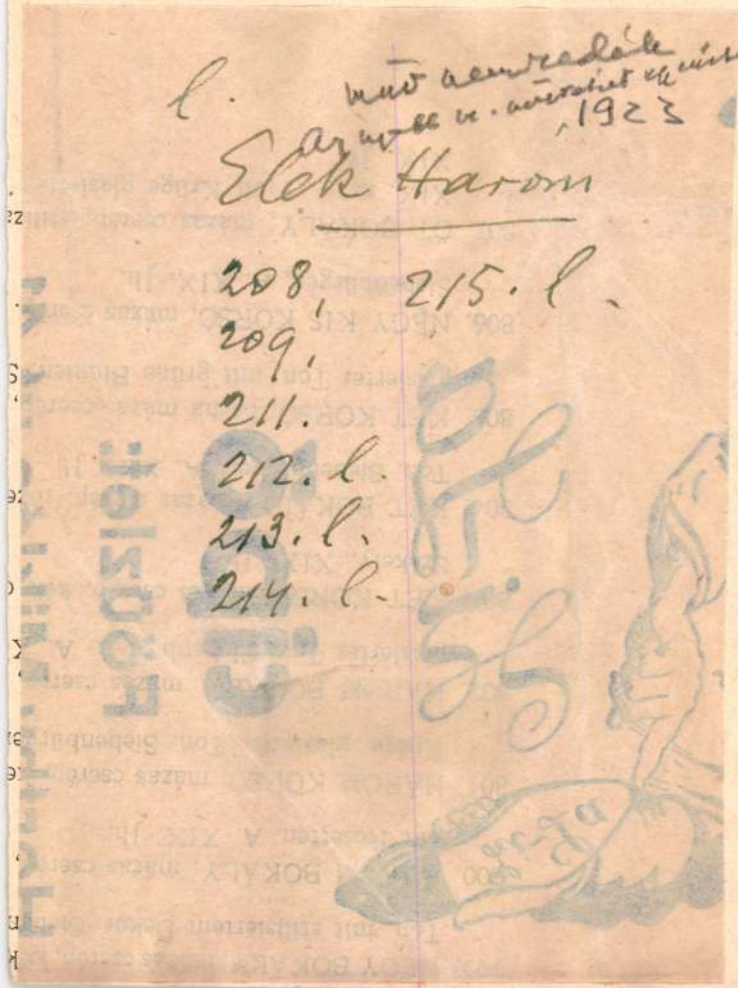

mit Deckel, Fayence, oval, mit Figuren geziert. Italie

széllel, rajta szinesen tájképek épületekkel és alakokkal.
sel, Fayence, mit Wellenrand und Landschaft. Castelli,

k virágdisszel. Erdély, XVIII. sz. — Zwei grosse Schüs-
XVIII. Jh.

s. Kalotaszeg, XIX. sz. e. — Zwei Schüsseln, glasierter

, XVIII. sz. — Vier Schüsseln, volkstümliche Fayence.

ALKA, keménycserép, áttört peremmel. Holics és Kassa,
eine ovale Schüssel, Steingut, durchbrochen. Holics und

Magyar, XIX. sz. e. — Zwei Tellerchen, volkstümliche

arna, kék disszel. Kalotaszeg, XVIII—XIX. sz. — Fünf
lotaszeg, XVIII—XIX. Jh.

ga máz, zöld pettyekkel. Magyar, XVIII. sz. — Zwei
h, XVIII. Jh.

Ilkis Rezső építész 1)

A Tanácsköztársaságoktatásügyi népbizottsága az akkori Nyerti Műszaki Egyetemre nevezte ki az építészt, Kozma Lajos-Pogány Móric és másokkal együtt. – A köztársaság bukása után a historizálás tovább él, erősebbnek bizonyul tagadójánál a szecesszióval és számos stílusváltozatban születik ujjá, mondhatni modernizálódik.

Új építészet Magyarországon II.

1974. VIII 31. TV. 18.20 Gné

Hikis Rezső építész 2.) Folytatás

Ennek az új historizálásnak új klasszicista változata Hikis műveiben jelentkezik. Legjellegzetesebb a Bécsi úti fővárosi kislakásos lakótelep együttese. A 20-as évek végén épült épületek összehangolt architekturájukkal eredetileg melegsárga színű felületeiken fehér plasztikus vátétekkel, dekorativ zömök dorasz-lopakkal, díszzel, a magyar klasszicizmus kétségtelenül modern változatát képviselik. (említve)

Új építészet Magyarországon II.

1944. VIII. 31. TV. 18.20 Gué.

Hikisch Rezső, szobrasz

Művészek, trevezők, akik az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola beiratkozott növendékei voltak 1880-1896 között Hikisch Rezső, szobraszat, diszitoszobraszat szakon. 54.old

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/ oktatási rendszere és forrásai 37.old

Müv.Tört.Írt. 1975. XXIV. 1.sz. sp

Hikisch Rezső

1937-1938-ban készült
Pásztor János és Hikisch
Rezső Hősi emlékműve.

K. Kovalovszky Márton: Székesfehérvár, 1938.
Művészet, 1977. december-16 lap.

Hikisch Rezső

A csendéleti festményeikkel feltünnek: Jávor Pál, Romek, Bükkerti Mariska, Poll Hugóné és az utólérhetetlen Pentelei Molnár János,-mondja kritikájában dr. Szemess Miklós: "A Képzőművészeti Társulat 60 éve a Mücsarnokban" cimmel a jubiláris tárlatról.Az ott résztvevő grafikusok között elsőrangu müveket mutatott be: Márton Ferenc, Haranghy Jenő, Conrád Gyula és Baransky László. Az épitészek közül figyelemre méltó Hikisch Rezső, Lux Kálmán és a magyar stilussal kisérletező Lechner Jenő és Lechner Loránd.

A jubiláris tárlaton szereplő teljes művésznévsort lásd: Ströbl Alajos nevénél.

Élet, Bp. 1922. május 28. XIII. évf. 11. sz. 269-270. lap.

Hikisch Rezső

Az "Erzsébet emlékmü"-re hirdetett pályázatra beküldött pályamüveket bemutatja a lap: Szentgyörgyi István szobrász és Hikisch Rezső épitész alkotását, valamennyi beküldött és a lapban bemutatott pályamüvekkel együtt szigoruan birálja az "Irodalom és Müvészet" c. rovatban közölt "Müvészeti krónika" c. kritika.

Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1913. juni. 8. V. évf. 728-730. lap.

Hikisch Rezső

Dijnyertes Rákóczi emlékmüveket mutat be a lap és felsorolja azokat a müvészeket, akik a pályadijakat elnyerték:
I. dij: Holló Barnabás és Györgyi Géza.
II. " : Füredi, Lechner, Körösfői.
III. dij először Hortál Henrik, Tóth István és Révész Imre.
III. dij másodszor: Beck Fülöp és Hikisch Rezső.
IV. dij: Dudits, Markó, Lux.
Versenyen kivüli pályamüvek: Stróbl Alajos és Bobula János.
Repr.-ók.

ÉLET, Bpp 19o9. nov. 7. I. évf. 46. sz. 602, 603, 605, 606. lapokon.

Hikisch Rezső"

és Schubert ... tervezték az VI. Nép-
köztársaság r. 57. sz. r. házra épitett har-
madik emeletet.

Bierza László, Bernát György, Erdei

Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Buda-
pest 1973 13351

8521

Hikisch Rezső

tervezte az V. Március 15-téren felállított volt Erzsébet királyné szobrának oszlopcsarnokáb. (1932)

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335

7211

Hikisch Rezső

Reiter Ferenc és Ray Rezső 1924-ben alakították át a II. Frankel Leo u. 25-29 sz. a. épületet.

Rezső László, Rejtő György, Erdei Ferenc stb.: Budapest lexikon, Budapest 1973. 1335 l

6611

Hikisch Rezsőt

1919 ápr. 15-én a közoktatásügyi népbiztosság kinevezte a Műegyetem II. Lerverő tanszékének élére.

Szentkirályi Zoltán: Adatok a magyar építőművészképzés történetéhez. - Építud. 1971. /III/. 4.sz. 439-465.l.

457.l.

Hilisch Rezső

A II. tervezői tanszék tanárára nevezték

ki 1919-ben a József Műegyetemen

Koós Judith:Kozma Lajos munkássága Bp.1975.Akadémiai

187. old

Hikisch Rezső

Lajta Béla, Árkay Aladár, Ágoston Emil, Pogány Móric, ifj. Gyenes Lajos, Málnai Béla épitőművészek a "Tavasz a Műcsarnokban" c. kiállitáson szerepelnek. A kritika a felsorolt művészeket "legjava épitészeink"-ként emliti, akik "legjava" müveikkel vesznek részt a tárlaton.
A "Képzőművészeti Társulat győztes csoportjának" neveit nem hajlandó megemliteni a kritikus, csak a művészeket sorolja fel, a többieket mellőzi.

A HÉT, Bp. 1913. márc. 23. XXIV. évf. 12. sz.195. lap.

Hikisch Rezső

Telcs Ede és Györgyi Géza részt vett az "Erzsébet emlék" c. pályázaton.
Az első dijat Telcs Ede nyerte el a szoborral, melynek talapzatát Györgyi Géza készitette.
Hikisch Rezső architekturáját kiemeli a Müvészet c. rovat kritikája.

A HÉT, Bp. 1913./XXIV. évf./juni. 1./
22. sz. 359. lap.

Hikisch Rezső

1927-28 között két emeletet épített az V. Akadémia u-i volt Varga Sándor elnevezésű. házra.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc

stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973.

13351

231

Hikisch Rezső

A "Hősök Emlékét Megörökítő Országos Bizottság" hadiemlékek, katona-sirok emléktáblái és emléklapok elkészitésére kérte fel az itt felsorolt művészeket: Györgyi Dénes, Almási Balogh Lóránt, Hikisch Rezső, Reichl Kálmán, Spiegel Imre, Horváth Béla, H. Pintér Gyula, Tóth Gyula, Végó László, Spiegel Frigyes, Jónás Zsigmond, Svéb Gyula, Brassován Szilárd, Hoepfner Guido, Kertész K. Róbert, Tscheuke Herman, Janszky Béla, Vágó József, Bethlen Gyula, Kónya Zoltán, Thein János, Vass Viktor, Kallós Ede, Kovács Erzsébet, Braun Arnold, Moiret Ödön, Pongrácz Siegfried, Dankó Ödön, Fekete Oszkár, Szege Sándor, Harangky Jenő terveit "Magyar Művészek Hadiemlék Tervei" cimmel bemutatja Györgyi Kálmán szerkesztésében készült katalógus.

A HÉT, Bp. 1917. jan. 28. XXVIII. évf.
4. sz. 63. lap.

Hikisch Rezső építész

Az Astoria épületének
egyik tervezője.

Berkovszki Péter: Astoria 420-423.

Élet és Tudomány, 1973. márc. 2.

XXVIII
9.

Hikisch Rezsőt

nevezte ki a Tanácsköztársaság közoktatásügyi népbiztossága az épitészkaron a II. szerkezeti tanszékre egyetemi tanárnak.

Major Máté: A százéves Epitész Kar tanárai és a magyar épitészet. - Magy.Ép.müv. 1972.4.sz.58-61.l.

Hikisch Rezső,

Beck Ö. Fülöp, az egyik müvészcsoport,
Róna József, - Bobula János, a másik,
Füredi Richárd, Lechner Ödön,- Körösfői-
Kriesch Aladár, a harmadik müvészcsoporthoz
tartozó hét müvész "a másik három dijon osztoz-
kodott" a meghirdetett pályázatra beküldött mun-
kájával.
Tövis: "A Rákóczi-siremlék" elkészitésére ki-
tüzött pályázati eredményeket közli a Müvészet
c. rovatban. Arról külön nem ir, hogy ez "a má-
sik három dij",-a három müvészcsoport, három
pálytervére-, hanyadik dijat jelentette./Az
első dijat ugyanis Holló Barnabás és Györgyi
Dénes kapta./
A HÉT, Bp. 1909. nov. 7. XX. évf. 45. sz.
746-747. lap.

Hikisch Rezső, építész (1876–1934). 9. Előadás

9

9—10. A hármashatárhegyi Nemzeti emlékmű, 1933

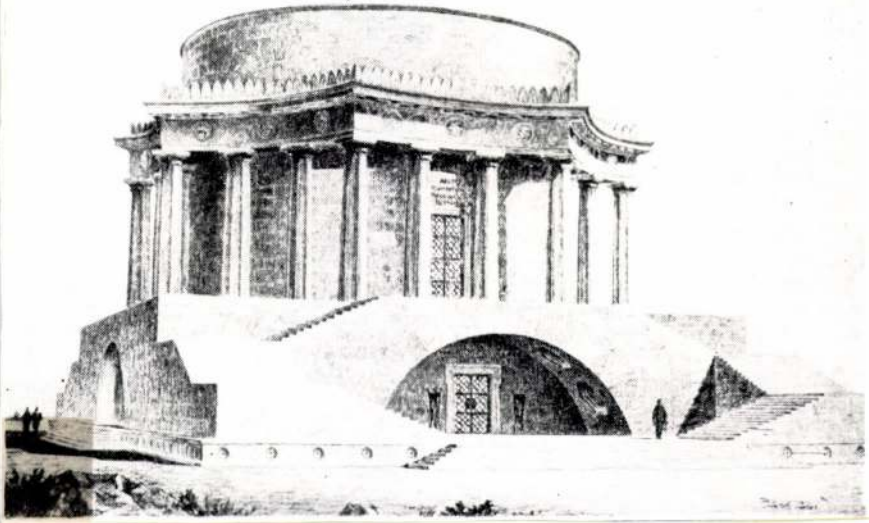

10

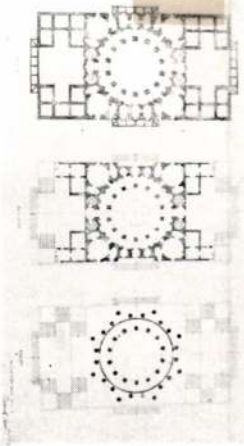

Magyar Építőművészet, 1984. 6. | 59-old.

Hikisch Rezső építész (1876–1934). 1. folytatás

7. A megvalósult Erzsébet emlékmű, 1932

8

8. A Bécsi úti lakótelep részle

Magyar Építőművészet, 1984. 6., 59-old.

Hikisch Rezső, építész (1876-1934). 7.) Folytatás

Magyar Építőművészet, 1984. 6., 59-old.

5. Lakótelep a Bécsi úton, Budapest

6. A Bécsi úti lakótelep alaprajza

Képek és elképzelések az építészetről

A párizsi Georges Pompidou Központ idén március 8. és május 28-a között az építészet ábrázolásának szentelte negyedik emeleti termeit. Az „*Images et Imaginaires d'Architecture*" (Képek és elképzelések az építészetről) című monstre-kiállítás hatszáz műtárgya között skiccek, festmények, fényképek, díszlettervek és képregények egyaránt szerepelnek. Valamennyi kiállított alkotás 1826 és 1984 között keletkezett; 1826-ban készítette ugyanis Nicephore Niépce francia fotográfus az első sikeres fényképfelvételt, ezzel egy új építészeti szemlélet alapjait is megteremtve. Megkezdődhetett a reneszánsz perspektíva, e hosszú életű „találmány" felbomlása, és új ábrázolásmódok kialakulása: pl. futurizmus, kubizmus, majd a computergrafika, képernyőrajz.

A párizsi kiállításon csak kétdimenziós ábrázolások szerepelnek, modellek nem, és kizárták a városépítészeti témájú műveket is a válogatásból. Minden alkotás európai vonatkozású, a túl nagy „szórás" elkerülése és az európai jellegzetességek határozott kirajzolódása érdekében. Amennyi-

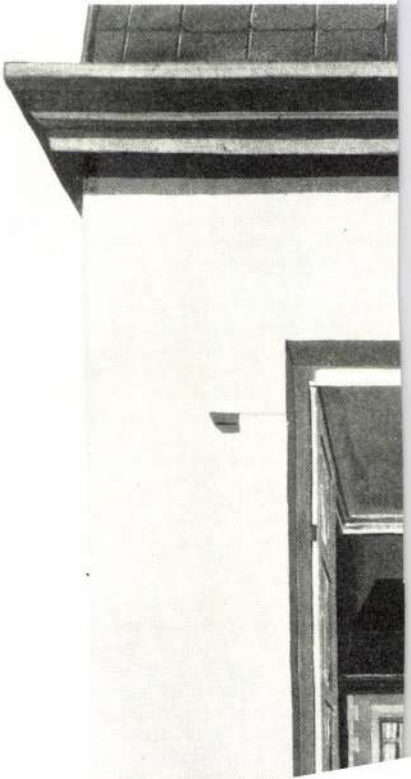

Hikisch Rezső, építész (1876-1934). 6.) Folytatás.

3 3. A Lukács fürdő átépítése, Budapest

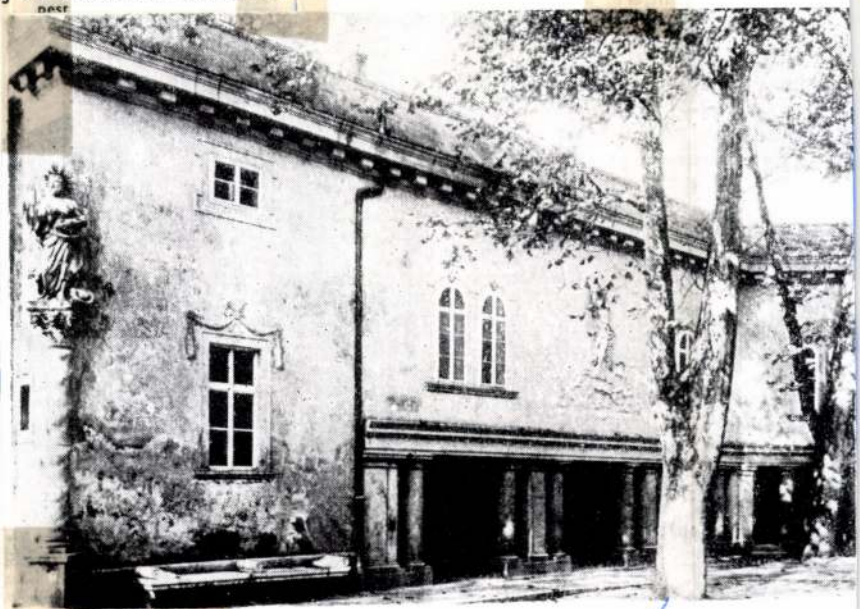

4 4. Fenyő villa, Budapest

Magyar Építőművészet, 1984. 6., 58. old.

utca magasabb s
hatalmas homoru
teret képez. A k
haladva a követk
Az együttes beép
zárt, egységes. A
vező középen ki
pezte ki, így a tel
rolódik, belül zá
a koncepciót nem
érvényre juttatn
kísérlet történt e
telep szerves egy

A három-négy
tékét rontja a
A drága bérházak
tás nem jelentett
dott volna minde
köríves fülkékbe
a valamennyi épü
sáv, a helyenkén
fülkék, párkányo
díszítmények az
notónia megtöré
meglepő, szellem
tések jórésze szer

6

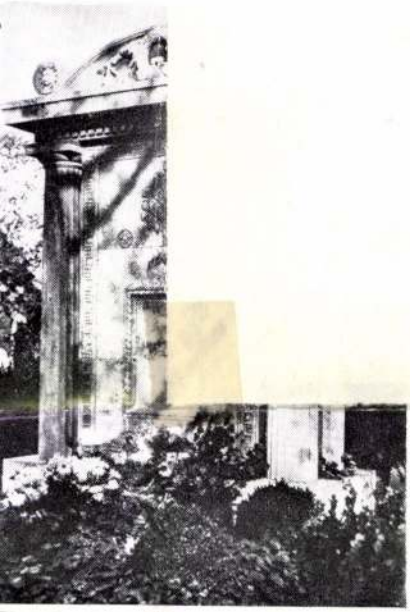

HIKISCH REZSŐ: BALÁZS

Hikisch Rezső építész (1876-1934). 5.) Folytatás.

Magyar Építőművészet, 1984. 6., 58-old.

1. A soproni Hűségkapu

2. Emeletráépítés az Akadémia u. 1. sz. házon, Budapest

1/.

nek jellegzetes elemeit használta fel ízlésesen. A budapesti *Akadémia utca 1. sz. alatti lakóház kétemeletes ráépítését* a meglevő épülethez maximálisan alkalmazkodva végezte el.

Igazán nagyszabású megbízáshoz az évtized végén jutott. 1927-ben kezdődött a főváros két világháború közötti történetének egyik legnagyobb szabású kislakásépítési akciója, majdnem háromezer lakás egyidejű felépítésével. Több nagyobb együttest hoztak létre; az építkezéseket bankok finanszírozták, és olyan jelentős építészek vettek részt, mint Györgyi Dénes, Münnich Aladár vagy Böhm és Hegedűs. Hikisch Rezső Paulheim Ferenccel együtt a *Bécsi úti telepet* építette fel. A terepadottságok (az út kanyarulata, az emelkedő hegyoldal) nem túlságosan kedveztek egy nagyméretű együttesnek.

A telepet a Bécsi úttal párhuzamos két utca osztja három részre. A hasonló kiképzésű tömbök az utcák mentén, a domborzat lehető figyelembevételével helyezkednek el. E hossztengelyekre merőlegesen keresztengelyt is létesítettek: a Bécsi úti oldalon egy kis utca vágja ketté a tömböt, majd

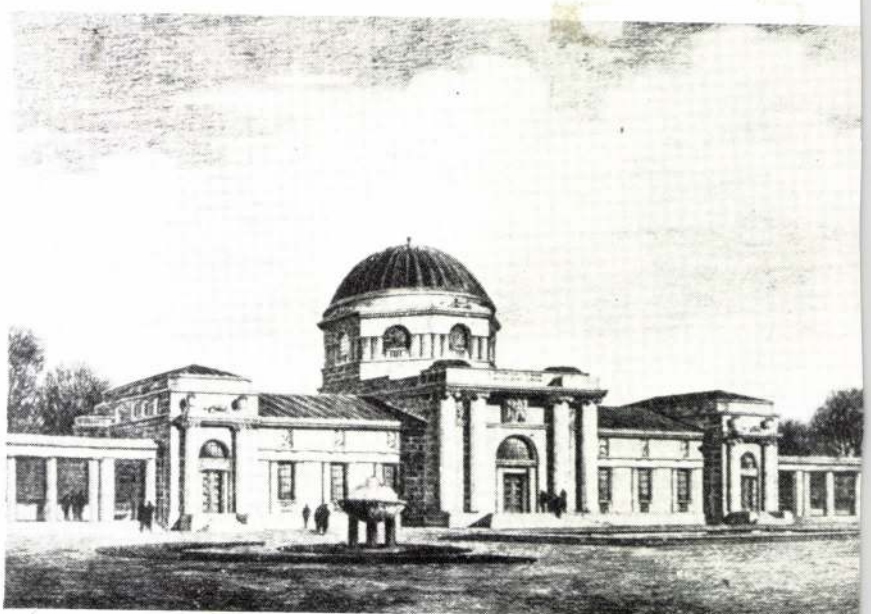

Klikisch Rezső, építész (1876–1934). 4.) Folytatás

9. Az Astoria szálló homlokzati vasrácsa

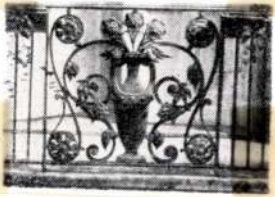

5. A budapesti ravatalozó terve, 1915. (repr.)

5. A budapesti ravatalozó terve, 1915

6. Síremlékterv (repr.)

6. Síremlékterv

7. A Neruda család síremléke. (repr.)

7. A Neruda család síremléke

8. Villa az Ilka utcában, Budapest

8. Villa az Ilka utcában, Budapest (repr.)

9. A Barta család síremléke (repr.)

9. A Barta családé síremléke (Pásztor Jánossal)

M: Magyar Építőművészet, 1984. 6., 56–57. old.

Hikisch Rezső, építész (1876–1934). 3.) Folytatás.

Magyar Építőművészet, 1984. 6., 56-old.

1. az Erzsébet emlékmű változata, 1903.

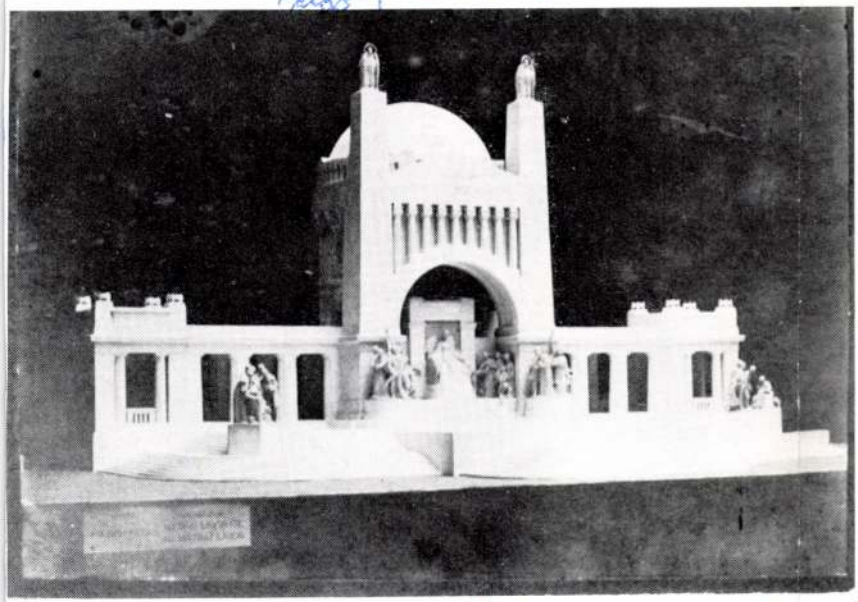

1

2 az Erzsébet emlékmű 1913. évi pályaterve

Magyar utcai szárnya, mely már az érett Hikisch stílusának jellegzetességeit viseli. Az épületen a klasszicizáló elemek dominálnak: a hatalmas lapos pilaszterek, a hangsúlyos párkány. Erős kiugrások nincsenek. Ez a monumentális, súlyos, németesen klasszicizáló stílus felelt meg talán leginkább tanultságának és egyéniségének. A szálló mellett épült (ma már nem álló) *Kund-féle bérpalotát* az Astoria architektúrájának figyelembevételével tervezte meg, közvetlenül az első világháború előtt.

Az életműben külön csoportot alkotnak az emlékművek. Kiemelésre kínálkozik az *Erzsébet királyné emlékmű* esete, nemcsak azért, mert legnagyobb szabású ilyen jellegű alkotása, melynek tervváltozásai, bonyodalmai érvtizedeken keresztül kötötték le figyelmét, hanem azért is, mert jellemző képet kaphatunk általa a századelő emlékműszobrászatáról és pályázati rendszeréről is.

Erzsébet királyné kivételes helyet foglalt el a kor szimbólumrendszerében és ikonográfiájában. Ha öregkorára a férje valamiféle „atyaképpé" magasztosult, a rendszer, a stabilitás élő jelképévé, akkor Erzsébet volt mellette az „anyakép", azzal a különbséggel, hogy nevéhez semmiféle negatív történelmi esemény nem tapadt, a magyarbarátság nimbusza övezte, ráadásul némi árpádházi vér is folyt ereiben, így a hazai közvélemény teljesen a magáénak tekintette; sokkal népszerűbb volt a királynál. Személyét közvetítő kapocsnak tekintették nemzet és dinasztia között.

Így az 1898-as törvénycikk, mely az emlékmű felállítását elrendelte, nagy felbuzdulást és adakozást váltott ki. Néhányan panaszkodtak is emiatt: túl sok pénz gyűlt össze, ezt el kell költeni, félő, hogy túl nagy és díszes építmény lesz az eredmény és kétséges esztétikai színvonal. A közvélemény egy minden korábbinál nagyobb szabású alkotást igényelt — monumentális, városképi jelentőségű építészeti keretet az emlékszobor számára. Ez ellentmondásban állt azzal az igénnyel, mely ugyanakkor a királyné szerény, emberi vonásait akarta megörökíteni. A legfelsőbb óhaj az emlékművet a várbeli Szt. György térre kívánta helyezni, s a várbeli elhelyezéssel a közvélemény is egyetértett. „*Ha dicsőült Erzsébet királynénk életében az ő közreműködésének köszönhetjük Magyar-*

Hikisch Rezső, építész (1876–1934). 2. Folytatás

7 7. Az Astoria szálló Magyar utcai szárnya, 1913

8 8. Az Astoria és a Kund-féle bérház az ostrom után, 1945-ben

Magyar Építőművészet, 1984. 6., 56-old.

HIKISCH Rezső

VADAS Ferenc: Hikisch Rezső 1876-1934. = MÉpitőművészet, 1984.6. 54 - 59.p. ill. res.

Magyar Nemzeti Galéria Budavári Palota C épi

Hikisch Rezső, építész (1876-1934). 2. Folytatás.

4. Hikisch Rezső – ifj. Paulheim Ferenc: Bécsi úti városi bérházak terve. 1927. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1986. 5., 35-old.

Hikisch Rezső

Részt vett a vörös május városdiszitő munkálatai-ban.

Épitő Ipar – Épitő Művészet. 1929. 67. l.
(H. I.: A kommunista május elsejének tizéves évfordulóján.)

kép. Ívtöredék, Pécs, székesegyházi kőtár
(Szőnyi 146. szám)

Ilkisch Rezső

Budapesten épitendő krematorium terv. I. díj.

Épitő Ipar — Épitő Művészet. 1916 márc. 26. ápr. 9. (A budapesti krematorium-pályázat.)

Hikisch Rezső

Kund Endre részére
Muzeum Körút 3.
.5 emeletes ház

Épitő Ipar
1913. ~~[illegible]~~ 528. l.
(Magánépitési engedélyek.)

külső szegélyében virágrozetták sorakoznak. Sár
alapú keretében kampós medaillonok.
Mérete 90×160 cm.
Kaukázus, XVIII. század vége.

SIRVÁN SZŐNYEG
Piros tükrében nagy stilizált virágtő, valam
leveles rozetták és állatalakos díszek. Törtin
pirosvirágos, kékalapú belső és külső szeg
között fehéralapú leveles indás, ú. n. mada
dísszel.
Mérete 131×108 cm.
Kaukázus (Moghan vidéke), XVIII. század.

KORASZÁN SZŐNYEG
Kékalapú nagy tükrében tizenhárom sorb
ciprusok sorakoznak egymás mellé. Piros keret

EGYÉB

TEXTIL-MINTAGYŰJTEMÉNY,
480 darab, 44 táblán. A textilművesség fejlődésé
mutatja be az alexandriai és frigiai korai emlé
kektől kölni szöveteken, olasz brokátokon é
bársonyokon keresztül a rokokó emlékeiig
A kölni Schnütgen-gyűjteményből Simor prímás
vásárolta, 1884.
Keresztény Múzeum Esztergomban. Egy-
házművészeti Lap, V., 1884., 364. l. —
Radisich: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar,

~~Bálint és Jánipor~~

~~I. díj.~~ 32. l.

~~Hikisch Rezső~~

II. díj. 35. l.

Kauser József ifj.

III. díj. 35. l.

vod

Épitő Ipar 1911.

(Erzsébet Királyné emlékre)

Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye

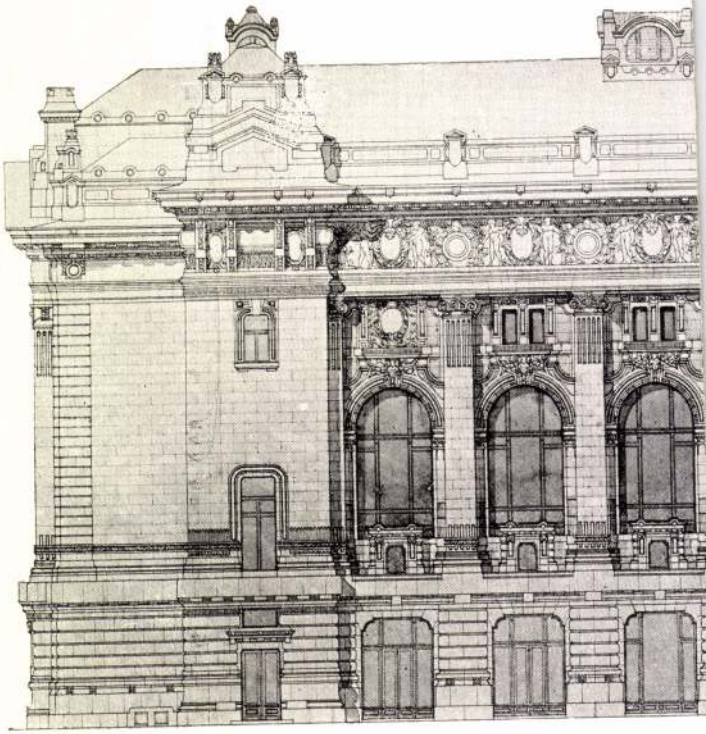

Homlokzat a Sz

Hikisch Rezső

Mod
2

Építő Ipar 1911. 11. l.
(Erzsébet Kiráfné
emléke, kápolnál)

Hikisch Rezső

Elek fivérek részére
Magyar utca 4. sz.
pécsi emeletes ház

Építő Ipar 1913. 26. l.
(Magánépítési engedélyek.)

vumként a lombardiai miniatúrafestészet jellegzete
díszítőeleme is, a XIV. századi francia miniatúra
művészet ihletéseire fogant fleuronné-levélke. Mégis
a kódex díszítése teljes egészében úgy a firenzei, mi
a lombardiai miniatúrművészettől nagyon is távol ál
Úgy a növényi ornamentika felépítése, mint a mini
túrák jellege a sienai művészet megnyilatkozására uta
A kiváló seinai trecento-miniatúristának, Niccoló
ser Sozzo Tegliacci-nak hagyományait őrzik a Quattr
cento fejlettebb szellemében. A budapesti Antifona
a sienai Quattrocento szülötte, és korántsem egy igén
telenebb festő, hanem egy kiváló mester alkotása
XV. század első feléből.

A sienai Quattrocento ezidőbeli három kiemelkec
művésze Sassetta, Sano di Pietro és Giovanni di Paol
közülük kettő, Sano di Pietro és Giovanni di Pac
több kódexet festett és kiváló miniatúrista volt. Azo
ban, ha a budapesti Antifonale díszítéseit egybevetj
Sano di Pietro miniatúráival, így a sienai székesegyhá
ban őrzött Antifonale, avagy a Statuto dell'Univers
dei Mercanti di Siena díszítéseivel, egyezéseket a
találunk; s csak néhol, a növényi ornamentika egy
motívumaiban fedezhetünk fel rokonságot. De Sa
di Pietro kissé nehézkes, zömök alakjai, távol álln
a budapesti kódex megnyúlt, kecses, légies szentjei
és szerzeteseitől. Annál meglepőbb a kapcsolat G
vanni di Paolo művészete és a budapesti Antifon
díszítései között. És bár a kutató eleve tiltakozik
felületes és elhamarkodott attribucio ellen, a részle

Hikisch Rersö

ep.

wod

2

Épitö Ipar

1910. 15. 1

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

~~Beck Fülöp~~

mûg lêd. Hikisch Rezsö

az alábbi tervp.

III. dij.

Épitö Ipar

1909. nov. 14.

(A Rákóczi-sirem-lék tervpályázata, Keppel.)

Szüemlékek Orsz

Hikisch Rezsö

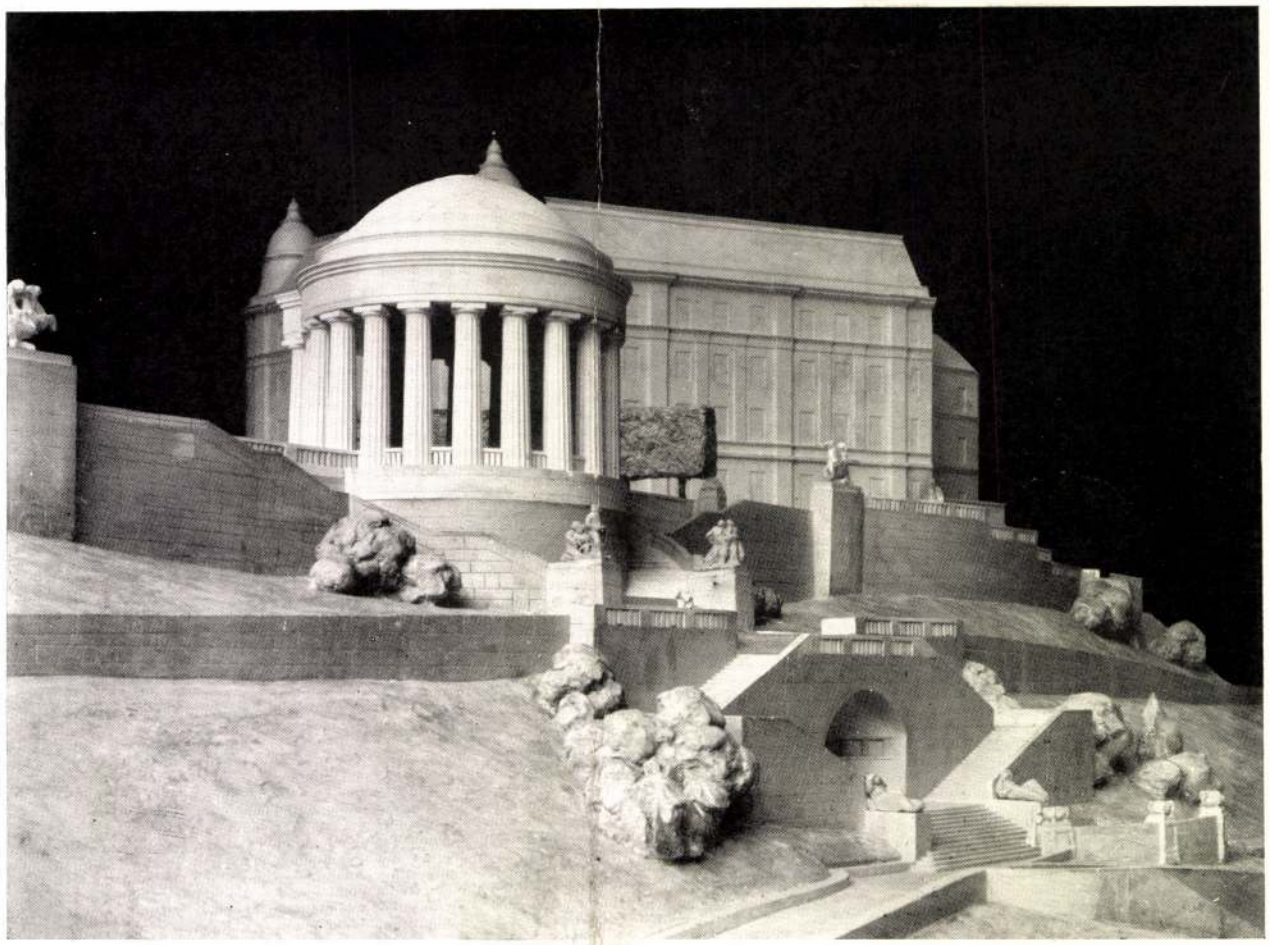

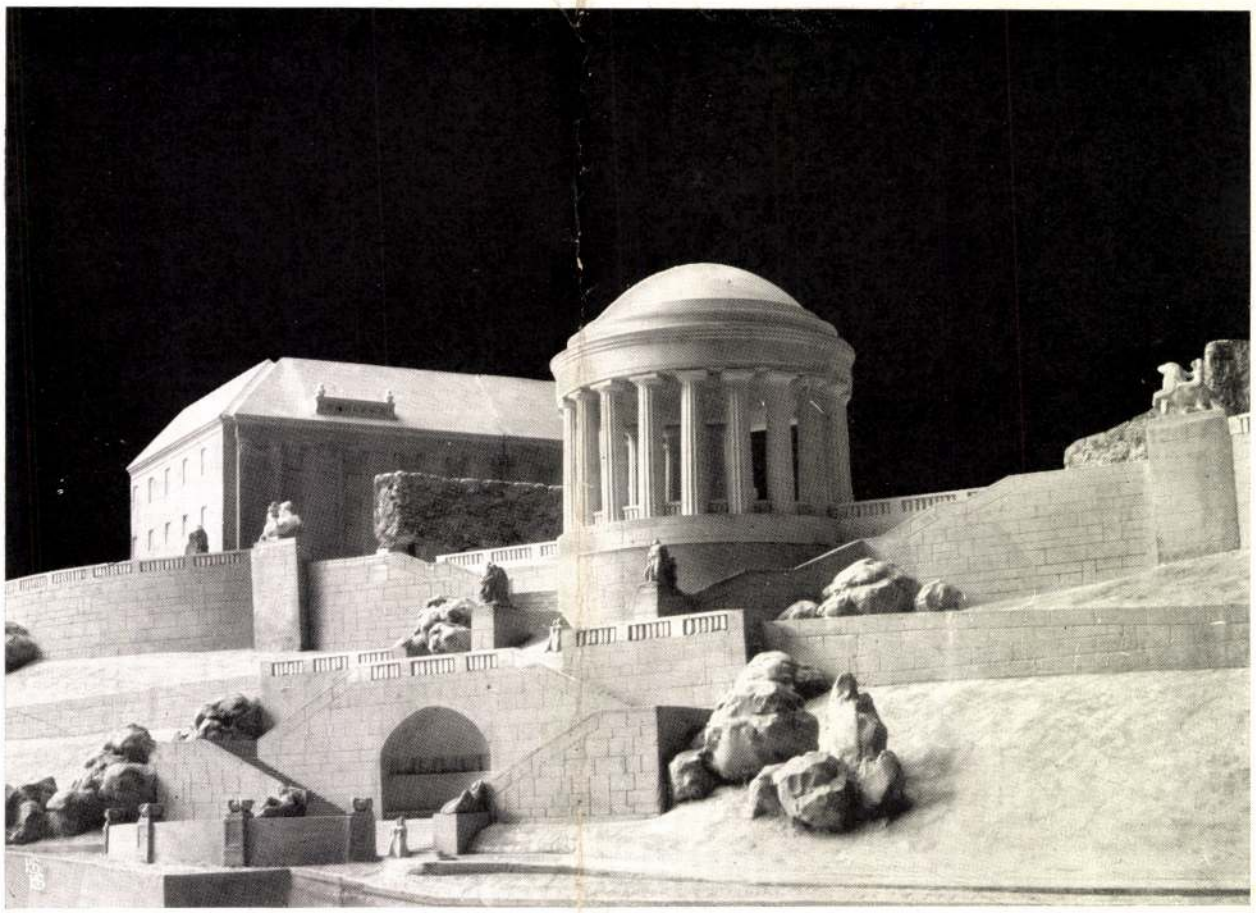

AZ ERZSÉBET-SZOBOR ELHELYEZÉSI TERVE

HIKISCH REZSŐ

A Nap 1911. IV. 5. n.

SÍREMLÉK HIKISCH REZSŐ

Hikisch Rezső

 1910. III. 8–9 f.

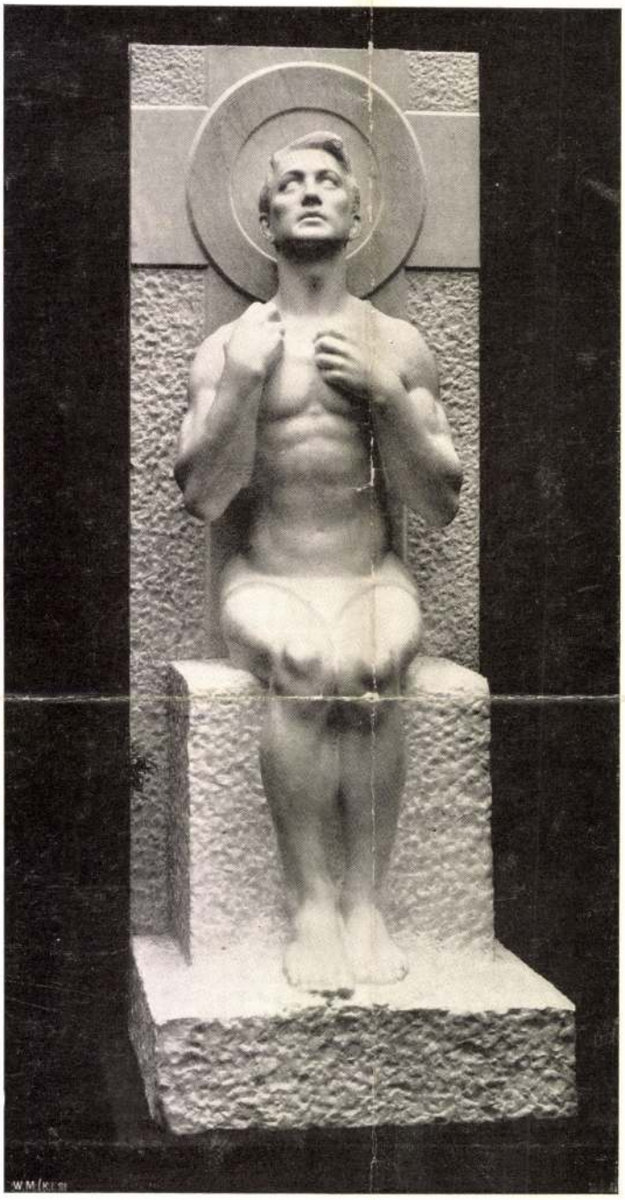

GÖRÖNCSÉR GUNDEL JÁNOS ÉS MÁTÉ ILONA SÍREMLÉKE A RÉGI KÖZTEMETŐBEN
GÁCS ISTVÁN MŰVE

Hikisch Pers

társulati épitészeti

díj 1922

[illegible]

Hikisch Rezső

Debreceni hősi emlék terve
a Rudasfürdő udvarának "
a Prohászka teplom belsejének terve
a Regnum Marianum teplom "
az Asztoria szálló
az Egri Tanitó képző Intézet "
Budai udvar átépítési "
Pesterzsébeti elemi iskola I-II
a Szombathelyi temető ravatolozójának "
az Erzsébet hid pesti felgárójának "
" " - emlmű eredeti " I-II
Debr-i városház "
a Prohászka tepl "
Krematorium terv "
Közsemetői ravatolozó
" " krematorium "
Villa, bérhárak, emlmű
az Erzsébet-emlmű
Síremlék I-II
a Soproni Hűségkapu és síremlékek
~~Sz~~ Részletek kulonböző épületek átépítésére
Villa a Gellérthegyen
a Szfvári hősök emlmüve és kulonb. síremlékek
Budai bár átalakítási terve
a Rudasfürdő átépítési terve

Mücs 1938 ősz

Homoki Ferenc

A név előtt álló □ jel keresk

Hatvan

Boldog Jakab vitéz, rum- és likőrgyártó Hatvan, Horváth M.-u. 134. 2–18

Huszt — Хуст

Szelbert Antal rum- és likőrgyár. Huszt, Rákóczi-út 14. 1-47

Jászberény

Rókasi József Jászberény, Mussolini-tér 16. 1–59

Kassa

Abarum likör- és rumgyár, tul: Szekerák Pál, Kassa, Bubics Zsigmond-u. 61 32–33

Felvidéki rum és likörkészítő üzem krt. Kassa, Horthy Miklós tér 20. 27–31

Gróh István, Kassa, Horthy Miklós tér 6. 27–87

Hernádvölgyi rum- és likőrüzem tul. Dolyák Árpád, Kassa, Szt. István-krt. 44. 33–29

«Szent Kristóf» kassai rum és likőrgyár, Kassa, Szt. István-krt 16. 33–28

»Turul» rum- és likőrüsem, tul. Tarczal Lászlo, Kassa, Vörösmarty-tér 6. 24 90

Kiskunfélegyháza

Bolyos István rum- és likőrgyára, Kiskunfélegyháza, Holló L.-u. 17. 1–58

Kolozsvár

Szittya Erdélyi Magyar Kereskedelmi Rt. Kolozsvár, Horthy-u. 33. 20–72

Sátoraljaujhely

Székely Sándor vitéz ru likőrgyára Sátoraljau Rákóczi u 33

Szatmárnémeti

□ Szeszkereskedelmi R Rum és likőrgyár. Szesz sör Szatmár Árpád u 3

Székesfehérvár

KARL JÓZSEF és FIA, Székes vár, Kígyó-u 29/37. Telef

Szerencs

Körösmy József és Jáno rum és likőrgyár, b nagykereskedés Szerencs

Szolnok

Csicsmányi Géza, rum- és li gyár, Szolnok, Baross-u.

„Hungária" rum- é likőrgyár, bor- és gyü mölcsszeszfőzde, Szoln Baross-u. 36.

Szombathely

Gaugel Károly rum és l gyártási és eladási tel Szhely, Faludy F-u.30. 8

S

Sajt.

(Lásd tej alatt.)

M.D.K.

HIKISCH Rezső építész

1876–1934.

Pályázati sikerei és elismert kiplessége ellenére csak kevés terve valósult meg.

Astoria szálló (1913) nyugati fele

Eskü tér Erzsébet királyné emlék építészeti szoplalata

Rados Jemő: Magyar építészettörténet Bp. 1961 300, 316.

MDK

Hikisch R. építész

házráépítés

Magánép. eng. Bp. Építő Ipar, 1910. okt. 2. 304 l.

Hikisch Rezső

Erőd

~~Pesti~~ Nemzeti Ujság.

1933. okt. 22. (Vasárnap délben leplezik le a Hungaria-szálló Wagner-emléktábláját.)

u. 3638.

H i k i s c h R e z s ő

építész

Pester Lloyd. 1921.jun.8. (Das Königin-Elisabeth-Denkmal.)

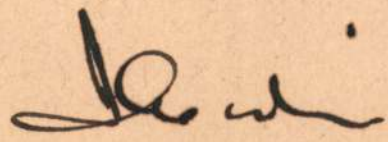

Hikisch Rezső

irod

A Rákóczi – Siremlék – pályázat nyertesei. Pesti Hirlap. 1909 okt. 27.

U. 182

Az egyik 3000 koronás díjat nyerték Beck Ö. Fülöp és Hikisch Rezső terve.

Hikisch Rezső

Erzsébet

Pesti Napló

1913. máj. 25.

(Erzsébet királyné

emlékei.)

N. 308

1316. *Hieronymi Kár*

Vállig, jobbrafordultan,
de egyoldalú plaquette előla
lonban van ábrázolva. Rövi

kállt hord. Öltözete : ing és
Felirata a kép alatt : »HIERO
»MURÁNYI«.

Bronz, méretei 7 : 3·5 cm. -
1911 április 14-én a művésztől
augusztus 31-én (1086–911). —
ber 26-án (1622–911). — Az elszá
szvsz. előadmányt.

H i c k i s c h R e z s ő
építész

Pesti Napló. 1917.jul.6. (Döntés az Erzsébet-emlékmü ügyében.)

H i k i s c h R e z s ő
építész

Pesti Napló. 1916. jun. 18. (Az Erzsébet emlékmü-pályázat.)

H i k i s c h R e z s ő

építész

Pesti Napló. 1920.okt.31. (Öt királyné az Erzsébet-pályázat eredménye.)

Hlikisch Rezső

a soproni emlékkapu
leverője emlékével.

A magyar építőipar problémái és a vasbeton.

Pesti Napló 1931 jan. 8.

U. 3069

A

minisíerileg engedélyezett, nyilvánosjogu

Lágymányosi Gyorsiró, Gépiró és Nyelviskolában

olcsón, gyors eredménnyel

tanulhat

gyorsirást, gépirást,

modern nyelveket,

idegen nyelvü gyorsirást.

Hikisch Rezső

Szód

(–r.) Erzsébet királyné szobránato sajtóbemutatója "Pesti Napló" 1932 szept. 25.

U. 3189

A fenti kritika sem az architekturai részszel, sem a szoborral nincs megelégedve s ezt alaposan ki is festi.

Eklektikus, divatja mult alkotásnak tartja,

Kiemeli a szobor (neobarokk) és az épitmény (renaissance és klasszicista) közti stilus zavart.

RKA
LNÁR - UCCA 2.
ON: 835-07 és 852-88.

ASZABAN KÉRJÜK
71 SZAMRA
ITENI L. HIVATKOZNI

Nyomtatvány.

Nagyságos

dr.Szentiványi Gyula urnak,

H.

VI.Aréna ut 41.

Hikisch René
épitéz

laid
=

A Ház IV. cif. 6-7 sz

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

MDK

Hikisch Rezső

Épitő Ipar. 1908. febr. 23. K-ó: A Rákóczi-siremlék tervpályázata.

MDK

Hikisch Rezső

Malonyay Dezső: Rákóczi siremléke. Budapesti Hirlap. 1908. febr. 11.

MDK

Hikisch Rezső

Siloveczky József ifj.: A Rákóczi síremlék pályázatai
Felvidéki Ujság, 1928.febr.18,19,20.

M.D.K.

Hikisch Rezső
Ferenc József téren/
/"Hüség-kapu az 1921. évi népszavazás emlékére. Kisfaludy Strobl Zsigmond és Hikisch Rezsőtől. /1928./"

Rothermere lord emlékére emelt obeliszk. Hikisch Rezsőtől. /1930./ Sopron, Petőfi Sándor-tér.

Dr. Heimler Károly: Sopron topográfiája utca és házjegyzékkel. Sopron. 1936. 46. l. 47. l.

MDK

Hikisch Rezső műépítész

tervei szerint történik a miniszterelnökség Szent György téri palotájának belső átalakítása.

–ts.: Egy értékes műemlék átépítése Budapesten.

Vasúti Szemle, Bp. 1928. 338. l.

M.D.K.

HIKISCH Rezső építész

Bécsi út, városi lakóépülettömb

Az 1919. ápr 15-én kiadott kozokt.

nézbiztosi rendelettel felállított 7

új műegyetemi tanszék egyikének

professzora.

Rades Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 300, 316. l.

MDK

Hikisch Rezső épitész

KMTárs őszi kiáll. 1938.Nov. Műcs.

Hikisch R. MDK

Zsolnay főbb épületkerámiai munkái 1913-től

A Fővárosi Orfeum, az eszterági kápolna s a bp-i Astoria száll- belső burkolata /H i k i s c h R./ A világháboru alatt a besztercebányai erdőigazgatósági székház homlokzata /Waelder Gyula/; az Országos Levéltár külső majolika diszei/Pecz Samu/ és a Gellért-fürdő.

41.o.

-

MIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete. Pécs. 1959.

MDK

Hikisch Rezső, Zala György

I. dij

Palóczi Antal: Az Erzsébet eml.mü. Epitő Ipar Epitő Művészet. 1916. 30, 31.sz. képpel

MDK

Hikisch Rezső

Bp. I. Táncsics Mihály u. 10. sz. ház.

Külsőleg teljesen átalakitotta 1930 körül Hikisch Rezső.

1958-59-ben Dragonits Tamás állitotta helyre.

Zakariás G. Sándor: Budapest. B^t. 1961. 51. l.

Hikisch Rezső

MMK

Lukács-fürdő. /Frankel Leo u. 25-29/

Eredetileg valószínűleg Hild József műve.

Átalakította Reitter Ferenc, Ray Rezső, majd Hikisch Rezső 1924-ben.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

69.1.

Hikisch Rezső

Az Uri utca 64-66- sz épület középkori részeit 1924-ben bontotta ki Bárczy István részére történt átépités során.
Helyreállitva 1953-ban.

Repr. 124. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

64.1.

Hikisch Rezső

MDK

Varga Sándor kapitány háza. Akadémia u. 1.

Épitette ifj. Zitterbarth Mátyás. 1835.
1846-ban Emmerling Károly Kasselik Ferenccel
István főherceg szállóvá alakitatta át.
1849-ben Hentzi ágyui megrongálták, helyreállitotta Kasselik F.
1927-28-ban Hikisch Rezső ujabb két emeletet épitett rá.
Nagy Elemér 1958-ban teljesen helyreállitotta.
Repr. 166. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 91.1.

Hikisch Rezső

irád
2

Ybl utolsó 20. l

Carson
szenrajz

~~Lotz Károly:~~

3576. ~~Pogány szerelem.~~

Az eszme olyképp van ábrázo

(a balról ~~látható szekrény~~
ról álló mmés jobb lábbal térdelő
rózsákkal tett kosár, a fiatal emb
~~ti le figyelmünket.~~ A háttért erd
~~szemlélhetjük.~~ tünik szemünk

Szénrajz, méretei ~~135:123~~
Vétetett az 1905: III. 7-i
(213-905)

1905

H i k i s c h R e z s ő
szobrász

Világ. 1916.aug.19. (Döntés az Erzsébet-szoborban.)

Ilikisch Rezső

ivod a

Ibl képrőm el Moreno

324. l.

Lukács G.

M. ok a kolt. ért

1929

5 Müemlékek Országos Bizottsága 1945
isztelettel felterjesztem.
helyzetre, továbbá a pénzkiutalások
k rendszertelen voltára az 1945.évi
t átvittem 1946.évre,mert azoknak a
k fedezetéül a számjelzett összeg
kereznek és igy ez az összeg tulaj-
ányt nem képez.

is 22.

Hikisch 1.) (Hekiss) Kristóf, epitész 1785–1809. Budán működött. 1795–6. épitette a budai krisztmavárosi templomot, melyet ugabban rezben átepitettek.

2.– Rezső, épitész, szül. 1876. Budapesten. Drezdában és Münchenben tanult, ~~1919~~. azután a magyar fovarosban ~~Budapesten~~ telepedett le, hol számos épitészeti pályazaton ~~[illegible]~~ első díjat. (Erzsébet-emlékmű stb) H. tervezte a soproni u. n. Hűség-kaput, a kiskunhalasi városházát, a bpesti Astoria szállót stb.

Kőváry László:

Mellig és kissé b
elválasztott haja,
szőke, szeme kék. P
van kötve, atillá
hordia. Alól jobbra
ezt olvassuk:

Klim
Kolosv
1850

Vászon, méret
Festette: Klim
Nemz. Muz.
A művész aj.

Kf 42

1 Minden-i pal. belső átépítése

1928 Mesz-hár Istvánt szálló 2 an szép.

Sopron Hűsíghagu és Rothermere obelisk

1931 debr-i városháza terve

Eskütér tundérése

Hungária szálló

1933 Wagner R. cultéble Szécsi Antal tudr-al

Rudasfürdő átép. terve utolsó muve

Dis. ravatalozó

1934 Eskütér rend. terve

tifo Prorasika tapl ?

1/6

1920 5 pály [illegible] I. d. lév. Zala

1923 Nép. Mur pály

1927 Szfvári bösi oval
Pásztor Zsiós

1927 ~~[illegible]~~ évér végé Bécsi-úti
Kislakásos
varosi harik

193

Ilkisch Rezső (modalom)

Hikisch és Schubert

épülesek

Terverték

Erzsébet

12 szám

3 emeletes,

bejpalotát.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

Hikisch Renō

U. 1979

Mit. 1876 IX. 3. Bgesten

~~Avar kengyelvas VI 132.~~

Flikisch Rezső

A budapesti kerepesi úti temetőben tervezett krematorium első díjat nyert pályaműve fenntől, repr.

Vas. Ujs. 1916. 218. l.

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Hikisch Rezső

vrod

Vas. Ujs. 1916. 437. l

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Hikisch Rezső építész

Budapesti Lexikon, 1913

(CLO) 154-156 l. D: kiállításoke.

Művészi díj: Tóth László féle családi
sírboltpályázat
Slikisch Rezső

Művészet V. évf. 1906. 280. l.

H i k i s c h Rezső építész

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
280.
"A rendes Téli Kiállitás zsürijei.."

Építészet - vilá'gi

Hikisch Rezső művei.

Magyar Művészet, 1926

582-597.o.

Elek Artur: Hikisch Rezső é's
művészete.

Plasztika, körplasztika

Erzsébet-emlékmü pályaterve, Hikisch Rezső, Mátrai Lajos György, ifj. Mátrai Lajos

Müvészet, II., 1903. 276-280.

Az Erzsébet-emléknü második pályázata

M.D.K.

Hikisch Rezső

Épitőművész és Strobl Zsigmond szobrászmüvész tervei szerint készült Sopronban a Hüség kapu

Városok Lapja 1937. XXXII.évf. 3.szám.61.oldal
Sopron idegenforgalma.

Hikisch Rezsö. építész

Művészet.1907.268.1.

Hikisch Rezső építész

Tér és Forma, 1932

V. évf. 65-87.o.
Dr. Bierbauer Virgil: A lakóház-forma, alacsony, közép magas, vagy magas lakóház.

Hikisch Rezső épitész

Pesti Hirlap. 1920. okt. 29. 4

Az Erzsébet-mellékmű birálóbizottsága...

Hilkisch Rezső építész

Tér és Forma, 1928

I. évf. 166-190.

Kéz családi házak bemutatása.

Hikisch Rezső építész

Magyar Művészet, 1926

582-597.o.

Elek Artur: Hikisch Rezső és
művészete.

Hikisch Rezső épitém

Magyar Művészet, 1926

219-229. o.

Felvinczi Takács Zoltán: Szentmörgi Sztrán.

Hickisch Rezső.

Művénet.
VI. évf., 1907.
198.

Építészet - világi

Családi házak -

Tervezték: Hikisch Rezső, Lechner Jenő, Kós Jézsa
Szivessy Tibor, Szelle Kálmán, Skultéty János,
Müller Pál, Padányi Gyula jenő, Árkay Bertalan,
Breuer Virgil, Kosch Jenő, Komor Marcell,
Komor János.

Tér és Forma, 1929

I. évf. 166-190.
Kés családi házak bemutatása.

Hikisch Rezsö

Az Erzsébet királyné emlékmü-pályázaton végülis Hikisch Rezsö - Zala György müve került megvalósitásra.

Czagány István recenziója Vámos Ferenc: Lajta Béla c. könyvéről. - Müvtört.Ért. 1971.1.sz.6o-66. l.
64.l.

Hikisch Rezső építész

Az Erzsébet szobor oszlopcsarnokát tervezte (eml)

dr. Radnai Lóránt: A március 15. tér

Budapest 1971 VIII.

Hikisch Rezső
építész

/1876-1934/

Művei: Astoria Szálló nyugati fele /1913/
Eskü téri Erzsébet leánylyé emlék
építészeti foglalata /lebontva/
Bécsi úti lakóép. tömb elrendezése.

Irod.: Magyar építészet 312.
Művészet kiadó 1971.

Hikisch Rezső

uszár Adolf-Izsó Miklós-Ybl Miklós /talapzat/ Petőfi-
szobrát, és Hikisch Rezső-Zala György Erzsébet királyné
emlékművét említi

dr. Radnai Lóránt: A Március 15. tér.
Budapest, 1971.8.sz.20-22.l.

Hikisch Rezső

A Bp.VI. Népköztársaság útja 57.sz. házat Petschacher Gusztáv tervezte kétemeletesre 1873-ban; 1893-ban Schubert és Hikisch harmadik emeletet épitett rá. - A helyreállitás terveit Kacziba Ferenc készitette.

Pereházy Károly: Müemlék lakóépületek restaurálása a Terézvárosban. - Müemlékvédelem, 1970.2.sz.91-lol. l.

loo-lol. l.

Hikisch Rezső

Mátray Lajos Gy. és ifj Mátray Lajos közös alkotását bemutatja a lap, melyet az Erzsébet emlékszobor pályázatára készitettek. Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1903. juni. 28. XXV. évf. 26. sz. 422. lap

HIKISCH Rersö

Moravainsky 1988b 118, 174, 223, 225

Hikisch Rezső
építész

A Tanárskoztársaság idején a Mű-
egyetem tanára.

Rados: Magyar építészettört. 326.
Műszaki Kiadó 1971.

MDK

Hikisch Rezső, ép.

Az Orsz.Lakásépitő Tanács hat all. bérház épitésére hat csoportban jelölte ki az épitészeket.
Fenti a II. csoportba tartozik.

*: Az állami lakásépitő akció.
MÉM 1925. XXV. évf. 1-3.sz. 30.l.

Hikisch Rezsö

épitész

1907. VII. Damjanich

u. 56.

HIKISCH REZSŐ

(4)

FARKAS Zoltán:

Hikisch Rezső, ~~M.I.~~ 1934. 124.old.

Magyar Iparművészet

Elek Artúr HIKISCH REZSŐ

Hikisch Rezső művészete

Magyar Iparművészet 1915. 295.o.

HIKISCH REZSŐ

(2)

LYKA Károly:

Hkisch Rezső, ~~M.M.~~ 1934. 254.old.

[Magyar Művészet

MDK

Hikisch Rezső

Bp. műemlékjellegü épitményeinek jegyzéke.
Bp. 1949.

M. D. K

HIKISCH Rezső építén

Lónyay-villa átépítése (Hunyadi János út)

Ybl Kovin: Ybl Miklós 136.,

M. D. K.

HIKISCH Rezső építész

Sopron, Hűségkapu (1921) Kisfaludi Stróbl Zsigmondné

Csat.-Sopron 27. C. 1. kép.

M.D.K.

Hikisch Rezső építén

hősök csarnokát" tervez a Céhbe-
"lich társaságának

A Rákóczi szeremlék pályázaton együtt
dolgozik Beck-el

Beck Ö Fülöp Emlékezései Bp. 1957, 172
307, 372-373

Hikisch Rezső épitén M.D.K.

A szélesfehérvári Hősi emlékmű
épitészeti részének alkotója.

Fitz J. Séta a régi Székesfehérvárt. Szélesfe-
hérvár 1956, 22

Hikisch Rezső

1876 - 1934

Erzsébet emlék
Bécsi ut Fővárosi házak
Szentendrei uti főv. iskola
Lukács fürdő épületei
Asztoria szálló
Neumann áruház

Lechner Jenő és
jegyzete

Hikisch
,építész

A Tisza szobor-pályázatra benyujtott Dankó-Hikisch közös terv körkollonád közepén ülő Tisza-szobra említésre méltó.-

Nemzeti Ujság
1929.VI.16.

Hikisch
épitész

A Tisza szobrpályázaton benyujtott pályamünél tul sok erő pazarlódik el a részletekre.
A pályamüvet Sidló szobrásszal együttesen nyujtotta be.

Nemzeti Ujság
1929.VI.16.

MDK

Hikisch Rezső építész

A debreceni Kossuth-szobor biráló bizottság tagja.

Pályázatok tervkészitésre. Vállalkozók Közl.
19o9. márc. lo. 4. l.

MDK

Hikisch Rezső épitőművész

A Kossuth mauzoleum pályázatán III.dijat nyert
Képek: Erzsébet emlékmű rajz repr.301.o.
Rozenberg Gyula mauzoleumának terve rajz.repr. 302.o.
Egyanennek metszete és egyik köböl faragott plasztikus disze 303-as oldal.
Az Astoria szálló hallja és a vasrács egyik részlete.Fénykép repr. 304.o.

Kelet Artur:Hikisch Rezső művészete.

Magyar Iparművészet 1915.

Pásztor János, szobrászm. és Hikisch Rezsö ép.mü
Vignali mester, bronzöntö. vész

Székesfehérvár város megbizásából készült el az emlékmü. Pásztor j. és Hikisch R. müve a legtökéletesebbek egyike a bizottság nyilatkozata szerint, amit e nemben akár idehaza, akár a külföldön alkottak. -Vignali mester bronzöntödéjében a bizottság át is vette az emlékmüvet.

Székesfehérvár hösi halottainak emlékmüve.

Képzömüvészet. 1929. évf. 128.l.

Hikisch Rezső MBK

épitész
Astoria szálló, Erzsébet emlékmü, Lukács fürdő

Mücsarnok 1934 dec. 1935 jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Hikisch Rezső ép.

M.P: Családi házépités. Tér és Forma 1928.
I.évf. 5.sz. 165-68.1.

Hikisch Rezső MDK

épitész II. Fillér u. 6551 hrsz. földszintes lakóház és müterem

Magánépitési engedélyek Budapesten
Vállalkozók Közlönye 1908. jun. 17.

MDK

13093o. Hikisch Rezsö, épitész - mérnök.

tervezte Horvai János, Fillér-u. 6551. hrsz. földszintes lakóházat és mütermet.

Épitö Ipar. 1908. jun.21. 25.sz. 259.l.
Magánépitkezésre nyert engedélyek.

Hikisch Rezső, építész

M.D.K.

megbízást kapott, Zala György nobrásszal egetemben, az Erzsébet emlékmű részletes terveinek és költségvetésének elkészítésére. Az emlékmű „végleges" helyét a bizottság a Királyi várkertnek a Jbl-tér felé eső részén jelölte ki.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1921. évf. 21-22sz.

80. old.

M.D.K.

Hikisch Rezső, építész

a Közoktatásügyi Népbiztos a műegyetemen újonnan szervezett (II. tervezői) tanszékére nyilvános rendes tanárra nevezte ki. [Emiatt később sok kellemetlenségben volt része.]

Építőipar - Építőművészet, Bp.1919 évf. 15. sz.

120. old.

Hikisch Rezső MDK

Mausoleum, szénr.

Crematorium, szénr.

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállítás

Hikisch Rezső

MDK

Mausoleum, szénr.

Emlékmü, szénr.

Ravatalozó, szénr.

~~[illegible]~~

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállítás

Hilisch Rezső, építész M.D.K.

Szentgyörgyi István szobrásszal közös pályaműve 10.000 K-ás második díjat nyert a megismételt Erzsébet-emlékmű pályázaton

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

máj. 28. sz. 13. old. +
9. " vezércikk

MDK

Hikisch Rezsö.

Esposizione Internazionale di Belle Arti. Róma Bpest.1911. 235.-tXXXX laptól.

Római nemzetk.kiáll. Kat. 1911. 235-237.l.

MEK

Hikisch Rezsö, ép.

Ravatalozó bejárat.	Tollrajz.
Ravatalozó csarnok.	"
Hösemlék.	"
Mauzóleum.	Szénrajz.

Mücs.-OMKT. 1921. Tavaszi kiáll. Kat. 18.1.

M.D.K.

Hikisch Rezső, építész

Zala Györggyel közösen készített műve egyik első díjat nyert az Erzsébet-emlékmű-pályázaton.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1916.évf. 27.sz. 162.old. és 31.sz. 183.o. 5-6.á.

Hikisch Rezső, építész M.D.K.

a budapesti krematórium-ra hírt pályázaton - melyre 28 pályázó nyújtotta be terveit - első díjat nyert.

Építőipar- Építőművészet, Bp.1916.évf. 13.sz. 76.old. Kép és ism. 14.sz. 79-80.old. 1-6.á. A 28 pályázó neve: 10.sz. 58-old.

M.D.K.

Hikisch Rezső, építész

műve Lorsch Frigyes sírem-
léke a kerepesi-uti temetőben,
melynek sajátkezű ceruza váz-
latát közli:

Rerrich Béla: A bpesti kerepesi-uti
temetőből

Építőipar - Építőművészet, Bp.1916.évf. 45sz.
268.old

MDK

Hikisch Rezső

1908-ban Fernbach Károly babapusztai kisebb kastélyának épitése.
Két évvel később a szentendreiúti községi iskola épitése.
1913-ban tervezte a hajdani Zrinyi-hazat és az Astoria-szálló felét.
A Kund-féle bérpalotának épitése.

Elek Artúr: Hikisch Rezső és művészete.

Magyar Művészet,1926.1o.sz. 582-594.l.képekkel.

MDK

Hikisch Rezső

1907-ben másodszor is kiirásra került a Szabadságharc-emlék pályázata. A pályázaton a II.dijat nyerte el.
A kassai székesegyházba tervezett Rákóczi-siremlékre készitett pályamunkájának az 1908-iki első, majd 1909-ben a megismételt második pályazaton, elismerésben bőven volt része de megbizast nem kapott.

Elek Artúr: Hikisch Rezső és művészete.
Magyar Művészet,1926.10.sz. 582-594.l.Képekkel

MDK

Hikisch Rezső

1905-ben Halason városháza épitése.
1905-ben két nagyszabású emlékpályázaton vett részt. Az egyik a Szabadságharc hatalmas emlékének pályázata, a másik a fővárosi Kossuth-szobor pályázata.
1906-ban a szegedi Fogadalmi templom pályazatán vett részt tervével. Ezidőben a zágrábi takarékpénztár palotája számára is készült pályaterve.

Elek Artúr: Hikisch Rezső és művészete.

Magyar Művészet, 1926.10.sz. 582-594.l. Képekkel/

MDK

Hikisch Rezső

Münchenben Theodor Fischer épitőművész műhelyében egy évet töltött és önálló feladatként több Isar-hid megtervezését kapta. Megoldásait a mester elfogadta s a tervek megvalósitasra is kerultek.
Itthon a Kossuth-mauzoleum palyazatán elnyerte a harmadik dijat.

Elek Artúr: Hikisch Rezső és művészete.

Magyar Művészet, 1926. lo. sz. 582-594. l. képekkel.

MDK

Hikisch Rezső

1896-tól 1899-ig a drezdai művészeti akadémia növendéke. Az iskolai pályázatok egyikén egy Kurhaus-tervével a második dijat, a nagy ezüst-érmet nyerte meg.
A Bismarck-emléktornyokra hirdetett országos pályázaton, tervével jutalmul vas cserkoszorút nyert a fiatal magyar művésznövendék.

Elek Artúr: Hikisch Rezső és művészete.

Magyar Művészet, 1926. 10.sz.582-594.l. képekkel

MDK

Hikisch Rezső

Barta Károly családi sirboltja.Közös alkotas
Pásztor János szobrásszal. Kép az 591.old.
A Neruda-család siremléke. Kép az 592.old.

Magyar Művészet,1926. 10.sz.

MDK

Hikisch Rezső

A budapesti crematorium terve I.dijat nyert pályamüve. Kép az 588.old.
A Kerepesi-uti temető halottasháza főbejáratának terve. Kép az 588.old.
A hősöknek a székesfehérvári plébaniatemplom falán elhelyezendő emlékműve terve. Pásztor János szobrászművésszel közös alkotás. Kép az 589.old.

Magyar Művészet, 1926. 10.sz.

MDK

Hikisch Rezső

A Lukács fürdő udvari részlete. Kép az 585.old.
Az Erzsébet-emlék utolsó tervpályázata. I.dijat nyert pályamű. Kép az 586-ik old.
A Margitszigeten felállitásra kerülő Erzsébet-emléknek kiviteli terve. Kép az 586.old.

Magyar Művészet, 1926. 10.sz.

MDK

Hikisch Rezső

Kiskunhalas városháza. Kép az 580-ik old.
Kiskunhalas. Szinház és szálló. Kép 580-ik old.
Fővárosi elemi iskola a Szentendrei-úton. Kép az 581.old.
Az Astória szálloda. Kép az 581.old.
Balázs Hugó Ilka-utcai villája.Kép az 583.old.
Fenyő Miksa villája a Naphegyen.Kép az 583.old.

Magyar Művészet, 1926.10.sz.

MDK

Hikisch Rezső

A Lukács-fürdő Zsigmond utcai homlokzatának és belső udvarának kiképzése.

Az Erzsébet-emlék pályázaton 1903 óta minden pályázatán részt vett. Az utolsó pályazaton 1919-ben ő nyerte el az első dijat és a megbizast is.

Elek Artúr: Hikisch Rezsó és Művészete.

Magyar Művészet, 1926.10.sz. 582-594.l.képekkel.

MDK

Hikisch Rezső

Egyik legutolsó alkotása a művésznek a székesfehérvári hősi emlék, amelyet a templom falába tervezett bele.
A legutóbbi éveknek alkotása két villaszerű épület, egyik az Ilka-utcában a másik a Naphegyen áll.

Elek Artúr: Hikisch Rezső és művészete.

Magyar Művészet,1926.1o.sz. 582-594.l.képekkel.

MDK

Hikisch Rezső

1916-ban a főváros egy nagyszabású krematórium épületére irt ki pályazatot. Az első dijat Hikisch nyerte.
Hatalmas erejű épitmény a Guttmann-család mauzoleuma.
1910-ben Lukács Antal siremléke.
Két temetői főműve: a Neruda-család sirboltja és a Barta-család siremléke.

Elek Artúr: Hikisch Rezső és művészete.

Magyar Művészet, 1926.10.sz. 582-594.l.képekkel.

Hikisch Rezső.

Az Ady-szerenlékpályázaton részt vesz, Sidló Ferenccel alkotott pályaművével, mely Adyt ülő helyzetben ábrázolja, kétaldalán a férfi és nő alakjaival. (emlitve.)

Magyarság, 1928. febr. 12.

Hikisch Rezső.

a Műcsarnokban bemutatott Ady-síremlékpályázaton pályaműre szerepel.

a Reggel, 1928. febr. 13.

MDK

Hikisch Rezső

Éber L.: Erzsébet királyné emlékszobra. MI 1916.
219.1.

HIKISCH REZSŐ

Az Irodalmi és Művészeti Tanács kinevezett és hivatalos tagja.

Képzőművészet, 1934. 187.oldal

MDK

Hikisch Rezső épitész

Rákóczi-siremlék tervpályázata. Épitő Ipar, 1909. okt. 3. 362 l.

MDK

Hikisch Rezső épitőmüv.

Az Erzsébet kir.né emlékművére...pályázat

Pályázatok. MI, 1920. 96. l.

MDK

Hikisch Rezső ép.

Az Erzsébet királynő emlékművére hird. ... pályázat.

... Magy.Iparművészet 1920. 96.l.

Hikisch Rezső és Zala György MDK

8ooo Kr-ás 2. dij

A szabadság-szobor... Müvészet 19o7. 268 l.

M.D.K.

Hikisch Rezső épitő

Az Astoria-szálló homlokzatát, éttermét és teázó-termét tervezte.
A "Művészet"-ben megjelent képek.

Művészet, 1914 402-403 old.

MDK

Hikisch Rezső

Zala Györggyel közösen tervezték a Szabadságharc szobor-pályázatán II.dijat nyert művet.Fénykép repr. 286.l.

Lyka K.: A Szabadságharc szobra.

Uj Idők 1907.évi 38.sz.

M.D.K.

Hikisch Rezső épitő

Bécsi-úti kislakások; homlokzat.
Bécsi-úti kislakások; belső látkép.
15 - 16. sz. kép."Liber Középisk."

Liber Középisk.

MDK

Hikisch Rezső, sz.1876, Bp.

a Kamara uj tagja.

MM és ÉE 1925. jan. 25. 2o l.

Ilikish Rezső épitén M.D.K.

eleinte Lechner követője

Kampis, hagy. mův. Bp. 1960 477

Hikisch Rezső

A Tánzer-palota és az egykori Rendőrfőkapitányság épü
épülete közt fekszika Roosvelt tér egyetlen épülete
mely nem Hild József alkotása.

1835-ben Ifj. Zitterbach Mátyás épitette. 1846-
ban Emmerling Károly Kasselik Ferenccel szállódává
alakitotta át /István főherceg szálló/ 1848-ban
több miniszterium rendezkedett itt be . Itt lakott
Bem apó...

1927-28-banHikisch Rezső épitette át.

241.o.

Borsos - Sádor - Zádor: Budapest. Bp. 1969.

Hikish Rersö épitész M.D.K.

emlitve

Kampis, hag. mür. Bp. 1960 551.

MDK

Hikisch Rezsö, épitész

Uri u. 6o.sz. ház átalakitását végezte. A ház egyik földszinti termében két hatalmas köpillér került napvilágra. Valószinü, h. e pillérek egy nagyszabásu föuri palota kertre nézö nyitott loggiájának tartozékai.

dr. Lux Kálmán: A budavári Szent-Miklós torony. MMÉE Közlöny. havi füzetei. 1925. II.évf. 4-6 sz. 45-51.l.

MDK

Hikisch Rezsö, épitész

nyerte a II. ötezer koronás dijat .

Művészet.1911. 42.l. Az Erzsébet-emlékmű elhelyezésének tervére hirdetett pályámt.

MDK

Hikisch Rezsö, épitész

alaprajzi bravurokban excellált.

Ép.Ipar Ép.Müvészet. 1923.okt.25.

Dór.: A Nérajzi Muzeum pályatervei.

MDK

Hikisch Rezsö, épitész

résztvett a pályázaton.

Ezvey:Tanulmányterv ek. A Néprajzi Muzeum pályatervei.
Vállalkozók Lapja. 1923.okt.17.

MD K

Hikisch Rezsö, épitész a II.

5ooo koronás dijat nyerte pályatervével.

Magyar Épitömüvészet. 1910.12.sz. 32.l.
Az Erzsébet-szobor elhelyezésének tervpályázata.

MDK

Hikisch Rezsö, épitész

terve, melyet Mátrai-val közösen készitett
a harmadik dij nyertese.

A Kossuth-mauzoleum pályatervei
Vasárnapi Ujság. 1902. 14. sz. 49 évf. 221-2.l.

Hikisch Rezső MDK

épitész

/L.G.: Az Erzsébet-emlék.A pályatervek kiállitása./ Pesti Napló 1913. máj. 28.

Hikisch Rezső MDK

épitész II. dij

Ybl Ervin: Erzsébet királyné emlékmüvének pályázata. Magyar Nemzet 1913. máj. 28.

Hikisch Rezső MDK

épitész, Az Erzsébet emlékmü pályázat. II. dij.repr.

Müvészet 1913. 206.o.

Hikisch Rezső MDK

Az Erzsébet emlékmü pályázata. II. dij. repr.

Uj Idők 1913. I. 581-582.o.

Hikisch Rezső

szobrász

Tisza-szobor pályaterve : A legeredetibb megoldások közé tartozik. Hikischnek klasszicizáló formákkal sikerült olyan talapzatot tervezni, melynek árnyékában jól hatnak Sidló ősmagyarjai.

Budapesti Hirlap
1929. VI. 16.

Hickisch Rezső

épitész

Tisza István-szobor pályamüvek kiállitása - Mücsarnokban - tervével szerepel, Dambó Trinf csiszárnal együtsen.

Pesti Hirlap
1929.VI.16.

Hickisch Leó

építész

Tisza István-szobor pályaművek kiállítása - Műcsarnokban - tervével szerepel, Lidló Ferenc társaival együttes.

Pesti Hirlap
1929.VI.16.

Hikisch Rezső
építész

Tavaszi kiállítás – Műcsarnokban – a Damkó József vasbrász által faragott Haggenmacher síremlék architektúráját kérvitette s az ő leszűrt vizlését árulja el saját családi síremlékük mintája is.

Budapest-Hirlap
1929 III. 3

M.D.K.

Kilisch & Schubert, épitészek

tervezik Mehr F. vendéglős részére a Király [ma Magyar]-utca 92. sz. alatti „Kék Hajó"-hoz czimzett vendéglőt és lakóházat.

Budapester Bauzeitung und Wohnungs-Anzeiger,

Bp.1874, III.évf. 14. sz. 106. old.

H ikisch "ezső épitész N.D.K.

A renaissance és klasszicizmus formanyelvét hasz
ta fel alkotásaiban.

Kampis „ntal: A képzőművészetek története

A Kultura Világa Bp. 1963. 770.l.

Hikisch Rezső MDK

Siremlék, rajz

Hüvösvölgyi villa, rajz

Siremlék, rajz

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Hikisch Rezső MIK

Hotel Astoria, ra z

Emlékmü, rajz

Mücsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Hikisch Rezső MDK

Emlékmü, repr.

Mücsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Hikisch Rezső MDK

Az Erzsébet emlékmü épitészeti terve, gipsz
I-II.

Mücsarnok 1920-21. Téli kiállitás

MDK

Hikisch Rezső épitőmüvész

Képzőmüvészet. 1929. 2o.sz. 127-8. 1.

MDK

Dr Mültl Dezsö és Hikisch Rezsö, épitészek

a pályázatra felhivott 6 épitész közül ök lemöndtak.

A beszercebányai tüdöbetegszanatorium tervpályázata
Magyar Epitömüvészet. 1917 1-3. sz. 14.1.

Hikisch Rezső

Az Erzsébet-emlékmü

Siremlék

A soproni hüségkapu és siremlékek

Siremlék

Mücsarnok 1938 Őszi tárlat

Hikisch Rezső MDK

Részletek különböző épületek átépitéséről

Az Erzsébet-emlékmü eredeti terve

Villa a Gellérthegyen

A székesfehérvári hősök emlékműve

Mücsarnok 1938 Őszi tárlat

MTK

Hikisch Rezső

MDK

Budai ház átalakitási terve

A Rudas-fürdő átépitési terve

Mücsarnok 1938 Őszi tárlat

10

Hikisch Rezső

MDK

Debreceni hősiemlék terve

A Rudas-fürdő udvarának terve

A Prohászka-templom belsejének terve

A Regnum Marianum templom terve

Műcsarnok 1938 Őszi tárlat

Miklós Rózsa

Debreceni Református Kollégium Szervezete

A Budai-Tárogató Művészeti Szervezet

A Pro Masza-Templom Polgárjének Szervezete

A Regnum Marianum Templom Szervezete

Hikisch Rezső MDK

Az Astoria szálló

Az Egri Tanitóképző Intézet terve

Budai udvar átépitési terve

Pesterzsébeti elemi iskola I-II.

Mücsarnok 1938 Őszi tárlat

MDK

Hikisch Rezső MDK

A s ombathelyi temető ravatalozójának terve

Az Erzsébet-hid pesti feljárójának terve

Az Erzsébet-emlékmü eredeti terve

Debreceni városház terve

A Prohászka-templom terve

Műcsarnok 1938 Őszi tárlat

MDK

Hikisch Rezső, épitész

Magyar Nemzeti Művészet 1938. 4.sz. 65 l.

A, BUDAPEST, VIII. KÖNYVES K. KRT. 40.

kölcsönadott Morvay Judit: Asszonyok .....

Adattárunk fenti címére sürgősen
ben a könyv elveszett volna, kérjük
alunk fenti címére beküldeni.

Dr. Morvay Péter sk.
osztályvezetőhelyettes

M.D.K.

Hikisch Rezső, építész

ifj. Márkay Lajossal közösen készített pályaműve 3000 koronás harmadik díjat nyert a Kossuth-mauzoleum pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII. évf.
márc. 26. sz. 3 old.

M.D.K.

Hikisch Rezső, építész

Beck Ö. Fülöppel közös pályaművél 3000 K.-ás jutalomra javasoltár a kassai II. Rákóczi Ferenc siremlék-pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.
febr. 12. sz. 13 old.

Hikisch Rezső, építész M.D.K.

Popper D. Szigfrid és Margó Edé szobrászorral körös tervét a Kossuth-szobor meddő pályázatán, a bizottság 800 koronáért megvásárolta.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

jun. 14. sz. 9. old.

M.D.K.

Hikisch Rezső, építez

Kotál Henrikkel körös terve az egyik megosztott első díjat nyerte el a kiskunhalasi állami iskolák pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.

jun. 5. sz. 13. old.

MDK

Hikisch Rezső

A Szabadságharc-emlékszobor pályamű.
Zala György és Hikisch Rezső műve, a pályázaton II.díjat nyert. Repr.

Magyar Iparművészet, 1907. 4.sz. 185.l.

M.D.K.

Hikkisch Rersö, épitéz x)

terveri Kotál Henrikhel együt a Kiskunhalason épitendő szérliaz, szálloda és sünkéz épületet.

[x) Csak egy „k"-val irta a nevét.]

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

máj. 17. sz. 7. old.

MDK

Hikisch Rezső

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll. kat. 58.l.

MDK

Hikisch Rezső

A Képzőm. Társ. közgyülése. Művészet 1911. 164.l.

MDK

Hikisch Rezső

Magyar Nemzeti Művészet 1938. 4. sz. 65.l.

MDK

Hikisch Rezső

A Képzőm. Társ. 1918-19. évi téli kiállitása.
Müvészet 1918. 49.l.

MDK

Hikisch Rezső

Az Astoria szálloda, repr.

Bierbauer V.dr.: A háboru előtti Budapest épitészete. Évk. KMT. 1929. 172.l.

MDK

Hikisch Rezsó

Egyik mauzoleum tervével a Képzőművészeti Társulat épitészeti diját nyerté el.

Dr.F.G.: Épitőművészet a Képzőműv.Társ. jub.kiáll.-an.

Épitő Ipar - Épitő Művészet,1922.jun.15. 96.lap

MDK

Hikisch Rezsö,ép.

Zala György szobrászművésszel közös terve
a II.dijat nyerte./Az oszlop kissé nyomott,stb

Fényk.ép:496.1.

A szabadságharc emlékszobrának pályamüvei.
Vas. Ujs. 1907. 54.évf, 25.sz. 498.l.

MDK

Hikisch Rezső

Magyar Nemzeti Művészet 1938. 4. sz. 65.l.

MDK

Hikisch Rezső

Genthon István: Az uj Erzsébet-szobor. Magyar Szemle 1933. XVII. 1. sz. 72-78.l.

MDK

Hikisch Rezső

Magyar Iparművészet 1923. 72.l.

MDK

Hikisch Rezső

Magyar Iparmüvészet 1923. 75.l.

M.D.K.

Hrbisch Rezső, epitéz

és Orbán Ferenc közös terve, melynek lapjai – a cirkizó szerint – a „rajzművészet remekei" – megvételben részesült a Népház- és Népkönyvtár pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

jul. 5. sz. 5. old.

Hikisch Rezső MDK

Az Erzsébet emlékmü épitészeti terve, gipsz 1:2o , 1:1oo I-II.

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

MDK

Hikisch Rezső

Tóth Istvánnal együtt készitett siremléke.

Cikk: Budapest szobrai...

Képzőművészet, 1931. 42.sz. 150.lap

Hikisch Rezső épitész M.D.K.

Szentendrei uti iskola

Preisich Gábor: Bp. városépitészetének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1954. 98.1.

MDK

Hikisch Rezsó

A soproni Hűség-kapu.

Klebelsberg emlékkiall. tárgym. 1933. 39.l.

MDK

Hikisch Rezső,épitész

a Szentendrei-uton épitendő iskola müvezetője.

Épitő munkálatok a fővárosban.
Vállalkozók Közlönye. 1909.okt.6. 7.l.

Hikisch Rudolf, ép. MDK

szinte elképzelhetetlen, h. a zsüri, mely szak-
emberekből áll, oly magas mübecsü tervet mint
fentié, semmi kitüntetésre sem tartott érde-
mesnek. - Terve nem annyira bir originalitással
. de finom müvészi érzéssel megkomponált.

.: Müvészi hemlokzat verseny ?
Váll. Közl. Bp.1907 ápr.3. 5.1.

A földmivelésügyi miniszterium tervpályázata.

MDK

Hikisch Rezső

Hotel Asteria, rajz

Emlékmü, rajz

KMT 1913. tav. kiáll. 87.l.

Hihisch Rezső
épitész

M.D.Y

Méltatás.

Farkas Zoltán: Glatz Oszkárné, Wildner Mária
Művészet, 1966. junius - 46 kep.

néhai Hlikisch Rezső.

épitész.

A belvárosi plébániatemplom (elhelyezése) és a templom előtti tér rendezésével foglalkozott.

Városkutatás, 1925. febr. 15. 39. old.

Hikisch Rezsö

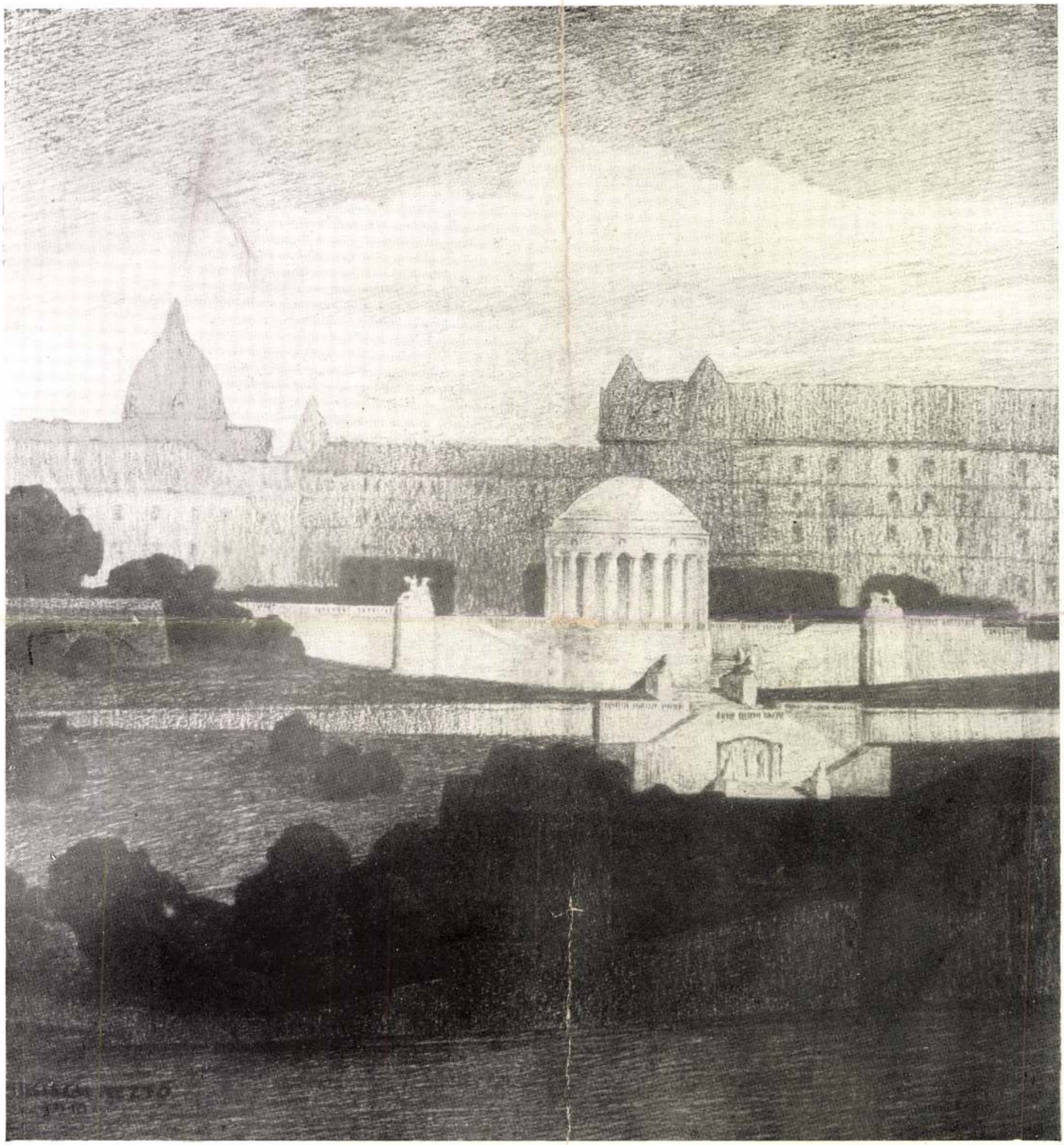

ERZSÉBET EMLÉKMŰ PÁLYATERV

HIKISCH REZSŐ

M.D.K.

Hikisch Rezső, építez

hapolt megbirást a szol-
noh-dobokai Árpástó és Ör-
döngösfüres hörségekben épi-
tendő új iszolák terveire.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.

Jan. 6. sz. 7. old.

Hikisch Rezső

Siremlékterv, repr.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállítás

MDK

Hikisch Rezső

Siremlék. Fénykép.Mgt.

Képzőm.Társ.1913.tav.kiáll.kat. 84.l.

III III

Tervpályázati eredmények.

A kiskúnhalasi állami iskolák tervei kiírt tervpályázaton 6 terv érkezett be. A bíráló-bizottság akként döntött, hogy a két díjat egyesítvén, két egyenlő részben a „*Halastó*“ és „*Közoktatás*“ jeligéjű terveknek ítélték oda. Az előbbinek szerzői *Hickisch* és *Kotál* budapesti építészek. A „*Közigazgatás*“ jeligéjű terv szerzője jeligét nem csatolván — ismeretlen. A bíráló-bizottságban *almási Balog* Lóránd építész és *Kocsis* István városi mérnök voltak szakértők.

A pancsovai izr. templom tervpályázatán 13 terv érkezett be. Az első díjat *Fényes* Károly aradi építész, a 2-dik díjat *Fejér* és *Ritter* budapesti építészek nyerték. (Közlésre előjegyezve.)

□ □ □ □

WAGNER HERMAN, Budapest, IV., Sütő-u. 6. sz.
Fényképészeti cikkek legjobb és legolcsóbb bevásárlási forrása.

BOBITSCH ARTHUR diszitő-festő, Budapest, VIII. ker. Vig-utca 6. sz.

SZÁNTÓ ADOLF szobafestő és mázoló Budapest, VI., Szív-utca 35.

Fütés, szellőztetés, világitás, vizvezeték **Hoffman Miklós és Rohonci Hugó** magán-mérnökök
Budapest, VI. ker., Podmaniczky-utca 14. szám. —— Telefon 96—96.

VÁMOS J. IMRE Budapest, VI. ker., Podmaniczky-utca 6.
Épületbádogos, légszesz- és vizvezetékberendező. Telefonszám 46—96.

Tervpályázati hirdetmény.

Óbecsén az alakulóban levő **„Egyesült takarékpénztár és hitelbank“** hivatalos helyiségeinek elhelyezését célzó

emeletes székház

tervének és költségvetésének elkészítésére.

Feltételek:

1. A pályázatban kizárólag magyar honos építészek vehetnek részt.
2. A pályatervek 1 : 100 mértékben készítendők (homlokzat lehet 1 : 50), még pedig minden tervezett sornak egy-egy alaprajza, az épület eltérő homlokzatairól egy-egy homlokzati rajz és a tervezet megértéséhez szükséges metszetrajzok, valamint müleírás.
3. A tervezethez köbtartalom szerint számítandó átlagos költségvetés mellékelendő. A köbtartalom a pince vonalától a főpárkány felső éléig számítandó és egy köbméterre 15 korona egységár veendő fel.
4. **Az építkezések összköltsége 80.000 koronában irányoztatik elő.**
5. A telek helyszinrajza, valamint az építési programm az óbecsei első takarékpénztárnál Obecsén 1 koronáért szerezhető be.
6. A pályatervek lepecsételve, jeligés levél kiséretében **1907. év július hó 20-án, déli 12 óráig** az óbecsei első takarékpénztárnál Obecsén nyujtandók be. Postán vagy vasúton érkező pályatervekre a feladás napja érvényes. Később érkezett, vagy a feltételeknek meg nem felelő tervek semmi esetben sem vétetnek figyelembe.
7. A már benyujtott tervek vissza nem vonhatók. A pályatervek a benyujtás sorrendje szerint fognak felbontatni.
8. A legjobbnak talált pályatervek közül **az első 500, a második 200, a harmadik 100 kor. jutalomban részesül.**
9. A nem díjazott tervek bármelyikét a bíráló bizottság 100 koronáért megveheti.
10. A pályaterveket a kiküldött 10 tagból álló bizottság bírálja el. Ezen bizottság határozata végérvényes és meg nem felebbezhető.
11. A nem díjazott, illetőleg a meg nem vett pályaművek a benyujtáskor kapott elismervény visszaszolgáltatása ellenében az óbecsei első takarékpénztár által a pályázat eredményének kihirdetésétől két hónapon belül visszaadatnak. A határidőn túl át nem vett tervek az óbecsei első takarékpénztár tulajdonába mennek át.
12. A díjazott vagy megvett tervek az Óbecsei első takarékpénztár tulajdonába mennek át és azokban foglalt eszmék bármelyikét a kiépítéssel megbizandó építész esetleg felhasználhatja.
13. Minden pályázó elismeri, hogy a pályázati feltételeket ismeri és azoknak magát aláveti.

Óbecse, 1907 junius 7-én.

Az építési bizottság nevében:

Dr. Milkó Ignác s. k.
takarékpénztári vezérigazgató.

Vécsey Géza s. k.
titkár, biz. tag.

Kaszap Győző s. k.
igazgató-főmérnök
biz. tag.

MDK

6o575. Hikisch Rezsö, épitész

tervezte a :ifj.Neruda Mándor, Telepy-u. 8646 hrsz. háromemeletes házat, engedélyt kapott.

Épitö Ipar.1910 jun.14. Magánépitési engedélyek.

MDK

Hikisch Rezső, Füredi Richárd és Damkó József, Bp.

Pályázatok tervkészitésre. Kossuth-szob.pályázata.
Vállalkozók Közl. 1908. márc. 4. 6.l.

esi te vek

ás Muraszombatba.
os világitás létesité
k a G a n z és társa céggel
nak. A telep felállitása va-
vő év folyamán meg is fog

gyár épitése. A pénzügymi-
almazása alapján a dohány-
i igazgatóság teljesen elké-
csi budai külváros vásárteré-
nánygyár tervét és költség-
óbbi meghaladja az egy mi-
épitésre már legközelebb ki-
. Az epitkezést kora tavasz-
deni, hogy az összes épüle-
dő előtt tető alá jussanak
garettagyár üzembe helyez-

nygyár kibővitése a jövő év
egtörténni. A dohánygyári
most megteszi a szükséges
, amennyiben az épités tel-
szén feltölteti.
tése Pozsonyban. Első ma-
gyár részvénytársaság cég
nagyobbszabásu gyártelep
A részvények ez év végéig
a 200.000 kor. alaptőkével
vő év folyamán megkezdi

---

rosi hi

ottság mult
ut meg
ri M
ügy kapcsolat
épülete elhel

a nézetben va
ut irányát már
lehet; tehát nem
nek, ha uj szabályozó-terve
meg ezzel ebből kifolyóla
vannak a szükséges telkek
kintetében is. Szomoru dolog
de ugy van, hogy a főváros
ilyen esetben óriási összegel
telkeikért. Rámutat egy bud
amely alkalommal az egyik
százezer koronát kért azért a
a legjobb esetben sem ér töb
koronánál. De a kérdéssel
érdemes foglalkozni, főleg a
Elfogadja a Gelléri-féle terv
kal a kiegészitésekkel, amely
terjesztett elő. — Heuffel A
igazgató nem azt kivánja, h
zást már most mindenáron v
Itt csak arról van szó, hogy
zottság elvileg mondja ki,
keresztülvitelét óhajtja. An
illeti, az minél tovább halo
annál nagyobb lesz; a spekú
nem lehet. Hozzájárul ahoz,
a közmunkák tanácsához te
Mór felszólalása után Kun
kijelenti, hogy nem ellenzi,
áttegyék a közmunkák taná
hogy jó formát adjanak az
ugy hogy a fővárosnak ne le
telezettsége. Kisebb jelentős
tézése után az ülés véget ér

A fővárosi közmunkák tanács

tóber hó 30.) A napirendre
vette a tanács a főváros
hogy a IX. ker. boráros
szabál

MDK

Nikisch Rezsö, ép.

Az Erzsébet -emlékmü elsö dijat nyert müvei:

Zala György és Nikisch Rezsö mintája.
Két kép 54.1.

Uj Idök. 1916.XXII. 29.sz. 54.1.

M.D.K.

Idikisch Rerső, épitész

1918. dec. 8-án, tagja lett az akkor alakult „Művészet és Irodások kulturszövetségének".

Épitőipar - Épitőművészet, Bp. 1918 évf., 43. sz.
343. old.

MMK

Hikisch Rezső

Pályatervet küldött be az Erzsébet királyné emlékmű tervpályázatára.

Magyar Építőművészet, 1910. 10.sz. 28.l.

M.D.K.

Hihisek Rezső, építész

či Zala György közös műve került ki györtesen az öt első díjazott művész között rendezett, immár 8-ik Erzsébet-emlékmű pályázaton. A cikkíró [Komor Marcell] tutólag megemlíti a többieket is, de hibáztatja a kaphodó hiírásokat či javasolja, hogy most már adjanak szabad kezet a legutolsó elsődíjas két művésznek, mert akkor még jobb művet is tudnának készíteni.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1920. XLI. évf.

nov. 10. sz. 1-2 old.

M.D.K.

Hikisch Rezső, építész

megállapodott régi koncepciójával pályázott az újból megismételt Erzsébet-emlékmű pályázaton, melyből – Erzey szerint, – a legdiadalmasabban az oszlop került ki. „Ennyi oszlopot magyar pályázat még nem produkált, de külföldi is alig." A pályázat egyébként újra meddő s az építészek egy csoportja memorandumot nyujtott be az ugyanott pályázatnak nyugod-

Vállalkozók Lapja, Bp. 1916. XXXVII. évf.

jul. 19. sz. 3-4. old.

Hirisch Rersö, építész

M.D.K.

...Jabb időkre való halasztása tárgában. Mivel a kiírás a szobor időjárási védelmét is előírta, a legtöbben oszlopos félkör, vag négyzet körépére helyezték. Zavaró-lag hatott a helyek alternatív megválasztása is.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1916. XXXVII. évf.

jul. 19. sz. 3-4. old.

ISKOLABEJÁRÓ

HIKISCH REZSŐ

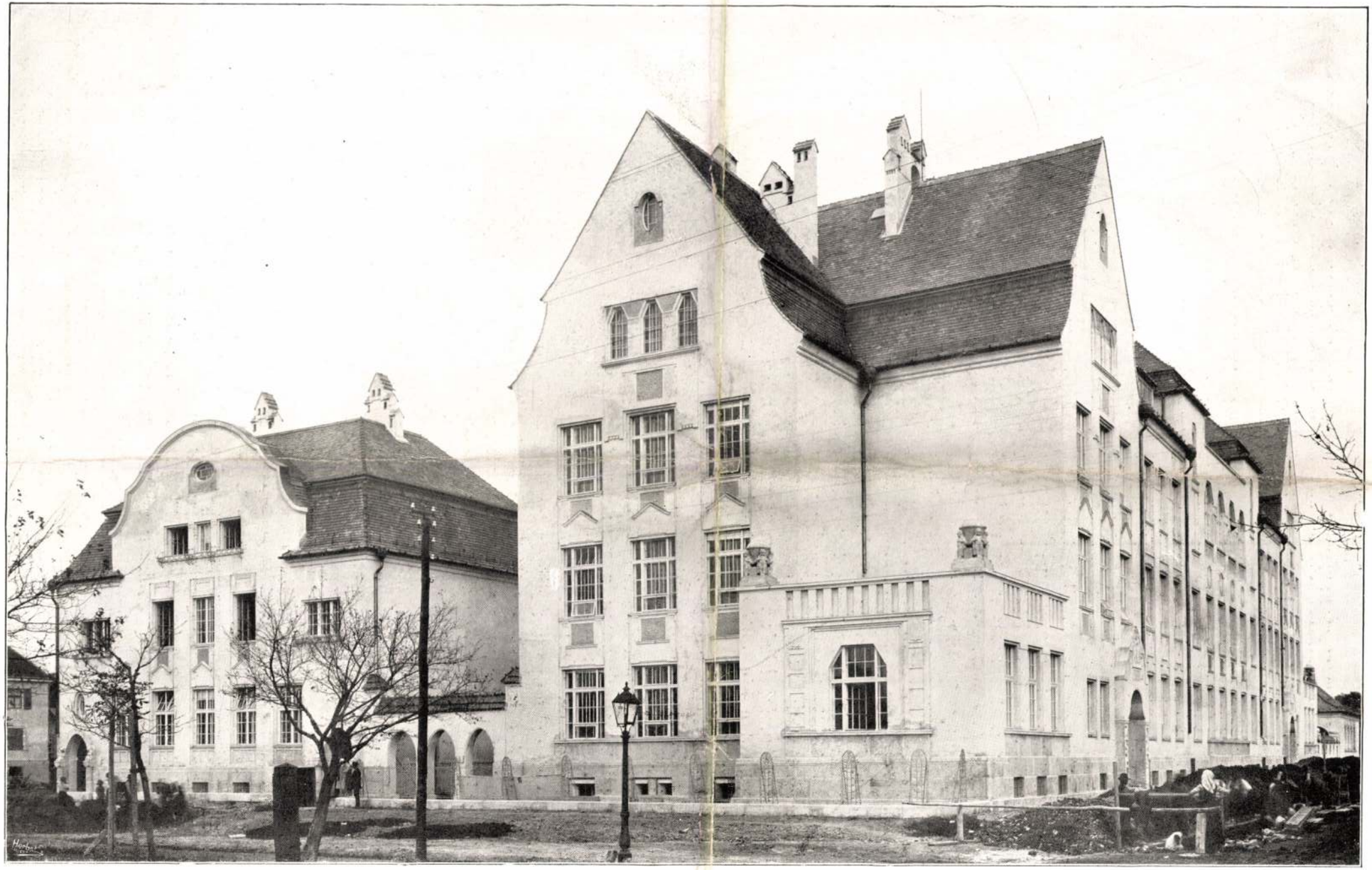

ISKOLA (A SZÉKESFŐVÁROS ÉPÍTKEZÉSE)

HIKISCH REZSŐ

M.D.K.

Hikisch Rezső, épitész

a fővárosmegbizásából elkészitette az öszes temetők uj ravatalozó helyiségeinek terveit.

[Annak idején Hikisch nyerte meg a krematórium pályázatot.]

Vállalkozók Lapja, Bp. 1917. XXXVIII.évf.

Jan. 10. sz. 5. old. +
" 31. " 6. "

MDK

Hikisch Rezsö, m.ép.

a kiáll. épitészeti anyagát rendezte.

Mücs.-OMKT. 1931-32.évi téli kiáll. dec.2o-jan.17.
Kat.
Nagy.Képzöm.-nök Egyes. XXVIII.kiáll.-a a Nagy.Divat-
csarnokban. 1946 márc.3o.-ápr.16. Kat. 5.D.

MDK

Hikisch Rezső épitész

Zala György szobrász müvének repr. épitész:
Hikisch Rezső. I.dij. 6000 K.

Magyar Iparmüvészet, 1916. 232.l.

MDK

Hikisch Rezső

Áll.elemi isk.Szénrajz.A közokt.minist.tul.
Állami elemi iskolák.Szénrajz.Magánt.A közokt.
minist.tul.

Képzőm.Társ.1909/10.téli kiáll.kat. 55, 56.l.

MDK

Hikisch Rezső

Tagja volt az épitészek részéről annak a biraló bizottságnak, amelyik az 1913.évi tavaszi tarlatra beérkezett müveket birálta.

Cikk: A zsürizés reformalasa a Műcsarnokban.

Művészet, 1912. 410.1.

MDK

Hikisch Rezső

Tanulm. Kossuth sirjához, szénrajz

Tanulmány az Erzsébet-királyné emlékhez, tollrajz

Műcsarnok 1904/5 téli kiáll.

MDK

Hikisch Rezső

Templom, szénrajz

Akadémiai tanulmányok, tollrajz

Műcsarnok 1904/5 téli kiáll.

MDK

Hikisch Rezső

Építészet és Iparművészet 1912. 11. sz. 8.l.

MDK

Hikisch Rezső

Erzsébet királyné emlékművének leleplezése.
Uj Idők 1932. XXXVIII. 4o. sz. 419.l.

Hihisch Rezső, építész M.D.K.

Bech G. Fülöppel közös terve az egyik 3000 K-ás harmadik díjat nyerte el a Rákóczi-sirculék pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.

nov. 3. sz. 13. old.

Hikisch Rezső

M.D.K.

és ifj. Paulheim Ferenc tervei szerint épült az egyik fővárosi bérház a Bécsi-út 88-92. sz. alatt. (Egy fény-kép.)

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII. évf.

dec. 7. sz. 11. old.

Hikisch Rezső MDK

A Blaha Lujza siremlékpályázat pályaművei

A második dij nyertese

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

MDK

Hikisch Rezső műépitő és Szentgyörgyi István
szobrászm.

közös müvwe a IX.sz. teremben.

Műcsarnok. _ Kiállitás.
Az Erzsébet-emlék.
Művészet.1913. 2e5-6.1.

XXXX

MDK

Hikisch Rezsö, ép.

Téth Istvánnak együtt alkotott siremléke müvészi megitélésre tarthat számot.

A főváros .....?

Jajczay János dr. és Gyöngyösi Nándor dr.:

Budapest szobrai az utolsó tiz évben.
Egyházi szobrok, siremlékek.
Képzőművész et. 1931. 42.sz. 15o.l.

MDK

Hikisch Rezsö, ép.

Téth Istvánnal együtt alkotott siremléke
müvészi megitélésre tarthat számot.

A főváros .....?

Jajczay János dr. és Gyöngyösi Nándor dr.:

Budapest szobrai az utolsó tiz évben.
Egyházi szobrok, siremlékek.

Képzőmüvész et. 1931. 42.sz. 15o.l.

Hikisch Rezső.

A "Céhbeliek" müvésztársaságának tagja.

Bende J: A Képzőművészeti egyesületek története.

MDK

Hikisch Rezső

Áll. elemi iskolák. Szénrajz

Műcsarnok 1909/10. téli kiáll. kat. 56.l.

MDK

Hikisch Rezső

Áll. elemi isk. Szénrajz

Mücsarnok 1909/10. téli kiáll. kat. 55.l.

MDK

Szentgyörgyi István és Hikisch Rezső építész szobrászm.

közös alkotása a Soproni Hűségkapu.

Klebelsberg emlékkiállitás Műcsarnok.
1933.febr -márc.

MDK

Szentgyörgyi István és Mikisch Rezső,ép.

247-248. Erzsébet királyné emlékmü. Repr.
/236.1./ 237.1.

I.dij Csak a szobrászati részért: 3000.K.

Magyar Iparmüvészet. 1916. 236,237.l.

MDK

Szentgyörgyi István és Hikisch Rezső szobrászm. építész.

közös pályaterve, melyet II. díjjal tüntettek k
ki.

Repr.

Az Erzsébet királyné-emlékmű pályázat.

Vas. Ujs. 1913. 429.l.

MDK

Hikisch Rezső

Siremlék, Hikisch Rezső műve. Repr.

A Ház Modern Művészeti Folyóirat, 1910.III.
8-9.sz. 202.l.

MDK

Hikisch Rezsö épitész

A Kossuth Lajos siremlékre hirdetett palyázaton a 3000 koronás harmadik dijat, Hikisch Rezsö épitész és ifj. Mátrai Lajos szobrasz terve nyerte.

Cikk: A Kossuth-mauzoleum tervei.

Vas.Ujs.1902. 49.évf. 13.sz. 207.1.

M.D.K.

Hikiser Rezső, építész

Marcó Edével és Popper Szig-
friddel körös műve 800 koronás
harmadik díjat nyert a Tóth-
László-család sírboltjára
kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1906. XXVII. évf.

jun. 20. sz. 9. old.

MDK

Szentgyörgyi István szobrászm. és Hikisch Rezsö épitész.

közös müvük II. dijban részesült.

Az Erzsébet királyné emlékére kiirt pályázat.
Ország-Világ. 1913. jun.1. XXXIV.évf. 23.sz.
Mücsarnok. Cimlap.

MDK

Hikisch Rezső

Siremlék, rajz

Hüvösvölgyi villa, rajz

Siremlék, rajz

KMT 1913. tav. kiáll. 87.1.

MDK

Hikisch Rezsó épitőművész

II.Sándor cár szoborterve.Fénykép.Közösen készitette Marku Bélával. 308.o.

Kelet Artur: Hikisch Rezsó művészete.

Magyar Iparművészet 1915.

MDK

Hikisch Rezső épitőművész

Erzsébet szobor tervével a négy első dij egyikét nyerte.
Szabadságharc szoborterv.
Kassai Rákoczi emlék pályazati terve.

Kelet Artur: Hikisch Rezső művészete.

Magyar Iparművészet 1915.

MDK

Hikisch Rezső épitőművész

Az Astória szálló hallja (II.) Fénykép repr.305.o.
Szentendrei-uti iskola kapuja. Fénykép repr.306.o.
Siremlékterv rajz.repr. 307.o.

Kelet Artur: Hikisch Rezső művészete.

Magyar Iparművészet 1915.

MDK

Hikisch Rezső építész

Magyar Pályázatok. 1903.6.sz. 8-10.l. 30.l.

M.D.K.

Hikisch Rezső

A Műcsarnok tavaszi kiállitásán,-ahol négyszánegyvenhárom kép és szobor került bemutatásra,- az épitészeti müvészet termékeit rendezte.

Képek, szobrok---festők, szobrászok c. közl. Szinházi Élet. Bp. 1921. juni 26-juli 2. X.évf. 26. sz. 17. lap.

MDK

Hikisch Rezső

Évk. KMT. 1929.

Hikisch Rezső, építész M.D.K.

terverte a szérescfehérvári széresegház szentélye mögötti téren a szentély falában elhelyezett és Pásztor János szobrász művésztől származó hősi emlékmű építészeti részét.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1939. 73. kót. 132. old. 28. á.

MDK

Hikisch Rezső

Tanulmány Kossuth sirjához, repr.

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll. kat.

Hikisch Rezső MDK

Tanulmány Kossuth sirjához, repr,

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll.

Hikisch Rezső

MDK

Kuttanulmány a Korvin térre, szénrajz

Tanulmány az Erzsébet királyné emlékehz, toll

Kuttanulmány a Korvin térre, Hunor és Magyar szénrajz

Sir, szénrajz

Műcsarnok 1904-5. téli kiáll.

Hikisch Rezső MDK

Tanulmány Kossuth sirjához, szénrajz

Kuttanulmány a Korvin térre, toll

Villa szénrajz

Tanulm.Kossuth sirjához, kréta

Műcsarnok 1904-5. téli kiáll.

Hikisch Rezső MDK

Tanulm.Kossuth sirjához, szénrajz

Tanulmány az Erzsébet királyné emlékhez, toll

Templom, szénrajz

Akadémiai tanulmányok, toll

Műcsarnok 1904-5. téli kiáll.

MDK

Hikisch Rezső

Hotel Asteria, rajz

Emlékmü, rajz

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat.
87.l.

MDK

Hikisch Rezső

Siremlék, rajz

Hüvösvölgyi villa, rajz

Siremlék, rajz

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat.
87.l.

Hikisch Rezső, építész M.D.K.

hat tervvel vett részt a magi Mérnök-és Építész egylet felhívására rendezett hősi emlékmű kiállításon.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1915. XXXVI. évf.

dec. 22. sz. 8. old.

M.D.K.

Hikisch Rezső, építész

A Mag. Mérnök és Építészegylet hadiemlékpályázatán a közé a 10 építész közé tartozott, akik tervvázlatatkat az „Isten kardja" motivum köré csoportosítottár s erre vonatkozólag a legkülönböző anyagokból a legkülönbözőbb helyeken megvalósítandó terveket kortok javaslatba

Vállalkozók Lapja, Bp. 1916. XXXVII. évf.

Jan. 19. dz, 3. old.

M.D.K.

Hilleser Rezső, építész

2500 K-ás első díjat nyert a Kerepesi-úti temető-ben felépítendő Krematórium tervpályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1916. XXXVII. évf.

márc. 29. sz. 7. old. +
ápr. 5. " 3. "

MDK

Hikisch Rezső

Művészet 1915. 276.1.

rizalt kepformára. Kőb
tulajdona

MDK

Hikisch Rezső és Beck Ö. Fülöp

a Rákóczi-siremlék-pályázaton háromezer koronás jutalomdijat kaptak

Kitüntetések. Művészet 1908. 128.1.

MDK

Hikisch Rezső

Az Eskü-tér rendezése, repr.

Budapest városrendezési problémái. Tér és Forma 1933. VI. évf. 12. sz.

MDK

Hikisch Rezső

Magyar Nemzeti Művészet 1938. 4.sz. 65.l.

MDK.

Hikisch Rezső szobrászmüvész.

A székesfehérvári plébánia templom falán elhelyezendő hősi emlékmü terve.

Képzőmüvészet, 1927. 2.sz. 8. l.

MDK

Hikisch Rezső

Épitő Ipar - Épitő Művészet. 1931. febr. 15.
32.l.

M.D.K.

Hibisch Rezső, építési

Orbán Ferenccel

közös terve 800 K-ás

megvételben részesült

a fős. Néphönyvtár és Köz-

nünvelődési paleta pá-

lyázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

jun. 28. sz. 12. old.

M.D.K.

Hikisch Rudolf, építész

készitette Ligeti Miklós:Rudolf trónörökös szobrának architektonikus részét.
/A szobor vadászruhában ábrázolja a trónörököst./

Rudolf trónörökös szobra.
Művészeti Krónika. 1905.jan.15. 7.1.

MDK

Hikisch Rezső és Kisfaludi Strobl Zsigmond

Pályadijnyertes mü a Bartha Károly-féle siremlék pályázaton. Gipsz

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok. 1921.nov. 9.1.

Hikisch Rezső MDK

Ravatalozó csarnok,tollr.

Ravatalozó bejárat, tollr.

Hősemlék, tollr.

Mauzóleum, szénrajz

Mücsarnok 1921. tavaszi kiállitás

M.D.K.

Hikisch Rezső, építész

Mátrai Lajos Gy. és ifj. Mátrai Lajos szobrászokkal hőrösen készült tervét az Erzsébet királyné szobor-bizottság zsüri-je ama 4 terv közé sorolta, melyek szerzőit – 6000 K. kártalanítással-ujabb, szűrebb körű pályázatra szólított fel (a másodszor is meddő pályázat után.)

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

jun. 17. sz, 3. old.

Hikisch Rezső MDK

Siremlékterv I-II. szénrajz

Mücsarnok 1914. tavaszi kiállitás

MDK

Hikisch Rezső

Zászlónk. 1932. okt. 15. 59.l.

MDK

Hikisch Rezső épitész

Zala György szobrasz és Hikisch Rezső épitész művének terve. I.dij. 6000 K.Varhegyi megoldás.Repr.

Magyar Iparművészet, 1916. 232, 233.l.

Mi lesz Ausztriával?

Irta: Friedrich István

Nagyon természetes, hogy a bécsi eseményeken az egész művelt világ felháborodik. Hogy szegény Dollfusst minden tisztességes ember mélyen sajnálja, az is természetes. Az is várható volt, hogy a mélyen tisztelt nagyhatalmak újból hangsúlyozzák Ausztria függetlenségének a szükségét. De mindezzel nincs elintézve az egyre aktuálisabb kérdés, hogy mi lesz hát végre Ausztriával, mi lesz a belsejében, hogyan fog tudni magának az úgynevezett tekintélykormányzat biztos és állandó bázist teremteni?

Mert ez a tragédia is lezajlik most. Néhány napon belül túl leszünk a megtorláson is. Lázadás, vérontás, emberáldozatok, gyász, részvét, megtorlás. De ez a kiformálódó történelemnek csak egyik szomorú fázisa. Amelynek rövidesen vége lesz. És azután?

Mussolini meg fogja védeni a kis osztrák köztársaság, vagy parancsuralomra felépített és császárság felé haladó monarchia-maradék függetlenségét? Elhiszem. De ez nem járul hozzá a belső kaosz eloszlatásához. Pedig kaosz, az azután igazán van a nyugati szomszédunknál. Mert a dolgozó társadalom választópolgártömegei helyett csak providenciális férfiakat látunk, ilyen meg olyan fegyveres alakulatokat, segédrendőrséget, önkéntes védőrséget, legális zsoldos hadsereget, csendőrséget, fegyveres parasztzászlóaljakat és a jó Isten tudja, hogy még milyen felfegyverzett formációkat.

És nemcsak az a baj, hogy ezek mind vannak és létezésük többé-kevésbé jövedelmi forrást jelent a beosztottak számára, hanem az is, hogy a politikai hercehurcákba bele vannak sodorva.

Voltak puccsok, amelyeket szocialista és kommunista, szóval baloldali elemek kezdeményeztek. Nem sikerültek. Levertek vagy három ilyen zendülést. De nem is olyan régen más is történt. Felkelt a Heimwehrnek is egy nagy része és masirozott erre is, arra is. Ez a felkelés is összeomlott. A hadsereg és a csendőrség jóindulatú semlegességére számított, de ez csak részben sikerült. A nemzeti szocialisták is rendeztek régebben is már kisebb-nagyobb zendüléseket. Ezeknél még az is megtörtént, hogy egész Heimwehr-szervezetek csatlakoztak a nácikhoz.

Szóval annyi rajzás volt már a különböző fegyveres alakulatok között, hogy ma igazán nehéz volna megmondani, hogy az egyes mundérok milyen meggyőződést takarnak. És ennek tulajdonítom azt a megmagyarázhatatlan lagymatagságot is, amellyel egyes karhatalmi tényezők a mostani lázadás kezdetekor felléptek. Jobban mondva nem léptek fel. Nekem legalább is az a benyomásom, hogy a fegyveres erő a szükség pillanatában nem volt a helyén. És nem volt hivatása magaslatán. Nem is beszélve arról, hogy a kancellárt és kormányát a palota bejáratánál olyan őrséggel biztosították esetleges meglepetések ellen, amely ellenállás nélkül hasravágódott.

Választótömegek, amelyekre támaszkodni és építeni lehetne, nincsenek ma Ausztriában. A tekintélykormány különböző fegyveres szervezetei pedig szerteszéjjel húznak, úgy, amint azt a rájuk támaszkodó providenciális egyéniségek érdeke kívánja. Politikai vagy érvényesülési érdeke. Az államférfiak annyit nyomnak a latban, mint amilyen mértékben valamilyen karhatalmi alakulatra támaszkodhatnak. Ez azután odavezet, hogy a fegyveres csoportok élén álló parancsnokoknak sorsdöntő pillanatokban nagy szavuk van. Belesodródnak a politikába és bizonyos ígéretek ellenében igyekeznek ennek vagy annak a politikusok szekerét tolni.

Ausztria mostani véres vajúdásánál tehát ne csak a külpolitikai részt lássuk. Az Anschluss meg a függetlenség kérdését. De ne felejtsük el, hogy belpolitikailag is katasztrofális helyzetben van. Szakított a parlamentarizmussal és feloszlatta a politikai pártokat, de a helyükbe kreált tekintélykormányzat sehogyse tud szilárd várat építeni az új Ausztria számára.

Az austromarxizmussal leszámoltak. A nemzeti szocializmussal pedig éppen most készülnek végezni. Habár úgy a leszámolás, mint a végzés itt ebben a vonatkozásban nagyon bizonytalan meghatározása az állapotnak. Mert hiszen még mindig az a nagy kérdés marad, hogy tudja-e a tekintélykormány a szocialista- és náciszervezetekből kizavart tömegeket maga mellé állítani?

Aki nekem erre azzal felel, hogy ilyesmire az osztrák kormánynak nincsen szüksége, mert az új rendi alkotmány feleslegessé teszi a dolgozó nép többségének a bizalmáért való küzdelmet, elfelejti azt, hogy az alkotmányos formákkal való taktikázás ideig-óráig átsegíthet a holtponton, de sohasem pótolhatja azt a közbizalmat, melyre igenis minden stabil kormánynak szüksége van. Mussolini például mint diktátor éppen abban is nagy, hogy maga mellé tudja állítani az olasz nép bizalmát.

Ha a most sopánkodó és sajnálkozó nagyhatalmak Dollfuss kormányát gazdaság- és finánepolitikai előnyök nyujtásával támogatták volna abban, hogy odahaza a tömegeknek kézzelfogható eredményeket is produkálhasson, sok minden egészen másképpen történhetett volna.

Ezek az igen tisztelt nagyhatalmak nagyon jól tudták és tudják, hogy Ausztria mai formájában nem életképes és mégis sorsára hagyták. Most azután, amikor egyik véres katasztrófa a másik után szakad a szegény Ausztriára, krokodiluskönnyeket hullatnak, mossák a kezeiket és mindenütt keresik a bajok kútforrását, csak éppen önmaguknál nem.

Az Anschluss tilos. Tudomásul vesszük. Kötelező az önállóság és függetlenség, ellenben restauráció nélkül. Ez is tudomásul szolgál. De a nagyhatalmak necsak parancsokat osztogassanak Bécsnek, hanem hozzák abba a helyzetbe is Ausztriát, hogy gazdaságilag prosperálhasson. Hogy a számára kijelölt demarkációs vonalak között exisztálhasson.

Ha erről a mostani forradalom likvidálása után megint meg fognak feledkezni, akkor a bomlási folyamat Ausztrián belül tovább fog folytatódni. Mégpedig még rohamosabban, mint mostanáig.

Éppen a június 25-iki lázadással kapcsolatos jelenségek mutatták, hogy ez a bomlási folyamat már nagyon is előrehaladott stádiumban ván odaát. Mert csak a vak nem látja, hogy a lázadókon, forradalmárokon és puccsistákon kívül rengeteg áruló is keverte a kártyákat.

Megállapíthatjuk, hogy nemcsak a lázadás végezte a magáét, hanem az árulás és politikai spekuláció is. Szinte el se lehet még dönteni e pillanatban, hogy melyik viseli közülök a nagyobb felelősséget.

És amikor azt olvasom most, hogy Ausztriában megint minden csendes és a rend ismét helyre van állítva, Tamásként rázom a fejemet. A mai Ausztriában, a mai adottságok között, a nagyhatalmak farizeuskodásai mellett, nem lehet végleges rendet teremteni.

A kabát rosszul van begombolva. Ezen csak úgy lehet segíteni, ha újból kigombolják és azután helyesen begombolják. Ezt pedig csak Párizs, London és Róma végezhetik el közös egyetértéssel. Vederemo!

Jót enni olcsón venni

¼ kg teavaj -.54

¾ kg ementhali sajt ..... -.88

⅛ kg kitünő pörköltkávé	-.88	½ kg finom étolaj kimérve	-.58
1 kg M. D. Cs. pótkávé	-.88	2 liter ételborecet (demizson-betét -.50)	-.58
½ kg különleges M. D. Cs. kakaó	-.78	½ kg málnaszörp kimérve	-.72
¼ kg dióbél, fehér	-.78	½ kg valódi juhturó	-.48
¼ kg mogyoróbél	-.68	1 doboz ⅕-ös szardinia szálkamentes	-.44
½ kg mazsola	-.78	¼ kg vegyes cukorka	-.36
¼ kg paprika, édes nemes	-.88	10 iv befőzőhártya 100 gumival	-.48
1 kg zsemlemorzsa	-.44	1 doboz, 22 darab légyfogó	-.44
1 kg szalámi csabai módra	2.40	5 db 40 dg-os háziszappan	-.88
3 kg alma	-.44	¼ kg szappanpehely finom gyapjú- és selyemanyagok mosásához	-.44

Élelmiszer rendeléseknél a postaköltséget és dobozt felszámitjuk

MAGYAR DIVATCSARNOK

RÁKÓCZI ÚT 72–74

A 200.000 pengős MIKLÓS ANDOR ALAP

júliusi 10.000 pengős pályázatának eredményét

néhány nap mulva kihirdetjük

Ma egy hete bontotta fel *Rökk* Marika a Cirkuszban a borítékot, amelyben a 200.000 pengős *Miklós Andor-Alap* júliusi pályázatának titka volt elrejtve.

Állandóan dolgozik azóta a zsüri,

a borítékból kikerült számsorral összehasonlítanak minden egyes pályázatot, hogy megállapítsák, ki találta el, vagy ki közelítette meg legjobban a borítékba zárt számokat és sorrendjüket,

kik nyerték a júliusi 10.000 pengőt?

Ez a gondos, alapos munka természetesen sok időt vesz igénybe, hiszen sok 10.000 pályázat érkezett be, tehát *sok tizezerszer 10 számot kell lelkiismeretesen átvizsgálni.*

A jövő héten azonban egészen biztosan befejezi munkáját a zsüri s azután

rögtön kihirdetjük az eredményt,

hogy ki nyerte a *2000 pengős* első díjat, a két 1000 pengős díjat és a tizenkét 500 pengős díjat.

Nem lesz gondja nyaralása alatt, ha növényeit rábízza a **Növényklinikára**

Szobanövények szakszerű, gondos ápolását vállalom. Erkélyek díszítését, sírok kiültetését izlésesen rendezem. I., Németvölgyi út 10. Telefón 54-4-47. Hívásra házhoz jövök. Kertészet Somlói út 8

NAPI HÍREK

JÓ REGGELT!

Szombaton kinevezték az irodalmi és művészeti tanácsot. A sok fényes név remélhetőleg jó tanácsokat fog adni az irodalomnak és a művészetnek.

Ismét a döntőbe jutott a tej ügye. Jubiláris ünnepség készül: rövidesen kiadják a századik tejrendeletet.

Beszélgetés a kávéházban: »Olvasta? A hortobágyi gazdák pénzt követelnek a filmfelvételekért.« »Nem csoda. Ők is megtanulták már, hogy a sztár nem ér semmit sztárgázsi nélkül.«

A nap aktuális kérdése: »Vajjon a németek és az osztrákok azért nem értik meg egymást, mert egy nyelvet beszélnek.«

A nap hőse: O'Day amerikai mérnök, aki hatvanhatmilliéves tengeri szörny csontvázát fedezte fel. Pontos számításokat eszközölt, de azt elismeri, hogy esetleg néhány hónapot tévedett.

Tekintélyes árakon vásárolnak futballistákat az egyesületek. A nagy keresletre való tekintettel erősen felmennek az árak.

Beszélgetés a villamos perrónján: »Olvasta? Husz esztendővel ezelőtt tört ki a világháború.« »Úgylátszik, ki akartak tűzni egy reprízt, de nem nagyon sikerült.«

Mindenben első a Pesti Napló

— **Ugron Gábor: az Irodalmi és Művészeti Tanács elnöke.** Nem író és nem művesz s elnökségét a legnagyobb lelkesedéssel fogadják az írók és művészek világában. Ugron Gábor nevében nem *egy* művészetpolitikai program, de *sok* művészetpolitikai *siker* visszhangzik. Politikus, egyike a — kisszámú politikusoknak, akikben esztétikusabbá és díszesebbé vált a politika, politikus — de nem a politika szellemét vitte be a művészet világába, hanem az irodalomnak és művészetnek magaslati levegőjét a politikáéba. Erdélyi ember s Erdély történetében a politika és az irodalom fejlődése mindenkor összefonódik. A Bethlen Miklósok, Aporok, Mikesek, Kemények, Jósikák és Telekiek nevében a politikai és az irodalmi életnek az a ragyogó, kultúrhistóriás dualizmusa fejlődik ki, amely a politka felé vonzza az írót és művészi hajlandóságú embert és amelyben az irodalom és művészet nem valami hideg »irodalompártolásban« vagy »művészetpártolásban« részesül a politikusnál, de a legelkévé válik, közügy számára és passzió egyszerre. A politika sehol olyan közel nem volt a Parnasszushoz és Helikonhoz, mint Erdélyben, Ugron Gábor apja a rabonbán, a régi függetlenség nagy csatáinak izzó vezérrétora, üres óráiban régi és új magyar és francia költők verseit olvasta — nem is üres órák ezek, ezekben az órákban telik meg az élet az irodalom virágdíszében. Ugron Gábor apjától örökölte rajongó szeretetét az irodalom és művészet iránt. A politikában pártember — de az irodalom, művészet magyar világbirodalmában nem hurcol pártköteléket, egyetlen számegységet és értékmérőt ismer: a tehetséget — érték legyen az a mű, magyar legyen, szép legyen. Manapság sokat beszélnek az irodalom és politika, valamint művészet és politika viszonyáról — társalgási téma, vitaestélyek napirendje, nyilatkozatok tárgya, vezércikkek anyaga. Minálunk ez a probléma történelmielg alakult ki, a magyar író és művész történelmi hivatásában, amely ezekben az időkben nagyobb, mint valaha. Ugron Gábornál kevesebben ismerik és értékelik jobban ezt a hivatást és már azért is osztatlan lelkesedéssel üdvözlik az *Irodalmi és Művészeti Tanács élén.*

— **Beküldött hírek.** Vasárnap. Különfélék: Ajtatosság a tündérhegyi Szent Anna-kápolna előtt. Szentbeszédet P. Révay Tibor S. J. mond. 5. Utána hangverseny a Fácán nagytermében S. Székely Júlia, herceg Odescalchi Károlyné, Koncz János, Laurisin Lajos, gróf Cziráky Józsefné, P. Márkus Emilia, Kosáry Emmi és vitéz dr. Vadkerty Jenő közreműködésével. — A Népművelési Bizottság egésznapos kirándulása Érdre. Előadó: Kampis János. Gyülekezés ¾8-ig a kelenföldi pályaudvar előtt.

Elegáns frottir
Fürdőköpeny P 22.-
Székely Jenő IV. ker., Petőfi Sándor ucca 9

— **Ötven kommunista suhanc tüntetett a Rottenbiller uccában.** Szombat délután hat órakor a Rottenbiller uccában 50 főnyi kommunista suhanc csoport vonult végig a Baross tér felé, közben *kormányellenes és háborúellenes* tüntetést rendeztek. A tüntetőket *többszáz főnyi tömeg nézte.* A rendőrlaktanyából riadóautón egy szakasz rendőr érkezett a Baross terre és gumibottal oszlatta szét a tüntetőket, akik közül 11 suhancot a VII. kerületi kapitányságra állítottak elő. Onnan a főkapitányság politikai osztályára kerültek, ahol megindult a nyomozás annak megállapítására, kik rendezték a tüntetést.

— **Nem lehet lefoglalni az orvosnak sem könyvszekrényét, sem íróasztalát.** Dr. *T.* Károly fővárosi gyakorlóorvos, amikor feleségétől különvált, régi lakásából csak orvosi rendelőjét tartotta meg és egy külön garzónlakást rendezett be magának. Az orvos ellen régebbi adósságai miatt végrehajtást vezettek és amikor a végrehajtó az orvos rendelőjében nem talált lefoglalható ingóságokat, *elment a garzónlakásra és ott lefoglalt minden ingóságot, köztük a könyvszekrényt és az íróasztalt is.* Az orvos tiltakozott a könyvszekrény és az íróasztal lefoglalása ellen, mert szerinte ezek a foglalkozása folytatásához szükséges tárgyak s így a foglalás alól mentesek. A foglalás ellen ezért a bírósághoz fordult és kérte a könyvszekrénynek és az íróasztalnak a bírói zár alól való feloldását. A törvényszék Medzihradszky-tanácsa most fel is oldotta az orvos könyvszekrényét és íróasztalát a lefoglalás alól és kimondotta, hogy az orvosi hivatás folytatásához szükséges dolgok nem vesztik el foglalásmentes jellegüket azáltal, hogy azok nem a rendelőben, hanem a lakáson vannak. Az orvos hivatásának gyakorlásához — mondja az ítélet — a könyvszekrény is szükséges, mert az orvosi könyveket ebben tartják. Ugyanilyen segédeszköz az íróasztal is, mert az orvosnak orvosi munkát is kell végeznie, amelyhez az íróasztal *elengedhetetlenül szükséges.*

— **Sztamorai Jánost kinevezték a szövetkezetek kormánybiztosává.** A pénzügyminiszter *Sztamorai* Jánost, a Közérdekeltségek Felügyelő Hatóságának elnökét, az 1934. évi XXI. törvénycikk 3. §-a alá eső termelő, értékesítő és fogyasztási szövetkezetek kormánybiztosává nevezte ki.

— **Hajduszoboszlói plakátpályázat.** A hajduszoboszlói plakátpályázatra beérkezett 64 darab pályamű közül az első díjat a *Duc*, a második díjat *Vadászgepárd*, a harmadik díjat a *Andi* jeligéjű pályamű nyerte.

— **Meghalt Hikisch Rezső.** *Hikisch* Rezső kormányfőtanácsos rövid betegség után, 58 éves korában meghalt. Tizenkét nappal ezelőtt esett ágynak. Az orvosok enyhe lefolyású tüdőgyulladást állapítottak meg, ma azonban hirtelen rosszul lett és délután fél 3 órakor *elhúnyt.* Halálát nővérei és sógora, *Hayek* tábornok gyászolják. Temetéséről később történik intézkedés. *Kikisch* Rezső 1876-ban született. Drezdában *Wallotnál*, Németország egyik leghíresebb építészénél, a berlini birodalmi gyűlés palotájának építőjénél végezte építészi tanulmányait. Egyik legtehetségesebb és legfinomabb ízlésű építészünk volt. Épületeiben a hazai hagyományokhoz ragaszkodott. Munkái közül kiemelendők a miniszterelnöki palota helyreállítása, a GyOSz-ház átépítése. Egy sereg síremlék, bérház, villa és az Erzsébet-emlék.

— **Kitüntetések.** A miniszterelnök előterjesztésére a kormányzó dr. *Benkó* Ferenc helyettes államtitkárnak és *Ségner* Pál tanácselnöknek a II. osztályú érdemkereszthez a csillagot, dr. *Zubriczky* József miniszteri tanácsosnak az alelnöki címet adományozta.

— **Házasság.** Dr. *Freud* Frigyes, a Fasor-szanatórium igazgatóőrvosa és *Rothenberg* Frici kisasszony Bécsből ma déli negyedegykor a dohányuccai izr. templomban házasságot kötöttek.

— **Beiratkozás a miskolci jogakadémiára.** A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület miskolci jogakadémiáján az 1934—35. tanév I. felében a folytatólagos joghallgatók beiratkozása szeptember 1—20-ig tart. Az újonnan beiratkozó hallgatóknak augusztus 31-ig a jogakadémia dékáni hivatalába benyujtandó kérvényükkel kell beiratkozási engedélyért folyamodniok.

— **Az Atlanti óceán** szigeteire, Madeirába, a Kanári és Azóri szigetekre, Portugáliába, Spanyolországba és Marokkóba 3 gyönyörű utazást rendez a Hamburg Amerika Linie. Pompás luxusgőzösök, I. osztály, polgári árak 270 pengőtől feljebb. Az utazások tartama 15—21 nap. Változatos szárazföldi kirándulások. A német vasutakon 60% menetdijkedvezmény oda és vissza. Felvilágosítások: HAPAG Rákóczi út 75, Malert Váci u. 1. és az IBUSz-nál.

= **Rántott csirke** sül rengeteg sok budapesti háziasszony tűzhelyén. Nemcsak vasár- és ünnepnapon, hanem igen sok hétköznapon is ízletes, friss csibepecsenye vagy paprikás javítja Budapest közélelmezését. Valóságos népvándorlás indul minden délelőtt a Párisi Nagy Áruház tetőterraszára, ahol az egészségügyi intézkedéseknek minden tekintetben megfelelő helyen és hatalmas farmszerű ketrecekben sürgő-forgó élő baromfiak ezreiből lehet 58 fillértől egészen 1.28 árban mindenkinek tetszése szerint válogatni. A nagy hőségben valóságos áldás, hogy teljesen friss hús kerül a pesti asztalokra és hozzá még csirkepecsenye, vagy csirkebecsinált, amelyet eddig csak mint ünnepi menűt ismert a székesfőváros közönsége. Már hetek óta tart az áruháznak legújabb és oly népszerű élőbaromfiakciója. Ennek erkölcsi és anyagi sikere arra készteti az áruház vezetőségét, hogy az élőbaromfifelhozatalt az ország egész területéről állandósítsa. A pesti háziasszonyoknak nem gond már, hogy mit főzzenek, vagy süssenek, ha valami ízesen jót és teljesen frisset akarnak hozzátartozóiknak ebédre vagy vacsorára adni. Ezren és ezren indulnak piaci kosarukkal, vagy hálójukkal minden reggel Párisi Nagy Áruházba, ahol lift röpíti fel őket az élelmiszerosztályba.

Családi értesítések:

Jónap Erzsébet
és
dr. Gál Pál
házasságot kötöttek
(Minden külön értesítés helyett)

Neumann Lenke
és
Pogány Lajos
házasságot kötnek
(Minden külön értesítés helyett)

Dr. Grün Albert
ercsii kerületi főrabbi és
Schwitzer Mária
ma d. u. ¾4 órakor tartják esküvőjüket a dohányuccai templomban.

Sarkadi Anica
Dombóvár és
Kádár László
Sásd, jegyesek

Zinner Ila
Szentendre és
Neuman György József
Újpest, e hónap 29-én tartják eljegyzésüket
(Minden külön értesítés helyett)

Ney Juliska
és
Löwy Mór
e hónap 30-án házasságot kötnek
(Minden külön értesítés helyett)

Kesztler Ilus
és **Vágó Imre**
a Weiss és Gerő cég beltagja
e hónap 31-én házasságot kötnek
(Minden külön értesítés helyett)

Kagán Rózsa
és
Lichtenthal Jenő
okl. vegy. mérnök, jegyesek
(Minden külön értesítés helyett)

Hoffmann Erzsi
Salgótarján
Spielberger Gyula
Salgótarján, jegyesek

Balla Magda
és **Faltin Imre**
d. e. 11 órakor tartják esküvőjüket a Csáky uccai templomban
(Minden külön értesítés helyett)

Dr. Dévai Károly
fővárosi ügyvéd és
Erdős Böske
Erdős József hirdetőirodatulajdonos leánya, július hó 29-én, déli 1 órakor Budapesten a Dohány uccai templomban házasságot kötnek

Iványi Böske
Budapest és
Weiss Nándor
Oradea, a mai napon d. e. 11 órakor a Dohány uccai izr. templomban házasságot kötnek

Weingarten Emil
a Szivárvány vegytisztító gyár beltagja és
Antscherl Sári
a mai napon házasságot kötnek
(Minden külön értesítés helyett)

Szenes Lilla
Balassagyarmat
Kardos Endre
Budapest, mai napon Balassagyarmaton házasságot kötöttek

NÁSZUTASOK
Rómába 70%-kal olcsóbban utazhatnak, közben Velencét, Páduát, Bolognát, Firenzét is megnézhetik
Felvilágosítással szolgál Az Est utazási irodája, Erzsébet körút 18—20

— **Madách-vonatok Szegedre, ünnepi vonatok a miskolci hétre és filléres gyorsvonatok.** A magyar királyi államvasutak igazgatósága közli, hogy legalább ötszáz utas jelentkezése esetében ez évi augusztus 4-én és 5-én a következő Madách-vonatokat indítja: *augusztus 4-én:* 1. Budapestről Szegedre. Budapest Ny. p. u. indul d. u. tizennégy óra 25-kor. Szegedre érkezik d. u. tizenhét ötvennégykor. Vissza Szegedről indul augusztus 6 án éjjel egy óra tizenötkor, Budapest Ny. p. u.-ra érkezik négy óra harmincnyolckor. A menettérti jegy ára 4.— pengő. — 2. Gyuláról Szegedre. A menettérti jegy ára kettő pengő hatvan.

Augusztus 5-én a Madách-vonatok: 1. Budapestről Szegedre: Budapest ny. p. u. indul reggel hét óra húsz perckor, Szegedre érkezik tíz óra negyvenkettő perckor. — vissza indul augusztus 6-án éjjel egy óra tizenöt perckor és Budapest ny. p. u.-ra érkezik négy óra harmincnyolc perckor. A menettérti jegy ára négy pengő. 2. *Nyiregyháza és Debrecenből Szegedre.* Útközben felszállással Püspökladány, Karcag, Kisujszállás, Törökszentmiklós és Szolnokon. A menettérti jegy ára Nyiregyházáról öt pengő kilencven, — a többi állomásról *öt pengő harminc.*

3. *Kiskunhalas, Baja és Kalocsáról* Szegedre, csatlakozással Szentes felől is. A menettérti jegy ára Szentesről kettő húsz, a többi állomásról négy pengő. A fenti Madách-vonatokra a filléres jegy megváltásával egyidejűleg a szegedi szabadtéri előadásra való belépőjegyet is meg kell váltani. b) Ünnepi vonat a Miskolci hétre. 4. Gyula—Békéscsabáról Miskolcra. Felszállás Mezőtúr, Mezőberény és Gyomán is. A menettérti jegy ára öt pengő harminc, de meg kell váltani a Miskolci hét igazolványát is. c) Filléres gyorsvonatok.

5. *Komárom és Felsőgalláról Keszthelyre* (ez a vonat a balatonmenti állomásokon nem áll meg). A menettérti jegy ára négy pengő kilencven, Komáromból négy pengő húsz. 6. *Békéscsabáról Salgótarjánba.* A menettérti jegy ára négy pengő hetven. 7. *Győr és Pápáról Keszthelyre.* A menettérti jegy ára három pengő hatvan. Pápáról kettő pengő hatvan. 8. *Sopron és Szombathelyről Keszthelyre.* A menettérti jegy ára Sopronból három pengő nyolcvan, Szombathelyről három pengő húsz. 9. *Kalocsa és Kiskúnhalasról Bajára.* A menettérti jegy ára Kalocsáról három pengő ötven, Kiskúnhalasról kettő pengő. 10. *Pécs és Szekszárdról Bajára.* A menettérti jegy ára kettő pengő negyven.

ORVOST KERESEK
nőtlent helyettesül legalább 4 hónapra, tömödú nagyközségbe. Lakást és felszerelt orvosi berendezést díjmentesen bocsátok rendelkezésre. Érdeklődni lehet Wesselényi u. 45. Bútorüzlet

Hikisch Rezső

Bpesti Erzsébet-szobor felavatása 1932 szept.

Hl Ervin: Képrőmű-vészet. Bpesti Szemle 1933. 665. 4. 115–119 l.

B.

Méltóságos

A kolozsvári épités
az anyagszük
ra lesz kür
tisztelettel jese
ugy erre, ve
és gyulafeb
költségeinc
kai kötelezet

MDK

L. Hilberth Irén

Szeles idő, of.

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Mücsarnok.1921. nov. 12.l.

MDK

L.Hilberth Irén

Szerbiai hadizsákmány, of.

M.Szal. tavaszi tiáll. 1916. ápr. 12. 1.

MDK

L.Hilberth Irén,festö

Napfürdö. Pasztell.

A Magy. Akv.- és Paszt.fest.Egy. X.kiáll. 1923.nov.
Nemz. Szal. Kat.

MDK

L.Hilberth Irén, festö

Tavasz. Olf.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Mücs. Kat. 36.l.

Hilberth Irén.

OMKT.1895.tav.

MDK

L.Hilberth Irén

Hancurozók, of.

A festőnő, of.

N.Szal. őszi tárl. 192o. szept.
19. 1.

MDK

L. Hilberth Irén

Este, of.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat. 66.l.

L. Hilberth Irén

Szerepelt az V. balatoni kiállításban.

PH. 1933. V. 7.

B. Hilberth Irén MDK

Parti szél, olf.

Műcsarnok 1918-19. Téli kiállitás.

MDK

L.Hilberth Irén

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. 35. l.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM — NÉPRAJZI MÚZEUM
ETHNOLÓGIAI ADATTÁR
Budapest, VIII., Könyves Kálmán körút 40
Telefon: 331-142

MDK

L. Hilberth Irén

Este. Olajf.

KMT 1913.tav.kiáll. 66.1.

Hilberth Irén kiáll.Deáktéri év.
iskolaépületében.

Magyar Müvészet 1925.433.o.
Lámné Hilberth Irén

Grey

Hilbert Hilda

laid

Thieme – Becker

XVII. 68, 69. l.

(Lyka)

2105. L. Hilbert Irén:
Pesten 1872 március 19-én.

Zrinyi Miklós.

Mellig, kissé jobbra fordult ~~van~~ szembe néz, hullámos haja és szemöldöke sötétbarna, szeme és bajusza barna, arcza leberetvált. Dolmánya, melyen hét nagy gomb van vörös kővel, zöld, vállra vetett prémes mentéjének ~~bélése~~ bélése sötétpiros, mentekötője ~~sárga~~ ékköves.

Vászon, méretei 69.6:55.5 cm.
Vétetett 1902: I. 11-én 150 Kán (337/902).
Elszámoltatott 1902: IV. 14-én (338/902.)
Az elszámolást elfogadta az 1902: VII. 26-iki 27258 sz. leirat (592/902.)

Másolat a Történeti Képcsarnok 464 sz.a. őrzött képnek.

Vétel: Hilbert I

Vid. Muz.

832. Lamné Hilberth Irén.

Sz. Pesten 1872 márczius 19-én.

Kratzmann Gusztáv.

Mellig látható, kissé balrafordult, de szembe néz. Balfelől elválasztott haja, szemöldöke és hegyesre pödrött bajusza barna, szeme kék, szakálla leberetvált. Ingének gallérja álló, nyakkendőjét csomóra kötötte, zsinóros kabátjának legfelsőbb gombolója nyitva van. Jelzése alól jobbra: »*L. Hilberth Irén*«.

Vászon, méretei 28·5 : 22·8 cm. — Lelt. sz. 832. — Vétetett a művésznőtől 1897 május 22-én 200 K-án (201–897). — Kifizettetett 1897 június 6-án. — Elszámoltatott 1897 deczember 31-én (475–897). — Az elszámolást jóváhagyta az 1898 május 30-iki 2448 sz. leirat (216–898).

Hilberth Irén
festő

XIX. század.

249. VIRÁGCSENDÉLET. Piros mintáju fehér teritőn zöld parasztfazék, benne nagy csokor mindenféle virágból. Sötét háttér. Balra lent a jelzés: Hilberth Irén, 1895.
Vászon. M. 70 ; sz. 44.5 cm.

Ernst Muzeum aukció
IV-V.

258. ÖREG HÖLGY F
karjára támasztja
Jobbra lent a jel
Vizfestmény. M.

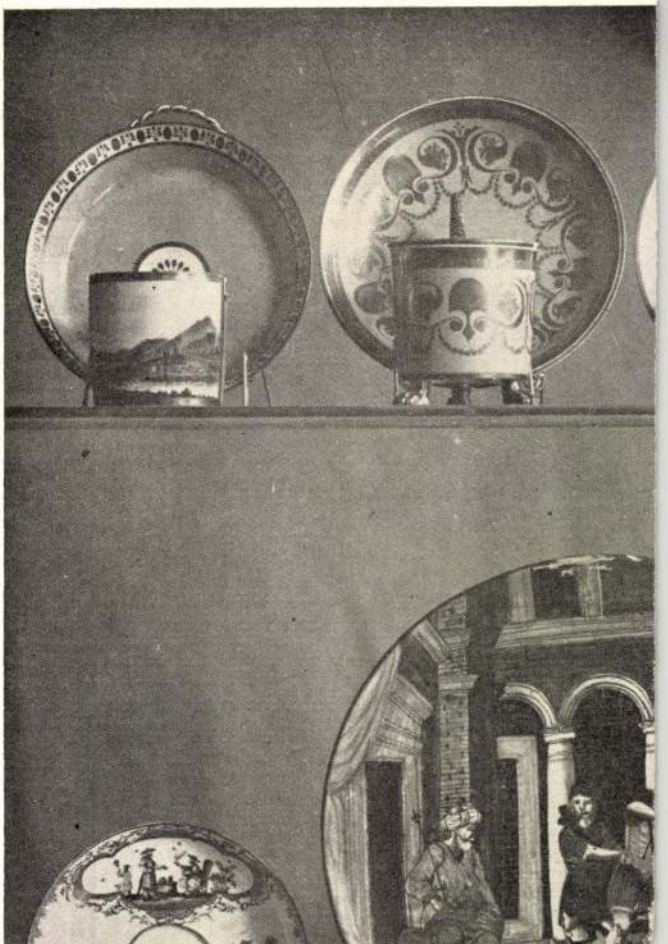

Lámmé Hilbert Irén

Daily Telegraph, nov. 7. „... *Réti* István „Est"-jét külön kell fölemlítenünk friss, bár lefokozott színeiért, emlékeztetve egy éjszaki éjjel ködös csillogására. *Csók* István „Bá hory Erzsébet"-je felfogásában különösen becses, kifejezve játszian egy mélységes lírai hangulatot. *Rudnay* Gyula „Parasztszekere" eredeti és erősen álomszerű jellegű, noha emlékeztet a legjózanabb művészre, Boningtonra. ..."

Observer, nov. 29. „... Ha az osztrák, magyar és csehszlovák nyilvános képtárak a francia és német példát követték volna és bemutatták volna az előbbi generációk mesterműveit: Makart, Munkácsy, Brozik és Manes nagy történeti, romantikus alkotásainak egész orgiájával találkozhattunk volna. De itt erről szó sincs, ezek az osztályok az élő művészek alkotásainak bemutatására szorítkoztak. A célok e szétágazása megnehezíti az összehasonlítást. A magyarok jelesen a művészek egy csoportját mutatták be, kiket egy bizonyos célzat közössége egyesít s a festői értékek s a szépség iránt való erős érzékkel, amelyet hasztalan keresünk más országok modern művészeinek keresései között. Ezek [illegible]alitások akkor is jelen vannak, ha a [illegible] ákkőszerű gazdagságát reve-*Szőnyi* néhány csudálatraméltó rézkarca látható egy külön állványon. (Frank Rutter.)"

The Times, nov. 7. „... Magyarország vezet egy olyan kollekcióval, melynek főjellemvonása a dús és tömör kolorit. Két kép válik ki, egy „Parasztasszony gyermekével" *Glatz* Oszkártól, egyesítve magában a gyöngédséget erővel és mélységgel s *Fényes* „Havas városa" színes házak elragadó arrangementja, középen a figyelmet egy sáfrány-bíborszínű fallal fölkeltve. Bizonyos mértékben a festmények, de főleg a rézkarcok Rembrandt hatását tükrözik — jó példája ennek *Varga* Nándor rézkarca, a „Pietà"..."

Nem meglepő ezek után, hogy november 25-én a kultusztárca költségvetését ismertető beszédében *gr. Klebelsberg Kúnó* kultuszminiszter külön is megemlékezett a nemzetgyűlésen a nevezetes eredményről, mondván: *„Legyen szabad rámutatnom a Szinyei Merse Pál Társaság londoni sikerére, ami kell, hogy minden magyar embert büszkeséggel töltsön el.* Éppen azért a külföldi kiállításokra a legnagyobb gondot fordítom."

A londoni kiállítás sikerét mutatja az is, hogy a magyar kollekciót Bradford városa is meghívta s a társaság e meghívást el-

LÁMNÉ HILBERTH IRÉN

November 17-ikén meghalt Budapesten a magyar festőnők gárdájának egyik rokonszenves, szorgalmas tagja, *Lám* Árpádné *Hilberth* Irén, ötvenhárom éves korában. Alig volt a Műcsarnoknak kiállítása, amelyen ne szerepelt volna pasztell-arcképeinek vagy virágcsendéleteinek valamelyikével, tevékeny tagja volt a Magyar Képzőművésznők Egyesületének is.

Hilberth Irén 1872-ben született Budapesten és itt végezte művészeti tanulmányait is Deák-Ébner Lajos női festőiskolájában, azután Lotz Károlynál. Mintegy hatévi tanulmány után 1892-ben állította ki első művét, egy arcképet a Műcsarnokban s ugyanott a millenáris kiállításon elismerő oklevelet kapott. 1909-ben özvegységre jutott s ettől fogva még szorgalmasabban festett s e munkásságának termékeit részint műterem-kiállításokon, részint a Nemzeti Szalónban állította ki. A háború első évében összes megmaradt festményeit a *Hadsegítő Hivatalnak* adományozta, amely azokat a Deák-téri ev. iskolaépületben állította ki. Itt is főként pasztellfejei, virágképei, az *Imádkozó asszonyok* c. életképe váltak ki s jó képet adtak stílusáról, amely szerény korlátok közt mozogva, főkép bensőséges hatásokra törekedett. Nagyszámú arcképe főkép budapesti magántulajdonba került, leánya arcképét a székesfőváros szerezte meg.

Magyar Nemzeti Múzeum
1925. 433. l.

MŰVÉSZETI ÉLET

Hilbert Ireu (Lámné)

vnl. Bpest 1872 Rk 4 polg

1891/92 nöi ostály

1892/93 I " "

1892/93 II " "

1893/94 I " "

1893/94 II " "

1894/95 I-II " "

(a pozsonyi ötvös czéhben)

Taksa V. 93, 94.

Lámné Hilberth Irén

A levél. olajf -

Nemzeti Szalon

1917. máj.

tav. tárl -

zlányi Lajos

Glatz Oszkár	S[illegible]
Herman Lipót	Szobotka Imre
Hubay Cebrian Andor	Szőnyi István
Kézdi-Kovács László	Szüle Péter
Kmetly János	Vidovszky Béla

SZOBRÁSZOK:

Beck Ö. Fülöp	Medgyessy Ferenc
Farkas Zoltán	Pátzay Pál
Horvai János	Sidló Ferenc
Kisfaludi-Stróbl Zsigmond	Telcs Ede

Lámné

f

1., Balaton partján. A nemzeti
palon 1903. budapesti tavaszi
tárlatán megvette Pfeifer Anta

Művészet, 1903. 150.

Hilbert Irén /Lámné/

Műcs.
1894-95.téli: Női arckép I-II.,of.
1895 tav.: " " of
1896.ezredéves: Női arckép,of.

NEMZETI SZALON:

1900.tav.: Nevető lány,of.
1901.ősz: Labdarózsák,Orgonavirág,
La France-rózsák,of.
1902-3.téli: Lili, of.

1903-4.téli: Chrisanthem,of.

1905.karács.: Őszi csokor,of.

Csak a fenti par no fordi-
tandó neméte

Lánnné Hilbert Irén

1894. évi.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Csendélet, olajf.

Angyalfő, olajf., 50 ft

s még néhány csendélet.

Több itt állandó kiállító.

Ferri-gyűjtemény III. 153.

L. Hilberth Irén

Mucsarnok Béldy Akos gr. arch

1916. tav. Kiáll. 171.

1917 tav. Kiáll. 177 Lárpafiynak

1917–18, téli Kiáll. 97, 179 Nyár Szélben

~~1919–20~~. téli Kiáll. 495, 503

~~1921 ősi Kiáll. 206~~

~~1923 tav~~. Kiáll. 506. l. Milin

~~1925 tav~~. Kiáll. 478. —

1924 ősi 358 Nap Sütésben of

Szalay Imre III. 232

Lámné Hilbert Irén

Munczarnik

1915-16 téli kiáll. 307 Lángon, of

1916-17 téli kiáll. 265 Rózsák, of

~~1918-19 téli kiáll.~~ Gondtalanság Mosás, of

1920-21 téli kiáll. 218, 237

1921, tav. kiáll. 130 Vidámskrófák, of

1921 ősz 206 szeles idő, of

~~Agyagfütötest, vámai~~ IX. 85.

Lámné Hibert Irén

Mucsarnok — Nói fej, Verőfej

1907-8. téli kiáll. 296, 386

1908-9. téli kiáll. 23 kályvacsoroz

1909. tav. kiáll. 163 kiúm. csélet

1909-10. téli kiáll. 661

Kossás falun, lény fej, Jungra dott

1911-12. jub. kiáll. 184, 190, 202 of

1912. tav. kiáll. 411 Rózsák, of

1912-13. téli kiáll. 521 Rózsaszín csekéró parit

1913. tav. kiáll. 429, 446, 514

1913-14. téli kiáll. 191, 815

Vasalás falun, of

Glúska

Este, of

Aemünciata parit

csélet

$\frac{\alpha}{3}$ +

1879. Lotz Károly:

b) A Mathemati

Egész alak, ül és gond
~~kezével~~ térdére támaszk
ditotta ~~fejét~~ ~~[illegible]~~ n
heredik. Középütt elvála
Kötötte be, bő ruháját d
is fedi, jobb labát kere
sokra támasztok irótá

Szén rajz, méretei
A egyetemi Köny

ja.

Az 1898. XI. 14-d
81978 sz. leirat alapja
tatott 1899. XI. 22-én
a 2075 szosz. fogadta
Jegyzékbe foglalta
Sz. Napló 705 b)/

Lámné Hiberth Irén

Bpest

Mincsarnok

~~1900. tav. Kiáll.~~

~~1901–2. téli Kiáll.~~ 390, 391

~~1902–3. téli Kiáll.~~ 471, 622

1906. tav. Kiáll. 489, 549 Tvádkové no
Kyhegyi fiatal no

1906–7. téli Kiáll. 371 – Kimotes, csekélet

Firenze b. n. VI. 216.

Hilberth Irén

1916 dec
Mütterbiál Bfoki út
l

1909 óta
özvegy

tanít is Lánnié Hilberth Irén

1872 márc 19
+ 1925 nov 17

Tarnyzisk Lotz, Béla Ebner

Kratzmann Gusztáv of
Zrinyi Miklós: Szépen
Gnarch (part) Trust
3 festm: Földmův Nin

1450

1450. Felsőol

A XV. szá

Predella.

Balról két őr vezet
kötötten viszi. Kissé idább e
van feltüntetve jobb kezében
lán kétfejü sassal. Odább u
ágynál, melyben hárman fek
feltüntetett ifjút látjuk felaka
Krisztus közeledik és a kitől
az asztal mellett ülő és be
kakas áll, figyel a belépő ő

Fa, méretei 42 : 164 cm.
A. Glisentitől 500 lirán, vagy
1895 október 24-én (279–95).
az 1895 október 24-iki 59601

III : 1

Vét. 1895

Lámné Hiberth

Irén

crod

Bende 1916

147 l.

4086. Id. J.

Sz. Augsburgban 1460 táján. †

Mária halála.

Egy díszes palota belsejé
ágyon fekszik a brokát terítőv
ábrázolt Madonna, kinek SANCTVS
ad kezeibe és a kinek feje dicss
az apostolok képeznek csoportot,
PAVLVS ÉS SANCTVS PHILIPVS, jobbr
és SANCTVS IACOBVS helyezkedett e
AZ O MATER DEI MISERERE MEI ke
aspersoriumot tartja, míg kettő té
és három állva könyörög. A térd
tart kezében és az ájtatoskodók
O DVLCIS VIRGO ORA PRO . . . és O
Az ágy felett medaillon lóg Isten
két angyal lebeg arany turibul
felhők között a Megváltó fogadja

Fa, méretei 150 : 228'5 cm. —
70000 K. — Kleinberger Ferencz aj
(40–911). — Az adomány elfogadtato
igazgatói (2225–911) és az 1912 m
(691–912) ministeri határozattal. —
21-én (624–912).

Aj. 1911.
Kleinberger F.

Lamné Hilberth Trad

Cnad
Z

Buca 41. l.

..... nevü munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

yezem:

.....
gy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

Hilbert

H. 2. *Irén* férj. *Lámné*, festő, * Budapest 1872 márc. 19, † u. o. 1925 nov. 17. A bpesti mintarajziskolában tanult s 1893 óta volt kiállítója a Műcsarnoknak. Pasztell önarcképe az Ernst-Múzeumban van. Zrínyi Miklós című olajfestményét 1903. vette meg a Szépművészti Múzeum.

E. G. I. 460 l

525.

I
247.

525. Sebastiano Conca.

Sz. Gaëtában 1676-ban. † Rómában 1764-ben.

Szt. Jeromos.

Derékon alól van ábrázolva, sziklánál ül és szembe néz. Jobb kezében feszületet tart és könyöklő baljával fejét támasztja meg, a mely kopaszodik. Szemöldöke és szeme barna, rövid haja göndör, bajusza és szakálla ősz. Előtte koponyát és csatos könyvet látunk, a melyen a jobb kezének hüvelykujjára akasztott rózsafüzér vége nyugszik; öltözete bíborpalást, melyet vállára vetett; mögötte szikla emelkedik. Az égbolt felhős.

Vászon, méretei 122 : 96 cm. — Mündler: XI. 80.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1844: XI. 7, *S. Conca:* Der heilige Hieronymus. — 1865, 1866, 1867, 1869: XI. 80, *S. Conca:* Szent Jeromos.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XI. 80, *S. Conca:* Szent

Hibert Iván

elismerő okl.

Közlezrkiáll

1268.l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Hilberth Iván
[illegible]

Fővárosi Lapok 1895. ápr. 6., 1091. old.
(Művészet.)

Kalmár

Hilbert Iren
festőnő

Fővárosi Lapok 1896. jan. 18., 8. old.
(Művészet. A Nemzeti Szalon kiállítása.)

Kalmer

L. Hibert Irén

Leányom c. Egye
repr.

Gyöngyösy 70. l.

395. *Mária Terézia.*

Gúnyérem előlapján, koronával a fején és trónus rázolva. Előtte három mag ben lévő edény tartalmáva DAS VERITABLE UNGARISCH hadi ékítmények képeznek évszám olvasható.

Bronz, átmérői 3·7 : 3·7 40 K. — Csernátony Lajos (97–888).

Hilberth-Lain Irén

festö

geb. 1872 in Budapest, frequentierte sechs Jahre die staatl. Malerschule als Schülerin Lotz's und Deák-Ebner's und trat mit zwanzig Jahren zum ersten Male vor die Öffentlichkeit, wo sie mit ihren Stilleben die Aufmerksamkeit der Kritik auf sich lenkte. Seit damals nahm sie fast an jeder Ausstellung mit Portraits, Blumenstücken oder Stilleben teil. Von 1909, da sie Witwe geworden, widmete sie sich noch eifriger ihrer Kunst. 1896 erhielt sie auf der Millenniumsausstellung das Anerkennungsdiplom. Sie ist auch eine gesuchte und beliebte Portraitmalerin.

Krück I. 497, 498. l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Hilberth-Lain Irén

festőnő

szül. 1872-ben Budapesten.

Von 1909, da sie Witwe geworden, widmete sie sich noch eifriger ihrer Kunst. Sie ist auch eine gesuchte und beliebte Portraitmalerin.

Krück. I. 497

Schmidl II. 93

753/1905 sz. aug. 17.

Hivatalból: bizalmas értesítés Török Zoltán, nógrádi főispánhoz, a nógrádm. mint. egy. elnökéhez a vich. Nagy Iván könyvtárából származó régi magy. nyomtatványok ásuba bocsátása tárgyában. (Feladatott postán. VIII. 17.)

Lámné Hilberth Irén

vrod L. K. Lámné Hilberth Irén

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 433. l.

(uchr.)

3388.

L Erős mezítelen ifjú, ki

Stuck Ferencz.

(Sz. Tettenweissben 1863. február 23-án.)

~~85.~~ *Athleta.*

L jobb lábával kissé hátra lépett ~~erős ifjú mezítelenül~~ és a globus felemelése közben kifejtett erőködéssel van ábrázolva. Fejét hátra tartja és ~~az erő kifejtése folytán~~ álla körül ráncz ~~képződött~~. Haja rövid, bajusza, és szakálla leberetvált. Karjain, mellén, vállain, hátán és lábain az izmok duzzadtak. L kerek talapzat közepén: »FRANZ STUCK« és hátul a kereten: »GUSS V. C. LEYER MÜNCHEN« ~~olvasható jelzésül.~~

L Jelzése

Bronz, magassága 64 cm. — Vétetett 1893-ban. — Ltsza új 81. — A VI. teremben.

Hilbert Irén

mütermi kiállítása
Bpest 1910 dec.

Művészet 1911. 42. l.

i „Kossuth Lajos" Felsőkereskedelmi Iskola

könyv

Fizetés helye	Lejárat			Kelet	
	év	hó	nap	év	hó

Budapest Székesfővárosi I. kerületi Községi

Váltókészlet

csájtó	Elfogadó	
	neve	lakóhelye
zját	Skomor Sándor	Debrecen

Anya és gyermeke. L. Hilberth Irén festménye. A Deák-téri ref. iskolában jótékonysági hadicélokra rendezett kiállításból

Lopják a szőlőt

Elbeszélés

Irta Móricz Zsigmond

A nagy diófáról egy-egy dió pottyant le és elgurult, míg a fű föl nem fogta. A nap lefelé ment és Jani bácsi szembe nézett vele hunyorgó szemeivel, ahogy házi kabátjában ott pipázott a bizalmas kis présház előtt.

— Pista! még sincs meg a bicskám?

— Nincs, apa.

— Mit mondasz?

— Azt, hogy nincsen, apa.

— Nem is keresed?

— De keresem.

— Látom ebadta haszontalanja; csak olvas. Még azt mondja, hogy keresi. Juliska! Juliska fiam!

A ház mögül frissen kiáltott ki a kis lány.

— Tessék, apa.

— Juliska fiam, megvan a bicskám?

— Még nincsen, apa.

— Hát keressétek.

— Hiszen keressük.

— Keressük, keressük! Csak bolondíttok. Hát mi vagyok én. Az orromnál fogva vezettek itt. Nézze meg az ember. Majd jobban ugrálnál, ha a Marcikának kellene valami! Szedtevette, most is neki írsz, ugye.

Mili néni egy félig koppasztott csibével lép ki az ajtón.

— Ne szidja már azokat a gyerekeket örökké.

— Hát ki szidja? . . . Nézze meg az ember . . . Margit, Margit; na már bemegy! . . . Marrgit!

Mili néni, akit csak az ura hív Margitnak, mert nincs megelégedve a Mili névvel, amely mindig az anyósára emlékezteti, újra kilép a csibével.

— Mi baja, na?

— Fiacskám, nem látta a bicskámat?

— Nem.

Uj Idők 1914-15. XXI. 6 sz. 144. l kép

Mesélnek a kötőtük. Petrik Ottó fényképe

köztük: a divatújdonságokat sokan ugyanis valóságos vakhittel, kritikanélküli áhitattal követik. Sok nőnek, akinek már rég nincs vallása, igazi vallása: a divat.

Érthető tehát, hogy a Páristól elszakadt világ női kissé zavarban vannak. Nincsenek francia modellek, francia minták, amiket követni lehet. Rögtön megjegyzem, hogy ebben a zavarban én nem látok semmi különösebben megsiratni valót. Nagyobb bajunk ne legyen, mint az, hogy az idén nem Párisból fog az őszi divat Pestre jönni! Tudomásul kell azonban mégis vennünk a párisi irányítások és inspirációk kimaradását, mert hiszen a mi hazai divatiparunk működésén mégis csak éreztetni fogja ez hatását, s mert előtérbe tolja azt a kérdést, hogy vajjon elengedhetetlen-e egy őszi divat-szezon kialakulásához a párisi szuggesztió. Rögtön megmondhatom, hogy nem elengedhetetlen. Ezen a helyen már néhányszor kifejtettem, hogy a női divat a szépség-keresés egy neme, melynek megvan a maga esztétikája. Ennek az esztétikának a törvényei pedig, mint minden esztétikáé az emberi észben és helyes érzésben székelnek. A női öltözködés elsősorban célszerűségi kérdés; hogy pedig mi a célszerű, azaz hogy bizonyos időszakban, bizonyos szükségletek számára milyen ruha szükséges, azt igazán a pesti ész is ki tudja találni. Ami pedig a sajátos, szűkebb értelemben vett divatkérdést illeti: azt például, hogy milyen formája, színe, szabása legyen a ruhának, erre vonatkozólag szintén állnak rendelkezésünkre általános érvényű, mondhatnám Páris-fölötti igazságok. Azt hiszem, hogy a női öltözködésnek maradandó érvényű esztétikai alapelvévé lehet avatni a női test természetes vonalainak megéreztetésére való törekvést. Mért teszi, szezonokon, sőt évtizedeken át a sima testhez álló női lovagló-kosztüm az elegánsság benyomását? Mert e dísztelen és sallangtalan öltözködési módban a fentebb jelzett elv érvényesül. Épp azért azt tartom, hogy most is, mikor Páris nem tukmálhatja reánk egyéni ötleteit, minket pedig igen sok ok visszatarthat attól, hogy magunk kezdjünk merész forma-kreációkba, legjobban tesszük, ha az egyszerű, testhez álló úgynevezett angol-kosztümhöz térünk vissza. Ez a női öltözködésnek alapformája s eszménye egyben. Szebbet a párisi divat még nem talált ki.

Ne higyjük azonban azt, hogy ez az elszakadás Páris vezetése alól s ez a muló s inkább kényszerű önállósodás végérvényesen megszüntette a francia főváros divat-irányító szerepét. A háború el fog múlni, mi minden valószínűség szerint győzni fogunk, s a franciák, ha nem is letiportan, de alaposan megtépázottan fognak kikerülni a küzdelemből. De — ezt már most el kell ismernünk ellenfelünkről — a francia kultura, a francia izlés, a francia kifinomultság nem fog belefulladni a vérontásba. Ami szörnyűség is volna. S Páris fölött is újból ki fog sütni a nap s a rue de Paix környékén is elkezd majd újból suhogni a selyem, csattogni a szabó-olló, zizegni a kalaptoll — sarjadni és virulni a divat folytonos mesterséges tavasza. Nincs olyan világháború, mely azt megakadályozhatná. S mivel az izlés, az elegáncia, az öltözködési ötletesség terén a franciák jó ideig ezután is még az elsők lesznek, a párisi divat tisztelete, ha talán kissé enyhülten is, vissza fog térni. Mert a női divat vallási, bizonyos vakhitűséget föltételező szerepe megköveteli ezt. A nők nagy tömege nem bír még annyi önállósággal s annyi egyéni ízléssel, hogy merne saját meggyőződése szerint öltözködni. Éppen az olyan alapjában véve lényegtelen, de föltünő forma-változásokkal szemben, melyek a női öltözködés leginkább divattól függő s leginkább divatnak nevezhető részét kiteszi, erőtlen az egyéni esztétikai ítélet . . .

. . . Egy példa többet mond mindennél. Egy divatos hotelhallba belép egy nő s nyaka mögött valami mereven fölálló csipke-taraj húzódik végig. Az újítás meglehetősen rút vagy legalább közönyös hatású. De mert a nőről mindenki tudja, hogy nem egyéni hóbortjait csináltatja meg szabójával, hanem a párisi divat legújabb szeszélyeit szokta lanszírozni, tehát mindenki, ha másnak nem, divatosnak és elegánsnak fogja tartani ezt az újítást. Ha ennek az új nyaktarajnak belső értékével, azzal hogy szép, kellene hatnia, akkor megoszolnának a vélemények felőle s sikere legalább is lassú volna. De mivel Páris presztizsével hat, nem áll neki ellent senki, sikere gyors s az öltözködési iparnak megint van dolga ennek az új formának millió és millió példányban való reprodukálásával. Az tehát, hogy egyetlen divatközpontnak kreációit hitcikkenként fogadja az egész nővilág, nem csak az átlag-nők műveltségi színvonalának, de a mai divatipar érdekének is megfelel. S épp ezért sok mindent elvehet Páristól s a franciáktól a német győzelem, de a vezetést a női divat terén aligha fogja elvenni.

Hilberth Irén

irod

z

Thieme - Becker

XVII. 68. l.

(Lyka)

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

MDK

Lámné H.Irén

Őszi csokor, olaj

N.Szal. I.nagykanizsai kiáll. 1906.

4 I.

LÁMNÉ Hilbert Irén festő (1872-1925)

BUZA Péter: Herminamező, fejezetek egy városrész történetéből. Bp., 1992
Adattár: 100.p.

Hermina u. 8/b.

Lámné H. Irén

Pünkösdi rózsák, olaj

A Nemzeti Szalon első máramarosszigeti kiállitása.
XXXIII. vidéki kiáll. 1908. 7 l.

széles, erdős domboktól szegélyezett
hosszu utca, keletről nyugatra tart
széles tér. Fésüs beépités.

t. Kereszt felmagasztalása/
ca Visitatio szerint: A templom kőből
m, három oltára és nyolc fa gyertyatar-
~~hol alapok nem maradtak; körülbelül~~
eltette. ~~1861-ben: 1858-ban zsindelyez-~~

asználásával 1766-ban épült, 1897-ben

A hosszu és magas egyhajós, homlokzat-
rtózkodó barokk formákban épült. Nagy-
m kiképzése, és eredeti berendezése
egzetes kegyuri templomot mutat. Mé-
eti barokk párkánya az épület körül.
ton főbejárat vörösmárvány barokk ke-
llon. A lizénatagolásu bal és jobboldalon

MDK

Lámné H. Irén

Vihar után, olajf.
Délutáni hangulat, olajf.
Naplemente a Balatonon, olajf.
Felhő tanulmány, "

A Balatoni Társaság II. Kiáll., Kat. 1924.
Nov.29.-Dec.8. 15.lap

MDK

Lámné Hilberth Irén

Magyar kiállitó müvészek névsora. Mücsarnok. 1899.22.sz. 346-348 l.

MDK

Lámné Hilbert Irén, festő.

99. Huska. Of.

A Szegedi Képzőmův. Egy. mukiáll.

Kat. 11. l.

Lámmé Hilbert Frén, fedo.

99. Nuska. 62.

A Szepesi Tejszemüv. bey mukiatt.

Nat. 11. l.

MDK

Lám-Hilberth Irén, festö

390. Nöi arckép. Of.
391. Iluskám. Of.

Képzömüvészeti Társ. 1901/2. Téli Kiáll. Kat. 43.l.

MDK

Lámné Hilberth Irén, festö
szül.1872 Bpest. megh.1925.

Deák-Ébner Lajosnál, majd Lotz Károlynál végezte tanulmányait. 1892-ben állitott ki elöször. Pasztell-arcképei, virágcsendéletei majd minden Mücsarnok-i kiállitáson szerepeltek. Elismerö oklevél a millenáris kiállitáson.
Imádkozó asszony c. képe kiváló.

"Magyar Müvészet". 1925. /?/:Lámné Hilberth Irén.
433 l.

MDK

Lámné Hilberth Irén

Séta a mólón, of.

Régiségek, "

N.Szal. 2. zsürimentes kiáll. 1916. máj.
15 l.

Lámné, Hilberth Irén (1872 – 1925)
festő

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. t. 504-505
l.

Tovarni Tárlat a Nemzeti Szalonban.

Lám Árpádné Hilberth Irén festő

Magyar Művészet 1925.4o33.o.
Lámné Hilberth Irén.

MDK

Lamné Hilbertk Trón, festő.

Fürdő után. Of.-

OMKT - Vándorkiáll. 1910 nov. 8- dec. 27-ig.
Tm. - Hornyánszky V. kny. 80. l.

Lamné Hibert Irén

Perálltöstképes

124, 498. l.

Lámné Hilberth Irén
Peoniák, olaj
Őszi csokor, olaj

A Nemzeti Szalon első bajai kiállítása, 1906. 5 l.

táblákon. A felső táblán négy gótikus réz sarokveret (az egyik szárnyas oroszlánt ábrázol), az alsó táblán három későbbi különböző sarokveret. A kódex lapjai és díszítései a kötés által megsérültek, levágódtak. Az előzékpapirra írott tartalomjegyzék alatt: „Scripsi A° 1804 die 15. Aug." (Palkovich György könyvtáros írása.) Az ANTIPHONARIUM külön álló első része dísztelen. 500×350 mm, 78 levél. Csonka, hiányos. Vörös feliratok. Vörös és kék kezdőbetűk. *Kötés:* egykorú, barna bőr, préselt díszítéssel, fatáblákon, különböző rézveretekkel. 54a lapon bejegyzés „Anno 1629. Die 24. Januari scripsit S. P. H. — A kódex végéhez kötött papírlapon: „Radoseny S. J. renovavit, Anno 1632, 18. febr."

Magyar, esztergomi(?) munka a XV. szdzad első feléből. Mindenbizonnyal az esztergomi Szent Adalbert székesegyház számára készült, valószínűleg Pálóczy György esztergomi érsek idejében (1423—1439).

A kódex 1804-ben, a Nagyszombatban lévő esztergomi káptalani könyvtárban volt, mivel az előzéklapon Palkovich György kézírása látható.

Az Antiphonarium díszítései a legszorosabb kapcsolatban állnak Pálóczy György Missalejával (Orsz. Széchényi Könyvtár, Cod. Lat. 359.). A két kódex díszítéseiben nemcsak sok megegyező, de eltérő vonásokat is találunk. Ez arra mutat, hogy nem egy mester készítette őket, de feltétlenül azonos művészi körből származnak. Az esztergomi Antiphonariumban, csonka volta miatt jóval kevesebb díszítést tartalmaz, már nagyobb méreténél fogva is díszesebb kiállítású, mint a budapesti Missale, amelynek mérete 328×238 mm. A két kódexben a lapszéli ornamentika felépí-

Lámné Hilberth Irén MDK

Női arckép, olf.

Mücsarnok 1900. tavaszi kiáll.

LAMNÉ HILBERT *Irén*, festő. l. *Hilbert Irén*.

VI. 2. *L. de la Hire:* Theseus findet die Waffen seines Vaters. — 1844: VI. 5. *L. de la Hire:* Theseus findet die Waffen seines Vaters. — 1865, 1866, 1867, 1869: II. 10. *L. de la Hire:* Theseus atyja fegyvereit meglelé.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: II. 10. *L. de la Hire:* Theseus atyja fegyvereit meglelé. — 1873: II. 10. *L. de la Hire:* Theseus findet die Waffen seines Vaters. — 1876, 1878, 1879: XIII. 471. *L. de la Hire:* Theseus megtalálja atyja fegyvereit. — 1881: 540. *L. de la Hire:* Theseus fölemeli a követ. — 1888: XX. 693. *L. de la Hire:* Theseus fölemeli a követ. — 1896, 1897: XX. 693. *L. de la Hire:* Theseus felemeli a követ. — 1897: XX. 693. *L. de la Hire:* Theseus hebt den Stein auf. — 1898: XX. 693. *L. de la Hire:* Thésée et Ethre. — 1901, 1904: XX. 693. *L. de la Hire:* Theseus felemeli a követ.

MDK

Lámné Hilberth Irén, festöm.

262. Nöi arckép. Olf.

Műcsarnok. 1900. tav. kiáll. Kat. 40.l.

MDK

Lám-Hilberth Irén

Női arckép, of.

Iluskám, of.

Képzőm. Társ. 1901/2. téli kiáll. kat. 44.l.

MDK

Lámné Hilberth Irén

Őszhaju fiatal nő, pf.

KMTárs. 1906. tav. kiáll. kat. 48.l.

Lám Párpádné, Hilberth Irén MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

MDK

Lámné Hilberth Irén

Női fej, osszt.

N.Szal. 1913. tav. 17. 1.

MDK

Lámné Hilberth Irén, festö

Önarckép.

OMKT-Mücs. Tavaszi kiáll. és Gyüjt.kiáll. 1925 máj.jun.

Kat. 31.l.

M.D.K.

Lámné H. Irén

A Mücsarnok tavaszi tárlatán kiállitott 443 kép és szobor között szerepel müve.

A 21. oldalon 7-es számmal L. Hilbert Irén aláirással szerepel a müvész fényképe.

Képek, szobrok--festők, szobrászok c.
Szinházi Élet. Bp. 1921. juni. 26.-juli. 2-
X. évf. 25 26- sz- 20.l.

Lámné Hilberth Irén MDK

Önarckép, olf.

Műcsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

MDK

Lámné Hilbert Irén

Márciusban, of.

Balaton partján, of.

Magyar Képzőművészněk Egyesülete X. kiáll. 1918.ápr.26.

Lamné Hilberth Irén MDK

Női arckép, olf.

Micsarnok 1897. téli kiáll.

Lámné Hilbert Irén

A Műcsarnok háborus kiállításán szerepelt.

Cikk: Háborus kiállítás.

Művészet, 1914. 451-452.l.

MDK

Lámné Hilbert Irén

Juliska, of.

Ebédvivő kisleány, of.

Magyar Képzőművésznők Egyesülete X. kiáll.
1918.ápr.26.

MDK

Lámné Hilberth Irén

Gondolatokban. Olajfm.

Műcsarnok, 1902/3. téli kiáll.

MDK

Lámné Hilberth Irén, festöm.

Vidám strófák. Olf.

Mücs.-OMKT. 1921. Tavaszi kiáll. Kat. 7.old.

MDK

Lámné Hilbert Irén

Vázlatok, vf.

MAPE 5. kiáll. N. Szal. 1916. nov. 17. 1.

MDK

Lámné Hilberth Irén

A pocsolya, of.

Akt-tanulmány,"

Imádkozó nők, "

M. Képzőművésznők E. 9. kiáll. N. Szal. 1917. ápr.

13. 1.

MDK

Lámné Hilbert Irén, festö

Fürdö nö. Pastell.

MK.Seg.Biz. Müv. Kiáll. L914.nov.-dec. Kat. 6.l.
Szép.Muz.

M.D.K.

HILD Clara vidua

Pest, Lipótváros

Muravii magistri vidua

100 sodal

1952)

művért. (Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. 136

MDK

Lámné Hilberth Irén

Harctéri élmények, of.

Imádkozó nők, of.

M. Képzőművésznők E. 9. kiáll. N. Szal. 1917. ápr. 13. 1.

Lámné Hilberth Irén MDK

Baby

Nemzeti Szalon 1909.
II. Nyiregyházi kiállitás

Lámné Hilberth Irén MDK

Bazsarózsák, olf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

Lámné Hilberth Irén

Nagymosás, olaj

A Nemzeti Szalon első máramarossziget kiállítása.
XXXIII. vidéki kiáll. 1908. 9 l.

ablak fejezi be a támpill
néz. Ez utóbbi ablakok k
templommal, hanem később

Az északi, azaz s
inkább mutatja a templom
alacsonyabb, támpilléres
szentély, mely magasabb,
és négy támpillér sugara
kétoldalán egykor nagyob
ezeket befalazták s ma k
A főszentély három oldal
van ablak, a délit befal

A nyugati homlok
különbséggel, hogy előcs
világitja, azonkivül egy
Belseje: A templom a sok
háromhajós elrendezését.
sekkel való takarékosság

Lámné H. Irén

Chrysanthem, olaj

A Nemzeti Szalon első máramarosszigeti kiállitása.
XXXIII. vidéki kiáll. 1908. 11 1.

473 133

~~a hajó boltozativének vonalát követi.~~
rik a hajó oldalvonalából, a nyolcszög
tozott, két félkörives ablakkal /egyiket
ye készitésekor elfalazták/. Nyeregtető,

nül középkori magot rejt magában, de
ai vagy ~~technikai~~ szerkezeti ismérve nincsen, ki-
az eredeti támok és a régi boltozat

záródása és boltozása alapján ~~XIV.~~ XV.
nyez~~ük~~ kető.
gyszerü későbarokk hajó, szép donga-
~~körülfutó~~ keskeny párkány a szentélyen
ivü diadaliv. Dongaboltozat a szentély
ob ~~a hajónál~~, a nyolcszög három oldalá-
~~fut~~. A ~~modern~~ sekrestye ajtaja felett
e. A hajó nyugati végén a toronnyal
n fekvő orgonakarzat, a toronyablak-

Lámné Hilbert Irén

Vázlatok, vizf.

MAFE V. kiáll. N.Szal. 1916. nov. 17 1.

Lámné Hilberth Irén
Csendélet, olaj

A Némzeti Szalon nyitrai kiállitása. XXX vidéki
kiáll. 1907. 8 l.

rad haben gestürmt vnd eingenomen."
agyarázó szöveg. Legalul: "Gedruckt
eyls Erben." Képe: Hubay I.: Röplapok,
1948. 72 l. után. A vár többi egykoru
tője nem dolgozott megbizható források

. Felirata: "Nouigradt Von den christen
ty 1594." Rézkarc ismeretlen mester-
27 x 28.4 cm. Magyar Történelmi Kép-
ostromló sereg csapattestei és az
l csak a kapu látszik.

. Felirata: "Anno 1594. NOVIGRADT Die
i." Balra fent: "2o." Rézkarc. 16 x
m. S.: Eikonographia... Augsburg, 16o5.
ok lt. sz.T.4234. Wilhelm Peter Zimmer-
él már jobban megközeliti a valóságot.
: "NOVIGRAD" Ismeretlen mester rézkarca.
ezen, a képmező mérete: 6 x 9.1 cm.
rtze Beschreibung... Cassel, 16o9. A
elt tipus első jelentkezése. Balra a
a vár látszik.

Lámné Hilberth Irén
Peoniák, vizf.

A Nemzeti Szalon nyitrai kiállitása. IXX, vidéki
kiáll. 1907. 9 1.

R.kat.plébániatemplom. /Sz

Története: 1811-es Canonic
az elpusztult felsőlengyen
1735-ben. Fa kórusa volt.
két keresztje van, egyik a
ból val. feszülettel, amely

Jellege: Barokk, 1735.

Külseje: Dombon áll a fal
lötte rendbentartott terra
let felé.

Egyhajós templom, ma
rülfutó lábazattal és a ho
A falusi templomoknál barc
tályformáról az uj meszelé
megállapitani, hogy eredet
A tető alatt régi barokk p
lokzat sima vakolt fallal,

Lámné Hilbert Irén
Iluska, olaj

Szegedi Képzőmüv. Egyesület kiáll. 19o7. márc. 11.1.

MDK

Lámné Hilberth Irén

Önarckép, of.

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. 31. l.

LÁMNÉ HILBERTH IRÉN

Mályvacsokor. Olajf.

Képzőm.Társ.1908/9.téli kiáll.kat. 36.oldal

LÁMNÉ HILBERT IRÉN

Márciusban. Olajf.
Balaton partján "
Juliska "
Ebédvivő kislány "

A Magyar Képzőművészek Egyesülete tizedik rendes tárlatának katalógusa. Nemzeti Szalon 1918.ápr-máj.

Lámné Hilbert Irén MDK

Vázlatok, vizf.

Magyar Aquarellisták és Pasztellfestők
Egyesületének V. kiállitása
Nemzeti Szalon 1916. nov.

Lámné Hilberth Irén

Somogyi parasztfiu, olaj

A Nemzeti Szalon nyitrai kiállitása. XXX. vidéki kiáll. 1907. 1o 1.

homlokzati toronnyal. Félkörives aj-
kerek, végül félkörives ablak, óra-
falsávkeret. A felső emeleten, a to-
, cseppes disz. Sima oldalfalakon
záródású szentély.
nyezet. Oltár barokk, XVIII. század
reszten. Kétoldalt egy-egy oszlop,
os, volutás, faragott fejezetekkel.
gott inda és levéldisz. Felül a volutá-
özépen sugár- és felhőkoszoruban Atya-

3 l. /épitését 1754-re teszi./ - Bo-
l-ben épült./ Kemény Lajos-Gyimesy
ok. Bp. 1944, képe 592 l.

Lámné Hilbert Irén
Fürdő nő, pasztt.

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Művészeti kiállitás. 1914. 6 l.

Lámné Hilbert Irén festőmüvész

Márciusban
Balaton partján
Juliska
Ebédvivő kisleány
Magyar Képzőmüvésznők Egyesülete, 1918. április 26.

x. riéll.

271. kép. *Károly Ambrus primás kelyhe, 1717.*

ÚRMUTATÓ,
fehérezüstből, sugárköre aranyozva. Barokstílű.
Talpán: Adal-Pintar C. P. 1715.
Mag. 46·5 cm.
Magyar munka, 1715.
Vétel a drégelypalánki templomtól, 1935.
Lepold Katalógus 75. sz.

KÉT MISEKANNA TÁLCÁVAL,
aranyozott ezüst, barok indákkal, az ovális tálcán három medaillonban, a kínszenvedés eszközei. A tálca peremén és a kannákon augsburgi hitelesítőjegy és LI mesterjegy.
A tálca 31·4×24·4 cm, a kannák mag. 13 cm.
Augsburgi munka, 1715—1716-ból.
Ipolyi Arnold gyüjteményéből.
I. A.: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása. Századok, X., 1876., 518. l. — Lepold Katalógus 80. sz.

KÁROLY AMBRUS PRIMÁS MISEKANNÁI TÁLCÁVAL,
aranyozott ezüst, rendkívül gazdag vert-dombormüves dísszel. A tálca peremén és a misekannák fülén augsburgi hitelesítő bélyeg I. I. V. mesterjeggyel.
A tálca 32·8×26·8 cm, a kannák mag. 13·8 cm.

Lámné Hilberth Irén
Önarckép

O.M.K.T. 1925. május. 31 1.

Lámné Hilbert Irén

Hancurozók, olaj

I. Balatoni kiáll. N.Szal. Bp.1922. jan. 24 l.

Lámné Hilbert Irén

Hancurozók, olaj

Balatoni Társaság I. kiáll. Nemz. Szal. 1922. jan.

2o 1.

Lámné Hilberth Irén
Teritett asztal a kertben, olaj

N. Szal. III. aukc. 1924. 6 l.

Lámné H. Irén

Vihar után, olaj
Délutáni hangulat, olaj
Naplemente a Balatonon, olaj
Felhő tanulmány, olaj

Balatoni Társaság II. kiáll. Nemz. Szal. 1924. nov. 15 l.

Lámné Hilberth Irén MDK

Gondolatokban, olf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

Lámné-Hilberth Irén

MDK

Iluska, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

MDK

özv. Lámné Hilberth Irén, festöm.

Kora ifjuságában rajzolgatott, festegetett. Aztán Lotz-Ebner iskolájába került. Egy csendélet-képét nemsokára elfogadták kiállitásra s attól fogva majd minden kiállitáson részt vett ugy a Mücs.-ban, mint a Műcz. Szalonban. A millenáris kállitáson egy portréjával elismerö oklevelet nyert. 1909-ben meghalt rajongásig szeretett férje, Budafoki -uti mütermében állandóan dolgozik kenyérkereseti forrása lett a festés. Egyetlen leányát Önarck. Rajz. Repr. is a müvészet szeretetére neveli.

/Önéletrajzi beszámolók. /

P.N. 1912. dec.25. /9-10./ jelzés. 41-42.old.

MDK

Lámné Hilberth Irén

Rózsaszinű cickóró. Pastell.

Képzőm.Társ.1912/13. téli kiáll.kat. 72.l.

Lámné Hilberth Irén

MDK

Vasalás falun, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Lámné Hilberth Irén MDK

Mályvacsokor, olf.

Műcsarnok 1908/9. téli nemzetk. kiáll.

Lámné Hilberth Irén

Gyümölcs-csendélet, olf..

Miesarnok 1909. tavaszi kiáll.

Lámné, Hilberth Irén MDK

Fürdő után, olf.

Mücsarnok 1910. Vándorkiállitás

MDK

Lámné Hilberth Irén

Bazsarózsák, olajfm.

Műcsarnok, 1902/3. téli kiáll. 47.l.

Lámné Hilberth Irén

MDK

Önarckép

Műcsarnok 1925 tavaszi tárlat

Lámné Hilberth Ilus

MDK

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX festöm.

Budapest Székesfőváros vette meg.

" Leányom". Olf.

Az 1915/16.évi téli tárlat eredményei.
Művészet.1916. 41,42.l.

MDK

Lámné Hilberth Irén

Szeretet, of.

Képzőm. Társ. 1909/10. téli kiáll. kat. 61.l.

MDK

Lámné Hilberth Irén

Szeretet, of.

Műcsarnok 1909/1o. téli kiáll. kat. 61.l.

MDK

Lámné Hilberth Irén

Gyümölcs-csendélet, of.

Műcsarnok 1909. tav. kiáll. kat. 33.l.

Damné Hilbert Irén

Gyimóles-Szendelet, ol.

Lámné Hilberth Irén

MDK

Vidám strofák, olf.

Mlcsarnok 1921 tavaszi kiállitás

MDK

Lámné Hilberth Irén, festöm.

Fürdö után. Olf.

OMKT-Vándorkiállitások 1910. szept.8.-dec.27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Kat. 80.1.

MDK

Lámné Hilberth Irén, festöm.

Nöi arckép. Olf.

Mücs.-OMKT. Tavaszi kiállitás. Kat. 4c.1.
19cc.

MDK

Lámné Hilberth Irén

Rózsaszinü cickóró, paszt.

KMT. 1912/13. téli kiáll. kat. 72.l.

MDK

Lámné Hilberth Irén

Chryzantemum, of.

Művészeti Krónika 1. sz. 1904. jan. 15.

MNK

Lámné Hilberth Irén

Orgonák, olaj

M.Szal. I. nagykanizsai kiáll. 1906.
4 l.

M.D.K.

Lám-Hilbert Irén

"Gyermekarczképei a gyermeki lélek finom megérzésének jellemző dokumentuma." - irja Lázár Béla "Téli tárlat" c. cikkének, -A magyar arczkép- c. fejezetében.

Magyar Salon, Bp. 1901. dec. hó, XXXVI. kötet. 242-253. lap

M.D.K.

Lámné Hilgerth Irén

"Bárdi Gabi arcképe"-fotografia hatását kelti
irja Lázár Béla: "Tavaszi tárlat"-ról szóló
cikkében.

Magyar Salon, Bp. 1900. május
321-344. lap

Lámné Hilberth Irén

Fodor Böske, Stankovics Zseni, Schultz Ilona, Lichtenbergné Propper Aranka és Benkő Ilona a Tavaszi Tárlaton szerepelnek müveikkel. "Nemzeti Szalon" cimmel Rm. ir a festőművésznőkről, mint akik vezetnek a kiállitáson, melyet a Magyar Képzőművészenők Egyesülete rendezett.

A HÉT, Bp. 191o. márc. 27.
XXI. évf. 13. sz. 21o. lap.

Lám Hilbert Irén

Germekportréit kiemeli Lázár Béla: "Téli tárlat c. kritikájának "A magyar arckép" c. fejezetében.

Otthon, Bp. 1901. dec. hó.
18-29. lap

Lámné Hilgerth Irén /máskor Hilberth-nek irták./

"Kifestett fotográfia hatását" kelti "Bárdi Gabi arcképe",-mint Lázár Béla irja "A tavaszi tárlat"-ról szóló kritikájában.

Otthon, Bp. 1900. évf. 6. füzet.
49-60. lap

Lámné Hilberth Irén

"Képzőművésznők a Nemzeti Szalonban" cimmel /k.e./ /Kázmér Ernő/ felsorolja a figyelemre méltóbb müvészeket:
Egyed Erna, Engelsmann Margit, K. Madarász Adél, Lámné Hilbert Irén, Müller Ágota, Páris Erzsi, Schréder Etta.

Lámné Hilberth Irén Több portréval és egy tájképpel szerepel, melyeket megdicsér a kritika, a Müvészet c. rovatban.

A HÉT, Bp. 1919. jan. 19.
XXX. évf. 3. sz. 46. lap.

Lámné Hilbert Irén

A Magyar Képzőművésznők kiállitása megnyilt a Nemzeti Szalonban. Margitay Ernő: "Három kiállitás.II." cimmel ismerteti a tárlatot: Vörösné Deli Alice: "Egyedül" c. képét, Clauder Margit két vásznát, Klammer Mariska: "Dürensteini részlet"-ét, Lámné Hilbert Irén: "Napsütés" c. festményét, Rainerné Istvánffy Gabriella: "Birkák" c. munkáját, Payer Gizella: "Várakozás" c. alkotását, Bruck Hermina: "Interieur"-jét, Augusztin Mariska rézkarcait, Erdős Paiersdorf Erna pasztelljeit, Fábiánné Biczó Ilona rajzait és karcait, Pataki Kató karikaturáit a kritika elismerésre méltónak találja.

Élet, Bp. 1915. márc. 7. VII. évf.
10. sz. 235. lap.

L. Hilberth Irén

MDK

Gyümölcscsendélet, olf.

Műcsarnok 1906/7. téli nemzetk. kiáll.

MDK

L. Hilberth Irén

Csendélet.Pastell

Képzőm.Társ. 1913. tav.kiáll. 72.l.

L. Hilberth Irén MDK

Mosás, olf.

Mücsarnok 192o-21. Téli kiállitás

L.Hilberth Irén MDK

Gondtalanság, olf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

L. Hilberth Irén MDK

Barátnők, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

L. Hilberth Irén

MDK

Sütkérezés

Balatoni Társaság V. kiállitása
Nemzeti Szalon 1933. május

L. Hilberth Irén MDK

Fürdözők, olf.

Mücsarnok 1919-20-1 téli tárlat

L. Hilberth Irén MDK

Reggeli séta, olf.

Mücsarnok 1919-2o. téli tárlat

L. Hilberth Irén MDK

Reggeli séta, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

L. Hilberth Irén MDK

Fürdözők, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Hilberth Irén MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Hilberth Irén

MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Hilberth Irén MDK

Női arckép, olf.

Mücsarnok 1895. tavaszi kiáll.

L.Hilberth Irén,festőm.

MDK

411. Rózsák. Olf.

MKMT XXXXX 1912 tav.kiáll. Kat. 61.1.

L. Hilberth Irén MDK

Tavasz, olf.

Mücsarnok 1923 tavaszi tárlat

MDK

L. Hilberth Irén

Mosás falun.olajf.
Leányfej.olajf.

Műcsarnok, 1911/12.téli kiáll.

L. Hilberth Irén

MDK

Lámpafénynél, olf.

Műcsarnok 1917 tavaszi tárlat

MDK

L.Hilbert Irén

Verőfény.Olajf.

KMT 1907/8. téli kiáll. 47.l.

L. Hilberth Irén

Nyár, olf.

Mücsarnok 1917-18 téli tárlat

L. Hilberth Irén MDK

Szélben, olf.

Műcsarnok 1917-18 téli tárlat

L. Hilberth Irén MDK

Rózsák, olf.

Mücsarnok 1916-17 téli tárlat

L. Hilberth Irén MDK

Csendélet, pasztell

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

MEK

L. Hilberth Irén MDK

Annunciáta, pasztell

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

L. Hilberth Irén MDK

Este, olf.

Mücsarnok 1913. tavaszi kiállitás

L. Hilberth Irén MDK

Béldy Ákos gr. arcképe, olf.

Mücsarnok 1916. tavaszi tárlat

L. Hilberth Irén MDK

Lányom, olf.

Műcsarnok 1915-16 téli tárlat

L. Hilberth Irén MDK

Rózsák, olf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

MDK

L. Hilberth Irén

Annunciáta, paszt.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat.
67.l.

MDK

L.Hilberth Irén, festőm.

többféle életkép is van. Fentnevezett is életképpel szerepelt.

A téli kiállitás. - Szépmüv.Muz. 1917-18.
Müvészet.1917. 5o.l.

MDK

Hilberth Irén

"Lámpafénynél" c. festménye.

Művészet, 1917. 5.l.

L. Hilberth Irén

Parti szél, olf.

Műcsarnok 1918-19 téli kiállitás

L. Hilberth Irén MDK

Gondtalanság, olf.

Műcsarnok 192o-21 téli kiállitás

L. Hilberth Irén

MDK

Mosás, olf.

Műcsarnok 1920-21 téli kiállitás

Hilbert Irén

"Erőteljes vonásokkal dolgozik"-mondja a művés-
ről Dr. Székely Béla: "Magyar festőnők" c. be-
számolójában és kiemeli "Leányarckép" c. fest-
ményét, melyben "sok jellemző erő nyilvánul
meg." Repr.
A művész arcképét bemutatja a lap.

Otthon, Bp. 1895. október hó. 1. sz.
18, 25. lap

L. Hilberth Irén

MDK

Barátnők, olf.

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállítás

MDK

L. Hilberth Irén

Rózsák, of.

Műcsarnok 1912. tav. kiáll. kat. 61.l.

MDK

L.Hilbert Irén, festöm.

296. Női fej. Olf.

KMT. 1907/8 téli kiáll. Ket. 43.1.

M.D.K.

Hilber Irén

"Női arckép"-ét elismeréssel emliti meg Rippl Rónai János: "Tavaszi Kiállitás" c. beszámolójában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1895. május 12.
17. évf. 2o. sz. 3lo. lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

L. Hilberth Irén

MDK

Fürdözők, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli tárlat

L. Hilberth Irén MDK

Reggeli séta, olf.

Mücsarnok 1919-20 téli tárlat

L. Hilberth Irén MDK

Leányfej, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

L. Hilberth Irén MDK

Zongora előtt, olaj.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

L. Hilberth Irén MDK

Mosás falun, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MDK

L. Hilberth Irén

Iróasztalnál olajf.

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatának katalogusa. 1920. Május. 10.l.

MDK

Hilberth Irén

A Képzőm. Társ. 1918-19. évi téli kiállitása.
Művészet 1918. 50.l.

MDK

L.Hilberth Irén, festöm.

514. Csendélet. Pastell.

MNT 1913 tav.kiáll. Kat. 72.l.

L. Hilberth Irén
Reggeli séta, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. ~~23~~ 24 l.

55. kép. *Magyar festő, 1700 körül: Kálvária.*

A garamszentbenedeki apátsági templomból. Angyali üdvözlet és Mária és Erzsébet találkozása Dürer B. 19., illetve 84. fametszete után.

Maszlaghy II., 479—480. szám. — Haiczl Kálmán: A garamszentbenedeki apátság története. Bp. 1913., 144. l. (1. és 3. kép a mellékleten.) — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 14, 5. l. — Gerevich PA, 213—214. l. — Genthon RMF, 114. l. — Hoffmann Jegyzetek, 10., 14. és 26. l.

MAGYAR (SZÁSZFALVI) FESTŐ, 1515 körül

Templomépítés

Fa, tempera, 55×49·5 cm.
Ipolyi Arnold gyüjteményéből.

L.Hilbert Irén, festő.

Favágó fiu, of.-
Balaton partján, "

Árv.Közl. 193o jun.3.rk.sz.- 54.aukc.- 2o.l.

L.Hilberth Irén

Hir a Tátrából, olaj
Fiatal leány, olaj

Magy. képzőművészek egyesülete VIII. kiáll.
N.Szal. 1916. márc. 13 l.

L.Hilberth Irén
Parti szél, olaj

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Műcs. 8 l.

L. Hilberth Irén
Fürdőzők, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 24 1.

5—26. l. — Gerevich: Az Újság, 1916., ilius 14, 5—6. l. — Gerevich: Régi és jabb magyar festők a prímási képtárban. asárnapi Újság, 1916, 553., l. (2. és 3. ép, 552. l.) — Lepold: Esztergom egyház- ıűvészeti jelentősége. MIP, XXIII., 1920., 9. l. — Gerevich: A régi magyar művészet úrópai helyzete. Bp. 1924., 24—25. l. 2. kép, VI. tábla, 3. kép, VII. tábla.) — Lepold—Homor 96. l. — Divald: Felső- nagyarország gótikus szárnyasoltárairól. Az). M. Szépművészeti Múzeum Évkönyvei. V., 1924., 30—31. l. — Divald Kornél: A bányavárosok művészete. MM, I., 1925., 265. l. — Genthon: Magyar művészek Ausztriában a mohácsi vészig. Bp. 1927., 57. l. — Miklóssy Zoltán: Sebestyén festő. MM, III., 1927., 479—480. l. — Divald: Magyarország művészeti emlékei. Bp. 1927. 159. l. — Gerevich PA, 214—216. l. (2. és 3. kép, 217. l.) — Leffler: Ungerksk Konst. Stockholm, 1928., 13. l. (2. kép, 13. l.) — Divald Kornél: Lőcsei Pál mester és köre. MM, IV., 1928., 753. l. — Berkovits Ilona: A budapesti Egyetemi Könyvtár pannon- halmi kódexe. MM, V., 1929., 195. l. — Művészeti krónika. MM, V., 1929., 355. l. — Gerevich: L'arte antica ungherese. Roma, 1929., 19. l. (3. kép, XV. tábla.) — Benesch Belved, 69. l. (3. kép, 67. l. előtt.) — Lyka Károly: M. S. mester. Új Idők, XXXVI., 1930., 183. l. (2. kép, 284. l.) — Péter: A magyar művészet története. I. kötet, [illegible] 124—126. l. (2. kép, 125. l.,

Hilberth Irén

Kétszáz festményt és rajzot mutattak be, a várkert bazári helyiségeiben rendezett kiállításon "Festőnők tárlata" cimmel.
A müvész munkáit és néhány társáét a kritika kiemeli a tárlaton szereplő müvek közül, melyek méltóak az elismerésre.

A HÉT, Bp. 189o. juni. 29. I. évf.
26. sz. 42o. lap.

L. Hilberth Irén

„A tehetségesek" közül az itt következő művészeket sorolja fel a Művészet c. rovatban közölt kritika: "Festőnők a Nemzeti Szalonban" címmel:
Csik Jolán, Hadzsy Olga, Kardos Böske, Kacz Endréné, L. Hilberth Irén, Lebhertz Lutz, Müller Ágota, Müller Méta, Pataky Sára, br. Pongrácz Sarolta, Rauscher Juliska, Somló Sári, Vass Ferencné vettek részt műveikkel a tárlaton.

A HÉT. Bp. 1918. ápr. 28.
XXIX. évf. 17. sz. 267. lap.

L. Hilbert Irén

A Magyar Képzőművésznők a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitását ismerteti Margitay Ernő m. sign.-val és felsorolja azokat a művészeket, akiknek munkáját elismerésre érdemesnek tartja:

Egyed Erna,

Gimzer Etta,

L. Hilbert Irén,

Podvinecz Erzsébet és

Rauscher Juliska.

Élet, Bp. 1917. ápr. 29. IX. évf. 17. sz. 420. lap.

Hilbert Irén

Az itt következő festművészek szerepelnek müveikkel a Mücsarnok jubiláris téli tárlatán: László Fülöp, Mendlik Oszkár, Mikola András, Révész Imre, Rippl Rónai József, Rokovics Ignác, Skuteczky Döme, Szlányi Lajos, Udvary Géza, Wildner Glatz Mária, Ziegler Károly, Benczur Gyula, Bruck, Csók István, Dudits Andor, Feiks Jenő, Háry Gyula, Herrer Cézár, Hilbert Irén, Klammer Mariska, Kosztolányi Kann Gyula,

Hilbert Irén: "Leányfej" c pasztelljét a kritika szépnek találja.

ÉLET, Bp. 1911. dec. 24. III. évf. 52. sz. 1610-1612. lap.

HILBERTH I. *Béláné*, festő. * Budapest 1868. Ugyanitt Aggházy Gyulánál, Lotz Károlynál és Deák Ébner Lajos festőiskolájában tanult. A Nemzeti Szalon kiállítója. Főleg arcképeket fest (Csiky Gergely, Cziegler Győző, Kiss István stb. képmásai).

É. gy. I 460 l

ordult
~~[illegible]~~. ~~Tején~~ Kimezett sapkág ~~[illegible]~~ hord bojttal, haját elöre
dörve, állán rövid szakált ~~[illegible]~~ visel. Ingének gallérja
ojtos, álló gallérú kabátja zsinóro. Felirata a

. József
"

"
" 23án 850 B."
lvasható.

jz, az alak nagysága 21 cm.

. 8805

107/95 N° 200.

Hilbert Ede

illusztrálta.

Mesés mosók. Képes, rajzos mosókönyv.

Bp [1947].

Hilbert Ede

illusztrálta

Mesés mesék. Képes, rajzos mesekönyv.

Bp [1947]

pengő tagsági díj fejében az Athenaeum által kiadott

ÉPEN MOST JELENT MEG!

DR. LÁZÁR BÉLA

ZICHY MIHÁLY

ÉLETE ÉS MŰVÉSZETE

CIMŰ HATALMAS MONOGRAFIÁJA.
A TÖBB EZER EDDIG ISMERETLEN
LEVÉL ALAPJÁN IRT ÉLETRAJZ ÉS
ISMERETLEN ZICHY-KÉPEKKEL
DISZITETT MŰ ÁRA

15 IV SZÖVEGGEL

151 MÉLYNYOMÁSU

Hilberth Irén, Lámné (1872 - 1925)

festő

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. t. 504-505 l.

Tavaszi tárlat a Nemzeti Szalonban.

Táblakép. Lányc cképe. Lámné Hilberth Irén

Magyar Müvészet 1925.433.o.
Lámné Hilberth Irén.

Táblakép. Imádkozó asszonyok. Lámné Hilberth Irén

Magyar Müvészet 1925. 433. o.
Lámné Hilberth Irén

Festeszet (1900-1919) — Önálló ~~tabláképp~~

Lámné, Hilberth Irén:

„Fiatal leány portréja"

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. t. 504-505. l.

Tavassi-Tárlat a Nemzeti Szalonban.

Mücsarnok. Hilberth Irén

Magyar Müvészet 1925. 433. o.
L ámné Hilberth Irén.

Elismerő oklevél. Mücsarnok. Lámné Hilberth Irén

Magyar Művészet 1925.433.o.
Lámné Hilberth Irén

L. H i l b e r t h Irén festő.

M Ű V É S Z E T
II.évf. 1903.
74.
"Müvásár"

MDK

Özv. Hilberth Béláné

Lombai parkrészlet, of.

N.Szal. kiáll. 1927. jun. 13. 1.

Hilbert Irén MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1893/94. téli kiáll.

MDK

Hilbert Irén, festőm.

Balaton partján.	Olf.	4ox3o.J.l.j.
Favágó.	"	3ox25.J.l.j.

Árv. Közlöny. 1930. 4.rr.sz.55.szám. Kat. 21.l.

L.HILBERT IRÉN

Verőfény. Olajf.

Képzőm.Társ.1907/8.téli kiáll.kat. 47.oldal.

MDK

Hilbert Irén, festöm.

Balaton partján. Olf. J.l.j.

Árv. Közl. 1931. 3.rk.sz. 52.l.

L. Hilbert Irén MDK

Női fej, olf.

Mücsarnok 1907/8. téli kiáll.

L. Hilbert Irén MDK

Verőfény, olf.

Mücsarnok 1907/8. téli kiáll.

MD K

Hilbert Irén, festö.

318. N evetö leány. Olajv.

Nemzeti Szalon.1906. Nemzetközi graf.kiállitás.
K at. 43.1.

MDK

Hilbert Irén

Nevető leány, o.v.

N.Szal. nemzetk. graf. kiáll. 1900.

MDK

Hilbert Béláné, festöm.

297. Madonna del Lago. Olf. Másolat Rafael után. 80x80. J.l.j.
298. Madonna della Granduca. Olf. Másolat Rafael után. 85x60 J.l.j.

Árv. Közl. 1933. XXXXX dec.hó 4.rk.sz. 68. aukció. 2o.l

MDK

özv.Hilberth Béláné, festön

Döry nya raló Zebegényben. Olf .

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Kat.

MDK

Hilbert Bélláné, festőm.

241. Madonna del Lago. Olf.
Másolat Rafael után. 80x80 J.l.j.
242. Madonna della Granduca. Olf.
Másolat Rafael után. 85x60 J.l.j.

Árv. Csarn. aukciókat. 19.1.
1933. okt. / 3.sz./

Hilarius /Carolus/ Fatarius

Lásd: Carolus Hilarius fatarius
Geminianensis...

Carolus Hilarius fatarius Geminianensis
notarius publicus florentinus

Mátyás számára készült, de a Mediciek birtokába került Appiános kodexet /Florenc Laurenziana könyvtár Plut 68. Cod 19 / kétszer szignálja 151. l.r : 1488 jan 30-án és 315. l.r 1890 jun 26-án.

68.o. 83. szám.

Fraknói Vilmos - Fógel József - Gulyás Pál - Hoffmann Edith: Bibliotheca Corvina. Mátyás király budai kötv vtára. Bp.1927. 172. l. 80. kép.

MDK

Hilaron, zobrán

Mellszobrocskák. 1866 elöttiek.

Wurzbach.

Dr André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. „Burgenländischen Heimatblättern." Jahrg. 1936. Hft 2.

S. 59.

M.D.K.

L. Hilbert

Az Operaházban előadott "Szevillai borbély" c. előadás négy szereplőjéről készitett rajzokat szerepeikben: Székelyhidy, Dr. Dalnoky, Szenere és Venczell müvészekről.

Szinházi Élet. Bp. 1920. január 18-24. IX. évf. 3. sz. 18. l.

Hilarii Carolus

Kódexmásoló

l.

Luk Mátyás

II. 230.

Hilarii, Carolus

Appianus Alexandrinus történelmi művét másolta a Corvina részére Fireuré-ben.

Lokalizáció

II. 230. l.

Hilarius fatarius Geminianensis notarius publicus, Carolus

codexmásoló

lásd

Bibliotheca Corvina

68. l.

Hilarius, Carolus

Fatarius

codex masoli

laist

Bibliotheca Corvina

68. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Hilarion páter

festő

a szigetvári ferences

templom mellékoltárai-

nak képeit Sz. Anna,

Szt. Kereszt, Szeplőtlen fogan-

tatás ~~és Szt. Anna fenti~~ valószínűleg fenti

festette

Hauptmann Pál és

Hal Pál:

Szigetvári Kalauz.

Szigetvár 1925.

44. l.

Magyarország Közhivatalainak Cím és Adattára

Állami, vármegyei, városi és községi hivatalok évkönyve.

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, VI., TERÉZ KÖRUT 38. II. 6. — TELEFON: 1-256-38.

Nagymélt.
Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

hüemlékek orsz. bizottsága,

RÉSZPÉNZZEL BERMENTESÍTVE
936 OKT. 20.
BUDAPEST 4

H.

IV. Rákos-u 10.

M.D.K.

Hikker Sándor,órásm.

1861 szept.15-én szegődött Hajnal Ferenc győri mester hez"s egyszersmind inas éveitől felszabadittattott." 350.o.

Jenei Ferenc: Régi magyarországi győri órásmesterek. 345.o.

Arrabona,7.1965.A Győri Múzeum Évkönyve.Győr.1965. Győr-Sopronmegyei Nyomda.Győr.

M.D.K.

HILARION páter Jeslo" (P. Hilarion)

Szigetvár ferences t. oltárkének: Szt. Ferenc, Szep. Szt. János, P. Donatus, Szt. Anna Szt. Kereszt, Immaculata

Ganas XVIII. M. 198. l.

Mo. 936. II. 25.

Hilbert József

A világ legkisebb miniatürje — magyar művész munkája. *A »Daily Express« híradása szerint* **Hilbert József**, *a híres magyar miniatür-festő Londonba érkezett, hogy a királyi család tagjairól vázlatokat készítsen. Hilbert a lap szerint Kanadába vándorolt ki, minthogy a békeszerződés születési helyét Jugoszláviához csatolta és ő nem akart jugoszláv állampolgár lenni. Leghíresebb remekműve a világ legkisebb és legtökéletesebb miniatürje, Mitchell* **Hepburn**-*nek, Ontario miniszterelnökének arcképe, amelynek mérete minden irányban egynyolcad hüvelyk. Három és fél hónapig festette egyetlen szál teveszőrrel a bámulatos miniatürt, amely bronzkeretben nyugszik egyhüvelykes nagyitóüveg alatt és egy második nagyitóüveggel látni lehet, hogy époly pontos és élethü, mintha életnagyságú kép volna, még a halánték körüli őszülő szálak is világosan kivehetők.* **Hilbert** *legközelebb* **VIII. Edvárd** *királyt szándékozik lefesteni.*

MDK

Hilberth Márton kőmives inas, kőmives legény

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

M.D.K.

Hilbinger János, ötvös

budai születésű, 1829. okt. 23-án nyert budai polgár jogot. (Szerző közlése Illyefalvi L. és Pallós J. kutatásai alapján.)

P.Brestyánszky Ilona: A pest-budai ötvösség a XIX. században
Budapest Régiségei, A Budapesti Történeti Muzeum Évkönyve, XX.köt. 1963. Szerk.: Gerevich László

206.old.

Hilbinger János

ötvös

1829 Buda

Kapnagyarországon ötvösök 36 l.

világítását ábrázolja oly időben,
rében látható hárakban, melyeket
lampákát ~~[illegible]~~ már meggyujtották. Bal-
k van. Jelrése alól balra: „Werner

t.sz. 4491.-- Értéke 600 K. -- Gróf
czius 9-én (621-913).-- A Magyar
.-- ~~Átvétetett 1913 április 23-án~~
árczius 30-án (245-914).

85

Hilbinger János
aranyműves
Buda 1848

l.

Tanulmányok Pp.
multjából
X. 252. l.

Buda.

Hilbinger János

Tanult Pfister Udáknál 1817. VI. 22—1822. V. 23-ig. 1828. IX. 1. mester. 18
X. 23-án nyer budai polgárjogot. †1848. (45 éves). Műhelye 1842-ben a Fisch
stadt 81. sz. házban volt. 1845., 1848., 1851., 1852. alcéhmester. *Inasai:* Gretsc
József 1846. VI. 23—1848. VII. 1-ig, ideje 1843-tól számít; Schwartzmajer F
dinánd 1838. VI. 17-től 6 évre; Schmiedt János 1833. III. 20-tól. Özvegye szó
ződteti 1854. VII. 3-tól Habel Ferencet öt évre visszamenőleg.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Bp. Tört. M.: Jungenbuch 1817. VI. 22., 1846. VI. 23., 1833. III. 20., 1839. VI. 9., 1854. VII. 3.; Illyefalvy—Pallós; Wegweiser 1842—51.; Mihalik hagyaték: 144. p.

Pest-Buda 1977

Ø Hilbrich

festő

l.

Kósa 196-l

ismeri – mert nem ismerheti – akár az erről megfeledkező, akár azt szándékosan megkerülő megoldásokat. Azokat tehát, amelyekben az alaposság helyét a homályosság foglalja el, vagy a magasztosnak szánt eszmefuttatás érthetetlenségbe fullad, vagy ahol a szükséges mélységet a dagályosság kívánja helyettesíteni. Végül – sok más egyéb mellett – az igehirdetés *„technikai"* eszköztéréből bizonyos, háromirányú tartózkodás sem hiányozhat. Ezek: állandó távolságtartás az üres retorikától, a minden szóbeli közlés értékét fenyegető svádától, valamint az unalomtól. Bármelyikük jelenléte kiválóan alkalmas arra, hogy Krisztus személyiségét az igehirdetésből kiszorítsa. A legenda szerint a Rómából menekülő Péter találkozik az éppen oda igyekvő Jézussal. Megszólítja: *„Quo vadis, Domine?"* Mire a Megváltó szomorúan végignéz tanítványán: *„Megyek meghalni helyetted Rómába."* Úgy tűnik: a másságát az igehirdetésben is megjeleníteni hivatott egyháznak mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy a legenda szerint önmagát ismét feláldozni kész Úr szemrehányó tekintetével soha ne találkozhassék. Krisztus valóban mindig legyen jelen földi egyházában és a távozni szándékozó Pétereket minden idők Rómájában késztesse maradásra.

Dr. Novák István

Jegyzetek

1. Az egyház mássága. Spataki Ref.Lapok 1997/3.sz.
2. Ravasz László: Gondolatok Bp. 1996. 16-17. old.
3. Találkozás a házasságtörő asszonnyal. Ján.8:1-11.
4. Bonhoeffer in Vályi Nagy Ervin: Minden idők peremén. Basc Bpest 1993. 267. old.
5. Ua. 330. old.
6. Bölcskei Gusztáv dr.: Népegyház vagy/és hitvalló egyház? Reformátusok Lapja 1995/44.sz. 3. old.
7. Márai Sándor: Vendégjáték Bolzanóban. Bp. 1991. 63. old.
8. M. Buber: Zwei Glaubenswissen. Zürich 1970. 174. old. In Vályi Nagy E. id.m.
9. Hegedüs Lóránt dr.: Templom és társadalom. Confessio 1995/3. 62-63. old.
10. Ravasz László: Legyen világosság. Bp. 1938. III. 32-42. old.
11. Illyés Gyula: Hajszálgyökerek. Bp. 1970. 454. old.

AZ ESZTER-HARANG SZÜLETÉSE

Azt minden miskolci református tudja, hogy a Miskolc-Kossuth utcai templom tornyában a Bató Eszterről elnevezett harang a város legnagyobb harangja és azt Bató István nagykereskedő öntette leánya emlékére. De ennek különös története van, hogyan is jutott el Bató István arra a gondolatra, hogy elhalt leánya emlékére harangot öntessen. Bató Eszter férjes asszony volt, a város egyik ügyvédjének, Piskóti Jánosnak a felesége, akivel együtt mint ifjú házasok 1865-ben farsangi bálon vettek részt. Bató Esztert sokan tisztelték és szerették közvetlenségéért, emberekhez való kedvességéért és ezért azon a nevezetes farsangi bálon sokan megtáncoltatták. A bálnak fülledt levegőjéből olykor-olykor kiment a szabadba ifjú férjével a hűs februári éjszakába és nem vette észre, hogy izzadt testének nem tesz jót a kinti hűsölés. Bató Eszter ezen a bálon megfázott és tüdőgyulladást kapott. Hiábavaló lett az orvosi erőfeszítés, szeretteinek mindent vállaló gondoskodása, lázát semmi nem tudta csillapítani. Betegágyához jöttek a látogatók, akiknek eleinte örült, de később már terhet jelentett neki minden látogató vendég, mert elerőtlenedett, mindinkább sápadt lett, szava elhalkult és mind gyakrabb lett az önkívületi állapota.

Az édesapja naponta többször be-betért beteg lányához, vigasztalta, bátorította, hogy ne féljen, ő mindent megtesz mint édesapa azért, hogy meggyógyuljon. Az egyik alkalommal mikor a betegszobában beszélgettek, dél lett és a városnak valamelyik harangja megszólalt, akkor leánya azt kérdezte édesapjától: Jó apám mondd meg nekem, van-e olyan harangszó, ami elhatol a sír mélyére is? Az édesapának könnyes lett a szeme, összefacsarodott a szíve és azt kérdezte leányától: Miért akarod ezt tudni leányom? Azért édesapám – felelte a lánya – hogyha meghalok, jó lenne ha volna olyan harangszó, ami letol a sír mélyébe is és emlékeztetne engem erre a városra, a szülői házra, arra a szeretetre, ami engem körülvesz. Bató István elgondolkozva lépett ki leánya betegszobájából, nem szólt senkinek leánya kívánságáról, magába rejtette leánya kérésének titkát. Majd eljött az utolsó májusi éjszaka, amikor Bató Eszter letette Teremtőjének kezébe földi életét. Nagy gyásszal temették el Bató Esztert, édesapja a város minden templomának harangját megszólaltatta és keservesen sokat sírt, de vigaszhoz nem jutott. Igaz viszont, hogy sokszor felderengett lelkében leányának utolsó kérdése: van-e olyan harangszó, ami lehallik a sír mélyébe is? Ő tudta hogy ilyen nincs, de mégsem hagyta ez a gondolat nyugodni. Majd lassan megérlelődött benne, hogy elhalt lánya emlékére öntet egy nagy harangot és ha ennek a hangját nem is hallja meg a sír mélyén lányának kihűlt teste, de az Urához távozott lelke meghallja az ő lelkének nagy fájdalmát.

Így történt, hogy Bató István felkereste lelkészét és tanácsot kért tőle, hogyan lehetne öntetni egy nagy harangot? Mikor megkapta a tájékoztatást, elutazott Hilzer Ignácz bécsújhelyi harangöntő mesterhez, kinél az akkor lehető legnagyobb harang öntését rendelte meg. Így készült el Bató Eszter emlékére az 50 bécsi-mázsás (mai súlyban: 3006 kg) harang, ami nemcsak ennek a városnak, hanem egész Északkelet-Magyarországnak a legnagyobb harangja, amelyik egyúttal egy édesapának lánya iránti nagy szeretetét jelzi. Ez a harang egyházunkban nemcsak a szokásos alkalmakkor szólal meg, hanem Bató Eszter halálának napján is minden esztendőben, amelyik így a szülei szeretetet hirdeti. Ha a halottak nem is hallják meg a harang szavát, de az élőket, főleg a szülőket figyelmezteti, hogy gyermekeiket nagy szeretettel hordozzák. Így Bató István harangja üzenet minden szülőnek, hogyha korán veszti el gyermekét, hogyan őrizheti meg igaz emlékét.

Bató István végrendeletében Eszter leányának szobáját és természetesen az egész házat egyházunkra hagyta és az egyház gondozta a szobát és annak minden tárgyát. Miután hazánkat elárasztotta a bolsevista uralom, 1950-ben államosították az egész épületet, azaz elvették az egyháztól Bató Eszter szobáját is, csak a szoba berendezési tárgyait adták át az egyháznak, amit a püspöki hivatal mellett lévő kis szobában őrzött egyházunk. Ma már csak a nevét őrzi városunk ennek a háznak, mivel lebontották és helyére új épületet húztak. Még az a jó, hogy a kommunista rendszer harangjainkat nem vette el és nem öntetett belőle az ő uralmát dicsőítő szobrot vagy valamilyen más szimbólumot, mint ezt Oroszországban tették a harangok egy részével. Az Eszter-harang így a szülői szeretet szép példáját hirdeti, amit jó lenne a mi nemzedékünknek is komolyan venni. Biztosan nem lenne annyi sok elhagyott és megkeseredett gyermek, ha a szülői szeretet tudná hordozni sok-sok áldozattal gyermekét. Így akármikor szólaljon meg az Eszter-harang, ez figyelmeztetés városunk minden szülőjének, hogy lányaink-fiaink életét áldozatos szeretettel hordozzuk, mert ez adhat jövőt nekik, de egész népünknek is.

Kóris Lajos

Sanspetri Ref Lapok 1998/11

RADOSTYÁN KÖZSÉG TÖRTÉNETÉBŐL

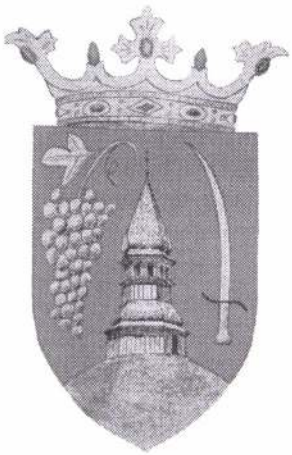

A csodálatos Pitypalatty-völgy, benne Radostyán öt szomszédközséggel a Bükk hegység keleti oldalán, ahol a hegyek dombokká szelídülve egyre inkább tágasabb völgyeknek és sík mezőknek adnak helyet mire a Sajó vizét elérik, már időtlen idők óta lakott föld volt. Erről régészeti nyomok tanuskodnak és adnak ugyanakkor némi fogalmat arról, kik lehettek évezredekkel ezelőtti elődeink ezen a festői és szeretett földön.

Hi Ersi igyai

Bizonyosat először a keltákról tudhatunk. E népről, mely hazánk földjét nyugat felé kapcsolta be az európai kereskedelembe, e népről, mely először használt e területen fémpénzt (cotinus-lelet Bükkszentlászlón), e népről, melynek az őrlés tudományát köszönhetjük, e népről, melynek furcsa és általunk már alig megmagyarázható szokásaik, Tristán és Izoldás s Artúr királyos gondolatviláguk és hiedelmeik voltak. E népről, melynek egyik központi helye éppen itt, Radostyán területén volt. Ők Európa alapnépességét jelentették, mely magas és egyre növekvő életszínvonalat képviselt. Saját stílust alakítottak ki, mely jellegzetes és jól felismerhető. Ezek alapján a maradványokból, régészeti leletanyagokból azonosíthatók. Leszih Andor régész az 1930-as években a radostyáni temető területén végzett ásatásokat. Feltárt fegyvereik között szépen díszítettek is vannak. A Radostyánban talált kardhüvely felső részén sárkánypár vagy delfines motívumok láthatók. Találtak még vaslándzsát, vaskarikát, vassarlót, paizsfogantyút, karperectöredéket, kardkötőláncot és olyan kelta harcos sírt is, melyben vaskard volt összegörbítve. Leltek még itt kézzel formált urnát és a kelta műveltségre jellemző korongolt kerámiát, sőt egy egész sertéscsontvázat, mert szokásuk szerint útravalóul egy egész sertést tettek a halott mellé a sírba. A leletanyag kora vaskori helyi hagyományokat tükröz.

A kelták kora (előbb a La Tčnei, majd a Hallstadti kultúra) utáni időkről Radostyán területére vonatkozóan semmit sem tudunk. A nagyobb földrajzi egység története azonban meghatározhatta és bizonyára meg is határozta e kisebb területnek, a Pittypalatty-völgynek az életét. Az Alföldön a szarmaták vetettek véget a kelta uralomnak, de a szkíta műveltség sem hagyhatta teljesen érintetlenül az ittmaradt *„alapnépességet."* Azután jöttek a jazig-szarmaták, vandálok, gepidák áramlatai, a hunok, majd az avarok, akik Pannóniát elfoglalták. E terület is fennhatóságuk alá kerülhetett, de 791-ben a bécsi-erdőnél vereséget szenvedtek Nagy Károly frank seregeitől. 803-ban Krum bolgár kán türk seregei törtek a Tisza-völgyére, ettől kezdve a Kárpát-medence keleti része a Bolgár Dukátus része lett. Az itt élő lakosság már ezidőtájt vehette fel a bizánci keresztyénséget. A 820-as években a bolgárok elől menekülve újabb szláv népcsoportok jelentek meg a Kárpát-medence északi részében, aminek következtében az avarok egyre inkább elszlávosodhattak. Jelenleg úgy tartják, hogy a IX. században vidékünkön az avarok már szláv nyelven beszéltek. A magyar honfoglalás 895 és 902 között történt meg. A szomszéd falvak, Varbó és Parasznya Radostyán nevével együtt valóban szláv eredetűek és jelentésűek. Radostyán (vö. Hradostyán; gradistya = váracska) várhelylakókat jelent.

Az első írott dokumentum Radostyánról az 1219-es Váradi Regestrumból való. Az 1241-es országvesztő muhi tragédia után a tatárok szabadon pusztítottak a vármegyében. Ekkor veszítette el jelentőségét Borsod vára, melyhez addig falunk is tartozott. Radostyán 1248-tól a diósgyőri váruradalom tartozéka. 1474 körül a husziták dúltak és raboltak ezen a környéken. A falu közepén lévő 50 méter magas hegyen épült templom akkor már meglévő középkori részébe is bevették magukat, majd rablóvárként használták. Erről a magaslatról az egész völgy – Sajószentpétertől Varbóig – belátható. Majd a török világ következett. 1554-56-ban elpusztult a falu, 1564-ben, 32 évvel Eger eleste előtt Radostyán *„turcis subiecti."* A török különösen raffinált adónemeket eszelt ki, hogy minél többet harácsoljon a lakosságtól. 1615 után már 100 forint, heti gyalogszerben való szolgálat és 35 itce vaj a török adó mértéke. Annál is súlyosabb ez, mivel az 1685. évi összeíráskor Radostyánban csak öt lakott ház volt. A reformáció – feltehetően – csak Diósgyőr hírhedt úrnőjének, néhai Balassa Zsigmond özvegyének, Fánchy Borbálának 1563. február 3-i halálát követően terjedhetett, noha a közeli Szentpéteren annak földesurai, a Perényiek már egy évtizede a megújított hitvallást követték. Fánchy Borbála azonban nagy gonddal tartotta fenn a római vallást birtokain. Az első evangélium szerint reformált módon prédikáló *„pap,"* akiról tudomásunk van, 1577-82 között Alattyáni Mihály volt itt. Ekkor Radostyán még Varbó filiája. Materré, azaz anyaegyházközséggé – reformált mivoltában először – 1598-ban, éppen 400 éve lett Gönci K. Péter prédikátorságában. Hogy a reformáció pontosan hogyan ment végbe, azt csak találgathatjuk. Valószínűleg templomostól, népestől, papostól, úgy mint általában máshol is ebben a hazában. Erre bizonyság az, hogy a templom az 1595-ös összeíráskor már a reformátusok birtokában volt, továbbá, hogy a falu lakossága a következő évszázadokban színreformátus, és még egy bizonyság, hogy a régi egyházban szokásos dézsmából a plébánosnak járó rész (a dézsma 1/8 része) lett a reformáció szellemében működő prédikátornak is a jövedelme *[„az decimábul (borból és búzából) octava pars"]*. Az akkor szokásos átvételi elismervények megmaradtak. Ezekből a dézsmajövedelemből származó papi átvételi nyugtatványokból tudjuk, kik voltak a XVI. század végi és a XVII. század elején itt szolgált lelkipásztorok. A reformáció kora után Radostyán zálogföldbirtokosai bedegi Nyáry Pál (aki – Eger elestekor – egri várkapitány volt), neje enyingi Török Zsuzsánna (Török Bálint unokája), Homonnay István és neje Török Eufrozina, valamennyien református hitvallásúak. Utánuk a korona kezébe került a falu, mint Diósgyőr koronauradalmának része, majd az Egri Káptalan a bérlője. Urbárium Rottenstein Ignác diósgyőri prefektus szüntette meg. A koronauradalom fennállásáig uradalmi birtok maradt Radostyán. A római katholikus *„felsőség"* ellenére szinte teljesen református faluként maradt meg máig. Anyakönyvezése Kardos György prédikátorságában kezdődik 1755-ben Kondóval együtt, mely 200 évig filiája volt a radostyáni anyaegyháznak. 1788-tól már külön-külön vezetik a matriculákat, miután Kondó önállósult és lelkészt választott. Radostyán templomát 1706-ban javították 8 forint vármegyei segéllyel, ekkor bontották le a sekrestyét. 1762-ben épült rendkívüli és páratlan mesterműként a hatszög alaprajzú, 16 méter magas, teljesen fából készült harangláb, amely mind e mai napig mint a Pittypalatty-völgy egyetlen országos műemléke áll. (Fennállása

HILD Jaius

LŐRINCZI Zsuzsanna: Adalékok a pesti Csekonics palota épitéstörténetéhez. = Müvészettörténeti Értesitő, 41, 1992, 1-4. 100-103. és ill.

Pollack Ágoston
Ybl Miklós
Hild Jaius

Visitatio Canonica : Az Esztergomi Főegyházmegye Barsi Főesperességének egyházlátogatási jegyzőkönyvei 1747-1674. Vál., bev. Tomisa Ilona. Bp. : MTA Néprajzi Kutató Intézete, 1992

HILO Jaina

M. Tudalexikon A-tól Z-ig.
Bp 1997 387-388.

Hild János

CIVIL HÍREK

Életszomj

A Tamási Lajos Olvasó Munkás Klub és a Csepeli Munkásotthon június 15-én, kedden 17 órakor *Csepeli Szabó Béla:* Életszomj című könyvének bemutatóját rendezte meg. A könyv megjelenése a 75. születésnapját ünneplő József Attila-díjas költő ajándéka olvasóinak. A kötetet *Baranyi Ferenc* költő ajánlotta az olvasók figyelmébe. Közreműködött *Vajda János* színművész.

Teleház a fővárosban?

Budapesten ügyes-bajos dolgaink elintézése végett sokfelé fordulhatunk információkért, segítségért. Nem ilyen jó a helyzet azokon a településeken, ahol csak önkormányzati hivatal, vagy talán még az sem működik állandó jelleggel. Talán ez a felismerés vezetett a magyarországi teleházak megszületéséhez és hálózatuk egyre nagyobb ütemű bővüléséhez. A teleház amolyan mindentudó információs bázis, a problémák megoldását segítő találkozóhely, ahonnan a korszerű technika segítségével „távügyintézésre" is lehetőség nyílik. Talán a nagyvárosban sem lenne idegen az ilyesféle szolgáltatás. A Magyar Teleház Szövetség nemrégiben Budapesten, a Pallas Páholyban (V., Alkotmány u. 15.) létrehozta a Teleház Klubot, hogy az ország egymástól távoli, sokszor magukra maradt kistelepüléseinek teleházai találkozhassanak egymással, információkat és ötleteket cseréljenek. A fővárosi és a kerületi önkormányzatok, a rászorulókat segítő civil szervezetek számára is tanulságos lehet, miként hasznosítják a legkorszerűbb technikai megoldásokat és az önkéntes munkára épülő emberarcú ügyintézés tapasztalatait például Őriszentpéteren vagy Nagydoboson. E két település teleháza mutatkozik be ma 13 órakor a Teleház Klubban. A bemutatkozás mellett az érdeklődők információkat kaphatnak a legújabb pályázati lehetőségekről, amelyek a lakossági szolgáltatások fejlesztéséhez nyújtanak támogatást. Folytatódik a vita egy nemzeti teleházprogram tervezetéről.

Csepel bemutatkozik

A Budapesti Városvédő Egyesület vendégeként Csepel mutatkozik be képzőművészeti, helytörténeti és művészeti kiállítás keretében a Podmaniczky-teremben (VI., Eötvös u. 10.). A kiállítást ma délután 5 órakor *Tóth Mihály,* a XXI. kerület polgármester nyitja meg. A kulturális bemutató házigazdája *Takács József* alpolgármester.

Mennyibe kerül a béke?

A Cédrus Kör közéleti vitaklub beszélgetéssorozatot kezdett a balkáni háborúról. Legközelebb holnap – június 17-én, csütörtökön – *Novák Tamás,* a Világgazdasági Kutatóintézet tudományos munkatársa lesz a vendég, akivel a balkáni háború gazdasági következményeiről, a gazdaság helyreállításának lehetőségeiről beszélgethetnek az érdeklődők. A Cédrus Kör vitafóruma holnap 17.30 órakor kezdődik a Pannónia Klubban (XIII., Pannónia utca 18.).

Puszedlik kicsiny boltja

Preparatív mérnökből lett mézeskalácsos vállalkozó

Az édenkert ízét, a szelet szeretetet, a dupla élvezetet ismerjük, a karamellel lecsorgatott, finom keksz darabjaival, dús csokoládéval szemközt is dalra fakadhatunk, ha van rá pénzünk, na de mi a helyzet a mézes puszedlivel mostanában? Törődik vele valaki? Számíthat ebben a reklámoktól vezérelt fogyasztói világban karrierre, vagy ott reked a vásári sátrak alatt, a törökméz sárga tömbje és egy tepsi cukrozott zselé szomszédságában örökre?

A Jászai Mari téren, a sarki gyorsétterem mögött nem sokkal, ahol pici boltok sorakoznak a jobb oldalon végig, egy kuckó kirakatában pirosló mézeskalács szívvel szemközt ez persze csak szónoki kérdés. De bent, ott talán válaszolnak rá, hiszen mézeskaláccsal kereskednek.

Királyné Császár Eszter, a mézeskuckó tulajdonosa, akinek neve hallatán a fenség, sőt a kétszeresen fenség megszólítást éreznénk helyénvalónak, nagyon is egyszerű halandó módjára sóhajt egyet beletörődve: hát jó, beszéljünk a vállalkozásáról. Merthogy a mézes és diós puszedlik, huszárok, szívek és egyéb figurák kicsiny boltja számára egy nagy ugrás volt az ismeretlenbe, a gyógyszervegyészek világától a kiskereskedői pultig.

Öt évig dolgozott preparatív mérnökként, és 1992-re két felismerés kristályosodott ki benne. Az egyik az volt, hogy tizenkétezer forintos fizetésből két gyereket képtelenség eltartani. A másik, hogy ha a pályán marad, és eredményeket akar elérni, éjjel-nappal hajtania és tanulnia kell, következésképp a családjára egyáltalán nem marad ideje. Épp akkoriban volt eladó ez a kis bolt, amelyben egy házbeli öregúr elbeszélése szerint már 1938-ban is édességeket árultak.

S akkor Királyné Császár Eszter döntött. Pontosabban, meséli, feltette magának a kérdést, boldogabb lesz-e, ha élete vége felé megveregetheti majd a saját vállát, hogy „igen, te mégiscsak mérnök voltál!", miközben anyaként és feleségként csak a csődöt lesz képes felmutatni. Beállt hát a pult mögé, s ki is békült a választásával azóta. Sőt. A kuckót és új munkáját nagyon megszerette.

Mert egy ilyen kicsi bolt sokkal több egy üzletnél. Járnak hozzá mindenhonnan a városból. Törzsvevői leginkább nyugdíjasok, akiknek programot jelent tizenöt deka meggyes, barackos, diós puszedliért – az egyszer biztos, hogy van miből választani – ide elsétálni. Vannak közöttük olyanok is, akiknek ez az egyetlen hely, ahol jót tudnak beszélgetni valakivel. A bevásárlóközpontok hisztériás tülekedésében elvesznének, ott ők nem potenciális vásárlónak, inkább porszemnek éreznék magukat, akiket kénye-kedvére sodor egy olyan szél, aminek neve sincs. És nemcsak ők, sokan mások is így vannak ezzel. Ezért veszi biztosra Királyné Császár Eszter, hogy eljön még az emberre szabott, kicsiny boltok ideje is, talán nemsokára.

Mert ez most nem a virágkor, kétségtelenül. A vevőközönség jódögél ugyan, de ha például beindul a gyümölcsszezon, akkor már választani kell, hogy tíz deka epret vegyen vagy inkább habcsókot. Ami pedig a mesebeli mézesfigurákat illeti, azoknak karácsony előtt van szezonja. S rosszul hittem, amikor azt gondoltam, hogy szándékosan díszítette Királyné Császár Eszter a boltját színtelenebb, puritánabb figurákkal. Ugyanis az a helyzet, hogy bár a vásári portékát, a tükrös szívet, a csiricsáré olvasót is sokan, főleg az Amerikából érkezettek keresik, ilyeneket nehéz beszerezni. Csuha bácsinak a Domus mellől nyoma veszett, tőle lehetett pedig egy ideig hasonlókat vásárolni. Amúgy jobbára csak a múzeumi napokon bukkanni mézesbábot készítő mesterekre. Lajosmizsén a mesemézest csinálják, egy egri néni a csipkeszerű rajzolatú figurákat készíti, némelyik szépséges mézesért Debrecenbe kéne menni – ezt Királyné Császár Eszter már mind megtanulta.

S amikor beköszönnek az érdeklődők, és teli zacskókkal távoznak, hogy visszajöjjenek megint, vagy bemosolyog az az idős asszony, akivel Királyné szinte barátnői viszonyba került, azután a másik, akinek ez a kis bolt a „kaszinója", akkor arra gondol, hogy nem veszített semmit, de semmit.

Koblencz Zsuzsa

Márkakereskedések, szervizek

CITROËN CSÓKÁS AUTÓHÁZ
Hivatalos márkakereskedés és -szerviz
2030 Érd, Ercsi út 21.
Tel./fax: (23) 369-444, 361-385.
E-mail: oneone@freemail.c3.hu

DAEWOO Katona

RENAULT

RENAULT Budakalász
Magyarország legnagyobb Renault márkakereskedése
2011 Budakalász, József Attila u. 77.
Tel.: (1) 465-0000, (26) 540-540. Fax: (1) 465-0001.

TOYOTA
AUTOHAUS-KOPF KFT.
2030 Érd, Ercsi út 19.
Tel./fax: (23) 369-444. Telefon: (23) 362-150, 361-385
Mobil: 06 (30) 954-5295

M7 LA LO Kereskedelmi Kft.

A gyűlölt pesti Újépület

Idén minden bizonnyal a szokottnál is többen keresik fel október 6-án a budapesti Batthyány-örökmécsest. A százötven éve méltatlan halált halt politikus emlékét őrző mécses azonban nemcsak a mártír miniszterelnök sorsára emlékeztet, hanem arra is, hogy itt állt a múlt századi fővárosi közvélemény által gyűlölt fővárosi objektum, az Újépület, német nevén a Neugebaude.

Az Isidorus Canevale által tervezett, eredendően a kialakuló Lipótváros központjának szánt épületet a kezdet kezdetén még Versorgunghausnak nevezték. A magyar történelemben később oly szomorú nevezetességre szert tett monstrum kivitelezője, a csehországi születésű Hild János építész vélhetően épp azért került Pestre, hogy részt vegyen az építési munkálatokban. Ennek során már korán kitüntette magát határozottságával, önállóságával, ezért rövid idő alatt pallér, majd pedig építésvezető lett belőle. Hild az építkezés ideje alatt maga is ott lakott az Újépület először elkészült harmadik pavilonjában. Ennek köszönhető az Újépülethez fűződő első érdekesség is: 1789. december 8-án itteni lakásában jött a világra másodszülött gyermeke, első fia, a később apját építészként hírnévben messze túlszárnyaló és a későbbi Pest városképét jelentős értékekkel gyarapító Hild József. Az apával, Hild Jánossal kapcsolatban pedig talán azt sem fölösleges megemlíteni, hogy 1805-ben ő készítette el Pest első átfogó rendezési tervét.

Hild János irányításával hamarosan ott magasodtak Pest határában tizenkétezer négyszögölnyi területen az Újépület komor falai. Egyes források szerint az építtetésére parancsot adó II. József eredetileg nem laktanyának, hanem kórháznak és lelencháznak szánta, ám mivel időközben a későbbi Károly kaszárnya lett a Pesti Invalidusház (a jelenlegi főpolgármesteri hivatal), így az Újépület laktanyává lépett elő.

Az 1830-as, '40-es években az építmény valamelyest veszített komor mivoltából: rendkívül tágas udvarán a nép szórakoztatására úgynevezett „görög és római kocsiversenyeket" rendeztek, amit idővel kiegészített a pesti fiákeresek versenye. 1838 márciusában pedig az Újépületben – akkori közkeletű nevén a pattantyúskaszárnyában – húzták meg magukat a pesti árvíz folytán hajléktalanul maradtak.

1848–49-től az Újépület neve a magyar történelem sötét lapjaira került. A forradalom és szabadságharc leverése után sokan szenvedtek a börtönné alakított Újépület falai között, majd többeket átszállítottak a cseh- és morvaországi várbörtönökbe, Olmützbe, Brünnbe vagy Theresienstadtba, de voltak, akik soha többé nem hagyhatták el az Újépületet. Az első magyar miniszterelnök, Batthyány Lajos életét az épület udvarán oltották ki, mivel előző esti öngyilkossági kísérlete miatt (nyaki ütőerét próbálta elmetszeni) felakasztása lehetetlenné vált. Batthyány és társai mártír sorsa végleg gyűlöletessé tették az épületet Magyarországon. Ebben az időben születhetett az anekdota, amely szerint az Újépületben öt napot raboskodó gróf Károlyi György, akit emellett kétszázezer arany megfizetésére ítéltek, üzenetet kapott az ő pesti palotájában három hónapig lakozó Haynautól, hogy tudassa vele, mennyi bért kell fizetnie a három hónap után. A gróf állítólag azt üzente vissza, hogy számolja ki Haynau, hogy ha ő az öt napért kétszázezer aranyat fizetett, mennyi jár a három hónapért.

A forradalom és szabadságharc leverése után sokan szenvedtek a börtönné alakított Újépület falai között.

A szabadságharc után az Újépület tovább funkcionált börtönként is, de politikai rabok mellett köztörvényeseket is őriztek falai között. Egy köztörvényes bűnöző, bizonyos Hatos Imre rablógyilkos nevéhez fűződik az egyetlen sikeres szökés története is. Hatos nem sokat profitálhatott ebből, mivel alig pár nap múlva újra elfogták, és visszaszállították tömlöcébe. Az utolsó politikai fogoly dr. Joanovics Sebő orvos volt, akit azért zártak be négy hónapra, mert Lajos-napkor Kossuthot éltette. Szomorú érdekesség, hogy Joanovics doktor éppen Batthyány egykori cellájában töltötte kirótt büntetését.

A városfejlesztést is akadályozta az épületmonstrum FORRÁS: BUDAPEST ENCIKLOPÉDIA, CORVINA KIADÓ, 1970

Az 1860-as évektől egyre inkább gátolta az épület Pest dél felé terjeszkedését. Már 1867-ben felvetődött, hogy le kellene bontani, s a helyén két utcát nyitni, majd 1871-ben pályázatot írtak ki a főváros általános rendezési tervére. A győztes tervet benyújtó Lechner Lajos, a közmunka- és közlekedési minisztérium főmérnöke tervét kifejezetten a Lipótváros fejlesztésére alapozva, az Újépület bontását javasolta. Indoklásában előadta, hogy a Duna partja mentén az újonnan emelt palotaszerű házak sorát megszakítja az Újépület, hiszen az óriási tömb miatt nem lehet továbbvezetni az utcák vonalát, elértéktelenednek az Újépületen túli telkek, és senki nem akar ott építkezni. Ha nem torlaszolná el az utcák nyomvonalát, a Lipótváros továbbterjeszkedhetne a Lipót körútig, ami mindenképpen kívánatos volna. Ezt az elméletet támasztotta alá egy [illegible] terv, bár végül nem az ő pályázata nyert. Egyetértését fejezte ki Wekerle Sándor miniszterelnök is, ám azzal a feltétellel, hogy a bontás után tizenkétezer négyszögöl szolgáljon házhelyül, oly módon, hogy a házhelyek értékesítése legalább három és fél millió forint bevételt hozzon.

1897-ben került sor a bontásra, amikor a Magyar Mérnök és Építész Egylet újabb pályázatot írt ki a rendezésre, és Palóczy Antal építész tervezete vitte el a pálmát. Száz évvel ezelőtt, 1899-ben megkezdték a telkek árusítását is, a létrejött huszonnyolc házhelyből huszonegy már ebben az évben elkelt, ekkor vásárolt telket többek között a tőzsde és az Osztrák–Magyar Bank is. Budapest történetének jeles kutatója, Siklóssy László joggal nyugtázhatta: „A kőtömeg tömlöcből Szabadság-tér lett. (...) A Szabadság-tér, kapcsolatban az Országház-térrel (Kossuth Lajos-térrel) és a Dunaparttal, teljesen megváltoztatta a Lipótváros karakterét."

Katona Csaba

1021

1976.VI.25.12.00/Szné/

Déli krónika.

-Ma este 9 órakor Sopronban a Balciannisz téren megszólalnak a fanfárok és ezzel kezdetét veszi a Soproni Ünnepi Hetek rendezvény sorozata.Seregély Zsigmond a Hazafias Népfront városi bizottságának titkára ismerteti a programot.

-60-70 ezer vendégre számitunk.Az ezidei rendezvényeink az 700 éves évfordulóinak a jegyében kerülnek lebonyolitására.Az Aidával szeretnénk a 700 éves évforduló el készületeit a Barlangszinházunkba megünnepelni.A negyedik alkalommal rendezzük meg ismét a városi KISZ bizottsággal a soproni ifjuságí napokat.Az Expresst Ifjuságí Iroda a rendezvények belépőjét is mellékei,igy tehát aki kiván, az részt vesz a Fertő tavi viterlásversenyen,ha akar akkor esetleg a Trubadut megy vagy akár a könnyüzenei hangversenyre.

-Mit kinálnak a sportelóknak?

-Labdarugómérkőzések lesznek,országos sakkverseny lesz a városunkban,Fertő tavon megrendezzük ismét a Széchenyi viterlás emlék versenyt,kupaversenyt megrendezésére is sor kerül,motorcross versenyre.

Ne feledkezzünk meg a képzőművészet kedvelőiről sem.

-Kiállitótermünkben a festőteremben egy soproni müvészünknek a munkáiból rendezünk egy nagyon szép kiállitást,a kiállitónk Hild Aladár soprpni festőművész.

-És persze olyan csemegék is kináljoznak itt a látogatóknak,mint a virágkötési kiállitás,valamint a népmüvészeti kiállitás és a vásár.

-Városunk környezete és a Belvárosnak a nagyon szépen rendezett terei lehetőséget adnak arra is,hogy a tereken különböző kiállitások megrendezésére kerüljön sor.

1976.VI.25.12.0°/Szné/

Déli krónika.

-Ma este 9 órakor Sopronban a Balcianniss téren megszólalnak a fanfárok és ezzel kezdetét veszi a Soproni Ünnepi Hetek rendezvény sorozata. Seregély Zsigmond a Hazafias Népfront városi bizottságának titkára ismerteti a programot.

-60-70 ezer vendégre számítunk. Az ezidei rendezvényeink az 700 éves évfordulóinak a jegyében kerülnek lebonyolitására. Az Aidával szeretnénk a 700 éves évfordulót el köszületeit a Barlangszinházunkba megünnepelni. A negyedik alkalommal rendezzük meg ismét a városi KISZ bizottsággal asoproni idjusági napokat. Az Expresst Ifjusági Iroda a rendezvények belépőjét is mellékei, igy tehát aki kivén, az részt vesz a Fertő tavi vitorlásversenyen, ha akar akkor esetleg a Trubadut megy vagy akár a könnyüzenei hangversenyre.

-Mit kínálnak a sportolóknak?

-Ismdarugómérkőzések lesznek, országos sakkverseny lesz a városunkban, Fertő tavon megrendezzük ismét a Szécheny vitorlás amlék versenyt, kupaversenyt megrendezésére is sor kerül, motorcross versenyre.

Ne feledkezzünk meg a képzőművészet kedvelőiről sem.

-Kiállítótermünkben a festőtermben egy soproni művészünknek a munkáiból rendezünk egy nagyon szép kiállítást, a kiállítónk Hild Aladár soproni festőművész.

-Ha persze olyan csemegék is kínáljoznak itt a látogatóknak, mint a virágkötési kiállítás, valamint a népművészeti kiállítás és a vásár.

-Városunk környezete és a Belvárosnak a nagyon szépen rendezett terei lehetőséget adnak arra is, hogy a tereken különböző kiállítások megrendezésére kerüljön sor.

Híd építész

Magyar Müvészet 1925. 169-171.o.
Y.E.: A Müegyetem építészhallgatóinak kiállitása.

Domenico Tiepolo festő

Népszava XXXVIII.1910 .máj.22.
121 sz. 6 lap.
Tiepolo kiállitás.

M. D. K.

HILD évtén

Lipótszentmiklós. Zsinagóga 1842.

lesztag tőle

Grámbold Fülöp - Namenyi Ernő:

Budapesti Zsinagógák Bp. 1949. 26. l.

P. S. K.

HILD

MDK

Hild épitész

Említve: a József nádor és az ő neváhez fűződő Szépítő Biztosság, valamint szabályozási terve.
(Pásztor Mihály — Relle Pál: A mi városunk.)

-rr-: A mi városunk
(könyvismertetés:)
Városi Szemle, Bp. 1913. VI. évf. 807. l.

MDK

Hild (építész)

(Futólag említve.) (A cikkben ismertetett mű: Benedek Marcelné gyűjtője: Az empire-építészet Pesten 1800-tól 1849-ig. Budapest é. n. Dante-kiadó.)

-Gy.: Az empire-építészet Pesten 1800-tól 1849-ig.
Városi Szemle, Bp. 1937. 1153. l.

MDK

Hild

L-r: MMÉE-ből. Vállalkozók Közl. 1905.nov.22.
6.l.

HILD János építész, altárlevelező

Pannonhalma 1996/2. 209.

Hild MDK

a városligeti Hermina"kápolna terveit a hires Hild épitész készitette"

Thaly Tibor: A 200 éves városliget. Bp. 1958.

66.1.

HILD János építész

Sisa József: A bicskei Batthyány-Pastéf és Hild János. = M. Ért, 1994/1-2. 65-70. ill

1. számú tábla: Blaskovich Sánuel genealógiai re

BLASKOVICH SÁMU
168o.k.-173
GRASSALKOVICH J
16??-1748

I.JÓZSEF 1712
keszihóci és dacsóhalmi
1731-DACSÓ ANNA

János 1712
?

Erzsébet 1712
Konkoly Thege János

Zsuzsanna. 1712
?

I.PÁL 1733-18o3.

Károly 1734-

Márton

Renáta 174o-

Mihály
Mária

Hild MDK

Repr:

Hermina-kápolna

THALY TIBOR: A 200 éves Városliget. Bp. 1958.

40. lap után második kép.

M.D.K.

Hild

Epitőmüvész épitette a klasszicista stylü szé-
kesegyházat Egerben 1831-36-ban.

Bogáti Pál: Nem hivatalos egri kalauz.

Népszava 1956. juni.24. 4.old. 148.szám.

M.D.K.

HILD

Az idegenből behívott, idegen nivó
építészcsalád.

Itt megtelepedett és generáció-
kon keresztül nálunk működött
sorrontban és működött Hild-család

Rados Jemő: Magyar építészettörténet Bp. 1961

8, 238, 246, 262,

MDK

Hild

a tpl gipszmintája, repr.

Éber L:

A bpi Szt.István tpl. xcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxc

Müvészet, 19o6.

MDK

Darvas István cikke. Új Élet, 1948.aug.5. 12.l.

M. D. K.

HILD

Csákvár (Fejér m.) v. Esterházy kastély (építője ~~vbz.~~ esetleg Moreau 1781.) átépítése 1823-ban vbz. Hild vezetésével

Mérő László: Magyar építészet kaladó hagyományai Bp. 1951. 53. l.

M. D. U.

HILD

Kubinszky Sajtát összeméri vele

Kubinszky bitrály: Gondolatok a századelejei magyar építészetről
Magyar Építőművészet 1961. 1. sz. 44-l.

MDK

Hild

Divald K.: A M.Tud.Akad. palotája és gyüjteményei. Bp.1917.

Hild

MEK

az ország legnagyobb méretű székesegyháza a Kühnel-Pack Hild tervezte esztergomi bazilika.

250.o.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1950.

HILD, kőfaragó cég

A 17.-és a 18.sz.-ban készült pestisemlékek korábban kissé merev,de később már barokkosabb megformálasu kompoziciója tovább él a 19.sz.-ban működő és bizonyos mértékig tömegtermelést folytató soproni kőfaragó meterek kezén is.A környék falvaiban nyáy számban találhatók oly emlékek,melyeket a soproni Mechle,ill.Hild kőfaragó cég készittett. 163.old

D. ASKERCZ ÉVA: Barokk pestisemlékek a Sopron környéki falvakban 149.old

ARRABINA, a Xantus János Múzeum évkönyve, 15.szám, Győr, 1973

Hild

Neve emlitve

Gerő László: Major Máté 7o éves

Müemlékvédelem 74/2 1o9

Hild ?

MDK

a nagycenki egykori Széchenyi-kastélynak 1830- után történt átépitése aligha Pollack müve, a kastélyt nyilvána soproni Hild család valamelyik tagja épiti át.

311.o.

ZÁDOR ANNA:Pollack Mihály. Bp. 1960.

a soproni Hild család

MOK

a nagycenki egykori Széchenyi-kastélynak 1830- után történt átépitése aligha Pollack müve, a kastélyt nyilvána soproni Hild család valamelyik tagja épiti át.

311.o.

ZÁDOR ANNA:Pollack Mihály. Bp. 1960.

MDK

Hild, építész

ez a négy név az a régi Pest építömüvészetében :Hild, Jung, Pollák és Zitterbarth, amely a XVIII. és XIX.sz. fordulópontján beállott uj müvészeti törekvéseket képviseli.

V: Régi pesti épitömüvészek.
A Ház. 1911. IV.évf. 263-266.l.

MDK

Hild építész

Bierbauer: A palatinus stilus viszonya az európai klasszicizmushoz. MMÉEKözl havi füz. 1925, ápr.

35 l.

MDK

Hild épitész

A főv. kiáll. a Mücsarnokban. Magyarság, 1924. febr. lo. 14. l.

MDK

KÉVE II. kiáll. N.Szal. 1918. nov.

M.D.K.

Hild kőfaragó

Scheibl András és társ. tulajdonában 3 lakásos 9 szobás ház leirásának lábjegyzetében megjegyzi: "Hild kőfaragó cég alap. 1835." Sopron, Kőfaragó-tér 1. sz.

Dr. Heimler Károly: Sopron topográfiája utca és ház jegyzékkel. Sopron. 1936. 181. l. lábjegyzet.

Hild ~~xxxxxxx~~ épitész MDK

Bp. régi szobrai. Vas. Ujs. 1911. 24.sz. 48o. l.

MDK

építész

Magánép. eng. Bp. Vállalk. Közl. 1908. máj. 27.

8. l.

Hild Albert

l.

Zador – Rados

93, 94, 95

d a gyászoló rokonság nevében is mély

MIKLÓS,

nai, Szent Péter és Pál apostolokról
asszonyról nevezett türjei, valamint

Flild Antal

l.

Ládor-Rados 270. l.

életének 71., műegyetemi tanárságának 37. évében Balatonfüreden elhúnyt.

A megboldogult holttestét a folyó évi máj **Esztergom-vármegyei Karván** a római katolikus községi köztemetőben az örök nyugalomnak átadni.

Az engesztelő szentmiseáldozatot a folyó év be Budapesten az Egyetemi Templomban.

Budapest, 1942. évi május hó 16-án.

Emlékét kegye

Buschmann F. utódai könyvnyo

M. D. K.

HILD F. építész

Sapton Leinin körút 79. (1840 körül)

Gerő László: Építészeti stílusok

Bp. 1957. 108. l.

Hild Ferdinand építén M.D.K.

talán az ő müve a Pinnye-i Simon kuria 1830 körül

Genth. hüeml. 1959 I. 271

Hild Ferdinánd,épitőmester

Sopronban a Templom utca 24.sz.hámú barokk homlokzatu házat klasszicista stilusban alakitotta át.Nem jól sikerült. 310.old

Pompos * Ernő: Eltünt müemlékekről és a megmaradtak védelméről. 310.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XII.1958.Sopron

Hild Ferdinánd, építőmester

A Soproni Templom utcai 24.sz barokk háznak átalkitási terve.-A Templom u.24.sz.ház klasszicista homlokzata.1879.Hild Ferdinánd terve. 2.kép.Fekete repr. 311.old

Tompos Á Ernő: Eltünt müemlékekről és a megmaradtak védelméről. 310.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XII.1958.Sopron

HILD FERDINÁND /

általa tervezett több klasszicista
épület került Sopronban 1840 körül

Csatkai Endre: Sopron. 2.kiad., Bp., 1956.
/ Magyar műemlékek /

/2

Hild Ferdinánd, építész 9 DK

A soproni ozsolya – Verti rondella helyszín-rajza 1852-ből. Soproni áll. Levéltár. Fekete rajz. 58 old.

Nováki Gyula: Adalék a soproni vár rondelláinak történetéhez. 57.o.

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. 1962. XVI. Kiadja Sopron Város Tanácsa

Ferdinand Hild, építőmester M.D.K.

neve szerepel az 1836 oktoberében üzembehelyezett soproni gőzmalom alapráprázat tervén. Szerző hosszan ismerteti az építkezés pénzügyi háttereit, előzményeit, Széchényi szerepét s azt a feltevését, hogy az épület, mely a maga idejében az egész Monarchia első gőzmalma volt, valószínűleg az Orsolya-szűzek klastroma helyén, illetve abból épült fel. Az építőmester nevét sehol sem említi - az csak a terv aláírásából vehető ki.

Viszota Gy.: Széchényi István és a soproni gőzmalom.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egyl et Közlönye, Bp.

1909. 43. köt. 261. old.

Hild Ferdinand épitett M.D.K.

Sopron, Hátsókapu u. 8. Volt Feke-
te Elefánt ház, valószinüleg H.
F. müve 1835 körül.

Genth Müemk. 1959 I. 305.

Hild Ferdinánd épitész M.O.K.

Sopron, Lenin körút 79. valószinüleg
H.F. müve 1840 körül.

Genth. Müemk. 1959 I. 309.

Hild Ferdinand épitém M.D.K.

Sopron, Szinház u 29, Hild ház
1830 körül

" Szinház u 33 1848, talán
H.F. műve

Genth. Müeml. 1959 I. 320

Hild Ferdinand építész

M.I.K.

Sopron, r.k. plébániaház 1830.

Genth. Műemk. 1959 I. 317

Hild, kőfaragó család

Sopronban főként Stornó Ferenc terveit faragták ki a romantikus építkezéseknél és a műemlékek regotizálásakor, a Machle családdal együtt. 237.old 22.jegyz

Török László: A historizmusok korának építészete Sopronban 230.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968 Sopron

Hild Károly, kőfaragó

A soproni orsolyita templom /1861-64/ boltozati záróköveire a középkori építőpáholyok felidézésére ráfaragtak a tervező Handler Nándor, a kőfaragó Hild és id. Storno Ferenc arcképét. 237.old. 22.jegyz

Török László: A historizmusok korának építészete Sopronban 230.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968 Sopron

Hild építészcsalád

Klattauból, Klaovy, Csehszlovákia, települt Sopronba. Két két generációjuk dolgozott részt Sopronban dolgoztak. A 19.sz.stilusirányzatai, a klasszicizmus, a romantikaszerves átmenettekkel alakúlnak egymásból és elérkeznek az eklektikához. 341.old

Winkler Gábor: Sopron építészete a 19.században 339.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968 Sopron

Hild Ferdinánd, épitész

Középrizalittal tagolt homlokzatok Sopronban. Lent: Lenin krt. 79. 1840 körül. klasszicista. a Hild műve. Középen: Széchényi tér 19. 1856. romantikus. / Handler Ferdinánd/. Lent a Russ villa. 1893. eklektikus Homlokzatok. Rákóczi u. 7./ Handler Ferdinánd 5. ábra. 354. old Fekete repr.

Winkler Gábor: Sopron épitészete a 19. században 339. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968 Sopron

Hild Ferdinánd, építész

A 19.sz.építészetének tipikus nyílászáróretezései Sopronban. Balról fentről lefelé első: klasszicista ajtókeretezés. Lenin krt.79., 1840.körül. - Jobbról fentről lefelé első: klasszicista ablakkeretezés. Lenin krt.79. 8 ábra 359.old. Fekete repr.

Winkler Gábor: Sopron építészete a 19.században 339.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXIX. évf. 1963 Sopron

Hild Ferdinánd,épitész ,/-1875./

Vencel fia.A klasszicismusból a romantikába való átmenet képviselője.Kialakitja a sajátos klasszicista-romantikus bérház tipusát.Tervei alapján Sopronban a Petőfi-tér 9.-1840-ben;-Szinház u.27.sz,1848-ban ; Lenin krt 79.sz,stb. lakóépületek. 343.old. 12.jegyz

Winkler Gábor: Sopron épitészete a 19.században 339.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968 Sopron

Hild Ferdinánd,épitész

Az angol gox gotika elemeit sokszor felhasználta,roman
tikus terveinél. 2 6.old

Török László: A historizmusok korának épitészete
Sopronban 2[illegible]0.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.[illegible] Évf.
1968. Sopron

Hild Ferdinánd, épitész

Sopronban a preromantika szerény magyarországi jelentkezései művei, pl. a kinai utalásokat tartalmazó kerti házak/Bástya-u. 42/, a főúri iparművészeti kertépitészet stb. 2 l. old

Török László: A historizmus korának épitészete Sopronban 230. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968 Sopron

Hild Ferdinánd,építész

A sopronban 1848-ban épült Szinház u.[illegible].sz-ház első emeleti ablakainak moreszk disze.- l.Szinház u.[illegible].sz. Winkler Gábor felvétele. fekete repr. [illegible].old

Török László: A historizmusok korának épitészete Sopronban [illegible].old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968 Sopron

Hold Ferdinánd, építész

Hild Ferdinánd,épitész

A klasszicista stilus egyes nem tektonikai,hanem diszitő részleteinek gotikus,vagy keletieskialakitása első izben 1848-ban a Színház u.33.sz.ház első emeleti ablakainál a moreszk motivumokban tünik fel. 232.old

Török László: A historizmusok korának épitészete Sopronban 210.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968 Sopron

Hild Ferdinánd, építész

Sopronban dolgozott. 1848 után mindig a klasszicista homlokzati rendszereknél bontakozott ki a romantikus jelölési szándék. 232. old

Török László: A historizmusok korának építészete Sopronban 230. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968 Sopron

Hild Ferdinánd,épitész

1827-ben lépett be a soproni épitészcéhbe.Szakitott atyjának,Vencelnek klasszicizáló,késöbarokk és bécsi-es szellemével az elsö müveiben. 231.old

Török László: A historizmusok korának épitészete Sopronban 230.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968 Sopron

Hild Ferdinánd épitett M.D.K.

Sopron, Petőfi tér 2 1835 körül

Genth. Műemk. 1959 I. 312

Hild Ferdinánd,építőmester

Sopronban a Templom utca 24.sz.házat átalakitotta. Barokkból klasszicista stilusra.-A Templom u.24.sz ház barokk homlokzata.Hild Ferdinánd felvétele. Fekete repr. 1.kép. 311.old

Tompos Ernő: Eltünt műemlékekről és a megmaradtak védelméről. 310.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XII.1958.Sopron

Hild építészcsalád MDK

Akár a pesti, akár a soproni ágban több mint fél évszázadon át találunk építészeket, építőmestereket

Zádor A:A magyar klasszicizmus építészeinek társadalmi helyzete.Bp.1953 48.

Hild,épitész,szobrász

Lackner Kristóf halálaának háromszázados évfordulójára Sopronban az un.Generális-ház falára emléktáblát készitett Baumann Béla szobrász.A kőketetést a Hild cég végezte. 210.old.

TOMPOS ERNŐ: Lackner-cimerek és domborművek 208.old.

SOPRONI SZEMLE,Helytört.Folyóirat,XXV.évf. 1971. Sopron

MDK

Hild épitész

Szőnyi Ottó dr: A szegedi rogadalmi templom. MI. 1932:

27 l.

Képekkel.

/M/XIX Hild

MDK

építész

"... az egykori Király utca és környéke.... Palláck, Hild, Kassalik, Hofrichter épületeivel zárt egységet alkot még ma is..."

459.o.

Horler Miklós: A budapesti müemlékvédelem kérdései.

ÉKK 1959 3-4.sz. 455-460.o.

nyugatra kib
csot, Somlót
süksük-e ki e
suk a pálmá
Vértes láncsz
jaiban találju
természeti sz
pítani!

Innen a
vetítődve, a
fel magát a
tális középül
sebben inne
foghatjuk föl
erdőírtás köv
az egykor e

A Papoc
ereszkedünk
vasút sínpárj
tozó Esseg
teinket.

Essegvár
séget megálli

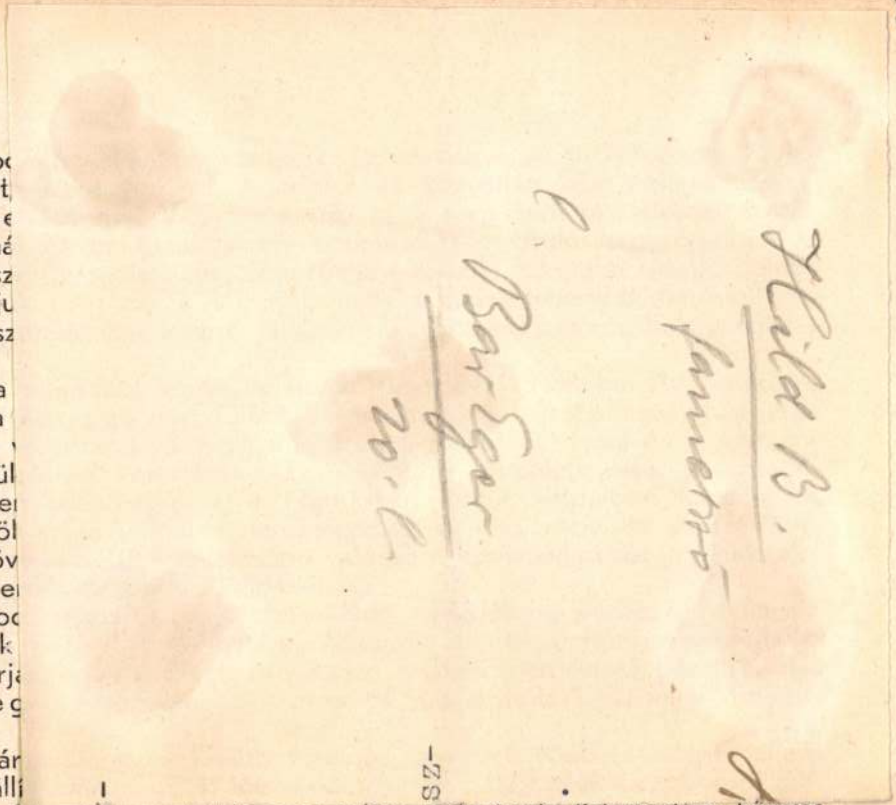

gaslaton, a falu délnyugati házsorai tolött roskadozik. Kiterjedése körives

épült. Északról és nyugatról kopár sziklákkal emelkedik a völgy fölé. Ahol a sziklák eltörpülnek, oda mély, körbefutó kettős sáncot vájtak és erre az oldalra állították négyszögű erős tornyait. A várról legelőször a XIII. században történik említés. Első tulajdonosa és talán építtetője az Igmándi nemzetséghez tartozó András comes, kinek leszármazói a vár birtokáért százados pert folytattak a rokon Lőrinte nemzetséggel. A XV. században Zsigmond királyné és Lászlófia István nevű várnagya sáfárkodott benne

A következő évtizedek a Rozgonyiak, Esseghváryak és Ujlakiak közötti viszályban teltek el. Valamennyien jogot formáltak a várhoz, de végül is egyiké sem lett, mert közbe jött Mohács, Mohács után Buda és a dunántúli várak nagy részével Veszprém eleste, ami aztán megpecsételte a különben is komoly védelemre képtelen vár sorsát. Hogy a török birtoklás idején pusztult-e el, nem tudjuk biztosan. De a XVII. század közepén már roskadozik s a kuruc-labanc világ mint lakatlan, romjaiba dőlt fészket találja.

Esseg várától alig 3 kilométernyire, a Délibakony egyik legnépesebb és legérdekesebb nagyközségét: Szentgált találjuk. Nem is olyan régen, még a Bakony erdőrengetegeitől volt körülvéve. Erdeje ma is a legnagyobb, bár évtizedek óta folyik benne az irtás-, szántóföldekké való átalakítás munkája. Ősi kurtanemesi, a régi néphagyományokhoz szívósan ragaszkodó színmagyar község. Típusos, forróvérű népmaradványa a Bakonynak. Első települői az árpádházi királyok vadászai, pecérei (caniferi regis villa Sancti Galli) voltak, kik idők folyamán számos királyi kiváltságban részesültek és a vidék legvagyonosabb népévé lettek.

A mohácsi vész utáni török előrenyomulás bár Szentgált is

Hild Ferdinand

Soproni építész

1835 tél

Katalakitásokat végzett Széchenyi István megbízásából a nagycenki kastélyon, melyekkel nem nyerte meg Széchenyi tetszését, mintan azokat 1838-ban befejezte.

Csatkai Endre dr.

Széchenyi műemlékek Nagycenken. Soproni Szemle Kiadványai 74. sz.

Sopron 1939. l. 5. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Hild Ferdinand

soproni építész

l.

Csatkai Endre dr.

Három klasszicista

épitész.

Soproni Szemle

1942. 118. l.

Könyvtárunkban

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Hild Ferdinand

épitész

l.

Gentmüeml

249. l.

	"	180.00	
	"	125.07	
	"	158.73	
"	"	383.60	
"	"	390.55	
"	"	129.69	
		=	1480

Maradvány: 13

ona 78 fillér

szeptember 11-é

Nagrand A

mövezetö

nyujtott námla, kézi kiadások 6

atolva.

Maradvány 6

Hild Ferdinand

l.

Zádor – Rados

172. l.

us hó 20-án, szerdán délután ½4 órakor fogják az anyaszentegyház szertartása szerint beszentelni s a

i május hó 21-én, csütörtökön reggel 9 órakor mutatják

lettel megőrizzük!

nda, Budapest, IV. Molnár-utca 37.

Hild

Kőfaragómühely

l.

Csatkai Sopr körny

24, 27, 58. l.

1932

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/25 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla.

Stephaneum r. t. Budapest.

Hild Ferdinánd, építész

A nemes emléket most Nagycenken, a Nemzeti Múzeum bölcsőjénél is közösen ünnepelte a Nemzeti Múzeum, az Országos Széchényi Könyvtár és a Győr-Sopron megyei Múzeumi Szervezet. Az ünnepség színhelye a kastély főépülete volt, melyet Széchenyi István 1834—1840. között *Hild Ferdinánd* építész vezetésével kibővíttetett, majd a világháborúban ért sérülése után, az Országos Műemléki Felügyelőség, *Dercsényi Dezső* igazgatása alatt, *Kriszt György* vezetésével restaurálták. A főépület földszinti teremsorában korabeli, részben eredeti enteriőrökben a Széchenyi család emlékei láthatók.

Bajkóné Révész Zsuzsa: A Nemzeti Múzeum bölcsője 2.

Esti Hírlap, Bp. 1977. okt. 8.

HILD FERDINAND ? müépitész

1.kép.Kerti ház az Újteleki utcában/1840 körül,Hild Ferdinand ?/Az Orsz.Müemléki Felügyelőség felvétele. 199.old. Fekete repr. 1. kép

WINKLER GÁBOR: Sopron 19.szazadi épitészeti emlékeinek védelméről 195.old

SOPRONI SZEMLE, Helytört.folyóirat, XXVIII.évf. 1974. Sopron, 1974

HILD FERDINAND, épitész ?

Az egyszerüsitő historizmus körébe sorolhato mildnek az a háza az Ujteleki u.paros oldalán,melyet lebontottak. Salzmann házának tömegformájával rokon,az 1800-as évek haladó német épitészetének törekvéseinek hatását tükrözi. L.kép. 25.jegyz. 200.ld

WINKLER GABOR: Sopron 19.szazadi épitészeti emlékeinek védelméről 195.old

SOPRONI SZEMLE. Helytört.Folyóirat, XXVIII.évf. 1974. Sopron, 1974

Hild Ferdinánd, építén

L: Ringer József

M.Zs: Solidustól Jonnting. 3.

Esti Hírlap, Br. 1980 júl. 30.

Hild György, építész

Sopronban működött. Kisebb jelentőségü, kevés önálló alkotását tartjuk számon. A klasszicista, romantikus formák mellett reneszánsz részalakitásai is vannak. 347.old

Winkler Gábor: Sopron építészete a 19.században 339.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968 Sopron

Hild György építőmester M.D.K.

1848 előtt Sopronban élt.

Tompos E. Sopron romantikus épületei, hűvtört. Ért. 1958 (VII) 2-3 sz. 177

Hild Ferdinánd épitén M.D.K.

bővitette 1834-38 közt a nagycenki Széchenyi kastélyt.

Genth. Müeml. 1959 I. 211

M. D. U.

HILD Ferdinánd építész

Sopron. Lenin-kert 79. Vétemeletes lakóház, 1840 körül.

Magyar építészet. Bp. 1954. 96. l.

HILD Ferdinánd

Sopron, bérházak (Ötvös utca Torna utca)

1840. körül

Csat. Sopron 21. l.

Hild Ferdinánd építész
1827-ben lép a soproni építészcéhbe

Tövök László: A historizmusok
korának építészete Sopronban

Borsodi Szemle 1968 3 sz. 230 old.

Hild Ferdinánd

soproni házait a romantikus elemek klasszicista architektúrában való megjelenésének példájaként emliti

nevét a klasszicista iskolázottságú, romentikus elemeket is alkalmazó mesterek között emlititi

Török László: Magyar építészet a historizmus korában. Építés- Építészettudomány, 1969.1-2.sz.131-180.l.

152.l. /jegyzetben/

Hild György Ignác

épitőmester

szül. 1805 aug. 18. Csepreg.
(atyja valószinuleg H. Vencel)

1825. A soproni városi tanácstól egy évés útlevelet kap.

1827. vándorlásra szóló útlevél.

1829. Bécsben pallér- és épitésvezető

1835. Polgárjogot szerez Sopronban.

1840/41. a soproni szinház kőnüves munkáját vállalta. és épiti a kövesdi templomot.

1858. a sopron-ujtelki kulvárosban lakik.

Csatkosl

Hild György

soprom építőmester

Csepregen született 1810 körül. H. Vencel fia.

1855 - restaurálta a a sopronhövesdi rk. templomot.

írod

Csatkai Endre dr.

Sopron vármegye műemlékei. II. sor

Sopron, 1935. 101. l.

Szerkesztőség !

zágos Bizottsága által rendezett
nusitott jóindulatára támaszkodva,
on tisztelt Szerkesztőséget, hogy
tkozó és idemellékelt rövid hirdc-
ában a közművelődési célravaló te-
ltóztassék.
sém van megküldeni az előadásról
ncsak azzal a kéréssel, hogy an-
bi számban helyet adni méltóztas-

tel

Hild György

épitész

1.

Gentmüeml

254. l.

lás

nokának helyreállitásáról, -
pján.

. . . . . 800 00
. . . . . 700 00 = 1500

olás alapján 118.58

Hild György

épitém

l. Csatkaisopcházak

43. l.

1936

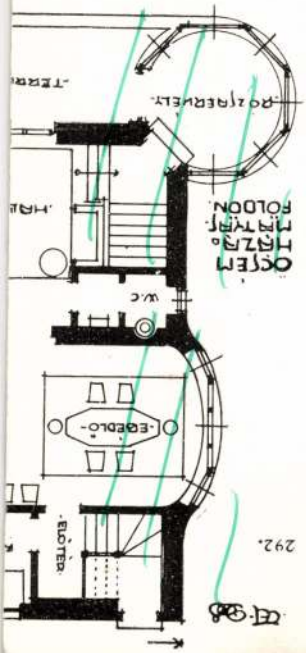

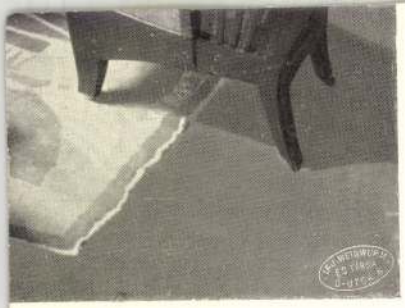

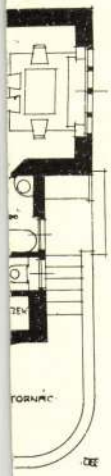

FUMOIR.

Hild György

épitőmester

Sopron

1835. apr. 8.

polg. csku

Házi

602. **Sótartó,**

préselt ezüst, négyszögletes gerezdes talppal és tálkával. Bécs, XIX. század közepe. 40 gr. — SALZFASS, Silber, gepresst. Fuss und Schale von viereckiger Form und gerifft. Wien, Mitte XIX. Jahrhundert.

603. **Sótartó,**

préselt ezüst, hullámos szélű talppal és tálkával. XIX. század második fele. 25 gr. — SALZFASS, Silber, gepresst. Fuss und Schale mit welligem Rande. Zweite Hälfte XIX. Jahrhundert.

604. **Sótartó,**

préselt ezüst, négyszögletes gerezdes talppal és tálkával. XIX. század közepe. 25 gr. — SALZFASS, Silber, gepresst. Fuss und Schale von viereckiger Form und gerifft. Mitte XIX. Jahrhundert.

605. **Kosár,**

ezüst, filigrán, két füllel. XIX. század eleje. 306 gr. — KORB, Silberfiligran, mit zweiseitlichem Henkeln. Anfang XIX. Jahrhundert.

606. **Kis tálca,**

ezüst, ovális. Magyar, XIX. század eleje. 69 gr. — Kleine TASSE, Silber, von ovaler Form. Ungarisch, Anfang XIX. Jahrhundert.

607. **Tányér,**

ezüst, peremén kartusokban négy fej közepén gyümölcsköteg. XIX. század. 145 gr. Tibet. — TELLER, Silber. Am Rand in vier Cartuschen Köpfe. XIX. Jahrhundert.

Hild György

soproni építész végezte 1840-41-ben a soproni színház kőműves munkáit. Az épületet tervezte Löszl Ferenc bécsi építész. E. színházat 1909-ben lebontották.

Kugler Alajos. A soproni színészet története. Sopron, 1909. 28. l. 41. l.

Esztergom.

A tulsó parton Esztergo
dig Párkányt látjuk, az előtér

balra: Esztergom, 1
jobbra: Gran, im J.

Kny., alányomással, mér

140-95.

Hild György

l.

Zádor – Rados

172. l.

†

ızdaságtudományi Egyetem tanácsa, valamint gépész-
dalommal tudatja, hogy

vasy Imre

yilvános rendes tanára,

925/26—1926/27. tanévekben volt rektora, vegyészmérnöki
kben volt dékánja, a Magyar Tudományos Akadémia és a
az országgyűlés felsőházának volt tagja

Hild György

építész

Hild Vencel fia. Működéséről itt nincs adat.

Csatkai Endre dr:

Hild Vencel, a soproni városrészek építőmestere. Soproni Hírlap 1935. dec. 25.

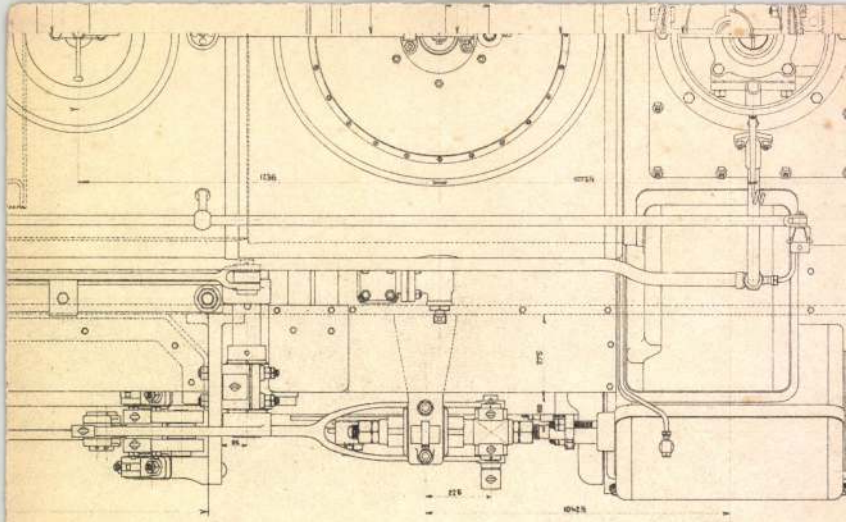

yú hegyipálya-gyorsvonatú lokomotiv felülnézete és vízszintes m

Hild György

épitén

l.

Csatkaisoprom. műeml

II. 101. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Hild György, építész

„Körlevelezőlap."

„Winkler Gábor építész egy 1849-ben épült kőfarágó-műhelyt állított helyre, ume: Sopron, Kossuth Lajos u. 8. Hild György van feltüntetve a „körlevelezőlapon." (említve).

Magyar Építőművészet, 1986. 5., 16-old.

HILD GYÖRGY, épitőmester

2.kép.-Kozssuth Lajos utca 8-Hild Károly kőfaragó mühelyének homlokzata./Hild György,1849./.-Persa András felvétele.-202.old. Fekete repr.

WINKLER GÁBOR: Sopron 19.szazadi épitészeti emlékeinek védelméről 195.old

SOPRONI SZEMLE, Helytört.Folyóirat, XXVIII.évf. 1974. Sopron, 1974

Hild. János

épitesz

Gentmüeml

50.64.89.l.

eptember 2 ig

e

aradváry 217.62
orzá 700 —

917.

os nyugtája 137.—
számú 276.60

383

Hild János

wod

Hekler Budapest

82.87.l.

Hild János

Az építőművészet kezdetei Pesten.

Érdekes adatok Hild Jánosról Pollack Mihályról, a pesti Kőnives céhről, Zitterbarth, Mátyásról és Hofrichter Józsefről.

Pest város első építési rendszabályzata 1805. A Verschönerungs-Comission megalakulása 1808. 1. szám Historia 1928. 38-42. l.

Hild János

l.

Historia 1930. III.
7-9. 4. 155. l
156. l. (többször)
160. l.

Hild [Janus?]

Epitom

l.

Historia 1932

V. 117. l.

Gf. mellékler

olyamán

Hild Tanús

épitoma

l

Historia. 1932. V.

128. l.

Hild János

Irod

Horváth Henrik.

A régi Pest.

MAGYAR MŰVESZET

1929. 600. l.

Hild János

építész

l.

Horváth Kristóf

223. l.

1937

Hild János

1.

Horthy

53. l.

1938

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Hild János

vrod

Kádár Jolán:

A pesti és budai
német szinészet
története 1812 –
1947. Bp. 1923.
6, 7. l.

Fentinek a pesti né-
metszinház terve 1802-
ből, melyet a városi
tanács elfogad, de a
helytartótanács költséges
volta miatt elutasít. (1803.)

1808-tól állandó épitési
felügyelő az Amantol tervezett szín-
ház épitésénél

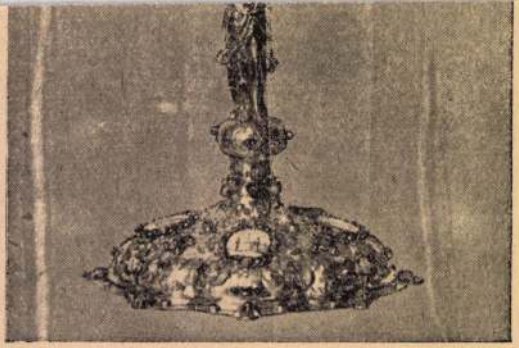

269. kép. *Zománcos úrmutató, 1680 körül.*

OLTÁRKERESZT
Esztergom felszabadításának emlékére. Ezüst, vert dísszel, öntött Krisztus testtel. Augsburgi hitelesítő bélyeggel és IFS mesterjeggyel.
Mag. 175 cm.
Augsburgi munka 1686-ból. 1688-ban szállította Valentin Valloth bécsi udvari ékszerész, ki a főkáptalannal elkészítésére szerződött.

Lepold Katalógus 171. sz.

ZSEBÓRA,
aranyozott réz, áttört és vésett díszű tokban. Dombormű̈vű̈ számlapján és belsejében: CHRISTOPH SCHÖNER AUGUSTAE.
Átm. 6. cm. Schöner augsburgi órás műve 1690 körül.
II. Rákóczi Ferenc ajándékozta Olchváry Zsigmondnak 1700 körül.

Hild János

l. o. Ev.

Kapj. 8 l.

Ulpianus VI. 202

Hild

épitéz

l.

Kazinczy lev

XXII. k. 424. l.

Tü browból, római VII. 140

Hild János

épitéz

lárt

Kósa János:

Pest és Buda

elmagyarosodása

1848-ig. Bp

1937. 26-l

.....szám.

Műemlékek Orsz

Tárgy:

Pepesy Sándor épí-
lés a Bp. IV. Hevas-
u. 2. sz. ház bontása
ik.

A beac

Mellékle

Egyúttal

Előirat

Utóirat

Másolta

Összeol

Hild János

l.

Kósa 194 l.
201. l.

XXXXX Budapest,

Hild János

pesti épitész

l.

Kundebr

14. l.

16. l.

ek, valamint a csatolt letét-

ő elismerő levél aláirásával és

i.

üzleti szabályainkat, melyek a

tés tekintetében mértékadók és

teljes tisztelettel

HAZAI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Hild János

alábbi cikk tevé-
sen Józsefnek
írja.

ivod város szabá-
lyozási terve

Lechner Jenő:

kaz év előtt.

!!

Epitő Ipar

1907. jan. 27,
febr. 3.

Rigebbi cédulámi
e tekintetben
javitandók.

Hild János

cvd

Lechner Jenő dr.
Kepek Buda és Pest
fejlődésének történetéből. MMÉE
Közl. 1918. (183-) 186. l.

Hild János

a nemzeti muzeum
első tervel

lásd.

Lechner Jenő dr

A Magyar Nemzeti
Muzeum épülete
1836-1926. Bp.
1927. 10. l.
képekkel

Hild János

pesti szabályozási terve

vod

Lechner Jenő dr.

A „Forum". A Műszaki Világ 1937. jul. 2

2

A

KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT

RENDES TAGJAI TAGJEGYEIKKEL

ÖSSZES KIÁLLÍTÁSAINKAT

DÍJTALANUL LÁTOGATJÁK,

CSALÁDTAGJAIK SZÁMÁRA

ÖT INGYENJEGYET KAPNAK,

RÉSZTVESZNEK A RENDES TAGOK KÖZÖTT

RENDEZENDŐ

TÁRGYSORSJÁTÉKON

ÉS INGYEN KAPJÁK A

TÁRSULAT ÉVKÖNYVÉT

BELÉPÉSI NYILATKOZATOKAT KÍVÁNATRA

AZONNAL KÜLD A TITKÁRI HIVATAL

Hild János

életrajz

Les Pbregélő

105 — 107. l.

MOB kvt. 2101. sz

1940

Kettős halapács alakú
mesterjegy

Hild János

cród
z

Lestyán Sándor:

József nádor. Egy alkotó élet írásban és képben. 1776–1847. Bp 1943.

Hild János

épitész

vod

Liber Bpest szobrai

47 l.

SZÉ

E

HE

Hogy ez az óvatosság nem lett volna egészen felesleges, azt az alábbiakkal vélem igazolni.

Az államvasútnak arra az elhatározására, hogy erre a telítési eljárásra térjen át, kétségtelenül döntő fontosságúak voltak azok az adatok, amelyeket a bécsi *Rüttgers*-féle cég bocsátott rendelkezésére. A Rüttgers cég szerződése szerint az osztrák államvasutaknak e kettős telítési eljárással telíttetett talpfákat. A talpfát a vasút szerezte be, a cég adta a telítőszert és végeztette a telítést. A Rüttgers cég minden egyes talpfa tartósságáért 15 évi jótállást vállalt. Ez oly eredmény, mely legjobb ajánlólevele lehet egy telítőeljárásnak.

De — és erre esik a feltételek súlypontja —, a felelősséget csakis azokért a talpfákért vállalja, amelyeket a beszállított talpfák közül ő válogattat ki.

Az eredmény a valóságban is olyan volt, hogy a vasút egy ideig statisztikát vezetett az évenként befektetett és kicserélt talpfákról, de mivel a jótállási idő egy jórészének eltelte után a statisztikai adatok igazolták azt, hogy az eredmény jobb, mint aminőre a telítést végző cég magát kötelezte, s tekintettel arra, hogy a statisztika eredményei kedvezőtlenül a jövőre nézve sem változhatnak, a további statisztika vezetését abbahagyták s a céget a további kötelezettség alól felmentették. Így most már a vasúton fordult meg az, hogy az összes beszállított talpfák olyanok legyenek, melyeket a cég válogatás alkalmával megfelelőknek talál, s ebben az esetben az összes talpfák legalább 15 évig fognak tartani.

Ez az amit a magyar kir. államvasutak szempontjából nem látok eléggé tisztázottnak, s aminek megfigyelése szükséges lett volna.

Itt egymásután merülhetnek fel a következő kérdések:

Ha a Rüttgers cég csak az általa kiválogatott talpfákért vállalta a 15 évi felelősséget, milyen volt a tartóssága a többi talpfának?

Vajjon a Magyarországon telítésre kerülő talpfák megütik-e azt a mértéket, melyet Rüttgers felállított?

Ha a magyarországi talpfáknak csak egy része felel meg a fenti kívánalmaknak, milyen százaléka ez az összes talpfamennyiségnek?

Milyen mértékben rontja le a kevésbbé alkalmas talpfák telítése és felhasználása által elért eredmény a 15 évre biztosított talpfatartósságot?

Ezekre a kérdésekre — nézetem szerint — egy gondosan vezetett statisztika nélkül nem lehet válaszolni.

Az a körülmény, hogy egyes talpfák esetleg 8—10 évig is eltartanak — föltéve, hogy ezt ellenőrizni és megállapítani tudnók — még nem lehetne irányadó a kettős telítési eljárás jóságának elbírálásánál, mert hiszen a tiszta cinkkloridos telítés mellett is fordultak elő ilyen talpfatartósságok a németországi statisztikában, míg nálunk ez a telítési mód a statisztika adatai szerint nem adott több mint 6·5—7 évés átlagos tartósságot s ez volt a mi viszonyainknak megfelelő igazi adat.

Ha most a kettős telítés jóságát akarjuk elbírálni, akkor azt kell vizsgálnunk, hogy vajjon az a 8—10 *kgr* kátrányolaj fokozza-e a talpfa tartósságát a tisztán cinkkloridos telítéssel szemben oly mértékben, mint amilyen költségtöbbletet a másodszori telítés, illetve a felhasznált olaj ára okoz?

Erre felelni statisztika nélkül s statisztikát vezetni jelzőszeg nélkül nem lehet.

Igaz, hogy a gazdasági helyzet nehéz, a végletekig menő takarékosságra vagyunk kényszerítve az egész vonalon, de hát ha egyfelől megtakarítjuk a jelzőszegek árát és beveréssel járó munkát — nem tudjuk, hogy másfelől nem fizetjük-e meg igen súlyosan a jelzőszegek mellőzését?

Nehéz a helyzet azért is, mert az eredmények nem máról holnapra mutatkoznak, hanem 8—10—15 évről van szó; azonban statisztikavezetés mellett már az első évek adatai is szolgáltatnak bizonyos támpontot olyan következtetésekre, melyek alapján megítélhetjük azt, hogy a talpfák minő tartósságára számíthatunk a jövőben? Statisztika nélkül 15 év mulva sem fog több adat rendelkezésünkre állani, mint ma.

SZEMLE

Villamosított svájci gazdaság. Egy 50 kat. hold területű gazdaságban három — egy 10 lóerős, egy 5 lóerős és egy 1 lóerős — motor szolgál munkaátviteli célokra. A 10 lóerős motor a trágyalészivattyút hajtja, nyáron viszont a cséplőgépre szerelhető; a hordozható 5 lóerős motor a takarmányozó gépek, a szalmafelvonó, a szalagfűrész stb. hajtására szolgál s végül az 1 lóerős kis állandóan felszerelt motor a tejkamra szükségletét elégíti ki. A trágyalé elosztása céljából az egész területet csőhálózattal látták el, éppúgy, mint a szántóföldi öntözőműveknél. A trágyalé nagy medencében gyül össze. Az előbb említett 10 lóerős motor két szivattyút hajt. Az egyik arra jó, hogy a medence tartalmát felkavarja, hogy a folyadék egyenletes sürűségű legyen, a másik e folyadékot a csőhálózatba nyomja. A csőhálózathoz azután hordozható csövek csatlakoznak, melyeken át a trágyalé rendeltetési helyére jut. A többi mótorikus felhasználás újat nem mutat. Érdekes azonban a villamos energia egyéb irányú felhasználása. A disznókat burgonyával etetik, amelyet villamosan fűtött 50 és 100 literes kazánokban főznek meg. Ezek az ú. n. mezőgazdasági takarmányfőzők fenékfűtésű szigetelt kazánok, melyekben az éjjeli 6—8 óra alatt a burgonya takarmányozható minőségre fülleszthető. A svájci áramárak mellett ez a rendszer más főzési módszerekkel szemben olcsóbb és az az előnye is megvan, hogy vele a megkívánt hőfok pontosan betartható lévén, a fehérje emészthetőségét rontó 80 C°-on felüli hőmérsékletek elkerülhetők. A háztartás melegvízszükségletét szintén villamos melegvíztároló látja el, villamos energiával történik nyáron a főzés is. Télen, miután a konyhát fűteni is kell, takaréktűzhelyen főznek. Ellenben villamosan fűlik a gazdasági iroda. A gazdaság kat. holdankénti togyasztása 250 *kwó*, ami szántás nélkül igen nagy érték és csak a vízerők hazájában lehetséges. Az energia ára *kwó*-ként átlagban 11 centimes, ez a rendkívüli olcsóság az, ami az említett nagy fogyasztást lehetővé teszi. A tarifa rendkívül komplikált: van nappali áramár, mótorikus áramár, háztartási magas, közép és alacsony áramár. Az energiát 20 *kw*-os transzformátoron át, mely három más gazdaságot is táplál, Zürich Kanton elektromos műve szolgáltatja.

(Mitt. d. V. d. Eltwerke. 1925. Juni.) *Borus Ferenc.*

Villamos cséplőhajtás. A cséplőgépet rendszerint kocsira vagy targoncára szerelt mótor hajtja. Kisebb cséplőszekrényeknél, ahol olcsóbb megoldás szükséges és megfelelő hely nem áll rendelkezésre, a mótort a szekrényre szerelik. E megoldás sok hibával terhelt. A szíj rövid, erősen meg kell húzni, ami miatt a csapágyak erősen szenvednek, a mótor pedig rendkívül hamar elpiszkolódik, ha nyitott, túlnehéz, ha zárt. Újabban ú. n. köpenyhűtésű, rövidrezárt, kétpólusú mótort helyeznek a cséplőgépre a szíjtárcsába épített centrifugál kapcsolóval. Az indításhoz csillag-háromszög kapcsolót használnak s a centrifugálkapcsoló csak kétharmad normális fordulatszámnál kapcsol. A szíjat görgős szíjfeszítő feszíti.

(Mitt. d. V. d. Eltwerke. 1925. Juni.) *Borus Ferenc.*

A **Metallurgist** 1925. évi március 27.-i száma érdekes fejtegetéseket közöl a szerkezeti anyagokat jellemző szilárdsági tényezőkre nézve. Így vitatja annak helyességét, hogy a max. szakító feszültség és a nyúlás minden esetben az anyag általános jellemzője legyen, aminek legmarkánsabb bizonyítéka, hogy vannak ötvözetek, melyeknek egynél több elasztikus határuk van. Hogy a külső erők behatása annál nagyobb mértékben mutatkozik, minél nagyobb különbsége van az alkotók rugalmassági, keménységi és nyúlási értékeinek, arra legjobb például a lágy acélra hivatkozik, mely nagynyúlású ferritből és viszont nagyridegségű cementitből áll. Az ütőnyomatéki megterhelést, mint a rugalmassági határ megállapítására szolgáló módszert helyteleníti, mert ezáltal a mért maradó alakváltozás a megterhelés gyorsaságával függő viszonyba jut.

A három fősíkirányú, egyidejű igénybevétel esetén a nyíró igénybevétel a minimumon van s a szívós anyag és a rideg anyag szakadni fog anélkül, hogy viselkedésükben különbséget találnánk. *Th. A.*

Szakirodalom.

Könyvismertetések, bírálatok.

Rovatvezető: LÓSY-SCHMIDT EDE egyleti könyvtárnok.

(Az ismertetésre szánt könyveket lehetőleg két példányban, úgyszintén az ismertető kéziratokat is szíveskedjenek a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Könyvtára, illetőleg a rovatvezető címére: IV. Reáltanoda-u. 13—15. sz. II. em. küldeni.)

A magyar királyi udvari kamara építészei Mária Terézia és II. József korában. Írta: *Kapossy János*, a Magy. Kir. Országos Levéltár allevéltárnoka. Különlenyomat a Századok 1924. évi Csánki-Emlékkönyvéből. Budapest, 1924. 8°, 31 l. Magyar Tudományos Társulatok Sajtóvállata R.-T.

Szerző, mint a Magy. Kir. Országos Levéltár allevéltárnoka elismerésre méltó munkát végzett akkor, amikor a magyar építőművészet történetének — a magyar művészettörténet egyik ágának — Mária Terézia és II. József uralkodása idejére eső gazdag, de mégis eddig kevéssé feltárt és ismert korszakát vonta kutatásai körébe.

A magyar királyi udvari kamara építészeti bizottságának napjainkig megőrzött jegyzőkönyvei alapján, valamint a *Lander Lőrinc* halálával 1782-ben megüresedett kamarai másodépítészi állásra pályázó neves építészek kérvényeinek életrajzi adatai alapján igyekszik e kor építőművészetének történetét vázlatosan megrajzolni.

Szerző munkájából megtudjuk, hogy a magyar királyi udvari kamara szolgálatában 1740—1783 ig, vagyis addig az időpontig, amikor II. József központosító törekvései a magyar építészeti ügyeknek is a bécsi udvari építészeti főigazgatóság (Allgemeine Ober-Hofbau-Direktion) hatáskörébe való utalását eredményezték, három építőművész működött, kik közül ketten művészi szempontból is maradandó becsű építészeti alkotásokkal tették neveiket a magyar építőművészet történetében halhatatlanná.

Sorrendben az első **Martinelli János** (1701—1757), ki a XVIII. század 40-es éveiben került a Kamara szolgálatába s kinek a pozsonyi kamarai épület a legutolsó és legjelentékenyebb építőművészeti alkotása.

Martinelli utóda **Hillebrandt Ferenc Antal** (1719—1797), a magyar kamarai építészek egyik legnagyobb művészegyénisége, a császári ház későbbi udvari főépítésze, kinek magyarországi tevékenységét és alkotásait eddig kevéssé ismertük. Szerző kutatásaiból azonban többek között azt is megtudjuk, hogy a pesti német színház és vigadó tervrajzait is nem *Hild János* (1806), hanem *Hillebrandt* készítette, ki egyébiránt Magyarországon rendkívül nagyarányú építőművészeti tevékenységet fejtett ki.

Amikor Hillebrandt 1772-ben a bécsi udvari építészeti hivatal (Hofbauamt) élére kerül, ajánlatára 1776-ban a magyar királyi udvari kamarához **Lander Lőrincet** († 1782) nevezik ki másodépítéssé, kinek működése azonban művészeti szempontból jelentéktelen.

Landernek 1782-ben bekövetkezett halálával a pozsonyi magyar kir. udv. Kamara másodépítészi állását nyolcan pályázták meg: **Hefele Menyhért** († 1794), a hercegprimás udvari építésze; **Martinelli Ferenc** (1729—1800), a bánáti építkezések egykori vezetője, Martinelli János kamarai építész fia; **Neumann János Mihály** a nagyváradi püspöki palota és székesegyház építőmestere; **Tallherr József** építész, Toldy Ferenc (1805—1875), budapesti egyetemi tanárnak anyai ágon nagyatyja; **Hury József** kamarai mérnök; **Heppe Szaniszló**, a budai vízépítészeti igazgatóság adjunktusa; **Süllő József** mérnök és végül **Kitzling György**, a másodépítészt helyettesítő gyakornok.

E nyolc pályázó kérvényében foglalt adatokból állítja össze szerző az építőművészeti szempontból is jelentékenyeknek nevezhető művészeknek: *Hefele Menyhértnek*, *Tallherr Józsefnek*, *Neumann János Mihálynak* és *Martinelli Ferencnek* magyarországi működését.

Reméljük, hogy szerző e vázlatszerűen adott ismertetésével nem éri be, hanem egyelőre az Országos Levéltár, valamint a többi hazai levéltárak gazdag anyagának felhasználásával azon lesz, hogy e korszak építőművészetének történetét végre megismerjük.

A párhuzam kedvéért azonban meg kell e helyen említenem, hogy addig, amíg nálunk az építészek rendszeres kiképzése a kir. József műegyetemen felállított építészeti szakosztályon csak az 1873/74. tanévtől kezdve indul meg, addig a mérnökök tudományos kiképzése Magyarországon a pesti kir. magy. Pázmány Péter tudományegyetem bölcsészeti fakultásán felállított Institutum Geometrico-Hydrotechnikumon 1782-ben, tehát közel egy évszázaddal korábban kezdődött meg.

Ebben az utóbb említett intézetben 84 mérnök nyert a XVIII. század utolsó negyedében kiképzést.

De ennek, a világ legrégibb alapítású, egyetemi rangú mérnökképző intézetének a felállítása előtt is volt alkalom arra, hogy a magyar ifjúság a mérnöki tudományokban kiképeztetést nyerhessen és az alkalmazott mathematika egyes tárgyaiból szigorlatokat tehessen, amiről egyébként az 1777-ben Budára, majd 1783-ban Pestre áthelyezett nagyszombati egyetem diariumának bejegyzései is tanuskodnak.

Míg tehát a XVIII. és XIX. században, egészen 1877-ig, hatóságaink, egyházi fejedelmeink és főuraink külföldről, főként Ausztriából behívott építészeket voltak kénytelenek magyar építészek hiányában alkalmazni, addig magyar mérnökökben nem volt hiány s a vármegyei, városi és főuraink levéltáraiban folytatott kutatásaim során eddig mindössze két francia mérnök nevével találkoztam, akik a XVIII. században működtek Magyarországon.

Ezzel szemben a XVIII. században működött magyar mérnökök közül a következők neveit sikerült feljegyeznem.

Debrecen szab. kir. város szolgálatában állottak a XVIII. században a következő mérnökök: **Szombati András** (1746), **Ruttkay Mihály** (1748), **Kovács György** (1752) és **Sárváry János** (1794).

A Batthyány grófok vas- és zalamegyei uradalmaiban a következő mérnökök működtek: **Mikovíny Sámuel** (1728), **Kováts János** (1753), **Liptay József Károly** (1772), **Szliatzky József** (1772) és **Győry József** (1793).

A Kunságban dolgoztak: **Kováts György** (1761), **Dobosy Ferenc** (1791) és **Bedekovich Lőrinc** (1793) mérnökök.

Sopron vármegye szolgálatában állottak a XVIII. században a következő mérnökök: **Hegedüs János** (1770), **Házady József** (1778), **Sárközy András** (1786) és **Hegedüs György** (1787).

Pest vármegye szolgálatában állott pedig a XVIII. század második felében **Balla Antal** főmérnök és táblabíró, a pesti református egyház gondnoka, kinek nevét az archeológiai, valamint a latinnyelvű magyar műszaki irodalomból is igen előnyösen ismerjük.

Annak a 84 mérnöknek betűrendes névsorát, kik a XVIII. század utolsó negyedében végezték el a pesti tudományegyetem mérnöki és vízitechnikai intézetét, a Hungaria magyar technikusok lapjában, A Technikus 1920/21. évi II. folyamában tettem közzé.[1]

A XIX. század első felében pedig az egyetemi Institutum Geometrico-Hydrotechnicumnak 1850-ben, ill. 1853-ban való végleges megszűnéséig néhány ezer magyar mérnök végezte el ezt az intézetet.

Ezeknek a mérnököknek a működését részben a magyar technika története, részben pedig a magyar műszaki irodalomtörténet, valamint a magyar ipari irodalomtörténet fogja ismertetni.

Amint azonban már feljebb is említettem, a XVIII. században és a XIX. század közepéig Magyarországon működött idegen mérnökök száma igen csekély lehet és éppen ezért azok a könnyelműen odavetett általánosítások, hogy t. i. a kir. József-műegyetem felállításáig és egyetemi rangra történt emelésének időpontjáig Magyarországon csupa idegen mérnökök működtek volna, a legkevésbbé sem helytállók és minden alapot nélkülöznek.

Lósy-Schmidt Ede.

25 Jahre Deutsche Bergwerks-Zeitung. Industrie- und Handelsblatt mit Wochenschrift *Technische Blätter* Jubiläums-Ausgabe Nr. 7: Bauwesen und Baustoffindustrie. Essen, 1925. Nagy ívrét, 64 l., 222 ábrával és fényképpel. Hauptgeschäftsstelle und Schriftleitung: Essen, Herkules-Strasse 5, Postfach 277.

Az Essenben megjelenő német bányaujság (Deutsche Bergwerks-Zeitung), mely mint napilap 25 év óta áll fenn, negyedszázados jubileuma alkalmából 10 jubileumi számot szándékozik 1925-ben kiadni. Az eddig megjelent jubileumi számok a politikával és közgazdasággal, a kőszénnel és gázzal, a barnaszénnel, a kaliummal, a vassal, a villamossággal és végül az építésüggyel és az építőanyagiparral foglalkoznak.

A könyvtárunknak megküldött 7. jubileumi szám a német építésüggyel és a német építőanyagiparral foglalkozik. Ebben a 64 ívrétlapra terjedő, gazdagon illusztrált hatalmas számban kiváló műegyetemi tanárok, kitűnő német mérnökök tollából nem kevesebb mint 46 terjedelmes tanulmány jelent meg, amelyek a német magas- és mélyépítés technikájának hatalmas fejlődését mutatják be.

Ez az egyetlen lapszám is, mely kezünkbe került, fényes bizonyítéka a német tudomány és német technikai irodalom nagyságának és nagyszerűségének. De ékes bizonyítéka egyúttal annak a tudományos szellemnek, annak az öntudatos nagyakarásnak és munkakészségnek is, amely Németország szebb jövője hajnalhasadásának fényét már is előre veti.

Lósy-Schmidt Ede.

[1] **Lósy-Schmidt Ede:** *Művelődéstörténeti vázlatok a magyar technika sok évszázados multjából.* 6. A pesti magy. kir. tudományegyetem bölcsészeti karán 1782-ben felállított Institutum Geometricum keletkezésének vázlatos ismertetése és a XVIII. század utolsó negyedében (1782—1800) ezen intézetben szigorlatot tett és diplomát nyert mérnökök betűrendes névsora. (*A Technikus*, a magyar technikusok lapja 1920/21. évi II. folyam 22—30. l.).

Hild János

A pesti belvárosi templom-
ban az 1889-iki helyre-
állítás előtt neogót díszes
oltár állt, melyet fenti
1808-ban tervezett, Szűz Má-
ria mennybemenetelét ábrá-
zoló szép képpel, görög izlésű
szentséghárzal, jobboldalán
szent István, baloldalán
szent László király szobrával -
Lux Kálmán dr. A budapesti
belvárosi plébánia templom.
Bpest, 1934. 6. l.

Hild

Epitheon

a XIX Szárad elegyes

Oszt

Csod

M. Iparmüvesek

1908. VII.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz: ..... Korona ..... f-ről,

összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

érnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta- és távirda-

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi ..... hó 1-én.

ÖTVENHARMADIK ÉVFOLYAM. 17—18. SZÁM. 1929 MÁJUS 1.

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti építőipari szakmák ipartestületei, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottságának hivatalos lapja

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő. Egyes szám ára 0.80 P — Postacsekkszám 49197. Hirdetési díj: $^{m}/_{m}$-kint 0.20 pengő

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., MÉNESI-ÚT 7/c. TELEFONSZÁM: JÓZSEF 432—95.

Városrendezési problémák.

Két közlemény.*

I. *Halálsorompók helyett — kínai fal.*

Százharminc évvel ezelőtt Pest — a mai Belváros — egy kőfallal körülvett kis város volt, amelynek kapuit esténként éppen úgy bezárták, mint azokét a kis házakét, aholy a jó pesti polgár éjszakai nyugodalmát töltötte. A Hatvani kapu a volt Nemzeti Színház helyán állt. A mai Kálvin-téren volt a Kecskeméti kapu. A Gizella-téren állt — a Váci kapu. Ezek közé a kapuk közé szorult Pestnek az élete. Amikor ezeket a kapukat becsukták, az a csekélyke forgalom is megszűnt. Pihent a város a polgáraival együtt. Ezek a falak a nyugalom, a maradiság bástyái voltak és útját állották a város terjeszkedésének, ipari, kereskedelmi és társadalmi fejlődésének.

Ebben az időben jött ide — Pest szerencséjére — egy művészlelkű főúr, tele ifjúi lelkesedéssel: a nádorispán. Bécsben, Firenzében nevelkedve, magával hozta a szép iránti rajongását. Látva a mi elmaradottságunkat, elhatározta, hogy Pestet ujjáépíti, megszépíti és várossá fejleszti. Jó érzéke megtalálja a megfelelő segítő társat, a vele rokonlelkű Hild János építőmester személyében, aki, mint Canevale bécsi építész helyettese, az akkor épülő és nekünk ma is szomorú emlékű „Neugebäude'' építését vezeti. Fönn, a budai várban, heteken keresztül gyúrják, ketten „Nemes Pest városának regulátiójáról'' az első Plánumot. És nemsokára jött a „parancsolat'', hogy a várost körülvevő falakat, kapukat, a spiszburgerségnek ezen ordító emlékeit, le kell bontani, mert útjában állanak a „regulátiónak'', a fejlődésnek és terjeszkedésnek.

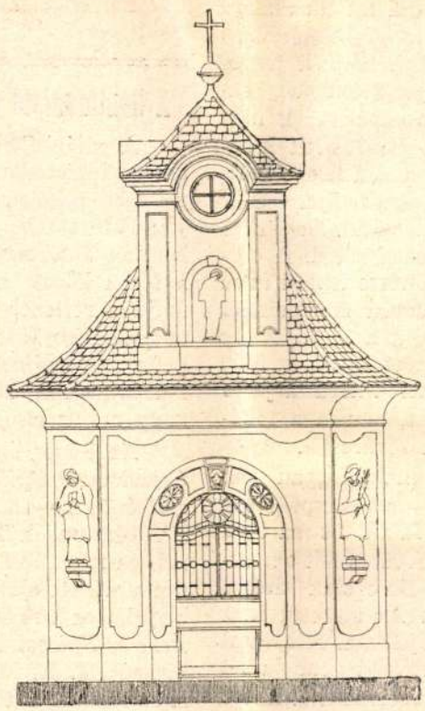

NYUGATMAGYARORSZÁGI STÁCIÓ.

Így regulálták Pest városát régebben. Amikor a városnak mindössze 3000 háza és 30.000 lakosa volt. Amikor a petroleum lámpás, az egylovas konflis — luxusdolog volt De lebontották az ósdi falakat, friss életet vittek a tespedő városba, mert úgy kívánta a város lelkes, művész érzékű barátja, az ifjú Palatinus!

*

70 évvel később Pest-Budából Budapest lett. A főváros megszületésével egyidőben készülnek pályázat útján Budapest első szabályozási tervei. És amig külföldön a városszabályozásokat művészekre bízzák: *Bernini:* Róma, *Haussmann:* Páris, *Schinkel:* Berlin, *Semper:* Drezda, *Sitte:* Bécs, addig nálunk, nem a díjazott szerzők egyikét bízzák meg a szabályozások kidolgozásával, hanem egy hivatalt: a közmunkák tanácsát. Ez lett a pályatervek — halálos ítélete. Mert azóta örökösen szabályozzák Budapestet. Persze csak papiroson. A városrendezés problémáival sehol annyit nem foglalkoztak, mint nálunk. És ennek dacára semmi okosat, semmi szépet, semmi művészit nem csináltak. Miért? Mert a fölvetett problémát sohasem oldották meg tökéletesen. Mindent ötletszerűen, dilletáns módon, érzés nélkül csináltak. Lelkesedés nélkül. Mert a hivatalokban főnökök vannak. A főnökök ideái mindig jók. Ezeknek ellentmondani nem lehet. A hozzáértők okos tanácsai helyett a rosszabb — de olcsóbb — megoldással, „ideiglenesen''

* A téma aktuális volta miatt minden hozzászólást szívesen közlünk. Szerk.

szabályoztak, amit aztán az idő véglegesített. Ha pedig nem volt égető a kérdés, pihentették, amíg ráborult a feledés homálya.

Ilyen, hivatalból rendezett város lett a mi *szép* Budapestünk. Mert *szép* ez a város, a sok kontárkodás dacára. De ezt a szépségét a természettől kapta, örök és elpusztíthatatlan ajándékképpen, amelytől semmiféle hivatalos városrendező nem tudja megfosztani. Pedig már megpróbálkoztak vele. Szent Gellért emlék.

És most nézzük, hogyan tervezik Budapest fő- és székváros legújabb „hivatalos" szabályozását, a máris híressé vált — *„kínai falat"*.

*

Évek küzdelme után, e hó 9-én, dülőre jutott az ú. n. *„halálsorompók"* ügye. De hogyan! A Ceglédre vezető vasútvonalnak, a nyugati pályaudvartól Kőbányáig terjedő szakasza ketté szeli a VI. és VII. kerületnek egész északkeleti részét. Zajával, füstjével egészségtelenné, lakhatatlanná teszi az egész környéket. Az átjáró sorompók életveszélyes forgalmi akadályok. A környék rettegő lakossága, az előfordult szerencsétlenségek idején, igen szellemesen „halálsorompó"-ra keresztelte ezeket a vasúti átjárókat. És a találó jelző szállóige lett.

A kerületek érdekelt lakossága minden tőle telhetőt megtett, hogy ezek a sorompók mielőbb megszünjenek. A főváros természetesen szintén támogatta e törekvéseket. A kerületek lakossága és a józan ész azt kívánta, hogy a ceglédi vonalat helyezzék ki a városból. Vezessék a körvasút vonalára. Csak így szabadulnak meg ezek a városrészek a zajtól, a füsttől. Csak így nyerik vissza fejlődési lehetőségüket. A kettészelt városrészek csak így forrhatnak ismét össze. Ez tehát az egyetlen helyes megoldás!

Minden városrendező, aki nemcsak mérnök, de művész is, akinek szíve van, aki szeretettel lát munkához, el sem tudja képzelni, hogy lehet ezt a problémát másként is megoldani. Pedig lehet. A Máv., akinek hatáskörébe ez a pályatest tartozik, sokkal egyszerűbben, sokkal olcsóbban távolítja el ezeket a sorompókat. Őt nem zavarja, hogy a pályatest kettészeli a főváros két kerületét. Ő nem látja a füstöt, a kormot, ami a lakók tüdejére telepszik. Még a mozdonyok zaját sem hallja. Ő csak a sorompók elleni felszólalást veszi tudomásul. Neki *csak ezt* kell megszüntetni. Ez pedig igazán egyszerű. A ceglédi pályatest vágányát 5·00 m. mgs. töltésre fekteti és az útkeresztezéseket áthidalja. Városrendezési szempontból ez a megoldás sokkalta *rosszabb* a mai állapotnál. Amíg eddig a pályatest csak *átszelte* a várost, most az 5·00 m. mgs. földtöltés várfal módjára nemcsak körülzárja és kettéválasztja a városnak két kerületét, hanem a töltésen kívül eső részt teljesen elvágja a fővárostól.

Ime, egy szomorú iskolapéldája annak, hogyan *nem szabad* szabályozni. 130 évvel ezelőtt — a nyárspolgárok idejében — lebontják Pest város ósdi falait. És ma 5·00 m. magas földtöltéssel zárják körül a főváros két kerületét és választják szét a lakosságot. Erre csak hivatal képes! Hivatal. Annak nincsen szíve. Az szeretni nem tud. Annak nincsen öröme, nincsen fájdalma. A hivatal az számol. A hivatal az csak a célszerűségi gondolatból indul ki. A hivatal tehát könyörtelen racionalista. Ezért nem szabad hivatalra városrendezést bízni. Városrendező csak művészember lehet, akinek szíve van, aki érez, aki gondolkodik. *Aki a jövőbe lát és a mából kiindulva a jövőnek alkot.* A hivatal csak a mának dolgozik. Nem kell sorompó! Csinál helyette töltést. A többivel nem törődik. A lakosság vészkiáltásait nem hallja. A városrészeket körülzáró földtömeget nem látja. Csak azt tudja, ha a sorompók helyett töltést csinál, nem lesz elgázolás!

Hogy ez a töltés, ez a monstrózus kínai fal *hurok*, mellyel a főváros két városrészének fejlődését, életét fosztja meg, ezt a hivatal, sajnos, nem tudja, nem látja. De mi látjuk! És látja és tudja a M. M. É. Egylet minden tagja, hogy a főváros egy részének fejlődése elé évtizedekre gátakat emelnek. És amikor a székesfőváros, az érdekelt lakosság ez ellen évek óta küzd, ezt a küzdelmet a M. M. É. Egylet szó nélkül nézi, ahelyett, hogy tekintélyével, erkölcsi súlyával segítené és erősítené e küzdelmet.

Jó Palóczi Antal! Bezzeg, a Te idődben nem volt városrendezési kérdés, amelyhez az Egylet, kritikai szemmel, ne szólt volna. Emlékezem, mint verted félre a harangokat, hurcoltad a véres kardot a vészek idején! Eskütéri híd, Szabadság-tér szabályozása. És még legutóbb is, a Kossuth-szobor elhelyezésével kapcsolatban, deres fejjel, de ifjú hévvel forgattad meg súlyos szablyádat. És ma, még azt sem mondjuk, hogy: bikkmag! Közömbösek lettünk? Avagy az Egyletet nem érdeklik már ezek a dolgok? Félt, az előreláthatóan biztos kudarctól? Lehet! Sőt valószínű, hogy nem érünk célt, de akkor is erkölcsi kötelességünk tiltakozni, harcolni az ilyen minden józan ésszel ellenkező, két balkézzel végzett megoldás ellen. Ezzel tartozunk önmagunknak, tartozunk az utókornak.

*

Százharminc esztendővel ezelőtt, a postakocsik, a faggyugyertyák korszakában lebontják Pest város falait, kapuit, *mert* útját állják a fejlődésnek!

Anno 1929-ben, amikor a fejünk felett már gépmadarak búgnak, rádión keresztül világrészekkel érintkezünk, körülzárják a főváros egyrészét 5·00 m. mgs. földtöltéssel *és* útját állják a fejlődésnek!

Ezt én nem tudom megérteni!

Magyar Vilmos.

A kommunista május elsejének tizéves évfordulóján.

A világháború szörnyű befejeződése, az 1918-iki októberi forradalom és az ezt követő mind mélyebb és mélyebb pokolra való zuhanásunk, melynek egyes etápjai: 1918 október 31-ike, a *Magyar Nemzeti Tanács* népkormányának megalakulása, melyet már november 16-án nyomon követ a *Magyar Népköztársaság* kikiáltása, majd a rettenetes emlékű *Magyar Tanácsköztársaság* megszületése 1919 március 21-én, ördögi diadalát ünnepelte *1919 május elsején*, mikor az uralomra jutott kommunizmus meg akarta mutatni a világnak, hogy mi egy nagy május elseje kommunista megrendezésben.

Az összes építészeti ügyek vezetését akkor már az úgynevezett *Építési direktórium* intézte *Vágó* József vezetésével, mely a *Közmunkák Tanácsa* épületében székelt. (A Közmunkák Tanácsát ugyanis a Népköztársaság kormánya még 1919 jan. 27-én megszüntette. A *Bálint* Zoltán elnöklete alatt működő Lakásépítő Állandó Bizottság helyébe az Országos Lakásépítő Tanács került *Jánszky Béla és Spiegel Frigyes vezetésével.* Majd megalakult a hírhedt M. E. M. O. Sz., melynek építészi szakosztálya lajstromozta a tervező építészeket.) Az „Építő Ipar Építő Művészet" 1919 május 4-iki számában Makoldy József számol be Budapest május 1-jének díszítéséről, melyre érdemes visszatekinteni tíz esztendő távlatából. A cikk a többek között a következőket írja:

„— Budapest területét 11 csoport díszítette, a következő körzetekben: 1. körzet. *Pogány Móric* építész, Falus Elek és Herquet iparművészek az Andrássy-utat

Hild epitèz 1800

1903, 196 lap

Meggar Könyvszemle

SZAK-IRODALOM

AMI VÁROSUNK. Pásztor Mihály és Relle Pál egy nagyon ügyes s okos kis kötetet adtak ki ezzel a címmel, egy kötetet, amely mindenkit feltétlenül érdekelhet, mert rólunk, a mi városunkról, Budapestről szól. Azonkívül pedig erre a könyvre már régen szükség volt s megjelenése nem annyira meglepetésszerű, mint inkább egy élénken érzett hiány betöltése. Azok, akik a modern Budapest fejlődését figyelemmel kísérik, régen érzik, hogy ez a fejlődés különösen a művészet, a külső forma szempontjából nem olyan, mint amilyennek lennie kellene. Az úszás, amelyet a város Pestről Budapestre tesz, kissé túlságosan gyors és merész volt s azok, akik buzgón működtek közre, hogy a kis Pest felvegye a világváros arányait, megfeledkeztek arról, hogy ezeknek az arányoknak olyan formát adjanak, amely az eljövendő világváros képét és a benne való életet kellemessé teszi. Budapest fejlődése ugyan hirtelen volt s a tradiciók, amelyekbe ez a fejlődés belekapaszkodhatott volna, nagyon gyengék. Pásztor és Relle könyvének első részében Pásztor Mihály felsorolja, mik voltak ezek a tradiciók. Ez a rész a régi Pestről szól és miután megvilágítja ezt a szinte hihetetlen növekedést, amely a város arányait néhány évtized alatt megdagasztotta, tüzetesen foglalkozik az egyetlen tervvel, amely a multban Budapest öntudatos fejlesztését célozta, a Hild János által József nádor rendeletére rajzolt városrendezési tervvel Pásztor Mihály meggyőzően, ellentmondást nem tűrő megállapításokkal mutatja ki, mennyivel egészségesebb, természetesebb, üdvösebb volt ez a plánum, mint a tényleges fejlődés. A csillagpark, a gyárváros más elhelyezése, a belvárosban tervezett kisebb parkok, a városháza monumentális terve mind olyan szándékok, amelyeknek megvalósulása jelentékenyen mássá, szebbé tette volna a város külsejét, már csak azért is, mert nagyobb tiszteletben tartotta azokat a fejlődési lehetőségeket, amelyeket maga a természet, a terep nyujtott. Ez a Hild-féle városrendezési terv azonban, sajnos, nem juthatott abba a stádiumba, hogy irányító hatással lehetett volna a város további fejlődésére. A Szépítő Biztosság plánumai sok tekintetben megvalósultak ugyan, de azok a nagyobb szabású tervek, amelyek megmásíthatatlan bélyeget nyomtak volna a jövendő város arcára, papiroson maradtak. Azok pedig, akik újból felvették a városrendezés elejtett fonalát, nem látták be, hogy ragaszkodniok kellene ehhez a logikus, szakértő tervhez, hanem a saját fejük szerint indultak el kevesebb szakértelemmel, de annál önkényesebben. Jóakaratuknak talán az volt legfőbb hibája, hogy sem nem respektálták a régi, helyes tervezetet, sem nem készítettek egy egységes újat, hanem az egész városrendezés ötletszerűen, egyes csábító, de az egészet tekintve, illogikus ideák szerint akarták megoldani. Így a városrendezés nem volt öntudatos s ennek tulajdonítható, hogy a mi városunkban egyes szép, sőt pompás részletek mellett nagyon sok a zürzavar, a fejetlenség, a hiba, amely megakadályozta, hogy a város képe a maga egészében művészi jelleget kapjon. Ezeket a hibákat tárja fel a könyv másik fele, amelyet Relle Pál írt meg. Éles szemmel, tág hozzáértéssel, a külföldi példák hasznos ismeretével világít reá a budapesti városépítés legfőbb hibáira, nyugodt és világos szavakkal, szinte kézzelfoghatólag mutatja meg, mi és miért nem helyes, igen helyesen mindig gyakorlati szempontokat követ és ezeket olyan magától értetődőleg domborítja ki, hogy a könyv olvasása után a laikus is egészen tiszta képet nyer a tárgyalt kérdésről. Ez annál örvendetesebb, mert hiszen most, amikor Budapest úgyszólván újra épül, most szükséges, hogy az egész közönség át legyen hatva az öntudatos városfejlesztés fontosságának érzésétől. Azt, amit a multban elrontottak, teljes mértékben helyrehozni már nem lehet, de a jövőre még sok feladat megoldása vár s kívánatos, hogy legalább ezek a megoldások ne hagyjanak maguk után semmi kívánni valót. A jövőben ismét öntudatosan kell törekednünk arra, hogy a város külsejét kellemessé, artisztikussá tegyük s ne essünk olyan tévedésekbe, amelyek utódaink számára ismét csak megnehezítenék a város méltó köntösének ékítését. Ennek a célnak kíván szolgálni Relle, amikor előadja azokat a módokat, amelyeken a hibákat helyre lehet hozni, felsorolja az elveket, amelyek a város további fejlesztésénél irányadók kell hogy legyenek. Figyelme mindenre kiterjed, az általános városépítési problémáktól kezdve egészen az apró detailokig, a gázlámpák és utcai padok formájáig. Elvei a modern művészi felfogásból fakadnak s amellett át vannak fűtve a mi városunk iránti szeretet által. Innen van, hogy igazságai néha kegyetlenek, mert nem ismer megalkuvást ott, ahol az egyesek érzékenységével szemben a város érdekéről van szó. Mindenesetre nagyon tiszteletreméltó és gondos munkát végzett mind a két szerző, amikor ezt a tanulmányt megírta s nagyon kívánatos lenne, ha volna foganatja és felébresztené a város közönségében az érdeklődést, amely egyedül képes arra, hogy helyrehozza azokat a hibákat, amelyeknek szülőanyja a mult indolenciája.

Magyar Iparművészet
1913.

A VÁROSI MÚZEUMOK FÖLADATAI ÉS A FŐVÁROSI MÚZEUM. (Írta: Szabó Ervin, kiadja Ranschburg Gusztáv.) A Fővárosi Múzeum megoldásának kérdése egyre sürgetőbben jelentkezik. Aki csak valaha is járt a szűk, sötét és télen egyáltalában hasznavehetetlen kis városligeti pavillonban, szégyenkezve gondol arra, mennyire hátramaradtunk ebben a tekintetben oly városok mögött, mint Hamburg, Köln, Frankfurt, Páris, London, sőt még Bécs mögött is, ahol egy új városi múzeum tervei már készen állanak a megvalósításra. De az éledni kezdő polgári lelkiismeret, mely Budapest szépítésében a multak bűneit szeretné jóvátenni, felvetette már az új városi múzeum kérdését is, egyelőre — sajnos — igen kevés reménységgel. A hangok közt, melyek ez irányban hallatszanak, bizonyára messze fog terjedni Szabó Erviné, aki mint a fővárosi könyvtár igazgatója és mint alapos képzettségű szociológus, már jeles alkotásokon mutatta meg ily kérdésekben való hivatottságát. Ezt a mostani füzetét is élvezet olvasni: benne van az európai utazások, az elméleti tanulmányok és az okos előrelátás minden pozitív eredménye s szinte syllabusként használhatnák mindazok, akik városi múzeumokkal s ily irányú kultúrkérdésekkel foglalkoznak. Szabó Ervinnek szerencsés tehetsége, hogy szociálpolitikai ítéletei nem bénítják meg esztétikai érdeklődése világát, hogy egy népkultúra kiterjesztésének gondolata nála mindig a szépség demokráciájával kapcsolódik és hogy tanítómesterei: Ruskin, Emmerson, Goethe, Lichtwark, Burckhard s ezeknek a szelleme sugallja őt akkor is, mikor számot vet a lehetőségekkel, terveket ír és költségelőirányzatot készít. Elvei világosak és szinte kétségtelenek: egy modern városi múzeum nem versenyezhet a nagy állami múzeumokkal, nem terjeszkedhet ki a gyüjtés egész körére, hanem szinte önmagától értetődőleg egy város és vidéke elmult s jelen kultúrája kapcsolatát kell adnia. Meg kell világítania, miként éltek, dolgoztak s mit alkottak ama város elmult idejében, kiemelni a testületek, társadalmi rétegek, osztályok s egyes nagy emberek multját s mindezt nem a gyüjtés teljességére törekedve, hanem oktató szellemben. Igen helyesen elítéli az olyan városi múzeumot, amely csak szakemberek, vagy csak lézengő idegenek kedvéért létesülne s amelyik nem tudna szólni magukhoz ama város lakosaihoz s ezek közt is főleg a gyermekekhez. Emellett persze úgy tervezné a létesülő múzeumot, hogy a búvárkodók és a város multját szakszerűen kutatók is megfelelő anyagot leljenek benne, tehát az esztétikai célon túl — szinte raktárszerűleg — egyéb rekvizitumokat is gyüjtenének itt s ezek is könnyen hozzáférhetők lennének. A legfontosabb elv mindenesetre: a képzés volna s mindennek, a szervezetnek, az elrendezésnek, a nyitvatartás idejének, az előadó- és olvasótermeknek is ezt a célt kellene elsősorban szem előtt tartaniok. Helyes és szép elv, csak a mai múzeumok ezerféle nehézségével küzködő szakemberek a megmondhatói, mennyire fontos mindez. A városi múzeumot Szabó időfolytán — a meglevő anyag kiselejtezésével s jó, új anyag beszerzésével — akként fejlesztené tovább, hogy a város multjára vonatkozó képzőművészeti galléria lassankint általános, modern művészeti galléria fejlődjék, ami — tudjuk — külföldön sok helyütt legfőbb vonzóerejük a városi múzeumoknak. Nem lelkesedünk azonban túlságosan Szabónak azért az eszméjéért, amelyet füzete végén fejez ki, hogy a városi múzeum a tervezett új Fővárosi Könyvtárral és Főiskolával kerüljön szorosabb közelségbe, lehetőleg egy épületbe. Efféle dolgok közt kapcsolatot teremteni gyakorlatilag azért nem célszerű, mert egyik a másiknak amúgy is nagyon húzodó dolgát csak még jobban késleltetné. Azonkívül pedig a hely természete sem azonos a kettőre nézve. Míg egy fővárosi könyvtárnak valóban eminens fontossága, hogy a két körút övezetébe, de mindenesetre centrális helyre jusson, egy fővárosi múzeum helyének szinte alapfeltétele volna más múzeumok, tehát vagy a városligetieknek, vagy a Nemzetinek közelsége. A modern múzeumnak az is megbecsülhetetlen előnye volna, ha jókora kert övezné, amire a könyvtárnak semmi szüksége és végül az efajta intézmények különváló testi élete mindig megnöveszti a szellemi erők ambicióit is. De e pár aprólékos nézeteltérést nem tekintve, igaz gyönyörűség olvasni a Szabó Ervin munkáját, mert olyasvalaki beszélget velünk egy súlyos és komoly tárgyról, akinek minden mondanivalója ötletektől csillog és nemes magyarsággal van szabva.

N. P.

Ilild Janis
épitész

Erod
z
Mátrnemzmuzkorsz

14., 15. l.

1868

CESCO. A MŰTEREMBŐL.

Hild János

MAGYAR MŰVÉSZET

1926. 116
1927. 595
1929. 339, 600, 604

LEVELEZŐLAP

Feladó:

Viktória-nyomda.

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

id. Hild

FIROD.

Meller Ferry. 1461

311

Hild Tonef

epitaxis

IROD.

Meller Ferenc. 311 l.

Hild János?

l.

Meller Ferenczy

146-l.

Hild János

Irod

Meller Simon: A magyar művészet kialakulása a XIX. sz. első felében. Művészet 1911. 178. l.

JK. 375.

375. Ismeretlen festő.

A XVIII. századból.

II. Rákóczy Ferencz.

Mellig, szembe néz. Vállaira omló hosszú göndör haja, szemöldöke és bajusza fekete, szeme szürke, szakálla leberetvált. Vértje aranyozott, körülcsavart nyakkendője fehér, piros palástjának kötője és csatja ékkövekkel meg gyöngyökkel van kirakva.

Papiros, méretei 23 : 19 cm. — Magy. Képt. 436. — Lelt. sz. 375. — Niedermann Pál ajándéka 1883. november 9-én (79/84).

II
394

Hild János

épitész

ivod

[Miller J. F.] Museum hungaricum excelsis regni poceribus et inclytis Statibus ac Ordinibus exhibitum. Budae 1807. 2-r.

A Nemzeti Museum épületének első, tervét fenti kézi tolle, Harám tervrajza fenti műben jelent meg.

Ugyanez a mű magyarul is megjelent és az 1807 évi budai országgyűlés tagjai kézt kiosztatott.

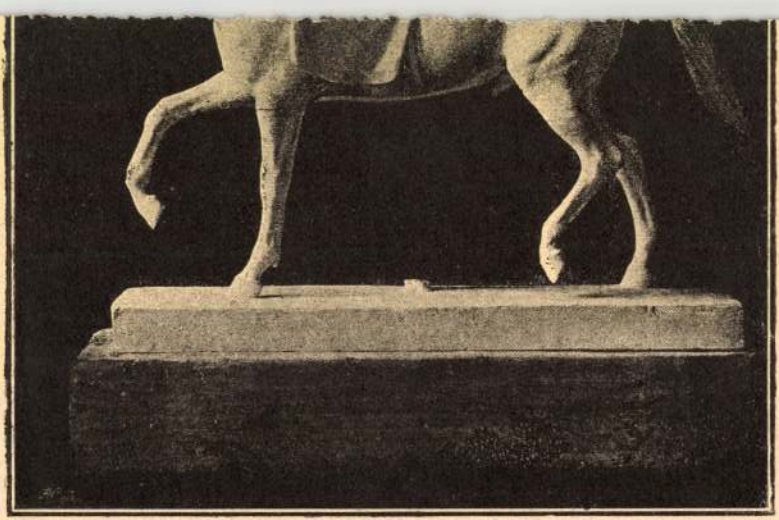

Bezerédi Gyula. wulff czirkusz-igazgató neje.

Hild János

Wod

[Miller Jakab Ferdinand]

A nemzeti gyűjtemények elintézése feltételei Magyarország harafiai számára

Buda 1807. 2-r

Hild muzeum terveivel 3 drb.

latin szövegrel is megjelent.

Hild János, epitesz. szul
Bécsben † 1811.

1786. ep. tetre a pesti zsjepületet, meghet 1900 s. lebontottak.

1804. József nádor megbízta Pest szabadvárási terveinek elkészítésével. A pesti hipotvárós nagyrészt ezzerint épült ki. 1838 ig erre volt.

1791 ~~[illegible]~~ polgarjos Pesten

Univerzét 1909
383-391

Hild

Müvészet 1915
397.406

Stuttgart. Kgl. Gemälde-Galerie

VI. 215.

~~BP~~ 1946
11. h.

Hild János

a pesti belv. templom régi barokk főoltára helyett 1805-ben fenti terverte az uj neoklasszikus főoltárt, melyet a Steindl féle restaurálás alkalmával távolitottak el s most a rákoskeresztúri plébánia-templomban áll -

Pálmikás belvtempl

406. l.
407. l. (képpel)

Hild János

II. József alatt, mint Carnevale beisi építész helyettese került Pestre és itt a császár megbízásából az Ujépület építését vezette. Itt aztán letelepedett és itt élt 1811-ben bekövetkezett haláláig. Fia H. József, a Lloyd épület, Nákó-ház stb. építője.

wod

Pásztor Mihályos

Relle Pál: A mi városunk. Bp. 1913. 14–[illegible] 3 i. l.

Az idei termés értékesitése

A háborus viszonyok elemi parancsa a termés értékesitésének olyan szabályozása, illetve irányitása, hogy a belső fogyasztási igények és a vetőmagszükséglet kielégitésének biztositása mellett kiviteli kötelezettségeinknek is eleget tudjunk tenni. Nyilvánvaló, hogy e két nagyfontosságu célt másképpen, mint a termésértékesités egységes központi megszervezésével és a belső fogyasztás, valamint a kivitel céljára rendelkezésre álló készletek tervszerü felhasználásával, elérni nem lehet. A kormány mindenekelőtt megfelelő árpolitikával kiván odahatni, hogy a gazdák saját szükségletüket meghaladó gabonafeleslegeiket a cséplés után minél előbb önként ajánlják fel megvételre az e célra alakitott közcélu szervezetnek: a Hombárnak, vagy bizományosainak.

Az október 31-ig történő felajánlás esetében a mult évihez képest a kormány olyan kedvező átvételi árat állapitott meg a buzánál és rozsnál, hogy pusztán anyagi haszon szempontjából is, jól felfogott önérdekből, a termelők akkor járnak jól, ha feleslegeiket még e határidő lejárta előtt minél előbb vételre felajánlják a kormány által kijelölt szervnek és megbizottainak. De a közellátás előrelátóan gondos megszervezésének biztositásához és a kivitel tekintetében vállalt kötelezettségeink pontos és rendszeres teljesitéséhez olyan elsőrendü országos érdekek fűződnek, amelyeknek maradéktalan kielégitése az egész gazdatársadalomnak még áldozatok árán is hazafias kötelessége.

A felesleges és eladásra váró gabonakészletek felajánlását az teszi sürgőssé, hogy a kormányzat a közcélra igénybe vehető gabonamennyiség nagyságáról összesen és vidékenként egyaránt minél előbb pontos áttekintést nyerhessen és igy gazdaságos eljárással, tervszerüen tudja irányitani és megszervezni a gabonatermelésben részt nem vevők fogyasztási szükségletének egyenletes kielégitését, valamint a kivitel sima lebonyolitását.

Általában helyesléssel találkozott a gabona idei árának olyan szabályozása, hogy a gazdatársadalom károsodás nélkül, készséggel tudjon eleget tenni annak a közérdekü követelésnek, amely a mai viszonyok között a feleslegeknek minél előbb történő rendelkezésrebocsátását parancsolóan irja elő. Nem kétséges, hogy a spekulativ célu visszatartás ma bűn a nemzet egyeteme ellen. A buza árának 30 pengőben, a rozsnak pedig 28 pengőben történt megállapitása a gazdatársadalom vásárlóképességének fenntartását szolgálja. Ez pedig érdeke az iparnak, a kereskedelemnek, a közlekedésnek és általában az egész gazdasági életnek.

Az idén csupán közepes termésre van kilátásunk. Fokozott mértékben válik tehát szükségessé a megélhetésünk alapját jelentő gabonatermésünk idei mennyiségének minél takarékosabb beosztással történő és az igények fontosságához mért kielégitési sorrendnek megfelelő célszerü és gazdaságos felhasználása. A gabonaértékesités közhatalmi szabályozása — bármily nehézségekkel és kényelmetlen korlátozásokkal jár is — el nem kerülhető háborus viszonyok idején. A mezőgazdaság alapvető és életbevágó fontossága ilyenkor mindenkinek élesen szemébe ötlik és érthetővé válik, hogy a mezőgazdasági termelés érdekeit a kötött értékesitési viszonyok között megfelelő hatósági árpolitikával méltányos módon kell figyelembe venni. Ez nem csupán gazdaérdek, hanem általános nemzeti követelmény. Ennek elmulasztása ugyanis könnyen áruvisszatartásra vezethet és olyan szigoru rendszabályok kényszerü alkalmazására, amelyek a termelőkre zaklatólag és elkeseritőleg, a termelésre pedig károsan hatnak anélkül, hogy a közellátás lehetőségét ezzel lényegesen javitani tudnók.

A huszas évek végén és a mult évtized elején majdnem megoldhatatlannak látszó sulyos problémát jelentett nálunk és számos más mezőgazdasági államban a gabonatermés megfelelő áron való értékesitése. Ma ilyen gond nem nyomja a gazdát. Ellenkezőleg, a felfokozott háborus szükséglet és a tengerentulról történő behozatal elmaradása a keresletnek alig kielégithető növekedését idézte elő, amely elkerülhetetlenné tette Európaszerte az irányitott mezőgazdasági termelést és a kötött értékesités életbeléptetését.

A mai rendkivüli idők megpróbáltatásai és szükségessé váló rendkivüli intézkedései sok olyan tanulsággal szolgálnak, amelyek arra intenek, hogy a békés idők és a rendes viszonyok elkövetkeztére eleve gondoljunk mezőgazdasági termelésünk mutatkozó fogyatékosságainak kiküszöbölésére, több vonatkozásban megfelelő átszervezésére és olyan irányban történő fejlesztésére, hogy legfontosabb belső fogyasztási szükségleteink gazdaságos módon biztos kielégitést nyerhessenek és emellett jelentős kiviteli érdekeink is a minőségi termelés felkarolásával kellő gondozásban részesüljenek.

Este 2-3 szem ARTIN egyúttal fürdőszobai [illegible]
Minden kellemetlen mellékhatása

LEGUJABB

Német jelentés a bialystoki és minszki csata befejezéséről

Vezéri főhadiszállás, jul. 10. (Német TI) A véderő főparancsnoksága közli:

A bialystoki és minszki kettős csatával a világtörténelem legnagyobb anyag és körülkeritéses csatája immár befejeződött. A foglyok száma 323.898, köztük több parancsnokló tábornok és hadosztályparancsnok; zsákmányoltunk, illetve megsemmisitettünk 3382 páncélos kocsit, 1809 ágyut és nagymennyiségü egyéb fegyvert.

Ezzel a keleti arcvonalon eddig beszállitott foglyok száma 400.000-nél többre, a zsákmányolt, illetve megsemmisitett ellenséges anyag 7615 páncélos harcikocsira és 4423 ágyura emelkedett. A szovjet légi fegyverneme 6233 repülőgépet veszitett.

Az angolok csak Beirut elfoglalása után válaszolnak

Vichy, jul. 10. (Német TI) Itteni francia körökben csütörtökön este kijelentették, hogy este hat óráig *Dentz* tábornok nem kapott választ az angoloktól a francia fegyverszüneti kérésre.

Itteni illetékes részről kijelentették, hogy nem helytállók a másképp hangzó külföldön elterjedt híresztelések.

Itteni politikai körök nézete szerint az angolok szándéka az, hogy mielőtt a francia fegyverszüneti kéréssel foglalkoznak, előbb elfoglalják Beirutot. Többen kifejezésre juttatták azt a feltevést is, hogy az angolok esetleg arra az álláspontra helyezkednek, hogy Szíriában a kormányhű csapatok és a degaullista csapatok viszályáról van szó. Ezért itteni megfigyelők nem tartják kizártnak, hogy az angolok *Catroux* degaullista tábornokot fogják megbizni a tárgyalással. Ha ez bekövetkeznék, akkor a francia kormány — e megfigyelők nézete szerint — a végsőkig tovább folytatná a harcot.

Felderitő gépeink sikeres munka után

— A honvéd légierő haditudósitójától —

Hadirepülőterünkön olyan forgalom van, hogy sokszor légiforgalmi rendőrre volna szükség. Közelfelderitő és távolfelderitő gépek, bombázók és a német fegyvertársak gépei jönnek-mennek. Eligazitások, parancskiadások hangzanak el itt is, ott is.

Éppen most ért földet két közelfelderitő gép.

— Mi ujság? — kérdezzük.

— Végigrepültük egészen alacsonyan valamennyi főbb utvonalat s amint a felvételeink mutatják, *a legtöbb hidat, vasuti átjárót a Dnyeszteren tul is felrobbantotta az ellenség.* Sok munkájuk lesz hidászainknak.

— Hogyan lehetett dolgozni ilyen esős, rossz időben?

— Alacsonyra ereszkedtünk s ötven, meg száz méterrel fényképeztünk.

A felvételeket eközben fürge kezek már elő is hivták s továbbitják a felsőbb vezetésnek. A pontos műszerek segitségével a hidak hossza, szélessége, a vasut nyomtáva szinte centiméterre kiszámitható. A kiértékelt felvételek azonnal a felső vezetés kezeihez jutnak, felhasználás céljából.

Most egy távolfelderitő gép száll le. Ez is felvételsorozatokat készitett. Jó messze járt. Kamiensk—Podolsk táján. A visszavonulóban levő ellenség Galicia keleti részén is rombol és rombol . . .

— Egyébként — mondja a TF gép rádiósa — sikerült a Dnyeszteren jóval tul rádió utján összeköttetést találnom egy hazai rádióállomással s időjárásjelentést adtam le.

Egy másik gép északkeletről érkezik. Sok érdekes tapasztalatról számol be. Az erős légelhárités ellenére is elvégezte feladatát. *Egy olajkutat is láttak égni.* Le is fényképezték. Ez az északkeleti olajvidék igen fontos szerepet játszott az orosz légi haderő üzemanyag ellátása szempontjából.

Két halottja van a Dembinszky-utcai összeütközésnek

A tehergépkocsi vezetőjét letartóztatták

Szerdán este — mint megirtuk — sulyos szerencsétlenség történt a Dembinszky-utca és Bethlen Gábor-utca keresztezésénél. Egy tehergépkocsi, amelyet *Zakkaria Tivadar* 27 éves gépkocsivezető vezetett, nagy sebességgel nekirohant a villamosnak és azt a Dembinszky-utca járdájára taszitotta. Az összeütközés következtében *Szentesi Éva* 22 éves varrónő a helyszinen meghalt, öt járókelő pedig sulyosan megsebesült. A sebesültek egyike, *Eliás Jenő* 19 éves vizvezetékszerelő tanonc csütörtökön reggel a Rókus-kórházban belehalt sérüléseibe. A szerencsétlenségnek tehát két halottja van.

A rendőri nyomozás során kiderült, hogy a tehergépkocsi negyvenkilométeres sebességgel robogott az utkeresztezésnél. A száguldó nehéz jármű sebességének ereje taszitotta ki a sinekből a rendes menetsebességgel haladó villamost és lökte a Dembinszky-utcai járdára. Miután a tehergépkocsi vezetőjének, Zakkaria Tivadarnak felelősségét megállapitották, hajtási engedélyét elvették és csütörtökön gondatlanságból okozott emberölés gyanuja miatt letartóztatták.

Letartóztatták a pestujhelyi feleséggyilkost

Megirtuk, hogy *Schmegner Miklós* magánhivatalnok *Pestujhelyen,* a Madách-utca 23. számu házban kedden reggel *hat baltacsapással meggyilkolta feleségét.* Szerdán délben fedezték fel a szörnyü bűncselekményt. Néhány órával azután, hogy megtalálták a meggyilkolt asszony holttestét az előző nap lelakatolt kis udvari lakásban, a rendőrség bravuros nyomozással szerdán délután *Óbudán,* a Polgár-tér 1. számu ház kapualjában már elfogta a gyilkos férjet. *Schmegner a fővárosban beismerte tettét.*

A gyilkos csütörtökön délelőtt *részletesen megismételte beismerő vallomását,* amelyet már ismertettünk. Elmondotta még, hogy 1921-ben ismerkedett meg *Borsa Erzsébettel,* aki 13 évvel volt idősebb nála. Állitása szerint „szerette, mert *nagyon jó, finomlelkü asszony volt*", de csak 1931-ben, édesanyja unszolására vette feleségül. Tizenöt év óta ismerte a másik nőt, aki három évvel fiatalabb, mint ő Felesége sejtette, hogy ő udvarol ennek a nőnek és ezért, valamint a gyakran érkező *névtelen levelek miatt* ismétlődtek meg a féltékenységi jelenetek. A gyilkosság elkövetése után, kedden reggel a postahivatalba ment és táviratozott nőismerősének, hogy délben várja a villamosvégállomásnál. *Ebéd után együtt söröztek és ő rá akarta birni, hogy kövessenek el közös öngyilkosságot. A nő azonban erre nem volt hajlandó.* Miután a nőt hazakisérte, *délután visszalopózott a lakásba és ekkor mosta fel a vérfoltokat.*

Állitása szerint, halott felesége füléből azért vette ki a fülbevalót, hogy ezt zálogba tegye és *italra több pénze legyen. Megismételte azt a kijelentését, azért gyilkolta meg a feleségét, mert „megsajnálta és meg akarta szabaditani szenvedéseitől".* Mielőtt borzalmas tettét elkövette, *kicserélte az asszony homlokára tett vizesruhát és eközben vette elő a baltát.* Amint a fejfájásról panaszkodó felesége az ujabb borogatás után lehunyta a szemét, hogy elszunditson, mérte rá az első csapást.

A rendőrség Schmegner Miklóst *előre megfontolt szándékkal elkövetett emberölés büntettének gyanuja cimén* letartóztatta.

A közlekedés időszerü kérdései

A jobboldali közlekedésre jóelőre kellőképpen kioktatták közönségünket, és igy az átmenet várakozáson felül sikerült. Reméljük, hogy a jövő hónapok is elmulnak sorozatos balesetek nélkül és a főváros is nagyobb bajok nélkül illeszkedik majd bele az uj közlekedési rendbe.

Mégis, kivánatos volna, hogy az országutakat fokozottabban ellenőrizzék. A megyék motoros csendőrjáror szolgálatát ugyanis, amely nemcsak a fő- és a mellékutakon ellenőrizné a gépkocsik és lófogatuak közlekedését, hanem a falvak közutjairól leparancsolná a játszó gyerekeket és rendet teremtene az utakat ellepő marhacsordák és baromfitömegek zürzavarában is, még nem rendszeresitették. Váratlan rajtaütésekkel sikerülne igy idővel rendre kényszeriteni fegyelmezetlen kerékpárosok részét is. Csak ilyen motoros járőrök vethetnének gátat a tehergépkocsik szabálytalan közlekedésének is. Különösképpen a széles, gyorsjáratu tehergépkocsik veszélyesek a személygépkocsi forgalomra. A többnyire pótkocsis, nehéz teherautók, közismerten szük országutainkon lekényszeritik a kövezett utról a kisebb személykocsit, amelynek utasai ilyenkor alig kerülik el az árokbafordulást.

Külön fejezetet kellene szentelnünk a fővárosi közlekedés ujjászervezésének. Ezt a kérdést azonban már annyiszor szóvátettük, hogy ezuttal megelégszünk egy rövid, a helyzet ismeretéből folyó megállapitással: *A villamosközlekedés most közzétett megoldási tervezetével nem érthetünk egyet és attól tartunk, hogy a főváros fejlődése sulyos felelősséget ró majd azokra, akik ma érthetetlen rövidlátással megakadályozzák annak észszerü és természetes kialakulását.* Nem vitás ugyanis, hogy a villamosközlekedést a jövőben csakis földalatti elhelyezéssel lehet megoldani. *Fölösleges munkát és pénzkiadást jelent tehát minden olyan kisérletezés, amely nem illeszkedik bele a végleges nagy tervbe.*

Ugy tudjuk, hogy a Baross-téren, a Keleti előtt hatalmas villamospályaudvart akarnak épiteni, ami nemcsak elcsufitaná a Baross-teret, hanem a többi jármű és a gyalogosok közlekedése szempontjából is áttekinthetetlen zürzavart okozna. Ha a Baross-térnek jelenleg valóban türhetetlen közlekedési rendjét korszerüen át akarjuk alakitani és nemcsak ideiglenes, hanem végleges megoldásra törekszünk, ugy *a Baross-téren a tervezett villamospályaudvart a föld alá kell süllyeszteni. Előbb-utóbb ugyis ide kerül az egész villamosközlekedés.* A tervbevett ideiglenes megoldás sulyos milliókba fog kerülni, holott ebből az összegből a végleges földalatti megoldásnak legalább egy részét el lehetne végezni. Ha az utolsó husz évben fölösleges és többnyire helytelen részletmegoldásokra elköltött összegeket a földalatti közlekedés fokozottabb kiépitésére forditották volna, ugy a főutvonalakon már régen a föld alatt futna a villamos és nem kellene állandóan ujabb és ujabb kényszermegoldásokon törni a fejünket.

D. A.

Változás a román kormányban

Bukarest, jul. 10. (Német TI) Georgescu tábornok helyére, aki ismét átvette katonai teendőit, Jon Buchila egyetemi tanárt nevezték ki közlekedésügyi miniszterré. Buchila jelenleg a bukaresti müegyetem tanára s több ipari vállalat vezető tagja. Dr. Constantin Danalescut munkaügyi államtitkárrá nevezték ki.

Elolvad a melegtől!
a tiszt uraknak ajánljuk nyárra a zsávoly egyenruhát
Ruhakonfekció rt.
Bpest, V. Akadémia-u 6.

NAPI HIREK

— **A Pesti Hirlap tehetségpályázatára jelentkezők figyelmébe.** A Pesti Hirlap julius 8-iki számában tettük közzé ujabb ujságirói tehetségpályázatunk *feltételeit.* A pályázati feltételek hatodik pontja szószerint igy hangzik: „Hivatásos ujságirók, vagyis olyanok, kik valamely lapvállalatnál szabott fizetésü belső munkatársak, a pályázaton nem vehetnek részt." A pályázaton résztvenni óhajtó ifjuság köréből érkezett számos érdeklődésre most pótlólag közöljük, hogy *ez a feltételünk kizárólag a napilapok kötelékében dolgozó hivatásos ujságirókra vonatkozik. Folyóiratoknál, hetilapoknál és szaklapoknál dolgozó ujságirók tehát, ha egyébként a pályázati feltételeknek megfelelnek, résztvehetnek a tehetségversenyen.*

— **Uj főkapitányhelyettesek a budapesti rendőrségen.** A belügyminisztériumban döntöttek a szokásos évi rendőrségi kinevezések ügyében és a közeli napokban, valószinüleg már pénteken, megjelenik a hivatalos lapban a kinevezettek névsora. A budapesti főkapitányság tisztikarában is számos kinevezés történt. Értesülésünk szerint a budapesti rendőrség kebelében szolgálatot végző rendőrfőtanácsosok közül hármat neveztek ki főkapitányhelyettessé. *Barna Pétert*, a főkapitányság bünügyi osztályának főnökét, aki évtizedek óta ezen az ügyosztályon végez értékes szolgálatot. Dr. *Sombor-Schweinitzer József* rendőrfőtanácsost, a politikai osztály helyettes vezetőjét, aki az 1920-as évek eleje óta működik a politikai osztályon, ahol dr. *Hetényi Imrének*, az osztály korábbi vezetőjének helyettese, tanitványa és legkitünőbb munkatársa volt. A háborut követő évtizedek sok kényes, izgalmas és nagyarányu politikai ügyének nyomozását vezette, majd irányította nagy sikerrel és közmegelégedésre. A harmadik uj főkapitányhelyettes *Nagy Sándor* rendőrfőtanácsos, aki a főkapitányság felügyeleti és fegyelmi osztályának vezetője. Rajtuk kivül több uj főtanácsost és rendőrtanácsost neveztek ki.

— **Magyar előadás a tokiói rádióban.** A tokiói rádió szerdán magyar előadást közvetitett: dr. Habán Jenő, a tokiói magyar követség sajtóattaséja beszámolt a Fuszijama csucsára tett kirándulásáról. Dr. Habán lelkes szines előadásban ecsetelte Japán legmagasabb tűzhányójának festői szépségeit, a gyönyörü kilátást és a felejthetetlen élményt jelentő kirándulás egyes mozzanatait. Megemlékezett az előadó a japánok szenthegyéhez füződő legendákról is.

— **Sztojka püspök körlevele a szovjethadjárat alkalmából.** Sztojka Sándor gör. kat. megyéspüspök főpásztori körlevelet intézett papságához és hiveihez és abban megállapitja, hogy hazánk a Szovjet-Unió népjogellenes, igazságtalan orvtámadása következtében került hadiállapotba a szovjettel. Amikor — ugymond — az egész világ megsemmisitésére törekvő istentelen Szovjet-Unió hazánkra is rátámadt, Isten, egyházunk, hazánk, szülőföldünk, családunk védelme szent kötelességünkké tette a védekezést. Erős a hitünk, hogy az emberiség legádázabb ellenségeit rövidesen utoléri a megérdemelt sors. A püspök elrendelte, hogy egyházmegyéje templomaiban vasárnapokon és hétköznapokon szentmiséken külön könyörögjenek a háboru mielőbbi győzelmes befejezéséért. Hangoztatja végül, hogy hálával és szeretettel kell viseltetni honvédségünk iránt, segiteni kell a hadbavonult katonák hozzátartozóin.

— **Közvetlen kocsi Budapest—Poprádfelka között.** Julius 13-tól a Budapesti Keleti pályaudvarról 6.53-kor induló és ide 23.17-kor érkező gyorsvonatokkal Budapest Keleti p. u. és Poprádfelka között egy I—II. osztályu és egy III. osztályu közvetlen kocsi közlekedik.

— **Cipőkereskedések hétvégi zárórája.** Az Erzsébet-körúton, Teréz-körúton, Múzeum-körúton, a Berlini-tértől a Margit-hidig terjedő utszakaszon, a Kálvin-téren és a Váhház-körúton a cipőkereskedéseket augusztus 20-ig szombaton déli 2 órakor bezárják. Az érdekeltek kérik a közönséget, hogy szükségleteik beszerzését ehhez alkalmazzák.

— **Az Albertfalvai Dunavédgát Társulat önkormányzatát** a földmivelésügyi miniszter felfüggesztette és a társulat ügyeinek igazgatására Pintér László ny. miniszteri tanácsost miniszteri biztosul junius 27-ik napjától számitott két év tartamára kirendelte.

— **Moszkvai árak.** Az alábbi adatok önmagukért beszélnek: az év elején összeállitott kimutatás szerint Moszkvában egy szakmunkás havi keresete kb. 300 rubel, egy kg. liszt 6.80, egy kg. kenyér 14, egy kg. hus 20.30, egy tojás 5, egy kg. cukor 5, egy kg. burgonya 1, egy kg. sonka 32, egy kg. gyümölcs 11, egy liter vörösbor 18, egy méter szövet (fele anyaga papir) 180, egy öltöny ruha 2500 rubel, egypár vászoncipő gumitalppal 300 rubel. A rubel nemzetközi értékelés szerint kb. 1 pengőnek felel meg.

— **Megjelent a Budapest nyáron idegenforgalmi utmutató 1941. évi kötete,** a Szállodai, Éttermi és Kávéházi Alkalmazottak Genfi Szövetsége propagandaosztálya kiadásában és *Zaharescu Sándor* szerkesztésében. A hasznos idegenforgalmi utmutató a vidéki, főleg erdélyi és délvidéki látogatóknak értékes segitője.

Gáspár Antal rajza.

BÁRDOSSY HÁZIUR: Látom, minden rendben megy, őszi takaritásig nem lesz hiba az inventárban.

TASNÁDI NAGY HÁZFELÜGYELŐ: Nem, nagyságos ur. A szőnyegen forgó összes kérdéseket még a partájok maguk alaposan kiporolták, hogy én és a vicék csak a szőnyeget rakjuk el.

— **Siemens Károly Frigyes német nagyiparos meghalt.** Berlinből jelentik, hogy Siemens Károly Frigyes, a Siemens és Halske, valamint a Siemens-Schuckert müvek főnöke, 68 éves korában meghalt. Az elhunyt legfiatalabb fia volt Siemens Wernernek, a német villamosipar hires mérnökének, aki megalapitotta a Siemens és Halske vállalatot, mig a háboru után elhunyt Siemens Vilmos, a Siemens-Schuckert müvek megalapitásával örökitette meg nevét. A most elhunyt Siemens tulajdonképpen csak családi hagyományképpen tartozott a nagyiparhoz, hajlama inkább a politikához vonzotta. Közvetlenül a világháboru után, 1920 és 1924 között a német birodalmi gyülés tagja volt demokrata programmal, később több éven át a birodalmi vasutak elnöke volt.

— **A szél mint energiaforrás.** A modern gazdasági élet mindjobban növekvő energiaszükséglete a figyelmet a viznek és levegőnek kimerülhetetlen erőforrásaira fordítja. A vizierőmütelepek fejlesztése terén Amerika, Kanada és Németország hatalmas lépésekkel halad előre, a szél kihasználására pedig Németországban folynak érdekes kisérletek. Német tudósok megállapitása szerint a szél energiamennyisége messze meghaladja a szén és viz együttes energiamennyiségét és gyakorlatilag a fejlődés bármely fokán fellépő energiaszükséglet kielégitésére is elegendő. A kellő technikai megoldások megtalálása esetén tehát a világ szénkészleteinek belátható időn belül fenyegető kimerülésével kapcsolatos aggodalmak tárgytalanokká válnak. A szélerőnek a lényegében véve még most is rendkivül primitiv szélmalmok alakjában való felhasználása természetesen nem felel meg ezeknek a kivánalmaknak. A korszerü szélerőmütelepek létsitésének legnagyobb nehézsége a légáramlások szeszélyessége és ingadozása. A legcélravezetőbb megoldás a 200 méteren felüli magasságok felkeresése. Itt a légáramlások nemcsak sokkal egyenletesebbek, hanem erősebbek is. Németországban például a földfeletti szélsebesség átlagos nagysága másodpercenkint 5.8 méter, 100 méter magasságban már ennek a kétszerese. Németországban szélmegfigyelési hálózat felállitását tervezik, mely a rádiótornyokra és más magas pontokra felszerelt önműködő szélerősségmérő segitségével pontos képet fog adni a szélviszonyokról.

— **A szatmári vendiákok** augusztus 3-ikára tervezett összejövetelét későbbi időre halasztották.

— **Házasság.** *Rácz Stefánia* és *Cserjés József* f. hó 12-én, szombaton d. u. 1 órakor tartják esküvőjüket, dr. *Rácz János és neje* ezüstlakodalmukat a X., Szent László-téri plébániatemplomban.

Solt Hedvig és dr. *Major-Maróthy Gábor* bányamérnök jegyesek.

— **Az erdélyi menekült magyarok megsegitésére alakult bizottság** felhivja *Bartos József, Botter Rudolf, Schedzer Gyula, Krisán János* és *Schwartz József* menekülteket, hogy Bukarestben feladott poggyászaikért igazoló irataikkal jelentkezzenek a MÁV kolozsvári raktárfőnökségénél. *Faragó István* Budapesten tartózkodó menekült a Városház-utca 16., II. 2. sz. központi irodában jelentkezzék.

Vizállás

Duna: Dunapentele és Bezdán között árad, máshol apad, Pozsonyig alacsony, lejebb közepes vizállásu. Schärding 372, Passau 518, Aschach 272, Struden 408, Stein 346, Bécs 344, holnap 335, Pozsony 213, Komárom 337, Budapest 295, holnap 285, Paks 198, Baja 294, Mohács 327, Gombos 398, Ujvidék 353. *Rába:* Szentgotthárd —35. *Dráva:* Barcs 3, Drávaszabolcs 119. *Tisza:* Tiszaujlakig árad, lejebb apad; alacsony vizállásu. Máramarossziget 124, Visk 28, Tekeháza —10, Tiszaujlak —51, Vásárosnamény 38, Tokaj 60, Tiszafüred 100, Szolnok 136, Csongrád 99, Szeged 186, holnap 178, Titel 322. *Szamos:* Dés —60. Szatmárnémeti —42 *Bodrog:* Bodrogszerdahely 154. *Sajó:* Bánréve 80. *Hernád:* Hidasnémeti 65. *Beretyó:* Margitta —3. *Körösök:* Csucsa 15, Nagyvárad —120, Békés —30, Gyoma 10. *Maros:* Marosvásárhely —36, Makó 76. *Balaton:* Siófok 81. *Velencei-tó:* Agárd 121.

*

A nap kel 4.58-kor, nyugszik 20.40-kor, a hold kel 22.07-kor, nyugszik 7.59-kor.

— **A magánvilágitás (lakóházak és egyéb épületek), valamint a járóművek elsötétitését pénteken, julius 11-én este 8 óra 40 perckor kell végrehajtani. Az elsötétités julius 12-én hajnali 3 óra 55 percig tart.**

— **Pásztor Mihály: A százötvenéves Lipótváros.** A Székesfőváros Statisztikai Hivatalának „Statisztikai Közlemények" sorozatában a közelmultban jelent meg *Pásztor Mihály „A százötvenéves Lipótváros"* cimü könyve. Az érdekes várostörténelmi mü pontos képet ad arról, hogy a régi Pesttől északra elterülő homokbuckás, nádas, vadvizes és ingoványos terület néhány emberöltő leforgása alatt hogyan alakult át a magyar főváros *City*-jévé, üzleti életének előkelő központjává. A városrészt II. Lipót magyar királyról — a kalapos király öccséről — nevezték el annakidején, 150 évvel ezelőtt. Első házát *Kemnitzer János* timármester épittette és ezzel megindult a városrész regénybeillő pályafutása. Százötven év mulva, 1935-ben, már *1300-nál több épülete, 22 ezer lakása és 72 ezer főnyi lakósa volt.* Ezek a számok pedig egyre nőnek. Érdekes, hogy a Lipótvárosban van Budapest legtöbb 4, 5, 6 emeletes épülete és hogy *innen indult el a 67-es kiegyezés után a magyar kereskedelem és ipar fellendülése.*

Pásztor Mihály szines tollal, a tudós alaposságával, de a tárgy alanyi szeretetével irta meg, hogy „csinálódott meg egy ekkora város". Érdekesen vázolja az évszázados multat, ismerteti a báró *Schilson, József nádor, Hild János* városrendezési terveit és a *Szépitő Bizottság*, a mai Közmunkatanács elődjének szerepét. Leirja a város fejlődését a pesti nagy árviz után, kimutatja, hogyan alakultak ki a terek, parkok, sugárutak, körutak és hogyan jött létre a *Szent István-város.* Ha a régi térképeket egybevetjük a legujabbal és elgondolkodunk azon, hogy ott, ahol ma az országház gótikus csodája hirdeti a magyar alkotószellem nagyságát, ott 150 évvel ezelőtt nádasok susogtak és ott, ahol ma a *Légrády Testvéreknek* csodálatos szerkezetü, legkorszerübb nyomdagépei nyomják a *Pesti Hirlapot*, ott gidres-gödrös, parlagon heverő terület volt, akkor mérhetjük csak fel igazán azt az óriási fejlődést, amelyen a Lipótváros keresztülment.

Elszállott évek emlékei elevenednek meg Pásztor Mihály könyvében, annak a kornak a multja, amikor Pest még kicsiny és szegény volt. A könyvből azonban a mai eredmények lerögzitésével annak az eljövendő időnek igérete csendül ki, amikor a volt Lipótváros és vele együtt Budapest még a mainál is sokkal szebb lesz. *(T. T.)*

— **Zombor katonai parancsnoksága** nagyarányu közmunkákat rendelt el. Rendbehozzák az utcákat és a sportpályát és egyuttal a városrendezési tervvel kapcsolatos munkákat is elvégzik. Egy városi telken központi egészségházat épitenek.

— **Sulyos közlekedési balesetek.** Waldmann Károlyné 77 éves eltartott csütörtökön este a Bálvány-utca 9. sz. ház előtt fel akart szállni a 15-ös autobuszra. Viszszaesett és sulyosan megsérült. — *Gyanafi Sándor* tehergépkocsijával a Wesselényi- és a Rózsa-utca sarkán összeütközött *Vébner Sándor* gyári munkás segédmotoros kerékpárjával. Vébner sulyosan megsérült. — Egy gépkocsi, amelyet *Streiecz Gusztáv* épitész vezetett, az Erzsébet-körut 38. sz. ház előtt elütötte *Fränkel Olga* háztartásbeli nőt. Életveszélyesen megsérült.

— **Orvosi hir.** Dr. *Szalóky-Navratil Dezső* egy. m. tanár rendelését rheumatikus betegek gyógyitására a méhkisérleti állomáson (Budakeszi, Gyöngyvirág-utca 4) d. u. 2—6 óráig megkezdte.

— **Halálozás.** Dr. *Zátonyi Dezső* ny. ügyvéd elhunyt. Temetése szombaton fél 12 órakor lesz a rákoskereszturi temetőben.

RÖVID HIREK

Zimony város német katonai parancsnoksága átiratot intézett Belgrád polgármesteréhez, hogy tegyen meg minden előkészületet Zimony és Belgrád városok közigazgatási téren való különválasztására és azonnali hatállyal szüntesse meg az adók és illetékek szedését Zimonyban. A volt szerb rezsim tudvalevőleg Zimonyt Belgrádhoz csatolta, hogy ezáltal a fővárost nagyobbnak tüntesse fel.

Vichyből jelenti a Német TI: **Chalon** sur Marne-ba 2000 francia hadifogoly — valamennyi világháborus tüzharcos — érkezett, hogy visszatérjen otthonába. A szabadonbocsátott hadifoglyok nagyrészt parasztok és gyárimunkások Normandiából és Bretagneből.

Az amerikai repülőgépgyártás juniusi eredményei a közvélemény előtt némi kiábrándulást okoztak. Hangsulyozzák ugyan a lapok, hogy a North American Co. gyáraiban kitört sztrájk az oka annak, hogy mindössze 142 gép a gyártási többlet májushoz viszonyitva, tény azonban, hogy a termelés messze marad attól a mértéktől, amelyet igértek a termelésirányitás vezetői. Áprilisban 1389 gépet állitottak elő Amerikában, májusban 1334 volt a produkció, mig juniusban 1476, az előirányzott, jelentős emelkedés kimaradásával.

René de Larminat volt francia ezredest „távollétében" a haza egysége és biztonsága ellen elkövetett büncselekmények miatt halálra itélte a hadbiróság s ezenkivül elrendelte vagyonának elkobzását. Larminat ezredes a levantei csapatok parancsnokló tábornokának vezérkari főnöke volt Beirutban.

Németország és Svájc között egyezmény jött létre, amelynek célja a Németországon át Svájcba irányuló átmenőforgalom megkönnyitése. Az uj egyezmény révén főképpen a Magyarországból, Romániából, Bulgáriából, Görögországból, a volt jugoszláv területekről, Törökországból, Iránból, Afganisztánból és Észak-Európából való átmenőforgalmat akarják megkönnyiteni.

A Neue Zürcher Zeitung londoni tudósitója jelenti, hogy Wavell tábornokot az iraki brit csapatok főparancsnokságával is megbizták. Kinevezésének igen nagy fontosságot tulajdonitanak, mivel benne annak bizonyitékát látják, hogy a brit kormány előkészületeket tesz a Szovjet-Unióval való közvetlen kapcsolat létesitésére.

Az olasz főhadiszállás most tette közzé a véderő junius havi veszteségeit. Eszerint az északafrikai arcvonalon elesett 319, megsebesült 364 és eltünt 7852 fő. A görög-albán arcvonalon elesett 463, megsebesült 630 katona. Keletafrikai adatokkal nem rendelkeznek. A légi erő vesztesége 39 halott, 30 sebesült és 56 eltünt, a haditengerészeté pedig 65 halott, 169 sebesült és 299 eltünt.

— **A szófiai magyar-bolgár gazdasági tárgyalások** befejezése után a bolgár-magyar gazdasági kamara teát adott a magyar küldöttség tiszteletére. Dr. *Lipovanska*, a bolgár-magyar kamara elnöke köszöntötte a vendégeket. Jókivánságaira dr. *Zagorov* kereskedelemügyi miniszter és dr. *Jungerth-Arnóthy Mihály* magyar követ válaszolt.

— **A rossz tréfa sulyos következménye.** Ez év februárjában az egyik fővárosi kocsmában *Schachelmayer István* italozás közben, hogy megtréfálja *Lakatos Zoltán* népzenészt, egy óvatlan percben hegedüjének vonóját vastagon bekente szalonnával, majd nótát rendelt a cigánynál. A zsiros vonó nem szólaltatta meg a hegedüt, mire Lakatos a kára megtéritését követelte Schachelmayertől. Parázs botrány kerekedett, majd a szóváltás hevében a zenész kést rántott és nyakonszurta a rossz tréfa elkövetőjét. A büntetőtörvényszék szándékos emberölés büntettének kisérlete miatt *Lakatos Zoltánt* kétévi és hathónapi fegyházra itélte. Az itélőtábla csütörtöki tárgyalásán a zenész büntetését másfélévi börtönre szállitotta le.

— **Nem vette le a kalapját a Szózat énekelésekor.** A mult év májusában Beregszászon hősi emlékünnepséget rendeztek, amelyen elénekelték a Szózatot is. *Rosenberg Nátán* nem vette le a kalapját. A jelenlevő detektiv figyelmeztetése ellenére is a fején hagyta, mire valaki leütötte azt a fejéről. *Rosenberg* a földreesett kalapott ujra a fejére tette. Nemzetgyalázás vétsége miatt a debreceni törvényszék *Rosenberg Nátánt* tizenöt napi fogházra és háromévi politikai jogvesztésre itélte. A Kuria dr. *Kvassay-tanácsa* a csütörtöki tárgyaláson a vádlott főbüntetését kéthónapi fogházra emelte fel.

— **Három letartóztatás lisztdrágitásért.** A budapesti kir. ügyészség fizetési eszközökkel elkövetett büncselekmények osztálya I. *Földes Sándor* budapesti születésü, 48 éves, izraelita, nős terménykereskedő; II. *Hoffmann Berta* trencséni születésü, 48 éves, izraelita hajadon, kereskedő és III. *Ballabás Dávid* neszmélyi születésü, 30 éves, református, elvált kereskedő, budapesti lakosok ellen árdrágitó visszaélés büntette miatt az előzetes letartóztatást elrendelte. *Földes Sándor* ez év junius 30-án 17 métermázsa sima nullásliszttet métermázsánként 100 pengőért adott el *Hoffmann Bertának*, ezt a lisztet *Hoffmann Berta* még ugyanaznap továbbadta egy sütőüzemnek és *Ballabás Dávidnak* métermázsánként 110 pengős egységáron. *Ballabás Dávid* pedig a 110 pengőért beszerzett nullásliszttet 120 pengőért tovább árusitotta a fogyasztóknak. Az előzetes letartóztatás ellen valamennyien felfolyamodást jelentettek be. A nyomozás ez ügyben tovább tart.

H i l d J á n o s

építész

Pesti Napló. 1923.ápr.8. (Régi pesti emlékek egy hires ötvös életrajzában.)

Hild János

erd
is

Péter II
761.

Hild János

épitész

vod

i

Petrovics jegyz [illegible]

6. I. 1933

Divald Kornél VI. 173

Hild Janus

l.

Petrélet

10. l.

1937

Nagyságos

Dr Genthon István ú

egyetemi magántanár

Budapest IX.

~~Höggén~~ Andre u. 10. r.

Högges

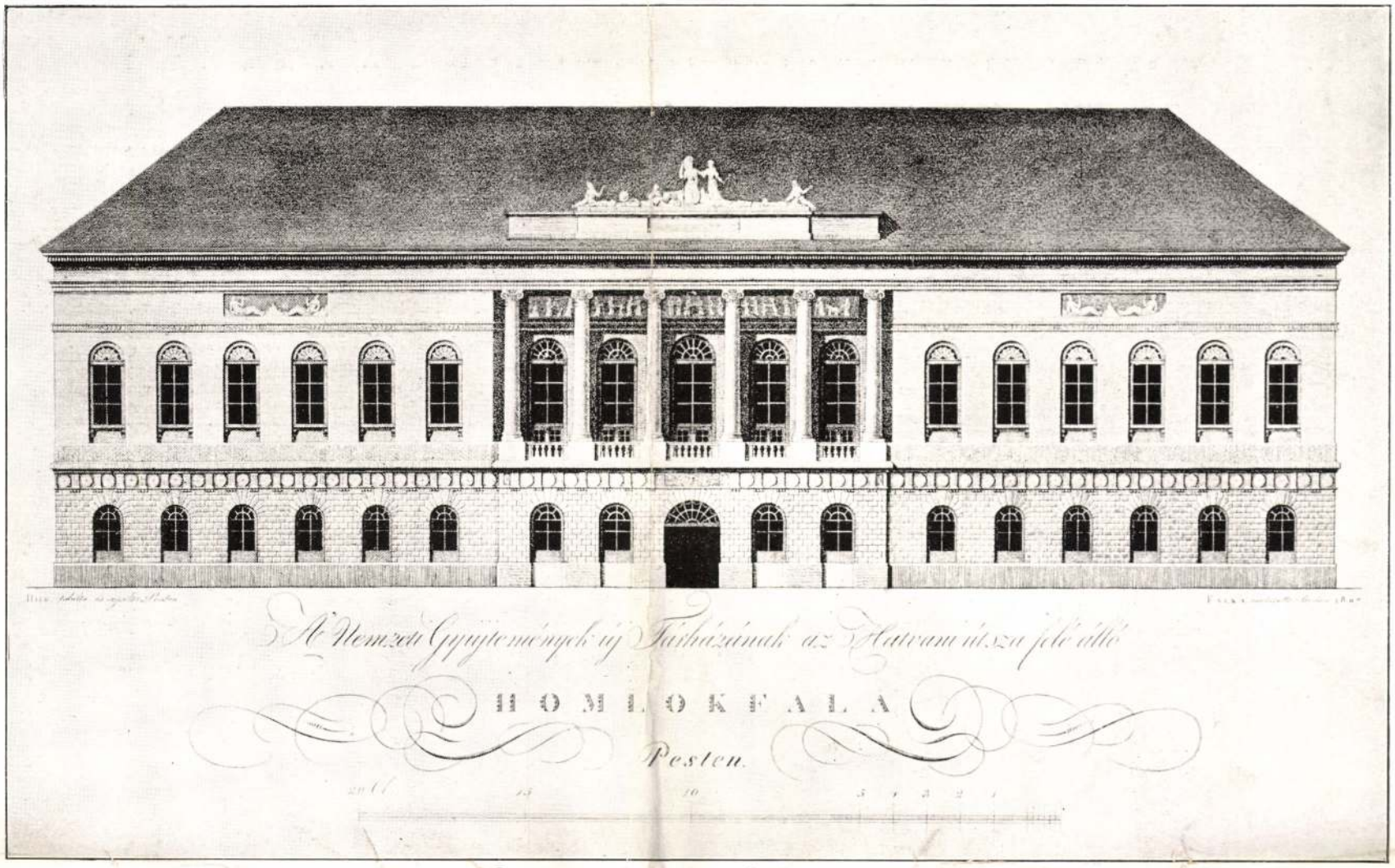

NEMZETI MUZEUM HILD JÁNOS TERVE SZERINT 1807

A SZÉK. FŐV. MŰZEUMBÓL

A közölt tervek, egykori építési engedélyezési okiratok mellékletei, Budapest székesfőváros mérnöki hivatalának tervtárából valók. Közzétételüket Devecis del vechio Devecis Ferenc középítési igazgató, királyi tanácsos, Krátky János műszaki tanácsos és Palóczy Antal építésztanár, főv. biz. tag urak szívességének köszöni a szerk.

A Kár 1911. ff. 3–4, 17.

Hild János

Lit: G.

Lang Profil nach der Linie A B.

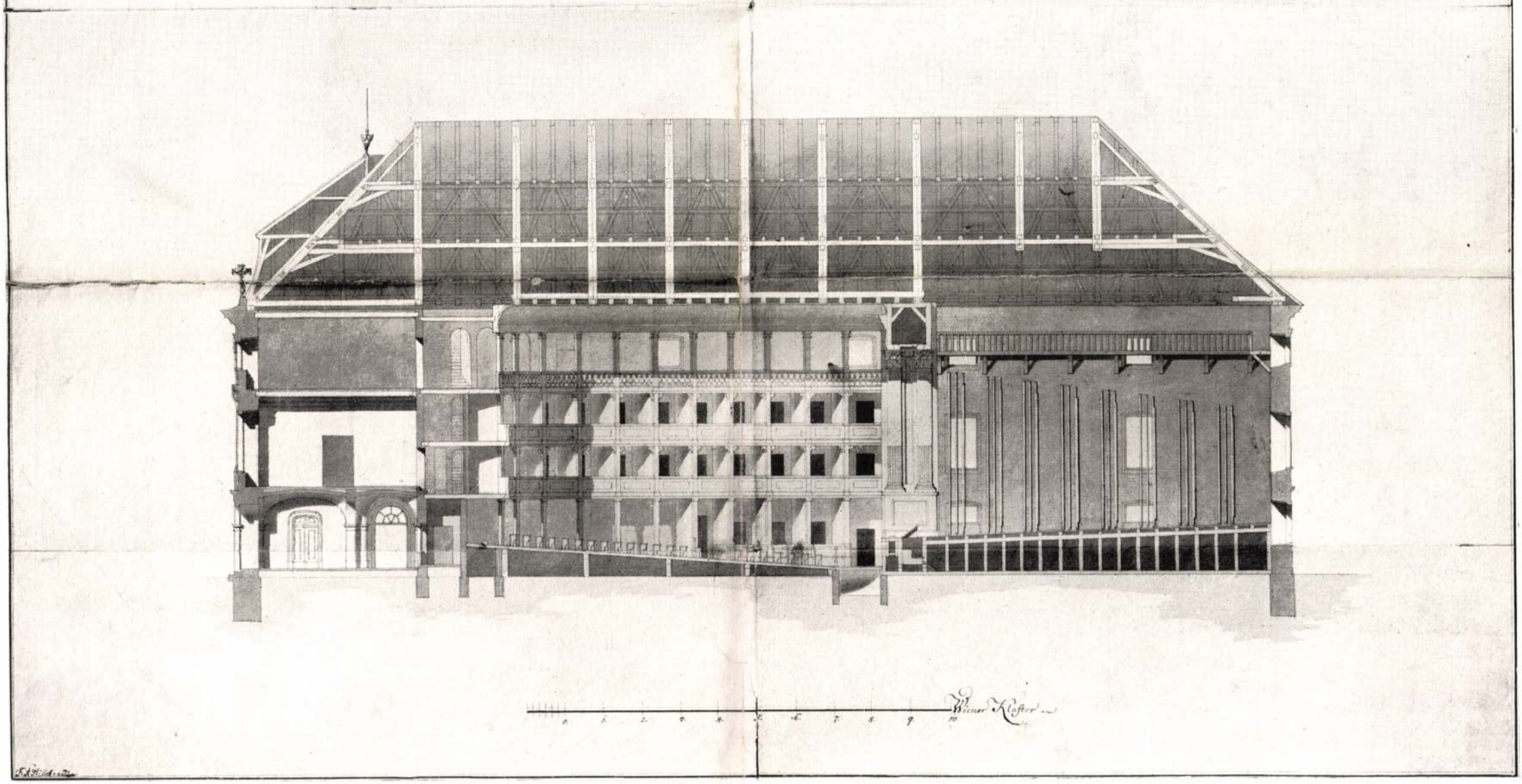

HILD JÁNOS SZÍNHÁZ ÉS VIGADÓ TERVE

HOSSZMETSZET

A Hár 1911. IV. 3-4. 17.

Hild János

Litt: B.

Grundriss zu ebener Erde.

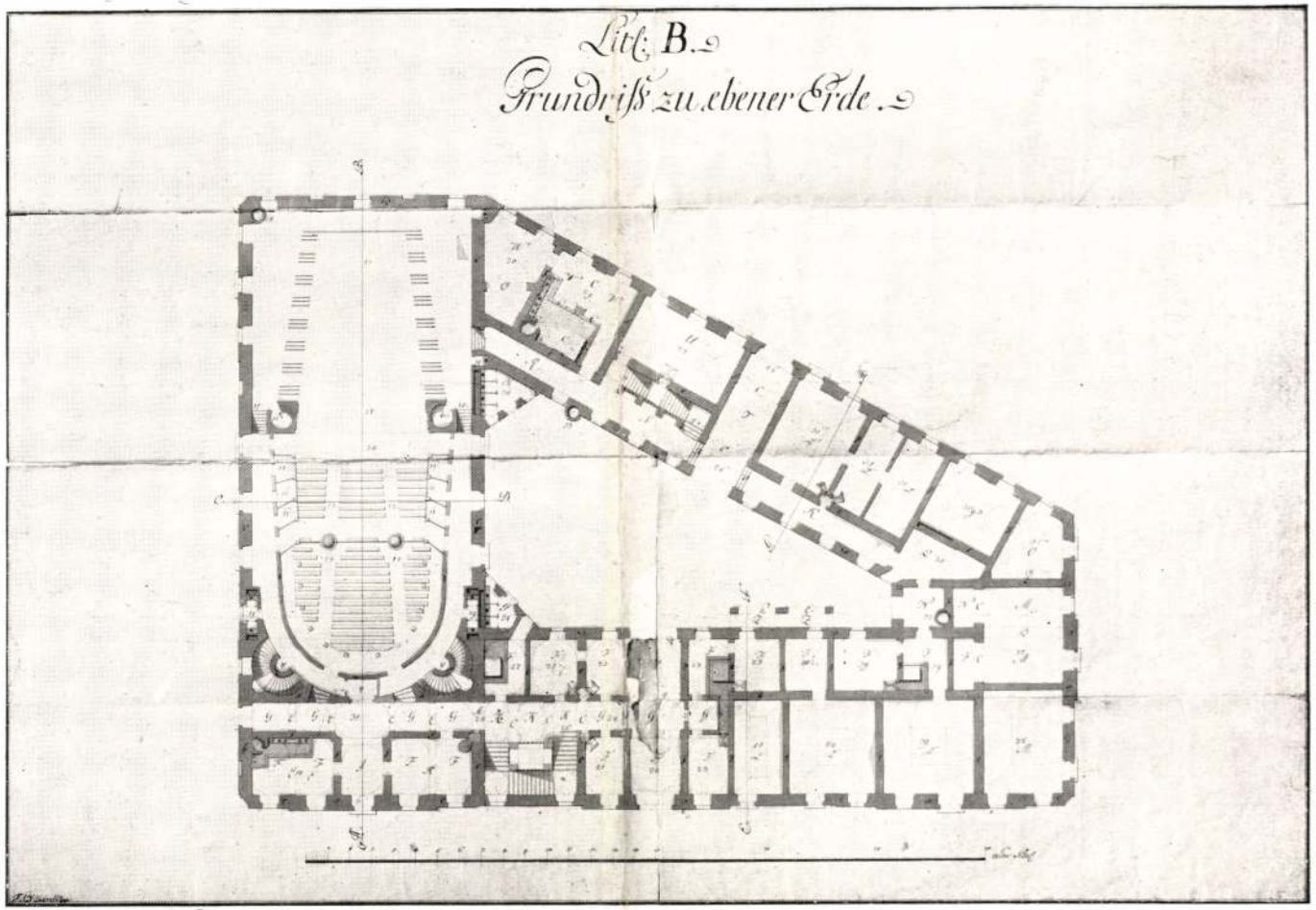

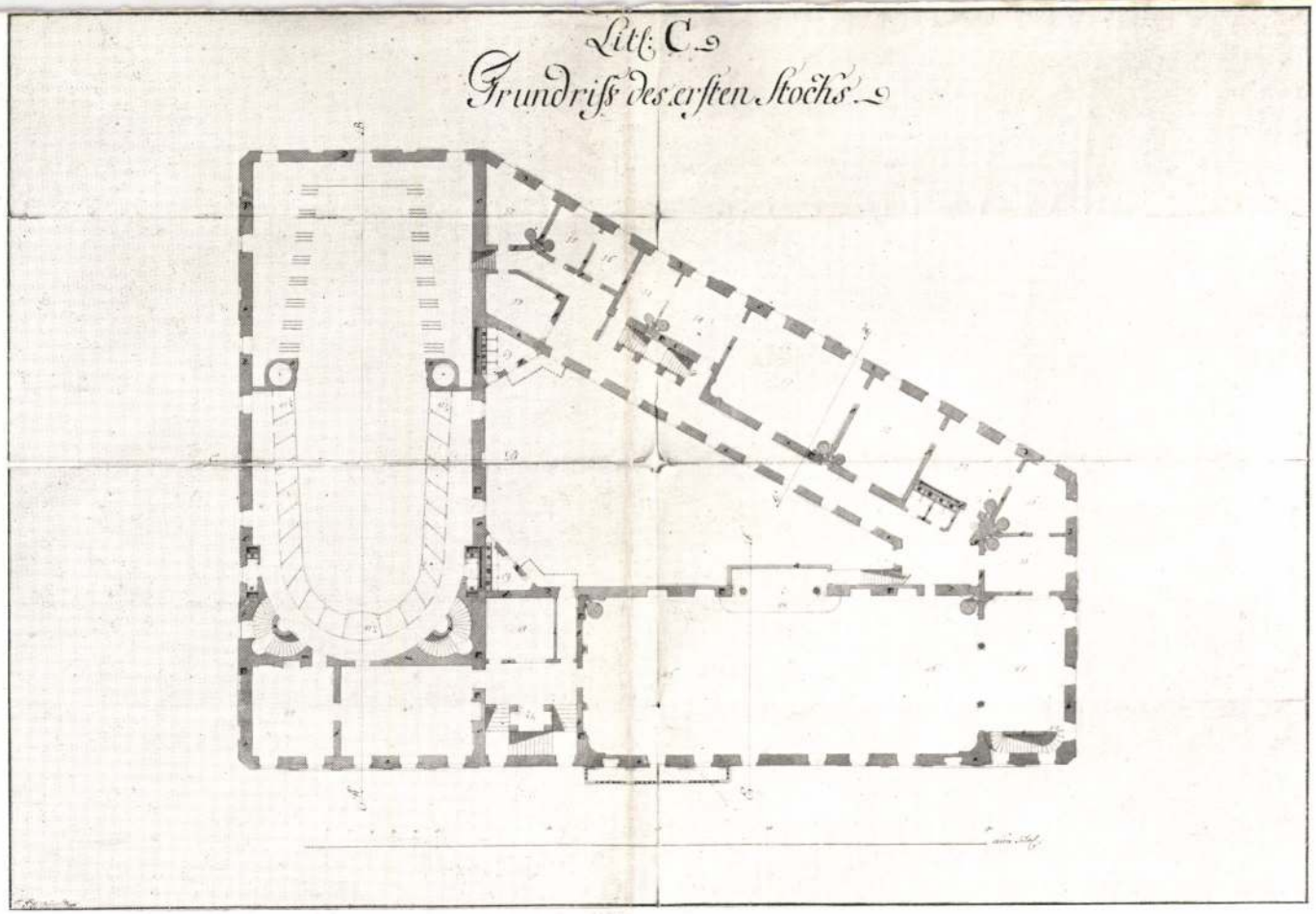

A FÖLDSZINT ÉS ELSŐ EMELET ALAPRAJZA

HILD JÁNOS SZÍNHÁZ ÉS VIGADÓ TERVE 1806

A Hat. 1911. IV. 3-4. 02

Hild János

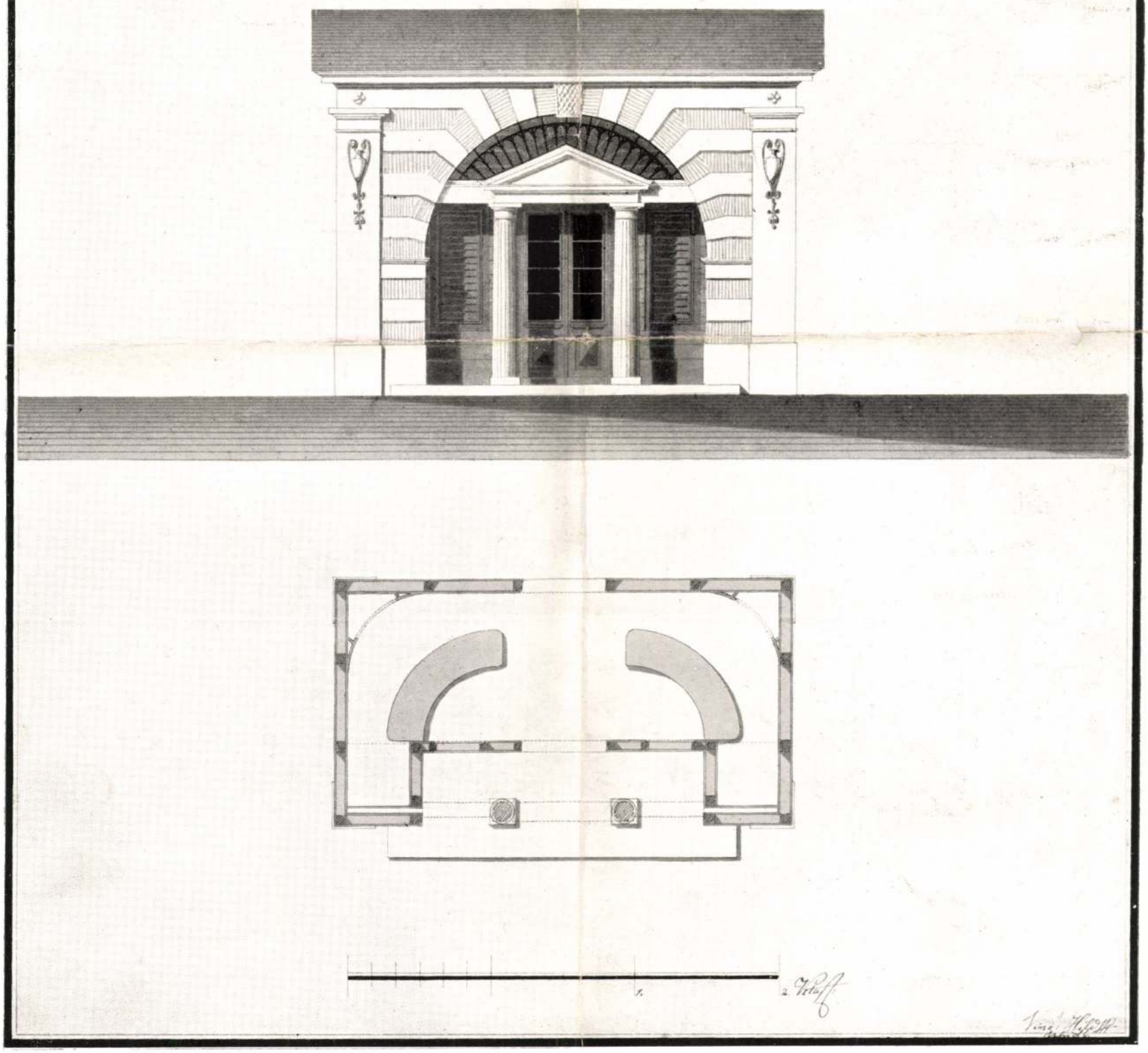

VÁROSLIGETI DOHÁNYÁRÚS HÁZIKÓ 1815

HILD JÁNOS

A Kar, 1911. IV. 3-4. 17.

Hild János

Hild János
épitész

irod

Rados Jenő dr. A neoklasszicizmus nagy magyar templomai.
MMÉE Közlönyének Ilavi Füzetei. 1936.
7-12. 4. 30. l. 38. l.

Hild János

épitész

irod

Rados Jenő dr. A

neoklasszicizmus nagy

magyar mesterei.

Bpest, 1937. 16. l.

BUDAPEST, 1937

STÁDIUM SAJTÓVÁLLALAT R.-T., VIII., JÓZSEF-KÖRUT 5.

Hild János

l. a 6 pi

Schoenkörpvárosh

50 · l -

1930

G. BILVERTI: TOBIÁS ÉS A
G. BILVERTI: TOBIAS UND DER ENGEL.

Hild János

épitőmester

l.

a 6 pé

rk pl fegl

Schoenjónsefvárosi 1938

6. l. 16. l.

Fejérvárcsurgó h. n. VII. 161

Hild Janós

l.

Schoen Pest - Buda

25. l.

55

[illegible]

BUDAPEST
42 II 16 21
62 Te

Hilol Jonas

fia, József.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopedia, Budapest, 1972. 463 l

32 l

Hild János

a bp-i Belvárosi templomba uj főoltárt tervez.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970. 463 l

32 l

Hild János

1805-1808 között a bp.-i Belvárosi templom szentélyében restaurálási munkálatokat végzett.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970. #631

328

Hild János

l.

Jegyz a
Schoenbelvárosi (sic) [illegible]

1943 8. l.
19. l.

T. 6244.

s köröndökkel megerősitett város
nidak vezetnek, balra templom
köti le figyelmünket, a háttérben
ca fölül:

EN.

reich Ungarn, Frankfurt 1688.

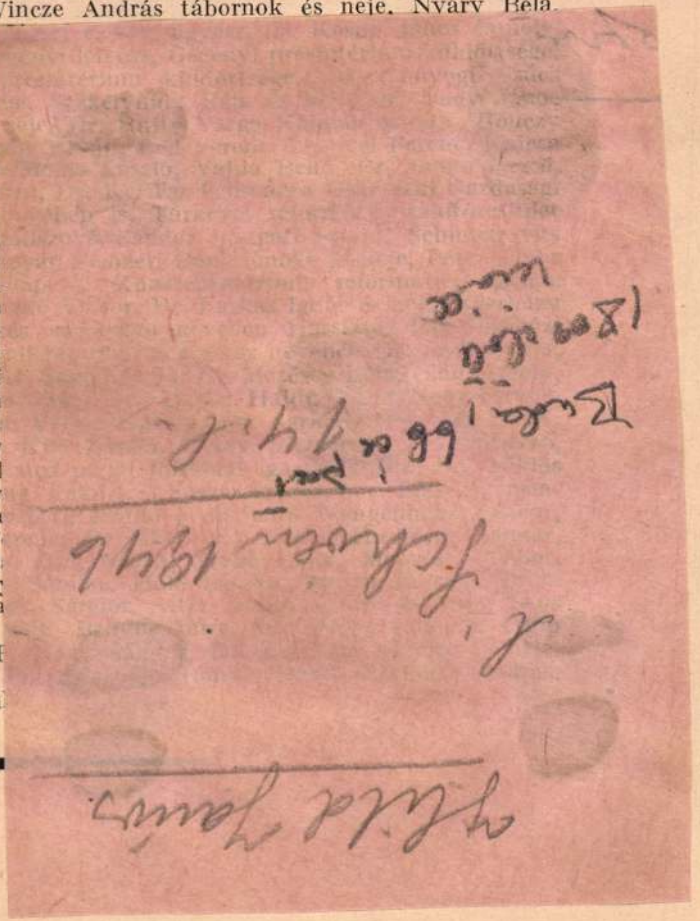

mezei után hat kilométerre van Fejércsétől; utóbbihoz tartozó ú. n. Egres-tanya pedig még kilométerrel több. A földrajzi fekvés, a rendki nehéz közlekedési viszonyok magyarázzák, hogy fejércsei róm. kath. hívek és gyermekek csak kivé lesen szép időben juthatnak el a 6—8 kilométe levő márok i róm. kath. templomba. A közleke nehézségeit éppen a márok i róm. kath. pap isn legjobban, kinek saját fogata van, de aki hívei kérésére sem volt hajlandó soha átmenni Fejércsé minek következménye volt, hogy a saját egyházá tartozó gyermekek nem részesülhettek hitoktatásb Ezzel szemben a református iskolaszék és tan mindig lehetővé tették a róm. kath. gyermekek s mára, hogy az áldozás, gyónás, bérmálás tanításán idejére, hetenként egyszer, átmenjenek Márok gyalog, ami azt jelentette, hogy ezek a növendél a rendes iskolai tanulásból minden héten elveszítet egy teljes napot, mert ha még vissza is érkeztek déli órákra onnan: a 12—16 kilométert gyalogos megtett, elfáradt gyermektől nem lehet eredmény tanulást várni.

A református iskola tanítója mindenkor na súlyt helyezett arra, hogy ha már a saját fogat rendelkező pap nem megy át oda, a gyermekek mé megtanulják hitük legfontosabb tanításait, szert tásait s inkább vállalta azt a munkatöbbletet, ar a napokra távolmaradó növendékekkel való kül foglalkozás számára jelentett.

Amilyen lelkiismereti kérdést csinált abból tanító, hogy mások kényelme miatt a róm. ka vallású növendékek tudatlanok ne maradjanak a dolgaiban, épp annyira igyekezett eleget tenni ann

Hild János

1.

Schoen 1948.

3.l. 7.l. 8.l.
12.l. 21.l.

Petrilla h. n. - VI. 314.

Hild János

42 lánd

Sáklóssy FKT tört

22, 24, 25, 26, 27,
32, 33. l.

5. Nehézségeink

Befejezésül azokról a nehézségekről kell néhány szót szólanunk, amelyek a középeurópai kutatások akadályozzák. Talán legsúlyosabb a bibliográfiai előmunkálatok szinte teljes hiánya. Most csak a magyar szempontból legsürgősebb feladatokra térünk ki. A magyar irodalom középeurópai hatásáról már számos részlettanulmány jelent meg, legtöbbje az átvevő nemzetek szempontjából és nyelvén. Ezek számontartása ma szinte lehetetlen — az utódállamok tudományos folyóiratait, publikációit Magyarországon kevés mód van nyilvántartani. A magyar hatás *bibliographie raisonnée*-jának összeállítása az első lépésnek kínálkozik ép úgy, mint a Magyarországon megjelent idegennyelvű nyomtatványok feldolgozása. Gulyás Pál kitűnő bibliográfiája,[17] viszont kibővítésre vár,

[14] Lényege, hogy minden európai mozgalom, mely Bécsen áthatolva terjed
[15] I. m.
[16] Pl. N. J. Apostolescu: L'influence des romantiques français sur la poésie roumanie. Paris. 1909.
[17] Gulyás Pál: A magyar szépirodalom idegen nyelven. A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának címjegyzéke. IV. Budapest. 1915.

Hild János

l. Siklóssy F K T tört

266-l.

DOMÁNYÁRUDA
MURASZOMBAT

MURASZOMBAT
43 XI. 12 18
6

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Hild János

építész

l.

Szabad Művészet

1952. 11. sz. 533. l.

2785

29. Brocky Károly.

(Sz. Temesvárott 1807-ben. † Londonban 1855. julius 8-án.)

Nyugvó Psyche.

~~Elől, fejjel balra~~, A földre terített fehér lepleu, fejjel balra, nyugszik a szőke hajú Psyche, ki jobb kezére könyököl, balját fölemelve ~~tartja~~ és fölfelé néz. Aranysárga hajának kibontott fürtje vállaira omlik, szeme kék, szája kissé nyitva van. Jobb lábát félig összehuzta. Balról és mögötte lombos fák látszanak, ~~a melyeknek árnyékában pihen~~. A háttér hegyes vidék kanyargó folyóval, melynek tulsó partján piros palástos ~~ő~~ balra fordulva, Satyr ~~játszik nádsipján~~. Körülötte birkák legelnek és isznak, ~~a folyóból~~. Az égbolt felhős.

Fül a nádsipon játszó

Vászon, méretei 119 : 160 cm.

226

1868: V. 16. — 1870: II. 32. — 1871: II. 32. — 1873: II. 26. — 1876: II. 17. — 1878: II. 17. — 1880: II. 17. — 1881: II. 17. — 1883: II. 47. — 1884: II. 45. — 1885: II. 45. — 1886: II. 45. — 1887: II. 25. — 1888: II. 25. — 1889: II. 41. — 1890: II. 41. — 1891: II. 115. — 1892: II. 115. — 1893: II. 141. — 1894: II. 28. — 1895: II. 28. — 1896: II. 29. — 1897: II. 29. — 1898: II. 29.

Hild János

l.

Tanulmányok Bpest II.

6. l.

Hild János

Lord

Szilágyi Sándor:

Nagy-Budapest.

Bpest, 1927. 33. l.

69. l.

Viselet.

Női ruha.

Az asztal mellett álló é
főkötő csipkéből, Lorántfy könt
beszövött bordurerel. A háttérb
nokos épülettel. Felirata:

ÖSZI
Alter Anta
a Divatcsarnok

alól jobbra: Nyom. Rohn A. Pest

Kny., mér. 22.7: 22 cm.

Hild János

1.

Tanulmányok Bpest - IV -

6. 141. l. 142. l.

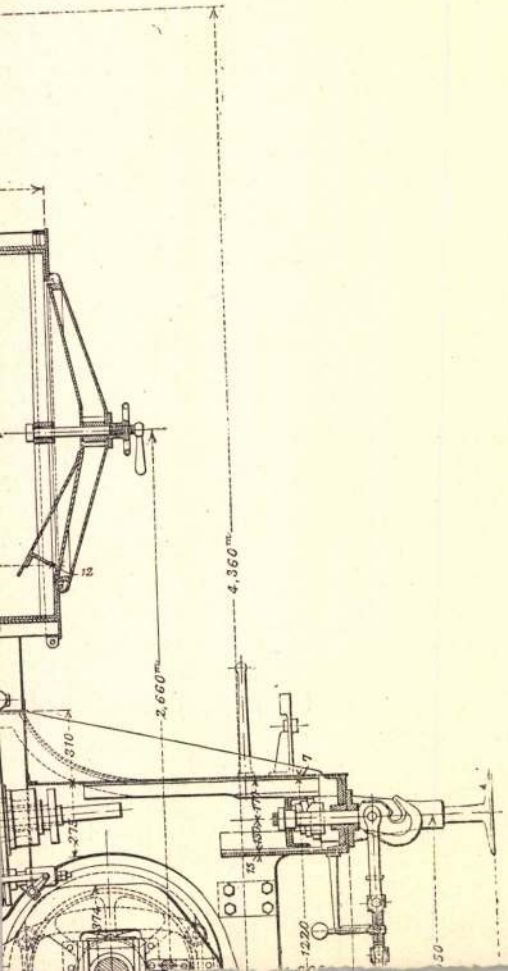
4,360m
2,660m
12
1220

Hild János

építőmester

l.

Tanulmányok Bp.

emlékéből. III.

79. l. 82. l.

83. l. 84. l. 85. l.

86. l.

Érkezett 1905 aug. 14.

751/1905 sz. (Bpest, 1905 aug. 8. 63,800 sz. a)

A v. és k. a. miniszter jóváhagyja a rendezési célokra kibérelt helyiség tárgyában kelt felterjesztést.

Hild János

építőmester

Tanulmányok Bp

multjából. III. k.

91. l. 92.

184

1904. május 8.

Az orsz. tanácsnak: a főfelügyelőség 1904. évi január–márciusi havi ügyiratainak jegyzéke megküldetik. (305/1904.)

A KATALÓGUSBAN LEVŐ HIRDETÉSEK
KLISÉI BÁLINT REZSŐ, ERDEI VIKTOR,
GARA ARNOLD, KONSTANTIN FRIDA,
KOZMA LAJOS, LOHWAG ERNESZTIN,
MIHÁLY REZSŐ, REMSEY JENŐ, SZABLYA
FRISCHAUF FERENC RAJZAI ALAPJÁN
KÉSZÜLTEK

A KIÁLLITÁS SZERVEZÉSI ÉS RENDEZÉSI MUNKÁLATAIT
A "KÉVE" ÜGYVEZETŐSÉGE INTÉZTE

A KIÁLLITÁS BELSŐ BERENDEZÉSÉT
MÁLNAI BÉLA

A PLAKÁTOT
KOZMA LAJOS

A KATALÓGUS CIMLAPJÁT
TICHY GYULA
TERVEZTE

Hild János

ivod lárd

Tanulmányok Bp.

multjából. X.

202. l.

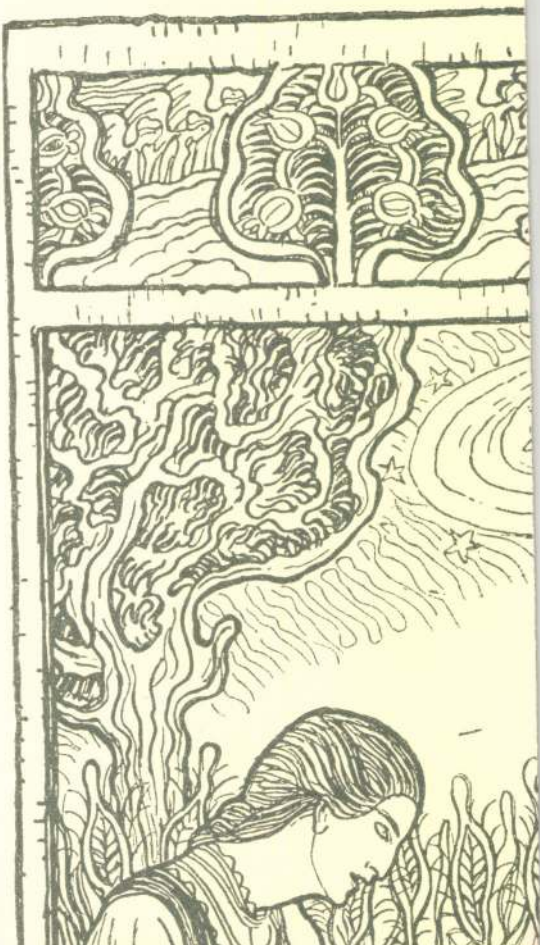

Hild János

wód

Tonellipertbud

37. l.

Münch.

6.77

1 Röt. 8°

Urlichs

Ludwig von

Beiträge zur Kunstgeschichte

Mit 20 Tafeln in Stein- und
Lichtdruck

1.– 155. M.

Hild János

vad

Vámos 127. l.

128. l.

Hild János
építész

lásd
=

Žador – Rados

18, 31, 60, 66, 94–
98, 124, 125, 130,
144, 206, 208, 212,
310, 328, 383, 384,
387, 388, 389, 390. l.
Kép: 223, 224. t.

Név- és tárgymutató
418. l.

A MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁTÓL
BUDAPEST, VI., ARÉNA ÚT 41. SZÁM.

.....szám.

Hild János, építész

L. Serba Dusó

12-24

Polónyi Károly: A Duna-part változásai

Magyar Építőművészet. Bp. 1983

83/3

HILD JÁNOS

A régi pesti városkapuk

Erős falak vették körül a középkori Pestet, mint abban az időben minden más szabad királyi várost, amely elnyerte ezt a rangot az uralkodótól. Bizonyosnak mondható, hogy már a tatárjárást megelőző időkben is kőfal védte a várost, a tatárok elvonulása után pedig különösen fontossá vált a síkságon elterülő Pest védelme. Az a városfal, amelynek maradványai ma is több helyen fellelhetőek Budapesten, így például a Múzeum körút több átjáróházának udvarán is, valamikor a XV. század folyamán épült, és az akkori Pestet egészen körbevette.

A város mai fogalmak szerint aprócska volt, gyakorlatilag a mai Belváros területén álltak épületei, és ezeket övezte a magas, erős kőfal. Nagyjából félkör alakú, a Dunától Dunáig húzódó ívét helyenként apróbb bástyák, máshol jóval nagyobb körbástyák, úgynevezett rondellák törték meg. Ilyen rondellák vigyázták a kőfal három legnagyobb kapuját, a Hatvani, a Váci és a Kecskeméti kaput is. Valószínű voltak más, kisebb jelentőségű átjárók is, de ez a három, emeletes kapu volt a legfontosabb, legnagyobb. Jelentőségük abból adódott, hogy a Pestre vezető három legfontosabb útvonalat őrizték. A Váci kapu ott állt, ahol ma a Váci utca a Vörösmarty térbe torkollik, helyét más színű kövezet, a falon pedig emléktábla jelöli. Mint mindhárom, így ez is onnan kapta nevét, hogy melyik városba futó út felett állt. Az északi falszakaszon lévő Váci kapu a Vácra vezető utat őrizte. Dél felé, nagyjából a mai Kálvin tér és Kecskeméti utca találkozásánál strázsált a Kecskeméti kapu, kevésbé használatos nevén a Szolnoki kapu, helyét szintén emléktábla jelöli. Ugyancsak emléktábla jelzi a talán legfontosabb, a Hatvani, vagy másképp Egri kapu hajdani helyét a mai Astoriánál. A Hatvani kapu a Pest–Hatvan–Gyöngyös–Miskolc–Kassa kereskedelmi útvonal felett állt őrt, és óvta Pestet az esetleges támadóktól.

A török hódoltság alatt a pesti városfalak jószerével teljesen elveszítették katonai jelentőségüket, a város pedig igencsak szomorú állapotban volt. Simon Clement angol diplomata 1715-ben erre utazva ekkor vetette papírra az alábbiakat: „Pest ... mindössze pár házból és egy falucskából áll." Ám a város gyorsan növekedésnek indult, és a XVIII. század derekán már egyértelművé vált, hogy a falak, a kapuk már csak funkció nélküli emlékei a középkori városnak, és a növekedés gátjaivá váltak. Mivel a városfalaktól délre és északra húzódó területekért birtokperek folytak, a XVIII. század első felében a falon kívüli építkezések jobbára keleti irányba folytak, nagyobbrészt a mai Rákóczi és Kerepesi út mentén, ahol kisebb földbirtokok, majorságok alakultak ki, lakóépületekkel és gazdasági épületekkel tarkítva a Hatvan felé vezető út környékét. 1741-ben már kétszáznegyven ház állott a Hatvani kapu előtti térségben. Ekkor határozott úgy Pest város tanácsa, hogy nem engedélyezi a falon kívüli építkezéseket, egészen addig, amíg üres telkek is találhatóak a falon belül. A tiltás azonban hiábavalónak bizonyult, így 1777-re Mária Terézia tiszteletére az addig felső külvárosnak nevezett rész a Terézváros, míg az alsó külváros a Józsefváros nevet kapta. 1752-ben a hétszemélyes tábla Pestnek ítélte a Váci kaputól Újpestig húzódó területet is. Mivel a városi tanács erre a területre tervezte az új vásárteret, elkerülendő a falon belüli tumultuózus jeleneteket, elhatározás született, hogy az új vásártér (nagyjából a mai Erzsébet tér) környékén levő földeket az ugyancsak akkor tervezett Újépület (a mai Szabadság tér) helyéig felparcellázzák. Erre 1789-ben került sor. Minden pesti polgár vehetett itt földet, a zsidó lakosság kivételével, előre csupán az ár egyharmadát kellett lefizetni, a többit utólag részletekben, ugyanakkor a vásárlók kötelezték magukat, hogy négy év alatt házat építenek oda.

Ez a parcellázás lett a Váci kapu végzete. A kaput, no meg a telkét 290 forintért Galler János kereskedő vette meg, vállalva, hogy lebontja, valamint azt is, hogy kiköltözteti a kapu emeletén kialakított lakásban élő postamestert. Ez meg is történt, és amikor 1790-ben II. Lipót koronázása alkalmából az új városrész a Lipótváros nevet kapta, a Váci kapu már csak emlék volt. Másodiknak a Kecskeméti kaput érte utol a végzet 1794-ben, ennek emeleti lakásából egy zenészt kellett máshol elhelyezni. Az „utolsó bástya", a Hatvani kapu viszont megérte a XIX. századot, környéke a századelő első éveire egészen beépült, két oldalához tapadva is állt már egy-egy földszintes viskó, az egyikben egy városi szolga, a másikban egy darabont tengette életét, az egyik szoba pedig 1803-ig börtönül is szolgált.

A város fejlődésére büszke Göőz József szemléletes képet festett az akkori állapotokról a millennium évében megjelent Budapestről szóló könyvében: „Ott, hol ma zengzetes nyelvünk ápolására remek alkotású színházak emelkednek, ekkor még sivár futóhomok, puszta, legfeljebb legelő volt. ... Egy jámbor földszintes ház ott gunnyaszt a bástya falához tapadva." A kapu emeletét, mint a várostól kapott „szabad szállást", akárcsak a Kecskeméti kapuét, egy zenész lakta, bizonyos Reiner karmester, a kapu körül pedig gyanús és kevésbé gyanús vendéglátóhelyek sorakoztak: a Zrínyi, a Fehér Farkas, a Fehér Hattyú, a Vörös Ökör és a Griff fogadó. A Hatvani kapu mindezek ellenére nem vált, nem válhatott Pest szerves részévé. Továbbra is alatta vezetett el a legfontosabb bevezető út, ami vásárok idején életveszélyes torlódásokat okozott falon kívül és belül egyaránt. Mindezt a Helytartótanács is rögzítette Pest városához intézett leiratában, amelyben a kapu lebontását sürgette, hozzátéve, hogy a Hatvani utca (a mai Kossuth Lajos utca) kilátását is takarja. A pesti Szépítő Bizottság megbízásából 1808-ban a Hild János által készített városrendezési terv ugyanezt rótta fel az öreg kapunak, így nyilvánvaló volt, hogy nem késik soká végzete. Még abban az évben elvállalta Bekella Miklós kereskedő, hogy állja a bontás költségeit, így a jeles építészdinasztia, a Zitterbarth-család egyik tagja 1808-ban neki is látott a kapu lebontásának, miután kiköltöztették emeletéről a méltatlankodó Reiner karmestert. A Hatvani kapura és az azt őrző Hatvani rondellára így már csak az Astoria aluljárójában látható emléktábla emlékeztet, amióta a metróépítéskor előkerültek a középkori maradványok. A maradék városfalakat és bástyákat még a XIX. század végére mind Budán, mind Pesten beépítették vagy lebontották, és bár ennek szükségszerűségét nehéz volna vitatni, Rómer Flóris, a kiváló régész 1873-ban datált, elkeseredett sorainak igazsága is vitathatatlan: „Szemeink előtt minden ellentmondás nélkül pusztít az ikerfővárosi közönség, és míg távol a budai Dunaparton zajtalanul tűnt el az utolsó kerekbástya, e napokban Pest városának utolsó szabadon álló bástyadarabja is földig romboltatik."

Katona Csaba

Az utolsóként, 1808-ban lebontott Hatvani kapu

A FŐVÁROSI MOZIK MŰSORA 1999. JANUÁR 28-TÓL FEBRUÁR 3-IG

A szövegben a gyártó országot csak kezdőbetűvel vagy rövidítve jelöljük. Egyéb rövidítések mb.: magyarul beszélő, *14 éven alul nem ajánlott; **Csak 16 éven felülieknek; ***18 éven felülieknek; K: kísérőfilm; H: híradót is játszanak. A budapesti mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt egy órával, aznapra és egy napra előre. Csak délután működő mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt másfél órával, aznapra és három napra előre.

A hét filmbemutatói:

2000. ahogy én látom... AZ ELSŐ ÉJSZAKÁM (My First Night) Színes, feliratos spanyol film* **Szindbád.** NEKEM LÁMPÁST ADOTT KEZEMBE AZ ÚR PESTEN Színes magyar film* **Művész, Puskin.** A KÖZELLENSÉG (Enemy of the State) Színes, feliratos amerikai film** **Átrium, Cineplex Odeon, Cinema City, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Hollywood Multiplex Lurdy Ház, Hunyadi, Kossuth, Kőbánya, Metro, Olimpia, Uránia.** A TELIHOLD NAPJA (Gyeny polnolunyija) Színes, feliratos orosz film **Örökmozgó, Toldi.**

BUDAPEST FILM
SZEMÉLYES FILMINFORMÁCIÓS SZOLGÁLAT
Telefonszáma: 459-5055.
Mindennap 10-20 óráig.
Személyes filminformáció!
Felvilágosítás filmekről, műsorokról!

ALKOTÁS Helyár: 300–350 Ft. Nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! Lege sztereó hangrendszer. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 30–31-én de. f11, 12. **Z, a hangya** (am.) 30–31-én f2. **Ámbár tanár úr** (magyar) 3. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 5. **Átkozott boszorkák** (am.)* 7, 9.

ÁTRIUM Este 7 óráig nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! Minden hétköznap a délelőtti előadásokra 16 óráig bezárólag 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! Dolby sztereó hangrendszer. A KÖZELLENSÉG (am.)** 10, f1, 3, f6, 8. 29-30-án éjjel f11 is.

BUDA STAGE Bemutató előtti tesztvetítés. Szavazhatnak a nézők, a forgalmazó ennek alapján dönti el, hogy behozza-e a filmet Magyarországra. Mai film: **Mighty Joe Young** – 3-án f8.

CINEPLEX ODEON PÓLUS MOZI Jegyrendelés 10–22 óráig: 419-4224. Film- és műsorinf.: (06-30) 9800-900/5131 kód. Helyár: 390–590 Ft. Gyerek- és nyugdíjasjegy: 390 Ft. Keddi egységes helyár: 390 Ft. A hét minden napján matinéjegyár, 16 óra előtt 390 Ft. Péntek-szombat éjféli előadások. Bankkártya-elfogadás! Ingyenes parkolás! Légkondicionált nézőtér. Dolby sztereó, dolby digitális, DTS digitális hangrendszerek HÉTVÉGI UTAZÁST NYERHET! Minden kedves vendégünk, aki a Cineplex Odeon Pólus Moziban 1999. január 31-ig bármelyik mozielőadásra jegyet vált, és azt nevével, címével és telefonszámával ellátva bedobja a mozi területén elhelyezett gyűjtőládába, sorsoláson vesz részt, melynek fődíja egy 2 személyes belföldi utazás lesz. A nyertes nevét a Teletext szabadidő rovatában, a mozi ajánlatai mellett közli és informálja a nyeremény átvételének helyéről. A KÖZELLENSÉG (am.)** h1, h4, h7, h10. 30–31-én de. 10 is. **Penge** (am.)*** n2, 4, f7, 9. 29–30-án éjjel h12 is. 30–31-én de. h11 is. **Halloween, 20 évvel később** (am.)*** f8, n10. 29–30-án éjjel n12 is. **Ha eljön Joe Black** (am.)* 28–2-ig 12, f4, n8. 3-án 12, f4. 29–30-án éjjel h11 is. **Rajtaütés** (am.)* n4, 8. **Ronin** (am.)* f6, éjjel 10. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* f3, 7, f10. **Kalózok** (magyar)* f1, 5, 29–30-án éjjel 12 is. **Átkozott boszorkák** (am.)* n1, h3, n6. **Dr. Dolittle** (mb. am.) 30–31-én de. f11. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 30–31-én de. n11. **Z, a hangya** (am.) 30–31-én de. 10. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 1. 30–31-én de. 11 is.

CORVIN BUDAPEST FILMPALOTA Helyár: 390–590 Ft, szerdán egész nap 390 Ft. Premier előtt: 690 Ft. Corvin-klubkártyával az eddigi 10 helyett 15% kedvezmény! Jegyrendelés+klubkártyainfo: 459-5050, reggel 9–22 óráig. Nonstop automata jegyrendelés egy vagy több napra előre: 459-5055. Internetes info és Magyarországon egyedülálló módon online jegyrendelés: http://www.corvin.hu Bankkártya-elfogadás! Kedvezmények: 50%-os kedvezmény a nyugdíjas-mozibérlettel rendelkezőknek minden délelőtt az első előadásokra, 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak hétköznap 16 óráig. Kedvezményes parkolás mozijeggyel a Corvin Parkolóházban, a Futó utcában. Dolby sztereó, dolby digitális hangrendszerek. A KÖZELLENSÉG (am.)** f11, 1, f4, 6, f9, éjjel 11. 29–30-án éjjel f1 is. **Ha eljön Joe Black** (am.)* 10, n2, 5, h7, éjjel 10. **Penge** (am.)*** 11, n2, f4, h6, 8, éjjel n11. **Ronin** (am.)* n11, f1, h3, f5, n9, éjjel f11. **Halloween, 20 évvel később** (am.)*** n6, 7. **Rajtaütés** (am.)* n3, 4. **Kalózok** (magyar)* f2, este n10. **Átkozott boszorkák** (am.)* 10, n4, éjjel 11. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am.)* este h9, éjjel 11. **Ámbár tanár úr** (magyar) h6, f8. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 10, h12. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* de. 12.

CINEMA CITY CSEPEL PLAZA Dolby digitális hangrendszer. A KÖZELLENSÉG (am.)** h3, n6, h8, éjjel n11. 30–31-én de. n12 is. **Ha eljön Joe Black** (am.)* 28-án és 31–3-ig h2, 5, n9. 29–30-án 2, n6, f9. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* n2, f4, h6, 8, éjjel n11. 30–31-én de. 11 is. **Penge** (am.)*** h3, n6, h8, éjjel n11. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 30–31-én de. f12. **Ronin** (am.)* f3, n6, h8, éjjel n11. **Dr. Dolittle** (mb. am.) 30–31-én de. h12. **Kalózok** (magyar)* 8, éjjel 10. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 2, 4, 6. 30–31-én de. 12 is. **Rajtaütés** (am.)* f4, 8. 30–31-én de. f12 is. **Halloween, 20 évvel később** (am.)*** f2, f6, éjjel 10.

DUNA Este 7 óráig nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! Minden hétköznap a délelőtti előadásokra 16 óráig bezárólag 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! Dolby sztereó hangrendszer. **Ronin** (am.)* 28–29-én és 1–3-ig 11, f2, 4, f7, 9. 30–31-én 4, f7, 9. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 30–31-én de. 11, f2. Egységes helyár: 250 Ft.

FLÓRIÁN Hétfőn és kedden 50%-os kedvezmény! Lege sztereó hangrendszer. **Rajtaütés** (am.)* 5. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* f7. **Ha eljön Joe Black** (am.)* f9. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 30–31-én de. 10, h12. **Ámbár tanár úr** (magyar) 30–31-én h2. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 30–31-én n4.

HOLLYWOOD MULTIPLEX DUNA PLAZA Telefonon jegyrendelés: 239-4470. Műsor, kezdés és filminform. (06-30) 9800-900/5133 kód www.intercom.hu/hollywood-multiplex. Jegyelővétel teljes műsorhétre. Helyár: 16 óráig: 420 Ft, 16 óra után: 620 Ft. Premier előtt: 750 Ft. Mindennap 16 óráig jegyének 35%-át mi fizetjük! Péntek-szombaton az éjszakai előadás (KÖZELLENSÉG) előtt ajándéksorsolás. A mozilátogatás alatt a parkolás 2+1 órán át ingyenes,a parkolójegyét a mozi pénztáránál bélyegeztesse le. Dolby sztereó, dolby digitális, DTS digitális, SDDS digitális hangrendszerek. A KÖZELLENSÉG (am.)*** 10, f1, 3, f6, 8, éjjel f11. 29–30-án éjjel 1 is. Dolby digital. **Penge** (am.)*** n11, h1, n4, h6, n9, éjjel h11. 29–30-án éjjel 1 is. Dolby digital. **Ronin** (am.)* f11, 1, f4, 6, f9, éjjel 11. Dolby digital. EGY BOGÁR ÉLETE (mb. am. komputeranimációs) Premier előtt! 30–31-én 5. Dolby digital. **Ha eljön Joe Black** (am.)* 28–29-én és 1–3-ig f1, h4, 7, éjjel n11. 30–31-én h11, h2, 7, éjjel n11. DTS digital. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* 10, n1, h3, n6, f8, h10. 29–30-án éjjel 12 is. Dolby digital. **Átkozott boszorkák** (am.)* n11, n1, f3, h5, n8, f10. 29–30-án éjjel h12 is. Dolby digital. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) h4. 30–31-én de. h10, f12, f2 is. DTS digital. **Rajtaütés** (am.)* f4, h6, h8, éjjel 10. 29–30-án éjjel 12 is. 30–31-én de. f11, 1 is. Dolby sztereó. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 30–31-én de. 11, n2, n4. Dolby sztereó. **Ámbár tanár úr** (magyar) n6, n8. Dolby sztereó. **Az utolsó dobás** (am.)** este n10. 29–30-án éjjel f12 is. Dolby sztereó. **Nincs alku** (am.)** 29–30-án éjjel n1. DTS digital. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** este 9. dts digital. **Kalózok** (magyar)* 28–29-én és 31–3-ig 10, 12, n3, f5, h7. 30-án n3, f5, h7. Dolby sztereó. **Dr. Dolittle** (mb. am.) n5. 30–31-én de. h10, h12, 2, n7 is. Dolby sztereó. **Halloween, 20 évvel később** (am.)*** este n9, n11. 28–29-én és 1–3-ig n7 is. 29–30-án éjjel f1 is. Dolby sztereó. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am.)* este h9. Dolby sztereó. **Armageddon** (am.)* 6. 29–30-án éjjel n12 is. DTS digital.

HOLLYWOOD MULTIPLEX LURDY HÁZ Telefonos jegyrendelés: 456-1165. Inform.: 456-1400. Jegyelővétel teljes műsorhétre. Helyár: 17 óráig: 420 Ft, 17 óra után: 620 Ft. Premier előtt: 750 Ft. www.intercom.hu\hollywood-multiplex. Mindennap 17 óráig jegyének 35%-át mi fizetjük! Péntek-szombaton az éjszakai előadás (Keresd a nőt) előtt ajándéksorsolás. A mozilátogatás ideje alatt ingyenes parkolási lehetőség. Dolby digitális, DTS digitális, SDDS hangrendszerek. A KÖZELLENSÉG (am.)** h12, f3, n6, 8, éjjel h11. Dolby digital. **Penge** (am.)*** h1, n4, h6, n9, éjjel h11. 30-án de. n11 is. SDDS digital. **Ronin** (am.)* h12, n3, h5, n8, h10. 29–30-án éjjel n1 is. DTS digital. **Ha eljön Joe Black** (am.)* f2, 5, f9. 30–31-én de. 10 is. Dolby digital. **Angyalok városa** (am.)* 29–30-án éjjel 12. DTS digital. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) h2. 30–31-én h10, h12 is. Dolby digital. **Z, a hangya** (am.) h4. Dolby digital. **Átkozott boszorkák** (am.)* 6, n9, éjjel f11. Dolby digital. **Rajtaütés** (am.)* 28–29-én és 1–3-ig 1, 3, 5, 7, 9. 30–31-én 11, 1, 5, 7, 9. 29–30-án éjjel n12 is. Dolby sztereó. EGY BOGÁR ÉLETE (mb. am. komputeranimációs) Premier előtt! 30–31-én 3. Dolby digital. **Kalózok** (magyar)* 12, n3, h5, 7. Dolby sztereó. **Halloween, 20 évvel később** (am.)*** este 9, 11. Dolby sztereó. **Ámbár tanár úr** (magyar) 2. 30–31-én de. 10, 12 is. Dolby sztereó. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** 4. Dolby digital. **Az utolsó dobás** (am.)** este f8, 10. Dolby digital. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) f1, f3. 30–31-én de. f11 is. Dolby digital. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am.)* f5, n8. Dolby digital. **Mint a kámfor** (am.)* este h10. DTS digital. **Dr. Dolittle** (mb. am.) 2. 30–31-én de. f12 is. Dolby digital. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* n5, h7, n10. 29–30-án éjjel h12 is. Dolby digital.

HORIZONT Helyár: 300–450 Ft. Nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! Lege sztereó hangrendszer. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) f11, 12, f2. **Ha eljön Joe Black** (am.)* 3, 6, 9.

HUNYADI A matinék helyára: 130 Ft. Helyár: 380 Ft. A KÖZELLENSÉG (am.)** f5, 7, f10. Matiné: **Dr. Dolittle** (mb. am.) 30-án de. 9. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 30-án de. f11. 31-én de. h11. Egységes helyár: 250 Ft. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 30–31-én h3. Egységes helyár: 250 Ft. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* 30-án f1. **Z, a hangya** (am.) 31-én de. n10. **Tökéletes gyilkosság** (am.)** 31-én h1.

KOSSUTH 4 MOZI Helyár: 350 Ft. Csütörtöktől vasámapig 16 óra után 1–2. terem: 550 Ft, 3–4. terem: 400 Ft. Dolby sztereó, dolby digitális, DTS digitális, SDDS digitális hangrendszerek. **Penge** (am.)*** f11, 1, f4, 6, f9, éjjel 11. (2. h. prol.) SDDS digital. A KÖZELLENSÉG (am.)** 10, f1, 3, f6, 8, éjjel f11. Dolby digital. **Ronin** (am.)* 10, f1, 3, f6, 8, éjjel f11 (3. h. prol.) DTS digital. **A sivatag rabjai** (am.)* 10, h12, f2 (4. h. prol.) Dolby sztereó. **Keresd a nőt!** (There's Something About Mary) (eredeti nyelven, magyar felirattal!)* f4, 6, f9, éjjel 11 (7. h. prol.) Dolby sztereó.

KŐBÁNYA Helyár: 400 Ft. Matiné: 200 Ft. Dolby digitális hangrendszer. A KÖZELLENSÉG (am.)** f4, 6, f9.

METRO Este 7 óráig nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! Minden hétköznap a délelőtti előadásokra 16 óráig bezárólag 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! Lege sztereó hangrendszer. **Ha eljön Joe Black** (am.)* 10, 1, 4, 7. A KÖZELLENSÉG (am.)** éjjel 10. Kamaraterem: **Csenő manók** (mb. am.) 30–31-én de. 11, 1. **Sikoly** (am.)*** 28–31-ig és 2–3-án 3. **A nagy Lebowski** (am.)* 5. **Sziki-szökevény** (mb. am.) 7. **Démoni csapda** (am.)* 9.

OLIMPIA Helyár: 380 Ft. Dolby digitális hangrendszer. A KÖZELLENSÉG (am.)** 4, f7, 9.

SOTE Két angol lány (angol)* 30-án f10. **Démoni csapda** (am.)** 30-án éjjel f12, f2.

TÁTRA Helyár: du: 300 Ft, este 8-tól: 350 Ft. Hétvégi matiné: 200 Ft. MIKÓZBEN NÉZI A FILMET, NÁLUNK MEGVACSORÁZHAT! **Az utolsó dobás** (am.)** 6. **Átkozott boszorkák** (am.)* 8.

UGOCSA Helyár: 320–400 Ft. Dolby sztereó hangrendszer. **Dr. Dolittle** (mb. am.) 30–31-én de. 10. **Kalózok** (magyar)* 30–31-én f1. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 4. 30–31-én 2 is. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* 6, 8. 29–30-án éjjel 10 is.

URÁNIA Helyár: 400 Ft. Dolby digitális hangrendszer. A KÖZELLENSÉG (am.)** 28–31-ig és 2–3-án f1, 3, f6, 8. 1-jén f1, 3, 8. 29–30-án éjjel f11 is. 30–31-én de. 10 is.

ART MOZI HÁLÓZAT

BEM Helyár: 260–340 Ft. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 4. **Angyalok városa** (am.)* 28-án és 2-án 6. 3-án 8. **Latin vér** (olasz)* 29-én 6. **A suttogó** (am.)* 29-én h8. 30-án f6. Tekintettel a film hosszúságára, helyár: 370 Ft. **Hét év Tibetben** (am.)* 31-én f6. **Ragyogj!** (ausztrál)* 1-jén 6. **Z, a hangya** (am.) 3-án 6. **Alul semmi** (am.)* 28-án és 31-én 8. **Truman-show** (mb. am.)* 30-án 9. **Keserű méz** (am.)** 1-jén 8. **Szép remények** (am.)* 2-án 8. **Nászok ásza** (am.) 30-án éjjel 10. **Csenő manók** (mb. am.) 30-31-én de. 10. **Egértanya** (mb. am.) 30–31-én 12. **Dr. Dolittle** (mb. am.) 30–31-én 2.

BLUE BOX MOZIKLUB Helyár: 200-300 Ft. **Blue box** (magyar) 28-án 4. **Hatalmas Aphrodité** (am.)* 28-án 6. **Szeress Mexikóban** (mexikói)* 28-án 8. **Ajándék ez a nap** (magyar)* 29-én 4. **Vesztettek** (angol)** 29-én 6. **Keserű méz** (am.)** 29-én 8. **Hűtlység nem akadály** (magyar) 30-án 4. **Két angol lány** (angol)* 30-án 6. **Truman-show** (mb. am.)* 30-án 8. **Hófehér** (magyar rajzfilm) 31-én de. 10. **Csapd le, csacsi!** (magyar)* 31-én 4. **Tükröződések** (magyar) 31-én f6. **Hét év Tibetben** (am.)* 31-én 8. **Az ötödik elem** (mb. fr.)* 1-jén f5. TIT zártkörű filmklub – 1-jén 7. **Megáll az idő** (magyar) 2-án 4. **Itt van Eldorádó** (kanadai)* 2-án 6. **Karambol – Crash** (am.)*** 2-án 8. **Amerikai anzix** (magyar) 3-án 4. **Gyöntatószék** (kanadai-ang.-fr.)* 3-án 6. **A rémkirály** (német-fr.-ang.-lengyel)** 3-án 8.

CIRKO-GEJZÍR Vérvörös (mexikói-sp.-fr., A. Ripstein)** 4, n7, f9. **Gabbeh** (iráni–fr., M. Makhmalbaf) 28-1-jéig és 3-án f8. **Törökfürdő** (A. Gassmann) 28-1-jéig és 3-án h9. **Idő van** (Gothár P.) 28-án f6. **Lisszaboni történet** (W. Wenders) 29-én f6. **A bűn mélysége** (L. von Trier)** 30-án f6. **Latcho Drom** (T. Gatliff) 31-én f6. **Stalker I–II.** (A. Tarkovszkij) 1-jén f5. **Tükör** (A. Tarkovszkij) 2-án 4. **Nosztalgia** (A. Tarkovszkij) 3-án f6. Antineuralgica filmklub: **Hajdúk** (Kardos F.) 2-án 6. **Orozlán ugrani készül** (Révész Gy.) 2-án 8. Gejzír-galéria: Csernus Ágnes Palermo c. fotókiállítása.

EURÓPA Helyár: 250–400 Ft. Csütörtökönként egységes 250 Ft. **Szép remények** (am.)* 28-30-ig n1. **Tökéletes gyilkosság** (am.)** 31–3-ig n1. **Lost in space** (am.)* f3. 29–30-án éjjel 10 is. **Lesz ez még így se!** (am.)* 28–30-ig h5. **Armageddon** (am.)* 31–3-ig h5. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** n8. Tekintettel a film hosszúságára, helyár 400 Ft. Kamaraterem: **A patrióta** (am.)* 28–29-én és 1–3-ig n2. **Csenő manók** (mb. am.) 30–31-én n2. **X-akták. A jövő a tét** (mb. am.)** 28–30-ig n4. **Vad vágyak** (am.)*** 31–3-ig n4. **Démoni csapda** (am.)** f6. **Az ördög ügyvédje** (am.)** f8. **Dark city** (am.)** 29–30-án este h10.

HUNNIA Helyár: 300 Ft. Febr. 1-jétől: 350 Ft. Matiné: 200 Ft. Nyugdíjas-mozibérlete 50 % kedvezmény! **Shop – stop** (ff. am.)** 28–29-én 4. **Vuk** (magyar rajzfilm) 30-án 4. **Babe** (mb. am.) 31-én 4. **Comic strip – Képtelen képregény** (am.)** 1-2-án h4. **Ponyvaregény – Pulp Fiction** (am.)*** 3-án f4. **Angyalok városa** (am.)* h6. **Vérvörös** (mexikói-sp.-fr.)** h8. **Kalózok** (magyar)* 28-án és 31–3-ig éjjel 10. **Kolorlokál** (magyar, angol felirattal!) 29–30-án éjjel 10. Egységes helyár: 200 Ft.

MŰVÉSZ Egyhetes elővét! Pénztárnyitás mindennap f4-kor. Este 7 óráig 50%-os kedvezményt adunk ifjúsági és nyugdíjas-mozibérletre. A bérletek ára 300 Ft., ill. 200 Ft, kapható a pénztárnál. 15 főtől 50%-os csoportos kedvezményt biztosítunk minden előadásra. Fotókiállításnak helyet biztosítunk! Minden csillaggal (**) jelölt film előadására 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! A mozi vendégei részére bicikliőrzést biztosítunk az előadás időtartamára! A mozi helyiségei rendezvények lebonyolítására kedvező áron kiadók! Minden magyar filmre – előadáskezdéstől függetlenül – az ifjúsági mozibérlet érvényes! **Chaplin-terem:** NEKEM LÁMPÁST ADOTT KEZEMBE AZ ÚR PESTEN (Jancsó M.)* 5, 7, 9 (**). **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* 29–30-án éjjel h11 (**). **Bunuel-terem: Gengszterfilm** (Szomjas Gy.)** f8. 29–31-ig f4, f6 is (3. h. prol.) (**). **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* este f10. 28-án és 1–3-ig n6 is (**). **Tarkovszkij-terem: Eladó** (fr., L. Masson)** 28–1-jéig n8 (**). **Két angol lány** (angol, M. Leigh)* 28–1-jéig n8 (**). **Lost Highway – Útvesztőben** (am., D. Lynch)** 2-án h5, n8 (**). **Az erőszak vége** (W. Wenders)** 2-án 9.40 (**). **Eleven hús** (sp., P. Almodóvar)** 3-án 5, 9 (**). **Az élet sója** (am., D. Boyle)* 3-án 7. **Bódy-terem: Tiltott nő** (P. Harel)* 28-án n5 (**). **Ponyvalevél** (norvég)* (Kísérőfilm: Villamos) 28-án 6 (**). **Sue** (am., A. Kollek)** 28-án h8 (**). **Az utolsó belövés** (V. C. Hall)** 28-án este f10 (**). **Salo, avagy Sodoma 120 napja** (Pasolini)*** 29-én n5 (**). **Tűzvirágok** (japán)* 29-én n7 (**). **Presszó** (Sas T.)* 29-én n9, 30-án 8 (**). **Az élet sója** (D. Boyle)* 29-én éjjel 10.10. **Trainspotting** (D. Boyle)** 30-án n5 (**). **Sekély sírhant** (D. Boyle)** 30-án n7 (**). **Eleven hús** (sp., P. Almodóvar)** 30-án éjjel 10 (**). **Az ikrek visszavágnak** (K. Allen)** 31-én n5 (**). **Országalma** (Czabán–Pálos) 31-én n7 (**). **Hullámtörés** (L. von Trier)** 31-én 8 (**). **Vérfagyasztó** (R. Braddock)** 1-jén f5 (**). **Veszettek** (ang., A. Bird)** 1-jén f7 (**). **A nagy Lebowski** (am., J. Coen)** 1-jén n9, 2-án n7 (**). **Fújhatjuk!** (ang., M. Hermann) 2-án n5 (**). **A cseresznye íze** (iráni, A. Kiarostami)* 2-án n9 (**). **Első előtt** (ang.-macedón)* 2-án éjjel 10 (**). **A selyem sikolya** (Y. Marciano)* 3-án 4 (**). **A játékos** (Makk K., angol nyelvű, magyar feliratos!)* 3-án 6 (**). **Szenvedély** (Fehér Gy.)** 3-án h8 (**). **Éjszaka a Földön** (J. Jarmusch)* 3-án 9.50. **Huszárik-terem: A kertben** (M. Sulik) 28-án f6 (**). **Halott ember** (J. Jarmusch)* 28-án 9.40 (**). **Túl a felhőkön** (M. Antonioni, W. Wenders) 29-én f6 (**). **A nagy Lebowski** (am., J. Coen)** 29-én 9.40, 30-án h10 (**). **A gyűlölet** (fr., M. Kassowitz)** 30-án f4 (**). **Szenvedély** (Fehér Gy.)** 30-án f6 (**). **Ördögsziget** (izlandi, F. T. Fridriksson)* 31-én h4 (**). **Sue** (am., A. Kollek)** 31-én h6, 1-jén 9.40 (**). **Eleven hús** (sp., P. Almodóvar)* 31-én 9.40, 1-jén f6 (**). **Cigányok ideje** (E. Kusturica)* 2-án 5 (**). **Holdfényszelence** (am., T. Dicillo)* 2-án 9.40 (**). **Trainspotting** (D. Boyle)** 3-án n6 (**). **Titkok és hazugságok** (M. Leigh)* 3-án 9.40 (**). **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* f8 (**).

ŐRÖKMOZGÓ Helyár: 220–300 Ft. **Zéróváros** (szovjet-orosz, K. Sahnazarov) 28-án f5. **Limonádé Joe** (csehszl., O. Lipsky) 28-án f7. **Suttogások, sikolyok** (svéd, I. Bergman) 28-án f9. Zártkörű előadás – 29-én f5. **A háborúnak vége** (fr., A. Resnais) 29-én f7. A TELIHOLD NAPJA (orosz, K. Sahnazarov) 29-én f9, 30-án f7, f9. 31-én f5, f9. **Kenguru** (Zsombolyai J.) 30-án f5. **Vezeklés** (szovjet-grúz, T. Abuladze) 31-én 6. **Mlénk a szabadság** (fr., R. Calir) 1-jén f5. **Magasiskola** (Gaál I.) 1-jén f7. **Senki többet** (fr., C. Chabrol) 1-jén f9. **Lombhullás** (szovjet-grúz, O. Joszeliani) 2-án f5. **Talpalatnyi föld** (Bán F.) 2-án f7. **Régi idők focija** (Sándor P.) 2-án f9. **Brancaleone ármádiája** (olazs-sp.-fr., M. Monicelli) 3-án f5. **Szívzűr** (Böszörményi G.) 3-án f7. **A szép Serge** (fr., C. Chabrol) 3-án f9.

PUSKIN Helyár de: 350 Ft. du.+este: 490 Ft. Kedd: Puskin-nap – egész nap 350 Ft. Pénztárnyitás hétköznap du. 3, hétvégén de. f10. Este 7 óráig – kedd kivételével – az ifjúsági és nyugdíjas-mozibérletek érvényesek. Aktuális információk: www.artmozi.hu 3. Légkondicionált terem, dolby sztereó, dolby digitális hang. **Metropolis terem:** NEKEM LÁMPÁST ADOTT KEZEMBE AZ ÚR PESTEN (Jancsó M.)* 28-án és 30–3-ig 4, 6, 8. 29-én 4, 6. 30-án de. 11, 1, éjjel 10 is. 31-én de. 11, 1 is. **Amarcord terem: Téli vendég** (ang., A. Rickman)* 28-án és 30–3-ig 5, 7, 9. 29-én 5. 30-án éjjel 11 is. **Lutra** (magyar) 30–31-én de. 11. **Mikrokozmosz** (fr. természetfilm) 30–31-én h1. **Egy hőlgy arcképe** (ausztrál)* 30–31-én n3. **Körhinta terem: Angyalok városa** (am.)* n5. **Vigo** (ang.-fr.)* 28-án f9. 30-án f9, éjjel f11. **Egy hőlgy arcképe** (ausztrál)* 31–3-ig f9. **A nagy Lebowski** (am.)* 30–31-ig n3. **Pinocchio** (mb. angol mesefilm) 31-én de. 10, 12 „SZEMLEIDÉZÉS" A 30. Magyar Filmszemle alkalmából az előző 29 szemle bemutatóiból idéznek az estek házigazdái: egyetemisták, főiskolások 1999. I. 21.– II. 3. **Dögkeselyű** (Andás F.), ajánlja: Soha Krisztián – 28-án f7. **Egészséges erotika** (Tímár P.), ajánlja: Nagy Eszter – 29-én f7. **Macskafogó** (rajzfilm, Ternovszky B.), ajánlja: Gosztonyi Csaba – 30-án f7. **Számyas ügynök** (Sőth S.), ajánlja: Miklauzic Bence – 31-én f7. **Szürkület** (Fehér Gy.), ajánlja: Kenyeres Bálint – 1-jén f7. **Woyzeck** (Szász J.), ajánlja: Pécely Dóra – 2-án f7. **Hagyjállógva Vászka** (Gothár P.), ajánlja: Nánay Bence – 3-án f7.

SZINDBÁD Pénztárnyitás 3 órakor. Jegyelővétel az egész műsorhétre. Este 7 óráig ifjúsági és nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! A bérlet ára 300 Ft, illetve 200 Ft, kaphatók a pénztárban. 15 fő felett 50% kedvezményt adunk minden előadásra. Fotókiállításnak helyet biztosítunk. Minden csillaggal (**) jelölt film előadására 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! **Latinovits-terem:** 2000. ahogy én látom... AZ ELSŐ ÉJSZAKÁM (sp., M. Albaladejo)* n5, 9 (**). **Ámbár tanár úr** (magyar) h6, f8 (**). **Dajka-terem: Natasa** (magyar–orosz) 28-án 5, 3-án n5 (**). **És a nyolcadik napon...** (belga-fr.)* 29-én f5 (**). **Káma-Szútra** (am.–indiai)** 30-án f5 (**). **Mint a királyok** (fr.)* 31-én n5 (**). **Gyöntatószék** (kanadai-ang.–fr.)* 1-jén n5 (**). **2000. ahogy én látom... Időn kívül** (fr., L. Cantet)* 28–29-én h7 (**). **Tamás és Juli** (Enyedi I.) 30-án h7 (**). **Megint a régi nóta** (fr.) 31-én 6, 2-án 4 (**). **Presszó** (with English subtitles)* 1-jén n7 (**). **Turisták** (fr.) 2-án 6 (**). **A szélhámos** (orosz-fr.)* 3-án 6 (**). **Ezer hold** (am.)* 8 (**).

TABÁN Este 7 óráig ifjúsági és nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! A hétvégi matiné-előadásokra kedvezményes 200 Ft-os egységes helyár! Minden csillaggal (**) jelölt film előadására 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! **Ragyogj!** (ausztrál, S. Hicks)* 28-án f7 (**). **Csendes napok Clichyben** (dán)*** 28-án f9. **Az őrszem** (fr., A. Desplechin)** 29-én f6 (**). Vetítési joga lejár, utoljára látható! **Lopott szépség** (olasz-fr.-ang., B. Bertolucci)* 29-én 8. **Vakondmesék** (mb. csehszl. rajzfilm) 30-án 4, 31-én f4. **Hugó, a víziló** (magyar-fr. rajzfilm) 30-án 5. **Sue** (am., A. Kollek)** 30-án f7 (**). **Budapest-retró** (Életképek a '60-as, '70-es évekből) (Papp G. Zs.) 30-án n9. **Szegény Dzsoni és Ámika** (Sólyom A.) 31-én f5. **Angyalok városa** (am., B. Silberling)* 31-én 6, 3-án f9. **12 majom** (am., T. Gilliam)* 31-én 8. Spanyol nyelvű filmek (I. 1–2.): Almodóvar: **Kika** (sp., P. Almodóvar)** 1-jén 6. **Szájból szájba** (sp.)* 1-jén 8 (**). **Titkom virága** (sp., P. Almodóvar)** 2-án 6 (**). **Eleven hús** (sp., P. Almodóvar)** 2-án n9 (**). **Alul semmi** (am., P. Cattaneo)* 3-án n6. **Veszettek** (ang., A. Bird)** 3-án h7 (**).

TOLDI Helyár: 150–400 Ft. Minden kedden 50%-os kedvezmény! **A Suttogó** (am.)* 28–31-ig f4. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 28–31-ig f7, 1–3-ig n5. **Z, a hangya** (am.) 28–31-ig 7, 1–3-ig h5. A TELIHOLD NAPJA (orosz) 1–3-ig f7. **Kalózok** (magyar)* n9. **Varázsige: I love you** (am.)* 28–29-én 5. **Furcsa pár 2.** (am.) 30–31-én n4. **Hét év Tibetben** (am.)* 1-jén és 3-án n7. **Kundun** (am.) 28–1-jéig h9. **Gummo** (am.)* 3-án h9. BBS-programok: Zenés filmek: **Időt töltök** (Trabant, Balaton, Európa Kiadó) 30-án n6. **Ex-kódex** (Kontroll csoport) 31-én n6. BBS nyilvános ülés, Kondor Lajos rövidfilmjei - 2-án 6. „Kedd fél kilenc" BBS történeti sorozat: **A határozat** (Gazdag Gy.–Ember J.) 2-án f9.

VÖRÖSMARTY Helyár: 150–400 Ft. Minden hétfőn 50% kedvezmény! Dolby sztereó hang. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 3. 30–31-én n2 is. Hétvégén a helyár: 150 Ft. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* f5, f7. **Ha eljön Joe Black** (am.)* 9.

FILMEK TOPLISTÁJA

Süllyed a kalózok hajója

GONDOLTA VOLNA, HOGY MÉG

618-19 27

EGY LEVÉLRE.

Ifjú vagyok még, nincs sok évem,
A mit a multnak adhatok,
De férfikorba értem immár,
Nem futva, lépve ballagok.
Elég időm volt megtanulni,
A mit talán mindenki tud:
Hogy egyformán nem ér a czélhoz,
Ki lassan jár, vagy a ki fut.

Nem illatos, szép rózsák hívnak,
Tudom, az illat elrepül,
S a szín fakó lesz — a valóban,
Igazba' bízom egyedül.
Józan szivemnek minden hangja,
A mit az ész diktál neki,
Gyerekhez illő csak az ábránd,
Ki még lepkéjét kergeti.

De ha egy régi, édes emlék
Tünik föl lelkem tengerén,
Most is csak az vagyok, ki voltam
A szép ifjuság idején.
Bűvös varázsa rózsaszínü
Fátyollal titkon betakar,
S megint csak azt, és úgy látom már,
A hogy az emlék lát, akar.

. . . Előttem most is egy levélke,
Betüje mind jó ismerős,
Egyik vonása hajszálvékony,
A másik férfias, erős.
Közömbös szók, s olvasva, mégis
Rabbá tesz büvös látomány:
Reám tekint a hó-papirról
Egy ifju, édes, szőke lány.

A rózsaszínü, bűvös fátyol
Letünt világot tár elém,
Nagyon rég . . . egyszer . . . e leánynak
Első szerelme volt enyém.
Első szerelme! óh! e szóban
Egy eltünt élet kéje van!
Boldog, ki birta, s jaj! ki veszté,
Bár vesztve sem birták sokan.

Bübájos emlék! édes érzés!
Maradj még egy kicsit velem!
Az ifjuság eltünte óta
Gyönyöröd ritkán jut nekem.
Vigasztalj, biztass! — Józan szívvel,
Nyugodtan élni, gyötrelem!
Sovárgó vágyak, édes ábránd,
S ha ez nincs, — emlék kell nekem!

De jól tudom, hiába kérlek,
Magamra hagysz megint hamar,
Szálló sugáron térsz a multba,
A hol felejtő lomb takar.
Az őszi napfény is belopja
Magát a sápadt lomb alá,
De visszaröppen ő is onnan,
A hol csak hervadást talál!

Erdélyi Zoltán.

PEST VÁROSA KILENCZVEN ÉVVEL EZELŐTT.

József nádor izlését nem igen elégithette ki az a mód, a hogy a régi Pestet épitgették, mert 1804 körül a híres *Hild* épitőmestert egy nagyszabású városszépitési terv készitésével bizta meg. Erre Hild olyan tervet készitett, a mely némi részben máig is vezérfonálul szolgált a középitkezéseknél s a mely részben még életbeléptetésre vár.

Tekintve a kilenczven év alatt végbement óriási átalakulást, felette érdekesek a régi szépitési terv egyes pontozatai, a mint azokat I. Ferencz király helyben is hagyta 1808-ban. Királyi intézkedések alapján megalakult a szépitő-bizottság József nádor vezetése alatt. A bizottság tagjai voltak: egy elnök, három városi tanácsos, 3 választó polgár, 1 épitőmester, 1 mérnök, 1 kőmives és 1 ács. A pénzügy egy pénztárosra és 1 ellenőrre volt bizva. Az irásbeli munkát egy jegyző és két irnok végezte, s az üléseket a régi rondellában tartották, melyet a német múzsa elhagyott, miután a mostani Haas-palota helyén volt német szinház már felépült.

A meglehetős szerényen összeállitott szépitőbizottság első elnöke *Majláth József* gróf volt, ki a tanácsosokkal és polgárokkal egyetemben csupán a közérdekü ügy iránt való lelkesedésből működött közre, csak a tisztviselők húztak az akkori időkhöz mért csekély fizetést; igy mint azt egy régi monografiában följegyezve találjuk, az egész intézmény évi költsége 6056 frtra ment.

A bizottság hatásköre kiterjedt úgy a köz-, mint a magánépitkezésekre és annyira fölébresztette a város polgárainak épitő kedvét, hogy az árlejtés útján eladott telkekért, a homokbuczkás külterületen is 18 frtot fizetett □ ölenként. Természetesen csak *váltó forint* volt az, de mégis elég sok.

Hild terve szerint, mely a nádor utasitásán alapult, a következő újitásokat kellett idő folytán eszközölni:

1. Új szinházat épiteni. (Természetesen a német szinművészet számára.)

2. A régi várbástyákat és kapukat lebontani, hogy a belváros az új külvárosokkal egybeolvadjon. (Ilyen kapu volt még akkor a Váczi-útcza, Kossuth Lajos-útcza, Kecskeméti-útcza stb. végén.)

3. A rokkantak házának környékét holmi disztelen bódéktól megszabadítani. (Ez a rokkantak háza a mai Károly-kaszárnya.)

4. A népesebb útczákból a kovácsműhelyeket eltávolitani.

5. A vágóhidakat a város belsejéből kitelepiteni.

6. A hajóközlekedés számára olyan épületet emelni, mely a kereskedelmi forgalomnak is jobban megfelel, mint a meglevő.

7. A Hal-tér szabályozása szükségesnek mutatkozik.

8. A botanikus kertet a város közepéről (akkor a ferenczieknek mai bazárjának a telkén volt), az országút mellé (a hol most a Múzeum-körúton a műegyetem van) kell áthelyezni.

9. Az alsó városban új dohány- és sóhivatalok számára épületek emelendők. (Ennek a tervezett sóháznak a helyén épült a vámháztéri vásárcsarnok.

10. A város üres telkeit el kell adni, hogy azokra magánosok épitkezhessenek.

11. A hóhér a városon kivül lakjék.

12. Az épületfakereskedők telepeit rendezni kell.

13. A Szén-térről a mészárszékek és komédiás bódék eltávolittassanak.

14. A Vásár-térről a *vérpadot* és a Hal-térről a *pellengért* eltávolitani.

15. Az Üllői-útra fasort ültetni.

16. A városon kivül új országútakat épiteni. (Ezek ma nagyrészt a város főbb útjai.)

17. A molnár- és halász-tavat kiásatni, hogy használható legyen.

18. A Dunapartot szabályozni és kövezni.

19. A partot és útczákat feltölteni és kikövezni.

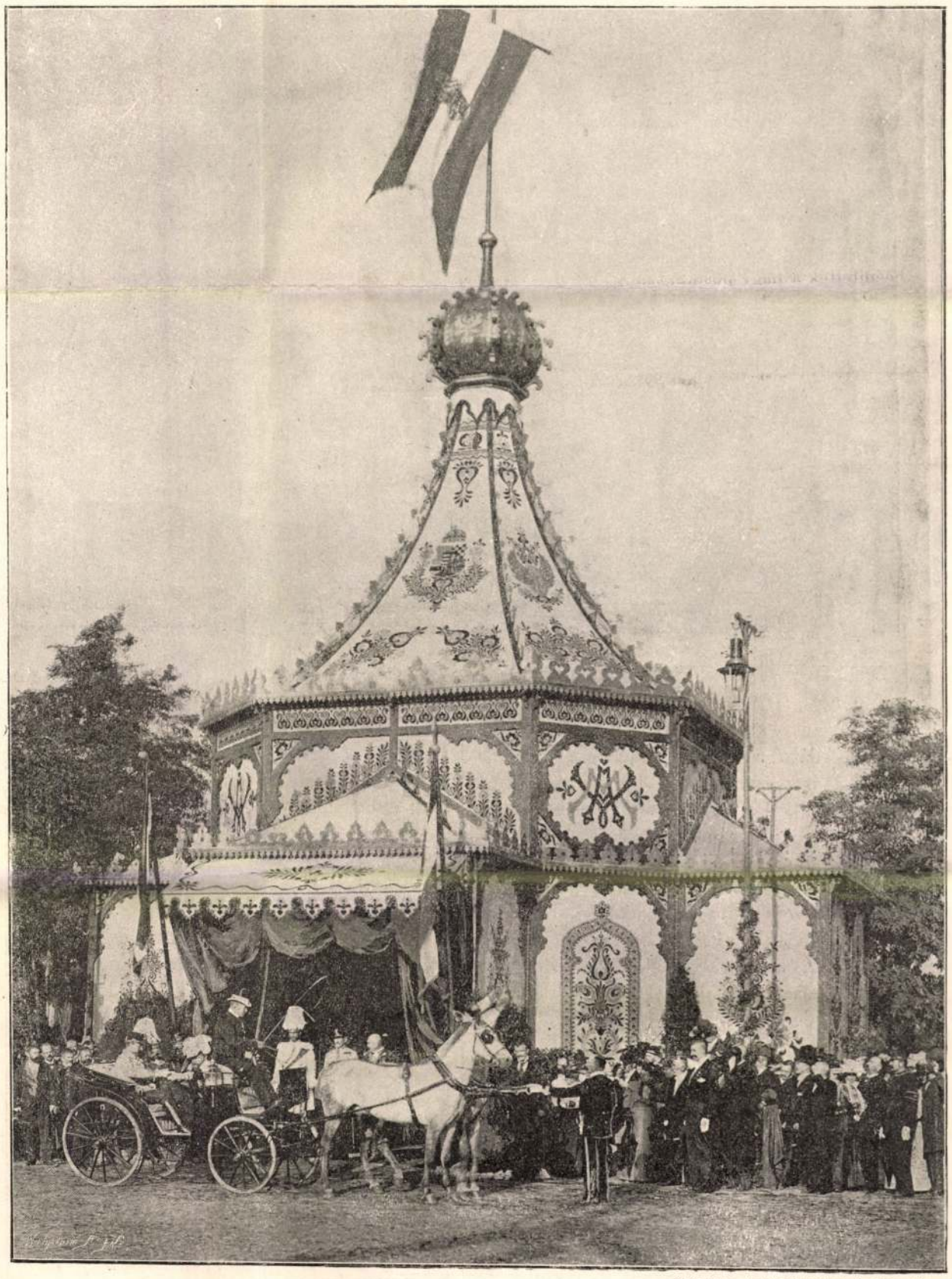

Weinwurm Antal pillanatnyi tényképe után.

A TATAI HADGYAKORLATOKRÓL. — Az uralkodók hintóra szállása a vasuti állomáson, II. Vilmos német császár megérkezésekor.

Prágában állomásozó «Princz Prajsz»-ezred egy tiszti küldöttsége, köztük *Dobos* is, tisztelgett nála. A fogadásnál *Manteuffel* és *Bismarck* is jelen voltak. I. Vilmos rögtön megismerte Dobost és kezét nyujtá feléje. Este Vilmos király is megjelent a fürdőközönség estélyén a *lipcsei* és *hanaui* herczegnők társaságában, s ez estélyen is megszólításával tüntette ki Dobost.

1865 őszén *von Bernuth* őrnagy, Frigyes Károly herczeg szárnysegéde, Prágában felkereste Dobost és ura nevében meghívta Berlinbe a közeledő farsangra. E látogatás füstbe ment, mert 1866 eleje óta a két hatalom közötti viszony mind feszültebbé vált, míg végre a háború kitört. *Dobos* ezredével a *Clam-Gallas*-féle I. hadtestbe osztatván be, vitézül harczolt a június 26-iki éjjeli ütközetben Podol mellett, hol századával az Iser folyó partján óvatosan előrehaladva, észrevétlenül egy porosz ezred mögé került. De váratlanúl visszarendelték, épen mikor a poroszszal már összeütközött.

Június 29-én a gitcsini ütközetben szemben állott *Dobos* régi barátjával és pártfogójával, *Frigyes Károly* herczeg csapataival. A königgrätzi csatában a «Princz Prajsz»-ok kiverték a poroszokat a lángokban álló Rozbierzicz faluból, 500 embert, köztük 3 tisztet ejtvén foglyúl. De az ezred nem sokára kénytelen volt a túlerőnek engedni. Az egész ezredből 22 tiszt és 700 főnyi legénység került vissza a csatából; a veszedelem beálltával pedig a fogoly porosz is mind visszaszökött a maga seregéhez. *Dobos* e csatában megsebesült, kardhüvelyét pedig középen szakította ketté egy golyó. Azonban sebesülten is három napig gyalog ment ezredével visszafelé, de a félig letört hüvelybe tett éles kard hegye feltörte jobb lábát, sebei genyedni kezdtek, ugy hogy tábori kórházba szállították, honnan Bécsbe vitték. Felgyógyulása közben egy napon fölkereste őt *Andrássy* Gyula gróf, a későbbi külügyminiszter és sokat meséltetett magának az élénk beszédü főhadnagy által a porosz főurakról és a saját, változatos hadi élményeiről.

Mikor 1872-ben a zsolnai kerületben a balpárti Pongrácz Lajos helyett a kormánypárti Krajcsik Alajost, Zsolna polgármesterét, választották meg országgyülési képviselőnek, *Dobos* Miklós századost rendelték ki Kassáról századával, hogy a rendet a felizgatott választók között fentartsa. Pergő dobszóval, felbokrétázva, magyar nótákat danolva vonúlt be Dobos Miklós százada a zsolnai piaczra. Szivélyes, nyájas és lovagias magaviselete csakhamar megnyerte a tót atyafiakat, sőt lefegyverezte a magyar bakákra és délczeg kapitányukra eleinte kancsal szemmel néző pánszlávokat is, kivált mikor a három napig és két éjen át tartott választás alatt a bakák táborát, mely a Vág folyó jobb partján, a választási téren terült el, meglátogatták. Reggeltől estig a bakák dalai mellett, a táborban kerestek szórakozást az egész vidék úri családjai.

1879-ben *Dobos* ezredével Bécsbe került helyőrségre. Ott is csakhamar népszerű alak lett. 1881 május havában, Vilmos herczeg, a mostani német császár, Bécsbe jött. A herczeg, a ki akkor nagyapja, *I. Vilmos* császár osztrák-magyar ezredében, a 34-ik kassai gyalogezredben, őrnagyi rangot viselt, magához kérette a diszszázadot vezénylő Dobos századost és sokáig beszélgetett vele. Dobos 1882-ben őrnagy lett. Midőn egy alkalommal a gyakorló téren zászlóalját a király előtt exerciroztatta, az uralkodó hangosan oda szólt kiséretéhez: «Ma jó napom lesz! Egy «*exerczir-majszter*»-re bukkantam!»

Bécsből Lőcsére jutott *Dobos* ezredével. 1886-ban Szepesvármegye egy régi nemes családjának leányát, *Lupkovics* Reginát vette nőül. 1888-ban alezredessé, 1891-ben ezredessé lépett elő.

A porosz királyi ház még az utolsó években sem feledkezett meg régi barátjáról. 1892-ben udvari futár érkezett Lőcsére Berlinből, ki II. Vilmos császár mesteri kivitelü arczképét ékes rámában és a császár sajátkezű aláirásával adta át Dobosnak. 1892-ben nyugdijba ment, mely alkalommal a király neki a vaskorona-rendet adományozta.

Bécsi állomásozása alatt nagyon megkedvelte őt a trónörökös-pár is, és többször volt hivatalos hozzájok ebédre.

Családi életében igen boldog volt az «Úristen legkedveltebb bakája», a mint ezt utolsó leveleinek egyikében maga is kijelenti. Unokatestvéréhez, marczinfalvi *Dobos* Kálmán m. kir. honvéd alezredeshez intézett e levelében ugyanis ezeket irja az ép oly vitéz, mint istenfélő és puritán erkölcsü hadfi: «Én vagyok a világon a legboldogabb ember, — nem parancsol senki, csak az Úristen, kit én szeretek, és a ki engem egész életem folyamán, ütközetekben és csatákban és minden alkalommal megsegített és segít most is. Ő, a nagy Isten, ismertetett meg engem katonai pályám futása alatt császárokkal, királyokkal, koronás herczegekkel és megvédett minden veszedelemben, ő adott nekem öreg napjaimra egy angyali feleséget, kitől öt gyermekünk lett. Igaz, hogy ebből kettő elhalt, de maradt még két leányom és egy fiam. Bízom őket az Úristen kegyelmébe, stb.»

1895 november 8-ikán, Lőcsén halt meg e hős és ott is van eltemetve.

Marczianyi György.

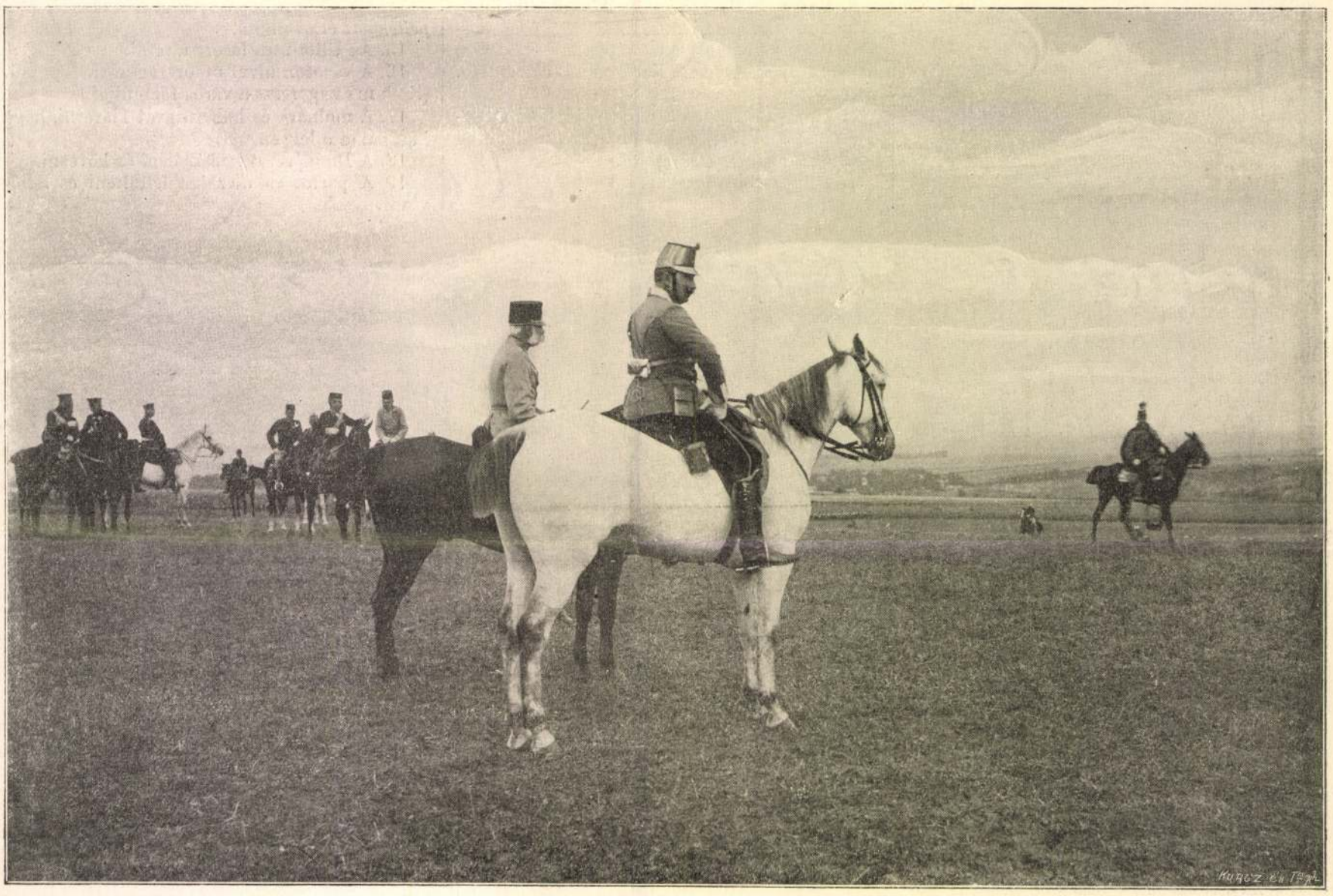

KIRÁLYUNK ÉS II. VILMOS NÉMET CSÁSZÁR A TATAI HADGYAKORLATOKON. Erdélyi fényképe után.

TATA VÁROS DIADALKAPUJA.

20. A városból a Dunára levezető csatornákat építeni.
21. A Dunaparton kiszélesíteni a sétaútat.
22. A belváros és külvárosok útczáit, házait szabályozni.
23. A redoute-ot felépíteni.
24. A városerdőt terv szerint fásítani.
25. A Lipótvárosban plebánia-templomot építeni. (Mostanig készülőben van.)
26. A Ferencz-városban plebánia-templomot emelni.
27. A szervitákat a lipótvárosi plebániához kapcsolni.
28. A piaristákat a gimnáziummal együtt a szerviták épületébe áthelyezni.
29. A szerviták kertjéből szabad teret csinálni a rokkantak palotája előtt. (Hanem ezt utóbb beépitették a nagy postaházzal.)
30. Új vámházat építtetni.
31. A városházát a piarista épületbe költöztetni át és
32. magát a városházát lebontatni.
33. Dologházat építtetni.
34. A polgári lövőháznak alkalmasabb helyet jelölni ki.
35. Végül szükséges a kis Rákos-árkot szabályozni.

A 1—14. pont alá foglalt újítási tervek már 1820 körül végre voltak hajtva, de a költségesebb terveket csak apránként létesithették. Nevezetes, hogy a két várost összekötő hídról szó sincs, holott a nádor s a kormányszék Budán tartózkodott. Ugy látszik teljesen meg voltak elégedve a hajóhiddal és állandóbbról még álmodni sem mertek kilenczven évvel ezelőtt, a mikor még a város közepén nyilt helyen állott a vérpad és a pellengér! *H. E.*

FILLÉRES TAKARÉKPÉNZTÁR.

Lapunk kiadóhivatala mostanában érdekes újitást kezdeményez oly irányban, hogy olvasóinknak az előfizetés összegét az «Általános visszatérítési pénztár» visszatérítési szelvényeivel megtéríti.

A visszatérítési pénztárak működése hazánkban annyira új, hogy a nagy közönség előtt még most úgy szólván egészen ismeretlen, s igy bizonyára nem lesz érdektelen, ha tájékoztatásúl röviden ismertetjük ezen «filléres takarékpénztár» mivoltát, mely különben is, — ha a társadalom széles rétegeiben gyökeret ver — hivatva lesz arra, hogy a takarékoskodó hajlamot és az ezzel kapcsolatos anyagi gyarapodást hatalmasan föllendítse.

Az «Általános visszatérítési pénztár részvénytársaság» mult évben alapíttatott hazánk fővárosában, állami engedély alapján, a külföldi — különösen angol — hasonló czélú szövetkezetek mintájára. Működési köre kiterjed az egész országra. Czélja az, hogy a közönséget a készpénz melletti vásárlásokra ösztönözze, az ily bevásárlásoknál szokásos készpénzfizetési engedményeket gyüjtse, kamatoztassa és tőkésítse.

Ezt a következő módon iparkodik elérni: A kereskedőknek, iparosoknak, stb. készpénzért visszatérítési szelvényeket árusít el az azokon feltüntetett névérték huszadrészeért, tehát pld. 100 frt névleges értékű visszatérítési szelvényt 5 forintért; az igy befolyt összegeket pedig évek hosszú során át kamatos kamatokkal gyümölcsözteti mindaddig, míg az tényleg a visszatérítési szelvényeken feltüntetett értékre nem gyarapodik. Viszont a kereskedő, iparos készpénzfizetési engedmény fejében a nála vásárlóknak nem készpénzt ad vissza, hanem ilyen visszatérítési szelvényeket, ezért a visszatérítési pénztártól egy kötvényt kapnak, melyben igazoltatik, hogy e pénztárnál a szelvények névleges értékének megfelelő készpénzösszeg gyümölcsöző-leg van elhelyezve.

Beszéljenek különben világosabban a számok: Egy család például egy éven át 1000 frtnyi készpénzért eszközöl bevásárlásokat, és ezek után átlag négy százaléknyi készpénzfizetési engedményben részesül, a mi összesen 40 frtra rúg. Az ilyen összeg — miután számos kis tételből verődik össze — természetesen nyom nélkül elkallódnék, ha az engedményt készpénzben kapnók vissza. E helyett tehát esetről-esetre visszatérítési szelvényeket kérünk és ezeket gyűjtvén, egy év alatt 800 forint névleges értékű visszatérítési szelvény birtokában leszünk, min-

ESTERHÁZY GRÓF DIADALKAPUJA.

KOMÁROMMEGYE DIADALKAPUJA.

A TATAI ÜNNEPÉLYEKRŐL. — Csernó Géza fényképei után.

dig szem előtt tartván, hogy készpénz helyett *20-szoros* értékű visszatérítési szelvényt követeljünk. Mihelyest együtt van 50 korona névértékű visszatérítési szelvényünk, ezeket a visszatérítési pénztár egy ugyancsak 50 korona névértékű kötvényért cseréli be.

Ezen kötvények kamatoztatás által körülbelül 90 év múlva érik el teljes értéküket, tehát az értök fizetett összeg húszszorosát; de teljes kielégítést nyerhet azok kivánsága is, a kik gyorsabb és «kézzel foghatóbb» eredményt várnak a visszatérítési pénztár működésétől. A pénztár ugyanis ezen kötvényeket évenként kétszer sorsolás alá bocsátja, azoknak bizonyos hányadát kisorsolja, és a kisorsolt kötvényeknek teljes értékét a tulajdonosnak haladéktalanul kifizeti; így tehát minden kötvénytulajdonosnak megvan az a kilátása, hogy kötvénye már a legközelebbi években teljes értékkel visszafizettetik.

A pénztár különben a kötvények értékét bármikor készpénzzel is visszatéríti; ezen érték a kötvény kibocsátásnál természetesen csak a névérték 5%-ára rúg, de a kamatozás által napról-napra gyarapodik, s a tulajdonos által akkor adható el, a mikor nagyobb értéket képvisel, s így minél később veszszük fel a pénzt, természetesen annál többet kapunk.

A visszatérítési pénztár működésének lényege különben korántsem az, hogy mihelyt 100 vagy 200 korona értékű kötvény birtokában vagyunk, azt rögtön készpénzre beváltsuk. Visszatérve fenti példánkra, egy év alatt 800 forint, de tiz év alatt már 8000 frt értékű kötvényt gyüjtöttünk össze. Ezt vagy örökségül hagyjuk gyermekeinkre, vagy pedig akkor értékesítjük, a mikor netalán igazán szükségünk lesz reá.

Az emberbaráti intézmények már is hatalmasan felkarolták ezen üdvös intézményt az által, hogy a közönséget e szelvények gyüjtésére és jótékony célokra való átengedésére serkentik; igy a budapesti «Mentő egyesület», az «Eötvös-alap», az «országos tanító-egyesület», a «Klotild szeretetház-egyesület», stb. Ily módon még azok is igen üdvös tevékenységet fejthetnek ki a visszatérítési szelvények gyüjtése által, a kik talán kicsinyesnek tartják ezeknek saját czéljaikra való felhasználását. *V. L.*

EGYVELEG.

* **A leggazdagabb néptörzs** jelenleg az osage indiánoké, kik az Egyesült-Államok Oklaham nevű területén laknak. 1625 élnek még jelenleg közűlük s ennek a kis népnek másfél millió hold földje s 8½ millió dollárt kamatozó vagyona van, melyből minden indián 2500 dollárt kap évente. Egy-egy családnak 1—200,000 forint jövedelme is van, de azért bőrkunyhókban laknak, mig fehér szolgáik vagy bérlőik a kunyhók mellett házakat építenek. Csodálatos, hogy ezek a rendkivül vagyonos indiánok is rendesen eladósodnak, mivel az állampénztárból negyedévenként kapott jövedelmeiket, sőt a bérösszeget is előre felveszik, semmit sem dolgoznak, csak isznak és kártyáznak. Öltözetük alig van s arczukat tarkára festik.

* **A leghosszabb vasuti hid** jelenleg a Dunán át visz Cernavoda mellett. Teljes hoszsza 4061 méter, legnagyobb nyilása 189 méter s ezen felül 15 kilométer hosszuságig összeköttetésben áll más hidakkal, melyek a mocsáros vidéken át vezetnek. A cernavodai hid 792 méterrel hosszabb, mint a forthi, 830-al, mint a misziszippii óriási hidak.

* **A legrégibb bankjegy** a szentpétervári muzeumban van. A khinai császári bank állította ki 1399-ben Krisztus születése előtt.

* **Rövid lélegzésü lovak** Norvégiában csaknem ismeretlenek. Okát abban hiszik, hogy ott a lovak jászola mellé rendesen tiszta vizzel telt vedret tesznek, ugy hogy a ló minden harapás után rögtön ihat.

* **A nők haja** rendesen ⅔—1⅛ méter hosszú szokott lenni. De a nyirott vagy borotvált haj néha sokkal hosszabb lesz, mert hetenként három millimétert nő s igy egy év alatt 150 millimétert. Nyolczvan éves embernél, ki 60 évig rendesen borotválkozik, a szakáll összesen 9 méter hosszu lenne levágás nélkül.

* **A tuzokokat** az Egyesült-Államok némely államában nagyobb mennyiségben tenyésztik, ugy hogy kereskedésük körülbelől 25 millió forintot tesz.

* **A legmagasabb pont,** melyre eddig ember eljutott, 7552 méternyire van a tenger szine felett. Lawson kapitány jutott ily magasra, az Uj-Guinea szigetén fekvő Herkules-hegy csúcsára. A legmagasabb hegyek csúcsára, minők a Mont Everest (8840 méter), Dapsang (8755), Duavalozini (8534), még nem jutott el ember.

* **Vashegy.** Mexikó államnak Durango nevű városa mellett van egy 185 méter magas hegy, melynek 70—80 százaléka tisztán vas s körülbelől 3 km. hosszú, ugy hogy a föld összes vasszükségletét lehetne 100 évig innen nyerni.

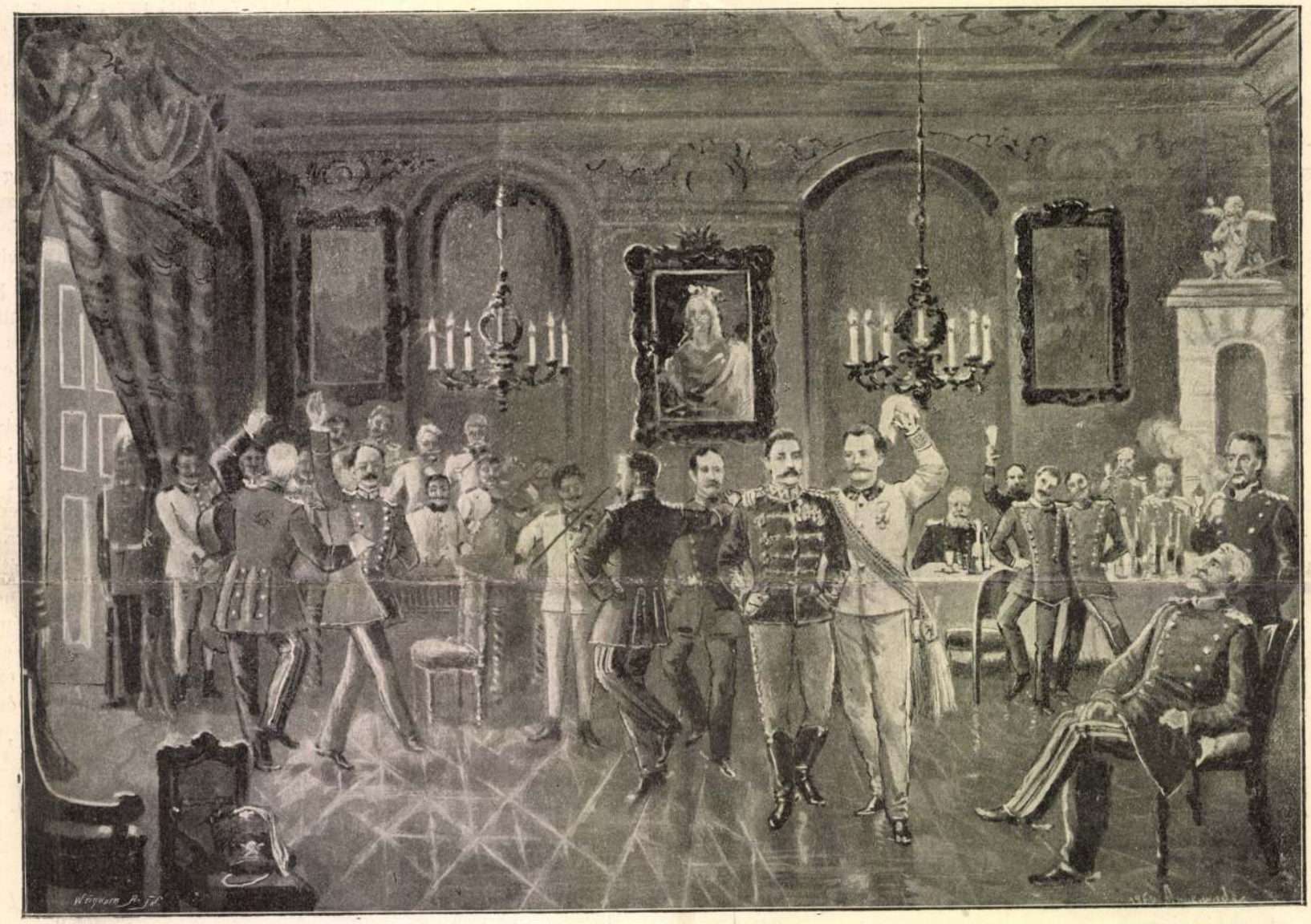

Vogl von Falkenstein. Mertens. Voighs-Rhetz. Alvensleben. Frigyes Károly herczeg. Dobos főhadnagy. Manteuffel. Moltke

TÁBORI MULATSÁG A SCHLESWIG-HOLSTEINI HÁBORU ALATT.

A lovag Marczianyi György birtokában levő egykorú eredeti olajfestmény után.

* **A mozdony ereje.** Évek óta jár Angliában egy gyorsvonat a nyugati pályán, s 312 kilométernyi távolságot megszakitás nélkül tesz meg. De ez nem a leghosszabb távolság, melyet vasuttal egyhuzamban meg lehet tenni. Ugyancsak Angliában az éjszaki vonalon egy vasutvonat 483 kilométer útat tesz megszakitás nélkül. London és Carlisle között s közelebb Amerikában kisérletkép külön vonatot rendeztek Jersey-Citytől Pittsburgig, mely 707 kilométer távolságra van s onnan vissza, ugy hogy ez a vonat 1414 km. utat tesz meg egyszeri megállással. Mivel azonban ily hosszú úton a gépeknek vizre van szükségük, a sinek között hosszu vályúkat helyeztek el bizonyos távolságra, melyekből a mozdony utközben szivta fel a vizet.

* **A szalmát** járdakövezésre akarja felhasználni egy lengyel mérnök. Szurokkal leöntve s koczkákba szorítva használható fel e czélra s egészen olyan jó, mint a fakövezet. Készítésének egyedüli nehézsége, hogy a kicsépelt szalmát ily czélra nem lehet használni s ezért először külön géppel kell a szalmáról a kalászokat levágni.

* **Fedossora Irma** nevű orosz paraszt nő nagy feltünést kelt költeményeivel. Még fiatal s már 10,000-nél több költeményt adott ki, melyek nagyobbrészt tetszésben részesültek.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
József Hild
BUDAPESTER RUNDSCHAU
1983 JUL 2 3
1021

Fünf vor Zwölf

Die Budapester Basilika wird restauriert

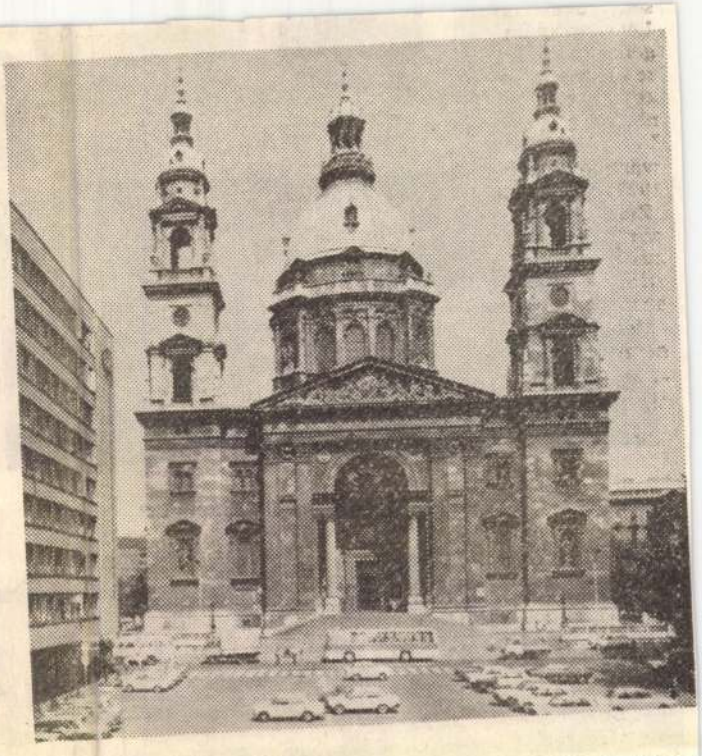

Die den Namen des Staatsgründers, des heiligen Stephans tragende Basilika ist der höchste und monumentalste Sakralbau von Budapest und gleichzeitig das meistbesichtigte Denkmalensemble. In der Apsis wird die einbalsamierte rechte Hand des Königs als Reliquie aufbewahrt. Der Zahn der Zeit nagt unerbittlich an diesem Bauwerk. Erhaltung und Restauration dürfen nicht mehr aufgeschoben werden. Diese Aufgabe zu lösen, sind die Ungarn nicht nur ihrer Geschichte, sondern auch dem regen internationalen Interesse schuldig.

Die Budapester Basilika wurde 1851—1905 nach Plänen von József Hild und später Miklós Ybl gebaut. An den Arbeiten wirkten so bekannte Künstler mit wie Alajos Strobl, Leo Feszler, Gyula Benczur, Károly Lotz und Salviati.

Zum erstenmal führte man 1947 Renovierungsarbeiten durch. Aus unbekannten Gründen brach dabei in der Kuppel ein Feuer aus und der Schaden wurde leider mit minderwertigem Material und mangelnder Fachkenntnis behoben, so daß die Klempnerarbeiten an der mit Kupferplatten gedeckten Kuppel jetzt besonders teuer sind.

Für die Kosten kommen Kirche und Staat gemeinsam auf. Allerdings wird mit Spenden von im Ausland lebenden Ungarn und natürlich den Mitgliedern der hiesigen Glaubensgemeinde gerechnet. Kupferreste, die für die Kuppel nicht mehr benötigt werden, sollen zu Gedenkplaketten verarbeitet werden — auf einer Seite die Basilikafassade, auf der anderen der neugotische Reliquienschrein, wo die einbalsamierte Rechte des Königs aufbewahrt wird — deren Erlös ebenfalls der Restauration zugute kommt.

„Einen Moment noch", bittet Kanonikus Gábor Szabó, während er mit einem Stapel von Verträgen und Papieren der Häuserverwaltung hantiert. „Endlich wird nicht nur in der Kuppel, sondern auch hier im Pfarramt gearbeitet." Dann führt er uns über Werkzeug- und Mörtelberge, an Touristengruppen vorbei die 478 Stufen in die Kuppel hinauf.

Hundert Meter über der Stadt kleben die Arbeiter wie eine Brosche am grünen, altersschwachen Kuppelhut. Ein Blick in die Tiefe: Spielzeugdächer, Spielzeughäuser ...

„Dies ist die erste Arbeitsphase", erklärt der Kanonikus sich ans Geländer klammernd, „Schnee, Regen und Wind haben die Kupferplatten gelöst, an manchen Stellen ragen die nackten Balken des Dachstuhls in den Himmel. Endlich wird die Kuppel mit neuen Kupferplatten belegt."

Nach langem vergeblichem Suchen übernahm eine ökonomische Arbeitsgemeinschaft die Aufgabe. Ihr Chef József Faragó berichtet:

„Wir arbeiten monatlich je 250 Stunden und verdienen 12—15 000 Forint. Leider sind da auch die Krankenversicherung und die progressive Steuer sehr hoch. Wir haben im April begonnen und hoffen, bis 1985 alles zu beenden. Staat und Kirche stellen 50 Millionen Forint zur Verfügung. Daß die Arbeiten überhaupt anliefen, ist auch der Unterstützung durch Kardinal László Lékai zu verdanken."

„Ein Gewissen hatten unsere Vorgänger nicht", meint er und weist auf die einfach mit Pech verklebten Löcher in den alten Kupferplatten. Die Steinmetzarbeiten an den Türmen müssen ebenfalls ausgebessert werden, sie sind so porös, daß sie jederzeit abbrechen und in die Tiefe stürzen können. Diese Wunden verursachte der Krieg und die Zeit. Das Metall rostet, das Holz fault."

60 Doppelzentner Vogelmist mußten bisher aus der Kuppel geschaufelt werden. Durch Spalten und zerbrochene Scheiben gelangen die Tauben bis ins Kircheninnere.

Die Turmuhr gegenüber zeigt unbeirrbar elf Uhr drei. Wann werden die Zeiger weiterrücken? Und von den sechs Glocken, die 1885 in der Pester Werkstatt von Ferencz Walser gegossen wurden, fehlen fünf. Sie kamen bereits im Ersten Weltkrieg abhanden.

Das Dach, die mürben Steine, bröckelnden Türme und Gesimse ... Was bringt die Zukunft?

Kanonikus Gábor Szabó: „Auf die Gefahren wurde vor zehn Jahren zum erstenmal hingewiesen. Damals hätte die Rekonstruktion 176 Millionen Forint gekostet. Der jetzigen Dokumentation zufolge beträgt der Kostenaufwand mehrere 100 Millionen Forint, und die Arbeiten werden mindestens bis zur Jahrtausendwende dauern."

Tibor Franka

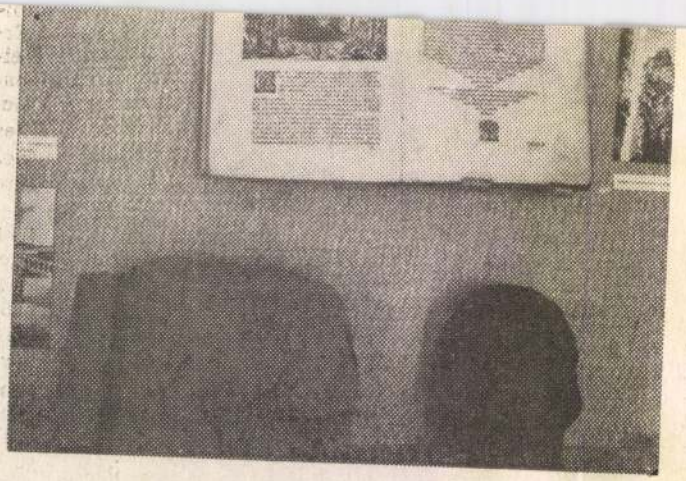

Blick in die Ausstellung „Medicina in Pannonia"

die

Mutter

am Ba

ihre Gä
holen s
14jährig
landsun
die m
der Zah
Burgenl

Neben täglich vier Stunden Beschäftigung, wo sie sich unter fachkundiger Anleitung von Pädagogen das Ungarische, die Sprache ihrer Eltern und Großeltern aneignen, bleibt noch genug Zeit zum Baden, für Sport-

■ *Die bekannte Pianist*
Annie Fischer gab unläng

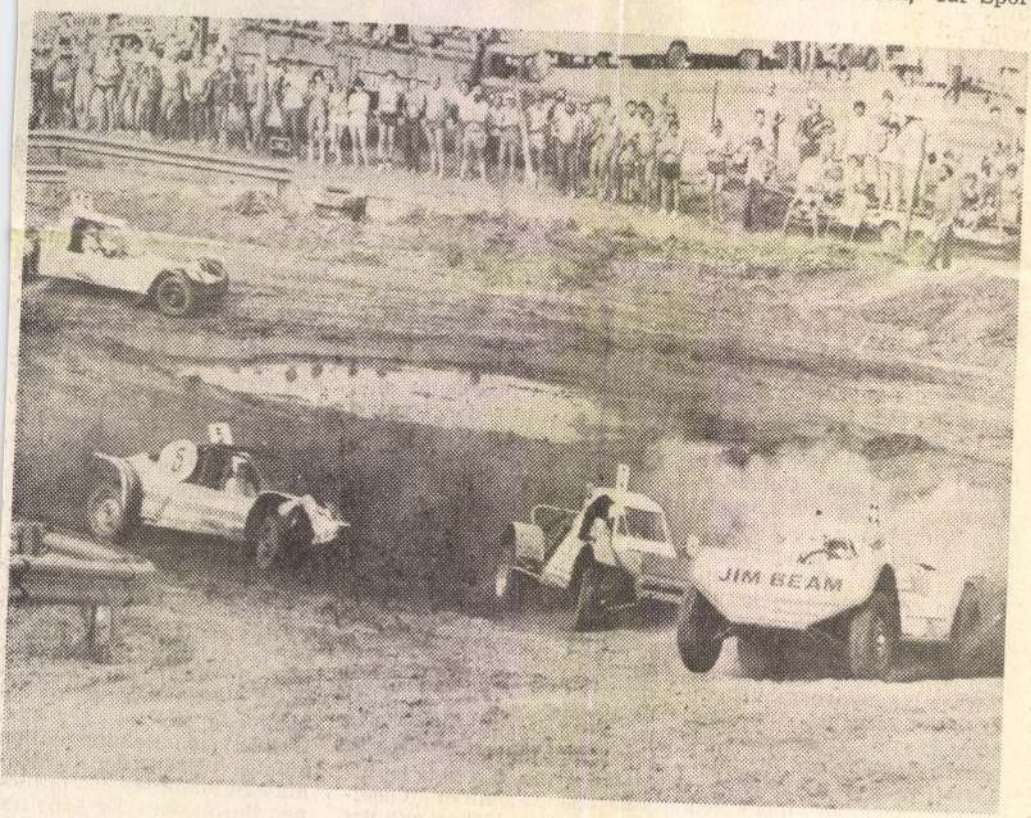

Der Österreicher Karl Wöber (ganz rechts) siegte nach — im wahrsten Sinne des Wortes — heißem Kampf beim internationalen Skála bau-Autocross in Pécel (Komitat Pest)

Gastronomie im Bu

RESTAU
„FEHÉR

Das Restaurant „FEHI
GALAMB" („Zur Weiß
Taube") in der Szenth
romság utca befindet si
in unmittelbarer Nähe d
Matthiaskirche. Man m
Glück haben, um im kü
len Weinkeller oder
oberen Restaurant oh
Vorbestellung Platz zu b
kommen. Das Haus h
seit seiner Eröffnung
Jahre 1856 regen Zula
Zunächst kehrten hier
erster Linie die italie
schen Steinmetze, die
der Matthiaskirche arb
teten, ein, später wurd
die Budaer Aristokrat
Stammgäste, bis dann d
Gaststätte auch bei a
ländischen Touristen se
beliebt wurde. Der na
hafte ungarische Meiste
koch Imre Gundel h
schrieb in seinem gastr
nomischen Reiseführ
folgenden Fall: E
Schwede fand derart G

HILD JÁNOS

Elegáns palota a Belvárosban

Százhatvan éve áll jelenlegi formájában a Vármegyeháza – Három építész munkáját dicséri a háztömb harmóniája

A Belváros egyik érdekes épületegyüttese a jelenlegi formájában 160 éve álló pesti Vármegyeháza hármas tagolású tömbje. A három eltérő iskolázottságú, más-más felfogású építész – Hild János, Hofrichter József, Zitterbach Mátyás – elképzelése szerint megvalósított épületek harmonikus egésszé formálódtak. A jelenlegi tömb középső része épült meg legkorábban, a Városház utcára néző főépület készült el a legkésőbb, 1841-ben.

Az udvar Hild tervezte reprezentatív gyűlési termához közvetlenül csatlakoztak egykor a börtöncellák a függőfolyosóval ellátott részen

A Városház utcai főépület terveit Zitterbach Mátyás készítette, a homlokzat háromíves kapubejáratának kocsibejárója bontja meg az árkádsor ritmusát

Pest vármegye nemesi szervezete Buda török kézre kerülése után sem zilálódott szét. Három évvel Buda visszafoglalása után Esterházy Pál nádor, a vármegye főispánja javaslatára a rendek állandó székházat vettek a Várban, az Úri utca 19. szám alatt. A képviselők azonban úgy vélték: a császári hatóságoktól távolabb, Pesten kéne letelepedni, s 1695–96 telén meg is vásároltak egy emeletes középkori épületet az Irgalmasok, a későbbi Gránátos, azaz a mai Városház utcában, és a renoválás után, 1697-ben ide költözött a Vármegyeháza.

A székház átépítésével, bővítésével az ezerhétszázas évek utolsó harmadában kezdtek foglalkozni. Végül is a ma is meglévő tömb középső részének építésével kezdődhetett meg a munka Hild János tervei alapján. Az alapkövet 1805. augusztus 4-én József nádor, a vármegye főispánja helyezte el a földben.

Hild nemcsak tervezője volt az épületnek, hanem kivitelező építőmestere is. Halálával, 1811-ben leállt a munka, az északi rész csonka maradt egészen 1850-ig. Hild tervei azonban idejében számoltak a már meglévő épületekkel. A szabad udvarban, a főépület tengelyében helyezte el a Gyűlési Palotát és a kápolnát is. A telek két oldalán keresztszárnyakkal összekötött szárnyépületeket emelt. A közgyűlési teremtől a kápolnáig terjedő udvari szárny a második világháború alatt oly mértékben megrongálódott, hogy le kellett bontani. Az impozáns gyűlési terem galériája valamikor körbefutott, de a század vége felé, egy átalakítás alkalmából, megbontották. A Pestre látogató Kazinczy Ferenc így írt róla: „Ha valami Pesten, a Vármegye gyűlési palotája, érdemli a látást...".

A reprezentatív teremhez közvetlenül csatlakoztak az egykori börtöncellák. Börtönök voltak a kápolnaszárnyban is, amelynek alaprajza nyolcszög alakú, eredeti formájában három emelt magas belső terét kupola fedte. A székházban egészen 1921-ig használták a börtönöket, ekkor költöztették át a Fő utcában elkészült épületbe, a bírósággal és az ügyészséggel együtt. A cellák helyén hivatali helyiségek lettek, új függőfolyosóval. A kápolnát pedig a megye levéltára vehette birtokba, amely idén költözik a 2000-ben átadott új épületébe.

Az Újvilág – ma Semmelweis – utca felé való terjeszkedést sürgette, hogy a kibővült vármegyeháza is szűknek bizonyult. 1821-ben először Hofrichter József kapott megbízást az istállókat és a tűzoltókocsik fészereit is magában foglaló épület tervezésére. Felkérték rá Pollack Mihályt is, sőt harmadik terv is készült, a benyújtott költségvetések revizora Detsy József és a megyei építőmester, Düttrich József közreműködésével.

Az építkezés helyett évekig csak viták folytak, egészen 1828-ig, amikor a közgyűlés elfogadta – az eredeti elképzelésektől ugyan lényegesen eltérő – „...építő mester Hofrichter által készített rajzokat...". Egy évvel később kezdetét vette az építkezés is, amely 1832-ig tartott.

A szakértők szerint Hofrichter világi épületei közül a megyeháza lakóépülete – elsősorban tartózkodó jellege miatt – lett a legkimagaslóbb alkotás. Az utcáról nézve a síkban tartott homlokzat egyenletes ritmusát a félköríves, hatalmas kapu bontotta meg. Az udvari front, két oldalszárnyán függőfolyosóval, puritán egyszerűségű, nem hivalkodó a lépcsőház sem. A tágas udvar egyik oldalán helyezték el az istállókat, másik oldalán pedig a tűzoltókocsikat.

De ez az építkezés is befejezetlen maradt, csak az 1850-es években, helyszükséglet szerinti bővítéssel nyert befejezést. Az épületet legutóbb az 1970-es években tatarozták és alakították át.

Bár a korabeli árvízi térkép szerint 1838 márciusában a vízmagasság alig érte el a fél métert a mai Városház utcában, a Vármegyeháza legrégebbi, egyemeletes épülete megroskadt. Hiába támasztották alá, a víz levonulása után a falak tovább repedeztek. Miután kiderült, hogy helyreállítása lehetetlen, március 21-én a közgyűlés úgy döntött, új épületre van szükség. Meghívásos pályázatot hirdettek Pollack Mihály, Hild József, ifj. Zitterbach Mátyás és Kasselik Ferenc részvételével. A megadott időpontig sem Pollack, sem Hild nem küldött terveket, így Zitterbach Mátyás kapta a megbízást. Az épület 1841 májusában elkészült, csak a belső munkák voltak hátra, s a tél folyamán be is költözött a vármegye új otthonába, Pest egyik legszebb klasszicista palotájába.

A palota különlegessége a homlokzat. Zitterbach a timpanont tartó hat korinthoszi oszlop mögötti falsíkot mélyebbre süllyesztette az oldalszárnyak falainál. A laikusoknak is szembetűnik, ezzel sikerült az épület méreteit, plaszticitását, monumentalitását illúziókeltő eszközökkel fokozni. Sajátos megoldású a háromíves diadalív motívumos kapubejárat. Csupán a kocsibejáró nagyobb, a középső ív bontja meg a homlokzati árkádsor ritmusát, a két oldalsó személy bejárat mérete azonos az árkádokéval.

Az udvart közrefogó U alakú árkádsor mind a három szinten végigfut. Innen lehet bejutni a hivatali helyiségekbe. Az első emelet kialakítása reprezentatívabb, mint a másik két szinté, itt volt a főispán hivatala, az első alispán hétszobás szállása, valamint a Cancellaria.

A Vármegyeháza mai látványának kialakításában később szerepe volt még egy építésznek, Imrényi Szabó Imrének is. A második világháború károsainak helyreállítása során ő bontatta le a szinte teljesen megsemmisült, a közgyűlési teremtől a kápolnáig terjedő udvari szárnyat, s a bontás helyén kialakította a ma látható új homlokzatot. Ugyancsak ő bontotta le a Hofrichter által tervezett épületrész második emeleti függőfolyosóját.

Pest megye önkormányzata a hagyományoknak megfelelően nem zárja el az épületet a nagyközönség előtt. Nyaranta a díszudvar hangversenyeknek és más rendezvényeknek ad otthont, s a kíváncsiskodók a hivatali idő alatt is bármikor átsétálhatnak a három udvaron. Eligazításukat a millennium alkalmából készített rövid ismertető is segíti.

Viktor Sándor

Provance várja Szentendrét

A MűvészetMalomból Franciaországba utazik a tárlat

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

Franciaországba utaztatja Szentendre annak a kiállításnak az anyagát, amely tegnap nyílt meg a MűvészetMalomban. A település testvérvárosában, a Marseille közelében fekvő Salon de Provance-ban ugyanis ősz végén csaknem egy hónapos kulturális rendezvénysorozatot tartanak. A programon bemutatkozik Szentendre is. A franciák ízelítőt kaphatnak a gasztronómiai, zenei, tánc- és fotóművészeti termésből, lesznek népzenei produkciók és gyermekrajz-kiállítás is.

A jelenleg itthon látható tárlaton elsősorban a mintegy száz szentendrei képző- és iparművész mutatja be munkáját – mondta el *Magyar Éva*, a franciaországi fesztivált szervező Chouchou nevű civil szervezet tagja.

A malombeli tárlatra az összes francia érdekeltségű magyarországi cég és magyar vállalatok képviselői is meghívást kaptak: a szervezők a közönségén kívül a lehetséges szponzorok figyelmét is szeretnék felhívni. A fesztivál költségvetése ugyanis nagyobbnak ígérkezik, mint amennyi pénz eddig összegyűlt. A vendéglátók garantálják a szállást és az étkezést, de az utazás egyéb költségeit a magyar félnek kell állnia. A négyszer négy hét végén zajló nagyszabású fesztiválhoz pedig a pályázaton nyert 2,8 millió és az önkormányzat által adott 4 millió forint nem elegendő.

R. V.

Paletta

KIRÁLYOK ÉS MŰVÉSZEK BÁLJA címmel jótékony célú rendezvény lesz ma este hét órától az Erzsébetligeti Színházban (XVI. kerület, Hunyadvár utca 43/C). Az eseményen tartják meg a Cigányzenekarok Millenniumi Országos Versenyének döntőjét, fellép a Fáklya Művészegyüttes, dr. Pálfi István és az Új Taigetosz Együttes, Oláh Viktor és Cigányzenekara, valamint Bagdi Erzsi.

ADAM GÉCZY Tündérmesék a múlt századból című fotókiállításához kapcsolódva Babarczy Eszter művészettörténész beszélget a művésszel és a meghívott vendégekkel hétfő délután öt órától a Trafó Galériában (IX. kerület, Liliom utca 41.).

A MAGYAR MŰHELY szerkesztői, valamint a MAMŰ Társaság tagjai várják az érdeklődőket a folyóirat estjére, kedd este hét órára a MAMŰ Pincébe (VII. kerület, Danjanich utca 39.). Az esten bemutatják a lap közelmúltban megjelent, a Magyar Műhely találkozók elméleti hozadékát feldolgozó különszámát.

UFÓ- ÉS PARAPSZICHOLÓGIAI kongresszust rendeznek ma és holnap az Újpesti Gyermek- és Ifjúsági Házban (IV. kerület, István út 17–19.). A nemzetközi eseményen a téma szakértői tartanak előadásokat, szó lesz a tenyérjóslásról, az álomfejtésről és filmeket is nézhetnek az érdeklődők.

Hét végi klubkínálat

A hét végén négy klubban, különböző stílusban szólal meg az elektronikus zene. A nemrég újra megnyílt Fáklya Klubban (VI. kerület, Csengery utca 69.) például útjára indul a World of Goa sorozat, amelyre egy-egy külhoni lemezlovast is meghívnak. Ezúttal az indiai dj *Roopak* lép fel *Radzsa*, *Ashipu* és *Dolphin* mellett. Vasárnap ugyanitt a Trance & Techno Café keretében fog zenélni *Soundsmith, Függöny* és *UFI*.

Az óbudai Supersonic Technikumban (Pacsirtamező utca 41.) Tech Zone címmel rendeznek partit, dj *Grega, Bence, Snoopy, Mike* és *Experte* közreműködésével.

Ugyancsak szombaton, a VIII. kerületi Jailhouse-ban (Tűzoltó utca 41.) az úgynevezett progresszív breakbeat stílus lesz az uralkodó, TB-Gonnal és Marvinnal.

A tegnap kezdődött, háromnapos Pszichológusnapok rendezvénysorozaton, az Almássy téri központban ma fellép a Neo, az Amorf Ördögök és Yonderboi, vasárnap pedig a Besh O Drom.

G. P.

Animációs Dimenziók

A grafikusművész, animációsfilm-rendező Cakó Ferenc két rem, a Hamu, a Homok dala, a Fészek, a Vízió, a Labirintus, a

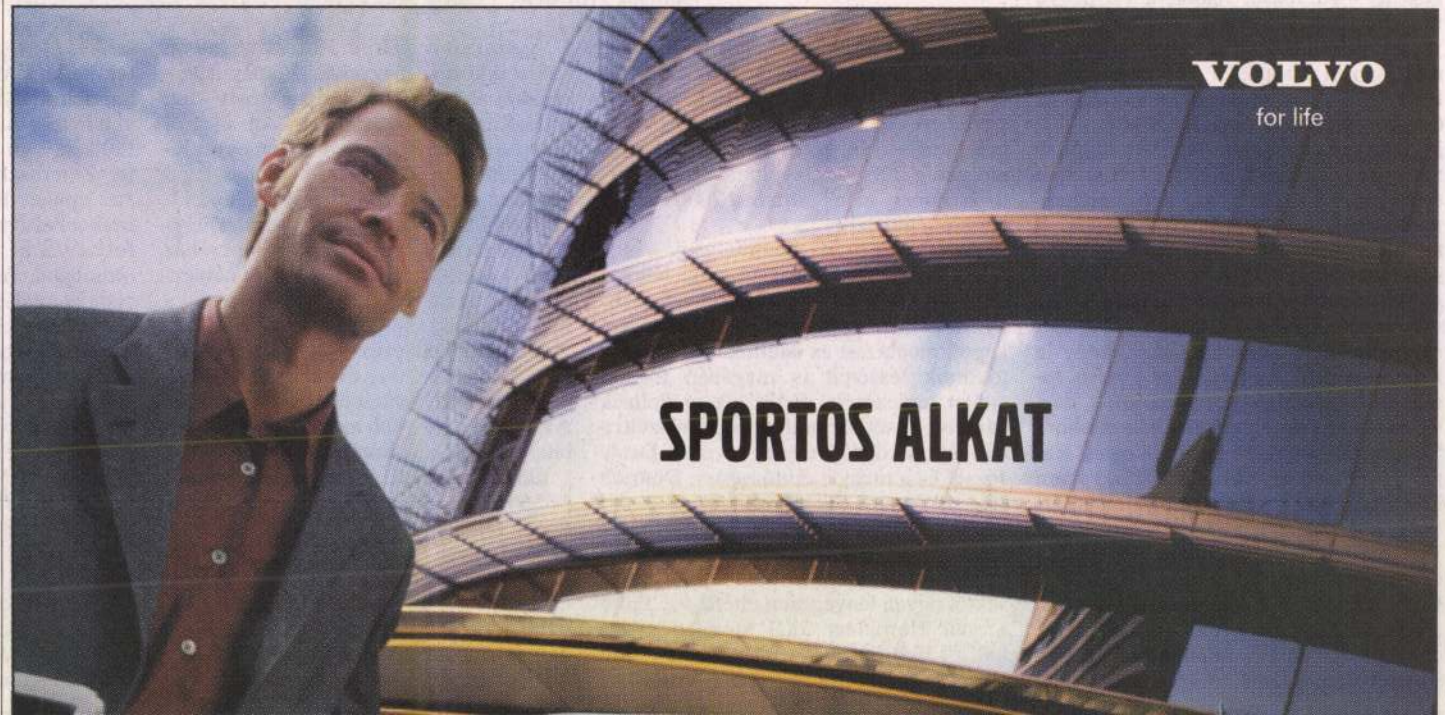

HILD James

Provance várja Szentendrét

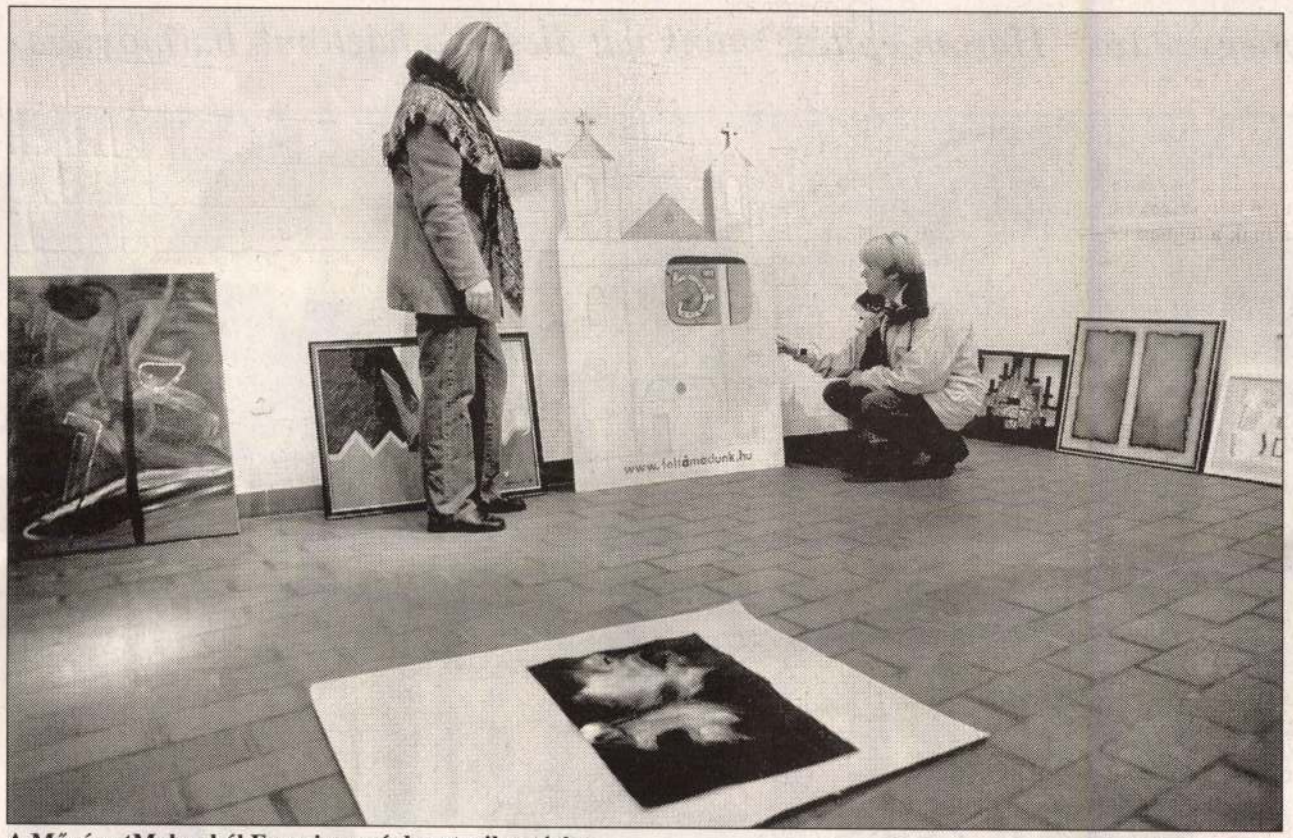

A MűvészetMalomból Franciaországba utazik a tárlat

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

Franciaországba utaztatja Szentendre annak a kiállításnak az anyagát, amely tegnap nyílt meg a MűvészetMalomban. A település testvérvárosában, a Marseille közelében fekvő Salon de Provance-ban ugyanis ősz végén csaknem egy hónapos kulturális rendezvénysorozatot tartanak. A programon bemutatkozik Szentendre is. A franciák ízelítőt kaphatnak a gasztronómiai, zenei, tánc- és fotóművészeti termésből, lesznek népzenei produkciók és gyermekrajz-kiállítás is.

A jelenleg itthon látható tárlaton elsősorban a mintegy száz szentendrei képző- és iparművész mutatja be munkáját – mondta el *Magyar Éva*, a franciaországi fesztivált szervező Chouchou nevű civil szervezet tagja.

A malombeli tárlatra az összes francia érdekeltségű magyarországi cég és magyar vállalatok képviselői is meghívást kaptak: a szervezők a közönségén kívül a lehetséges szponzorok figyelmét is szeretnék felhívni. A fesztivál költségvetése ugyanis nagyobbnak ígérkezik, mint amennyi pénz eddig összegyűlt. A vendéglátók garantálják a szállást és az étkezést, de az utazás egyéb költségeit a magyar félnek kell állnia. A négyszer négy hét végén zajló nagyszabású fesztiválhoz pedig a pályázaton nyert 2,8 millió és az önkormányzat által adott 4 millió forint nem elegendő.

R. V.

PALETTA

KIRÁLYOK ÉS MŰVÉSZEK BÁLJA címmel jótékony célú rendezvény lesz ma este hét órától az Erzsébetligeti Színházban (XVI. kerület, Hunyadvár utca 43/C). Az eseményen tartják meg a Cigányzenekarok Millenniumi Országos Versenyének döntőjét, fellép a Fáklya Művészegyüttes, dr. Pálfi István és az Új Taigetosz Együttes, Oláh Viktor és Cigányzenekara, valamint Bagdi Erzsi.

ADAM GÉCZY Tündérmesék a múlt századból című fotókiállításához kapcsolódva Babarczy Eszter művészettörténész beszélget a művésszel és a meghívott vendégekkel hétfő délután öt órától a Trafó Galériában (IX. kerület, Liliom utca 41.).

A MAGYAR MŰHELY szerkesztői, valamint a MAMŰ Társaság tagjai várják az érdeklődőket a folyóirat estjére, kedd este hét órára a MAMŰ Pincébe (VII. kerület, Danjanich utca 39.). Az esten bemutatják a lap közelmúltban megjelent, a Magyar Műhely találkozók elméleti hozadékát feldolgozó különszámát.

UFÓ- ÉS PARAPSZICHOLÓGIAI kongresszust rendeznek ma és holnap az Újpesti Gyermek- és Ifjúsági Házban (IV. kerület, István út 17–19.). A nemzetközi eseményen a téma szakértői tartanak előadásokat, szó lesz a tenyérjóslásról, az álomfejtésről és filmeket is nézhetnek az érdeklődők.

Hét végi klubkínálat

A hét végén négy klubban, különböző stílusban szólal meg az elektronikus zene. A nemrég újra megnyílt Fáklya Klubban (VI. kerület, Csengery utca 69.) például útjára indul a World of Goa sorozat, amelyre egy-egy külhoni lemezlovast is meghívnak. Ezúttal az indiai dj *Roopak* lép fel *Radzsa*, *Ashipu* és *Dolphin* mellett. Vasárnap ugyanitt a Trance & Techno Café keretében fog zenélni *Soundsmith*, *Függöny* és *UFI*.

Az óbudai Supersonic Technikumban (Pacsirtamező utca 41.) Tech Zone címmel rendeznek partit, dj *Grega*, *Bence*, *Snoopy*, *Mike* és *Experte* közreműködésével.

Ugyancsak szombaton, a VIII. kerületi Jailhouse-ban (Tűzoltó utca 41.) az úgynevezett progresszív breakbeat stílus lesz az uralkodó, TB-Gonnal és Marvinnal.

A tegnap kezdődött, háromnapos Pszichológusnapok rendezvénysorozaton, az Almássy téri központban ma fellép a Neo, az Amorf Ördögök és Yonderboi, vasárnap pedig a Besh O Drom.

G. P.

Animációs Dimenziók

A grafikusművész, animációsfilm-rendező Cakó Ferenc két évtizedes alkotói munkájából ad

rem, a Hamu, a Homok dala, a Fészek, a Vízió, a Labirintus, a Zénó és Töf-töf elefánt című tv-sorozatok, reklámfil

Elegáns palota a Belvárosban

Százhatvan éve áll jelenlegi formájában a Vármegyeháza – Három építész munkáját dicséri a háztömb harmóniája

A Belváros egyik érdekes épületegyüttese a jelenlegi formájában 160 éve álló pesti Vármegyeháza hármas tagolású tömbje. A három eltérő iskolázottságú, más-más felfogású építész – Hild János, Hofrichter József, Zitterbach Mátyás – elképzelése szerint megvalósított épületek harmonikus egésszé formálódtak. A jelenlegi tömb középső része épült meg legkorábban, a Városház utcára néző főépület készült el a legkésőbb, 1841-ben.

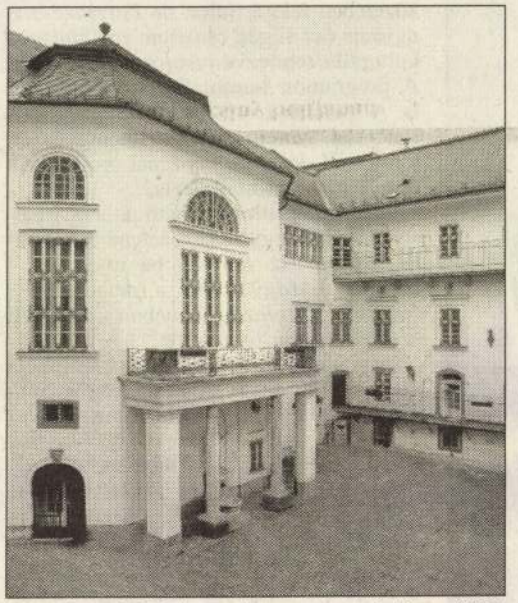

Az udvar Hild tervezte reprezentatív gyűlési terméhez közvetlenül csatlakoztak egykor a börtöncellák a függőfolyosóval ellátott részen

A Városház utcai főépület terveit Zitterbach Mátyás készítette, a homlokzat háromíves kapubejáratának kocsibejárója bontja meg az árkádsor ritmusát

Pest vármegye nemesi szervezete Buda török kézre kerülése után sem zilálódott szét. Három évvel Buda visszafoglalása után Esterházy Pál nádor, a vármegye főispánja javaslatára a rendek állandó székházat vettek a Várban, az Úri utca 19. szám alatt. A képviselők azonban úgy vélték: a császári hatóságoktól távolabb, Pesten kéne letelepedni, s 1695–96 telén meg is vásároltak egy emeletes középkori épületet az Irgalmasok, a későbbi Gránátos, azaz a mai Városház utcában, és a renoválás után, 1697-ben ide költözött a Vármegyeháza.

A székház átépítésével, bővítésével az ezerhétszázas évek utolsó harmadában kezdtek foglalkozni. Végül is a ma is meglévő tömb középső részének építésével kezdődhetett meg a munka Hild János tervei alapján. Az alapkövet 1805. augusztus 4-én József nádor, a vármegye főispánja helyezte el a földben.

Hild nemcsak tervezője volt az épületnek, hanem kivitelező építőmestere is. Halálával, 1811-ben leállt a munka, az északi rész csonka maradt egészen 1850-ig. Hild tervei azonban idejében számoltak a már meglévő épületekkel. A szabad udvarban, a főépület tengelyében helyezte el a Gyűlési Palotát és a kápolnát is. A telek két oldalán keresztszárnyakkal összekötött szárnyépületeket emelt. A közgyűlési teremtől a kápolnáig terjedő udvari szárny a második világháború alatt oly mértékben megrongálódott, hogy le kellett bontani. Az impozáns gyűlési terem galériája valamikor körbefutott, de a század vége felé, egy átalakítás alkalmából, megbontották. A Pestre látogató Kazinczy Ferenc így írt róla: „Ha valami Pesten, a Vármegye gyűlési palotája, érdemli a látást...".

A reprezentatív teremhez közvetlenül csatlakoztak az egykori börtöncellák. Börtönök voltak a kápolnaszárnyban is, amelynek alaprajza nyolcszög alakú, eredeti formájában három emelt magas belső terét kupola fedte. A székházban egészen 1921-ig használták a börtönöket, ekkor költöztették át a Fő utcában elkészült épületbe, a bírósággal és az ügyészséggel együtt. A cellák helyén hivatali helyiségek lettek, új függőfolyosóval. A kápolnát pedig a megye levéltára vehette birtokba, amely idén költözik a 2000-ben átadott új épületébe.

Az Újvilág – ma Semmelweis – utca felé való terjeszkedést sürgette, hogy a kibővült vármegyeháza is szűknek bizonyult. 1821-ben először Hofrichter József kapott megbízást az istállókat és a tűzoltókocsik fészereit is magában foglaló épület tervezésére. Felkérték rá Pollack Mihályt is, sőt harmadik terv is készült, a benyújtott költségvetések revizora Detsy József és a megyei építőmester, Düttrich József közreműködésével.

Az építkezés helyett évekig csak viták folytak, egészen 1828-ig, amikor a közgyűlés elfogadta – az eredeti elképzelésektől ugyan lényegesen eltérő – „...építő mester Hofrichter által készített rajzokat...". Egy évvel később kezdetét vette az építkezés is, amely 1832-ig tartott.

A szakértők szerint Hofrichter világi épületei közül a megyeháza lakóépülete – elsősorban tartózkodó jellege miatt – lett a legkimagaslóbb alkotás. Az utcáról nézve a síkban tartott homlokzat egyenletes ritmusát a félköríves, hatalmas kapu bontotta meg. Az udvari front, két oldalszárnyán függőfolyosóval, puritán egyszerűségű, nem hivalkodó a lépcsőház sem. A tágas udvar egyik oldalán helyezték el az istállókat, másik oldalán pedig a tűzoltókocsikat.

De ez az építkezés is befejezetlen maradt, csak az 1850-es években, helyszükséglet szerinti bővítéssel nyert befejezést. Az épületet legutóbb az 1970-es években tatarozták és alakították át.

Bár a korabeli árvízi térkép szerint 1838 márciusában a vízmagasság alig érte el a fél métert a mai Városház utcában, a Vármegyeháza legrégebbi, egyemeletes épülete megroskadt. Hiába támasztották alá, a víz levonulása után a falak tovább repedeztek. Miután kiderült, hogy helyreállítása lehetetlen, március 21-én a közgyűlés úgy döntött, új épületre van szükség. Meghívásos pályázatot hirdettek Pollack Mihály, Hild József, ifj. Zitterbach Mátyás és Kasselik Ferenc részvételével. A megadott időpontig sem Pollack, sem Hild nem küldött terveket, így Zitterbach Mátyás kapta a megbízást. Az épület 1841 májusában elkészült, csak a belső munkák voltak hátra, s a tél folyamán be is költözött a vármegye új otthonába, Pest egyik legszebb klasszicista palotájába.

A palota különlegessége a homlokzat. Zitterbach a timpanont tartó hat korinthoszi oszlop mögötti falsíkot mélyebbre süllyesztette az oldalszárnyak falainál. A laikusoknak is szembetűnik, ezzel sikerült az épület méreteit, plaszticitását, monumentalitását illúziókeltő eszközökkel fokozni. Sajátos megoldású a háromíves diadalív motívumos kapubejárat. Csupán a kocsibejáró nagyobb, a középső ív bontja meg a homlokzati árkádsor ritmusát, a két oldalsó személy bejárat mérete azonos az árkádokéval.

Az udvart közrefogó U alakú árkádsor mind a három szinten végigfut. Innen lehet bejutni a hivatali helyiségekbe. Az első emelet kialakítása reprezentatívabb, mint a másik két szinté, itt volt a főispán hivatala, az első alispán hétszobás szállása, valamint a Cancellaria.

A Vármegyeháza mai látványának kialakításában később szerepe volt még egy építésznek, Imrényi Szabó Imrének is. A második világháború károsainak helyreállítása során ő bontatta le a szinte teljesen megsemmisült, a közgyűlési teremtől a kápolnáig terjedő udvari szárnyat, s a bontás helyén kialakította a ma látható új homlokzatot. Ugyancsak ő bontotta le a Hofrichter által tervezett épületrész második emeleti függőfolyosóját.

Pest megye önkormányzata a hagyományoknak megfelelően nem zárja el az épületet a nagyközönség előtt. Nyaranta a díszudvar hangversenyeknek és más rendezvényeknek ad otthont, s a kíváncsiskodók a hivatali idő alatt is bármikor átsétálhatnak a három udvaron. Eligazításukat a millennium alkalmából készített rövid ismertető is segíti.

Viktor Sándor

HILD János építész

Pest első városépítésze volt

Százkilencven éve halt meg Hild János – Korábban hiányzott a gyakorlatból minden szabályozás

A Hildek nélkül Budapest – és még néhány magyar város – nem lenne az, ami. A család pesti ága Hild János leszármazottja, ő az ausztriai Salesben született 1766-ban és 190 éve, 1811. március 22-én halt meg Pesten. Vencel testvére lett a soproni Hildek őse, apjuk, Adalbert a 18. századi Bécsben működött építőmesterként. Két fia nála kezdte a szakmát, de János olaszországi tanulmányokat is folytatott. Húszéves korában Nagyszombatról hívták Pestre, hogy a később a levert szabadságharc rossz emlékű szimbólumává lett Újépület építkezését vezesse. A növekvő falak között szerezte első építő tapasztalatait a gyermek Hild József, aki később Pollack Mihály mellett a reformkor legjelentősebb klasszicista építészévé vált. Ez a klasszicizmus egyszerre fejezte ki a felvilágosult abszolutizmusrend-eszményét, de a megyeszékhelyeken a magyar rendek függetlenségi törekvéseit is. Rend és rendek, több mint szójáték. A benne rejlő ellentmondások nemcsak a politikában, de a korabeli magyar városfejlődésben is megmutatkoztak. A török kivonulása után semmilyen korlátozás nem gátolta az újjáépítést. Pesten és Budán a városvezetők örültek, ha új betelepülők építkeztek a romokon. A fejlődésnek azonban egy ponton túl nem kedvezett ez a kaotikus helyzet.

József nádor, látva Hild János tehetségét, azzal bízta meg 1805-ben, hogy dolgozza ki Pest városrendezési tervét, gondoljon az utakra, csatornázásra, a parkokra – ez a nádor szívügye volt –, és az ezekből következő rendezett beépítés szabályozására. Addig csak egy kisebb terv állt rendelkezésre a Lipótváros Újépület körüli rendezésére, melyet Balla Antal megyei főépítész készített – és amely Pollencig József metszetén maradt fenn. Hild és a nádor 26 pontból álló városfejlesztési programot és a Szépítő Bizottmány megalakulására vonatkozó javaslatot dolgozott ki. Hild tervét felterjesztették Bécsbe, és várták. Évekig. Közben az államtanácsnál is lobbiztak, mely végül a nádor többszöri sürgetésére 1809. július 29-én jóváhagyta a mai Nagykörúton belüli területre vonatkozó elképzeléseket, melyeket vagy ötven évig szem előtt tartottak a várost érintő döntésekben.

A Szépítő Bizottmány a tervfelülvizsgáló albizottság előterjesztésére, Szentiványi Bonaventura elnökletével ítélte meg a terveket, amelyeknek illeszkedniük kellett Hild János városrendezési terveibe. Fontos volt az országutakhoz kapcsolódó főutak tiszteletben tartása. Végül ezek kapun kívüli hatósugarában fejlődtek a „külvárosok", a Lipót-, Teréz-, Erzsébet-, József- és Ferencváros. Hild nem sokáig élvezte sikerét, három évvel később, negyvenöt évesen meghalt. Olyan nagy tiszteletben állt, hogy ettől kezdve özvegye, Klára is rendelkezett „tervezői jogosultsággal", és a Hild cég stróman nélkül is működhetett.

Az egyre sikeresebb Szépítő Bizottmány 1839-ben új építési szabályzatot alkotott, meghatározva a házak magasságát, párkányvonalait és az ablakritmust: nyolc lábban határozták meg az ablakok tengelytávolságát. Ez a körültekintés élenjáró vívmány volt európai összehasonlításban is. Pest a külföldiek szemében is az egyik legegységesebb, és Dunaparti beépítésével, talán a kor legszebb „modern" európai városa volt. Mert az építészek a kötöttségek között is fantáziával és nívós társművészeti elemekkel tudták oldani a rendet. József nádor egy jelentésében megfogalmazta: Pest-Buda a Monarchia legszebb városává lesz. A konzervatív Buda is megalakította az Építészeti Bizottságot és ezzel fél évszázadnyi előrelátással megalapozta a majdani városegyesítés lehetőségét.

Jelentőségét Pest fejlődése példázza. Úttörő módon, egyszerre tudott racionális, politikai és esztétikai tényezőket kezelni.

1821-ben, tíz évvel Hild János halála után, Schams Ferenc a Szépítőbizottmányt értékelve már komoly eredményeket összegezhetett: „Elkészült a Német Színház, a városkapukat és városfalakat lerombolták, így Pest egybeolvadhat az elővárosokkal. Új utcák, közterek, jelentős középületek palotái épülhettek meg, és a belvárosból a bűzös, piszkos és hangos ipart kitelepítették." A vágóhidakat és bőrfeldolgozókat határozott elhatározással kitelepítették a gyorsan lakóterületté váló egykori perifériákról. Talán ebben is példát vehetnénk eleinktől, ma, amikor a városrendezés már a környezetvédelem tudományos alapokon kidolgozott elveire is támaszkodhat.

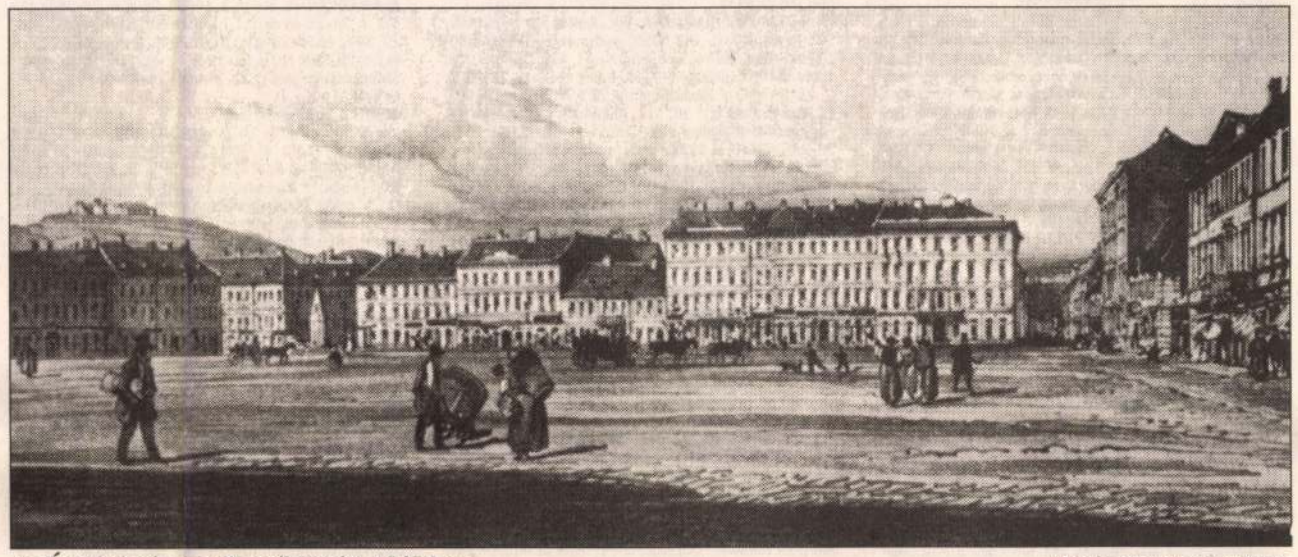

Az Új vásártér (ma Erzsébet tér) 1845-ben... FORRÁS: BUDAPEST TÖRTÉNETE

...s alig húsz évvel korábban, a területrendezés előtt FORRÁS: BUDAPEST TÖRTÉNETE

1849-ben a bizottmány tovább javította az építési szabályzatot, pontosítva a tervek formai kötelmeit: rendelkezett a tűzfalakról, korlátozta a telekuzsorát, meghatározta az építőanyagok minőségét, és gondoskodott a zömében már háromszintes épületek alapozásának ellenőrzéséről.

Ez a gondosság olykor persze költségnövelő tényező is lehetett. Bosszantotta is a polgárt, Széchenyinek kellett latba vetnie tekintélyét a Szépítő Bizottmány fennmaradásáért, amelynek 1848 tavaszán elnöki teendőit is elvállalta. Ekkortól a jegyzőkönyveket magyarul írták. Ezzel is összefügg, hogy 1856-ban a „rebellis"-nek ítélt hivatalt az udvar feloszlatta. Majd csak a kiegyezés után, 1870-től újul meg: a Közmunkák Tanácsának keretei között.

Hild János inkább műszaki beállítottságú ember volt, mégis igen artisztikus, soha meg nem valósult terveket is készített a Nemzeti Múzeumra – még a Hatvani utcába. Rajzolt színház- és vigadótervet. Néhány főművet meg is építhetett: a pesti Megyeháza ma varázslatos hangulatú középső részét és a szép mezőhegyesi lovardát. Két finomabb léptékű és elegáns ízlésű munkát is Hild János alkotott: a szervita konvent részére építette át a mester a Martinelli téri rendházat, melyet 1872-ben Diescher József épületével váltottak fel. Ugyancsak mostoha sorsa van a Belvárosi-plébániatemplom Hild János által 1801-ben épített bronz oszlopfejes márvány főoltárának, melyet 1890-ben áttelepítettek a rákoskeresztúri templomba, hogy Steindl Imre Zsolnay-majolika oltárának helyet csináljanak. Mind Diescher, mind Steindl munkája később, a második világháborúban elpusztult...

Hild életművének jelentőségét Pest fejlődése példázza. Az építészettörténet – leginkább a Hildekkel foglalkozó Rados Jenő professzor – óvatosnak ítélte Hild János tervét. Pedig realista volt, terve kivitelezhetőnek bizonyult. Úttörő módon, egyszerre tudott racionális, politikai és esztétikai tényezőket kezelni. Végeredményben ma is a történelmi körülmények által késleltetett, lassú fejlődést követő, hirtelen nyakunkba szakadó növekedés gondjain kell úrrá lenniük a városvezetőknek: egyéni érdekek és szubjektív ítéletek között rátalálniuk a helyes útra. Elkelne egy-két, Hildhez foghatóan határozott és jó szemű városrendező, a sokban hasonló, de jóval bonyolultabb és jóval nagyobb léptékű fővárosi feladatok megoldására.

Szegő György

A FŐVÁROSI MOZIK MŰSORA MÁRCIUS 22-TŐL 28-IG

A szövegben a gyártó országot csak kezdőbetűvel vagy rövidítve jelöljük. Egyéb rövidítések: mb.: magyarul beszélő, *14 éven alul nem ajánlott; ** Csak 16 éven felülieknek; *** 18 éven felülieknek; K: kísérőfilm, H: híradót is játszanak. A budapesti mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt egy órával, aznapra és egy napra előre. Csak délután működő mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt másfél órával, aznapra és három napra előre.

A HÉT FILMBEMUTATÓI:

FÉRFIBECSÜLET (Men of Honor). Színes, feliratos am. film* **Mammut Budai Moziközpont, Campona Ster Century, Cinema City V.I.P., Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Westend Ster Century** MAJDNEM HÍRES (Almost Famous) Színes, feliratos am. film* **Mammut Budai Moziközpont, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Westend Ster Century** MALENA (Malena) Színes, feliratos olasz film*** **Cinema City V.I.P., Művész, Puskin, Westend Ster Century** SÁTÁNKA (Little Nicky) Színes, magyarul beszélő am. film* **Mammut Budai Moziközpont, Campona Ster Century, Cinema City Csepel, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Óbuda, Kossuth, Westend Ster Century**

BUDAPEST FILM
SZEMÉLYES FILMINFORMÁCIÓS SZOLGÁLAT
telefonszáma: 459-5055.
Személyes filminformáció.
Felvilágosítás filmekről, moziműsorról!

MAMMUT BUDAI MOZIKÖZPONT [II., Lövőház u. 2-6. Tel.: 345-8140 (automata), (06-30) 350-1100 (SMS), 345-8160 (személyes)] SÁTÁNKA (mb. am.)* n11, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10. **Tűzsharc** (am.)* h11, n2, h4, n7, h9, éjjel 11. **Csokoládé** (am.) 10, f1, h3, 5, f8, éjjel 10. MAJDNEM HÍRES (am.)* 11, f2, n5, 7, h10. FÉRFIBECSÜLET (am.)* 10, f1, 3, f6, 8, éjjel f11. **Taxi 2.** (mb. fr.)* h11, h1, h3, 7, 9, éjjel 11, 22-23-án és 26-28-ig h5 is. **Hegylakó 4: A játszma vége** (am.)* 10, 2, 24-25-én h5 is. **102 kiskutya** (mb. am.) de. 10, 12. **Vakvagányok** (magyar, Tímár P.)* este f9. **Billy Elliot** (angol)* 4, n7. **Sade márki játékai – Quills** (am.)*** éjjel h11. **Tigris és Sárkány** (kínai-tajvani)* de. 12. **Gladiátor** (am.)** n3. **Wonder Boys – Pokoli hétvége** (am.) 5. **Fedezd fel Forrestert!** (am.) h8. **Számkivetett** (am.)* éjjel f11.

CAMPONA STER CENTURY MEGAPLEX (XXII., Nagytétényi út 37-45. Tel.: 424-3333) SÁTÁNKA (mb. am.)* h2, 4, 6, n9, éjjel n11, 24-25-én de. h12 is. FÉRFIBECSÜLET (am.)* f3, 5, 8, éjjel h11, 24-25-én de. h12 is. **Tűzsharc** (am.)* 2, h5, h8, éjjel f11, 24-25-én de. n12 is. **102 kiskutya** (mb. am.) h2, 4, n7, 24-25-én de. n12 is. **A hazafi** (am.)* este f9. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 1, 3, 5, 7, 9, éjjel 11, 24-25-én de. 11 is. **Apádra ütök** (mb. am.)* 2, n8, h10, 24-25-én de. f12 is. **Viharzóna** (am.)* f5. **Csokoládé** (am.) f6, 8, éjjel f11, 24-25-én f1 is. **Segítség, apa lettem!** (mb. am.)* 3. **Számkivetett** (am.)* n7, 9, 24-25-én f1 is. **Gladiátor** (am.)** n4. **Fedezd fel Forrestert!** (am.) h5, h10. **Hegylakó 4: A játszma vége** (am.)* h3, f8, 24-25-én n1 is. **Hangyák a gatyában** (mb. német)** f3, n5, 6. **Jég és föld között** (mb. am.)* h8, éjjel n11, 24-25-én de. 11 is. **Blöff** (angol)** f2, f6, f8, f10. **Irány Eldorádó** (mb. am. rajzfilm) f4, 24-25-én de. f12 is.

CINEPLEX ODEON PÓLUS MOZI (XV., Szentmihályi út 131. Tel.: 419-4224/-25/-26/-27, 410-2452/-53) **Tűzsharc** (am.)* h1, f4, n7, 9, 23-24-én éjjel h12 is, 24-25-én de. 10 is. **Csokoládé** (am.) f1, 3, h6, n9, 23-24-én éjjel h11 is, 24-25-én de. 10 is. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 1, n4, f6, h8, éjjel 10, 23-24-én éjjel 12 is, 24-25-én de. h11 is. **Blöff** (angol)** n2, 6, 24-25-én de. f11 is. **Számkivetett** (am.)* 12, f5, f8, 23-24-én éjjel f11 is. **Hangyák a gatyában** (mb. német)** h4, f9, 23-24-én éjjel n11 is. **Apádra ütök** (mb. am.)* f7, h9, 23-24-én éjjel 11 is. Gyerekeknek: **102 kiskutya** (mb. am.) f2, 4, 24-25-én de. 11 is. **Dínó** (mb. am. animációs) h3, 24-25-én de. n11 is.

CINEMA CITY CSEPEL PLAZA (XXI., Rákóczi F. út 154-170. Tel.: 425-8111) SÁTÁNKA (mb. am.)* n3, n5, n7, n9, éjjel n11, 24-25-én n1 is. **Taxi 2.** (mb. fr.)* n3, n5, n7, n9, éjjel n11, 24-25-én n1 is. **Csokoládé** (am.) 3, f6, 8, éjjel f11, 24-25-én f1 is, **102 kiskutya** (mb. am.) h2, h4, 24-25-én de. h12 is. **Gladiátor** (am.)** h6, h9. **Szívörvény** (am.)* 6. **Hangyák a gatyában** (mb. német)** 4, 8, éjjel 10. **Tigris színre lép** (mb. am rajzfilm) 2, 24-25-én de. f12 is. **Számkivetett** (am.)* h4. **Hegylakó 4: A játszma vége** (am.)* f7, f9, éjjel f11, 24-25-én de. 12 is. **Irány Eldorádó** (mb. am. rajzfilm) 24-25-én de. 11. **Apádra ütök** (mb. am.)* n2, f4, h6, 8, éjjel n11.

CINEMA CITY V.I.P. (III., Bécsi út 38-44. Tel.: 437-8383) **Csokoládé** (am.) f4, h6, 8, éjjel n11, 24-25-én n2 is. FÉRFIBECSÜLET (am.)* h3, n6, h8, éjjel n11, 24-25-én n1 is. MALENA (olasz)*** f3, f5, f7, f9, éjjel f11, 24-25-én f1 is. **Fedezd fel Forrestert!** (am.) h3, h6, h8, éjjel n11. **Apádra ütök** (mb. am.)* f3, f5, f7, f9, éjjel f11, 24-25-én f1 is. **Gladiátor** (am.)** f3, f6, f9.

CORVIN BUDAPEST FILMPALOTA [VIII., Corvin köz 1. Tel.: 459-5050 (személyes), 459-5055 (automata), (06-30) 350-1000 (SMS)] SÁTÁNKA (mb. am.)* n11, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10. MAJDNEM HÍRES (am.)* 10, 5, f8, éjjel n11, 22-23-án és 26-28-ig f3 is. **Tűzsharc** (am.)* n11, h1, n4, h6, f9, éjjel 11. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 10, h12, f2, n4, 5, h7, f9, éjjel f11. **Hegylakó 4: A játszma vége** (am.)* f1, f8, 22-23-án és 26-28-ig de. f11 is. **102 kiskutya** (mb. am.) f1, 24-25-én de. f11, f3 is. **Fedezd fel Forrestert!** (am.) de. f11, este n10. **Apádra ütök** (mb. am.)* h3. **Számkivetett** (am.)* h5. **Gladiátor** (am.)** 1. **Vakvagányok** (magyar)* h4. **Tigris és Sárkány** (kínai-tajvani)* 6. **Wonder Boys – Pokoli hétvége** (am.) 23-28-ig este n9. **Sade márki játékai – Quills** (am.)*** éjjel f11. 3 DIMENZIÓS MOZI Corvin – **Ráday-terem: Red Baron** (3D, 7 perc) + **A Viking** (3D, 7 perc) de. 10-től zárásig, 15 percenként folyamatosan.

HOLLYWOOD MULTIPLEX DUNA PLAZA (XIII., Váci út 178. Tel.: 476-2000) SÁTÁNKA (mb. am.)* n12, f2, h4, h6, h8, h10, 23-24-én éjjel f12 is. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 10, h12, h2, 4, 6, 8, éjjel 10, 23-24-én éjjel h12 is. **Tűzsharc** (am.)* 11, h5, f8, éjjel n11, 22-23-án és 26-28-ig 2 is, 23-24-én éjjel f1 is. ESZEVESZETT BIRODALOM (mb. am. rajzfilm) Premier előtt! 24-25-én h3. FÉRFIBECSÜLET (am.)* n11, f1, 3, f6, n9, éjjel h11. **102 kiskutya** (mb. am.) f11, n1, f3, f5. **Számkivetett** (am.)* f4, f7, n10, 23-24-én éjjel 12 is. **Apádra ütök** (mb. am.)* 11, n2, n7, 23-24-én éjjel 11 is. **Fedezd fel Forrestert!** (am.) 22-27-ig este h9. MAJDNEM HÍRES (am.)* f3, n6, h8, éjjel n11, 23-24-én éjjel f1 is, 24-25-én de. h10, 12 is, 22-23-án és 26-28-ig, de. h12 is. **Hangyák a gatyában** (mb. német)** h5, 7, 23-24-én éjjel f1 is, 24-25-én de. h11, h1 h3 is. **Hegylakó 4: A játszma vége** (am.)* este h9. **A jövő kezdete** (am.)* 22-27-ig éjjel f11. MI KELL A NŐNEK? (mb. am.)* Premier előtt! 28-án éjjel f11. **Irány Eldorádó** (mb. am. rajzfilm) 24-25-én de. n12, f2. **Csokoládé** (am.) f4, 6, f9, 22-23-án és 26-28-ig de. f11, 1 is. **Blöff** (angol)** 23-24-én éjjel 11. **Charlie angyalai** (mb. am.)* 24-25-én de. 10, 2. **Gladiátor** (am.)** 4, 25-én n8 is. **Jég és föld között** (mb. am.)* h7, 23-24-én éjjel n12 is, 24-25-én de. h12 is. **Wonder Boys – Pokoli hétvége** (am.)* este 9. **Dínó** (mb. am. animációs) 24-25-én de. n11, 1, n4. **Vakvagányok** (magyar)* 5, 25-én éjjel 10 is. **Sade márki játékai – Quills** (am.)*** 22-24-ig és 26-28-ig este f10, 23-24-én éjjel h12 is. **Tigris és Sárkány** (kínai-tajvani)* 22-24-ig és 26-28-ig n8.

HOLLYWOOD MULTIPLEX LURDY HÁZ (IX., Mester utca és Könyves Kálmán körút sarok. Tel.: 476-2000) 26-án a 22 óra után kezdődő előadások elmaradnak! SÁTÁNKA (mb. am.)* n1, n3, n5, n7, n9, éjjel n11, 23-24-én éjjel n1 is, 24-25-én de. n11 is. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 23-24-én éjjel 12 is, 25-én de. 10 is. **Tűzsharc** (mb. fr.)* 2, 5, h8, éjjel f11. ESZEVESZETT BIRODALOM (mb. am. rajzfilm) Premier előtt! 24-25-én de. 12. FÉRFIBECSÜLET (am.)* h1, n4, h6, n9, éjjel h11, 24-25-én de. n11 is. MI KELL A NŐNEK? (mb. am.)* Premier előtt! 28-án éjjel h11. MAJDNEM HÍRES (am.)* f3, n6, 22-24-ig és 26-28-ig 8, éjjel h11 is, 24-25-én de. h12 is. **102 kiskutya** (mb. am.) f1, h3, 5, 24-25-én de. f11 is. **Apádra ütök** (mb. am.)* n8, f10, 23-24-én éjjel h12 is. **Dínó** (mb. am. animációs) 24-25-én f11, f1. **Csokoládé** (am.) f3, 5, f8, éjjel 10, 22-23-án és 27-28-án de. 12 is. **A vörös bolygó** (am.)* n2, f7, 24-25-én de. h11 is. **Gladiátor** (am.)** f4, 25-én 8 is. **Wonder Boys – Pokoli hétvége** (am.)* este h9, 23-24-én éjjel n12 is. **Fedezd fel Forrestert!** (am.) h1, 22-25-ig és 27-28-án 6 is, 24-25-én de. 10 is. **Dr. T. és a nők** (am.)* f4. **Billy Elliot** (angol)* 22-25-ig és 27-28-án este h9, 23-24-én éjjel 11 is. **Számkivetett** (am.)* n7, 22-25-ig és 27-28-án 1 is, 24-25-én de. n11 is. **Betty nővér – Szappanopara** (am.)* h4. **Blöff** (angol)** 22-27-ig este 9, 23-24-én éjjel f12 is.

HOLLYWOOD MULTIPLEX ÓBUDA (III., Bécsi út 154. Tel.: 476-2000) SÁTÁNKA (mb. am.)* 6, 23-24-én és 26-28-ig 2 is, 23-24-én éjjel 12 is, 22-24-ig és 26-28-ig 4, 8, éjjel 10 is. 24-25-én de. 10, 12 is. **Tűzsharc** (mb. fr.)* h4, 26-án n7 is, 23-24-én és 27-28-án n7, h9 is, 23-24-én éjjel n12 is, 24-25-én de. n11, h1 is. **Dínó** (mb. am. animációs) 24-25-én n1. ESZEVESZETT BIRODALOM (mb. am. rajzfilm) Premier előtt! 24-25-én de. n11. **Hegylakó 4: A játszma vége** (am.)* h3, h5, 22-24-ig és 26-28-ig 7 is, 24-25-én de. 11, 1 is. **102 kiskutya** (mb. am.) 5, 24-25-én de. h10, h12, h2 is. **Számkivetett** (am.)* n3, 22-24-ig és 26-28-ig este n10 is. **Csokoládé** (am.) n4, h6, 23-24-én és 26-án este n9, f11 is. **Apádra ütök** (mb. am.)* 3, n6, 22-24-ig és 26-28-ig éjjel n11 is, 24-25-én de. f11, h1 is. **Fedezd fel Forrestert!** (am.) 22-24-ig és 26-28-ig h8. **Taxi 2.** (mb. fr.)* f4, f6, 22-24-ig és 26-28-ig f8, f10 is, 24-25-én de. f12, f2 is. **Betty nővér – Szappanopara** (am.)* 22-24-ig és 26-28-ig h7, 9, 23-24-én éjjel 11 is.

KOSSUTH 4 MOZI (XIII., Váci út 14. Tel.: 349-3771) SÁTÁNKA (mb. am.)* 22-én és 24-28-ig f11, f1, f3, f5, f7, f9, éjjel f11, 23-án f11, f1, f3, f5, éjjel f11. **Anyegin** (angol) 22-én és 24-28-ig 10, 12, 2, 4, 6, 8, 23-án 10, 12, 2, 8 (5. h. prol.). **Blöff** (angol)** 22-én és 24-28-ig f6, éjjel 10, 23-án éjjel 10 (11. h. prol.). **Hullahegyek, fenegyerek** (am.)*** éjjel 10 (8. h. prol.). **Meseautó** (magyar) 22-én és 24-28-ig 11, 1, 3, 23-án 11, 1 (15. h. prol.). **Tigris és Sárkány** (kínai-tajvani)* 22-én 10, n1, f3, h5, 7, n10, 23-án 7, n10, 24-25-én 10, n1, f3, 26-28-ig 10, n1, f3, h5 (7. h. prol.). **Sade márki játékai – Quills** (am.)*** f8 (6. h. prol.). JANCSÓ 80 FILMHÉT: **Hamu és gyémánt** 23-án 4; **Lopott szépség** 23-án 4; **A szibériai borbély** 23-án 4; **Utolsó vacsora az Arabs szürkénél** 23-án 7; **Szegénylegények** 24-én 6; **Csillagosok, katonák** 24-én 8; **A zsamok szíve** 25-én 5; **Csend és kiáltás** 25-én 7; **Fényes szelek** 25-én 9; **Sirokkó** 26-án 7; **Magyar rapszódia** 26-án 9; Jancsó Miklós – velünk élő történelem: Beszélgetés a rendezővel 27-én 7; **A hajnal** 27-én 9; **Szömyek évadja** 28-án 7; **Nekem lámpást adott kezembe az Úr Pesten** 28-án 9; **Jelenlét I–III.** 29-én 7; **Kövek üzenete, Dolce terra** 29-én 9; **Budapest – zene, Faust doktor** 30-án 7; **Anyád... a szúnyogok** 30-án 9.

RÓZSADOMB MOZI (II., Törökvész u. 87-91. Tel.: 345-8490; 345-8491) **102 kiskutya** (mb. am.) 23-25-ig h5, 24-25-én 3 is. **A grincs** (mb. am.) 24-25-én 3. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 24-25-én h4, h5. **Ősz New Yorkban** (am.)* 22-én és 26-28-ig 5. **Sakáltanya** (am.)* 22-én és 26-28-ig 5, 23-25-ig n6. **Charlie angyalai** (mb. am.)* 22-én és 26-28-ig n6. **Számkivetett** (am.)* 22-én és 26-28-ig h9, 23-25-ig n7, f9. **Szívörvény** (am.)* 22-én és 26-28-ig 7, 23-25-ig f7. **Vakvagányok** (magyar)* 22-én és 26-28-ig h7. **Segítség, apa lettem!** (mb. am.)* 22-én és 26-28-ig 9, 23-25-ig 7. **Ég velünk!** (am.)* 22-én és 26-28-ig h7. **Csokoládé** (am.) 23-25-ig h9. **Jég és föld között** (mb. am.)* 9.

WESTEND STER CENTURY MEGAPLEX (VI., Váci út 1-3. Tel.: 238-7222) SÁTÁNKA (mb. am.)* f11, h1, 3, n6, f8, h10, 23-24-én éjjel 12 is. FÉRFIBECSÜLET (am.)* f12, h3, h6, h9. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 10, f1, h3, 5, n8, f10, 23-24-én éjjel h12 is. **Tűzsharc** (am.)* 11, h2, h5, h8, éjjel h11. **Apádra ütök** (mb. am.)* 11, f2, 4, f7, 9, 23-24-én éjjel f12 is. MAJDNEM HÍRES (am.)* n11, f2, f5, f8, éjjel f11. **Csokoládé** (am.) h12, f3, n6, 8, éjjel h11. MALENA (olasz)*** h11, 1, n4, 8, éjjel n11. **Billy Elliot** (angol)* f6. **Jég és föld között** (mb. am.)* h8, éjjel f11, 22-23-án és 26-28-ig f12, 5 is. **102 kiskutya** (mb. am.) n3, 24-25-én h12, 5 is. **Számkivetett** (am.)* h11, h2, 7, éjjel 10. **Blöff** (angol)** h5. **A vörös bolygó** (am.)* n1, f5. **Hangyák a gatyában** (mb. német)** f3, 7, 9, 23-24-én éjjel 11 is. **Hegylakó 4: A játszma vége** (am.)* f11, 1, n7, f9, 23-24-én éjjel 11 is. **A jövő kezdete** (am.)* f4. **Fedezd fel Forrestert!** (am.) h1, n8, éjjel n11. **Gladiátor** (am.)** 4. **Bagger Vance legendája** (am.) n11, h4, n10. **Wonder Boys – Pokoli hétvége** (am.) n2, h7.

ARTMOZI-HÁLÓZAT

BEM (II., Margit krt. 5/B. Tel.: 316-8708) **Jadviga párnája** (magyar)** 22-én 5. **Jeanne D'Arc – Az orléans-i szűz** (am.)* 22-én f8. **Kundun** (am.) 23-án 4. **Szereimes Shakespeare** (am.)* 23-án n7. **Cigányok ideje** (jugoszláv)* 23-án n9. **A kék madár** (mb. szovjet-am.) 24-én n2. **Púpos lovacska** (mb. szovjet rajzfilm) 24-én 3. **Az élet szép** (olasz)* 24-én n5. **A napfény íze** (mb. magyar-német-kanadai-osztrák, Szabó I.)* 24-én n7. **Segítség, apa lettem!** (mb. am.)* 24-én este n10. **Stuart Little, kisegér** (mb. am.) 25-én f2. **A kis Muck története** (mb. német) 25-én 3. **Tigris színre lép** (mb. am. rajzfilm) 25-én f5. **Macska-jaj** (jugoszláv)* 25-én 6. **Szeress, ha tudsz** (am.)** 25-én n9. **Az anyósom** (fr.)* 26-án 4. **Elizabeth** (angol)* 26-án 6. **Mindent anyámról** (spanyol)** 26-án n9. **28 nap** (am.)** 27-én 4. **A lápvidék gyermekei** (fr.)* 27-én n7. **A szibériai borbély** (Ny. Mihalkov)* 27-én n9. **A világ második legjobb gitárosa** (am., Woody Allen)*, kísérőfilm: **A fehér alsó** (Meskó Zsolt) 28-án 4. **Hilary és Jackie** (angol)* 28-án n7. **Az évszázad gyermekei** (fr.)*** 28-án n9.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15-17. Tel.: 269-0904) **Macska-jaj** (E. Kusturica)* 22-én 5. **Legényanya** (magyar) 23-án 5. **A Millió Dolláros Hotel** (W. Wenders)** 24-én 5. **Privátho-vát, Wolframbarát** (Gödrös F.-dr. Horváth P.) 25-én 5. **A lé meg a Lola** (német)** 26-án f6. **Playtime** (fr., J. Tati) 27-én 5. **Éjszaka a Földön** (J. Jarmusch)* 28-án 5. **Jónás és Lilla** (A. Tanner) 7, 9. **Eleven hús** (P. Almodóvar)** 22-én 5. **Vérvörös** (mexikói-sp.-fr.)*** 23-án 5. **Kikujiro nyara** (japán) 24-én 5, 28-án 9. **Tangó** (C. Saura) 25-én 5. **Gabbeh** (iráni) 26-án 5. **2000, ahogy én látom... Az élet könyve** (am.-fr., H. Hartley) 27-én 5. **Gadjo Dilo** (T. Gatlif) 28-án 5. **Törökfürdő** (olasz, F. Özpetek)** 22-24-ig 7. Cs. Nagy Sándor és Vágvölgyi B. András dokumentumfilmjei Erdélytől Amerikáig 25-én 7. **Stalker I–II.** (A. Tarkovszkij) 26-án 6. **Solaris I–II.** (A. Tarkovszkij) 27-én 6. Filmklub 28-án 7. **Hálószobák és előszobák** (angol, R. Troche)**, kísérőfilm: **Öltözz** (Szűcs N.-Sándor D.) 22-25-ig 9. **Az ezredes úmak nincs, aki írjon** (mexikói-sp.-fr., A. Ripstein) 26-27-én 9. Cirko Galéria: Műtermi megvilágításban – Szepessy Ákos gyűjtése.

EURÓPA (VII., Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419) **Portugál** (magyar)* 22-én és 26-27-én h4, 23-án 3, 24-én 5. **Mikrokozmosz** (fr. természetfilm) 24-én 3. **Lottózsonglőrök** (ír)* 22-én 4, 23-án 5, 26-án és 28-án h4. **Vakvagányok** (Tímár P.)* 22-én és 26-án f8, 23-án f5, 25-én h8, 27-28-án f6. **Táncos a sötétben** (dán-svéd-fr., L. von Trier)* 22-én és 26-28-ig h8, 23-án h7, 24-én f5, 25-én n6. **Ludas Matyi** (magyar rajzfilm) 25-én h4. **Lautrec** (fr.)* 22-én f6, 27-én 3. **Erin Brockovich, zűrös természet** (am.)* 23-án h9, 24-én 7, 25-én és 27-én f8. **Amerikai szépség** (am.)** 23-án 9, 26-án f6, 28-án f8. **Apádra ütök** (mb. am.)* 24-én 9, 26-án és 28-án f6. **A grincs** (mb. am.) 24-én n4. **Dínó** (mb. am. rajzfilm) 25-én h4. **Kelet-Nyugat** (fr.-orosz)* 28-án h4. **A világ második legjobb gitárosa** (am., Woody Allen)*, kísérőfilm: **A fehér alsó** (Meskó Zsolt) 22-én és 25-én f6. **Vatel** (fr.-angol)* 27-én n6. **Szívörvény** (am.)* 23-24-én h7. **Meseautó** (magyar) 24-én h9.

HUNNIA (VII., Erzsébet krt. 26. Tel.: 322-3471) **Jeanne D'Arc – Az orléans-i szűz** (am.)* 23-án f4. **Vuk** (magyar rajzfilm) 24-én 4. **Toy story – Játékháború 2.** (mb. am. animációs) 25-én 4. **Comic strip – Képtelen képregény** (am.)** 26-án h4. **Lolita** (am.)*** 27-én f4. **A tanú szeme** (angol-kanadai)*** 28-án 4. **Vakvagányok** (Tímár P.)* 22-25-ig és 27-28-án 6, 22-23-án 8 is. **Taxi** (mb. fr.) 24-25-én 8, 26-28-ig éjjel 10. **Pop, csajok satöbbi** (am.)** 22-23-án éjjel 10, 27-28-án 8. Zártkörű filmklub 22-én 3, 26-án 6, 8. **Harcosok klubja** (am.)*** 24-én este h10. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 25-én este h10.

MŰVÉSZ (VI., Teréz krt. 30. Tel.: 332-6726) A mozi előcsarnokában Kassay Róbert és Mohos András fotói láthatók Compagnie Pal Frenak: Festen (Lakoma) előadásáról. MALENA (olasz)*** h4, f6, n8, 9, éjjel 10. **Vorosilov mesteriövésze** (orosz, Sz. Govorukin)** 8, 22-24-ig és 26-28-ig f5 is, 25-én 4 is. **Rekviem egy álomért** (am.)** 22-24-ig és 26-28-ig n7. **Csodálatos mandarin** (Bartók-Mészáros Márta-Bozsik Yvette) 25-én 6 (díszelőadás). **A Kelet az Kelet** (angol)* 6, 23-24-én és 27-28-án este f10 is. **Utolsó vacsora az Arabs szürkénél** (magyar, Jancsó M.)* h8. **A nagy Lebowski** (am.)** 25-én este f10. **A Millió Dolláros Hotel** (W. Wenders)** 22-én este f10, 24-25-én h4. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 26-án este f10. **A nő kétszer** (angol-am.)* 22-én 4. **Életvonat** (román-fr.)* 23-án 4. **Bajnokok reggelije** (am., A. Rudolph)* 27-én 4. **Ember a Holdon** (M. Forman)* 26-án 4. **Anyád!... a szúnyogok** (Jancsó M.)* 28-án 4. **Werckmeister harmóniák** (ff. magyar, Tarr B.)* h6, 23-24-én f9 is. **Táncos a sötétben** (dán-svéd-fr., L. von Trier)* 22-én és 25-28-ig este f9, 23-24-én f5. **Születésnap** (dán)* 22-én h4. **Luna papa** (német-üzbég)** 27-én h4. **Napsugár sétány** (német)* 26-án h4. **Macska-jaj** (E. Kusturica)* 25-én h4. **Mindent anyámról** (sp., P. Almodóvar)** 23-án h4. **Jadviga párnája** (Deák K.)*** 24-én f4. **A kis utazás** (Buzás M.)* 28-án 4. **Harry csak jót akar** (fr., D. Moll)* este 9, 24-én 7 is. **Betty nővér – Szappanopara** (am.)* 23-án és 25-28-ig 7. **Egyszer élünk** (magyar, Molnár Gy.)* 22-én n8. **Cuki hagyatéka** (R. Altman)** 22-én 5. **Felicia utazása** (angol-kanadai, A. Egoyan)** 27-én h5. **A szibériai borbély** (Ny. Mihalkov)* 25-én 4. **Cigányok ideje** (E. Kusturica)* 28-án f5. **A világ második legjobb gitárosa** (am., Woody Allen)*, kísérőfilm: **A fehér alsó** (Meskó Zsolt) 26-án 5.

ÖRÖKMOZGÓ (VII., Erzsébet krt. 39. Tel.: 342-2167) **Hotel Bijou** (fr., J. Feyder) 22-én f5. **Akiket nem lehet leigázni** (M. Donszkoj) 22-én f7. **Ártatlan varázslók** (lengyel, A. Wajda) 22-én f9. **Az egyiptomi utas** (fr., P. Granier-Deferre) 23-án f5. **Berlin eleste I–II.** (szovjet, M. Csiaureli) 23-án 6. A vetítés után beszélgetés az ÉS meghívott vendégeivel, Balassa Péterrel. Moderátor Csuhai István. **Lotna** (lengyel, A. Wajda) 23-án 9. **Az ígéret földje I–II.** (lengyel, A. Wajda) 24-én f5. **Forradalom előtt** (olasz, B. Bertolucci) 24-én 8. **Urga** (fr.-orosz, Ny. Mihalkov) 25-én f4. Zártkörű előadás 25-én f6, 27-én f5. **A vágy villamosa** (am., E. Kazan) 26-án f5. **Etűdök gépzongorára** (szovjet, Ny. Mihalkov) 26-án f7. **A márványember I–II.** (A. Wajda) 26-án 8. Index Kultmozi: **Az én kis falum** (J. Menzel), vendég: Para-Kovács Imre, az est házigazdája: Vágvölgyi B. András. Az on-line szavazás végeredménye, jegyfoglalás és info: www.index.hu/kultmozi 27-én f7. **Pekingi őrjárat** (kínai, N. Ying) 27-én f9. **A város és a kutyák** (perui, F. J. Lombardi) 28-án f5. **Pan Tadeusz** (A. Wajda) 28-án 7.

PUSKIN [V., Kossuth L. u. 18. Tel.: 429-6080 (személyes), automata tel. a kód alapján:. (06-30) 350-1200 (SMS)] **Csokoládé** (am.) 22-23-án és 25-28-ig h11, 1, n4, f6, h8, éjjel 10, 24-én 1, n4, f6, h8, éjjel 10 (90865). MALENA (olasz)*** n12, 1, h3 (81407). **Vakvagányok** (magyar, Tímár P.)* f5 (11283). **Sade márki játékai – Quills** (am.)*** h7, 22-én és 24-28-ig h1 is (90859). **Betty nővér – Szappanopara** (am.)* este 9 (90769). **Cseh Tamás-film** (magyar) 22-én és 24-27-ig de. 11 (11289). **Fedezd fel Forrestert!** (am.) 3 (90868). **Utolsó vacsora az Arabs szürkénél** (magyar, Jancsó M.)* h6 (11285). **Wonder Boys – Pokoli hétvége** (am.) f8 (90739). **Hany csak jót akar** (fr.)* este f10 (80553).

SZINDBÁD (XIII., Szent István krt. 16. Tel.: 349-2773) **Cseh Tamás-film** (magyar) (videó) h5, 22-25-ig h7 is. **Sade márki játékai – Quills** (am.)*** n7. **Billy Elliot** (angol)* f9. **Hibátlanok** (am.)*** 22-én h5. **Portugál** (Lukáts A., with English subtitles)* 23-án 5. **Jadviga párnája** (Deák K.)*** 24-én f5. **Szomorú vasámap** (magyar-német)* 25-én h5. **Káma-Szútra** (am.-indiai)** 26-án h5. **A tehetséges Mr. Ripley** (am.)** 27-én f5. **Ember a Holdon** (M. Forman)* 28-án f5. **Buena Vista Social Club** (am.-német, W. Wenders) (videó) 26-án h7. **A világ második legjobb gitárosa** (am., Woody Allen)*, kísérőfilm: **A fehér alsó** (Meskó Zs.) 27-28-án f7. **Vakvagányok** (Tímár P., with English subtitles)* 22-25-ig n9. **Na, pá!** (török) 26-27-én f9. **Az ostobaság diplomája** (török) 28-án f9. Szindbád galéria: Nyárharmónia – Gábriel Ari fotókiállítása.

TABÁN (I., Krisztina krt. 87-89. Tel.: 356-8162) **South park nagyobb, hosszabb és vágatlan** (am. rajzfilm)*** 22-én f7. Zártkörű előadás 22-én 8. „VÍZ-ESÉSBEN" Diákfilmklub 23-án 3. A vetítés előtt bevezetőt tart Vig Emőke, a film után beszélgetés a klubban. (Diákigazolvánnyal 200 Ft-os jegy váltható!) „Alapfilmek" filmklub 23-án f6 (Tabán-belépővel látogatható sorozat). Az Inforg Stúdió filmjeiből: **Öt után, hat előtt, Zenés műszak:** 23-án n8. **Luna papa** (német-üzbég)** 23-án n9. 25-én 5. **Gyöngyvirágtól lombhullásig** (magyar) 24-én n4. **Cseh Tamás-film** (magyar) 24-én h5. **Vatel** (angol-fr.)* 24-én n7. **Mátrix** (am.)** 24-én n9. **Az idő urai** (magyar-fr. rajzfilm) 25-én f4. **Buena Vista Social Club** (am.-német, W. Wenders) (videó) 25-én h7. **Táncos a sötétben** (dán-svéd-fr., L. von Trier)* 25-én f9. A. Tarkovszkij filmjeiből: **Tükör** 26-án 6; **Solaris I–II.** 26-án 8; **Nosztalgia** 27-én h6; **Andrej Rubljov I–II.** 27-én 8. **Budapest retró** (magyar) 28-án n6. **Az én XX. századom** (Enyedi I.) 28-án h7. **Pendragon legenda** (Révész Gy.) 28-án f9.

TOLDI (V., Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. Tel.: 311-2809) **Nagyterem: Jónás és Lilla** (fr.-svájci) f5, 22-24-ig és 26-28-ig f9 is. **Betty nővér – Szappanopara** (am.)* 22-24-ig f7. **Dr. T. és a nők** (am.)* 26-28-ig f7. **Mátrix** (am.)** 25-én 9. **Gémes-terem: A vágy forradalma** (fr.)*** 22-én és 26-án 5. **Idióták** (L. von Trier)*** 23-25-ig n5. **Tuvalu, az álomszíget** (fr.)* 27-én h5. **Lány a hídon** (ff. fr.)* 28-án h5. **Ősz New Yorkban** (am.)* 22-én 7. **Véresen egyszerű** (am.)*** 25-én h7. **8 és 1/2 nő** (P. Greenaway)*** 26-án 7. BBS-ülés 27-én 6. **Tágra zárt szemek** (am.)*** 28-án n7. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 22-én és 26-án 9. **Titus** (am.)** 24-25-én f9. **Betty nővér – Szappanopara** (am.)* 27-28-án 9. **Borsmenta** (magyar-görög) 23-án f7. **Antigoné** (görög) 24-én f7. **Az örökkévalóság meg egy nap** (görög) 23-án h9.

VÖRÖSMARTY (VIII., Üllői út 4. Tel.: 317-4542) **A mextelen Maya** (sp.-fr.-olasz)** 3, 5, 7, 9. **Meseautó** (magyar)** 24-25-én n2.

FILMEK TOPLISTÁJA

Elhúzott a Taxi 2.

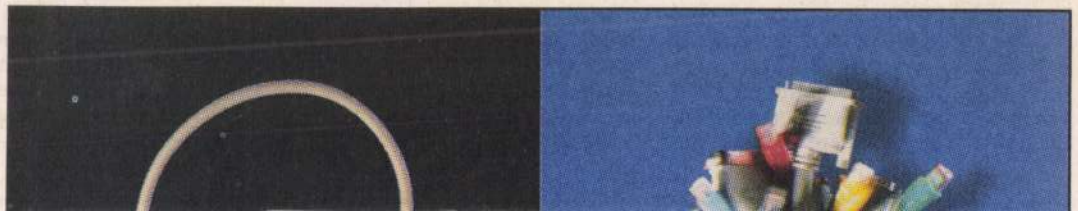

A *Taxi 2.*-től egyik új film sem tudta elhódítani az első helyet. (Christopher Lambert) és a té- ti főhős Connor MacLeod veszik, nyilván nem állnak messze a Mozivadász kritikusá-

1021

Hild János

1976. XI. 9. 19.30. Televizio - Vné -
Tv-hiradó
- Jó estét kivánunk.

- A nap hazai krónikájában bemutatjuk az idei Hild János emlékéremmel kitüntetett két várost Kecskemétet és Szekszárdot. Tudósitunk arról a parlamenti tájékoztatóról, ahol a szövetkezetek, soron következő nyolcadik kongresszusáról volt szó. Riportot készitettek munkatársaink az egészségi nevelési hónap egyik kedves eseményén a csepeli áruház előtt rendezett gyermekvetélkedőn is.

1976. XI. 9. 19.30. Televizio
Tv-hiradó
- November 8-a Urbanisztikai Világnap. Paulera argentin mérnök javaslatára 1949 óta ünneplik a városrendezők. A Magyar Urbanisztikai Társaság tiszteletére alapitotta még 1968-ban a Hild János emlékérmet. Hild János az első budapesti általános városrendezési terv készitője volt. A róla elnevezett érmet pedig minden évben ezen a napon városoknak és személyeknek itélik oda kimagasló város épitési, tervezési eredményekért. A városrendezés egyre bonyolultabb feladat. A rohamosan gyarapodó városi lakosságnak biztositani kell a megélhetési funkciókat. Munkahelyet, lakást üzlethálózatot, közlekedést a tanulás és a szórakozás lehetőségeit. Mindezt egészséges- és ha lehet - akkor esztétikus, szép környezetben, szép tárgyak társaságában. Európában és igy országunkban is egyre többen ismerik fel, hogy elsősorban a régi településeket kell az új igényekhez alakitani. Nehéz, de nagyon messzire mutató feladatok ezek a város alakul át, majd az emberek is. Ezt a felelősségteljes munkát jutalmazza a Hild János emlékérem. Amelyet idén a magyar városok közül Kecskemét és Szekszárd érdemelt ki. A kitüntetett városokat mutatja be következő két tudósitásunk. Az elsőt Hunyadi László operatőr kollégámmal tegnap délután készitettük Kecskeméten, a másikat dél-dunántúli tudósitóink, Berkics János és Kovács Sándor ma délelőtt forgatta Szekszárdon.
Kényelmesen terjeszkedő alföldi városunk Kecskemét, ma kilencvenezer ember otthona. Lakosainak száma 1946 óta megkétszereződött. De nem ez a legnagyobb eredmény, hanem a minőségi változás. Az, hogy az elhanyagolt szegényes falusi külsőt egy kibontakozó, szép, nagyváros kezdi feledtetni. 1960 óta 10800 új lakás épült. Valósággal a homokból nőnek ki az új városrészek. Szalagházak, régen ismeretlen magas épületek. E leginponálóbb a városközpont. Harmónikusan, egymáshoz fonódó modern épületei. A művelődési központ, a megyei tanács és a pártház jövő Kecskemét legjellegzetesebb objektumai. Amitől újonnan épitettek, és amit a múltból megmentettek, egyaránt értékes. Zsinagógából átalaitott Tudomány- és Technika Háza, a Nagy Festők Múzeuma, a világhirű Kodály Intézet hirdeti, hogy nagy változás történt

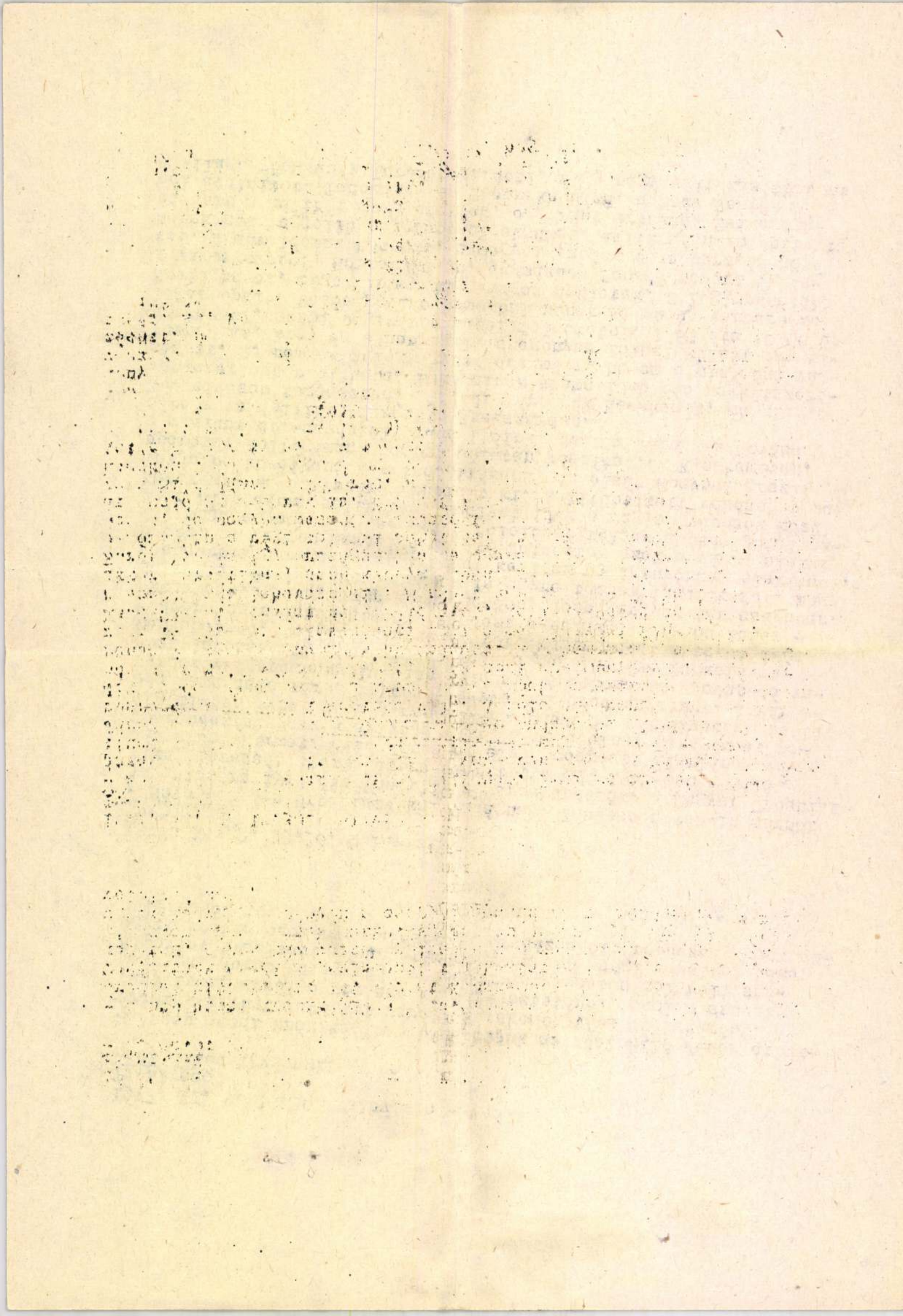

a város szellemi életében is. Mindezt együtt értékelte a Magyar Urbanisztikai Társaság, amikor Kecskemétnek ítélte egyik idei Hild érmet. Amelyet ünnepélyes tanácsülésen Sarlós István, a Párt Politikai Bizottságának tagja a Társaság elnöke adott át Gódor Józsefnek a város tanácselnökének.

HILD JÁNOS (Salesl, 1766 – Pest, 1811)

Építőmester, Bécsben, majd Olaszországban tanult, 1786-ban az Újépület építésvezetőjeként került Pestre, ahol letelepedett s hamarosan foglalkoztatott építőmester lett. Legnagyobb munkája Pest városának nádori megbízásra 1805-ben elkészített rendezési terve volt.

313 Pest város rendezési terve, 1805–1808

A három összetartozó lapból álló térképet József nádor megbízásából készítette Hild János. Legkorábbi példánya 1805-ből ismeretes, amelyről 1808-as dátummal több – köztük az itt kiállított – másolat is készült.

313/a Pest északi része

színezett tus, papír, 64 x 96,5 cm
Felirata: SITUATIONS PLAN zur Regulirung und Verschönerung der KÖN. FREYSTADT PEST in Ungarn im Jahr 1808.
OL, S. 11. (Kamarai térképek), 664/3

Az Újépület (a mai Szabadság tér) környéke.

313/b Pest középső része

színezett tus, papír, 71,2 x 96,5 cm
OL, S. 11. (Kamarai térképek), 664/2

A Belváros és a mai Rákóczi út környéke

313/c Pest déli része

színezett tus, papír, 64 x 96,5 cm
OL, S. 11. (Kamarai térképek), 664/1

A mai Baross utca és Üllői út környéke

A terv néhol a meglévő, néhol a tervezett állapotokat mutatja, olykor a kettőt egymásra vetítve. Gondos kidolgozása mögött pontos mérnöki munka van, bár egészen biztos, hogy készítője felhasználta a Balla-féle térképet is (Kat 305). A terv jelentősége városrendezési szempontból igen nagy: az itt lefektetett elgondolások hosszú évtizedekre meghatározták a város fejlődésének útját.

Irod: H. Boros Vilma, 1954; Preisich, 1961

Művészet Magyarországon 1780-1830
MTA MKCS - MNG Bp. 1980.

tanuló-idejére, a XVIII. század utolsó éveire. Mintakönyv vagy mintarajz után készülhetett, s gondos kivitele a korszak tanulórajzai közt a legjobbak közé helyezi.
Publikálatlan

311 Falusi templom terve
a. Homlokzat 87. TÁBLA

színezett tus, papír, 42,5 x 32 cm
Jelezve: Delineavit C. Ladislaus Festetits mp. 1801
OL, T. 3. (Festetics-család tervtára), 303

b. Keresztmetszet
színezett tus, papír, 37,3 x 23,7 cm.
OL, T. 3. (Festetics-család tervtára), 304

Egyhajós templom tervrajzai, a homlokzatból alig kilépő körerkélyes toronnyal. Noha csak az egyik lap van jelezve, összetartozásuk kétségtelen. A rajzok jellege és az 1801-es dátum arra vall, hogy itt már nem bizonyos, hogy tanulórajzról van szó; az is lehetséges, hogy a fiatal gróf valamelyik uradalmi község számára maga tervezett plébániatemplomot, sőt esetleg több falu számára készített típustervet.
Publikálatlan

CZIZER JÁNOS (? – Keszthely, 1807)

Mérnök, 1799–1800-ban a keszthelyi Georgikonban matematikát tanított, 1800-tól mint Festetics György mérnökgyakornoka Bécsben tanult (valószínűleg az Akadémián). Ezután korai haláláig Festetics György szolgálatában állt uradalmi mérnökként.

312 A wiener-neudorfi plébániatemplom homlokzatának felmérése 85. TÁBLA

színezett tus, papír, 64 x 44,5 cm
Jelezve: Gezeichnet durch Johann Czizer mpia 1801
OL, T. 3. (Festetics-család tervtára), 305

A templom homlokzatát négy ión oszlopos portikusz díszíti háromszögű timpanonnal lezárva, a timpanon csúcsán kis kőkereszttel. 1778-ban építtette Migazzi érsek; tervező mesterére vonatkozólag a szakirodalomban ellentétes adatok szerepelnek. Bárki is volt a tervezője, az biztos, hogy a templom a tiszta klasszicizmus egyik legkorábbi megjelenése volt e tájon, s mint ilyen, az építészetet kedvelő magyar főurak ifgyelmét is hamar felkeltette. Károlyi Antal már 1781-ben lerajzoltatta a maga számára; a kiállított rajzot pedig Festetics György egyenes utasítására készítette a Bécsben tanuló Czizer.

Irod: Bibó 1972, 143–145.

1021

1980. VIII. 2. Kossuth 14,01 Áné

Városépitők

- Rózsa Péter riportja az Urbanisztikai Társaságnál.

- Megépül a lakótelep, beköltöznek az emberek, a tervezők és az épitők ezután azt figyelik, hogy az uj lakók milyen utakon járnak, majd a kitaposott csapások mentén megépitik a járdákat. Nevezhetnénk ezt a jól ismert példát talán urbanizációs modellnek is. Mindenesetre azt hiszem jól tükrözi az urbanisztikai tevékenységet, a tervezők, az épitők és a városlakók kapcsolatát, annak vizsgálatát.
Az Urbanisztikai Társaság főtitkára Barna Gábor megmutatta nekem a társaságban dolgozók névsorát és 30 szakterület képviselője vesz részt ebben a munkában. A szakmáknak ez a sokfélesége, ez a sokszinüsége mutatja, hogy mennyire nem csak épitészetről van szó, amikor környezetalakitásról, városépitészetről, városépitőkről beszélünk.

- A környezetkultura meglehetősen gyenge lábakon áll ebben az országban. Mi ugy véljük, hogy az általános iskolától a 100 éves emberig mindenkit ugyanugy meg kell tanitani a környezettel való élésre, a környezettel való együttélésre, az eligazodásra a környezetben, mint ahogy sok minden mást meg kell tanulni, akár nyelvet, akár egy tantárgyat.

- Nem tudom jó példát mondok-e, egy városban egy tanács dönt egy létesitmény épitéséről, legyen az iskola, legyen az szolgáltató intézmény, vagy bármi, kijelöli annak helyét, megépül és utána netán az Urbanisztikai Társaság nem találja megfelelőnek se a helyet, se magát az épületet.

- Előfordul, hogy tanácsok konkrét tervekkel hozzánk fordulnak és véleményt kérnek, vagy konkrét problémájukkal megjelennek, aztán előfordul, hogy klubnapjainkon, egyéb rendezvényeinken egy sajátos helyi gondot felvetnek, mégis azt kell mondanom, hogy tulajdonképpen a környezetkulturára való nevelés legjobb iskolája az a sokat emlegetett, de még nem egészen valóságos nyilt várospolitika. Az ember ugy tanulja meg leginkább a környezetét, ha éli azt, ha benne van, ha megkérdezik a véleményét, ha közreműködhet. Arra gondolok, hogy ismerje meg a környezetét, tudja, hogy mi veszi körül és tegyen annak érdekében, hogy az az ő számára a lehető legjobb legyen. Még pontosabban fogalmazva, hagyják tenni annak érdekében. Minden kérdést elsősorban helyben lehet megoldani. A társaság központja semmiképpen sem tud arra vállalkozni, hogy 96 magyar város 96 féle problémájával foglalkozzék, a regionális csoportok azok, amelyek képesek helyben segitséget nyujtani, persze el kell mondani, hogy csak egy módon, hogy a nagyközönség és a hivatal is megteszi a magáét, amely kettő között másként őrlődik csak a szakember.

Itt nem lehet arról szó, hogy valaki valami bölcset kitaláljon, javaslatot hozzon, de azzal ne értsenek egyet azok, akik használni fogják azt, a lakosság. És semmit sem ér az a javaslat, ha elzárkózik a javaslat elfogadása elől az, akinek módja, hatalma van annak megvalósitásához.

- Nagyon sok jó p lda van vidéki városainkban, akár középvárosról van szó, akár nagyobbról, akár kisvárosról, a Városépités cimü szaklap szerkesztése közben dr. Keresztélyi György részletesen megismerkedik egy-egy város urbanisztikai kérdéseivel, egy környezettervezési gondjaival, és ezekkel az eredményekkel is.

- A társaság minden évben kioszt egyéni és városoknak szóló ugynevezett Hyld János emlékérmet, amely a városépitésben, a környezetük alakitásában kiemelkedő eredményeket elért városokat jutalmazza, 12 év óta adjuk ezt, 16 magyar város már megkapta. És azt, hogy ezt az emlékérmet ezek a városok elnyerték ez nem csupán a hatóságnak a hivatalos müködése, hanem a hatóság jó müködése és a közvélemény összekapcsolódásának az eredményeként létrejött lokálpatriota jellegü tevékenység, beleszólás, városféltés, környezetalakitás és környezet megóvásnak a jutalma is.
A legelső Hyld-érmet 1968-ban Salgótarján kapta. Amely egy egészen egyedülálló dolog volt, még európai szinten mérve is, nem a magam véleményét mondom, külföldiek véleményét, amikor egy adott szük helyen, egy nagyon rossz állagu volt bányászváros, helyszüke miatt másként nem lehetett megoldani ennek a fejlesztését, mint teljesen ujjáépiteni, szerencsésen találkozott a hatóság a megyei vezetés, a lakosság és nem utolsósorban nagyon tehetséges tervezőknek az együttmüködése, amely tényleg egy európai elismerést kivivott várost hozott létre.

- Példaként szeretném mondani Zalaegerszeget. Aki Zalaegerszegen jár egy kicsit ugy érzi magát a város egészében, a központjában még inkább, mintha nem ebben az országban lenne, mintha Zalaegerszeg számára valami másfajta gazdasági kondiciók állnának rendelkezésre az épitéshez. Pedig semmi egyébről nincs szó, minthogy a rendelkezésre álló anyagi eszközök, a rendelkezésre álló épitési technológiához olyan megértő városvezetés és jó épitész társult, ami egyébként nem a városvezetéstől függetlenül társult hozzá, hanem megtalálták maguknak a megfelelő épitészt, és ebből együttesen valami egészen más jött ki, mint a megszokott, mint a szabvány.

- Közben itt felmerült egy dolog az épitészekkel, hogy jó épitészek, tanácsközremüködésével a tanács megtalálta, én azért tudom, hogy van olyan város, ahol ez még mindig nagyon nehezen megy, elsősorban a rossz adottságu városokra gondolok.

Miskolcon évek óta fiatal épitészek kisérleteznek, ott a lakótelepi épitkezés problémáin belül próbálnak emberibb és szebb környezetet létrehozni, és ez nagyon nehezen megy. Tud itt valami segitséget adni a társaság az épitészeti elképzelésekről, ujitásoknak a megvalósitásában?

- Miskolcon számos olyan beépités van, amelyik léptéktelen. Csak az Avas oldalára gondoljak most hirtelenében, tudom ezt is épitészek tervezték, övék a felelősség, hogy olyan, amilyen, mégis meg kell jegyezni, hogy ez megint nem az a beépités, nem az a környezetformálás, amiben hiszünk. Na, most miben tudunk mi segiteni? Azt hiszem, mint társadalmi szerv, mindig csak abban, hogy véleményt mondunk. És ezt a véleményt vagy elfogadja valaki, vagy nem. Sőt még továbbmegyek, vagy kérdez bennünket, vagy nem. És ha nem kérdez, akkor ugye mondunk véleményt, de nem tudunk odatolakodni. Azt hiszem a városépités mindig kompromisszum, ha jó, akkor is, mindig kompromisszum, hiszen mi se tudunk csodát müvelni, egy azonban biztos, hogy az a sokszor emlegetett probléma, hogy a pnel alkalmatlan a megfelelő környezetformálásra, ez nem igaz. Egyszerüen nem igaz. Nem tudunk még megfelelően élni vele. A panel sokkal több mindenre alkalmas. Nem a panel felelős azért, hogy csunya környezetet csináltunk, hanem mi magunk vagyunk a felelősek érte. Épitészek közgazdászok, szociológusok, ta-
juk.

Hild János, építész

Most sétáljunk Budapestünknek azon a pontján, ahol nem csupán egy főutca nyújt látnivalót, hanem minden köz, átjáró, lépcsőház csalogatja a bámész tekintetet. A Belváros ez, a legszűkebben vett Belváros — lecsapva róla a környező kerületeket, sőt a József Attila utcától északra eső V. kerületi részt, a Lipótvárost, a hivatali negyedet.

A Belvárosban régóta nem csupán pénz kérdése az építkezés: *a tudatos városrendezés Hild János óta szigorú szabályokkal kötötte meg az építtetők, a tervezők kezét.* Így válhatott e rész egységessé.

● ●

Volt a múltban olyan nézet, hogy az igazi Belváros a Kossuth Lajos utcától északra eső rész — a túloldal *az iskolaváros*, érdektelen. Sosem volt teljesen igaz, s ma már nem is igen mondják: a Kecskeméti utca, a Váci utca déli felének s az Irányi utca boltjai, a jó konyhájú vendéglők, cukrászdák, az apró sörbárok *mind* több *idegent csalnak a szűk, íves keresztutcákba* és csodálják a klasszicista házakat, a neobarokk egyetemépületet, a templomokat, a múzeumokat. E terület peremén csaknem minden rendben: a Tolbuhin és a Múzeum körút, a Kossuth Lajos utca képe szép, de mögöttük omladoznak a házak, s a Veres Pálné utcában bukkanhatunk arra az elszomorító feliratra is, amely kéri a gyalogosokat, életük megkímélése érdekében válasszák a túlsó járdát.

● ●

A jövője: *a Kálvin téren, a Kecskeméti utca két sarkára kész, elfogadott az épületek terve.* Földszintjükre, az alsó emeletekre üzletek kerülnek, föléjük lakások. Jó lett volna üzlethálózatát összehangolni az aluljáróéval — ma már nem megy. Jövőre kész a *Károlyi-kert*, de a környék nagy forgalma, a zaj miatt hangverseny itt nemigen lesz többé. Most újítják fel az *Erzsébet szállót*, a *Vízművek székházát* — *Ybl* tervezte épület —, az *Egyetemi Könyvtárat*, a *Kárpátia éttermet*. Ami érthetetlen: miért lehetetlen évtizedek óta a Ferenciek bazárából eltüntetni az udvari irodákat, műhelyeket, raktárakat, s helyükre üzleteket tenni? Terv a *Csemegére*: a közelgő felújítás után háromszintes élelmiszer-áruház lesz, a pince, a földszinti bolt és az első emelet egybekapcsolásával. A *Belvárosi Kávéház* hátában, a Váci utca sarkán a tanács bemutatóterme lesz, három szinten, két-három év múlva nyílik.

7.

Kőllősi Teren

Esti J

tott, párn
alig titko
két pilla
hangos
folytatja.
— *Tize*
téglát. H
tem? Mié
napig is?

a legegyszerűbb jelűtől haladok a bonyolultabbig. Az egyszerű egy-két vonaltól kezdve a monogramig, névig, évszámig, címerig. *A katalógust a gyűjtőutakon magammal viszem,* az új szerzeményt összehasonlítom vele. Így nem cipelek haza fölöslegesen olyat, ami már van.

filmre.

Dédelgetett álma, hogy a szabadtéri téglakiállításon, Kőbányán, az ő tégláiból is állítsanak ki, hiszen sok olyan darabja van, ami ott nem látható.

A falra ez lenne írva: *„Gyűjtötte Vezér Béla."*

Borics Katalin

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

DAILY NEWS

478 NOV 9

János Hild
1766–1811

1021

Hild-Medaille für Kőszeg

Bauliches Erbe im Dienst unserer Zeit

Blick auf Kőszeg.

FOTO MTI — J. TOTH

Vorbildliche städtebauliche Leistungen werden von der Ungarischen Urbanistischen Gesellschaft mit der János Hild-Medaille gewürdigt. (Der ungarische Baumeister János Hild [1766-1811] hatte maßgeblichen Anteil an der Planung und Gestaltung der ungarischen Hauptstadt in der Zeit des Klassizismus.) Am diesjährigen Welttag der Urbanistik, dem 8. November, wurde die Hild-Medaille zwei ungarischen Städten — Kőszeg und Nyíregyháza — zuteil, die sich vor allem bei der Wahrung und Pflege des baulichen Erbes Verdienste erwarben.

Die an den äußersten Alpenausläufern gelegene Kleinstadt Kőszeg (12 000 Einwohner), ringsum von bewaldeten Hügeln umgeben, beging im Juni dieses Jahres den 650. Jahrestag der Verleihung des Stadtrechts. Unter den an Baudenkmälern reichen Städten des Landes rangiert Kőszeg an fünfter Stelle. In der Innenstadt, wo der Besucher immer wieder vor den festungsartigen, mit Schießscharten versehenen Häusern, gotischen Fenstern und Fresken oder der alten Pfarrkirche haltmacht, hat sich mittelalterliche Stimmung bewahrt. Durch die Türkenkriege im 16. Jahrhundert, durch Feuersbrünste und bei den Freiheitskämpfen des 17. Jahrhunderts verringerte sich die Einwohnerzahl der Stadt um ein Zehntel. Im 17. Jahrhundert entstanden die barocken Gebäude, die den Weltkrieg unversehrt überstanden und auch heute der Stadt ihr historisches Gepräge geben.

Mit der Befreiung des Landes im Jahre 1944 begann eine neue Epoche in der Geschichte dieser Stadt. Eine nicht dagewesene Entwicklung setzte ein, die jedoch den historischen Charakter Kőszegs nicht versehrte. Zeugen der Vergangenheit wie die Jurisics-Burg und viele andere Gebäude wurden mit großer Sorgfalt restauriert. Die Burg ist heute das Kulturzentrum der Stadt, und der Jurisics-Platz im Zentrum stellt ein beeindruckendes Ensemble reizvoller historischer Bauten dar.

Das Sgraffito-Haus ist heute Sitz des Jugendklubs, die umliegenden alten Gebäude dienen als Kinderarzt-Ambulanz und Buchgeschäft. Beispiele, wie hier die historische Bausubstanz in den Dienst des modernen Lebens gestellt wird.

Kőszeg hat vier allgemeine Schulen, zwei Mittelschulen, drei Internate, eine Hilfsschule, ein Erziehungsheim und ein Kindererholungsheim. Das Gymnasium beging in diesem Jahr sein 300-jähriges Bestehen. Ein Drittel der Einwohner wohnt im südlichen Teil der Stadt und in der Neubausiedlung, die weiter wächst. Von der Jahrhundertwende bis 1950 wurden in Kőszeg ganze 412 Wohnungen gebaut. Im Zeitraum zwischen 1950 und 1975 waren es schon 1500 Wohnungen, und im laufenden Fünfjahrplan (1975-1980) kommen weitere 600 hinzu.

Gleichzeitig mit der Restaurierung der wertvollsten Baudenkmäler und dem großzügigen Wohnungsbau wurde auch die Neugestaltung der Umgebung des Stadtkerns begonnen. Zu den

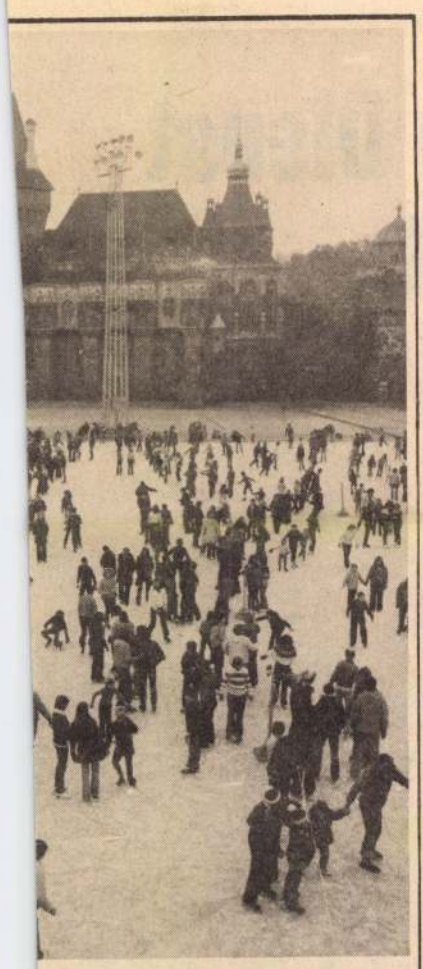

FOTO MTI — P. E. VÁRKONYI

…he feierten am 7. November …truierten Eisbahn im Buda-…

…ng für Rohöl … sicher

…ölexporteur — seinen Widerstand gegen eine Erhöhung aufgegeben hat. Eine Entscheidung über die neue Preisfestsetzung wird vermutlich im kommenden Monat auf der OPEC-Konferenz in Abu Dhabi fallen. Hier soll auch entschieden werden, ob der US-Dollar als Verrechnungseinheit beibehalten oder ob ein Währungsbündel Preisberechnungsgrundlage für Erdöl wird. Als Gründe für eine Preis-Neufestsetzung werden vor allem der „Dollar-Verfall und die Inflation" genannt.

Haftbef… Besetzer d…

Karlsruhe (Reuter) — Wegen des Verdachts der Unterstützung einer terroristischen Vereinigung hat der Ermittlungsrichter beim Bundesgerichtshof in Karlsruhe in der Nacht zum Mittwoch Haftbefehl gegen die elf nach dem Überfall auf das Landesbüro Hessen der „Deutschen Presse Agentur" (DPA) festgenommenen Personen erlassen. Das bestätigte die Bundesanwaltschaft am Mittwoch. Die sieben Männer und vier Frauen waren am Montagabend in Frankfurt/M. festgenommen worden, nachdem sie das DPA-Büro gewaltsam besetzt und versucht hatten, dort eine Meldung über den Hungerstreik der beiden inhaftierten Terroristen Karl-Heinz Dellwo und Werner Hoppe abzusetzen.

Die Täter waren mit Wollkapuzen maskiert und mit Holzstöcken bewaffnet. Die nicht übermittelte Erklärung der Gruppe, die sich abwechselnd „Kommando Willy Peter Stoll" und „Kommando Michael Knoll" nannte, hatte die Überschrift: „Karl-Heinz Dellwo und Werner Hoppe seien seit dem 21. September im Hungerstreik und würden durch „weiße Folter" langsam zu Tode gebracht.

Dellwo und Hoppe verbüßen Haftstrafen wegen terroristischer Gewalttaten in Düsseldorf und Hamburg.

Wird neuer Terroranschlag vorbereitet?

In Karlsruhe hat ein Student möglicherweise Vorbereitungen für einen neuen Terroranschlag gegen Mitglieder der Bundesanwaltschaft getroffen.

Wie ein Sprecher der Bundesanwaltschaft am Mittwoch auf Anfrage zu einem entsprechenden Bericht der Illustrierten „Quick" erklärte, hat der Student mehrfach Generalbundesanwalt Kurt Rebmann, Bundesanwälte und Polizeibeamte beim Verlassen des Gerichtskomplexes fotografiert. Gegen den Studenten wurde ein Ermittlungsverfahren wegen des Verdachts der Unterstützung einer terroristischen Vereinigung eingeleitet.

Proll-Hauptverfahren Anfang Dezember

London (DPA) — Das Hauptverfahren über die von der BRD-Regierung beantragte Auslieferung der mutmaßlichen Terroristin Astrid Proll wird voraussichtlich Anfang Dezember in London beginnen. Auf dem Haftprüfungstermin verlängerte ein Magistratsgericht in der britischen Hauptstadt am Dienstag die Auslieferungshaft der am 15. September in Nord-London festgenommenen 31jährigen Westdeutschen um eine weitere Woche.

Der Auslieferungsantrag gegen die vor vier Jahren in England untergetauchte Westdeutsche wird im wesentlichen mit dem Vorwurf des versuchten Mordes an zwei Polizisten begründet. Außerdem werden ihr zwei Banküberfälle Urkundenfälschung und Diebstahl zur Last gelegt.

Schachecke

GELEITET VON GROSSMEISTER LAJOS PORTISCH

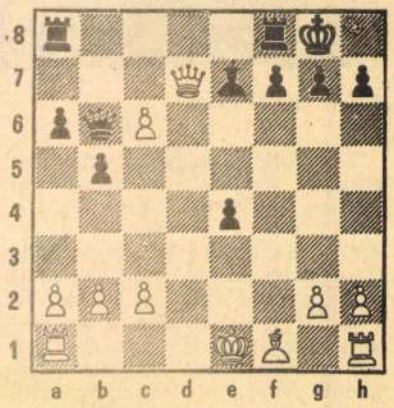

STELLUNG NACH DEM 21. ZUG VON WEISS

In diesem Herbst wurden die Finalrunden um den Titel eines Weltmeisters bzw. einer Weltmeisterin im Schach ausgetragen; damit nicht genug, auch der Junioren-Weltmeister wurde im Rahmen der in Graz (Österreich) ausgetragenen XVII. Junioren-Weltmeisterschaft ermittelt. Graz war übrigens Anwärter für die Austragung des WM-Turniers Karpow-Kortschnoi, doch mußte es Baguio den Vorrang lassen und wurde mit der Junioren-WM entschädigt. Diese WM endete mit einem sowjetischen Doppelsieg: Weltmeister wurde mit einem halben Punkt Vorsprung Sergej Dolmatow vor dem früheren Weltmeister Artur Jusupow.

FREIHEIT FÜR DEAN REED GEFORDERT

Hild János, építész 2

LÁTNI FOGJÁK

HAJDANI RAKPIACON

szélhetünk Európában — lényegileg a görög építészettől a századfordulóig —, nincs nagy különbség az építészet formavilágában; ugyanazoknak a formáknak a változatairól, illetőleg gazdagodásáról van szó. A *barokk* építész valóban a saját korát fejezte ki, de az ő mondanivalója sem „lógott ki" ebből a sorból annyira, mint amennyire erre a modern építészet képes. A mai építészet eszközei és formavilága ugyanis tel-jességgel különböznek az előző korokéitól, olyannyira, hogy ma kevés arról beszélnünk: minden kor fejezte ki a saját mondanivalóját. Bár ezzel én alapjában természetszerűen egyetértek, de azzal a megszorítással, hogy sokkal *nagyobb tisztelettel* kell bánni az elmúlt korok építészetével. Túlzott nagyképűség volna egy mai építésztől, ha figyelmen kívül hagyná az elmúlt kétezer év építészetét. Például a Roosevelt téren nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy ott a század elején egy nagyvonalú, *szimmetrikus teret* hoztak létre. Igaz, a történelmi környezet sokak számára talán épp a Roosevelt téren kérdéses, hiszen lényegében egy *eklektikus épületegyüttesről* van szó. Csakhogy azt hiszem, az jórészt idő kérdése, hogy valamely épület mikor válik műemlékké. Amerikában az eklektika alkotásai műemléknek számítanak, s úgy vélem, a Roosevelt teret mi is történeti környezetnek tekinthetjük.

— Ami a modern építészetet illeti, alkotóinak egyik legnagyobbika: *Mies van der Rohe* ezt mondta: *„a kevesebb több"*, és ennek szellemében megteremtette a szinte már sterilnek mondható építészetét. *Robert Venturi* az ún. postmodern építészet egyik szellemi atyja viszont azt mondja: *„a kevesebb unalmasabb"*. Venturi szerint az építészeknek olyan formanyelvet kell teremteniük, amelyre „rezonálni" tudnak az emberek, amely mindenki számára érthető. A modern építészet ugyanis, sajnos, sokszor olyan technikai trükköknek a tárháza, amelyekkel egy átlagember nemigen tud mit kezdeni. Természetesen nem a hagyományos formák gátlástalan átvételéről van szó, hanem arról, hogy a modern építészet vegye tudomásul a kétezer éves előzményeket, s korszerű eszközeivel és anyagaival teremtsen emberibb, humánusabb építészeti környezetet, mint amilyen a mai.

HOFER MIKLÓS kétszeres Ybl-díjas építész (korábban a Roosevelt téri külkereskedelmi irodaház egyik tervezője — a másik HÜBNER TIBOR volt —, ma a Budapesti Műszaki Egyetem középület-tervezési tanszékének tanszékvezetője):

— A mai építészetnek és a történeti környezetnek mindenképpen harmonikus kapcsolatot kell eredményeznie. Ez a harmonikus kapcsolat kétféle módon is elérhető. Az egyik megoldásban az új épület a maga szerény, *semleges megjelenésével* illeszkedik bele a környezetébe. Vannak esetek, amikor a tervezőnek ezt az utat kell választania. Például a várbéli foghíjbeépítések egyike-másika azért olyan kiváló, mert az épület nem akarja jobban felhívni magára a figyelmet, mint amennyi figyelmet az az ilyen környezetben elvárhat. Máskor a harmónia az ellentétre, az ellentétes hatásra épül, vagyis éppen *az épület maiságát hangsúlyozzuk*. Néha ez elkerülhetetlen. Az én gyakorlatomban ilyen eset volt az, amikor *Miskolcon* az avasi hegytetőre, egy történelmi műemlékekben gazdag környezetben kellett egy modern feladatot ellátó épületet, egy *tévétornyot* elhelyezni. Ilyenkor nem szabad „középkorizálni", hiszen az nevetséges volna, itt tehát nincs más választása az építésznek, mint az ellentét. De ez az ellentétre épülő kapcsolat olyan kiegyensúlyozott legyen, amely nem idegesít, s nem nyomja el a történeti, műemléki környezetet.

— A Roosevelt teret az Akadémia és a Gresham épülete annyira uralja, hogy hozzájuk mindenképpen csak valami *„csöndesebb"* épület illeszkedhet. Ma is úgy érzem, hogy az irodaház tömegében is, megformálásban is „jó" oda, mert nem lehet egy korszerű irodaházat — amelyben több száz ember dolgozik —, belekényszeríteni — mondjuk — egy XIX. századi építészeti keretbe! Ezt egyetlen kor sem tette, ma pedig tudatosan kerüljük az archaizálást, vagyis a régiesítést.

LÁNG TIVADAR Ybl-díjas építész (a Fővárosi Tanács városrendezési és építészeti főosztályának osztályvezetője):

— Én megértem a tervező építész szándékát: nem akart kihívót, a környezetből kiemelkedőt alkotni. Ez nagyon érdekes és sajátságos — és számomra még meg nem fejthető — problémát vet föl, országunkban talán még inkább, mint a világ más részein. Minden régebbi építészeti korszak *büszkén vállalta* saját ízlésvilágának formáit, színeit, még akkor is, ha az merőben különbözött a megelőző korok építészetétől. Még attól sem féltek, hogy egymás melletti épületek tár-

sulásában ezt a korbéli — megjelenésbéli —
bátran kifejezzék. Például a *Vigadó* is a v
klasszicista Duna-parthoz képest nyilvánva
környezetétől idegen megjelenésű épület vo
teivel és formájával — gondolom — eleinte
gerelte és idegesítette is az akkori kor lakóit
retjük, hiszen múltunknak és nagyvonalú fő
nak egyik értékes darabja.

— A régebbi korok — s ezt nem tartom
pozitív tulajdonságnak — még azt sem habo
tenni, hogy gondolkodás nélkül *eltöröljene*
más korban épült házakat, ha saját épületeik
ott véltek megfelelő helyet találni. Ez szinte
mészetesebb emberi magatartás, amelyet az
ben a reneszánsz óta ismerünk, amióta a kö
állított embert senki sem tudta többé kivetn
pontból. Ebben a felfogásban fölfedezhetjük, h
büszke volt saját teljesítményeire. S most
építészet valami módon furcsa gátlásokkal
Úgy akarja kifejezni önmagát, saját korát, ho
mindenképpen alkalmazkodjék a környezet *m*
méhez, bármelyik korban jött is az létre!
alkalmazkodásnak természetes következmény
re nagyobb alázatosság, az egyre nagyobb szerénység.
De minél nagyobb a szerénység, annál nagyobb a *jel-
legtelenség* is, hiszen jellegzetességgel nem lehet bele-
olvadni valamibe. Szerintem a mai magyar építészet-
nek a beolvadás iránti vágy és a kitűnéstől való féle-
lem közötti *középutat* kellene megtalálnia! Ezt úgy
érzem, néhány ponton még nem sikerült elérni, s ez
jellemzi a Roosevelt téri új épületet is.

— Mégsem hiszem, hogy ez a tervező építészek hi-
bája. Sőt, meggyőződésem, hogy nem! Hiszen amikor
a tervező építész kikerül a Műegyetemről, azzal a
vággyal indul, hogy saját korának eszközeivel a sa-
ját egyéni gondolatait valósíthassa meg hiánytalanul.
Pályafutása során persze nagyon sok hatás éri, amely
lenyírbálja a szárnyait: lekopnak róla — szükségkép-
pen és nagyon helyesen — a fiatalkor túlzásai. Azon-
ban nem erről, hanem sokkal inkább arról van szó,
hogy az *egyéni* építészeti gondolatok egy nagyon *mes-
terkélten, bár szükségszerűen felépített szűrőrendsze-
ren* mennek keresztül. Ezeket többé-kevésbé *tervta-
nácsnak* nevezik. Tervtanácsok vannak a legkülönbö-
zőbb szinteken; előbb tervtanácsot tart a tervezőiroda
a saját berkeiben, azután a beruházónak a bevonásá-
val, azután a kivitelezőnek a bevonásával, azután
tervtanácsot tart az elbíráló hatóság egyre több szer-
vezetnek a bevonásával, azután megtanácskozza a
tervet a beruházó a kivitelezőnek a bevonásával, az-
után nyilván a kivitelező a saját kiviteli lehetőségeit
mérlegelve stb. Végül is az elbírálás folyamatában
több tucat, de talán még *száznál is több* ember vesz
részt, s nyilván *mindegyik más szemlélettel*, más —
sajátos — szempontból értékeli a tervet. Ha egy épí-
tész ennek a sokféle szempontnak meg akar felelni,
lassan a teljes egyéniségét föl kell adnia, mert hiszen
minél több egyéni vonás van valamiben, annál nehe-
zebben „nyelethető le" eltérő szemléletű személyekkel.
Jómagam azt hiszem: épp *ez a nagyon bonyolult el-
bírálási rendszer* az oka annak, hogy az építészek
egyéni állásfoglalásai a végén eltűnnek az épületek-
ről, nem is beszélve a kivitelezés közbeni változások-
ról.

*

Az eszmecsere olyan gondokat, kérdéseket sorjázott
elénk, amelyek az egyéni alkotásnak és a kollektív
megvalósításnak meg a befogadásnak általánosabban
is az ellentmondásai. De serkentő ellentmondások
ezek: újra meg újra, esetenként kell megoldást ke-
resnünk rájuk.

*akiről most, születésének 350. évfordulója alkal-
mából emlékezünk meg.*

Huygens (ejtsd: höjhensz) ifjabb kortársa volt a természetszemlélet megújítására törekvő René *Descartes*-nak (ejtsd: dékárt; 1596—1650), s tizenkettedik évét betöltötte már, amikor Isaac *Newton* (1642—1727) meglátta a napvilágot. Hároméves volt a tragikus Galilei-per évében (1632), ám az a környezet és világszemlélet, amelyben Huygens — akárcsak Newton — felnövekedett, már sokban különbözött a tudomány haladásával szembeszálló hatalmak világától. *Hollandiában* és *Angliában*, e korszak társadalmilag és gazdaságilag legfejlettebb országaiban a mai értelemben vett tudományos kutatás már magától értetődő dolog volt, eredményeit a hatalomra törő polgárság többé-kevésbé igyekezett kiaknázni. Maga Huygens is azt hangsúlyozta az ingalengésről és ingás órákról 1673-ban kiadott művének ajánlásában, hogy tudományos vizsgálódásaiban *mindenkor a közhasznú eredményekre törekedett.*

Huygens személyében egyébként is — ritka kivételként — szerencsésen párosult az elméleti és a gyakorlati tehetség. Érdeklődése, ismerete és kutatási területe *roppant széles körű* volt: a csillagászattól a fénytanon át a hangtanig, az üveglencsék csiszolásától a pontos hajóórák tervezéséig számtalan tárgykörrel foglalkozott. Éppen ezért szinte képtelenség néhány oldalon bemutatni, értékelni és méltatni teljes életművét. Ilyenformán alább a zseniális holland fizikus rövid életrajzán kívül néhány tőle származó vagy korabeli ábrán mutatjuk be legfőbb műveit, alkotásait.

Huygens vázlata a saját tervezésű lencsecsiszoló gépéhez. A felső asztalkára helyezett nagyobb csiszolókorongon mozog a kisebb üvegkorong. A korong mozgatását az alsó, iv alakú (NO) és a két egyenes (HE és GF) rúd szabályozza

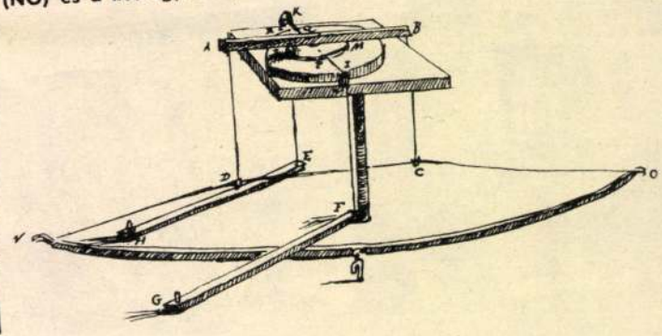

Hild János, építész

1978.XI.9. 4,25 N.

1021

Jó reggelt!

- Délelőtt adják át Kőszegnek a Jurisics-vár Lovagtermében a példás városfejlesztési tevékenységet elismerő Hild János érmet.

- Szolnokon a városért legtöbbet vállaló állampolgárok vehetik át a Pro Urbe kitüntetéseket.

1979.XI.8.Televizió 19.3o
TV Hiradó

1021

- November 8-a minden évben az urbanisztika ünnepe, amely egyuttal a városrendezők versenyének értékelő állomása is. A Hild János emlékérmek odaitélésével. Idén a 3o. urbanisztikai világnapon Szeged város kapta meg a kitüntető cimet. A Hild emlékérem az elmult 2o év kiemelkedő komplex városfejlesztésének jutalma. Azé a fejlesztésé, amely az árviz utáni, körgyürüs, sugaras szerkezetet és a történelmi városmagot figyelembevéve alakitotta ki a mai korszerü városképet. Miközben a környezetet szennyező üzemeket kitelepitették az iparkörzetbe, a belvárosi és ujszegedi intézmény negyedet a Dél-Alföld szellemi centrumává tették Szegedet. A lakótelepek célszerü elrendezésben ölelik körül a városrost. S épitésükkel összhangban előrelátóan oldották meg a főutvonalak és a közmüvek rekonstrukcióját. Mire kötelezi a Hild emlékérem a városképet formáló szakembereket.

Hild János

- A Dom tér szomszédságában egy kapuátjárót, Hild kapunak neveztünk el. Itt elhelyeztünk egy emléktáblát, a Hild érem szövegével. Ez a tábla és a rajta feltüntetett szöveg a városba látogatót és a város lakót is emlékeztetni fogja az eseményre. Ez az esemény pedig a szakembereket, de azt hiszem a város valamennyi lakóját, a továbbiakban is az eddigiek, az eddigihez hasonló kitartó, szervezett városépitésre kötelezi. Különösen nehéz feladat számunkra, hogy a történelmi városszerkezetet megőrizve a jelen emberének épitsünk, de ugy, hogy ezt a jövő embere is kényelmesen tudja használni. A legsürgetőbb feladatunk az uj lakótelepek komfortossá tétele, kulturált, emberhezméltó kialakitása.

- A Hild érem évenkénti odaitélése lényegében azon törekvéseknek a honorálása, elismerése, amelyek által egy-egy településünk kedvezőbb feltételeket teremt lakosai számára. Több módja is lehet ennek, de mindenképpen a város adottságaiból kell kiindini. Riportunkban, ha nem is teljes részletességgel összefoglaltuk miért is kaptam Szeged e megtisztelő érmet. Nem ismétlem csak egy dolgot mondanék még az indokok sorához. A város fejlesztésére forditott szellemi és anyagi erők hatékonyságát fokozta a nyilt várospolitika. Ami alatt az értendő, hogy a város lakosait bevonták a tervezés az épités mindennapos és távlati gondjaiba. Az elmult évek-

ben rendszeressé vált a különböző szintü városrendezési tervek ismertetése. És nem utólag, hanem még a tervezés stádiumában. Különösen figyelemreméltó ez akkor, ha tudjuk, hogy a most folyó 4.országos városépitési tanácskozás téziseiben ez a gondolat kiemelt helyen szerepel. Alapvető feltételként határozzák meg a városépitési tervek sikeres valóraváltásában. Szeged kitünő példa rá, hogy nemcsak a lakosok érdeklődése ébredt fel a nyilt várospolitika nyomán, hanem a segités és a támogatás szándéka is. Bizonyitja ezt a lakosság által végzett társadalmi munka emelkedő értéke, amely 197o ben 5 millió, 75-ben 38, tavaly pedig már 5o millió forintot tett ki.

Inhalt

Vorwort

Einleitung

Kapitel 1

Kapitel 2

Kapitel 3

Kapitel 4

Kapitel 5

Kapitel 6

Kapitel 7

Kapitel 8

Kapitel 9

Kapitel 10

Kapitel 11

Kapitel 12

Kapitel 13

Kapitel 14

Kapitel 15

Kapitel 16

Kapitel 17

Kapitel 18

Kapitel 19

Kapitel 20

Kapitel 21

Kapitel 22

Kapitel 23

Kapitel 24

Kapitel 25

Kapitel 26

Kapitel 27

Kapitel 28

Kapitel 29

Kapitel 30

Kapitel 31

Kapitel 32

Kapitel 33

Kapitel 34

Kapitel 35

Kapitel 36

Kapitel 37

Kapitel 38

Kapitel 39

Kapitel 40

Kapitel 41

Kapitel 42

Kapitel 43

Kapitel 44

Kapitel 45

Kapitel 46

Kapitel 47

Kapitel 48

Kapitel 49

Kapitel 50

Kapitel 51

Kapitel 52

Kapitel 53

Kapitel 54

Kapitel 55

Kapitel 56

Kapitel 57

Kapitel 58

Kapitel 59

Kapitel 60

Kapitel 61

Kapitel 62

Kapitel 63

Kapitel 64

Kapitel 65

Kapitel 66

Kapitel 67

Kapitel 68

Kapitel 69

Kapitel 70

Kapitel 71

Kapitel 72

Kapitel 73

Kapitel 74

Kapitel 75

Kapitel 76

Kapitel 77

Kapitel 78

Kapitel 79

Kapitel 80

Kapitel 81

Kapitel 82

Kapitel 83

Kapitel 84

Kapitel 85

Kapitel 86

Kapitel 87

Kapitel 88

Kapitel 89

Kapitel 90

Kapitel 91

Kapitel 92

Kapitel 93

Kapitel 94

Kapitel 95

Kapitel 96

Kapitel 97

Kapitel 98

Kapitel 99

Kapitel 100

Kapitel 101

Kapitel 102

Kapitel 103

Kapitel 104

Kapitel 105

Kapitel 106

Kapitel 107

Kapitel 108

Kapitel 109

Kapitel 110

Kapitel 111

Kapitel 112

Kapitel 113

Kapitel 114

Kapitel 115

Kapitel 116

Kapitel 117

Kapitel 118

Kapitel 119

Kapitel 120

Kapitel 121

Kapitel 122

Kapitel 123

Kapitel 124

Kapitel 125

Kapitel 126

Kapitel 127

Kapitel 128

Kapitel 129

Kapitel 130

Kapitel 131

Kapitel 132

Kapitel 133

Kapitel 134

Kapitel 135

Kapitel 136

Kapitel 137

Kapitel 138

Kapitel 139

Kapitel 140

Kapitel 141

Kapitel 142

Kapitel 143

Kapitel 144

Kapitel 145

Kapitel 146

Kapitel 147

Kapitel 148

Kapitel 149

Kapitel 150

Kapitel 151

Kapitel 152

Kapitel 153

Kapitel 154

Kapitel 155

Kapitel 156

Kapitel 157

Kapitel 158

Kapitel 159

Kapitel 160

Kapitel 161

Kapitel 162

Kapitel 163

Kapitel 164

Kapitel 165

Kapitel 166

Kapitel 167

Kapitel 168

Kapitel 169

Kapitel 170

Kapitel 171

Kapitel 172

Kapitel 173

Kapitel 174

Kapitel 175

Kapitel 176

Kapitel 177

Kapitel 178

Kapitel 179

Kapitel 180

Kapitel 181

Kapitel 182

Kapitel 183

Kapitel 184

Kapitel 185

Kapitel 186

Kapitel 187

Kapitel 188

Kapitel 189

Kapitel 190

Kapitel 191

Kapitel 192

Kapitel 193

Kapitel 194

Kapitel 195

Kapitel 196

Kapitel 197

Kapitel 198

Kapitel 199

Kapitel 200

Kapitel 201

Kapitel 202

Kapitel 203

Kapitel 204

Kapitel 205

Kapitel 206

Kapitel 207

Kapitel 208

Kapitel 209

Kapitel 210

Kapitel 211

Kapitel 212

Kapitel 213

Kapitel 214

Kapitel 215

Kapitel 216

Kapitel 217

Kapitel 218

Kapitel 219

Kapitel 220

Kapitel 221

Kapitel 222

Kapitel 223

Kapitel 224

Kapitel 225

Kapitel 226

Kapitel 227

Kapitel 228

Kapitel 229

Kapitel 230

Kapitel 231

Kapitel 232

Kapitel 233

Kapitel 234

Kapitel 235

Kapitel 236

Kapitel 237

Kapitel 238

Kapitel 239

Kapitel 240

Kapitel 241

Kapitel 242

Kapitel 243

Kapitel 244

Kapitel 245

Kapitel 246

Kapitel 247

Kapitel 248

Kapitel 249

Kapitel 250

Kapitel 251

Kapitel 252

Kapitel 253

Kapitel 254

Kapitel 255

Kapitel 256

Kapitel 257

Kapitel 258

Kapitel 259

Kapitel 260

Kapitel 261

Kapitel 262

Kapitel 263

Kapitel 264

Kapitel 265

Kapitel 266

Kapitel 267

Kapitel 268

Kapitel 269

Kapitel 270

Kapitel 271

Kapitel 272

Kapitel 273

Kapitel 274

Kapitel 275

Kapitel 276

Kapitel 277

Kapitel 278

Kapitel 279

Kapitel 280

Kapitel 281

Kapitel 282

Kapitel 283

Kapitel 284

Kapitel 285

Kapitel 286

Kapitel 287

Kapitel 288

Kapitel 289

Kapitel 290

Kapitel 291

Kapitel 292

Kapitel 293

Kapitel 294

Kapitel 295

Kapitel 296

Kapitel 297

Kapitel 298

Kapitel 299

Kapitel 300

Kapitel 301

Kapitel 302

Kapitel 303

Kapitel 304

Kapitel 305

Kapitel 306

Kapitel 307

Kapitel 308

Kapitel 309

Kapitel 310

Kapitel 311

Kapitel 312

Kapitel 313

Kapitel 314

Kapitel 315

Kapitel 316

Kapitel 317

Kapitel 318

Kapitel 319

Kapitel 320

Kapitel 321

Kapitel 322

Kapitel 323

Kapitel 324

Kapitel 325

Kapitel 326

Kapitel 327

Kapitel 328

Kapitel 329

Kapitel 330

Kapitel 331

Kapitel 332

Kapitel 333

Kapitel 334

Kapitel 335

Kapitel 336

Kapitel 337

Kapitel 338

Kapitel 339

Kapitel 340

Kapitel 341

Kapitel 342

Kapitel 343

Kapitel 344

Kapitel 345

Kapitel 346

Kapitel 347

Kapitel 348

Kapitel 349

Kapitel 350

Kapitel 351

Kapitel 352

Kapitel 353

Kapitel 354

Kapitel 355

Kapitel 356

Kapitel 357

Kapitel 358

Kapitel 359

Kapitel 360

Kapitel 361

Kapitel 362

Kapitel 363

Kapitel 364

Kapitel 365

Kapitel 366

Kapitel 367

Kapitel 368

Kapitel 369

Kapitel 370

Kapitel 371

Kapitel 372

Kapitel 373

Kapitel 374

Kapitel 375

Kapitel 376

Kapitel 377

Kapitel 378

Kapitel 379

Kapitel 380

Kapitel 381

Kapitel 382

Kapitel 383

Kapitel 384

Kapitel 385

Kapitel 386

Kapitel 387

Kapitel 388

Kapitel 389

Kapitel 390

Kapitel 391

Kapitel 392

Kapitel 393

Kapitel 394

Kapitel 395

Kapitel 396

Kapitel 397

Kapitel 398

Kapitel 399

Kapitel 400

Kapitel 401

Kapitel 402

Kapitel 403

Kapitel 404

Kapitel 405

Kapitel 406

Kapitel 407

Kapitel 408

Kapitel 409

Kapitel 410

Kapitel 411

Kapitel 412

Kapitel 413

Kapitel 414

Kapitel 415

Kapitel 416

Kapitel 417

Kapitel 418

Kapitel 419

Kapitel 420

Kapitel 421

Kapitel 422

Kapitel 423

Kapitel 424

Kapitel 425

Kapitel 426

Kapitel 427

Kapitel 428

Kapitel 429

Kapitel 430

Kapitel 431

Kapitel 432

Kapitel 433

Kapitel 434

Kapitel 435

Kapitel 436

Kapitel 437

Kapitel 438

Kapitel 439

Kapitel 440

Kapitel 441

Kapitel 442

Kapitel 443

Kapitel 444

Kapitel 445

Kapitel 446

Kapitel 447

Kapitel 448

Kapitel 449

Kapitel 450

Kapitel 451

Kapitel 452

Kapitel 453

Kapitel 454

Kapitel 455

Kapitel 456

Kapitel 457

Kapitel 458

Kapitel 459

Kapitel 460

Kapitel 461

Kapitel 462

Kapitel 463

Kapitel 464

Kapitel 465

Kapitel 466

Kapitel 467

Kapitel 468

Kapitel 469

Kapitel 470

Kapitel 471

Kapitel 472

Kapitel 473

Kapitel 474

Kapitel 475

Kapitel 476

Kapitel 477

Kapitel 478

Kapitel 479

Kapitel 480

Kapitel 481

Kapitel 482

Kapitel 483

Kapitel 484

Kapitel 485

Kapitel 486

Kapitel 487

Kapitel 488

Kapitel 489

Kapitel 490

Kapitel 491

Kapitel 492

Kapitel 493

Kapitel 494

Kapitel 495

Kapitel 496

Kapitel 497

Kapitel 498

Kapitel 499

Kapitel 500

Kapitel 501

Kapitel 502

Kapitel 503

Kapitel 504

Kapitel 505

Kapitel 506

Kapitel 507

Kapitel 508

Kapitel 509

Kapitel 510

Kapitel 511

Kapitel 512

Kapitel 513

Kapitel 514

Kapitel 515

Kapitel 516

Kapitel 517

Kapitel 518

Kapitel 519

Kapitel 520

Kapitel 521

Kapitel 522

Kapitel 523

Kapitel 524

Kapitel 525

Kapitel 526

Kapitel 527

Kapitel 528

Kapitel 529

Kapitel 530

Kapitel 531

Kapitel 532

Kapitel 533

Kapitel 534

Kapitel 535

Kapitel 536

Kapitel 537

Kapitel 538

Kapitel 539

Kapitel 540

Kapitel 541

Kapitel 542

Kapitel 543

Kapitel 544

Kapitel 545

Kapitel 546

Kapitel 547

Kapitel 548

Kapitel 549

Kapitel 550

Kapitel 551

Kapitel 552

Kapitel 553

Kapitel 554

Kapitel 555

Kapitel 556

Kapitel 557

Kapitel 558

Kapitel 559

Kapitel 560

Kapitel 561

Kapitel 562

Kapitel 563

Kapitel 564

Kapitel 565

Kapitel 566

Kapitel 567

Kapitel 568

Kapitel 569

Kapitel 570

Kapitel 571

Kapitel 572

Kapitel 573

Kapitel 574

Kapitel 575

Kapitel 576

Kapitel 577

Kapitel 578

Kapitel 579

Kapitel 580

Kapitel 581

Kapitel 582

Kapitel 583

Kapitel 584

Kapitel 585

Kapitel 586

Kapitel 587

Kapitel 588

Kapitel 589

Kapitel 590

Kapitel 591

Kapitel 592

Kapitel 593

Kapitel 594

Kapitel 595

Kapitel 596

Kapitel 597

Kapitel 598

Kapitel 599

Kapitel 600

Kapitel 601

Kapitel 602

Kapitel 603

Kapitel 604

Kapitel 605

Kapitel 606

Kapitel 607

Kapitel 608

Kapitel 609

Kapitel 610

Kapitel 611

Kapitel 612

Kapitel 613

Kapitel 614

Kapitel 615

Kapitel 616

Kapitel 617

Kapitel 618

Kapitel 619

Kapitel 620

Kapitel 621

Kapitel 622

Kapitel 623

Kapitel 624

Kapitel 625

Kapitel 626

Kapitel 627

Kapitel 628

Kapitel 629

Kapitel 630

Kapitel 631

Kapitel 632

Kapitel 633

Kapitel 634

Kapitel 635

Kapitel 636

Kapitel 637

Kapitel 638

Kapitel 639

Kapitel 640

Kapitel 641

Kapitel 642

Kapitel 643

Kapitel 644

Kapitel 645

Kapitel 646

Kapitel 647

Kapitel 648

Kapitel 649

Kapitel 650

Kapitel 651

Kapitel 652

Kapitel 653

Kapitel 654

Kapitel 655

Kapitel 656

Kapitel 657

Kapitel 658

Kapitel 659

Kapitel 660

Kapitel 661

Kapitel 662

Kapitel 663

Kapitel 664

Kapitel 665

Kapitel 666

Kapitel 667

Kapitel 668

Kapitel 669

Kapitel 670

Kapitel 671

Kapitel 672

Kapitel 673

Kapitel 674

Kapitel 675

Kapitel 676

Kapitel 677

Kapitel 678

Kapitel 679

Kapitel 680

Kapitel 681

Kapitel 682

Kapitel 683

Kapitel 684

Kapitel 685

Kapitel 686

Kapitel 687

Kapitel 688

Kapitel 689

Kapitel 690

Kapitel 691

Kapitel 692

Kapitel 693

Kapitel 694

Kapitel 695

Kapitel 696

Kapitel 697

Kapitel 698

Kapitel 699

Kapitel 700

Kapitel 701

Kapitel 702

Kapitel 703

Kapitel 704

Kapitel 705

Kapitel 706

Kapitel 707

Kapitel 708

Kapitel 709

Kapitel 710

Kapitel 711

Kapitel 712

Kapitel 713

Kapitel 714

Kapitel 715

Kapitel 716

Kapitel 717

Kapitel 718

Kapitel 719

Kapitel 720

Kapitel 721

Kapitel 722

Kapitel 723

Kapitel 724

Kapitel 725

Kapitel 726

Kapitel 727

Kapitel 728

Kapitel 729

Kapitel 730

Kapitel 731

Kapitel 732

Kapitel 733

Kapitel 734

Kapitel 735

Kapitel 736

Kapitel 737

Kapitel 738

Kapitel 739

Kapitel 740

Kapitel 741

Kapitel 742

Kapitel 743

Kapitel 744

Kapitel 745

Kapitel 746

Kapitel 747

Kapitel 748

Kapitel 749

Kapitel 750

Kapitel 751

Kapitel 752

Kapitel 753

Kapitel 754

Kapitel 755

Kapitel 756

Kapitel 757

Kapitel 758

Kapitel 759

Kapitel 760

Kapitel 761

Kapitel 762

Kapitel 763

Kapitel 764

Kapitel 765

Kapitel 766

Kapitel 767

Kapitel 768

Kapitel 769

Kapitel 770

Kapitel 771

Kapitel 772

Kapitel 773

Kapitel 774

Kapitel 775

Kapitel 776

Kapitel 777

Kapitel 778

Kapitel 779

Kapitel 780

Kapitel 781

Kapitel 782

Kapitel 783

Kapitel 784

Kapitel 785

Kapitel 786

Kapitel 787

Kapitel 788

Kapitel 789

Kapitel 790

Kapitel 791

Kapitel 792

Kapitel 793

Kapitel 794

Kapitel 795

Kapitel 796

Kapitel 797

Kapitel 798

Kapitel 799

Kapitel 800

Kapitel 801

Kapitel 802

Kapitel 803

Kapitel 804

Kapitel 805

Kapitel 806

Kapitel 807

Kapitel 808

Kapitel 809

Kapitel 810

Kapitel 811

Kapitel 812

Kapitel 813

Kapitel 814

Kapitel 815

Kapitel 816

Kapitel 817

Kapitel 818

Kapitel 819

Kapitel 820

Kapitel 821

Kapitel 822

Kapitel 823

Kapitel 824

Kapitel 825

Kapitel 826

Kapitel 827

Kapitel 828

Kapitel 829

Kapitel 830

Kapitel 831

Kapitel 832

Kapitel 833

Kapitel 834

Kapitel 835

Kapitel 836

Kapitel 837

Kapitel 838

Kapitel 839

Kapitel 840

Kapitel 841

Kapitel 842

Kapitel 843

Kapitel 844

Kapitel 845

Kapitel 846

Kapitel 847

Kapitel 848

Kapitel 849

Kapitel 850

Kapitel 851

Kapitel 852

Kapitel 853

Kapitel 854

Kapitel 855

Kapitel 856

Kapitel 857

Kapitel 858

Kapitel 859

Kapitel 860

Kapitel 861

Kapitel 862

Kapitel 863

Kapitel 864

Kapitel 865

Kapitel 866

Kapitel 867

Kapitel 868

Kapitel 869

Kapitel 870

Kapitel 871

Kapitel 872

Kapitel 873

Kapitel 874

Kapitel 875

Kapitel 876

Kapitel 877

Kapitel 878

Kapitel 879

Kapitel 880

Kapitel 881

Kapitel 882

Kapitel 883

Kapitel 884

Kapitel 885

Kapitel 886

Kapitel 887

Kapitel 888

Kapitel 889

Kapitel 890

Kapitel 891

Kapitel 892

Kapitel 893

Kapitel 894

Kapitel 895

Kapitel 896

Kapitel 897

Kapitel 898

Kapitel 899

Kapitel 900

Kapitel 901

Kapitel 902

Kapitel 903

Kapitel 904

Kapitel 905

Kapitel 906

Kapitel 907

Kapitel 908

Kapitel 909

Kapitel 910

Kapitel 911

Kapitel 912

Kapitel 913

Kapitel 914

Kapitel 915

Kapitel 916

Kapitel 917

Kapitel 918

Kapitel 919

Kapitel 920

Kapitel 921

Kapitel 922

Kapitel 923

Kapitel 924

Kapitel 925

Kapitel 926

Kapitel 927

Kapitel 928

Kapitel 929

Kapitel 930

Kapitel 931

Kapitel 932

Kapitel 933

Kapitel 934

Kapitel 935

Kapitel 936

Kapitel 937

Kapitel 938

Kapitel 939

Kapitel 940

Kapitel 941

Kapitel 942

Kapitel 943

Kapitel 944

Kapitel 945

Kapitel 946

Kapitel 947

Kapitel 948

Kapitel 949

Kapitel 950

Kapitel 951

Kapitel 952

Kapitel 953

Kapitel 954

Kapitel 955

Kapitel 956

Kapitel 957

Kapitel 958

Kapitel 959

Kapitel 960

Kapitel 961

Kapitel 962

Kapitel 963

Kapitel 964

Kapitel 965

Kapitel 966

Kapitel 967

Kapitel 968

Kapitel 969

Kapitel 970

Kapitel 971

Kapitel 972

Kapitel 973

Kapitel 974

Kapitel 975

Kapitel 976

Kapitel 977

Kapitel 978

Kapitel 979

Kapitel 980

Kapitel 981

Kapitel 982

Kapitel 983

Kapitel 984

Kapitel 985

Kapitel 986

Kapitel 987

Kapitel 988

Kapitel 989

Kapitel 990

Kapitel 991

Kapitel 992

Kapitel 993

Kapitel 994

Kapitel 995

Kapitel 996

Kapitel 997

Kapitel 998

Kapitel 999

Kapitel 1000

Hild János
építész

1021

1979.XI.8.Televizió 19.3o Gné
TV Híradó

- Jó estét kivánunk kedves nézőink. November 8-a városrendezési világnap. A Szegeden folyó 4.országos városépitési tanácskozás keretében ma átadták a városnak a településfejlesztésért járó legmagasabb hazai kitüntetést, a Hild János emlékérmet. Ma délelőtt a termelőszövetkezetek helyzetéről és feladatairól tárgyalt az országgyülés mezőgazdasági bizottsága. A Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága pedig a XIX.kerület Kispest helyzetét vitatta meg. loo éves a Bánki Donát Müszaki Főiskola. Ma ünnepi ülést tartottak ebből az alkalomból a Vigszinházban. Most pedig elsőként következzenek a nemzetközi élet hirei.

102

Hild Gyula

1976. XI. 8. 18.30. V.

Esti Magazin

- Az idén Kecskemétnek ítélte oda, a Hild János emlékérmet, az Urbanisztikai Társaság. A plakettet Sarlós István, a Hazafias Népfront főtitkára, az Urbanisztikai társaság elnöke nyujtotta át Gódor Józsefnek, Kecskemét tanácselnökének. Az ünnepségen vette át a Ko-

dály emlékérmet, Vásárhelyi Zoltán, Kossuth-dijas kiváló müvész,
a városi dalárda, egykori hires karnagya.

Hild János építőmester

1972. április 8

Kampis Antal

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZET TÖRTÉNETE

1021 31.

A „Szépítő Bizottság" — Klasszicista építészet

A 18. században Budát és Pestet katonai parancsnokok kormányozták tulajdonképpen. Az építési engedélyek és előírások is a katonai szempontokat követték elsősorban. De másodsorban rögtön a befolyásos magánérdek következett. Telkeket építésre a jelentkező igénylők között osztottak ki. A telekhatárokat a rommaradványok által meghatározható, még a középkorra visszanyúló telekrendszer határozta meg. Ha azonban ez bizonytalan volt, vagy a befolyásos igénylőnek valamely okból nem felelt meg, akkor az érvényre juttatott magánérdekek szerint jelöltek ki telektömböket, nyitottak meg, vagy zártak el közlekedési vonalakat. Városrendezésnek, egységes építészeti előírásnak nyoma sem volt.

József nádor szakított ezzel a rendszerrel. Már 1804-ben leírt a pesti tanácshoz, a régi városrészek rendezését, új városrészek kialakítását, s az útvonalaknak a forgalom követelései szerint való kijelölését sürgette. 1805-ben *Hild János* pesti építőmesterrel városrendezési tervet dolgoztatott ki, 1808-ban pedig életre hívta a *„Királyi Szépítő Bizottság"*-ot, amely ettől kezdve hatósági jogkörrel irányította az építőmunkát. E bizottság élére, a kiválónak bizonyult építész és pénzügyi szakembert, Hild Jánost nevezte ki, s a bizottságot kirendelte nemcsak a pesti, de az ország bármely részén végzett építészeti munkálatok szakértő ellenőrzésére. Ezzel a ténnyel az építészet ügye hazánkban önálló belüggyé vált, mert addig a legfőbb ellenőrzést nem magyar hatóság, hanem a bécsi Főépítészeti Hivatal végezte, s csak természetes, hogy a legfőbb és legjövedelmezőbb tervező és ellenőrző megbízásokat a maga embereinek juttatta. A „Királyi Szépítő Bizottság" működése azonban kikapcsolta a bécsi hivatal illetékességét, s a maga kezébe vette annak magyarországi teendőit. Érdekes előjoga volt a bizottság tagjainak, hogy nemcsak Pesten és Budán, de az országban mindenütt vállalhattak munkát. Akkor is és ott is, ahol különben önálló építőcéh működött. Ennek jelentősége akkor tűnik ki, ha okát keressük annak, hogy miért üti fel vidéki városainkban is egyöntetűen az a stílus, amely Pest és Buda 19. századi fejlődésének építészeti megjelenését meghatározta: a polgári mérsékletű klasszicizmus.

Ez a klasszicizmus nem volt az ókori példamutatásnak olyan hű követése, mint ezt más országokban tapasztaljuk. A görög—római architektúra szerkezeti tárából főleg a könnyen és biztonságosan alkalmazható megoldásokat sajátította ki. Rendszerint a középrészt emelte ki oszlopos vagy erkélyes erkélyrizalittal, esetleg háromszögű timpanonnal lezárt oszlopos kapukiképzéssel. Az épületek tehát általában egyszerűek. Hatásukat inkább tömegükkel és arányaikkal fejtették ki. Alakos vagy díszítményplasztika csak ritkán került rájuk, akkor is csak szűkösen. Klasszicista jelleget az épületeknek az a néhány klasszikus elem-, ajtó- és ablaknyílások fölött sorakozó profilozott félkörös boltívsor, dór, ión, korinthoszi, toszkán vagy kompozit oszlopfők, hornyolt oszloptestek, különféle párkány- és attikaképzés adott. Ezeket a mesterek megbízható mintakönyvek, metszett mintalapok révén kipróbálták s egymástól is átvették, ellesték. Kétségtelen azonban, hogy a külső egyszerűséggel szemben a magyar építészek a belső terek kiképzése, alakítása során szinte szórták az ötletes, szellemes, nem ritkán nagyvonalú megoldásokat. Hasonlóképpen megkapó az a szabadság, amellyel a magyar építész az arányok és a méretek világában a klasszikus előírások és hagyományok rovására élni mert. Az a mód ugyanis, ahogyan a homlokzatok tengelynyílásainak ritmusát, távolságméreteit megszabta, szűkítette vagy bővítette, az emeletmagasságokat növelte, avagy csökkentette, a kiemelt középrészt tömörítette vagy terpesztette, az ismétlődések ellenére is minden alkotásra valamely különös egyéni ízt, sajátosságot, érdekességet, kedvességet ruházott.

A mester, akinek nevével a hazai klasszicista építészeti stílus megfogalmazása összeforrott, *Pollack Mihály* volt. Az alkotás, amely ennek a stílusnak minden erényét sugározza, a Magyar Nemzeti Múzeum épülete.

Pollack Mihály egy bécsi építészcsalád sarjaként született 1773-ban. Előbb céhszerű kiképzésben részesült, s csak felszabadulása után látogathatta az Akadémiát is. 1794-ben Milánóban kapott alkalmazást, de innen nem tudjuk, hogy milyen okból s hogy milyen utakon 1798-ban Pestre jött és *Krauss János* építőmester vezető segédje lett. Krauss rövidesen meghalt, s Pollack átvette a vállalatot. Megtervezte és megépítette első önálló alkotását, a mai Deák téren álló evangélikus templomot.

Ez a munkája, amely kis méretei ellenére szerencsés és finoman számított arányaival, a tömeggel összhangzó tagolásával monumentális hatást keltett, az illetékesek figyelmét azonnal a fiatal mesterre irányította. 1802-ben polgárjogot kapott Pesten, s mesterszéket a céhben. Ettől kezdve Pollackot elhalmozták kisebb-nagyobb megbízásokkal. Hild János halála után ő lett a „Szépítő Bizottság" vezetője, hatalmas irányítója egyben a város rendezésének, a városkép művészi kiformálásának. Pesten számos magánházat és palotát épített. A reánk maradtak között legfontosabb a Zrínyi utca sarkán álló volt Festetich-palota, nagyszerű térhatású, kerek alaprajzú, oszlopokkal élénkített előcsarnokával.

A vidék is felkereste megbízásaival, amelyek közül a kastélyok, kúriák emelkedtek ki és váltak még a paraszti építkezéseknek is szívesen követett mintáivá (alcsuti, dégi kastély, tengelici Csapó kúria, székesfehérvári, szekszárdi megyeháza, jászberényi városháza stb.). Élete főműve a Magyar Nemzeti Múzeum palotája. Pollack 1837-ben fogott az építkezéshez. Terve elsősorban egyszerűségével és egyszerűsége által biztosított monumentalitásával lepi meg szemlélőjét.

Az oldal és a hátsó homlokzat egyenletes ritmusú, a falsíkból alig kiugró, csupán hornyolt testű korinthoszi fejezetű félpillérek által kiemelt középrizalitja, alig haladják meg egy jelentősebb bérpalota, tagolási és díszítményigényeit.

A főhomlokzat két szárnya még inkább visszavonul a nyolc hornyolt törzsű korinthoszi oszlop által tartott, háromszögű oromzattal lezárt portikusz méltóságos pompája mellett.

Az épület rendeltetése nagyon megkötötte a tervező képzeletét. Pollack mégis módot talált arra, hogy az előcsarnok, a főlépcsőház, valamint a legfelső emelet díszteremnek szánt kupolacsarnokában térképző és térkapcsoló képességeit lenyűgöző hatással bontakoztassa ki. A felépítés csak a negyvenes évek közepe táján ért befejezéséhez. A belső kiképzés és a bebútorozás még tovább elhúzódott úgy, hogy Pollack 1855-ben bekövetkezett haláláig ezen munkálkodott.

Pollack Mihály kiemelkedő, irányt mutató és nagyon sok tekintetben eredeti tehetség volt. Az őt körülvevő építésznemzedék, mind tehetség, mind képesség dolgában elmaradt mögötte. Ezeknek az építőknek munkássága vagy idegen tervek kivitelezése, vagy művészi szándék nélkül tervezett, gyorsan készülő, haszonépítkezések sorozata volt. Az utóbbiaknak sivár motívumismételgetése joggal hívta ki a *Honderű* cikkírójának azt a bírálatát 1847-ben, hogy Pest utcái már ásítanak az épületek egyhangúsága miatt.

Az ország második legfontosabb klasszicista építészközpontja Esztergom volt. Azzá tette az a szomorú tény, hogy a középkori székesegyház annyira megroggyant, hogy lebontatása és egy új székesegyház építése immár halaszthatatlanná vált. Ez a hatalmas feladat pedig tehetséges és szervezésre is képes építőművész után kiáltott. A megbízás először a nagy hírű bécsi főépítésznek, *Ludwig von Rémynek* jutott, de ő annyira félvállról vette a feladatot, hogy az építtető *Rudnay* prímás megvonta tőle, s a kismartoni születésű *Kühnel Pálnak* adta át, aki szintén Bécsben, éppen von Rémy irodájában dolgozott.

Kühnel nagy lelkesedéssel látott a munkához. Terve nemcsak magát a székesegyházat, de az érseki palotát és a templom előterét szegélyező kanonoki palotasort is magába foglalta.

NÉPSZAVA
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Vas István

ÚJ ÁPRILIS

Átfordult a föld, a város hirtelen a szép időbe,
Ez a gyors tavasz megromlott életemnek delelője.
Homályos, tétova téltől sápadt város bánatára
A korán jött kikeletnek hig aranya hull esőzve.
Itt talál még egyszer engem, láthatom még egyszer én is:
Fölmerül az óceánból Aphrodite barna bőre,
Másoké-lett örök teste emlékszik, hogy voltam én is,
Még egyszer kitárja karját énelém is ölelőre.
Még egyszer a kikeletnek sóvárgása, szomjúsága!
Csak még egyszer rátalálni, még egyszer búcsúzni tőle!
Eltűnőben visszavillan mosolyogva, jön az alkony,
Aranypára foszlik szét a kékesszürke levegőbe.
Még egyszer az élet ízét számban, szívemben lakatni,
Április szellőjét szívni nikotinfelhős tüdőmre!
Még egyszer az új gyümölcsök íze, régi bor zamatja,
Orgonaszag, akácillat, ólomsúlyunk könnyítője!
Ó, az izmok ébredése, ó, a szív feltámadása!
Nyűveit lerázva kérdi, fájni, élni, még erős-e.
Dúlt agyamnak gyógyulása, váltólázam nyugovása,
Mennyi bűnnek, hány kudarcnak, hány halálnak eredője!
A természet, a történet, kor és szándék, végzet, vétek —
Lett, ahogy lett: egy a sokból bonthatatlan összeszőve.
Csak még egyszer a világgal megújulni egy ütemben,
Nem fordulni most se hátra, nézni most is csak előre.
Még egyszer te légy iránytűm, új tavasz kíváncsisága,
Te vezess, ha hegytetőre, te vezess, ha temetőbe.
Áprilisnak ragyogása, áprilisnak borulása:
Átsüt rajta rég megromlott életemnek delelője.

Simon István

VIRRASZTÁS

Fázósan elülő tyúkjaidnak
deres szalmán míg kárálva hívnak,
a hold mintha mutatná a tényt,
rádöbbenve végtére, hol is vagy,
ég nála az esthajnali-csillag
mozdulatlan rúdzseblámpaként.

Pedig minden a helyén. Ruhád a
rézfonatú fogason a láda
lapja fölött várakozva lóg.
Libbennek a szoknyák, kendők, réklik
ahogy sorban jönnek barátnéid
kézrefonva a gyöngy olvasót.

S hogy mögöttük legvégül se jössz be,
a józan ész ugrik, hogy ledöfje
mellemben a meggyötört reményt;
s rádöbbenek, hogy fiúi könnyem
először kezd r ó l a d múltidőben
írni orcámra egy költeményt.

Egy nagy álmot, hogy valaha voltál!
S hogy még ma is értem fohászkodtál,
a világban mint dallam zokog;
s karénekbe fognak veled együtt
az elsiratatlan, gondban elnyűtt
proletár- és parasztasszonyok.

Mert vigasz-e, hogy neked öröklét
az is, mikor simítok egy bögrét
vagy mást, mihez kezed hajdan ért?
Szívtelen az utókor, ha tudnád,
megbecsüli, meg a régi urnát
formájáért — s nem a hamvakért!

Így kesergek, látod. Hisz, ha látnád,
eloltanád kérlelve a lámpát
s feküdjek le szépen, mondanád.
Magam elé nézve csak meredten
állok mostan, fájdalomba-verten,
mint befagyott tavakon a nád.

Hidegebb lesz, tudom; már most is fagy
s az Úr szeme, az esthajnal-csillag
vén diófánk fején diadém;
így legyen (bár a földnek behúnytad,
hogy ne lássad se jövőd, se múltad)
a tiéd majd nyügös fiadén.

Weöres Sándor

TAVASZI VÁLTOZATOK

Új tavasz! itt vagy, itt!
fond füzérbe, karikába,
míg szél borzol a föld hajába,
rét és erdő ágait.

Új tavasz! csip-csirip!
most hajlíts karikába, füzérbe
rétet, erdőt napsütésbe,
míg madár a rügybe csíp.

Fond füzérbe, karikába,
új tavasz! itt vagy, itt!
rét és erdő ágait,
míg szél borzol a föld hajába.

Rétet, erdőt napsütésbe,
míg madár a rügybe csíp,
új tavasz! csip-csirip!
most hajlíts karikába, füzérbe.

Rét és erdő ágait,
rétet, erdőt nap sugarába
fond koszorúba és karikába,
csípj tavasz! ott meg itt!

Ladányi Mihály

POÉTIKA

Ez korszerűen énekel,
az hagyományosan,
ez könnyedén mellébeszé
annak homálya van,

ez nem tesz írásjelt, an
mindent buzgón kiír,
emez közéletről beszél
(mely mindig baszk, va

Szerencse, hogy a kritik
megírja: ez a Zé
mint ment előre akkor
midőn visszafelé.

Ajánlás:

Ki lót-fut, arról köztudo
eget-sárt jól kibír.
Ne sirasd, hogy a lírába
sorsodról semmi hír.

Székely Dezső

ÖZVEGYASSZON

Magzatvíz, szappanosvíz
halálig tartó árterén
lépegetnek, mint vízimad
a lobogótlan, szétvert ég
Lábukat visszér, asszony
öleli át és húzza le,
mint valami örvény mág
Tekintetük lepattogzott
már nem villámlik, nem
pillájuk nedves galagony
a szemgödörre rázogsdás
A mézeshetek múltán só
s ágyrajáró hideg;
térdük még néha éjszaka
álmában is világítana,
de már nincsen kinek.
Betörtek a baljós, özvegy
s kijárási tilalmat paranc
vágyaiknak minden plety
Denevér-magányuk nem
levágott fehér angyalszá
tollseprőnek se jó —
Várják azt a „Drágám..
mit összerágott rég a sár,
betemetett a hó.

Tamás Menyhért

EZEK

— *Vers két szólamban* —

nem az én mozdulataim,
nem a te mozdulataid;
mintha követnénk valaki
mintha osztoznánk valar

Vak szokásaink kövülő
rétegződései alatt
— sziklák közé szorult
létlenségünkre moha n

Nincsenek mozdulataim,
nincsenek mozdulataid,
beértük azt a valakit,
osztoztunk nem-volt-vala

Árnyékom lép, árnyéko
üresítve szívet. Időt:
— kifosztott-arcú szere
beomlottak évszakaink

Hild János építés

A megye palotája

TÖRTÉNELMI FALAK • OROSZLÁN ÓNBÓL

Az év végén befejeződnek a nagy építkezések a Felszabadulás téren és környékén. Megnyílik az észak—déli földalatti vasút első szakasza. Befejeződik a tér és a szomszédos utcák rendezése. Megújul *a történeti városmag* arculata, visszakapják régi fényüket az ismert és az alig ismert műemlékek. Közülük talán a legértékesebb és a legszebb a *Vármegyeháza*. A Váci utcából jövet a Haris közön és Pilvax közön áthaladva, előttünk a korinthoszi oszlopokkal díszített palota. Több száz éves falai tanúi voltak *Széchenyi, Kossuth* és *Jókai* felszólalásainak. De egyes kövei látták *Rákóczi* kurucait, *Dózsa György* kereszteseit is.

A négy utcával közrefogott három épület együttese a *magyar klasszicista építészet* legszebb műemlékeinek egyike. Elsőnek, 1804—1811 között, az utcáról nem látható középső rész épült fel, *Hild János* tervei alapján. Ezután a lakószárny készült el *Hofrichter József* tervei szerint 1892—1932 között. A Városház utcai palotát *ifj. Zitterbarth Mátyás* tervezte, s 1838—41 között építették fel. A kétemeletes, három részre tagolt épület előugró homlokzatát korinthoszi oszlopok és sarokpillérek ékesítik. Felette konzolos párkány húzódik.

A Gyűlési Palota impozáns méreteivel, *világos, tiszta építészeti megoldásával* tűnik ki. Ebben a teremben sok forró hangulatú közgyűlés zajlott le. Valaha innen lehetett átjutni a kisebb Gyűlési Palotába. Itt voltak a levéltári szobák, a börtöncellák és a rabkápolna. A börtönöket 1921-ig használták. A második udvart *több szobor, relief és emléktábla díszíti*. Ezt az udvart akasztóudvarnak nevezték, mert *Ráday Gedeon* kormánybiztos itt akasztatta fel az elfogott szegénylegényeket, betyárokat. A rabkápolnában ma levéltár van.

A megyeházához sok történelmi emlék fűződik. A III-as udvarban *törökidőkre utal* egy falitábla: „A Vármegyeházának ez ódon falai nyögték a nagyszultánok világverő hadait, de látták Buda és Pest felszabadítását is az idegen járom alól 1686-ban."

Az udvarokban, kapukban, falakon levő díszítményeket *különböző helyekről gyűjtötték össze*. Itt van az öntöttvas neogótikus kút, a fáklyát tartó női alak, a mosolygó férfifejet ábrázoló zárókő, a Hébé kútszobor, az önbő készült oroszlánszobor, az uránia kútszobor. Itt látható *a falikút Medúzafejjel*, a Géniusz-szobor és Hermész szobra. A díszek és műtárgyak tovább emelik az épület szépségét.

Sz. J.

Sz. J.: A

ESTI

29.

3.

lés, az erkölcsi elismerés, a nagyobb fokú anyagi érdekeltség. Ezeket az elveket érvényesítik az új versenyformában.

A versenyt *havonta* értékelik, jutalmazzák. A legjobb eredményt elérő gépkocsivezető-gárda *harmincezer forint jutalmat kap,* az összeget az eredmények értékelése után hamarosan kifizetik. Az új versenyforma — hisz szakaszai hónapos időtartamúak —, *módot és lehetőséget ad az állandó újrakezdéshez.* S ezzel érdemes minden taxisnak élnie — saját hasznára, az utazóközönség javára.

Az új versenyformától függetlenül már megszokott gyakorlat:

Aranyérmek,

Egy cs

Kitörése

Szinte szikrát vetnek a tőrök — villanásnyi drámák a páston: hárítás, kitörés, szúrás. Akik tanulják: a KSI növendékei, 10—14 évesek, s aki tanít, a mester: *Sákovicsné Dömölky Lídia.* Világbajnok csapatban és egyéniben, olimpiai bajnok csapattag, főiskolai világbajnok, hétszeres magyar bajnok — a pálya főbb

Hild János, építész 1

7

- Modern

Élet és

TV UNOKÁINK IS

MODERN IRODAHÁZ A

A budai Várban, a Mátyás-templom tőszomszédságában épült Hilton Szálló évekig foglalkoztatta a közvéleményt. Valamivel előbb az Intercontinental Szálló magasságától féltették a Vigadót. Megszokott környezetünkben a változást gyakran idegenkedéssel fogadjuk, különösen a nekünk oly kedves műemlékegyüttesek, történeti emlékek mellé épülő újat. A Hiltont gyorsan megszoktuk — akárcsak régebbi, sok vitát kavaró társait —, de úgy gondoljuk, a műemléki környezetben épülő újról mégis érdemes néhány szót szólni.

A televízió Unokáink is látni fogják című építészeti sorozatának következő adása a pesti Roosevelt téren épülőfélben lévő külkereskedelmi irodaházat elemzi: azt, hogy miképpen illik bele ez a modern épület a környezetbe.

Az alábbiakban három, a műsorban szereplő vezető építészünk véleményét adjuk közre a szerkesztő, Osskó Judit összeállításában a mai építészet és a történeti környezet kapcsolatáról.

Előbb azonban ismerkedjünk meg magával a térrel!

A Roosevelt tér

A múlt század első évtizedeiben a történelmi Belváros — a mai Kiskörút, a Deák Ferenc utca és a Duna által közrefogott terület — elvesztette régebbi fontosságát, a rohamosan fejlődő, városiasodó Pest a régi városfalakon kívül terjeszkedett. A Belvárostól északra — a Bajcsy-Zsilinszky út, a Szent István körút és a Duna határolta területen — a *József nádor* vezetésével 1808-ban megalakult *Szépészeti Bizottmány* kezdeményezésére és *Hild János* városrendezési terve alapján új városrész keletkezett: *a Lipótváros*. Házai már a XIX. század új stílusában, a reformkor klasszicizmusában épültek, s módfelett szép, meglepően egységes városképet alkottak. E városrész kialakulásának nevezetes éve volt 1849, amikor elkészült a *Lánchíd*, az első igazi összeköttetés a két város — Buda és Pest — között. A híd tengelyében levő *Roosevelt tér* — a hajdani *Rakpiac* — Budapestnek mind történelmi, mind városképi szempontból egyik leghangsúlyosabb részé lett. Hogyan alakult ki, milyen módon változott az elmúlt másfél évszázad során?

A tér legnevezetesebb épületét, a *Magyar Tudományos Akadémiát* 1865-ben ünnepélyes külsőségek közepette avatták fel. Építését hosszú vita előzte meg — ez heteken át a Vasárnapi Újságban is folyt —, amely egyrészt fölkeltette az érdeklődést a nemzeti építészeti stílus problémái iránt, másrészt a romantika és a historizmus*, illetőleg a korai eklektika irányzatainak összecsapását és az utóbbi győzelmét jelentette.

Így végül *Stüler* Frigyes Ágostnak — a berlini Nationalgalerie és a stockholmi múzeum tervezőjének — *újreneszánsz* tervét fogadták el, s kisebb módosításokkal ez is valósult meg. Az új stílusirányzat szélesebb kibontakozását az a kora eklektikus *Duna-parti házsor* jelentette, amelynek épületeiből a későbbi szállodasor alakult ki. Végül századunk elején épült fel a Lánchíd tengelyében a régi helyén az új *Gresham-palota*. Ez a ma is látható épület léptékben, magasságában már a XX. századot jelzi.

A második világháború nagy pusztítást okozott a téren, a háborús sérülések miatt lebontották a Kereskedelmi Testület egykori székházát, a későbbi *Lloyd-palotát*, *Hild József* klasszicista remekét, s ugyanerre a sorsra jutott a most épülő irodaház helyén hajdan álló *Európa Szálló* is.

Vélemények

TOKÁR GYÖRGY Ybl-díjas építész (Budapesti Városépítési Tervező Vállalat; irodavezető-helyettes, az építési osztály vezetője):

— A mai építészeknek — amikor történeti környezetben, nem egészen odaillő épületet helyeznek el — mindig az a fő érvük, hogy az építészet története során minden építész a *maga* korát, a maga gondolatait fejezte ki, s nem sokat törődött az előző korszak építészetével. Ez azonban csak látszólag igaz érv, hiszen ameddig egyáltalán az építészet folytonosságáról be-

A Roosevelt tér az új irodaházzal (Bojtár Ottó felvétele)

gálatot. A babákat meghatározott intenzitású fehér színű ernyő előtt tartották, amelynek valamelyik oldalán a változó erejű fehér vagy vörös fénycsík megjelent. Azt bíztosra vehették, hogy ha a sáv elégé elüt az ernyőtől, a csecsemő fejével vagy szemével *az eltérés helye felé fordul*. Így a kísérletvezető az ernyő mögül egy kis nyíláson át megfigyelhette, hogy a csecsemő ránézett-e a fénysávra vagy sem. Igen ám, de a megfigyelő nem tudhatta a sáv helyzetét, illetve intenzitását

A fekete négyzetek egy 9–10 hetes csecsemőnek különböző színekre adott spektrális érzékenységét mutatják. A fekete és szaggatott vonal egy felnőttnél nyert két mérésnek az eredménye. Az előbbi az éleslátással, az utóbbi a peremlátással kapott adatokat mutatja. Az ábrán jól látható, hogy a csecsemőnek és a felnőttnek a mérési adatai csak 550 nn fölött esnek egybe

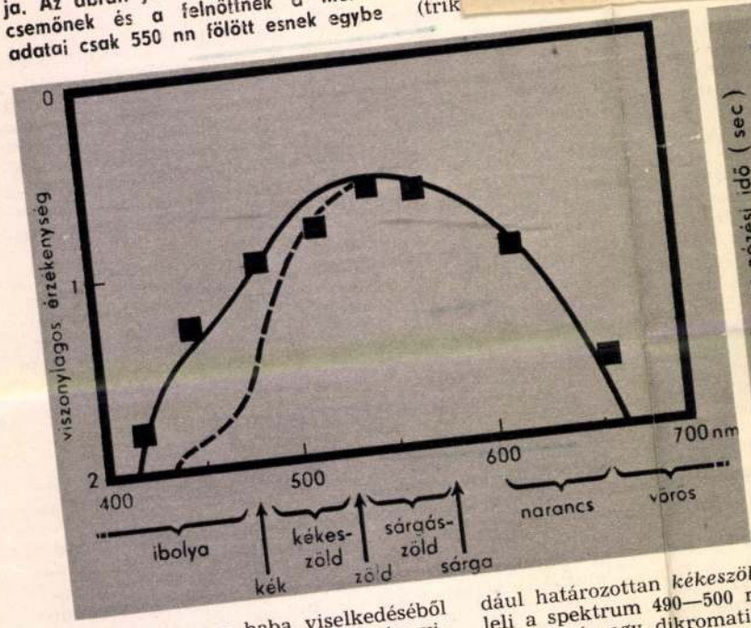

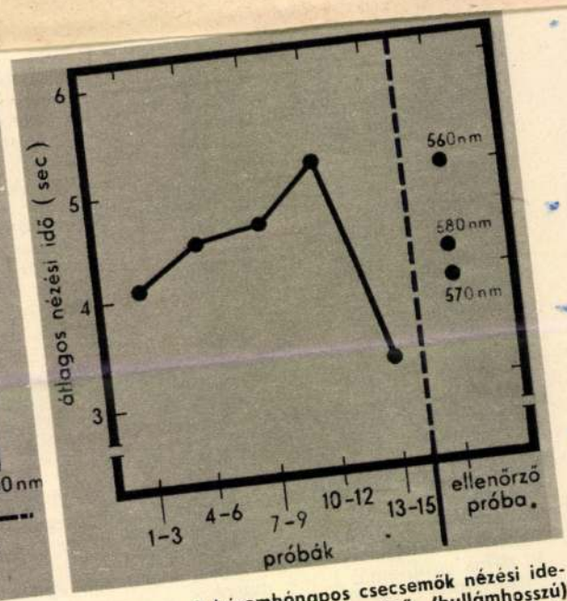

A háromhónapos csecsemők nézési ideje a különböző színű (hullámhosszú) fények sorozatos bemutatása után más és más. Ez arra utal, hogy ebben a korban már meg tudják különböztetni az alapszineket

— azt éppen a baba viselkedéséből kellett kitalálnia. Ahogy a sáv világossága az ernyőéhez közeledett, a csecsemő tekintete egyre *véletlenszerűbben* vándorolt ide-oda és ezzel egyidejűleg *a megfigyelő ítéletei fokozatosan pontatlanokká váltak*. Ezért volt feltételezhető, hogy a csecsemő ilyenkor *már nem tudja észrevenni a világosságbeli különbségeket*.

Ha a csecsemő *egyáltalán nem* látna színt, akkor a vörös és a fehér sáv esetében *azonos* vagy legalábbis *hasonló* eredményt kellett volna kapni. De a csecsemő *mindig különbséget tudott tenni* a vörös csík és a fehér háttér között. Viszont amikor a fehér sáv intenzitása az ernyő világosságához közelített, a megkülönböztetés egyre nehezebb feladatnak bizonyult a szá-mára. Mindent összegezve, a csecsemő *igen érzékeny a világosságbeli eltérésekre*: már a mintegy 5 százalékos(!) eltérést is képes észrevenni!

A normális színlátású felnőttől eldául határozottan *kékeszöldnek* észleli a spektrum 490—500 nm közötti részét, míg egy dikromatikus látású egyén számára ugyanez szürke vagy fehér színű.

A Yale Egyetemen M. *Bornstein* 1976-ban a részleges színvakság korai, objektív felismerése szempontjából is jelentős vizsgálatot végzett 3 hónapos csecsemőknél a „semleges zónával" kapcsolatban. A vizsgálatban a csecsemők sorozatos fényingereket kaptak, miközben mérték figyelmüket a nézési idő rögzítésével. Az új, ismeretlen dolog mindig több figyelmet kelt, mint a már ismert. Például, ha a csecsemők olyan fények sorozatával ismerkedtek 490 és 500 nm között, amelyek egy dikromatikus számára szürkének vagy fehérnek tűnnek, figyelmük fokozatosan csökkent. De amikor sorrendben a 13—14-ik helyen fehér fény jelent meg, nézési idejük megnőtt. Ez azt jelenti, hogy *azokat a hullámhosszakat, amelyekhez már hozzászoktak, meg tudták különböztetni a fehértől*.

meggyőzően kiderült, hogy a csecsemő *képes különbséget tenni a kék és a zöld, a zöld és a sárga, a sárga és a vörös között*. Ezek alapján 3—4 hónaposoknál megállapították: „A csecsemő is a fizikailag folyamatos spektrumot kék, zöld, vörös, sárga kategóriákra bontva látja." Sőt, *Jones-Molfese* 1977-ben végzett vizsgálata szerint az újszülött *már az élet első napjától* kezdve normális színlátással rendelkezik! Ez utóbbi megállapítás azonban még további igazolásra szorul.

Ezeknek, a csecsemők színlátásának felderítésére irányuló vizsgálatoknak — tudományos értékükön túl — gyakorlati jelentőségük is lehet: *a színlátásbeli betegségek korai felismerésében*.

Dr. Séra László

Hild János.

A budapesti Dunahidak építési története

Részlet „Az óbudai híd elhelyezése" cím alatt a Fővárosi Közmunkák Tanácsa által kiadott műből

A fenti cím alatt *dr. Rakovszky Iván* bevezetésével és *Kertész K. Róbert* szerkesztésében megjelent és gazdagon illusztrált füzet annyira érdekes és tanulságokban olyan gazdag, hogy szükségesnek tartjuk annak egyes részeit olvasóinkkal megismertetni. Lapunk terjedelme sajnos csak részleteknek és kivonatos ismertetésnek közlését engedi meg és ezt is csak több számra elosztva, Azt hisszük azonban, hogy olvasóink így is szívesen fogadják ezeket a közleményeket. *Szerk.*

Budapest város fejlődése az utolsó száz vagy akár csak az utolsó ötven esztendőben is oly hatalmas és nagyarányú, hogy ahhoz hasonló példákat csak az Ujvilágban és talán Németország egy-két pontján találunk.

A hármas ikerváros: Buda, Óbuda és Pest összlakossága 1830-ban 102.702, a városegyesítés évében 1871-ben 280.349, 1900-ban a millenniumi nagy fellendülés után 733.358, 1930-ban pedig, a háború után 12 évvel 1.006.184. A városi lakosságnak ez a megsokasodása természetesen a város beépített területének megnagyobbodásával és a forgalom hihetetlen arányú megnövekedésével járt.

A Duna két partján elterülő világváros forgalmának legkényesebb pontja, éppen eme földrajzi fekvésénél fogva, a folyamon átvezető közlekedésnek, a hidaknak kérdése. Budapest Európának egyedüli metropolisa, melyet legkeskenyebb pontján mérve is 280 méter széles folyam szel át. A város fejlődési története és a folyamon való átkelés, illetőleg hídépítés ősidőktől fogva szervesen függnek össze.

Kétségtelen nyomai maradtak fenn annak a hídnak, mellyel valószínűleg még a Kr.u. második vagy harmadik században a *rómaiak* kötötték össze *Aquincumnál* a szemben, a Duna balpartján elterülő, stratégiailag fontos hídfőt Pannónia fővárosával. Igen hosszú évszázadoknak kellett elmúlniok 1767-ig, amikor az első, nem is stabil, hanem hajóhíd megépült. Mindaddig *révközlekedés* kötötte össze a két partot. Mégpedig nagyjából azon a vonalon, mely a mai Döbrentei teret és Petőfi-teret összeköti. Az összeköttetésnek ez a vonala, mely a hegyes-dombos budai parton is viszonylag elég terjedelmes síkterületű hídfőt nyujt, mutatkozott legalkalmasabbnak, nyilván már a korai középkori időktől kezdve a rév elhelyezésére. Ez a rév volt az összekötőkapocs a Nagy-Alföld és a Dunántúl, valamint a délibb országrészek között. Az ősibb keletkezésű és az erődítésekre alkalmas Budával szemközt fekvő Pest minden valószínűség szerint, mint a révnek balparti támaszpontja keletkezett és indult fejlődésnek.

Amikor 1686-ban Budavárát a nyugati hatalmak felajánlott csapataival kiegészített magyar hadak visszavívták és megindult a fővárosnak ujjászületése, még mindig hosszú idő telt el, — 81 esztendő, — amíg a városok között a fellendült forgalom kisürgette az első *hajóhíd* megépítését. A hajóhíd a rév helyén épült meg 1767-ben.

Ezután újabb nyolc évtized pergett le, míg sor került a nagy nemzeti látnok és reformátor, *gróf Széchenyi István* kezdeményezésére épült *Lánchíd* felavatására. A maga idejében egész Európában páratlanul nagyszabású és merész ívelésű Lánchíd azóta is, az 1914. évi részleges átépítés folytán, hivatását tökéletesen betölti. A hídszerkezetet viselő láncok nemes ívelése, a mederpillérek monumentalitása, a hídfők pavillonjainak előkelő architektúrája és a szerencsésen megválasztott plasztikai díszek együttesében ez a híd ma is még fővárosunknak legjellegzetesebb és korjelző alkotása. A Lánchíd képe nélkül a főváros ma már aligha képzelhető el és ez az a kép, amely minden itt megforduló idegennek is kitörülhetetlenül emlékezetébe véső dik. A fővárosnak ez az első állandó jellegű közuti hídja újabb lendületet adott a két szemközti városka fejlődésének és mind szervesebb egybeforrási folyamatának.

A nagy Palatinus nagyszabású városépítési elgondolása alapján indult meg Pest északi irányú fejlődése. Elsősorban is kiépült a Lipótváros, nagyjából a *Hild* János 1805. évi szabályozási terve szerint. Ez az új városrész a Vilmos császár-út (Váci-körút) és a Dunapart közötti szakaszon épült meg. Az Ujépület, a Neugebäude, *II. József* korának ez az óriási méretű és fájdalmas emlékű épülete is belekerült így az új városrészbe, annak szabályosan derékszögű utcakeresztezésekből álló rendszerébe. (Az Ujépület 1897. után helyet adott a *Palóczy* Antal elgondolása szerint kialakított Szabadság-térnek.) A Lipótváros gyors benépesedése és a szabályozási tervekben már akkor lefektetett belső és nagykörúti főútvonalvezetés szükségessé tette Pest északi részeinek híddal való összekapcsolását a budai részekkkel.

Ezt a forgalmi szükségletet a *Margithíd* oldotta meg. A híd megtört tengelyének helye jól volt megválasztva. Pesten a Lipótkörút egyenes folytatásában és a megtört tengely a budai oldalon is elég teres hídfőben talál partra. A híd tengelyének erős megtörése a szigetre levezető szárnyhíd maj-

dani megépítésére való tekintettel készült el így. A szárnyhíd 1900-ban meg is épült és mondhatni, hogy negyedszázadon át kifogástalanul töltötte be rendeltetését, a szigeti közúti forgalomnak lebonyolítását.

Közbül a délibb városrészek kapcsolása is szükségessé vált. A Vámház-körút átvezetése a Dunán a *Ferenc József-híddal,* a lágymányosi részek rohamos fejlődésére vezetett. A Rákóczi-út és Kossuth Lajos-utca, Budapest eme nagyforgalmú közlekedési tengelyvonalának átvezetése: az *Erzsébet-híd.* A Belváros közlekedésének ez az átvitele és bekapcsolása a Duna jobbparti városrészeibe kevésbé sikerült. A patinás, történelmi Belváros nagy részében teljesen áldozatul esett. A hídhoz vezető, eredetileg egyenesnek szánt főútvonal mégis kétszeri törést szenvedett. A műemlékbecsű belvárosi plébániatemplom, Pest egyedüli középkori emlékműve gödörbe került. A híd budai hídfője a Szent Gellért-hegy meredek szikláihoz szorul. Meg kell állapítani, hogy a Fővárosi Közmunkák Tanácsa annakidején ellenezte ezt a tengelymegoldást és jóelőre rámutatott az így előálló félszegségekre. De meghallgatásra, sajnos, nem talált. Az elhibázott hídtengelymegállapítás a híd elkészülte óta (1903.) sok fejtörést okoz a városrendező hatóságoknak és szakembereknek és lesz még okozója sok olyan költségnek, mely a helyes hídtengelyvezetés mellett elkerülhető lett volna. Bizonyos közlekedési és városkép-esztétikai kérdések, mint a belvárosi plébániatemplom melletti út és térrendezés vagy az útkeresztezések kérdése a budai hídfő pontján, — százszázalékosan tökéletesen már aligha lesznek ezután is megoldhatók. Előreláthatóan kompromisszumos megoldásokba kell majd ezeknél a kérdéseknél megnyugodnunk. Az Erzsébet-híd tengelykérdése mindenesetre szomorú és tanulságos példa arra, hogy az ilyen, a város közlekedésére, városrészek fejlődésére és városképek esztétikai kialakítására döntő elhatározásnál, — ami alapjában véve elsősorban mégis csak *városrendezési kérdés,* — nagy körültekintéssel kell eljárni. Ha nem akarjuk, — nem is az utókor, — hanem már a következő nemzedék elítélő bírálatát magunkra idézni. Mint ahogy ma joggal elítéljük azokat, akik az Erzsébet-híd körüli helyrehozhatatlan súlyos hibákat elkövették.

A háború utáni időkben a fővárosnak déli és északi irányú továbbterjedésével a Dunán átmenő forgalomban érezhetővé vált egy újabb déli és egy újabb északi összekötőhíd szükségessége a pesti és budai oldalak között.

Délen a Nagykörút (Boráros-tér) és a szemközt fekvő, a háború után is nagyarányú fejlődést felmutató lágymányos—kelenföldi városrész szerves közlekedési kapcsolatának hiánya sürgette egy új Dunahíd megépítését.

Északon Óbuda és a Hungária-körút kapcsolata vált égetően szükségessé,. hogy az eddig legészakibb hidunk, a Margit-híd feletti, különösen a balparton rohamosan épülő városrészek közvetlenebb érintkezése biztosíttassék. Ami különösen a két ipari jelentőségű városrész közvetlen viszonosságú forgalmára való tekintettel válik elkerülhetetlenné. Annál is inkább, mivel ez a túlnyomó részében teher-és árúforgalom az új híd megépítéséig a Margit-hidat terheli, mégpedig olyan állandóan fokozódó mértékben, hogy az utolsó időben a Margit hídon a közúti közlekedés kezd már egészen elviselhetetlen lenni. Nem is beszélve arról, hogy a Margit-híd ebben a kettős szerepében, amit a szigeti közlekedés lebonyolítása is reá ró, ma már teljesen megbukott.

Az új déli és új északi hidak szükségessége úgyszólván egyidőben került napirendre és dönteni kellett afelett, melyik épüljön meg előbb? A kereskedelemügyi m. kir. miniszter a két híd tervére pályázatot írt ki. A sikeres pályázat után, melyen európai hírű hídépítő mérnökeink munkájuk javát adták, az illetékes tényezők a *déli új híd, a Horthy Miklós-híd* megépítését határozták el. Ez épül is.

Az északi új híd további, előkészítő műszaki tanulmányok tárgya lett.

Amikor fedezeti okoknál fogva az új Horthy Miklós-híd elkészültére előreláthatólag még legalább is 3—4 évet kell várnunk és nem igen valószínű, hogy az új északi híd tényleges építése közbül is megindulhat, az illetékes tényezőknek most kell az *északi híd* sorsa felett végleges véleményüket kialakítaniok és döntést kell hozni azokban az elvi jelentőségű kérdésekben, melyek nemcsak a hídra vonatkoznak, hanem olyanok is, melyek a két legészakibb városrész és egyúttal a Szent Margit-sziget további sorsát is véglegesen megszabják.

Vozáry Pál
okl. gépészmérnök
Budapest, I. Bors-u. 4.
Telefon: 53—6—49.

Műszaki iroda. Mindennemű erős-, gyengeáram és erőátviteli berendezések. Vizvezeték-berendezési és csatornázási munkálatok.

welche einst sogar jung soll gewesen sein, fand das einsame Leben langweilig und warf ihre Augen auf einen bildschönen, jungen Juraten; dieser aber hatte zu viel angeborne Ehrfurcht vor dem Alter, als daß er ihre Gefühle getheilt hätte; was thut nun gekränkte Liebe?! Die Müllerin erfährt, der Jurat habe viele Schulden, sie kauft alle Wechsel an sich und droht ihrem Ideal mit Exekution und anderen Annehmlichkeiten, welche nicht bezahlte Wechsel nach sich ziehen, wenn er sie nicht heirathe. Der Jurat sah sich gefangen und willigte endlich ein. Vorigen Mittwoch, den 21. d., fuhr man um 5 Uhr Nachmittags zur Kirche, doch als der Bräutigam gefragt wurde, ob er sie — die mit allen Farben geschmükte und aufgedonnerte Braut — liebe, passirte ihm, was so manchem unserer Leser bei dieser Gelegenheit passirt wäre, es wurde ihm übel. Man führte ihn hinaus und nach anderthalbstündigem Laben einerseits und sehnsüchtigem Harren andererseits war er endlich wieder ganz bei Sinnen, und noch ein Mal gefragt, ob er sie liebe, antwortete er ganz deutlich: „Durchaus nicht!“ und verschwand zur selben Stunde. Was sich weiter vielleicht noch im Punkte der Wechsel zugetragen hat, werden wir nicht ermangeln, unsern Lesern mitzutheilen, da wir so glüklich sind, mit der erwähnten Stadt in noch schnellerer als Eisenbahnverbindung zu stehen. — Moral Nr. 1: „Liebe und Wechsel stehen sich zwar nahe, doch ist das Wechseleinkaufen nicht immer ein Liebes-Geschäft.“ — Moral Nr. 2: „Theure Mehlpreise machen gewisse Leute reich; wer reich ist, kann fremde Wechsel einkaufen und sich — blamiren.“ —u—

— Am 24. d. ward im Gartenlokale „zur goldenen Hand“ eine Reunion zum Benefiz des Herrn Franz Morelly veranstaltet, welche schon dadurch allgemeines Interesse erregte, daß bei dieser Gelegenheit hier zum ersten Male Meyerbeer's „Vielka-Ouverture“ exekutirt wurde. Die Trombons beginnen die Ouverture mit einem Sole, ein einfaches, aber wunderhübsches Motiv, welches, so zu sagen, die Grundidee der ganzen Ouverture bildet und sich, für die verschiedenen Instrumente meisterhaft variirt, wie ein rother Faden durch die Ouverture schlängelt. Der Mittelsaz (Adagio) ist von entzükender Schönheit, eben so das Adagio für die Violinen mit Triangelbegleitung. Die Bleche treten erst in der lezten Hälfte in volle Wirksamkeit und der Schlußsaz ist von imposanter Wirkung, — es ist ganz der gigantische Meyerbeer, der hier zu uns spricht. Die Exekution war eine sehr gelungene, — der schöne Uebergang wurde von den Oboen trefflich ausgeführt; nur die Hornisten konnten die Triolen im Schlußsaze nicht ganz rein herausbringen, was übrigens bei der ungeheuren Schwierigkeit jener Stelle leicht zu entschuldigen ist. — Die Ouverture mußte wiederholt werden; ebenso der Bravour-Galoppe von Tedesco, der türkische Marsch von Beethoven und die Lionquadrille von Morelly mit dem Cantando in der sechsten Figur. Der Besuch war ungemein zahlreich, — der Applaus sehr lebhaft. 5.

— Dem Vernehmen nach soll höheren Orts die Verordnung erlassen worden sein, daß Hr. Architekt Hild die drei preisgekrönten Pläne für das neu zu erbauende deutsche Theater zusammenfassen und daraus einen Plan entwerfen solle. Die Vorarbeiten werden dann, allem Anscheine nach, schon im nächsten September begonnen werden. * 5.

— Bei der jüngsten Sizung des löbl. Magistrates ward der Beschluß gefaßt, daß, da Herr von Forst noch immer Theaterpächter ist, von allen öffentlichen Spektakel-Produktionen, und zwar zunächst von dem Schreyer'schen Affentheater, ihm die üblichen Prozenten nach wie vor zu entrichten seien.

— Der Haupttreffer bei der jüngst stattgehabten Güterverlosung sollen — nach den „Eletk.“ — zwei Großwardeiner Handwerker, ein Hutmacher und ein Töpfer gemacht haben. So war doch Fortuna endlich einmal nicht blind! 5.

— Dieser Tage — berichtet dasselbe Blatt — sah ein Herrschaftsdiener, als er eben über die Brüke ging, auf dem Wasser ein weißes Kissen schwimmen. Auf seine Veranlassung fuhr man dem Kissen mit einem Kahne nach und fand darin einen lebenden Säugling. Zugleicher Zeit kroch aus einem der Brükenschiffe ein blasses Weib hervor. Ihr verstörtes Antliz und die thränenschweren Augen ließen bald den Zusammenhang der Dinge ahnen; Verzweiflung hatte sie dazu getrieben, ihr Kind den Wellen Preis zu geben. Ein achtbarer Bürger erbarmte sich des Kleinen und nahm ihn zu sich. Welches Loos mag das Schikſal diesem Kinde bestimmt haben, welches es in der ersten Woche des Daseins so wunderbar vom gewissen Tode rettete? 5.

— Dann sage man noch, das gemeine Volk sei nicht klug! In das Kinderspital wurden schon mehrmals kranke Kinder gebracht, aber auch, nachdem sie geheilt waren, nicht wieder abgeholt; sondern sie blieben dort, bis sich ihnen Gelegenheit bot, etwas zu entwenden und dann nahmen sie Reißaus. Da kann Einem wol leicht die Lust vergehen, mildthätig u. menschenfreundlich zu sein! 5.

— Dieser Tage feierte wieder ein Schneidermeister in der Christinenstadt sein Meisterjubiläum und verfertigte bei dieser Gelegenheit, wie er es vor fünfzig Jahren that, eigenhändig einen Rok als Meisterstük. Nach einem Hochamte, welches in der Christinenstädter Pfarrkirche abgehalten wurde, feierte der Jubilargreis mit seinen Freunden den denkwürdigen Tag durch ein fröhliches Mahl beim „Tunnel.“ 5.

— In Palota wurde kürzlich das Lokomotiv, bevor noch alle Passagiere ausgestiegen waren, so rasch umgewendet, daß dies einer Dame und ihrem Begleiter beinahe das Leben gekostet hätte. Wir sehen durchaus nicht ein, was solche Uebereilungen nothwendig machen könnte. 5.

— Wieder berichtet ein ungarisches Journal, daß von Seite des Nationaltheaters Schritte gethan wurden, um Verdi's Oper „Macbeth“ anzuschaffen. Es ist doch sonderbar, daß bei dieser Bühne fortwährend Schritte gethan werden und man mit den Opern doch nicht vorwärts kömmt! 5.

— Dir Vernehmen nach zirkulirt in Waizen ein Subskriptionsbogen für Jene, die sich in einem der Pesther Theater abonniren wollen, da — wenn sich eine hinreichende Zahl Abonnenten findet — die Eisenbahn-Direktion bereit wäre, jeden Abend einen besondern Train abgehen zu lassen. (Unseres Erachtens wäre ein solcher Theaterbesuch, wenn auch die Fahrpreise ermäßigt würden, ziemlich kostspielig.) 5.

Anzeige für Theater-Direktoren.
Das von Frau v. Megerle nach dem bekannten Roman von Dumas bearbeitete, in Preßburg mit außerordentlichem Beifall aufgenommene Drama: „Der Graf von Monte-Christo,“ ist vom Theatergeschäftsbureau des Adalbert Prix in Wien zu beziehen. — S. Mosenthal's Drama: „Eine Sklavin,“ liegt nun zur Versendung bereit.

---

* Ungeduldig wie eben alle gute Menschen, Mihály, welchen er jedoch Adam Theodor Kolonics jedenfalls voll

Sein hinterlassenes persönliches Vermögen beträgt weniger als 25,000 Pf. Sterling; seinem Freunde Ray, Sekretär des Repealvereins, hat er 1000 Pf. St. vermacht.

Lokal-Zeitung.

Theater.

Deutsches Theater. Am 23. d. M. zum ersten Male: „die Rose von Sorrent," Drama in 5 Akten von Prechtler. — Es thut uns recht leid, daß wir in den Beifall, welchen das Publikum dem Stüke spendete, kaum zum Theile einstimmen können; es thut uns leid, sagen wir, weil die ganze Arbeit unverkennbare Spuren vom Fleiße des Verfassers trägt und weil sie bei vielen Mängeln gewiß auch manche Vorzüge hat. Es ist sonderbar, daß in diesem Drama die Frauen meist zu wenig, die Männer zu viel Weib sind; — Cornelia (Mad. Kalis) ist die personifizirte Unnatur, sie lügt ihrem Geliebten vor, sie liebe ihn nicht mehr, um ihm dadurch das Geständniß von dem Erkalten seiner Liebe zu entloken, sie bringt ihn selbst in die Nähe seiner neuen Geliebten, facht selbst die Flamme an, — ein so gefährliches Spiel kann ein liebend Weib nicht spielen! Und gesezt, ein solcher Charakter läge im Bereiche der Möglichkeit, kann die poetische Gerechtigkeit einen Fehltritt, dem doch nur die glühendste Liebe zum Grunde liegt, durch solche Martern strafen, während Antonio, er, der einzige Schuldige, der wirklich Treulose, im Uebermaße des Glükes schwelgt?! — Die Rose von Sorrent (Demoiselle Schwelle) ist ein schöner, edler Charakter, der schönste im ganzen Drama, denn Antonio (Hr. Urban) ein Mann, mit dem ein Weib so spielen kann, ist fürwahr eine jämmerliche Kreatur. Bei dem Mangel an einer großen, rasch fortschreitenden Handlung, war Breite im Dialog kaum zu vermeiden; es liegt im ganzen Drama viel lyrisches Element u. die Wirkung müßte noch viel bedeutender sein, wenn sie nicht durch die unendliche Länge (das Stük spielte bis halb eilf Uhr) paralysirt wurde, da die einzelnen Situationen an und für sich recht effektvoll sind. — Von Seite des Publikums ward das Stük recht günstig aufgenommen; die Damen Kalis u. Schwelle wurden nach jedem Abgange verdientermaßen applaudirt und oft gerufen. Herr Urban reichte mit seinen Mitteln nicht überall aus; auch hatte er nicht sonderlich memorirt und scheint noch nicht genug Routine zu besizen, um diese Lüken geschikt zu verdeken, die durch die skandirende Deklamation noch mehr auffielen. Hr. Dietrich sprach recht kräftig u. spielte die Erkennungsszene vortrefflich; Mad. Bergmann gab die undankbare Rolle des Pagen verständig, ohne Deklamation u. dennoch mit vieler Wärme. — Die neuen Dekorationen der HH. Martinelli u. Horn, wie auch die prachtvollen Meubles gefielen allgemein und so verspricht auch die äußere Ausstattung dieser Bühne nach und nach recht splendid zu werden. — Das Haus war besser besucht, als wir erwartet hätten. M. F.

— Am 24. d. M. zum ersten Male: „Das Sonntagsräuschchen," Lustspiel von Floto. — Ein köstlicher Schwank, der selbst auf die straffen Lachmuskeln des Kritikers einen unwiderstehlichen Reiz ausübt. Wir enthalten uns jeder kritischen Zergliederung der übrigens nicht neuen Handlung und wollen gerne manchen Fehler übersehen, denn wir haben gelacht, herzlich gelacht und wir sind überzeugt, daß die Piece, bei einer so trefflichen Darstellung, wie die auf unserer Bühne war, überall Glük machen wird. Dem. Schwelle bewies nun auch ihre Vielseitigkeit, sie führte diesmal den nekischen Charakter mit eben so viel Virtuosität durch, wie Tags zuvor einen hochtragischen. Herr Urban war ganz an seinem Plaze, voll Humor und Leben. Der Dritte im Bunde war Herr Bergmann, der den bornirten Onkel, namentlich in der Rauschszene unübertrefflich spielte; es war mit einem Worte eine tadellose Darstellung und die Mitwirkenden wurden oft gerufen. — In der darauffolgenden Alpenszene: „Der Fehlschuß," präsentirte sich unsere neuengagirte Lokalsängerin Dem. Wurm u. zeigte uns ein einnehmendes Exterieur und eine schöne, mit geschmakvollem Vortrage verbundene Stimme; in einer anderen Rolle wollen wir sie ausführlicher beurtheilen. Dem. Revie leistete in ihrer kleinen Rolle, vorzüglich im Gesange, Lobenswerthes. Noch müssen wir Herrn Schemmer erwähnen, der in beiden Stüken durch sein charakteristisches Spiel zur gerundeten Darstellung nicht wenig beitrug. Hrn. Grün's Rolle war unbedeutend. Das Haus war ziemlich gut besucht.

Lokalbemerker.

— Es geht nichts über theatralische Illusion! In dem neuen Drama: „Mátyás fia" sehen wir in den ersteren Akten den König Mathias mit dem ganzen Pomp seiner Zeit, sehen einen Landtag, wie er zu damaliger Zeit am Rákos unter freiem Himmel gehalten wird, und im lezten Akte wohnt der Sohn Mathias' in einer Bauernstube, wo auf dem Hauptquerbalken aufgeschrieben steht: „Épittetett **1847**."

— In der königl. Burg zu Ofen werden schon Anstalten getroffen zur feierlichen Installation Se. k. k. Hoheit unseres allverehrten Statthalters, welche demnächst stattfinden soll. —n—

— Unter die bedeutenden Veränderungen, welche an der königl. Burg zu Ofen so eben vorgenommen werden, gehört auch die, daß das erst vor mehrern Jahren in der Mitte derselben aufgeführte dritte Stokwerk wieder abgetragen wird und statt dessen ein gothischer Thurm kommen soll. 4.

— Eine sehr zwekmäßige Anordnung war es von der höchlöbl. k. Statthalterei, die Hütten von dem Marktplaze auf ewige Zeiten zu verbannen; doch ebenso nothwendig wäre es, daß bei der Umgestaltung einer seit undenklichen Zeiten bestehenden Ordnung, dies sehr bald geschehe, und mittelst Zeitungen bekannt gemacht werde; denn wo werden z. B. mährische Tuchmacher oder Leinwandhändler, welche schon seit 30 Jahren immer auf demselben Fleke verkauften, von der weiten Reise ankommend, sich hinwenden; wo werden Käufer, welche die Zeit ihres Aufenthaltes in Pesth ausgemessen haben u. seit 30 Jahren gewohnt sind, an gewissen Stellen auch bestimmte Waare zu bekommen, nun die fremden Kaufleute aufsuchen. Wir fänden es daher sehr zwekmäßig, wenn auf der Waiznerstraße u. auf dem Schiffmannsplaze, wohin der Markt kommen soll, für gewisse Waarenklassen auch bestimmte Pläze baldigst angewiesen u. durch Zeitungen den Betreffenden bekannt gemacht würden. —n—

— In einer größeren Stadt des Kreises diesseits der Donau, und außerordentlich nahe zu Ofen, hat sich folgende Geschichte zugetragen: Eine Müllerin, Wittwe — daß sie reich sei, brauchen wir bei den gegenwärtigen Mehlpreisen gar nicht hinzuzufügen —

Hild János

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG
Budapest

1969 NOV 15

1021

1969. november 15, szombat

A Magyar Urbanisztikai Társaság ülése

Sopron kapta az idén a Hild Emlékérmet

(Tudósítónktól.)

Pénteken ünnepi ülést tartott Sopronban a Magyar Urbanisztikai Társaság a városrendezési világnap alkalmából. A társaság elnöke, *Sarlós István*, Budapest Főváros Tanácsa vb-elnöke mondott ünnepi megnyitót, majd *Szilágyi Lajos* építési és városfejlesztési miniszterhelyettes méltatta a városrendezési világnapot. Az urbanisztika terén elért kimagasló eredményeiért ez alkalommal nyújtották át Sopron városának az első magyar városrendező építész, *Hild János* emlékére alapított érmet. A kitüntetést *dr. Erdély Sándor*, a soproni városi tanács vb-elnöke vette át.

Sopron, ez a csaknem 50 ezer lakosú város, az ország egyik legjelentősebb műemléki területe. Történetének hányatott évszázadai közepette is megmaradt középkori városmagja, amelyet még az utóbbi évtizedekben sem csak az idő pusztított, hanem a második világháború. Néhány évvel ezelőtt készült el Sopron belvárosa teljes helyreállításának terve, aminek nyomán már folyik, s előreláthatóan 1975-ig befejeződik a történelmi belváros teljes rekonstrukciója.

A helyreállítási munkákkal egyidejűleg a legutóbbi években Sopron igen sok új létesítménnyel is gazdagodott. Az új építkezések lassanként lakótelepek méreteit öltik, s körültekintő munkát végeznek azért, hogy az új harmonikusan illeszkedjék a régihez ebben a városban.

Az Országos Műemlék Felügyelőség, a Nyugat-dunántúli Intéző Bizottság, a különböző szakminisztériumok tevékenységéhez jól illeszkedik a nagy múltú helyi városszépítészeti egyesület munkája, amely egyben jelzi a soproni lokálpatriotizmus erejét és mai építőkedvét is.

1969. november

VIETNAMI SZOLIDARITÁSI HÉT

Ma: demonstráció a Hanoi-parkban

A főváros lakossága ma Budán, a Bocskai útnál levő *Hanoi-parkban* demonstrálja testvéri együttérzését az imperialista agresszorok ellen küzdő vietnami néppel. A parkban reggel 9 órától várják a gyárakból, munkahelyekről érkező kollektívákat, az iskolások csoportjait és fogadnak minden budapestit, aki tisztelgő látogatással kívánja kifejezni szolidaritását a vietnami hősökkel. Délelőtt 11 órakor *rövid ünnepség* lesz, amelyen *dr. Trautmann Rezső*, a Hazafias Népfront budapesti bizottságának alelnöke méltatja a vietnamiak igaz ügyéért kibontakozó nemzetközi összefogás jelentőségét.

A park legforgalmasabb részein *12 albumot* helyeznek el s ezekben ki-ki írásban adhat kifejezést érzelmeinek, gondolatainak. A Hanoi-parkban ma egész nap vietnami zene szól, s az emlékműnél felszerelt mikrofon előtt *úttörőzenekarok, pool-beategyüttesek* is adhatnak rögtönzött műsort.

Szolidaritási táviratok

A Vietnam melletti világszolidaritás napja alkalmából több táviratot juttattak el Budapestről New Yorkba a vietnami mozgósítási bizottság, illetőleg a diák mozgósítási bizottság címére.

Az Országos Béketanács és a béketanács [illegible] személyiségek, köztük népfront aktivisták és békemunkások ugyancsak táviratban juttatták ki fejezésre állásfoglalásukat s biztosították őszinte rokonszenvünkről, támogatásunkról a jóakaratú amerikai embereknek a vietnam[illegible]

esztendőben lebontatta a kaput, és ezzel megnyílt a fejlődés útja a Lipótváros felé is. De bizony azért lassacskán ment az a fejlődés. Ráth Péter 1803-ban megjelent útmutatójában feljegyzi, hogy 1802-ben még mindössze csak harmincezer lakója, 129 utcája, és 2904 háza volt Pestnek külvárosostól, mindenestől. Még a Józsefváros volt a legterjedelmesebb; 969 háza volt; a Terézvárosnak 840, a Belvárosnak 645, a Ferencvárosnak 247, a Lipótvárosnak csak 203. Ha elgondoljuk, hogy ma csupán Pestnek (Buda s Ó-Buda nélkül) hatszázezernél több a lakója, és tízezernél több a háza; ha elgondoljuk, hogy négyemeletes paloták hosszú sora díszlik a régi viskók helyén, akkor fogalmat alkothatunk arról a hatalmas fejlődésről, melyet a régi Pest tett meg, amíg a mai Pestté vedlett. Ennek a hatalmas fejlődésnek pedig a Szépítő Biztosság volt az első stációja.

Hogy támadt a Szépítő Biztosság?!

Nem lényeges, de mindenesetre érdekes, sőt jellemző, hogy kinek az agyában támadt az az idea, hogy Pestet újjá, „nagyszerűvé" kell építeni. A Szépítő Biztosság ötletének egy csodaszép menyecske ragyogó szemepárja volt az inspirálója. Egy szerelmes fiatal ember kellett hozzá, aki a fejébe vette, hogy a faluszerű Pestből hatalmas, fényes várost épít szépséges ifjú hitvesének. Szépet, mint Firenze, előkelőt, mint Bécs. Ne unatkozzék a viskók között a fiatal asszony, és legyen a mi gyönyörködtesse.

Az a szerelmes fiatal ember pedig, aki a felesége kedveért nagy várost akart csinálni Pestből: József nádor volt. Érthető, hogy épp József nádornak támadt az az ideája, hogy nagy, szép várossá varázsolja Pestet, a nagy falut. József nádor Firenzében, és Bécsben töltötte el gyermekéveit, olasz földön szívta magába a szép szeretetét. Jóformán gyermek volt még, amikor a fényes császári udvarból idekerült hozzánk nádornak, ebbe a nagy, neki idegen, neki unalmas faluba: Pest-Budára. Idehozta a feleségét is, az orosz cár leányát, Alexandra Paulowna nagyhercegnőt, egy csudásan bájos gyerekasszonyt, akinek a szépségéről és jóságáról legendák maradtak ránk. Fiatal férj, esztendős házas volt József nádor; csuda-e hát, hogy a felesége kedveért föl akarta forgatni egész Pestet, le akart rombolni minden viskót, és palotákat, sugárutakat akart építeni a falu helyén.

Egy geniális építészt, Hild Jánost,[1] a hírhedt Újépület építőjét vette maga mellé és együtt álmodoztak a jövendő nagyvárosról, a fényes palotasorokról, sugárutakról, parkokról, ligetekről, és együtt tervezgettek, tanácskoztak róla: vajjon hogy, és miképpen kellene megcsinálni azt az álomvárost, amelyről Hild mester „plánumot" készített.

Így született meg száz esztendővel ezelőtt a Szépítő Biztosság, melyről Patacsich József „Pest város irnoki hivatalának expeditora" jelentésében ezt mondja:

„A Szépítő Biztosság, Ő cs. kir. Főhercegsége Országunk Nádor Ispánya felszóllítására Hild Építőmester Pest városa regulátiojáról egy Planumot készített, melly 1805-ik esztendőben helbenhagyás végett Ő Felsége eleibe terjesztettvén, 1808-ikban reá a' legkegyelmesebb királyi Jóváhagyó Válasz meg is érkezett. Ezen Biztosságnak Elölülője Ő Cs. Kir. Herczegsége Országunk Nádor Ispánya. Ezen Biztosság áll három Tanácsnokokból több választott Polgárokból, Építő és Ácsmesterekből. Az ülések a' Játékszíni épületben rendszerént Vasárnapokon tartatnak."

Hild János tehát plánumot rajzolt Pest újjáépítéséről. Mikor Hild arra vállalkozott, hogy megcsinálja Pest szabályozási tervét és fejlesztési programmját; mikor elvállalta, hogy várost épít a faluból: nagy dologra vállalkozott. Át kellett alakítania egy száz esztendős várost: a Belvárost, még pedig úgy, hogy szép is legyen, jó is legyen és sokba se kerüljön az átalakítás. Aztán a mai Lipót-

[1] Hild János II. József alatt, mint Canevale bécsi építész helyettese került Pestre és itt a császár megbízásából az Újépület építését vezette. Itt aztán letelepedett és itt élt 1811-ben bekövetkezett haláláig. Fia: Hild József a Szent István templom tervezője. Ő építette a Lloyd-épületet, a Nákó-házat, amelynek a helyén ma a Gresham biztosító társaság palotája áll. Lásd. Éber László: A budapesti Szent István templom. Művészet. V. évf.

város helyén merevül újonnan kellett építenie egy olyan modern városrészt, amely 1805-ben megfeleljen az akkori ízlésnek és igényeknek, de a száz vagy kétszáz esztendő mulva élő pestiek is elférjenek benne. Épp ez a jövő számára való dolgozás az, ami megnehezíti a városépítő munkáját, mert könnyen úgy járhat, mint a tót gyerek, akinek öt éves korában megveszik az egész életre szóló kalapot; a gyerek feje azonban csak 25 év mulva nő bele a kalapba. Ilyen tót gyerek kalapja volt például az újjáépített Szeged. Gróf Tisza Lajos teleépíttette ezt a szép várost palotával, sugárúttal és körúttal. Mikor aztán elkészült Szeged: igaz, hogy szebb lett, mint volt, de kongott az ürességtől. Üresek voltak a paloták, és üresek voltak a sugárutak is. Ma is olyan Szeged, mint egy kihalni készülő város, húsz esztendővel ezelőtt pedig még olyanabb volt. Hild János, úgy látszik érezte a feladat nehézségét és nem akart várost építeni, csak a jövendőnek, de nem akart várost építeni csak a jelen számára sem. De számolnia kellett még egy sereg szemponttal. Jól tudta, hogy a praktikussági és esztétikai szempont olykor ellenfelei egymásnak és ezt a két szempontot úgy kell összeegyeztetni, hogy egyik se vallja kárát. Hildnek tisztában kellett lennie nemcsak a talajviszonyokkal, hanem ismernie kellett természetét, ízlését és vagyoni viszonyait annak a lakosságnak, amely számára új várost épít. Más az ábrázatja egy kikötővárosnak, és másmilyen az olyan város, amelynek a lakói túlnyomó részben iparral, vagy kereskedelemmel foglalkoznak. Szóval igazi városépítő zseni legyen az, akit el nem szédít, meg nem zavar az a sok mindenféle nézőpont, amely a ceruzája alá tolakodik, amikor a plánumát rajzolja. Elég egy kicsi tévedés, egy rossz helyt vágott átlós út, egy hegynek épített híd, hogy megbénítsa az egész városrész életét, vagy tönkre tegye a kereskedelmét. És Hild János számolt ezekkel a feltételekkel. A Belvárosról való terve, épp úgy, mint a Lipótvárosról alkotott plánuma, és fejlesztési programmja egy sokoldalú, a messze jövőbe látó, ötletes ember derék munkája.

Az első figyelemre méltó dolog, ami Hild tervén szemünkbe ötlik az, hogy Hild Pest fejlődését a mai Ujpest felé akarta irányítani. Egy régi tapasztalat azt bizonyítja, hogy a folyók mentén épült városok mindig a folyók sodrával ellenkező irányban fejlődnek. Úgy látszik Hildnek is ez az ősrégi szabály lebegett a szeme előtt. Ha ma élne Hild: meggyőződhetne róla, hogy milyen okos idea és ügyes ötlet volt, hogy Pest fejlődését észak felé, a mai Ujpest irányába akarta terelni. A „Szépítő Biztosság" utóda a ma is élő „Közmunkák Tanácsa" ugyanis engedve a telekspekulánsok presszíójának: sutba dobta Hild tervét és a város fejlődését dél felé, a Csepel sziget irányába erőszakolta, és a gyárvárost a Lipótváros északi részén és az újpesti úton helyezte el. Ennek pedig az lett a következése, hogy az erős északi szél a lipótvárosi gyárak füstjét keresztül hordja az egész Pesten és megmérgezi a levegőt, az egyetlen dolgot, amit még ingyen kap az ember Pesten. A gyárak pedig megakasztván a városnak északi irányban való fejlődését: meggátolják, hogy a külső Váci-út kiépüljön és Ujpest csatlakozhassék Pesttel.

Hild János terveiből kitetszik, hogy ez a nem mindennapi tehetséggel megáldott építőművész számot vetett Pest rohamos fejlődésével. Úgy kell lenni, hogy a mai Pest izgatott lármája fülébe zúgott, mikor a rajztáblája előtt ült. Érezte, megálmodta, hogy mivé lesz egykor Pest, mivé kell lennie; tudta, hogy neki kell megszabnia a fejlődés irányát és talán örökre megnyomoritja ezt a szegény várost, ha téved az álmaiban. A Duna partján, a Margitsziget átellenében, a Margit-híd fölött a mai Csanády-tér tájékán kiválasztott magának egy pontot. Itt óriási csillagparkot tervezett, s arról ábrándozott, hogy valaha száz, vagy kétszáz év mulva itt lesz a város szíve. A köralakú parkból hatalmas sugárutak ágaztak volna szerteszét, és mint egy óriási kaszáspók lábai belenyúltak volna a régi Belváros gyomrába. Ahol régente a város kapui állottak, ott egy-egy hatalmas teret tervezett; ezek a terek lettek volna a sűrűn beépített Belváros kopoltyúi. Ahol a Vácikapu állott: ott támadt a Teatrum-piac

(Gizella-tér); ahol a Kecskeméti kapu állott, ott támadt a Széna-piac (Kálvin tér). Szinte érthetetlen, hogy a Hatvani-kapunál (ott, ahol a Kossuth Lajos-utca találkozik a Rákóczi-úttal) nem csinált teret, pedig hely volt bőven és bizonyos, hogy a Nemzeti Színház környéke másképpen festene ma, ha teret rajzol a Hatvani-kapu köré. A mai Gyár-utcát szánta Pest fő utcájának, a város legnagyobb sugárútjának. A Gyár-utcát nyílegyenes irányban ki akarta építeni a Dunáig. A Duna partján aztán a Gyár-utca a csillagparkban találkozott volna az ugyancsak meghosszabbított Hold-utcával (Mondscheingasse), és Nádor utcával (Windgasse). A csillagparkból párhuzamosan a Dunával hatalmas út vezetett volna északra, Vác felé (Neue Weitzner-Strasse). Ez a Váci-út jelezte hogy idők multával ebben az irányban fog nőni, fejlődni Pest. Délnyugati irányban a mai Nádor-utca és a Duna között két sor palotát akart építeni Hild, és a csillagparktól dél felé, a régi temető helyén, a mai Alkotmány-utcáig szabályos téglányalakú apró parkokat rajzolt bele a mappájába. Valószínűleg arra számított, hogy idők multával majd e parkok helyébe is palotákat építenek az unokák, vagy a dédunokák. A mai Alkotmány-utcától délnyugati irányban egyenes, szabályos utak keresztezik egymást egészen a Gizella-térig és az Erzsébet-térig. Itt kezdődik a Belváros.

Ilyenre tervezte Hild a Lipótvárost száz évvel ezelőtt, amikor a mai Lipótvárosból még csak tizenöt utca volt meg, s „a várostól messze északra, homokbuckák közepén állott az Újépület".

A Belvárossal is nagy tervei voltak Hildnek. A mai Gizella-térre, a Dunapartra szánta a német színházat, meg a Redoute-ot. A régi városházát le akarta bontatni, és a „harmincad"-ház helyén szerette volna fölépíttetni az új, hatalmas városházát. A harmincad-ház ott volt, ahol most a Kugler cukrosboltja áll. Tehát ha a harmincadház helyén építik föl a városházát, akkor ez a monumentálisnak tervezett palota két hatalmas park közé kerül: előtte a Gizella tér, mögötte az „új piac" (Erzsébet-tér). Milyen szép lett volna! Hildnek a Károly-kaszárnyával (ma központi városháza) is voltak tervei. A Károly-kaszárnya, vagy amint abban az időben nevezték: „az invalidusok palotája" a mult század elején Pest legszebb palotája volt. Schwartner, az akkori idők kitűnő statisztikusa azt írta róla, hogy „Dies weiland ungarische Hotel Royal des Inwalides schöner, als die Kaiserliche Burg in Wien ist". Nos az invalidusok palotáját azzal akarta szebbé tenni Hild, hogy le akarta bontatni a szerviták szemben levő kolostorát és a szerviták kertjének helyén (a kert helyén ma a főposta áll) hatalmas parkot tervezett. A szerviták viszont a mai Szent István bazilika helyén, a „Hetzplatzon" kaptak volna új kolostort. Milyen szép, milyen remek dolog lett volna, ha megvalósul ez a park, a Koronaherceg-utca parkja a Károly-kaszárnya előtt.

— Minél több teret, mert megfulladnak egymástól a házak! — ez volt a jelszó.

Hild már akkoriban foglalkozott a piaristák rendházának a lebontásával, programmba vette a régi városfalak és kapuk maradványainak a lebontását, a kovácsműhelyek eltávolítását az élénkebb utcákból, a sóházat, a hóhér lakását a város határába akarta kihelyezni. Bele vette a programmba a „privétek" eltávolítását a Károly-körútról, a Dunapartnak és a kanálisoknak a kiépítését (a Dunába vezető kanális építését egyébként már 1785 ben megkezdték, de nem fejezték be.) A Dunaparton pedig a színháztól föl egészen az újépületig remek korzót, fával beültetett sétautat tervezett.

És belérajzolt Hild a plánumába mindent, amit szépnek, s jónak gondolt, és a fiatal nádorral együtt álmodozott a jövendő hatalmas Pestjéről. Dehát persze könnyebb rajzolni, mint építeni. A nagy álmodók, a nagy gyerekek mindent belevettek a plánumba, csak arról feledkeztek meg, hogy ez a sok minden pénzbe kerül. Így aztán nem csoda, ha papiron elkészült a jövendő nagy Pestjének a képe, de a régi Pest sehogy sem akart kimozdulni a helyéből. Hild plánuma, amely csak 1808-ban érkezett vissza Bécsből Ferenc császár jóváhagyásával, avatatlan emberek kezébe került. A Szépítő Biztosság ügyvezetője Szentiványi tanácsnok lett, aki egyálta-

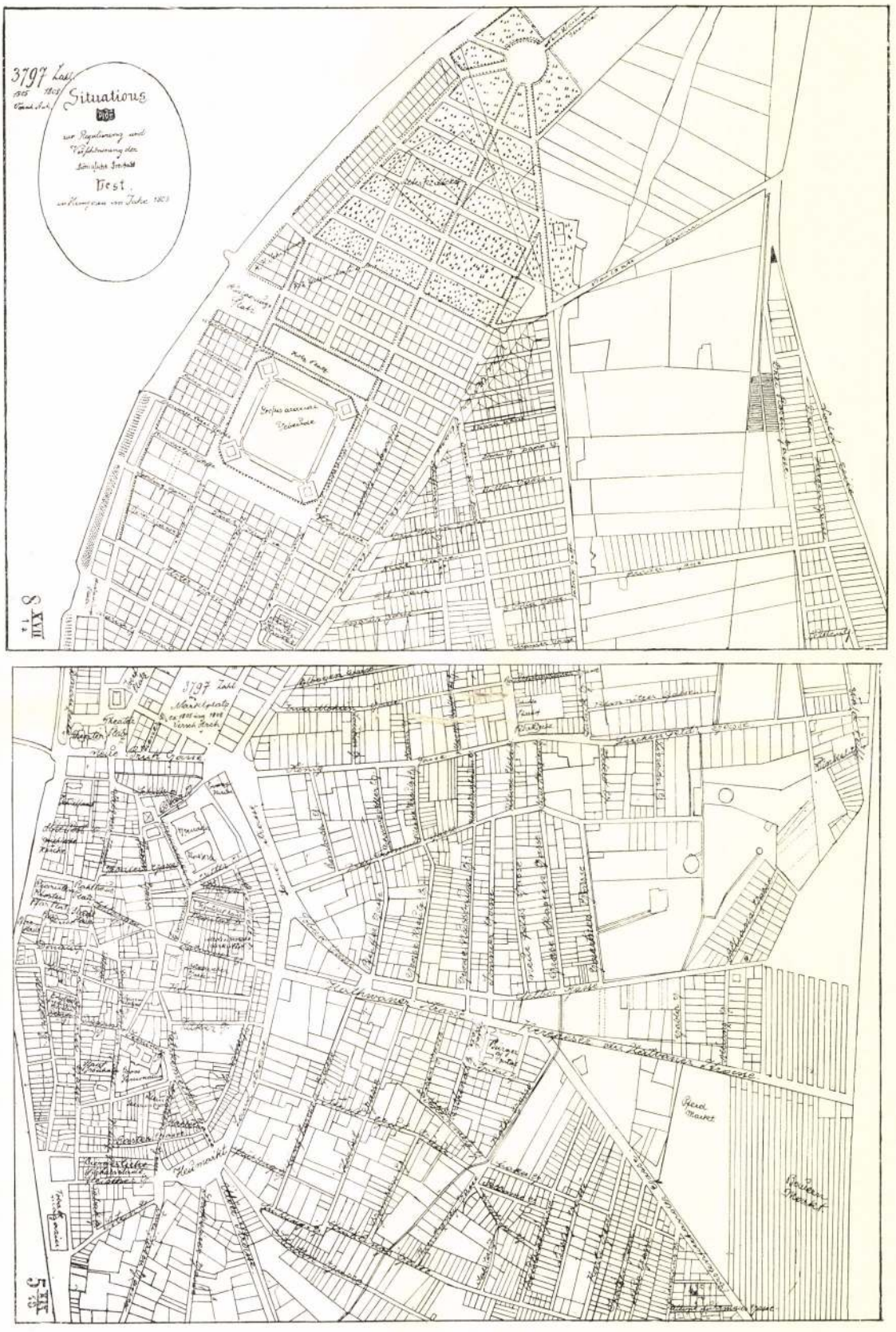

PEST SZABÁLYOZÁSI TÉRKÉPE 1805-BŐL, A FŐVÁROSI MÚZEUMBAN

lában nem értett ahhoz, amire vállalkozott. 1811-ben aztán meghalt az öreg Hild, de meghalt Szentiványi is és nagy rendetlenségben hagyta hivatalát. Utódjául gróf Mailáth kamarai igazgatót nevezte ki a király. A gróf azonban annyira el volt foglalva a kamarával, hogy nem maradt ideje a Szépítő Biztosság számára. Közben a polgárság, és a nemesség folyton pörlekedett egymással a szabályozások miatt. 1808-ban lebontották a „Hatvani-kaput", hozzá kezdtek a redoute és a német színház építéséhez. A redoute-ot föl is építették, a színházépítés azonban abban maradt, mert nem volt rá pénz. A szépítő alapot nagyon rendetlenül kezelték és a kassza rövidesen kiürült. A nádort rendkívül bántotta a dolog, és szívesen fogadta azt az ajánlatot, hogy részvénytársasági alapon építsék föl a színházat. Akkor azonban ismét bonyodalom támadt. A mágnások is, a polgárság is, maga számára akarta lefoglalni a színházépítést. Végre is a polgárság győzött, és évek mulva el is készült a német színház.

Közben a nádor biztatta a mágnásokat, hogy építkezzenek ők is, de a mágnásokon nem igen fogott a biztatás. Az 1811-iki, meg az 1816-iki devalvációt ugyancsak megsínylette mindenki. Hild hiába rajzolta be az ú városházát a plánumába, az új városház nem épült föl és a régi városházát cs most néhány esztendeje, hogy lebontott A szerviták kolostora még máig

Ime a kimutatás:

1. Új színház építése. — Megtörtént.
2. A régi várfalak és kapuk lehordása . . . Megtörtént.
3. A rokkantak palotájának hátsó falán levő privéte eltávolítása . . . Nem történt meg.
4. A kovácsműhelyek eltávolítása a leglátogatottabb utcákból . . . Részben megtörtént.
5. A vágóhidaknak a város távolabb eső részeibe való áthelyezése . . . Megtörtént.
6. Uj cs. kir. hajózási hivatali épület emelése olyan helyen, mely a forgalomra kevésbbé káros . . . Megtörtént.
7. A halpiac szabályozása . . . Megtörtént.
8. A füvészkert áthelyezése a város közepéről az Országútra . . . Megtörtént.
9. Új kir. só- és dohányhivatal építése a város alsó részében . . . Megtörtént.
10. A városhoz tartozó puszta telkek bérbeadása megművelés és termékennyé tétel céljából . . . Nagyrészt megtörtént
11. A hóhérlakás kihelyezése a város határán kivülre . . . Megtörtént.
12. Az épületfa-kereskedők megrendszabályozása . . Megtörtént.
13. A szénpiac[1] megtisztítása a mészárszékektől és mutatványos bódéktól . . Megtörtént.
14. A vesztőhely elhordása a parasztpiacról és a kaloda elhordása a halpiacról . . . Megtörtént.
15. Az Üllői-úti fasor tovább ültetése . . . Megtörtént.

Új utak kijelölése a város vonalain kivül . . . Részt történt.

malom és halastó befejezése . . . Megtörtént.

napart szabályozása és burkolása . . . Nagyt.

s utcák feltöltése és kikövezés

A ZONGORÁNÁL
FERENCZY VALÉR RAJZA

29. Mérlegház építése . . . Még nem történt meg.

30. A városház építése a piaristák kolostorába és a mostani városház lehordása . . . Még nem történt meg.

31. Általános munkaház építése . . . Munkában.

32. A polgári lövészhely áthelyezése alkalmasabb helyre . . . Restaurálták.

33. A kis Rákospatak szabályozása . . . Még nem történt meg.

Hogyha épült egy két palota, mindeniket, mint egy-egy nagy vívmányt ünnepelték. Patacsich József 1830-iki jelentésében számol be ezekről az újonnan épült nevezetességekkel és megemlíti, hogy a Múzeum háta mögött fölépült a „Nemzeti Lovagló Oskola, melynek öntött való garáditsai említést érdemelnek". Megemlíti a Wurm házát a Duna partján; Valero selyem fábrikáját a Király-utcában, gróf Cziráky házát a Hatvani-utcában, Ürményi rézzel fedett házát a Nagypiacon, a gróf Károlyi familia házát a Kecskeméti-utcában és báró Orczy házát a Király-utcában.

A templomokon és az Újépületen kívül ezek voltak a régi Pest nevezetességei. József nádor ezekből akart nagyvárost teremteni. Azonban Hild hiába rajzolta meg a jövendő Pestjét, a régi Pest nem akart kimozdulni helyéből. Végre is az öreg Duna megunta a dolgot és 1838-ban elöntötte Pestet, s megmutatta, hogy különb esztetikus, mint a nádor. Négyezerkétszázötvennégy háza volt Pestnek 1838-ban és a négyezer közül csak ezret hagyott épen a Duna. A Gizella-téren épített gátakat szakította át elsőben, aztán neki ment a német színháznak, de ezzel még a Duna sem bírt. Otthagyta, tovább ment. Es a piszkos, mocskos hullámok végiggázoltak ezen a szerencsétlen városon és elsöpörtek mindent, ami gyöngén állott a lábán.

József nádor a királyi palota ablakából nézte, miként dühöng ez a rakoncátlan nagy folyó és tarajos hullámai miképpen törnek új utcákat és parknak való helyeket a düledező házak között.

Negyed napra megelégelte a mulatságot a Duna és mint aki dolgát jól végezte: szépen visszament a medrébe. Tíz esztendő kellett hozzá, míg ismét felépítették a házakat. De a régi Pest megujhodott. Szebb lett mint valaha és tíz év mulva 1847-ben — mint aki küldetésének eleget tett — meghalt József nádor. Az akkori idők krónikásai följegyezték róla, hogy mikor érezte a halált: az ablakhoz vitette magát Látni akarta még egyszer Pestet, mely megujhodott.

Huszonhárom évvel József nádor halála után megszületik a második Szépítő Biztosság. Ezt a „Biztosságot" Közmunkatanácsnak hívják és gróf Andrássy Gyula az elnöke. A közmunkák tanácsa is megrajzolta a jövendő Budapestjének a plánumát, akárcsak a „Szépítő Biztosság". A közmunkatanácsnak is voltak nagy tervei és nagy tévedései. Nagy hibája volt a közmunkatanácsnak, hogy Hild okos, praktikus ideáit lekicsinyelte. A város fejlődését néhány telekspekuláns kedveért dél felé irányította és a Lipótvárost tette meg gyárvárosnak A hetvenes években azzal már nem gondolt senki, hogy megcsinálja Hild csillagparkját és sugárutat csináljon a Gyár-utcából.[1]

Hild nem tudta megcsinálni a csillagparkot, ellenben a Pratersternét sokkal később megcsinálták a bécsiek. Mi a csillagpark helyett a körutakat kaptuk, amelyeket a bécsi Ringek mintájára épített a közmunkatanács. Gróf Andrássy Gyula sugárutat építtetett a Városligetbe, gyönyörű Andrássy-utat vágtak a Terézváros testéből. A legérdekesebb a dologban az, hogy a legenda szerint az Andrássy-utat is egy szép asszonynak köszönhetjük. A Szépítő Biztosság azért alakult meg, hogy a nádorné kedveért várost csináljon a nagy faluból; az Andrássy-utat pedig a legenda szerint azért építette Andrássy, hogy Erzsébet királyné fogatának ne kelljen a csúf Király utcán végigvágtatni, ha a királyné ki akar kocsizni a ligetbe.

Ami a Szépítő Biztosságnak 1811-iki februáriusi devalvációs pátens volt, az volt a közmunkatanácsnak az 1873-iki bécsi krach. Az a bankcsoport, mely az Andrássy-út (akkor még csak Sugár-út) kiépítését elvállalta: likvidálni volt kénytelen és kevés híjja, hogy az Andrássy-út kiépítése abban nem maradt. A közmunkatanács foglalkozott az Újépülettel is. Azt tervezte, hogy lebontatja ezt a nagy épületet és bérkaszárnyákat és átlós utakat építtet a helyébe. Ez a terv azonban, mint a tervek jó része, a plánumban rekedt. Az idő és a haladás azonban nem kegyelmezett meg a sokszor megátkozott Újépületnek sem. Néhány évvel ezelőtt lebontották és ma új, nagyszerű városrész épült az Újépület helyén: a Szabadság-tér. A Szabadság-tér szabályozási tervét a mannheimi Wasserthurmplatz mintájára Palóczi Antal tanár készítette és nyújtotta be névtelenül a főváros tanácsának.

Íme ilyen volt az az út, mely Pest-Budáról Budapestre vezetett. Száz esztendő mult el azóta és száz esztendő alatt sok minden megváltozott Pesten; az ízlés és a stílus temérdek metamorfozison ment keresztül. Az ízlés és a stílus kialakulásának mindig útjában állott a szegénység, a pénztelenség. Pestből mégis világvárost akartak építeni és építés közben a pesti pallérok kipróbáltak minden stílust, amit csak kipróbálhattak. Szó sincs róla, különösen eleinte a pallérok kísérletezéséről nagyon lerítt a primitivség. A XIX. század elején az építkezésben a klaszszikus formákat kedvelték, de arról megint ki tehet, hogy a pesti pallérok és Baumeisterek keze alatt ezek a formák nagyon sokat vesztettek a klasszicitásukból. A klasszikus építészet után a francia és olasz renaissance kora következett. Támadtak barok és rokokó paloták, a hetvenes években pedig egyszerre a Bécsből lekopirozott ormótlan, idétlen bérkaszárnyák lettek divatosak. A harmincas, negyvenes esztendőkben Pollak Mihály és Hild József néhány igazán szép középületet

[1] Hildék a Lipótváros északi részén és a Dunaparton megkezdték a fásítást, de az utódok 1827-ben kipusztitották a fákat.

és mágnáspalotát tervezett, de az általános stílust nem Pollak és nem Hild szabták meg, hanem a kevésbbé geniális tanítványok és utánzók, akik szerencsésen megteremtették a pesti pallér stílust, a stíltelenség háztömbjeit. Csak a nyolcvanas években kezdődött az öntudatos építőművészet ideje.

Pollak Mihály és Hild József palotái a bécsi eredetű, pallérstílben épült házak között olyanok voltak, mint a melegházi növények a bogáncs között. Nem igen illettek egymáshoz. De nem csak az építészettel voltunk így, hanem mindennel. Irodalmat, zenét, divatot külföldről kaptunk, még pedig rendesen elmult időknek külföldön elhasznált, elkoptatott divatját és ízlését kaptuk Bécsen keresztül. Bizonyos fokig még az erkölcsök és szokások is kópiái voltak egy más kornak. Mágnásaink angolosan öltözködtek, francia volt a zenéjük, német az irodalmuk. Csakhogy a francia eleganciát, könnyedséget, elmésséget kissé merevvé tette a bécsi spiszség és a pesti német polgárság smokksága. Mielőtt ugyanis a francia ízlés és divat, az olasz renaissance hozzánk érkezett volna: Bécs előzőleg mindig átformálta a saját képmására.

Körutainkat is Bécstől kaptuk. Bécs viszont III. Napoleon híres építőművészének: H'aussmannak a boulevardjait másolta le III. Napoleon Hild Jánosa volt ez a H'aussman, aki a császár parancsára csinálta meg Párison azokat a hatalmas városrendezéseket, amelyeket Hild János József nádor parancsára akart megcsinálni Pesten. De Pestnek nem volt pénze a regulációkra. Párisnak volt. Ez a különbség, ha Napoleon parancsolt és ha József nádor parancsolt. Szerencsére a kezdetleges művészet építményeinek a ridegségét, darabosságát és merevségét poétikussá tette a természet pompája, Buda panorámája. Liciumbokrok a kerítés tövében, muskátli az ablakban; piros rózsa, fehér rózsa a kis kertben; akáclombok fehér virága az utak mentén . . .

Ez tette kedvessé, széppé a mi építőpalléraink palotáit.

És száz esztendő alatt Pest mégis nagygyá, széppé, hatalmassá fejlődött. Pestnek nem ajándékozta oda az uralkodó az erődítmények sáncait, a „Glacis"-t körutak, terek és városrendezési célokra, mint ahogy odaajándékozta Bécsnek; s körutaink, tereink mégis kiépültek. Kihevert ez a város minden bajt; az 1811-iki és 1816-iki devalvációt; az 1838-iki árvizet; az 1848—49-iki szabadságharcot; az 1873-iki krachot; az 1885-iki esztendő válságait; az 1898 iki «fekete szombat»-ot; ipari és kereskedelmi pangást, sztrájkokat, krimicsaukat, mindent. A piaristák rendháza ugyan még ma is ott áll, ahonnan száz esztendővel ezelőtt el akarták hordani. Áll még a jó öreg Károly-kaszárnya is. De körülötte új világ, új hatalmas élet támadt. Emeletes, tornyos paloták állanak a viskók helyén és egy világváros ideges lármáját kelti új életre mindennap a fölkelő nap.

Hild, öreg mester, ilyennek képzelted a mát?

PÁSZTOR MIHÁLY

KÁRTYAVETÉS
NAGY VILMOS RAJZA

Hild János

épitész

l.

Gent Apestnine

63.l. 1932

Hild János

1805-ből való buda-
pest város epitési terve

ind

Fülep Lajos: Magyar
Univerzit. Bpst, 1923. 42. l

Stepneyi (londoni) népkönyvtár III. 89, 92, 93, 94, 95, 97, 98, 99, 102,

— Olvasók Szövetsége (Stepney Readers' Union) III. 102.

biztositó-társaság. *Tisztán kölcsönösségen alapul. — Részvényesei nincsen*
Összes vagyona 1891 január 1-én ... 367.887,403 frtra rugn
zérigazgatóság: BUDAPEST, Bécsi-utcza 5. szán

Hild János
épitett

vöd

Gárdonyi Albert dr

A hétszázéves Buda-
pest. Bp [1944] 105. l.

Budapest, 1904

A miniszter m

Rdigyich

osztálytanácsos

A Müemlékek Orsz. Bizottságának.

Hild János

† 1811-ben.

Irod

1927

Divald Magyarmüvenul i

236. l.

Divald art írja, hogy fenti tvoczte a pesti lejépületet.

A Különféle jöve

Megnevezés	1938.
Bérleti díjakból	
Szigetmonostori vadász-bérlet +/.....	2.000.-
Szigetmonostori földhaszonbér +/.....	3.686.3
Horányi csárda bérlete	1.600.-
Területhasználati díj..	10.-
Halászati bér.....	437.5
Pünkösd-fürdői telek bérlet	60.-
Lakbe.ek.....	15.250.-
Urijog.....	55.-
Eladásokból	
Szigetmonostori faeladás +/	16.181.2
Széna és egyéb mezőgazdasági termények eladása	19.446.9
Ócskavas.....	14.806.7
Építési anyagok.....	55.7

Különfélék

Hild János

Másd okv

[illegible]

Divald 1927

14.5. l

149. h

Szeged, 194 3 március 11

rnak

Budapest.

retlenül és minden bejelentés nélkül
re kérem. Ugyanis k. Fia bátoritott fel
ette kérésemet. A mai póstával fel küld-
on kéréssel, hogy amenyiben nem okoznék
atna kötelezni, ha szives lennee
úgy látom, hogy Dou Gerard valamelyik
e ezen feltevésem, mi lehet ennek az
etne-e adni és mennyiért? Tulajdon-képen
em tanár segédjének a tulajdona, aki
nekem igen jó ismerősőm, azért kérem

és vagyok bármily viszontszolgáltatás-

Müllerlászló

Hild János

Lád

Domanovszky Sándor

József nádor iratai, Magyarország nyílt-kori közéletének forrásai. Bp. 1929.

63-110. l.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

34.108. — K. M. E. NY.

Hild János.

A Magyar Nemzeti Múzeum
első évre 1807-ből
festette.

Repr
Domanovszky Sándor
Magyar művelődés-
történet. V. k. Bp. é. n.
26. l.

...vélyes

...ej · Torna

...nglom

SZAKCSOPORT

Ötvösség

KOR

XV. sz.

MÉRET

TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

...AK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

H i l d J á n o s
építész

Épitő Ipar-Épitő Müvészet. 1929. aug.15. (P.: A régi Pest épitőművészetének uttörői.)

Hild János

Canevale bécsi építész tervei szerint 1786–1788-ig építette a pesti Ujépületet.

Földy János – Balassa Imre : Világostól Jó-sephstadtig. 1849–1856. Bpest, 1939. 305. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Hild János

1805

cvód

=

Fülep Lajos: Magyar

építészet. Nyugat 1918.

ápr. 16, 683 l.

dezte föl. Mu[illegible]ei színekben vannak koncipiálva. Strauss emeli ki, hogy ebben Berlioz volt az első, s a klasszikusok szimfoniái még egészen a kamarazene szellemét tükrözik. A zenekarra írás fejlődése még beláthatatlan, s itt Debussy nagy lépést tett előre: a fül régióiban eddig nem ismert területeket tett hozzáférhetővé.

De hazájában legnagyobb érdemének a francia drámai zene nyelvének reformját, a recitativ újrateremtését tartják. Úgy mint neki, senkinek sem sikerült eddig a francia nyelv természetes muzsikáját zenére váltani. Ahogy ő megoldotta az opera problemáját: talán nem sok drámára illik, de «Pelleas et Melisande» alig képzelhető el másféleképen. Keveslik a zenét ebben az operában, únják a recitativ egyhangú mormolását a nem franciák, akiknek nem fontos, hogy minden szót megértenek. Mégha a szöveg meg is engedne — aminthogy nem enged — nagyobb zenei expanziót, hangos kitöréseit a szenvedélynek: természetesnek kell találnunk ezt a reakciót egyrészt a Wagneri nagy pathosz, másrészt a francia opera dagálya és vizenyős lyrizmusa ellen. Itt is félretette a szokásos eszközöket, mert mást akart.

Aki ennyire a maga útján jár, nem egyhamar talál tetszésre és

Hild János

4. Béla H. Adalbert fia, agjától tanult (felesége Clara) + 1812
udv. épít. igazgatóság alkalmazott ill.
Carrevale a pesti kjépület építhez
segéderőként meg. hozza 1786 febr.
lassankét ö ver. az épít.-t
Itt akar letelep, pesti ép. ellenzi
végül mégis befogadja
tiépészeti Bir. ukrásságát előkészítő
tervek (Balla, Antallal)
1802 ny terveket készít pesti mérét tímkás
és tánctermre
1806 Nikolai nem valosult meg
1805 felméri belvárosi plébtegl és
1807 N. Muz. fröltér terv
1808 ny Só és dorinkiv. terv
1809 fegyház átalak. terv
1807, 1811 régi városháze ráép. terv
1811 egyetem botan. kert épületei
teroci javaréze a berült kivitelre

Ybáry Gyula
állami vajzdíj 1922.

Cholnoky Jenő dr., egyetemi tanár II. 225.

Hild János

1806-ban megbutáka mai Vigadó helyen létesítendő német szinház és vigadó terveinek elkészítésével. E tervek itt körülve. Nem kerültek kivitelre.

Báth Nemz Szinház

398 – 400 l.

képekkel

Hild János

1806-ban megbízák fentit a dunaparti sétatéren, a mai Vigadó és Haas-palota helyén létesítendő német szinhaz és Vigadó tervének elkészítésével.

A terv elkészült, műszaki rajzai e cikkben közölve, de a szinházat nem e terv, hanem Pollák Mihály terve szerint építették meg.

Báthory István: A Nem-Zeti szinhaz építésénd és lebontásának tort. MMEEkosz. 48 k. 23. 7

A károk jellemzés

A háborus események kö

Hild

épitész

A mádor. 1810-ben megbízta a váci Ludovika építésének felügyeletével – A pesti minhaz építésére is ő ügyelt fel.

Bachó László. A magyar kir. honvéd Ludovika akadémia tört. Bpest 1930. 113. l.

Vasárnap
4
Kat. Feh. vas

Utolsó negyed 4 óra 53 p.
Ógörög Márc. 22 D. Nb. 3. v.

Hétfő
5
Kat. Gyo. BA

Kedd
6
Kat. Cöleszt. p

Szerda
7
Kat. H. Józs.

Ógör. Márc 25 Gy.-olt. B.A

Csütörtök
8
Kat. Dénes pk

Péntek
9
Kat. Konrád

Szombat
10
Kat. Ezekiel

Izr. 29 S. Semini 1. P.

Hild János

3

A szóban forgó (centrális) rab-
kápolna az 1921.
évi átalakításkor
semmisült meg.

n. o. 119. l.
125. l. képpel.

Amanyiban az adott
körülmények közt
lehetséges volt, a
körbecső mennyezetek
lebontásával a
kápolnatereb az
Imrényi-féle helyre-
állítás alkalmával
ismét szabaddá tettek
~~s az első emelet ma-~~
~~gasságában~~ s itt rendezték
be a mennyiben muzeumat-

Hild János

lásd
2

Qu

Bierbéptört

1937

218, 219. l.
229. l.
236. l.
245 l.
246 l.

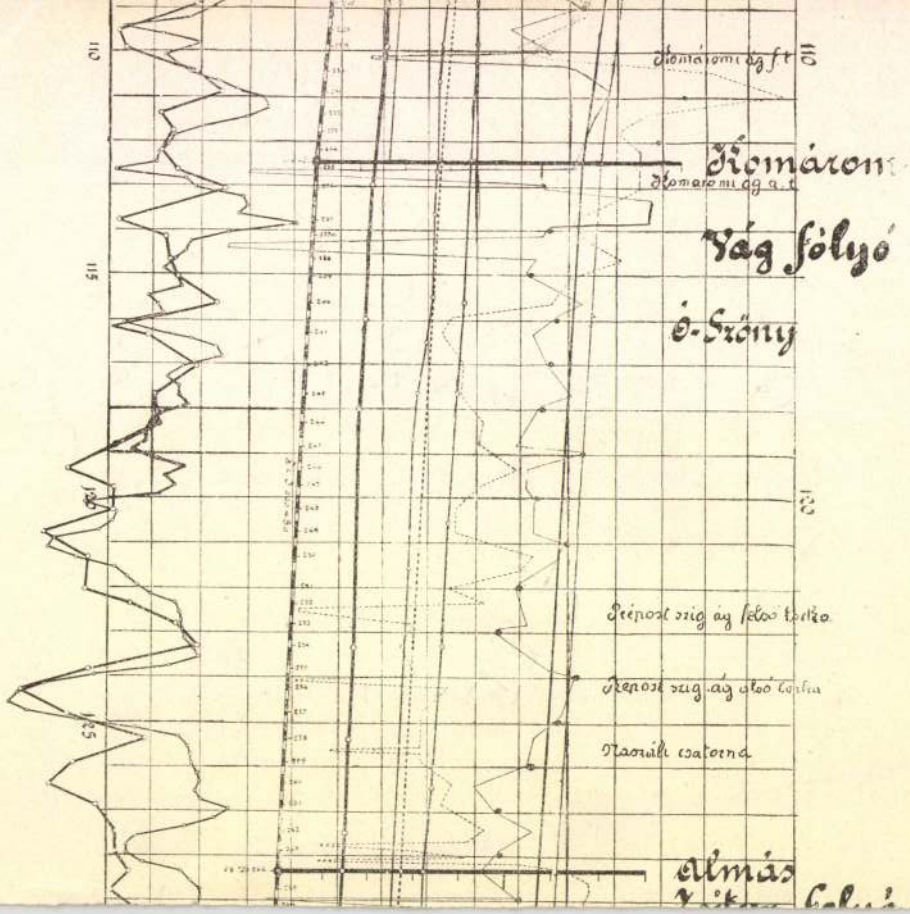
Komáromi ág f t
Komárom
Komáromi ág a. t
Vág fólyó
Ó-Szőny
Prépost szig ág felső torka
Prépost szig ág alsó torka
Naszáli csatorna
Almás
110
115
120
125

Hild János

vid

z

Bierbauer Virgil-

Az építészet. Magyar

Művelődéstörténet.

V. k. Bp. é. n. 574. l.

HELYSÉG

T[illegible]s a .

VÁRMEGYE

ŐRZÉSI HELYISÉG

Székesegyház.

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT

Szárnyasoltárképek.

KOR

XV. sz.

MÉRET

85 x 39.

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATK

EGYEB ADAT

TÁRGY

Mária halála oltár szárnyképe.

MILYEN KÉP VAN RÓLA?

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
516/1935.
1931 szept. 13.

M. KIR. 7. HATÁRŐR KERÜLET
18. számu határőr örs.

36. szám.
Lk. 1935.

Serke várának rajza than.

Műemlékek ars

Lelemér, 1935. évi szeptember hó 10 én.

Hivatalos tisztelettel kérem
a mellékelt válaszlélyeggel ellát
gomat a következőkről tájékozta

1.) Serke vára milor, me
hábonkban milyen szerepet játszott

2.) Kik voltak urai és lúrto

3.) A vár meddig állott

4.) Van-e a műemlékek a
ha igen, milyen körülmények é

Hild János (1

Építőmester

1803–4. építette a pesti Vármegyeháza I. és II. udvar közötti pilléres kocsibehajtót, ő készített a közgyűlési teremhez egy tágas, levegős új lépcsőházat. E munkákkal egyidejűleg a közgyűlési termet lényegesen átépítette, modernizálta. Működésének legjelentősebb része a megyeház kápolnaszárnyának felépítése volt. A II. és III. udvart elválasztó kápolnaszárny közepet a három emeletes, nyolcszögletű alapraj-zu kupolával fedett rabkápolna foglalta el. A nyolcszögnek udvar felé néző három oldalán félkörives, kőkerettel és vasráccsal ellátott abllakok, a nyolcszög-

(1811-ben)

J. 74/a. (budapesti). — 1931. XI

!

Összesen: ..... P ..... fill.

Erre fizetett: ..... P ..... fill.

. t.-c. 156. §-a
részletezett és
betegségi biztosítási járulékokat és
besítésért járó költséget, összesen ..... P ..... fill.

fizetési meghagyás kézbesítésétől

ozással fizesse be.

zást az 1927:XXI. t.-c. 20. §.
ése értelmében felszámítandó havi
adók módjára hajtjuk be.
1927:XXI. t.-c. 189. §-a, illetőleg
mított 8 nap alatt az Intézetnél

Kiss Lajos

.....
aláírás

Külön figyelmeztetjük, hogy **a nyíllal jelt tartozáson kívül** a korábbi időszakra rancsak fizetési meghagyással kirótt betegségi biztosítási járulék, késedelmi pótlék címen fennálló hátraléka ..... P ..... fill.

Az előző hátralék után kirótt esedékes edelmi pótlék ..... P ..... fill.

Összes betegségi biztosítási **hátraléka** ezen tési meghagyás kiállítása napjáig teljesí- fizetések betudása után ..... P ..... fill.

Balesetbiztosítási díj, késedelmi pótlék cín fennálló hátraléka ..... P ..... fill.

Összes tartozása a fizetési meghagyás kitása napjáig teljesített fizetések betudása n ..... P ..... fill.

Járulékkivetési időszak.

Hild János (2

az épület belsejébenyuló
öt oldalán pedig – egy
körülfutó folyósoból megkö-
zelíthetően – ugyanilyen
kivitelű oratorium ablakok
nyíltak. A harom emeletsor-
ban elhelyezett összesen 14 ora-
torium ablakon keresztül
a rabok a börtönfolyosó el-
hagyása nélkül naponta
misét hallgathattak. A ká-
polna bejárata mellett a
földszinten nyert elhelye-
zést a sekrestye és a sira-
lomház.

Imrényi Imre: A pesti
vármegyeház újjáépítése.
II. A Vármegyeház épí-
tésének története. Építés-
Építészet. 1950. 2. sz. 119. l. 125
lásd tovabb

BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 34. SZÁM (KLOTILD-PALOTA)
Alapittatott: 1824. M. kir. postatakarékpénztári csekkszámla 24582. Telefon: Aut. 86-2-62.

Wagner Emil
VI. Szinyei Merse u. 17.

Nagys

Dr. Szentiványi Gyula urnak

Bpest

Lenke tér 1

Hild János

épitén Pest. 1806.

~~[illegible]~~ Lásd

A Ház IV. 3-4 f.

91. l.

és Mellékletek

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a mühelyfőnök
alá

8. sorsz. Mühelyi min'a

Hild - család

pesti ága

irodalom

l.

Zádor - Rados

256 - 260. l.

A fenti napra összehívott közgyűlést határozatlanképtelenség esetén

június hó 26-án, délután 6 órakor

a camponai ásatások bemutatásával *Nagytétényben tartjuk meg. Erre külön meghívót nem küldünk.*

Találkozás a Szent Gellért-téri HÉV. állomáson. Indulás pont 5 órakor. A közgyűlés színhelye a nagytétényi állami iskola. Az ásatásokat, részben helyszíni bemutatással ***Paulovics István*** tagtársunk ismerteti.

Az ásatások megtekintése után a nagytétényi halászcsárdában társasvacsora.

Az Elnök

Hild János

laid oker

Schoen Pest - Buda

55. l.

Europa

Könyv- lapterjesztő és könyvkiad

Budapest, V.

Rothermere-uca 12. III. 2.

Hild János

A Nemzeti Muzeumot Hild János tervei alapján a Ferencrendi barátok kertje mögött a mai Szép utca sarkán tervezték felépíteni. (Ha jól emlékszem ezt a terveret metszetben is megjelent és azt láttam is)

Ez

De Aman bécsi indvári építész tanácsára alkalmasabb telket kerestek az emelendő épület számára, melynek terveit aztán Pollack kezeire bízta a nádor.

Lbp 185, 186 l.

Erdély V. 115.

Hild János

József nádor a pesti Belvárosra és Környékére és az akkor még kiépítetlen Lipótváros területére kerjítetett fentvet tervet, aki azokat 1805 ben ~~elő~~ terjesztette eléje. E terveket ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ a szekerfőváros múzeuma őrzi. A Lipótváros nagyrészt eszerint épült ki egymást derékszögben szelő utakkal.

Lbp 183 l. ~~184 l.~~ -186)

Erbach, Caspar V. 110.

Ⓟ Hild Jenós

nem magar

1525 II Lajos udvari
gyüleise ?
irja a
Thiemb Becker

XVIIK. 69 l.

~~[illegible]~~

ülő és visszanéző huszár,
vet a mögötte elhelyez-
ől a megcsalt férj kétségbe-
előtt haladó menekülők
kalap piros tollal és szalag-
írral, szürke nadrág piros
sarkantyúval az ajkait
dig: kivágott piros ruha

lobogtat. A férj siettében
áttér sík terület.

. — Lelt. sz. 177. — Értéke
éka 1885-ben.

Hild János (2

Kérésével elutasítottak.
Hild korábban Carneval
udvari építőmester mel-
lett működött. 1789.
Sept. 3. építőmesteri fog
elnyeréséért folyamodott
a helytartótanácshoz
amit 1790-ben szerült
elnyernie.
Egészen részletes feldolgo-
zásnál pesti kőmüves;
céhmesteri működése-
vel kapcsolatban tok
érdekes adat a céhben.
Historia 1928. 1. szám 40 és köv.
l. (Az építőmüvészet kez-
detei Pesten.)

Hild János

Pest város első építész rendszabálya, mohat a város tanácsa 1805 máj. 21-en Hild javaslatára fogadott el, fenti művének tekintheto

1. szám

História. 1928. 41. l.

Hild János (1

A pesti Ujépületet 1786-ban kezdték építeni, s ezt az épitkezést H. mint főpallér vezette. 1788 nov. 28. kelt felségfolyamod ványában kérte, hogy adják el neki az Ujépülethez használt téglaégetőhelyett azon joggal, hogy ott továbbra is téglát égethessen azzal kereskedhessék. A veleményadásra felhivott pestvárosi tanács 1789 feb. 13 kelt jelentésében azt hozta fel, hogy a téglaégetés joga, a várost illeti s Hild kérésének teljesítése esetén a várost jelentős karo-dás érné, mire Hildet

Hild János

wód

z

Gárdonyi Albert dr.

Ötven esztendő Budapest székesfőnáros történetéből. Bp. 1925. 4. l.

képeivel. S. Gilles-ben az arles-i mintát a három nyílású antik diadalívek szellemében fejlesztik tovább, de a kapuk szervesen belekapcsolódnak a homlokzat síkjába. A részletekben sok az antik kölcsönzés, az összhatás azonban inkább az ókori diadalívek visszfénye, mint szolgai másolata.

Ahol az építészet fejlődése antik emlékek utánzásától egészen azok szabad feldolgozásáig ível, ott a szobrászat sem maradhatott ment a mult hagyományainak hatásától. Említettük, hogy Délfranciaországban mily sokáig működik a római kőfaragó műhely, alkotásai szép számmal szolgálhattak mintakép gyanánt. Ennek tudható be, hogy a későrómai mintákat és XII. századi feldolgozásait gyakran még ma is ugyanazon helyen találja meg a kutatás, bár térben sokkal távolabbi kapcsolatokra is van példa.

A románkori francia plasztika legjelentékenyebb műhelyénél Languedocban, már az első lépéseknél ott találjuk az antik művészet hatását. A Toulouse-i *S. Sernin* XI. sz.-végi domborművei

Hild János

wód

Zádorépítészetnik

361 l

2 FILLÉR

1905 XII/11.

Mucunteli Kontemérjek

Szamlája

53517 — "Pátria" Budapest

MDK

Hild János, építész

Az első magyar városrendező építész: Hild János emlékére alapított érmet ebben az évben Sopron város kapta városrendezési eredményeiért.

– : Sopron kapta az idén a Hild Emlékérmet 6

Népszabadság, Bp. 1969. nov. 15.

Hild János, építész

MDK

A kiváló magyar városrendező emlékére alapított érmet tavaly Salgótarján kapta, az idén Sopron városa.

Hild-emlékérmet kapott
— Sopron városa és Gomos professzor 1

ESTI HIRLAP Bp. 1969 nov. 13.

MDK

Hild János, építész

Hild János, az első magyar városrendező építész emlékére alapított emlékéremmel legutóbb Sopron városát tüntették ki.

Pintér István: Thonnan a pára jelszáll 6

Népszabadság Bp. 1970. m. á. 29. (márc. 29.)

HILD JÁNOS,épitész

Sopronban a városépitő munkát,a városszeretet méltánnyolását,a fejlesztésben elért eredménxek országos elismerését jelzi az 1969-ben Sopronnak megitélt Hild János emlékérem. 76.old.

SZITA SZABOLCS: Városi kitüntetést alapitott Sopron 76.old.

SOPRONI SZEMLE,Helytört.Folyóirat.XXV.évf. 1971. Sopron.1971

Hild János

1805-ös városrendezési tervét

ismeretei R. Rév Sándor, Mozaik – főváros múltjából.

Budapest, 1971. 11. sz.

44.l.

Hild János építész

160 éve halt meg

Népszava 1971 március 21
10. old.

Hild János
építén

Vármi építén. Pest kiépítésére 1805-ben programot dolgoz ki kivitelezésére a lakul 1808-ban a pesti Szépítő Bizottsági

A magyarországi műv. tört. I. 325.
Corvina 1970.

Hild János
építén

~ terve a Lipótváros a városrendezé-
sére.

A magyarországi műv. tört. I. 320.
Corvina 1970.

Hild János

1807. és 1810-es numizmatikáját említi

A Magyar Nemzeti Múzeum. - Budapest, 1971.4.sz.
23-25. l.

Hild János
építén

~ zártkörű telhívásra 1807-ben mú-
zeum-terve.

Rados: Magyar építésettőst. 252.
Műszaki Kiadó 1971.

Hild János
építén

1766–1811 / A szabád. M.o.-i letelepítője: Nengebaude építésvezetője, Pest városvendezési terve, főutvonalak, szatornák építése, Nemzeti Múzeum-terv,

Rados: Magyar építésuttört. 255.
Műszaki kiadó 1971.

2) Hild János
építén

1805-ben szatályozási terv Pest tovább-
épülésének.

Rados Jenő: Magyar építéstört. 256.
Műszaki Kiadó 1971.

Hilal János
építén

~ a pesti Neugebaude építésvezetője

I a Hilal József..

Raoldi: Magyar építésettörténet 237.
Műszaki kiadó 1971.

Hilal János
építén

~ – Balla vásárvendezési terve.

Rakos: Magyar építészettörténet 250.
Műszaki kiadó 1971.

Hild János

nevét Hacker Xav. Ferenc ácsmester munkatársai, ill. üzletfelei között emliti

Bónisnó Wallon Emma: A literátus ácsmester hagyatéka. Budapest, 1971.8.sz.42-43.1.

Hild ~~József~~ János
építén

1761 k. – 1811. Terve alapján 1805-
ben megindul a Roosevelt tér és Kossuth
Lajos tér közti városrén átépítése.

Magyar művtört. 6. 3.
MRT – Minerva 1971.

Hild János

1811-ben építette az V. Városház u. 7. sz. a. vármegyeház galériás közgyűlési termét és átalakította a börtönszárnyat.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

3681

Hild János

Pestre vonatkozó városrendezési tervet
1805-ben terjesztettek fel Pestre.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2918

Hild József

1811-ben halt meg.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2921

Hild János

1804-ben elhelyezte Pest város szabályozási tervét.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2541

Hibl János

fia József.

Tóth Endréné: Budapest Encihlopé-
dia, Budapest, 1970.

1321

Hild János

M.D.K

A Belváros és környékére, valamint a még kiépítetlen Lipólváros területére készített városépítési tervet.

Dr. Lechner Jenő: Budapest Műemlékei, Bp. 1924.
Dr Lechner Jenő: Budapest műemlékei a József nádor korától a Főváros egyesítéséig. 183 l.

Hild János

resti ujépület
(1786-1788.)

irod.

Barsi (Neumann) József

Utazás ismeretlen állomás felé 1849-1856.

M. B. U

Hild János épitén

1804-ben megbízást kapott a vároznabályozási tervezet elkészítésére.

Gallina Frigyes: Utcáink esztétikája.
Bp. 1931, 19, 20, 27, 28,

Fr 19 II

Basic Principles

Vorlesen morgen, nach Beginn d. Praxis
Nachbesprechen Übungen Elektrizität.

Physikum Termin Wiederholer Anmeldefrist
Apr. 10.21 | 18.25, 25.25,

M.D.K.

Hild János
építész

Az Ujépületet Canevale V. terve szerint építették, majd 1786-tól Hild János vezetésével épült.

Budapest székesfőváros történeti muzeuma kiállítása: Buda, Óbuda, Pest, 1800 előtt Budapest, 1946. 14 lap.

M. D. K.

HILD János építész

mint Canevale építésvezetője kerül

Magyarországba

Váci építkezések

Pest lejépület

Művért. 1955. 1. sz.

Zádor Anna: A Pollack-kutatás néhány problémája. 5.6, 7.16. l

16.

5.6
7

HILD János építész

TÓTH Antal: A Pesti Vármegyeháza. 2.böv.kiad. bev.
Zádor Anna. Bp. : Pest M.Tcs., 1990

13.p.-16.p.

éptört. és leírása az általa tervezett épületrésznek
17-26.p. és ill.

Hild János
építén

Ia Hild József építén.

A magyarországi műv. tört. I. 333.
Corvina 1970.

Hild János

a reformkori Pest első városrendezési tervének alkotója

MŰVÉSZET ÉS FELVILÁGOSODÁS AKADÉMIA KIADÓ 1978

Komárik: A korai gótizálás Magyarországon

256 old..

HILD GYORGY,épitész

Az Uszoda u.3[illegible].sz.kertjében álló kerti-ház/3.kép./a Hild-mühely jellegzetes alkotása volt.Külső lépcsővel. emeletén nyitott tornáccal,a tornác oszlopai sas fejeze tükkelnyolcszögletü tömör épületmagot kereteztek.Egysze rüsége mellett különös izt adott neki a tömör talapzati és az árnyékot adó tornacérdekes szokatlan ellentéte. A hatást az épitészeti részletek gazdagitottak.203.old

WINKLER GABOR: Sopron 19.szazadi épitészeti emlékeinek védelméről 195.old

SOPRONI SZEMLE, Helytört.Folyóirat, XXVIII.évf. 1974, Sopron, 1974

MDK

Hild János épitész

18.sz.végén Pestre küldve, tőle a pesti "Ujépület"

Veit Eger

MDK

Hild János

Kovács L: A régi pesti Vigadó épitésének előzményei
Kny. Tanulm. Bp. multjából. Bp. 1934.
20, 23, 25. l.

MDK

Hild /t.i. János/

Schoen Pest-Buda

MDK

Hild János

Pollack mint szakértő Hild Jánossal 1808-/
1807-ben felülvizsgálja Eberl Károly mesterremekét.

1811-ben szakértő Hild Jánoselhunytával tisztázandó kérdéseknél.

235.o. 1. jegyz.

Zádor Anna: Pollaák Mihály. Bp. 1960.

Hild János MDK

1810-ben Hild János és Pollack Mihály készítenek tervet az egykori Grassalkovich-telekre épitendő muzeum részére.

Pollack jó viszonyban volt a Hild család pesti ágával. Hild József 1813-ban négy és fél hónapikg nála dolgozik.

236.o. 16. jegyz.

ZÁDOR ANNA: POLLACK MIHÁLY. Bp. 1960.

Hild János

MDK

Csak metszetben ismert muzeumterve.

46.o.

ZÁDOR ANNA: POLLACK MIHÁLY. Bp. 1960.

M. D. R.

HILD János építész

Pest városrendezési Terve 1805.
(Belső-Váci-út – Gent István-körút –
Bélváros közötti terület)

Gerő: Magyar városképek Bp. 1953.
62. l.

Hild János

építész

Olaszországban tanult.

79.o.

az Ujépület /Neuhebäude / épitésker került Pestre 1805-ben nyujtotta be tervét. Városrendezési terve alapján alakult ki a mai Belváros.

81. o.

Borsos - Séder - Zádor : Budapest. Bp. 1959.

Hild János

MDK

-A Neugebäude /Uj épület/ Canevale tervei szerint Hild János irányitása alatt 1786-tól épült.

89.o.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1969.

Hild János

MDK

Repr: A pesti ujépület 1800 1900 körül /Canevale/

79.o. 66. kép.

Vár osrendezési terve . 1805.

83.o. 69. kép.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1959.

Hild János

MDK

Canevale pesti épitkezésénél / Uj épület/
a fiatal Hild Jánost alkalmazza épitésvezetőként.

64.o.

ZÁDOR ANNA: POLLACK MIHÁLY. Bp. 1960.

MDK

Hild János

1798-ban megbizzák, hogy az utcák vizlefolyóival, illetve a Duna áradásaival kapcsolatos intézkedésekre vonatkozólag javaslatot dolgozzon ki.

131--132.o.

ZADOR ANNA: POLLACK MIHÁLY. Bp. 1960.

M.D.K.

Hild János, épitész

1808-ban a Királyi Szépitőbizottság vezetője.463.o.
Lipótváros rendezési terve.466.o.A pesti Ujépület
épitésénél segédkezett.470.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene,
a szinház és a film.Minerva,1960.Bpest

Hild János, építőmester, építész

M.D.K.

1805-ben nyert megbírást József nádortól Pest kerületi beosztásának és városrendezési tervének kidolgozására, egyben őt neverte ki az 1808-ban alakított Verschönerungskommissio vezetőjévé. Hild János nemcsak kitűnő építész volt de elsőrangu pénzügyi irányító is.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

205 old.

Hild János

1904-1905 Pest városrendezési tervei.

76.o.

ZÁDOR ANNA: POLLACK MIHÁLY. Bp. 1960.

Hild János

MDK

1806-ban Hild János a céh elöljárója, Pollack ahelyettese. Hild Halála után 1812 szept. 6-án Pollackot Kasseliket és Zitterbarthot jelölték a főelelöljároi tisztre.

Kasseli[illegible] és Zitterbarth 1807-ben, Pollack 1813-ban lesz választott polgár.

138.o. 92. jegyz,

ZADOR ANNA: POLLACK MIHÁLY. Bp. 1960.

Hild János épitém M.D.K.

1805 ben tervezetet készitett a város
nabályozására. Az 1808 ban alakult
Királyi Lépitőbizottság elnöke. Halála
után Pollack vette át a vezetést
A Lipótváros rendezési tervei. Pályá-
zat a Nemzeti Muzeum épületéhez

Kamyis, hag. mův. Bp. 1960 463, 465, 466

Hild János

MDK

A Nemzeti Muzeumot Hild János tervei alapján a Kosuth Lajos utca és Szép utca sarkán tervezték, De Aman udvari épitész tanácsára más telket kerestek s a tervvel Pollack Mihályt bizták meg. A biráló ként kijelölt Pietro Nobile udvari épitész Pollack tervén egyszerüsétéseket hajtott végra a mü javára. Pollack a belső terek kialakitásában fejtette ki azt a pompát, melyet tőle a homlokzaton Nobile megtagadott.

247.o.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1939.

Hild JAnos

MDK

városszabályozási terve.

253/ 254. o.

Borsos - Sódor - Zádor: Budapest. Bp. 1959.

HILD GYORGY, épitész

3.kép.Kerti ház az Ujszoda utca 33.számu ház kertjében. 1845 körül.A Hild szobrász-épitész-muhely jellegzetes alkotása. 203.old. rekete repr. 203.old

WINKLER GÁBOR: Sopron 19.szazadi épitészeti emlékeinek védelméről 195.old

SOPRONI SZEMLE, Helytört.Folyóirat, XXVIII.évf. 1974. Sopron, 1974

HILD GYÖRGY, épitőmester

Sopron,Kossuth Lajos utca 8.sz.-1849-ben Hild György soproni épitőmester készitette az épület terveit öccse Hild Károly kőfaragómester részére.Hogy Károly is rés vett ebben az épületszobrászati részek valószerü sitik. 107.old

WINKLER GÁBOR: Ujkori épitészeti emlékek Sopronban
97.old

Soproni Szemle, XXX. 1976. 2.sz.Helytört.Folyóirat.
Sopron

HILD GYORGY, épitész

Az Uszoda u.33.sz.ház kertjében álló,szabalytalan nyolc szögü alaprajzú emeletes kerti-ház/3.kép./engedélyezési terveit nem sikerült megtalálni,az épület azonban a Kossuth L.u.8.sz.ház udvari architekturájával megegyező épitészeti részletei alapjan biztonsaggal a Hild-mühely munkajanak tulajdonithatjuk.-213.old

WINKLER GÁBOR: Sopron 19.századi épitészeti emlékeinek védelméről 195.old

SOPRONI SZEMLE, Helytört.Folyóirat, XXVIII.évf. 1974. Sopron, 1974

HILD GYÖRGY, épitömester

Hild Karoly,kőfaragómester Kossuth Lajos utca 8.sz.ha
zának engedélyezési tervét 1849-ben Hikd György irta
alá.A mühely,épületének jellegzetes,emeletes,kővázas,
architekturáját,talán maga az épittető,a szazad második
felének legjelentősebb helyi épületszobrásza,Hild Karoly
fogalmazta meg.-201.old. 2.kép.202.old

WINKLER GABOR: Sopron 19.szazadi épitészeti emlékei-
nek védelméről 195.old

SOPRONI SZEMLE, Helytört.Folyóirat, XXVIII.évf.
1974. Sopron, 1974

Hild János MDK

Repr.:

Muzeumterve. 1807.

341.o. 250. kép.

ZÁDOR ANNA: Pollack Mihály. Bp. 1960.

Hild János MDK

Nemzetu Muzeum terve.

Hild János 1807-ben elkésziti a a Kossuth Lajos utca és Szép utca sarkára szánt épület tervét.

1810-ben Hild Jánost és Pollack Mihályt szólitják fel tervkészitésre.

1836-ban Pollack Mihály kap megbizást, hogy avégleges tervek elkészültéig az előmunkálatokra és az ~~ég~~ anyagbeszerzésre vonatkozó tervezetét nyujtsa be.

338-339.o.

ZÁDOR ANNA: Pollack Mihály. Bp. 1960.

Hild János

Pollack Mihályt régi szálak fűzik a Hild családhoz. Hild János özvegyével, Hild Vinczével, majd annak özvegyével, később Hild Józseffel /Mestermunka késedelmes elvégzése, a Marczibányi ház beomlása/ lojális magatartást mutat. Hild Vince /mint a Német Színház építési ellenőre/ és Hild József / Vállalkozik a Pollack-termek átalakitására az országgyülés céljaira/ viselkedése nem látszik barátinak.

402.o.

ZADOR ANNA: Pollack Mihály. Bp. 1960.

Hild János MDK

/XVIII 1766-1810/

A váci Székesegyházon Canevale mellett dolgozott majd a pesti Ujépület mellett.

Pesti szinház és muzeum tervei nem kerültek kivitelre.

Zádor Anna: A magyar reformkor müvészete.
Bp. 1961.
10-11 .l.

Hild János MDK

1805-ben kidolgozott /Pest/ város rendezési és fejlesztési terve.

ZÁDOR ANNA: A MAGYAR REFORMKOR MŰVÉSZETE.
Bp. 1961.
5.1.

H. P. K.

HILD János építész

Esztergom Főszékesegyház (1822-1856)

P. Küchnel építész munkájának folytatója

Gerő László: Magyar építészet haladó hagyományai Bp. 1951. 54. l.

M.D.K

HILD János építész

Bp. Feleki Pál u. 1. Hátom emeletes sarokház újjáépítése (1838)

Gerő László: Magyar építészet boladó hagyományai Bp. 1951. 52. l.

MDK

HILD JÁNOS

XVIII.század végi bécsi épitész.A pesti "Ujépület" alkotója.

Gerő László:Eger. Buda est 1954.p.61.

Képzőmüvészeti Alap kiadása.

MDK

HILD JÁNOS

Pyrker ajánlására Egerből megbizást kap az egri főszékesegyház megalkotására Pakch halála után.

Gerő László: Eger Budapest 1954.p.62.

Képzőművész ti Alap kiadása.

Hild János építész M.D.K.

Szakvéleményt adott Péchy debreceni nagytemplomának kérdésében Néhány kisebb változtatást az ő javaslatai alapján hajtott végre Péchy.

Balogh J. P.M. és a debreceni nagytemplom építése. Művtört. Ért. 1958 4 sz. 290.

M. D. K.

HILD János építész

Bécsből származott

Fia József építész

Pest város rendezési terve

~~[illegible] (Lloyd palota)~~

Zakariás G. Sándor: Egy régi pesti ház

Magyar Építőművészet 1958. (VII.) 6. sz.

196. l.

M. D. L.

HILD János építész

Meghalt. 1811. március 22.

Építészévfordulók

Magyar Építőművészet 1960. 2. 52. 64. l.

M. D. K.

HILD János építész

Pest város szabályozásának és
szépítésének terve (1805) Pest.

Preisich Gábor: Bp. városépítészének
története .... Bp. 1960. 128., 129. l.
130 – 133. l.

de. D. K

HILD János

Városrendezési terv

(ebben szerepel az egysiges klasszicista

pesti Duna-part

Az Ujváros építkezésének felügyelője

Preisich Gábor: Bp. városépítésének

története .... Bp. 1960. 39. l. 42–45.

48., 49.

Dr. D. K

HILD János építész

Városrendezési tervében az Invalidus
ház homlokzatára kulő válátást
kívánt biztosítani

Preisich Gábor: Bp. városépítésének
története .... Bp. 1960. 27. l.

M. D. U.

HILD ~~János~~ építész

Bp. Kunfi Zsigmond u. 31. Császárpürdő épületének átépítése (1841 - 48.)

Bp. Kunfi Zsigmond u. 54. Kápolna (1844)

Gerő László: Magyar építészet boladó hagyományai Bp. 1951. 52. l.

Hild János

Terve a pesti Német Színházról

Bendefy L – Pataki J. V.: Rejtett kincsek levéltárai ukban

Műemlékvédelem 1964 1 m. 38 l.

Milyen kitüntetéseket kapott:

Mikor és hol volt külföldi tanulmányutor

Hild János építész.

Pestbudai Emléklapok/Historia/1928.1.f.
38.1.

Hild ? épitész.

Pesti Hirlap. 1847. 928. sz. 89. l.

Hild ? építész. 1845.

Pesti Hirlap. 1845. 596. sz. 414. l.

Hild épitész. 1842.

Pesti Hirlap. 1843. 215. sz. 54/55. l.

Budapest: Újépület (Neugebäude)

Hild János

Művészet V. évf. 1906 3-50. l.

Épitészet.

Lipótvárosi Ujépület. ép. Hild János
1786.

Pestbúdai Emléklapok./Historia/1928.1.f.
38.l.

M.D.K.

Hild János(*), építész

az "ősi építő mester-családból származó tehetség, József nádornak, a városrenderési kérdésekben leglelkesebb munkatársa, egy 1804-ben kelt felterjesztésében türetesen megjelöli a városszabályozás legsürgősebb teendőit, s a megbízása alapján készült terve, a Kőrmunkatanács működésége Pest legneveretesebb városrenderési terve.

Gellina Friggs: Utcáink esztétikája Városi Szemle, XVII. évf. 1931. 673. old. és 674. old.

x) [Azt hiszem, hogy a szerző inkább Hild Józsefre gondol.]

M.D.K.

Hild János, építész

- Szerző hiányolja, hogy nincs utca elnevezve róla

Gallina Frigyes: Budapest utcanevei.
Városi Szemle, XVI.évf. 1930. 1349.old.

MDK

Hild János, /az öreg/

klasszicizáló müvei mellett egy tudatosabb klasszicist áramlat kezdödött Pollákkal, Dunaiszky Lörinccel .

H. antik oszlopsorokat használt.

Pogány Ö.G.: M.szobrászat a 19.sz. első felében. Bp.1939. 49.l. 52.old.

MDK

Hild János építőmester

József nádor vele készíttette el a fővárosi első szabályozási tervét.

-ts.: A lebontott Szent Demeter- és az új Fogadalmi-templom Szegeden. Az új templom környékének jövő városképe.
Városi Szemle, Bp. 1978. 314. l.

MDK

Hild János

Vámos F.: Budapest városképének átalakulása József nádor korától napjainkig. MMÉEKözl. Havi Füzetei 1926. III. évf. 9-12. sz. 127-150. l.

Hild János MDK

Vármegyeháza./Városház u. 7/

Ifj. Zitterbarth Mátyás építette 1838-41 között. /Első alakjában 1804-ben épült./
A hátsó homlokzat /Semmelweis utca 6/ kazettás boltozatu kapualjjal H.frichter József műve.1829-1832. Benne Dunaiszky néhány mellszobra.
Az 1904-es épülethez csatlakozó közgyüléstermet, a börtönöket és rabkápolnát/jelenleg megyei levéltár kutatószobája/ Hild János építette és 1811-ben készült el.

Az egész épülettömböt/ Imrényi Szabó Imre 1945-1948-ban és 1959-60-ban helyreállitotta. Ekkor hozták ide Károlyi Istvánné fóti siremlékét /Ferenczy István műve . 1831/.
Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 131.l. Repr. 233. kép.

Hild János MDK

Bp. belvárosi plébániatemplom /Március 15. tér/ főoltárát Hild János tervezte 1801-ben /jelenleg a rákoskereszturi templomban/. Az 1890-ben készült Steindl -féle Zsolnay majolika főoltár 1944-45-ben elpusztult.

Uj főoltárát Gerő László tervezte, Molnár C Pál képeivel, Antal Károly dombormüveivel.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 111.l.

M.D.K.

Hild János és József, építészek

munkásságával kapcsolatban azt fejtegeti a szerző, hogy ha a „liberalizmus fénykorában" a hivatalos körök méltányolták volna a Hild-Pollack-hoz java termékeit, megmenthették volna a Belváros és a Dunasor bizonyos részeit... amely legalább a nagyapák jó és becsületes alkotásait megőrizve, megmutathatta volna hogy városunk épenséggel nem mai város.

Gallina Frigyes: Utcáink esztétikája.
Városi Szemle, XVII.évf. 1931. 683.old.

MDK

Hild JÁnos

Rákoskereszturi r.k. templom /Pesti ut./

Épitette Rigó Márton és Hoffmann György
1894.

Benne a budapest belvárosi templom oszlopos bronz oszlopfejes márványoltára, domborművekkel, Hild J nos müve, az öt dombormü Wolfgang Sacktól, 1808.

Zakariás G. Sándor : Budapest. Bp. 1961.
188-189.l.

Hild József [építész] MDG

Hild József apja, az első pesti városrendezési és szabályozási terv alkotója.

—: Ünnepi megemlékezések Hild József halálának 100. évfordulóján 7

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. márc. 4.

M.D.K.

Hild János

Pécht Mihálynak a debreceni Nagytemplomhoz készitett kupolás tervét támogatja, csupán a falak erősségét illetően emel kifogást.

Balogh István: A debreceni Nagytemplom. Bp.1962.
2o.l. /Műemlékeink/

Hild János

Lásd

Bierbauer Virgil dr.:

Városépítési problémák Budapest Belvárosának északi oldalán.
Tér és Forma 1936.
192, 193. l.

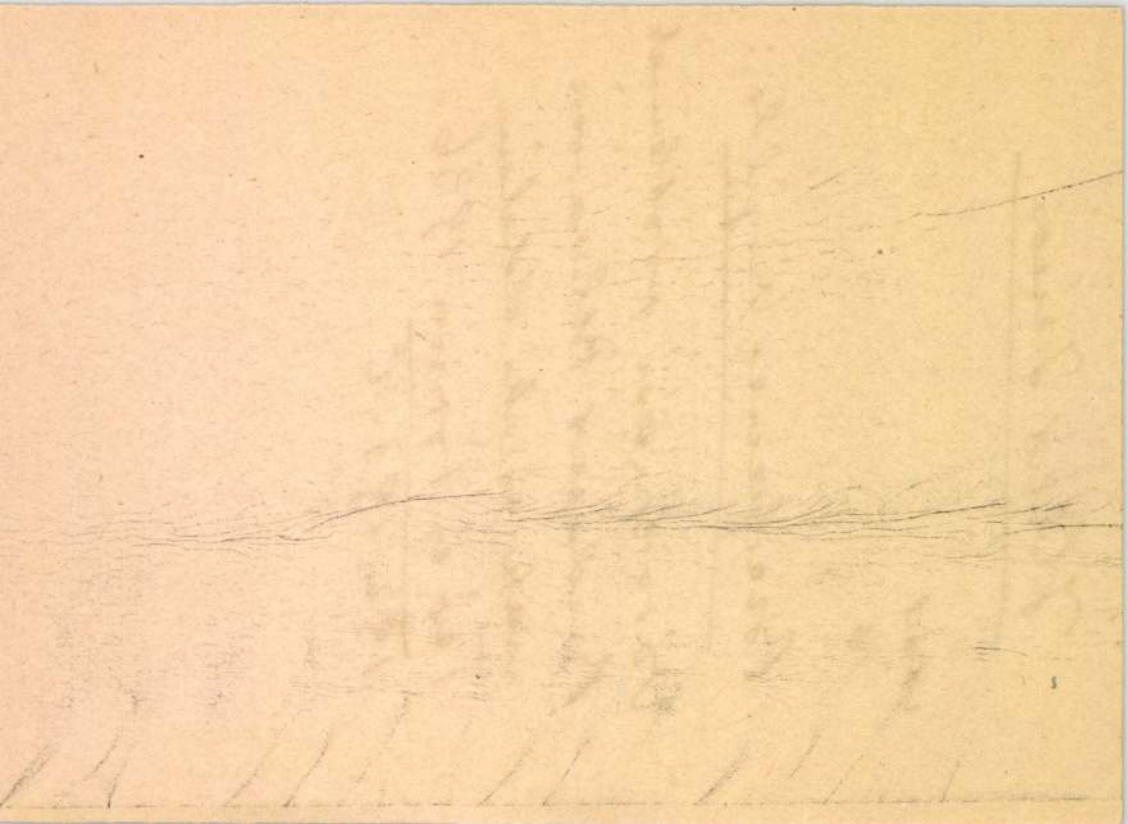

M.D.K.

HILD János építész

(1766 - 1811)

A Hildek magyarországi kontoglalója (Hild József apja)

Pest, városrendezési Terve (1805.)

Főútvonalak, csatornák építése

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 244. - 245.

M.D.K.

Hild János, épitész

Katalógus.l.-"A Nemzeti Gyüjtemények új Tárházának a Hatvani utca felé álló Homlokfala Pesten..." Hild rajzolta Pesten. Falka metszette Budán 1807. A földszint és emelet alaprajza, Karacs Ferenc Metszetében. 217.o.

Fejős Imre: A Nemzeti Múzeum ábrázolásai. 213.o.

Folia ARCHEOLOGICA, VII.195[illegible].Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő kiadó. Bp.1955

Hild

Novák D.: Szemle. Hasznos Mulatságok... A jelenkori nagy építészek c. cikkében Hildet is említi.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 23. l.
Budapest, 1959

Hild

Novák Dániel: Stand des Baues der neuen Kaserne in Pesth c., a Pesther Handelszeitungban megjelent cikkében az Üllői úti kaszárnya részletes leírása. Építője és terveője Kasselik Ferenc, ellenőr Hild, referens Novák.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 25. l.
Budapest, 1959

Hild

Ami... a templombelsőt illeti, Hild másik műve, az egri székesegyház tisztább és újszerűbb. Kupolája a bejárat és az apszis közötti tengely közepében helyezkedik el, a főhajó és a szentély fölött pedig Hild dongaboltozatot alakított ki, amelyet egy, enes párkányzattal ellátott külön oszlopsor hordoz. Elkerülitehát az oszlopok közötti ívelet, amire már Langier és Soufflot óta számos klasszicista építész törekedett.

Új Irás VI. évf. 1966. aug., 8. sz. 106. l.

Hild János

építtén. Pártfogolta Péchy Mihálynak a debreceni Nagytemplomban készített kupolás terveit, csak a falak erősége ellen voltak kifogásai.

Balogh István: A debreceni Nagyttemplom. Bp. 1962. Képzőmüv. Alap k., 36 l., 2o kép. /Müemlékeink./

20.1.

MDK

Hild János, épület

A II. városépítési konferencián jelentette be Sarlós István, a Fővár. Tanács V.B elnöke, hogy Hild János emlékére a Magyar Urbanisztikai Társaság Hild János emlékérmet alapított.

– : Humanizmus a városteremtésben 1

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. nov. 11.

MDK

Hild János, építész

(? – 1811)

Hild József apja, maga is építész. Az első pesti városrendezési terv alkotója. Most emlékére Hild János emlékplakettet alapított a fővárosi tanács.

– : Megkezdődött a II. országos városépítési tanácskozás

9

Népszabadság. Bp. 1968. nov. 12.

Hild János

H. József apja.
Pesten elő nagyvonalú rendezési
tervét készítette 1805-ben. A későbbi Szépí-
tési Bizottság ezt használja.

Műemlékvédelem, 1967/3. 185. o.

Hild János

alkotásai Pesten:
József nádor tér 1.
Engels tér 1.
Eötvös Loránd u. 2.
József Attila u. 16. „Derra" ház (1838 után épült)
mellette: Almásy ház
Kérleg u. 11.

Műemlékvédelem, 1967/3. 186 s.

M. D. V.

HILD J. építén

Bp. Vigyázó Ferenc u. 4. (1846)

" XII. Budakeszi út 20. Gondüző-villa (1844.)

" Mátyás király út 14. (1846.)

Gerő László: Építészeti stilusok

Ba. 1957. 106. l.

HILD J
épitész

Az esztergomi székesegyház épitője XVII. század közepe

Pogány Frigyes: Belső terek müvészete.
Bpest, 1955. Müszaki kiadó 306. l

M.D.K.

HILD János építész

A Canevale tervei szerint elkezdett

Neugebäude építésvezetője

Pest, városháza

1807. múzeumtere (Rev.)

Rados Jemő: Magyar építészettörténet Ep. 1961 242.

234, 241, 244, 253,

Hild János

M.D.K.

Pesti Német Szinház terve , $18_{0}6$

repr.

Bendeffy-Patakí: r jtett kincseklevéltárainkban

Műemlékvédelem 1964. 1. sz. 38. 1.

M. P. K.

HILD J. épületei

Bp. Császárfürdő (1806. 1841–1848)

Franzel ház a 54. rajzolva (1844.)

Arany J. u. 7. (1837)

Gerő László: Építészeti skiccsor.

Bp. 1957. 104. l.

M. D. K.

HILD J. építési

Cegléd Szabadság tér ref. templom (1836)

Gerő László: Építészeti stílusok
Bp. 1957. 108. l.

M. D. A.

HILD J. építész

Lovasberény (Fejér m.) r. k. templom

(1832 – 1834.)

Gerő László: Építészeti stílusok

Bp. 1957. 106. l.

M. D. K

HILD J. építész

Kecskemét Kálvin tér 1. Iskola (1830)

Gerő László: Építészeti stílusok

Bn. 1957. 106. l.

H. D. K

HILD J. építész

Bp. XIV. Hermina u. 23. Hermina

Karolna (1843-1854)

Gerő László: Építészeti stílusok

Bp. 1957. 115. l

M. D. K.

HILD J. építész

Eger Székesegyház (1831-1836)

Bajna (Komárom m.) Sándor -

Metternich-kastély (1834)

Gerő László: Építészeti stílusok

Bn. 1957. 108. l

M.D.L

HILD J. építész

Kühnel, Packh J.

Esztergomi Prékes egyházi (1822-56)

Gerő László: Építészeti stílusok

Bp. 1957. 108. l.

M. D. U.

HILD J. építész

Gyömrő (Pest m.) v. Teleki kastély (1840)

Gerő László: Építészeti stílusok
Bh. 1957. 108. l

R. D. A

HILD J. építész

Bp. Honvéd u 28-30. régi Valero

Helyemgyár (1839-1844)

Bp. Nádor u. 19. (1861.)

Bp. Petőfi S. u. 3. (1832.)

Gerő László: Építészeti stílusok.

Bp. 1957. 106 l.

ae. D. 4

HILD J. építész

Tervrajzai a Budapesti Történeti Muzeumban

Budapest műemlékei II. k. 1962. 395.l.

Budapest műemlékei II. Bp. 1962.

MDK

Hild János építész

Liszt és a Herminakápolna. Nemz. Ujs. 1936. II.2.

Vr. D K.

HILD J. építész

Bp. Teleki Pál u. 7. (1830 - 1832)

" Talbuchin krt. 6., 16. (1841.)

" Váci u. 13., 50. (1837.)

Gerő László: Építészeti stílusok

Bp. 1957. 106. l.

Hild János

1805-ös város rendezési
terve emlékére a 13. oldalon

Műemlékvédelmi Értesítő
1973/1

Hild János

apja Adalbert Hild udvari épitész

MŰVÉSZET ÉS FELVILÁGOSODÁS AKADÉMIA KIADÓ 1978

Komárik:A korai gótizálás Magyarországon

258 old.

Adalbert Hild

Hild J nos apja,udvari épitész, a pesti belvárosi templom megujitását vezető,annak oltárát is tervező Hild.

MŰVÉSZET ÉS FELVILÁGOSODÁS AKADÉMIA KIADÓ 1978

Komárik: A korai gótikáról Magyarországon

258 old..

Hild János

1786-ban Bécsből Pestre került és rövidesen mesterré vált

MŰVÉSZET ÉS FELVILÁGOSODÁS AKADÉMIA KIADÓ 1978

Komárik: A korai gótizálás Magyarországon

old. 258

Hild János

szerepéhez adalékul: Rizzardi és Lax

Engelbert szentélyfestési terveinek elbírálásában

ő is érszt vesz. /l.lo8 jegyzet.

MŰVÉSZET ÉS FELVILÁGOSODÁS AKADÉMIA KIADÓ 1978

Komárik: A korai gótizálás Magyarországon

old. 258

Hild János, építész

Megemlítve: már 1807-ben kénített egy múzeumtervet.

Pereházy Károly: Pollack Mihály 1587–1593.

Élet és Tudomány, Bp. 1973. aug. XXVIII/34.

Hild János

szerepét és levéke pégét a pesti német tímhás
építésébe ismerteti. értékeli

Czagány István: A pesti Vigadó épülettömbjo. Építés-
Építészettudomáyn, 197o /2.köt./, 173-268.l.

178-181.l.

Hild János

neve emlitve

Müvészettörténeti Értesitő 1972

222. old.

Hild János

építén

~ Hild József apja, építői-

rodája volt Pesten.

Sugár István: A egyi főszékesegyház 20.

Fleves megyei Idegenforg. Hiv. 1967.

Hild János

vásszenderési elképzelését a szervität telkével és épületével kapcsolatban emléti

Barkoczi Péter: A Martinelli-tér.
Budapest, 1972.1o.sz.3o-34.1.

Hild János

1807 és 1811-ben képített tervet a régi pesti városháza építésére.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

9891

Hild János

épitette 1811-ben illetve alakitotta át az V. Városház a 7. sz. a. Vármegyeházát.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

9501

Hild János

Neve szerepel az 1797-ben
Pesten tevékenykedő 10 építőmester
felsorolásában

Budapest története III. Akadémiai Kiadó Bp. 1975
317. old.

Hild János

építőmester, József apja, vezette az Ujépület építkezését, ismeretes városrendezési terve /1805/.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973

13350

4410

Hild János

Pesti városrendezési elve megemlítve.

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesítéskor 42p.

Hild János

1805-ben tervet készített az V. Lipót-
város beépítésére

Beiza László, Bernát György, Erdei
Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest
1973 1335 l

6501

Hild János, építész

Fülep Lajos könyveinek ismertetésében

↓

Dévényi Iván: Képzőművészeti könyvnemle

692-695.

JELENKOR, Pécs, 1972. júl.-aug. XV/7-8.

Hild János

Városrendezési elve megemlítve.

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesítéstől 108 p.

Hild János, építész

A Carnevale-szerzete kijépületem helyi
építésvezetője volt.

Barkóczi Péter: A „Vajgebajde" 1875–1879.
Élet és Tudomány, Bp. 1974. okt. 4. XXIX/40.

Hild János, építész

Az országos városépítészeti tanácskozás ma Szegeden befejeződött meg. Szegednek ítélték a Hild-emlékérmet. Az emlékérmet attól a Hild Jánostól nevezték el, aki az első városrendező volt Budapesten és atyja volt a híres építésznek, Hild Józsefnek.

Esti Magazin
1949. XI. 8. Kossuth 14.30

Hild János

Szerepelt alkotásával a MNG Művészet Magyarországon 1780-1830 című tárlaton

Magyar Hirlap 1980/6/22/8

Kenessei:Nem tsekély nyereség

Hild János

Lőhéjét említi

Pereházy Károly: A városrész-rekonstrukciók...
Művtört. Írt. 1972. 3. sz. 213-223. l.

222. l.

Hild János

Pesti tanácsi iratok, relationes a.m. 6856

MŰVÉSZET ÉS FELVILÁGOSODÁS AKADÉMIA KIADÓ 1978

Komárik: A korai gótizálás Magyarországon

256 old..

Hild János, építész

megemlíti

2.

Harangozó Márta: Budapest hét évtizede

Esti Hírlap, Bp. 1979. dec. 10.

Hild János

A XIX. sz.-ban folytatódó építkezés első ütemének tervezője

Borsos László: Adalékok a Pest megyei tanács székházának építéstörténetéhez

Műemlékvédelem, 1975. 3. sz. 153-156. l.

M.D.K

HILD János építész

Péchy Mihály kivelt – a debreceni Nagy-Templomhoz – á Inézi, kisebb változta-tásokat javásva

Balogh István: Debrecen, 47.

MDK

Hild János épitész

A pesti belvárosi plébánia templom szentélyének resturálása 1805-1806
Uj kalsszicista főoltár, oszlopos szentségházzal 1805. jelenleg rongált állapotban a rákoskeresztúri plébánia templomban.

Gerő László: A pesti belvárosi plébánia templom Müemlékeink Bp. 1956, 31,32 l.

MDK

Hild János, épitész

A lovasberényi Cziráky-kastély épitését nem lehet neki tulajdonitani.

Schoen Arnold, Jegyzetek két kastély történetéhez. Müv. Ért. 1956. V. l.sz. 36-38.
37. o.

MDK

Hild János épitész

Mint a Szépészeti Bizottság tagja Péchy debreceni Nagytemplom tervének birálója

Zádor A:A magyar klasszicizmus épitészeinek társadalmi helyzete.Bp.1953 52

Hild János építész M.D.K.

meghalt 1811. II. József korában építési biztos.

K. Divald: Old Hungarian Art. London 1931
222.

HILD János mérnök XVIII. szd. MDK.

Tóth Andrásné Polányi Nóra: A mérnöki szervezet kialakulásának elızményei Budán és Pesten. Tanulmányok Bp. múltjából. 1956. XI. köt. 90. l.

MDK

Hild, John

épitén

a 19 n. elején ~~[illegible]~~ tervelet

résultett Pest városrendezésére

Bierbauer, Virgil: Count Széchenyi and Budapest

The Hungarian Quarterly, 1940 I. 243.o

M. D. K.

HILD J. építész

Csákvár. (Fejér m.) Vaet Esterházy-kastély átalakítása ? 1823

(Repr. 177.

Magyar építészet. Bp. 1954. 96. l. 259. l.

Hild János építész M.D.K.

Feltehelően dolgozott a csákvári Esterházy kastély átépítésén.

Genth. Műeml. 1959 I. 57.

Hild ~~János~~ József épitéz M.D.K.

vezeti 1839 töl az entergomi bazilika épitési munkálatait

Entergom városképi és műemléki vizsgálata. Bp. 1951, 20

Hild János
építész

M.D.K.

A Nemzeti Muzeumot eredetileg ő tervezte, a Sép utca sarkára.

Dr. Lechner Jenő: Budapest Műemlékei, Bp. 1924.
Dr Lechner Jenő: Budapest műemlékei József nádor korától a Fővárosi egyesítésig, 1871.

M. D. K.

1028 EF,

HILD ~~János~~ építész

Bp., Teleki Pál-u 1. Három emeletes sa-
rokház. 1838.

Magyar építészet. Bp. 1954. 92. l.

M. D. K.

HILD ~~Jónos~~ József építész

Bp. V., Honvéd-u 28-30. Kétemeletes gyárépület (Valero-selyemgyár) 1839-44. (Repr. 150.)

Magyar építészet. Bp. 1954. 92. l. 238. l.

Seild János építén 19 n. M.D.K.

A képészeti Bizottság tagja. Városépítési tervei.
1806 ból fennmaradt egy Vigadó terve
1811 ben tervet nyújt be a városháza magasitására

Benedekné Győri Lujza: Az empire építészet Pesten. Bp. é.n. 11, 12, 13, 14, 24, 30,

Hild János

építész MDK

A APest-belvárosi plébániatemplom 1808-i főoltárát Steidl 1889-ben cserélte fel a majolika oltárral.

Gerő://É/ÉpMüe 342.o.

Hild János

építész MD K

Már XØ 1805-ben kijelölte az uj
városrendezési tervben a Vigadó helyét

Gerő: ÉpMüe 405.o.

M.D.K.

HILD János - FALKA SÁMUEL épitész

A Nemzeti Múzeum homlokzat-tetve (1807)

Részmetszet lemez

Müvért. 1955. 1. sz.

Holl Imre- Seenger Ervin: A Budapesti Történeti Múzeum mütárgygyarapodása a felszabadulástól

98.e.

HILD JÁNOS

Viktor Sándor: Elegáns palota a Belvárosban

Népszabadság 2001 III. 3

Fiume, 1919. I. 7.

megbízottjának

Fiume

k legjobban, hogy nagy hiba és mulasz-
öldet nem tájékoztattuk kellően a
t csak az olasz sajtó informálására
az olasz lapok majdnem naponta foglal-
magyar állapotokról alig olvasunk
apoton szerény véleményem szerint úgy
sajtóirodát állítanánk fel.[1] Az a tervem,
tok meg olasz és magyar nyelven, mely
apoknak mindazt a mi Fiuméra, Horvát-
natkozik. Hogy miért éppen Fiuméból és

Hild János

A Vármegyeháza /Városház u. 7/ közgyülési termét börtönöket és rabkápolnát Hild János épitette régi falak felhasználásával /1811-re készült el/ a Semmelweis utcai oldalát HofrichterJózsef tervezte 1829-32. között. A Városház utcai tractus ifj. Zitterbarth Mátyás müve 1838-41 között.

234.o.

Repr. a Vrámegyeház homlokzata. 235.o. 242. kép.
a Vármegyház belső udvara. u.o. 243. kép.

Borsos - Soós - Zádor : Budapest. Bp. 1959.

mak

Hild János építész

1805-ik évi városszabályozási Tervének részlete.

Bertalan Vilmos: A kiscelli Múzeum.
Bp. 1962.

23. l

Mlle Jeanne Pintat

1903 à St-Jean-de-Luz (Basses-Pyrénées)
Ménagère

Boulevard Thiers à Bordeaux (Gironde)
Du 1923

23 ans

HILD JÁNOS
építész-tervező

a pesti Lipótváros tervezője 1805.

Pogány Frigyes: Terek és utcák művészete Pest, 1954.
Építésügyi kiad. 170. l

M. D. K

HILD János építész

(1761 k. – 1811)

Az Tíj-épület építésvezetőjeként tévtak le Beisből

Városrendezési terv (Pest, Lipótváros) 1805,

Múzeumterv (Bikfalvi Falka Sámuel

rézmetszete) repr.

Hild József apja.

Beothen-Németh-Végvári-Ráder: Magyar művészet 1800-1941

Bp. 1962. 16, 23, 24, 38.

M.D.K.

Hild János, építőmester

1806-ban tervehez készítette a dunaparti sétatéren, a mai Vigadó és Haas-palota helyén felépítendő német színház számára, mely azonban 1808-1812 között Pollack Mihály tervei szerint épült meg.

Báthory István: A Nemzeti Színház építésének és lebontásának története (42 á.)
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1914. 48. köt. 400. old. 1-4. ábrák

M.D.K.

Hild János, épitész

javaslata alapján és I. Ferenc rendeletére még 1808-ban kijelölték a lipótvárosi Szt. István templom helyét, az egkori „Metzamphitheater" helyén.

V.: Rados Jenő: A neoklassziczizmus nagy magyar templomai

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, Bp. 1936. 70. köt. Havi füzetek, IX. cikl. 7-12. s. 38. old.

M. D. K.

HILD János építész
(1761 k. – 1811)

Az új-épület építésvezetőjeként
hívták le Bécsből
városépítési terv
Hild József apja

Genthon-Németh-Végvári-Zádor:Magyar müvészet 1800-1945.
Bp. 1958. 16, 23, 24, 40. l

MDK

Hild János

Rados Jenő dr.: A neoklasszicizmus nagy magyar templomai. Bpest 1937. 38.l.

Hild János épitész M.D.K.

Pesti Ujépület épitésében Canevale segitő-
társa.

Kampis Antal:A képzőművészetek története
Világ Kp. 1963. 680.1.

Hild János épitész M.D.K.

Pest városrendezési terve. 1805.

A Királyi Szépitőbizottság vezetője. 1808.

Kampis Antal: A képzőművészetek története 674.l.

A Kultura Világa Bp. 1963.

MDK

Hild János

Romhányi Gyula: A regélő utcakép. Szépmüvészet 1941. 1o. sz. 254-255.l.

Hild János épitész M.D.K.

Bp. szabályozási vásorendezési terve.

Preisich Gábor: Bp. városépitésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964. 97.1.

Preisich Gábor: Bp. városépitésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársságig Bp. 1964.

M.D.K.

Hild János
építész

Hild József építész apja.

Perehárykároly: Hild József
Művészet, 1964: ~~szeptember~~ Október - 6 lap.

Hild János, épitész. MDK

Városszabályozási terve a nyugalmas monumentalitást teremtette meg pl. a belsö Lipótváros utcafalai kialakitásánál.

A Nemzeti Muzeum számára készült tervét Falka Sámuel metszetéböl ismerjük.

Cikk a magyar épitészet kialakulásáról.

MMÉE Közlönyének havi füzetei. 1925. II.évf. XXX

4-6 sz.L.37-41.

Hild János

tervei szerint építették ál, 1805-08 között a belvárosi templom szentélyét; a főoltárt is ő tervezte.

Bezzo László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 13351

1091

HILD János

VÁN Zsuzsa: A Neugebaude hült helyén. = Budapest, 1983/8. 36.p.

Az épületet 1786os Canavle terv alapján HJ épitette.

HILD János építész

Mezőhegyesi munkáiról

CSÁSZÁR László: Az aqueductus motívum a magyar építészetben.
= Pavilon 6(1991) 54.p. és ill.

ték meg amerikai, szovjet, vagy olasz szakértők. Általában nem kelet—nyugati alapon oszlik meg a szakmai világ. Nem kétséges, hogy a résztvevők valamennyien nagyon felkészült emberek voltak, de korántsem minden területen. Például a leghíresebb és ma legdivatosabb nyugati szakértők egy része is, akik fantasztikusan nagy technikai ismeretekkel rendelkeznek, meglepően felületesnek bizonyultak a térség lokális problémái terén. S az volt a legfurcsább, hogy közülük nem egy azt hitte, már tökéletesen ismeri a lengyel vagy az orosz viszonyokat, miután eltöltött ott három napot vagy hetet, és sok emberrel beszélt. Sajnos, ez veszélyes is lehet, mert a nagy technikai tudás és a gyorsan felszívott (de szükségképpen felszínes) helyismeret együtt arra csábít egyeseket (és a vitákban éppen itt húzódtak meg a törésvonalak), hogy azt higgyék: ha az amerikai piacgazdaság logikáját alkalmazzák, akkor az működni fog e közegben is. Márpedig ez távolról sem biztos, hogy így van. Azt mondja most mindenki Nyugaton, hogy a működőtőke befektetése a döntő abban, hogy az átmenet minél eredményesebb legyen. Semmiképp sem új hitelekre és effajta pénzügyi megoldásokra van szükség. A kiindulással én is egyetértek, de nem hiszem, hogy ez megvalósítható program volna. Hiszen ahhoz, hogy valóban működő, komoly tőkebefektetés keletkezzen, s ne csak a hazárd, harácsoló tőkespekuláció sajátítsa ki magának a térséget, a mainál sokkal nagyobb politikai és gazdasági stabilitásra lenne szükség. A tőke nem elvek és politikai érdekek alapján mozog, hanem a nyereség alapján, ennek pedig a stabilitás a legfőbb feltétele.

— *Mivel tudná ezt alátámasztani?*

— Például a (nyugat)német tőke ma sem a (kelet)német területre ruház be, hanem sokkal inkább Latin-Amerika országaiba.

— *Döbbenetesen hangzik.*

— Valóban. Mindössze tíz százalékát priva-

gunknak hasonló „radikalizmust".

— *S miben értett egyet a spanyol kollégáv*

Berend T. Iván

— Én azt hangsúlyoztam felszólalásom ban, hogy az átmenet időszaka értelemsze en nem a stabilitás korszaka, s ezért ével sem számolhatunk jelentős működőtőke b fektetésekkel. A spanyol kolléga megerősít te állításomat, amikor kifejtette, hogy Sp

HILD János

Pest város belterületének helyszinrajza és szabályozási terve 1805

ld. Gá 1989 26.p. No.23.

HILD János, építész

Svoboda D. Gabriella

Helikon, 199,-
1991 1/2.

egy munkaasztallal és kör
az ifju Jánszky Béla magy
megoldani/.

Mintateremtő szándé
müvészeti Muzeumot is, a
rozat keretében elhangzo
1908-ban kiadta. A szerz
oldalát áttekintette /tá
sége, anyagok, stilus, -
és az okos általánosságo
ez feleljen meg az igazi
kell alkalmazkodnia."66/

HILD János épitész

LŐRINCZI Zsuzsanna: Adalékok a pesti Csekonics palota épitéstörténetéhez. = Müvészettörténeti értesitő, 41, 1992, 1-4. 100-103. és ill.

Visitatio Canonica : Az Esztergomi Főegyházmegye Barsi Főesperességének egyházlátogatási jegyzőkönyvei 1747-1674. Vál., bev. Tomisa Ilona. Bp. : MTA Néprajzi Kutató Intézete, 1992

Hild János, építész M.D.K.

Lipótvárosi szabályozási tervét, mivel csak a város egy részletére vonatkozott, szerző nem tartja jelentősnek, ellenben fájlalja hogy a dunaparti sétány és a szerviták ingatlanaira vonatkozó tervei nem valósultak meg, mert ezekkel a Belváros képe sokkal nagyszabásubb lehetett volna a mainál.

Vámos Ferenc: Budapest városképének átalakulása József nádor korától napjainkig

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1926. 60. köt. Havi Füzetek, III. évf. 9-12. sz. 128. old.